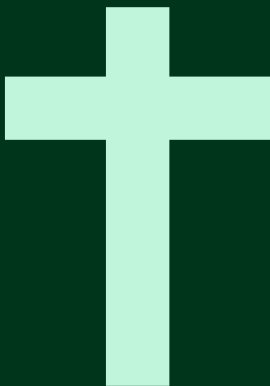

KAMIITHARI ÑAANTSI

New Testament in Ajyíninka Apurucayali (PE:pc:Ajyíninka
Apurucayali)

KAMIITHARI ÑAANTSÍ
New Testament in Ajiñinka Apurucayali
(PE:cpc:Ajiñinka Apurucayali)

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ajiñinka Apurucayali

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ajiñinka Apurucayali [cpc], Peru

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ajiñinka Apurucayali

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 30 Dec 2021

f6359b3a-1ee9-58fb-a9df-96f6fcc0ffa5

Contents

MATEO	1
MARCOS	75
LUCAS	118
JUAN	194
JANTAYITAKIRI	249
ROMA-JATZIITI	319
1 CORINTO-JATZIITI	352
2 CORINTO-JATZIITI	387
GALACIA-JATZIITI	409
EFESO-JATZIITI	421
FILIPOS-JATZIITI	432
COLOSAS-JATZIITI	440
1 TESALÓNICA-JATZIITI	448
2 TESALÓNICA-JATZIITI	454
1 TIMOTEO	458
2 TIMOTEO	467
TITO	474
FILEMÓN	478
HEBER-PAANTIRI	480
SANTIAGO	507
1 PEDRO	515
2 PEDRO	524
1 JUAN	530
2 JUAN	538
3 JUAN	540
JUDAS	542
JOÑAAGAITAKIRIRI	545

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MATEO

Ichariniyitari Jesucristo
(Lc. 3.23-38)

¹ Jiroka iwairopaini ikaatzi ichariniyitari Jesucristo. Tima iriitaki icharini David-ni, ipoña iijatzi Abraham-ni. ² Ikanta pairani Abraham-ni, itzimaki itomi jiiitakiri Isaac. Ikanta Isaac tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Judá. Tii apaani ikanta itomi Jacob, oiyiki itomipaini. ³ Ikanta Judá jowaiyantakaakiro Tamar, jiiitakiri Fares, iriima pashini jiiitakiri Zara. Ikanta Fares tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Esrom. Ikanta Esrom tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aram. ⁴ Ikanta Aram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Naasón. Ikanta Naasón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Salmón. ⁵ Ikanta Salmón jowaiyantakaakiro Rahab, jiiitakiri Booz. Ikanta Booz jowaiyantakaakiro Rut, jiiitakiri Obed. Ikanta Obed tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Isaí. ⁶ Ikanta Isaí tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri David. Iriitaki pinkatharitaintsiri. Ikanta pinkathari David jowaiyantakaakiro iina Urías, jiiitakiri Salomón. ⁷ Ikanta Salomón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Roboam. Ikanta Roboam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abías. Ikanta Abías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Asa. ⁸ Ikanta Asa tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josafat. Ikanta Josafat tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Joram. Ikanta Joram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Uzías. ⁹ Ikanta Uzías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jotam. Ikanta Jotam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Acáz. Ikanta Acáz tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Ezequías. ¹⁰ Ikanta Ezequías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Manasés. Ikanta Manasés tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Amón. Ikanta Amón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josías. ¹¹ Ikanta Josías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jeconías. Irojatzii itzimantanakari iririntzipaini iijatzi. Aripaiti ipokaiyakini owayiriiti poñaachari Babilonia, jaakiri maawoni inampiki.

¹² Okanta ipiyaiyaani jaantaitakariri maawoni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, jiiitakiri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Zorobabel. ¹³ Ikanta Zorobabel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abiud. Ikanta Abiud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Azor. ¹⁴ Ikanta

Azor tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aquim. Ikanta Aquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliud.¹⁵ Ikanta Eliud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Matán. Ikanta Matán tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob.¹⁶ Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri José. Iriitaki oiminthoritakari María. Jiroka María iro owaiyantakiriri Jesús, irijatzi jiiitaitakiri Cristo.

¹⁷ Jirika ikaatzi icharinintayitakari. Jitanakawo itzimanaki Abraham-ni irojatzi itzimantakari David-ni, ikaataiyini 14. Ipoñaanaa David-ni irojatzi jaantaitakariri Babilonia-ki, ikaataiyini 14. Ipiyaiyaani jaantaitakariri Babilonia-ki, irojatzi itzimantakari Cristo, ikaataiyini 14 iijatzi.

Itzimantakari Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Jiroka okanta itzimantakari pairani Jesucristo. Ikanta José, tziimatsi iinathori oita María. Ikajyaakawo iinatyaawo. Tiimaita iñiuro intsipawaityaawo. Iro kantacha María motzitaki, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi.¹⁹ Ikanta José, tampatzikashiri jinaki irirori, ikowaki jowajyaantiromi imananiikiini, tii ikowi jowaaripirotiro inkimakoitiro itzimashiwaitaka iintsiti.²⁰ Ikanta ikinkishiriwaita José tsiniripaiti, jomishimpiyaakiri imaninkariti Pawa imayinikiini, ikantakiri: “José, icharini David-ni. ¿Iitama pikinkishiritantari powajyaantiro María? Payiro, tima Tasorintsinkantsi kantakaawori omotzitantakari.²¹ Aririka intzimaki iintsi, piitiri JESÚS. Iriitaki owawijaakotairini iyyininkapaini ikaaripiroshiriwaiwitaka”.²² Ari okanta imonkaatantakari maawoni josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

²³ Ari owaiyantakiri tsinani kaari ñiirini shirampari, intzimi otomi,

Jiitaitiri Emanuel, akantziri añaaniki aaka: “Itsipatai Pawa”.

²⁴ Ikanta ikakitanai José, jimatakiro okaatzi jinintakaakiriri Pawa, jiiinantakawo.²⁵ Tii jimaantzimaitawo irojatzi itzimantakari itanakawori otomi. Jiitaitakiri JESÚS.

2

Ipokaki yotaniri iñiiri Jesús

¹ Itzimaki Jesús nampitsiki Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima itzimantakari Jesús, iri pinkathariwintantatsiri Herodes. Ari jariitakari nampitsiki Jerusalén yotzinkariiti ikinapaakiro ishitowapiintzi ooryaatsiri.² Josampitapaakiri: “¿Tsika isaikika iwinkathariti Judá-mirinkaiti owakiraa tziimatsiri? Janta nonampiki nopoñaanaa, noñaakiri

impokiro niyotantakari tzimaki. Iro nopokantaiyarini nompinkathatiri”. ³ Ikanta ikimawaki pinkathari Herodes, antawo ikinkishiryaaanaka, ari ikimitakari iijatzi maawoni Jerusalén-jatzi. ⁴ Ipoña ikaimakaantakiri Herodes maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni Yotzinkari, josampitakiri: “¿Tsika intzimika Cristo?” ⁵ Ikantaiyanakini irirori: “Intzimi janta nampitsiki Belén saikatsiri Judea-ki, tima ari okantzi josankinari Kamantantaniri, ikantaki:

⁶ Ari osaikiri nampitsi Belén janta Judea-ki, tikaatsi thankironi.

Ari impoñiiaari pinkatharipirori janta. Iriitaki jiwatairini Israel-mirinkaiti ikaatzi nashitaari naaka”.

⁷ Ipoña Herodes, ikaimakaantakiri pokayitaintsiri jiñiiri owakiraa tzimatsiri, josampitakiri: “¿Tsikapaiti piñaakiri impokiro piyotantakari tzimaki pinkathari?” ⁸ Ikamantakiri maawoni. Ipoña ikantanakiri irirori: “Kamiitha, pimatiro piyaati Belén-ki, paminiri tsika isaikajaantzi iintsi. Aririka piñaakiri, iijatzi pinkinapai jaka, pinkamantapaina. Niyaatiita iijatzi naaka, nompinkathatakitiri”. ⁹ Irojatzii jawijantanakari. Iijatzi jiñaanairi impokiro jiñaakiri chapinki. Jiñaashitakari jaatzinkapaaki, iro jiyotantapaakawori pankotsi isaiki iintsi. ¹⁰ Ikanta jiñaakiri, kimoshiri ikantaiyapaakani. ¹¹ Ariitaiyapaakani pankotsiki, jiñaapaakiri iintsi iijatzi inaanati María. Jotzirowashitapaakari, ipinkathatapaakiri. Jashitaryaakotapaakiri jamakiniriri, ipapaakiri oro, ipakiri kasankayitatsiri, ipakiri iijatzi kasankaari kipijyaari. Ojyiki owinawo jirokapaini. ¹² Ikanta jimagaiyapaakini, jomishimpiyaakiri Pawa, ikantziri: “Iiro pipiyashitari Herodes. Pinkinanai pashiniki aatsi piyaatantaiyaari pipankoki”.

Jowamagaitaki iintsi

¹³ Aritaki piyaiyaani yotzinkariiti. Japiitairo imaninkariti Pawa jiñaanatziri José imishinikiini, ikantziri: “José, pishiyakairi iintsi iijatzi inaanati, piyaati nampitsiki Egipto. Ari pisaikiri janta irojatzii nonkantantaimiri: ‘Pimpiyai’. Aatsikitaki Herodes intsitokiri iintsi”. ¹⁴ Ikanta ikakitanaki José, ikamantakiro María, tsiniripaiti ishiyaka Egipto-ki, jaanakiri iintsi. ¹⁵ Ari isaikakiri janta, irojatzii ikamantaari Herodes. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri kitziroini Kamantantaniri, ikantaki:

Isaikawitaka notomi nampitsiki Egipto, nokaimairi impiyaita iijatzi.

¹⁶ Ikanta Herodes, yotaki jamatawitakiri yotzinkariiti, tii ipiyashitaari. Otyaanakari imashirinka. Jotyaantaki jowayiririti, ikantakiri: “Piyaati janta Belén-ki, papirotiri

powamairi iintsipaini, pinthonkiri owakiraa tzimatsiri, iijatzi tzimakotaintsiri apiti josarintsiti". Tima ari ikamantakiri chapinki yotzinkariiti jiñaantakariri impokiro. ¹⁷ Irootaki iñaanitakari kitziroini Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikantaki:

¹⁸ Okaimapirotatzi Ramá-jato iragaiyani.

Ojyininkathori Raquel inatzi irakotakariri iintsitipaini.

Iro owashiriniintantakari jowamaitsiitakiro maawoni oryaaniiti.*

¹⁹ Okanta osamanitaki, kamai Herodes, irojatzzi isaikaki José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairi imaninkariti Pawa imishinikiini, ²⁰ ikantairi: "José, kantatsi piyaatai pinampiki, paanairi piintsiti pintsipataanairo inaanati. Tima kamaki kowawitachari intsitokirimi". ²¹ Ari ikantaka José, ipiyaawo inampiki Israel. ²² Iro jariiwitaa José inampiki, ikantaitawairi: "Iri pinkatharitaatsiri Arquelao Judea-ki. Ipoy-aataari iwaapatí Herodes". Ari ikinkishiritanaka José, iiro ikinanai janta. Ari japiitaitziri ikantaitziri imishinikiini: "Paa-maiyaari Arquelao". Irootaki ikinantanakari José Galilea-ki. ²³ Ikanta jiyaataki, isaiki nampitsiki Nazaret. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Nazaret-jatzi jiiitairi.

3

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Okanta pairani janta Judea-ki, ipokaki Juan owiinkaantantaniri, ikamantantzi otzishimashiki.

² Ikantantapaaki: "Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitaki, tima irootaintsi impinkathariwintanti Inkitijatzzi". ³ Irootaki iñaanitakari pairani Kamantantaniri iitachari Isaiás, ikantaki: Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Iithaaritakari pairani Juan, jontyagaitziro iwitzi camello, jowathakitakari mishinantsimashi. Jiñaantari jowayitari kintori, imiritari iyaaki pitsi. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri pairani Juan, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, ipokashitakiri iijatzi nampiyitawori antawaaki jiña

* **2:18** Jiroka Raquel irootaki iinani Jacob, iro jinintapirotani. Irooma Ramá nampitsi inatzi, saikatsiri iipatsitiki Israel-mirinkaiti. Iro ikinkithatakotzi Mateo okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikinkithatakotziro Raquel iijatzi Ramá-jatoiti oñaashitaiyawoni, tima athataatziro tsinaniiti Jerusalén-jatoiti oñaashitaiyani irooriiti jowamaitsiitakiro owaiyaniiti.

Jordán. ⁶ Ikinkithatakotapaakiro ikaaripiroshiriwaitaki, iro jowiinkaantakariri jiñaaki Jordán.

⁷ Ari ipokaiyawitakani Fariseo-paini, iijatzi Saduceo-paini, ikowi jowiinkaatyaaami. Ikisawakiri Juan, ikantakiri: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi? ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiritai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. ⁹ Iiro pikantashiriwaitzi: ‘Aña naaka icharini Abraham-ni, tii okowapirota nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ¹⁰ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiPONKITZIKI kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro.

¹¹ Aririka jowajyaantanairo atziri ikaaripiroshiriwita, ari nowiinkaantantatyaari jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki matzirori ipinkatharitzzi, nopinkathatsitakari naaka, tii onkantaajaiti inkimitakaantina jompiratani naantyaanariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari.* ¹² Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro. Atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro kamiitha, owakoyitakiro. Ari inkimitaiyaari iijatzi pokaintsiri, jinashiyitaiyaari atziri, inishironkayitairi inkaati kimisantanaairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiritaki, intaantaiyaari paampari kaari tsiwakanitatsini”.

Jowiinkaata Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Ipoña ipokaki Jesús antawaaki jiña Jordán, ipoñaakawo Galilea-ki. Ipokashitakiri Juan jowiinkaatiri. ¹⁴ Tii ikowawita Juan jowiinkaatirimi Jesús, ikantawakiri: “¿Litama pipokashitantanari naaka nowiinkaatimi? Aña iiroka owiinkaatinanimi naaka”. ¹⁵ Jakanaki Jesús: “Nokowapirotatzi powiinkaatina. Irootaki ikowakaakinari Pawa”. Kowanaki Juan, ikantziri: “Aritaki nowiinkaatakimi”. ¹⁶ Jaanakiri, jowiinkaatakiri. Iro intonkaanaimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, iñaatziiri ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki

* **3:11** Ikantakotziri Juan jaka: “Owanaa nopinkathatakiri naaka”. Ikan-tatzi: “Tii okantzi nayiniri i-zapato-ti”. Tima pairani iro jantapiintziri ompirataari jayiniri i-zapato-ti ompiratariri. Iro joyakaawintziri jaka Juan: “Tima imapirotya Jesús janaakotantzi irirori, tikaatsi kimityaarini, tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jompiratani”.

inkitiki ikimitapaakari shiro. ¹⁷ Ikimaitatzi inkitiki ikantaitanaki: “Notomi jinatzi jirika nitakopirotari, oyyiki nokimoshiriwintakiri”.

4

Inkaaripirotakaitirimi Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jatanaki otzishimashiki, ari ikowawitakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. ² Oyyiki kitiiyyiri isaikaki, itzitakawo owanawontsi, owamaimatakiri itajyi. Okaatzi 40 kitiiyyiri isaikawaitaki. ³ Ikanta kamaari, ipokashitakiri Jesús inkaaripiroshiritakairimi. Ikantapaakiri: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri: Tii apa onkowapirotya tanta oyaawo, aña iro kowapirotacha ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki tasorintsitatsiri, isaikakaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko.*

⁶ Ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. Pinkinkishiritiro josankinaitakiri pairani okantzi:

Jotyaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini.

Iri thomaawakimini iiro pontajantapaaka mapikiki”.

⁷ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Okantzi iijatzi josankinaitakiri pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

⁸ Japiiuitakari kamaari jaanairi Jesús tonkaariki otzishi. Jaminakaakiri maawoni nampitsi ipinkatharitzitzi atziriiti, tima kamiitha okanta owaniinkataka. ⁹ Ikantziri:

“Piñaakiro okaatzi tzimatsiri. Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, ari nompakimiro maawoni”. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Piyaatawiiti intaina. Satanás pinatzi iiroka. Tima josankinaitaki pairani, kantatsiri:

Ampinkathatairi Awinkathariti, iri ankimisanti apaniroini”.

¹¹ Ari jintainaryaawitapainta kamaari. Pokaiyapaakini imaninkariti Pawa, jimitakotapaakiri Jesús.

Jitanakari jantziri Jesús

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikanta Jesús ikimakotakiri Juan jomontyaitakiri. Iro ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki. ¹³ Tii isaikapai Nazaret-ki, ikinanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapairi. Tima inkaarithapiyaaki osaiki Capernaum, tsika inampiwitawo Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti. ¹⁴ Ari okanta

* 4:5 Iro jiiitaitzi Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

imonkaatantakari okaatzii ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaías, ikantaki:

¹⁵ Osaiki inampitsiti Zabulón-mirinkaiti iijatzii Neftalí-mirinkaiti janta inkaarithapiyaaki,

Intatsikirona antawaaki jiñaa Jordán,

Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari ajyininkata.

¹⁶ Kimitakawori isaikaatyimi otsinirikitzi, iriitaki ñaayitairini ootamintotsi.

Otsimankakowitakari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Kimiwaitaa isaikaatyimi okitiijyiinkatzi.

¹⁷ Ari jitanakawo Jesús ikamantapaakiri atziripaini, ikantapaakiri: “Powajyaantairo pikaaripiroshiri-

waitzi, pinkathariwintantai Inkitijatzii”.

¹⁸ Ipoña ishiritapiyaatanakawo inkaari saikatsiri Galilea, irojatzii iñaatapaariri Simón, jiiitatziri iijatzii Pedro, itsipatari iririntzi jiiita Andrés, ishiryaaatayini. Tima shiryaaatzinkari jinatzii.

¹⁹ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iriimi atziri noshiryaaatakagaimi”.

²⁰ Ari joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaaaminto.

²¹ Iro jawijanakityiimi, iñaaapaatziiri Jacobo,

itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro

ishiryaaaminto itsipatakari iwaapati iitachari Zebedeo.

Jomiyaanakiri iijatzii irirori, ²² irojatzii jookanakiri iwaapati ipitoki, joyaatanakiri Jesús.

²³ Ari okantaka, ithonkakiro janiitakiro Jesús Galilea,

jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita,

ikamantantakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori

impinkathariwintantai Pawa. Joshinchaayitaki oiyiki

mantsiyayitatsiri nampitsiki.

²⁴ Ikimakoitanakiri Jesús intaina.

Ikimaki iijatzii Siria-jatzii, jamayitapaakiniri

mantsiyayitatsiri iyyininka, joshinchiiniri. Jamakiniri

aayitziiri kantashiwaitachari mantsiyarintsi, katsiwaitatsiri,

kamimawaitatsiri, kisopookiwaitatsiri. Jamakiri iijatzii

piyarishiriyitatsiri. Ari ithonkiri joshinchaawakiri

Jesús. ²⁵ Joyaataiyakirini oiyiki Galilea-jatzii, Decápolis-

jatzii, Jerusalén-jatzii, Judea-jatzii, poñaayitanainchari iijatzii

intatsikirona antawaaki jiñaa Jordán.

5

Ikinkithatzi Jesús tonkaariki, ikantakota kimoshiritaatsini (Lc. 6.20-23)

¹ Ikanta jiñaaakiri Jesús oiyiki apatowintakariri, tonkaanaki otzishiki, ari isaikapaaki. Pokaiyapaakini jiyotaani, ipiyow-intapaakari. ² Ari jiyotaayitakiri, ikantziri:

³ “Kimoshiri inkantaiya iintashiriri, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantai Inkitijatzii.

4 Kimoshiri inkantaiya iraaniiintawaitachari, iriitaki joimoshirinkaitairi.

5 Kimoshiri inkantaiya tsinampashiriri, iriitaki saikaatsini kamiitha kipatsiki ikowakaitakiriri.

6 Kimoshiri inkantaiya kowironi inkamiithashiriti, aritaki iñjiro ikowiri.

7 Kimoshiri inkantaiya nishironkashiritantani, ari inishironkaitairi iijatzi irirori.

8 Kimoshiri inkantaiya kitishiriri, iriitaki ñagairini Pawa.

9 Kimoshiri inkantaiya ookakaantzirori kisaantsi, iriitaki intomitaiyaari Pawa.

10 Kimoshiri inkantaiya inkimaatsitakaityaari ikamiithashiritzi, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantai Inkitijatzi.

11 Kimoshiri pinkantaiya imanintawaitaitimi, inkimaatsitakaitimi, inthiyyakoitimi okantakaantziro pikimisantaana.

12 Thaaminta pinkantanatya, tima Pawa pinataimini inkitiki. Pinkinkishiritakotiro jiroka, ari ikimitaitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri”.

Kimitawori tziwi

13 “Pikimitakawo iirokaiti tziwi. Aririka intsipataitiro tziwi tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Ontzimatyyi imanintaitiro, jookaitakiro isaawiki jaatzikawaitaitiro”.

Kimitariri ootamintotsi

14 “Aririka osaiki nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maawoni aririka ootya tsiniripaiti, tii imana nampitsi. Kitijiyiinkatakotantaniri pinanaatzi iiroka iijatzi, iirokataka yotaanairini maawoni atziri, iiro pimanimotziri okaatzi piyotanairi. 15 Ari okimitari iijatzi, aririka owaampatiri ootamintotsi, tii ashitakotziri kantzirinaki. Owakotziri jinoki inkitijiyitakotiri maawoni saikatsiri pankotsiki. 16 Ari pinkimitanaiyaari iijatzi iiroka, pisaikayitanai kamiitha iñaantimiri pijyininka okamiithatzi maawoni pantanairi. Iro impinkathatantaiyaariri irirori Ashitairi Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús Ikantakaantaitani

17 “Iiro pikinkishiritashita iro nopokantari nowajyaantakaimiro pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiro nowajyaantakaimiro iijatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri. Aña iro nopokantari nimonkaatiro okaatzi ikinkithatakoitakiri pairani. 18 Imapiro onthonkaiya paata kipatsi iijatzi inkiti, iiro othonkimaita Ikantakaantaitani, irojatzi imonkaatantatyaari maawoni. 19 Iiorika pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiorika piyotaayitairi pijyininka inkimisantairo, iiro pinintagaawo

impinkathariwintantai Inkitijatzi. Iriima matakirori ikimisantairo, jiyotaantairo iijatzi, iriitaki ñaapirotaachani inkitiki. ²⁰ ¿Piñaajaantzima kamiithashiri ikantayita Yotzinkari iijatzi Fariseo? Aña tii. Tii jimonkaayitziro tyaaryoopiroini jinintakaawitariri Pawa. Iirorika panaakotairi iiroka pinkamiithashiritai, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús kisaantsi
(Lc. 12.57-59)

²¹ “Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiriri pairani itakaantawori:
Iiro pitsitokantzi. Aririka pitsitokantaki, jowasankitaitimi iiroka.

²² Jiroka nokantzi naaka: Iiro pikishiri pijyininka, jowasankitaitzimikari. Iiro pikantawaitziri iijatzi: ‘Tikaatsi piyomachiiti iiroka’. Ari jowasankitaitakimi pinkatharintsiki. Tii okamiithatzi iijatzi pinkisaniintawaitiri pijyininka pitamasontziwaitiri, patsipitawokari pintagaiya sarinkawiniki. ²³ Tima paapiintzi pipira tasorintsipankoki, pintayiniri Pawa, aririka pinkinkishiritapaakiro tzimatsi ikisantzimiri pijyininka, ²⁴ pookanakiri pipira, piyaatashitiri kisakimiri. Pinkantairi: ‘Ajyininká, thami aapatziyawakaiya’. Aririka paapatziyawakaiya kamiitha, pimpiyai tasorintsipankoki, pintaapainiri Pawa pipira. ²⁵ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantairi: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri jimpiratani: ‘Paanakiri jirika’. Ari jagaitanakimi jomontyagaitimi. ²⁶ Iirorika pipinatashitari piriiwitani, iiro piñagairo jomishitowakaantaimi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús mayimpiritaantsi

²⁷ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani, ikantaitzi:
Iiro pimayimpiritzi.

²⁸ Jiroka nokantzi naaka: Pinkowashiritirorika piñiuro tsinani, matakimi, pimayimpirishiritakiro. ²⁹ Pinkimi nojyakaawintimiro: Iroorika pokipiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatiyiro, pookiro. Tima tii pikowi atsipitakagaimiro poki sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikapitonaakitai. ³⁰ Iroorika pakopiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowiro atsipitakagaimiro pako sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikaponthokitai.

Ikinkithatakotziro Jesús ookawakaantsi

31 “Ikantaitaki iijatzi pairani:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari.

32 Jiroka nonkanti naaka: Kaaripiroshiriri jinatzi ookashiwaitawori itsipatari. Tima aririka aawitaiya pashini oimi, omayimpiriwintakiri itawitari oimintari. Ari ikimitakari iijatzi agaironi, mayimpiritaki irirori. Tiimaita okaaripirowita jookiromi atziri itsipatari, aririka iñiuro omayimpiritzimowaitiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús pairyaashiwaitariri Pawa

33 “Piyotaiyironi iijatzi ikantaitakiriri pairani itakaantawori:

Iiro pipairyaashiwaitari Pawa.

Apa pinkanti: ‘Jowasankitaina Nowinkathariti iirorika nimatziro nokantziri’. Aririka pinkantaki, ontzimatyii pimontaatiro. 34 Jiroka nokantzi naaka: Tii okantzi pipairyaashiwaityaari Pawa, pimatantyaawori pikantayitziri.

Iiro pipairyaashiwaitawo inkiti, tima ari isaikiri Pawa janta.

35 Iiro pipairyaashiwaitawo kipatsi, tima irojatzi jashitari Pawa, ari jowachintitapiinta. Iiro pipairyaashiwaitawo Jerusalén, tima ari ipinkathariwintantzi Pinkatharipirori.

36 Iiro pipairyaashiwaitawo piito, pinkanti: ‘Iirorika nimontaatiro nokantziri, inthatzinkaitinawo noito’. Tiira iiroka matironi pijyookakairo pipai, pinkisaashitakagairo iijatzi.

37 Iiro pamatawitantzi. Imapirorika pantiro pikantziri, ari pinkanti: ‘Jii, nimatiro’. Iirorika pantziro, pinkanti: ‘Iiro nimatziro’. Tima tii okamiithatzi pojyityiuro piñaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús inishironkaitziri kisaniiintantatsiri (Lc. 6.27-36)

38 “Piyotaiyironi ikantaitakiri pairani:

Aririka pinkithoryiitiri irooki pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari, inkithoryiitaitimiro poki iiroka.

Aririka pintsinkiryaaakotiri pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari intsinkiryaaakoitimi iijatzi iiroka.

39 Jiroka nokantzi naaka: Tii okamiithatzi pimpiyatyaari kisaniiintzimiri. Aririka impajapootimi kajyitaniki, pishinitiniri iijatzi pashinipooki impajatimi. 40 Aririka inkowaiti jaapithaitimiro piithaari, pishinitiniri jaanakiro iijatzi pipiwiryaaakotapiintari.

41 Aririka jompirataitimi paanakiro ajyaagawontsi pookiro niyanki aatsi, paanakiro ajyaagawontsi panaakairo ikantaitakimi tsika pookiro.

42 Aririka inkantaitimi: ‘Pimpinawo’, kamiithatatsi

pimpiri. Aririka inkantaitimi iijatzi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, okamiithatzi pimpiri iiro pithañapithatari.

⁴³ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani:

Pinishironkatiri pijyininkapirori. Iriima atziri kijyimiri, pinkijyiri irirori.

⁴⁴ Jiroka nokantzi naaka: ‘Pitakotyaari kisayitzimiri. Pamanakotyaari inishironkatantyaariri Pawa irirori. Iiro pipiyatari kisaniiintzimiri, paapatziyaari’.

⁴⁵ Irootaki ikowakaitakiriri itomitaari Ashitairi Inkitijatz. Witsikakiriri ooryaatsiri, oorintakotziriri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. Iriitaki witsikakirori iijatzi inkani, jowaryiiniri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. ⁴⁶ Pitakotashitaririka ikaatzi itakotzimiri iiroka, ¿piñaaajaantzi ari impinataimi Pawa? Aña iiro, iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri kowakotziriri iyyininka kiriiki. ⁴⁷ Pitakotyaaririka pijyininka, ¿aminaashiwaitaka?

Tima iro jimatapiintakiri iijatzi kaari pijyininkata irirori. ⁴⁸ Kamiithashiri pinkantanaiya iiroka, pinkimitakotyaari Ashitairi Pawa, imapiro ikamiithashiripirotaki irirori”.

6

Ikinkithatakotziri Jesús pashitantachari

¹ “Powajyaantairo powapiyimoyitari atziriiti pinkamiithashiritimi. Iinirorika piyaatatyi pantiro, tikaatsi impinataimiri Ashitairi Inkitijatz.

² Aririka pimpashitantya, tii okamiithatzi pinkantanti: ‘Nopashitantaka naaka’. Irootaki jamiyitari thiiyinkari, ikowi irirori impinkathaitiri. Intzimakirika pinkathatakirini jaka, iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. ³ Aririka pimitakotiri iiroka ashironkainkari, iiro pikamantziri pitsipaminthari,* ⁴ manaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotaki Pawa irirori, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi (Lc. 11.2-4)

⁵ “Aririka pamanamanaatyaari Pawa, tii opantawo pinkimitakotyaari kantakaapirowaitachari. Ikatziyapiinta irirori japatotapiintaita, ikatziya iijatzi niyankiniki nampitsi, iñaantyaariri iyyininka. Iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. Imapiro. ⁶ Irooma iiroka, aririka pamanamanaatya, pashitakotya pipankoki pinkowakotiri Ashitairi tsipatakimiri. Iri ñiimiri apaniroini, ari inishironkatakimi, iriitaki iijatzi pinataimini.

* 6:3 Pinkimitakaantiro tii iyotzimi pampati tsika oita antakiri pakopirori.

⁷ Tima aririka pamanamanaatya, tii opantawo papiipiintiro okaatzi pikantakiri. Iro jamiyitari kaari ajjininkata aaka. Iñaajaantzi japiipiintziro ikantakiri ari inkimakiri Pawa. ⁸ Paamaakowintya pikimitakotarikari iiroka. Tiki-raamintha pinkowakotiri Ashitairi kowityiimotzimiri, jiyot-sitakawo maawoni irirori. ⁹ Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka:

Ashitanarí, nampitawori inkitiki,
Tasorintsi pinatzi iiroka.

¹⁰ Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka, Pinkimitakainari inkitiwiri, pantakairi irirori maawoni pinintakairiri.

¹¹ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

¹² Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

¹³ Iiro pishinitana iñaantaityaana, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori.

Ari pinkantaityaani pimpinkathariwintanti. Ari pinkantaityaani ontzimimotimi pishintsinka, iijatzi powaninkawo. Ari onkantyaari.

¹⁴ Tima aririka pimpiyakotairi atziri kijyimiri, ari impiyakotaimi Ashitairi Inkitijatzi. ¹⁵ Irooma iirorika pipiyakotairi kijyimiri, iiro ipiyakotaimi iijatzi Ashitairi irirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi

¹⁶ “Aririka pintziwintya pinkinkishiritakotiri Pawa, iiro pikamantantzi, pinkanti: ‘Notziwintatyaari Pawa’. Paa-maiya iiroka pikimitarikari thiiyinkari. Itzitapiintawita irirori, mansiyapoo ikantayita jiyotantaityaari itziwintatya. Iro impinkathawintamachiitiriri irirori. Imapiro. ¹⁷ Irooma iiroka aririka pintziwintyaari Pawa pinkinkishiritantyaariri, pinkiwapootya, ipoña pinkishitayta kamiitha, ¹⁸ iiro jiyotantaitzimi pitziwintatya. Apa jiyotimi Ashitairi Inkitijatzi, iritaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ayaagawontsi

(Lc. 12.32-34)

¹⁹ “Tii opantawo powaagaantashiwaitya jaka kipatsiki, owanaa othonkanita, ari ipiyotapaari iijatzi koshintzi. ²⁰ Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikantaiyaari kamiitha inkitiki. Onkimiwaityaawo powaagaantaiya inkitiki tsika tii othonkanitapaa, tii itzimapai koshintzi. ²¹ Tsikarika powaagantaka, ari pinkinkishiritapiintiro”.

*Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi**(Lc. 11.33-36)*

²² “Kamiitharika onkantya poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi.† ²³ Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyimi”‡

*Ikinkithatakotziro Jesús ajyaagawontsi**(Lc. 16.13)*

²⁴ “Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantaniri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakotiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaarini”.

*Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi**(Lc. 12.22-31)*

²⁵ “Pinkimi nonkanti: Tii opantawo onkantzi-moshiriwaitimi pinkanti: ‘¿Iitama noyaari, iitama nomirityaari, iitama nonkithaatyaaari?’ Aña tzimatsi pashini ankinkishiritapiintairi añaantariki, iro kowapirotacha, anairo okaatzi owayitapiintari, akithaayitapiintari iijatzi. ²⁶ Thami ankinkishiritakotiri tsimiripaini. Tii jiyotzi impankiti joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowantyaawori iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowanawo. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. ²⁷ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi ¿arima pinkantakiro powawiniintawairo posarintsiti? ²⁸ Incha ankinkishiritakotiro inchatiyapaini, tii añiuro antawaitaniti, tii ontyaawinta onkithaatyaaari. Tiimaita okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Iitama nonkithaatyaaari?’§ ²⁹ Owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón, pinkathariwitachari pairani. ³⁰ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori. Okantawita kapichi añaawitawo owaniinkatapaintya, iro osamani, tikaatsi ompantyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikaitakiro, impoña intaayitakiro. ¿Iiroma ikimpoyaaawintzimi Pawa? Aritaki, iiro pikisoshiritzi. ³¹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitzimi, pikantzi: ‘¿Iitama noyaari, iitama niriri, iitama nonkithaatyaaari?’ ³² Apatziro okantzimoshiriwaitari kaari kimisantatsini. Irooma iirokapaini, jiyotakotzimiro Ashitairi Inkitijatzi iitarika

† 6:22 Ojyakaawintachari okitsi kamiithari, apaani pimantaniri kaari mashihatatsi, ñiirori ikimathatairo jantakairiri Pawa. Tima isaikanaatzi okitiiyyiinkatzi. ‡ 6:23 Ojyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani mashithari, kaari ñiironi inkimathatairo jantakairimi Pawa. Tima isaikatzi tsika

otsinirikitzi. § 6:28 Iro ikantakoitzi jaka “inchatiyapaini” iitachari “lirio”.

kowityiimotzimiri. ³³ Iro kowapirotachari pinkowi impinkathariwintaimi, piñihiro iijatzi jowamiithashiritaimi, irojatzzi impantaimirori okaatzzi kowityiimotzimiri.

³⁴ Ari okanta, iiro okantzimoshiriwaitzimi oityaarika awiyimotimiri oñaatamani. Tima maawoni kitiiyjiri piñihiro oitya awiyimotzimiri”.

7

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi

(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ “Tii opantawo ankantanti: ‘Kaaripiroshiri jinatzzi nojyininka’. Aririka ankantantaki, ari jimaitai aaka, inkantayitai: ‘Kaaripiroshiriri pinatzzi iiroka’. ² Aririka ankantakotiri ajyininka, ari inkantakotanakai iijatzi aaka. Ontzimatyii aamaiya, aririka ontzimi antzimotantani, imapiroitaikari aaka paata impiyaitai. ³ Okimiwaitakawo aririka ontyaakitaimi antawo inchapitoki okiki, ¿kantatsima aminiri pashini tyaakitachari kapichiini jokiki? ⁴ ¿Tiima iiro okantzi ankantiri: ‘Pimpoki, nagaimiro otyaakitakimiri pokiki?’ Tima otyaakitakimi iiroka antawo inchapitoki. ⁵ Pikimitakari thiiyinkari. Pitawatyaawo iiroka paawairo inchato otzikaakimiri, irojatzzi paminantanaiyaari kamiitha paantaiyaanariri pashini otyaakitachari.

⁶ Tii ipaitapiintziri otsitsi wathatsi tasorintsitatsiri. Ari okimitari iijatzi tii ipaitziri chancho poriryaayitatsiri, ari joipatsitakiro jaatzikawaitawakiro. Tii ipaitziri ikowawitari, owanaa inkatsimati, ari jatsikantaki”.*

Ikinkithatakotziri Jesús amanapirotariri Pawa

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ “Pinkamitanti, pinkowakotanti iijatzi, aritaki piñaakiro impaitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsi, pinkantapaakiri ashitawori: ‘Pashitaryiinawo’. Aritaki jashitaryaakimiro ipanko. ⁸ Aritaki impaitairi kamitantatsiri. Inkaati kowakotantatsiri, ari joñaagaitairi. Aririka inkantaitiri: ‘Pashitaryihiro’. Aritaki jimatakiro. ⁹ Aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapa, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? ¹⁰ Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹¹ Piyotzi iiroka pitakotari pitomipaini, kaaripiroshiri pinawita. Iri owat-sihiro Ashitairi Inkitijatzzi, jitakotari maawoni amanayitariri.

* **7:6** Ikantaitziri jaka: “wathatsi tasorintsitatsiri” ipoña “poriryaatatsiri”, iro oiyakaawintachari Kamiithari Ñaantsi tasorintsitatsiri. Tima iñaani Pawa, okimitari ikaatzzi poriryaatatsiri. Iriima otsitsi ipoña chancho, iri oiyakaawintacha, kaari kowironi inkimisantiro Kamiithari Ñaantsi, oiyiki ikisaniintakiri kaman-tanzirori. Iiro okantzi joñaashirinkaitiri, tiirika ikowiro inkimisanti.

¹² Aririka pinkowi jitakotaitimi, pitawatyaawo pitakotantya iiroka. Irootaki okantakotziri Ikantakaantaitani, irojatziki kantakiri pairani Kamantantaniri”.

Ikinkithatakoitziro aatsimanchaki
(Lc. 13.24)

¹³ “Aririka pinkowi pintyaapankotairi Pawa, pinkimita kaantiro pimpampithatatyiiromi aatsimanchaki. Tima tzimatsi pashini aatsipitatziki, kaari pomirintsitachani inkinantaityaawo. Ojyiki pampithatakirori, jashironkaayitaiya sarinkawiniki. ¹⁴ Irooma aatsimanchaki, tii ijyikitzi kinantyaawoni, iriitaki ariitaachani Pawakinta, inkantaitatyaani jañagai janta”.

Ikinkithatakotziri Jesús thiiyachari
(Lc. 6.43-44)

¹⁵ “Pintyaaryootaiyini, jamatawizimikari ojjawitariri Kamantantaniri, inkimitakotapaatyaari ikanta oijya tii ikatsimanitzi. Kaaripiroshiri jinayitzi, ikimitakari piratsi kat-simari. ¹⁶ Ontzimatyii ankimpoyiiro jantayitzi ayotantantyaari ikamiithashiritziri. ¿Añiiroma uva onkithokiantyaawo owaato kitochii? Tii. ¿Imatziroma higo onkithokiantyaawo iroori? Tii imata iijatziki. ¹⁷ Inchato saankanatatsiri ojyooki, okithokitzi kamiitha. Irooma inchato kamaatotatsiri, tii onkithokiniti. ¹⁸ Tima inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ññaitziro onkaaripiroti okithoki. Ari okimitari iijatziki inchato kamaatotatsiri, tii ññaitziro onkamiithati okithoki. ¹⁹ Tima itowaitziro inchato kaari kithokitatsini, jagaitziro intagaitziro. ²⁰ Pinkimpoyaakotairi yotaayitziromi. Ikimitakaworika okithokitzi inchato saankanatatsiri ojyooki, pimatiro jiyotaayitziromi”.

Ikinkithatakotziri Jesús yotakopirotanairiri
(Lc. 13.25-27)

²¹ “Tzimawitacha ojyiki kantawitanari: ‘Nowinkathariti pinatzi iiroka, nopinkathapirotzimi’. Iiromaita jiñairo impinkathariwintairi Pawa. Apa jiñairo antanairori ikowakaantziri Ashitanari Inkitijatziki. ²² Aririka nompinkatharitari paata napatotairi maawoni atziri. Tzimatsi kantayitaatsini: ‘Nowinkathariti, nopairyaapiintzimi nokinkithatakotzimi. Nopairyaakimi nowawijaakotziri piyarishiritatsiri. Nokantayitziromi iijatziki nojyininka: Iro notasonkawintantari nopairyiiri Jesús’. ²³ Nonkantzimaitantantyaari naaka: ‘Tii niyotzimi. Piyaatawiiti jantyaatsikiini, imapiro pikaaripiroshiritaki’ ”.

Ikinkithatakoitziro owatzikirori ipanko
(Lc. 6.46-49)

24 “Pinkimi, aririka pinkinkishiritiro maawoni nokantakimiri, aririka pinkimisantanakiro maawoni, ari okamithatzi. Irootaki piyotanityaari. Pinkimityaari owatzikirori ipanko okisopathatzi kipatsi. 25 Oparyaawita antawoiti inkani, amaaniwita. Otampiyawitaka shintsiini, ookantawitawo pankotsi, tii aawiyiro. Tima owatzikatya kamitha okisopathatzi kipatsi. 26 Ari okimitari iirorika pikinkishiritziro nokantayitakimiri, iirorika pinkimisantanairo, iiro piñiuro piyotanityaawo. Pinkimitakotyaari owatzikirori ipanko impanikipathatzi. 27 Oparyaapaaki inkani, amaanitaapaaki. Ipoña otampiyatapaaki, ookantapaakawo, tyaanaki pankotsi, aanakiro. Tii jiñaitairo”.

28 Irootaki jiyotaayitakiriri Jesús ikaatzi apatowintakariri. Iyokitzi ikantanaka atzirriiti. 29 Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janairi jiyotaantzi Yotzinkariiti.

8

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithataki tonkaariki otzishiki, joyaatairi oiyiki atziri. 2 Ari ipokashitakiri imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagina”. 3 Iro jakotashitantanakariri, jotirotantakariri kapichiini jako, ikantzi: “Nokowi, pishintsitai”. Shitakotanai ipathaawaiwita. 4 Ipoña Jesús ikantawitawaari: “Iiro pikinkithatakotana. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatantyaawori Ikantakaantani Moisés, pimpiri pashitakaariri Pawa, jiyotantaityaari ishitaakotaimi”.

Joshinchagairi Jesús jompiratani ijiwari owayiriiti
(Lc. 7.1-10)

5 Ikanta jawijanaki Jesús, ariitaiyakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakiri Roma-jatzi ijiwari owayiriiti, jiñiuro Jesús, 6 ikantapaakiri: “Nowinkathariti, tziimatsi nompiratani nopankoki, mapirokitaka imantsiyataki, kisopookitaki”. 7 Jakanakiri, ikantziri: “Aritaki niyaataki noshinchagairi”. 8 Ikantzimaitanakariri irirori: “Oiyiki nopinkathatakimi iiroka, kaaripiro ninatzi naaka, niyotzi iiro okantzi pintyaapankotina. Apa nokowi pinkantakaantiri, ishintsitai. Tima aritaki jimatatya pinkantiri.* 9 Tziimatsi ompiratanari naaka, tziimatsi iijatzi owayiripaini nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka

* 8:8 Jirika ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani apaani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri pashinijatzi kaari iyyininkata.

nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani: ‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro”. ¹⁰ Iyokitzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki jirika ijiwari owayiriiti. Ikantanakiri oyaataiyirini: “Iri matakirori jirika ikimisantzi, jaka Israel-ki tii itzimi ajyininka kimityaarini. Imapiro. ¹¹ Pinkimi, aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ari intzimaki oyyiki kaari ajyininkata poñaayitachari pashiniki nampitsi, nintaachani intsipataiyaari Abraham-ni, Isaac-ni iijatzi Jacob-ni. ¹² Iromaita itzimapirotai ajyininka saikaatsini janta. Iriitaki ikowakaawiitakari impinkathariwintairimi maawoni janta, oyyiki ipiyathawaitaka, irootaki jookantaiyaariri otsinirikitaki. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”. ¹³ Ipithokashitanaari ijiwari owayiriiti, ikantziri: “Pimatairo pimpiyi pipankoki. Tima pimatakiro pikimisantzi iiroka, irootaki ishintsitantaiyaari pompiratani”. Aripaiti ishintsitanai jompiratani janta ipankoki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jataki ipankoki Pedro. Iñaapaakitziro riyoti, omaryaaka, imatatziiro saawataantsi. ¹⁵ Jotirotantapaakawo kapichiini jako, shintsitanai. Piriintanaka, aminawakiniri oitarika ompawakiriri. ¹⁶ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaaki oyyiki piyarishiritatsiri. Joshinchaayitairi, ikisawakiri iwiyariti. Joshinchaayitairi iijatzi mantsiyayitatsiri. ¹⁷ Ari okanta imonkaatantakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaías, ikantaki: Iri anakironi amantsiyari, Irijatzi anakironi okaatzi akimaatsiyitari.

Oyaatirini Jesús
(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ikanta jiñaakiri Jesús ijyikitapaaki atziri apatowintariri, ikantanakiri jiyotaani: “Thami amontyagai intatsikironta”. ¹⁹ Ikantawitawaari Yotzinkari: “Yotaanarí, nokowi noyaatanakimi tsikarika pikinayitzi iiroka”. ²⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi imoo otsitsiniro jimaantapiintari, iijatzi tsimiripaini tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari irirori”. ²¹ Ari ikantanaki jiyotaani: “Yotaanarí, nokowawitaka noyaatanakimi, tiimaita iroñaaka nokowatzi noñaanairi nowaapatitari nonkitatanairi, ari noyaatimiri”. ²² Ipoña ikantanakiri Jesús: “Poyaatina. Tima ikaatzi kamashiriyitatsiri, ari inkitatairi irirori kaminkaripaini”.

*Jomairintziro Jesús tampiya**(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)*

²³ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari jiyotaani.
²⁴ Ikanta imontyaakotanaki, maanaki Jesús pitotsiki. Iro jiyiyaakotaiyakani niyantyaaniki, omapokashitaka otampiyatapaaki antawoiti, kitaatapaaka jiña pitotsiki, otamaryaatanaki inkaari. ²⁵ Jiyaatashitanakiri Jesús, jowakiryaapaakiri, ikantapaakiri: “¡Yotaanari, ampiinkaty! ¡Powawijaakotaina!” ²⁶ Ikantanakiri irirori: “¿Litama pithaawantari? ¿Tikiraama pikimisantapirotziita?” Piriintanaka, jomairintakiro tampiya iijatzi otamaryaani inkaari, awijanaki, mairyaatanai kamiitha. ²⁷ Iyokitzi ikantaiyanakani jaminanakiri Jesús, antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani: “¿Litama atziritatsiri jirika? Jomairintziro tampiya, iijatzi inkaari”.

*Gadara-jatzi piyarishiritatsiri**(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)*

²⁸ Aritaki ariitaiyakani intatsikironta, aatakotaiyapaakani nampitsiki iitachari Gadara. Ari ishiyashitawakari apiti piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki. Katsimaki ikantakaakari piyari, owanaa ithaawantaitakari, tii okantzi inkinaiti janta. ²⁹ Ikantawakiri: “¡Jesús, Itomi Pawa! ¿Irootaintsima powasankitaina? ¿Tsikama nokantakimika iiroka?” ³⁰ Ari itzimi janta oiyiki chancho, joshintagaiyini. ³¹ Ñaawaitanaki iwiyariti, ikantanaki: “Aririka powawijaakotairi jirika nopiyarishiritakairi, potyaantina ipiyotaka chancho”. ³² Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Piyaati piyari”. Matanaka. Jatanaki piyaripaini chancho-ki, iro ishiyantanakari impiitatzi otzishi, mitagaiyapaakini, apirotaka ipiinkaki maawoni inkaariki. ³³ Ikanta jiñaakiri aamaakowintariri, shiyaiyanakani. Jataki nampitsiki, ikamantapaakiri maawoni atziri okaatzi jiñaakiri. ³⁴ Iro jiyaatashiitankariri Jesús, ikantaitapaakiri: “Tii nokowaiyini pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini”.

9*Joshinchagairi Jesús kisopookiri**(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)*

¹ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanai, ipiyaawo inampiki. ² Ari jamaitakiniri kisopookiri, jinatakoitankari jomaryaantapiintari. Jiyoshiritawakiri Jesús atziri natakotakiriri, jiñaanatawakiri mansiyari, ikantawakiri: “Thaamintashiri pinkantanatya notomi, ari noshinchagaimi, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwai-witaka”. ³ Ikanta ikimawaki Yotaniiriiti, ikantashiritanaki:

“Ithainkatziiri Pawa jirikawí”. ⁴ Yotaki iijatzi Jesús iita ikantashiritakiri, josampitanakiri: “¿Litama okaaripirotantari pikantashiritziri?” ⁵ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai?’ ⁶ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai pipankoki”. ⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyawitachari, jatai ipankoki. ⁸ Jiñaakiri maawoni atziri apatotainchari, iyokitzi ikantaiyanakani jiñaawairi jiyaatai. Ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri Pawa, iriitaki matakirori otzimimotantakariri ishintsinka Jesús”.

Jagaitanakiri Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jawijanaki Jesús, irojatzi jiñaantapaakariri iitachari Mateo, kowakotziriri iyyininka kiriiki. Ikantapairi: “Poyaatina”. Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁰ Ipoña jaanakiri ipankoki jowakaiyaari, itsipataanakiri jiyotaani. Ojyiki jatanaintsiri kowakotziriri iyyininka kiriiki, jiyaataki iijatzi kaaripiroshiritatsiri. Ari itsipatakari Jesús jowaiyakani. ¹¹ Ikanta jiñaakiri Fariseo-paini, ikaimakiri jiyotaani Jesús, josampitakiri: “¿Litama itsipatantariri Jesús kowakotantatsiri kiriiki, itsipatakari iijatzi kaaripiroshiritatsiri? Tii okamiithatzi”. ¹² Ikimawaki Jesús, ikantanaki irirori: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ¹³ Ontzimatyii pinkinkishiritiro Ikantakaantani Pawa, kantatsiri: Tii apa nonkowairi pamayitaina pipira pintayinari. Iro nokowapirotziri pinishironkatairi pijyininka. Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri nonkaimashiritairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Ipoña ipokaiyakini jiyotaani Juan, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Notziwintapiintaka naaka, ari ikimitari iijatzi jiyotaani Fariseo-paini”. ¹⁵ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya. ¹⁶ Apaani pajatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapiki owakiraari, ari osagaapirotanaki aririka aminthatanatyaaarika

owakiraari. ¹⁷ Iijatzi okimitari, tii okantzi paijatori mishinantsinaki jowantaityaawo iiryaari jimiritaitari. Aririka jowantaityaawo, ari intankanaki, apaawaitashitatya jimiriitari, iijatzi mishinantsinaki. Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantaityaawo, iiro apaawaitanta apitiroiti”.

*Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)*

¹⁸ Tikira ithonkiro jiñaawaiti Jesús, ariitapaaka jiwari, ipinkathatapaakiri, ikantapaakiri: “Kamaki nishinto, iro nopokantari piyaati nopankoki potirotantyaawo kapichiini pako, añagaita”. ¹⁹ Ari jiyaatanaki Jesús, iijatzi jiyotaani joyaatanakiri. ²⁰ Okanta mantsiyatsiri tsinani, oiyiki osarintsi osokaawaitaka, tzimakotaki 12 osarintsi, okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotakiro opatziki iithaari. ²¹ Tima okantashiritakitzi: “Aririka notirotakiro iithaari, ari noshintsi-tai”. ²² Ipithokashitanakawo Jesús, ikantziro: “Thaaminta pinkantanaiya nishinto, oshinchagaimi pawintagaana”. Apathakiro ishitanaki omantsiyanka tsinani. ²³ Ikanta jaritapaaka Jesús ipankoki jiwari, jiñaapaatzi jyowiwintzirori kamaintsiri, oiyiki atziri kamiñiinkataintsiri. ²⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Pijiyiki, tii okami piraakotaiyakarini, aña imakoryaatzi”. Thainka jowaitakiri Jesús. ²⁵ Ipoña jomishitowaapaakiri maawoni, tyaapaaki Jesús, joirikawakotapaakiro, piriintanaa iintsi. ²⁶ Tii jimanakotanaka jantakiri Jesús, ikimakoitanakiri maawoni.

Joshinchagairi Jesús kaari okichaatsini

²⁷ Ikanta jawijanaki Jesús, ipatzimatanakiri apiti kaari okichaatsini, ikaimotziri, ikantzi: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ²⁸ Irojatzii jariitantapaakari pankotsiki, iijatzi kaari okichaatsiri irirori. Ipokashitapaakiri okaakiini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiryaama iiroka ari nowawijaakotaimi?” Ikantzi irirori: “Jii, aritaki pimatakiro nowinkathariti”. ²⁹ Jakotanaki Jesús, ipampiyookitakiri, ikantziri: “Oshinchagaimi pikimisantaana”. ³⁰ Apathakiro jaminanai kamiitha. Ishinchiinkatawairi, ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina noshinchagaimi”. ³¹ Ikanta jiyaatai, ikamantantanaki, ithonka ikimakoitanakiri Jesús.

Iñaawaitakaitziri masontzipaantiri

³² Ipoña jamaitapaakiniri Jesús piyarishiritatsiri, masontzipaanti ikantaka. ³³ Ari joshinchaawakiri Jesús jirika, ñaawaitanai imasontzipaantitakaawitari piyari, tima jotyaantapithatakiri iwiyariti. maawoni jiyokitziwintanakiri Jesús, ikantashiritaitanaki: “Tii

añaapiintzi ogyariri jirika anampiki Israel-ki”. ³⁴ Iriima Fariseo-paini ikantaiyini irirori: “Jimatakaatziiri ijiwari piyariiti joshinchaantariri piyarishiritatsiri”.

Sampainkataki pankirintsi

³⁵ Ithonka jiyaayitaki Jesús maawoni nampitsiki, jiyotaantayitaki japatotapiintaita. Ikinkithatakotapiintakiro Kamiithari Ñaantsi tsika onkantya impinkathariwintantai. Joshinchaayitakiri maawoni, tikaatsi mantsiyarintsi pomirintsitzi-motyaarini. ³⁶ Iñaayitzi oiyiki apatowintariri, antawo Jesús jítakoshiritakari, ikantaki: “Imapiro jashironkaayitaka jirika atziripaini.

Ikimitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini”.

³⁷ Iikiro ikantanakitziiri jiyotaani: “Ikimitakawo jirikapaini atziri, osampainkatzi pankirintsi, tiimaita itzimapirotzi atziri oyiipataironi. ³⁸ Pamañaari Awinkathariti jotyaaantiita oiyiki jatatsini atziriki, tima tzimatsi oiyiki kimisantayitaatsini”.

10

Jiyoshiitaki Jesús 12 Otyaantapirori

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Ipoña jiyoshiitaki Jesús ikaatzi 12 jiyotaani, jimatanakiro irirori joshinchaayitairi mantsiyari, iijatzi ikaatzi piyarishiritatsiri, tima ipasapiyaakari itasonkawintantzi. ² Jirika ikaatzi 12 jiyoshiitakiri Jesús: Itanakawori Simón, jítakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, iririntzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipatakari iririntzi Juan. ³ Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kowakowitariri kiriiki iyyininka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, ⁴ ipoñaapaaka Simón, jítaitakiri iijatzi Kisakowintantaniri. Ipoñaapaaka iwiyaantaapaakawori Judas Iscariote, iriitaki pithokashitainchari.

Jotyaaantakiri kaataintsiri 12

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ipoña jotyaaantakiri Jesús kaataintsiri 12, ikantawakiri: “Iiro pikini isaikayitzi atziri kaari ajyininkata aaka, iiro pikini iijatzi inampiki Samaria-jatziiti. ⁶ Iri pitapaintya piyaatashitiri ikaatzi icharinitari Israel-ni, kimitakariri oijya itzipinawaita. ⁷ Tsikarika pinkinayitaki pinkamantanti, pinkanti: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Inkitijatz’.

⁸ Poshinchaayitairi maawoni mantsiyari, pañaakaayitairi kamawitachari, poshinchagairi pathaawaitatsiri, iijatzi piyarishiritatsiri. Tima nishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanaari iiroka pinishironkayitantai iijatzi. ⁹ Iiro paanaki piiriikiti pithaatiki, ¹⁰ iiro paanaki iijatzi

pithaati, iiro paanaki apiti piithaari, pi-zapato-ti, pikotzikiiro, tikaatsi paanaki. Tima ikantaitzi:

Impinaitiri antawaitatsiri.

¹¹ Aririka pariitya nampitsiki, paminapaaki aapatziyimini, iri pisaikimotapaaki, irojatzi pawijantatyaari pashiniki nampitsi. ¹² Ari pariitattyaarika pankotsiki, piwithatapaatyaari ikaatzi saikatsiri. ¹³ Aririka jaawakimi kamiitha irirori, ari isaikai kamiitha okaatzi piwithatapaakari. Irooma iirorika jaawakimi kamiitha, aminaashitaka piwithatapaakari. ¹⁴ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawijapithatiri, potikanairo piipatsikiiti. ¹⁵ Tima iriitaki imapiroitiri paata jowasankitaitiri jirika, ari anaanakiro ikantaitakiri Sodoma-jatzi ipoña Gomorra-jatzi. Imapiro”.

Inkimaatsitakaitatyiimi paata

¹⁶ “Notyaantatziimi naaka. Pikimiwaitakari jotyaantaitziri oijya ipiyota piratsi katsimari. Ontzimatyii pinkimitakotyaari kokiyantzi maanki. Ontzimatyii iijatzi pinkimityaari shiro tii ikatsimawaitzi. ¹⁷ Paamaakowintya. Tima jaakaantaitatyiimi jiwaripainiki impajatakaantaitimi japatotapiintaita. ¹⁸ Ompoña jaayiitanakimi pinkatharintsiki, okantakaantziro pawintaana ari pikinkithatakotaina, irojatzi inkimantaiyaari iriroriiti, iijatzi pashinijatzi atziri kaari ayyininkata. ¹⁹ Aririka piñaakiro jaayiitanakimi, iiro pikantashiriwaitzi: ‘¿Iitama nonkantapaakiri?’ Tima tzimatsi yotashiritakaimini oita piñaanityaari. ²⁰ Iiro piyotashitanakawo oitya piñaanityaari, Tasorintsinkantsi poñaachari Ashitzimiriki, iri yotakaimironi oita pinkantayitapaakiri. ²¹ Ari iñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaanitiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi tsitokakaanitirini ashitariri ikisaniintanakiri. ²² Ojyiki piñi iiro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, ari pinkantaitatyiiro pawintaiyaana, aritaki nowawijaakoshiritaimi. ²³ Aririka inkisaniintaitanakimi nampitsiki, pawijyi pashiniki nampitsi. Tima tikira pithonkiro pinkinayiti maawoni nampitsiki tsika isaikayitzi Israel-mirinkaiti, irojatzi impiyantaiyaari jirika Itomi Atziri. Imapiro.

²⁴ Tii jñaitzi apaani yotaari janaakotiri yotairiri. Tii añai iijatzi onampitaari janaakotiri onampitariri impinkathaitiri. ²⁵ Apa añi iiro kantatsi yotaari inkimitakotaiyaari yotairiri pairani. Ari ikimitari iijatzi onampitaari. Ikisaniintaitakina naaka iroñaaka, ikimitakaantaitakina naakami Beelzebú, iwinkathariti piyari. Iiroka imapiroiti inkisaniintaitimi pikimisantaana”.

¿Litaka ampinkathatiri?

(Lc. 12.2-9)

²⁶ “Iromaita pipinkashiwaitari jirikapaini. Ontzimatyii onkoñataakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ²⁷ Apaniroini niyotakaayitaimiro iiroka jirokapaini, tii jiyotzimaitawo thainkantaniri, iiroka-maitaka kinkithatakaayitairini. ²⁸ Iiro pipinkashiwaitari tsitokimini, iiro jimatziro jotyaantimi sarinkawiniki. Aña iri pimpinkathatai Pawa, iriitaki matzirori jotyaantantzi sarinkawiniki. ²⁹ Pamini, tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti apaani.* ³⁰ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. ³¹ Piñaakiro, jaamaakotari Pawa tsimiripaini, iiroka jimapirotzi jaamaakotzimi. Iiro pipinkashiwaitari kisaniiintimiri. ³² Aririka pinkantiri pijyininka: ‘Nopinkathatairi Jesús’, aritaki nonkantairi Ashitanari Inkitijatzi: ‘Paapá, ipinkathataana jirika, ajyininkataari’. ³³ Irooma pinkantiririka pijyininka: ‘Tii nopinkathatziri Jesús’, ari nonkimitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: ‘Paapá, tii nonkimitsitaiyaari ipinkathatana jirika, tii ajyininkataari’”.

Ikinkithatakota Jesús

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ “Tii nokowi onkompitzimotimi. Tii apa nompoki jaapatziyawakaiya atziri. Aña iro nopokantari onkimiwaityaawo namatyiimi owathaamintotsi jantaminthatawakaantyaari.

³⁵ Aña iro nopokantakari:

Inkisaniiintantyaariri atziriiti iwaapatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani onaanatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani ayiro.

³⁶ Iri pithokashitawakaachani atziriiti inkisaniiintawakaiya ikaatzi isaikapankotawakaiyani.

³⁷ Iro kamiithawitachari pitakoyityaari piwaapati, pinaanati, powaiyanipaini. Iro kantzimaitacha iirorika pimapirotanaki pitakoyityaari pijyininka, tiira pityaaryootzi pitakotaana naaka. ³⁸ Ontzimatyii pinyaaryoowintiro nokinkithatakotakimiri, onkantawitya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, tii pityaaryoowintziro pikimisantana. ³⁹ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashitari, aritaki impiyashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri, aritaki jawijakoshiritai”.

Impinayitairi

(Mr. 9.41)

* **10:29** Kantakotachari jaka “tii ipinapirowita tsimiripaini”, tima kantatsi jamanantaitantyaari apapintyakiroini kiriiki inkaati apiti tsimiri.

40 “Iitarika aapatziyimini, naaka jaapatziyaka. Ari okimitari iijatzi, iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka Ashitanari otyaantakinari jaka. 41 Iitarika yotimini kaman-tantaniri pinatzi, impoña jaapatziyanakimi, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. Ari okimitari iijatzi, iitarika yotakimini kamiithashiriri pikimisantani, ipoña jaawakimi kamiitha, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. 42 Aririka jiyoitimi irokataki niyotaani, iro ipantzimiri pimiri, jiyotzi Pawa, iriitaki pinatairini itakotakimiri”.

11

Jotyaantziri Juan jiyotaani
(Lc. 7.18-35)

1 Ithonkakiro Jesús jiyotaakiri 12 jiyotaani. Awijanaki inkamantanti maawoni nampitsiki.

2 Ikanta Juan owiinkaantantaniri jomontyaitakiri chapinki, ikimakotakiro jantayitakiri Cristo, jotyaantaki apiti jiyotaani, 3 josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Irokama jiitaitziri, ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini pokatsini?” 4 Ikanta jariitaka jotyaantani Juan, josampitapaakiri Jesús. Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Aririka pimpiyanai, pinkamantapairi Juan okaatzi pikimakiri, okaatzi piñaakiri nantayitakiri iijatzi. 5 Naminakaayitairi kaari okichaatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, noshinchaayitairi pathaawaiwitachari, nokimakaayitairi ashikimpitari, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi ashironkainkari-paini. 6 Inkimoshiriwintaina kaari kisoshiriwintinari”.

7 Ikanta ipiyanaa jiyotaani Juan, josampitanakiri Jesús apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantzi: “¿Iitama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki ojoyawori sawoo opiyonkatonkitakairo tampiya okantakaari tii ithaamintashirita? 8 ¿Piñaakirima jowaninkataka ikithaata? Aña tii. Ikaatzi owaniinkatachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi. 9 Piyaatashitakiri piyotaki kamantantaniri jinatzi. Tima jimapirotatziiro janaakiri Kamantantaniriiti. 10 Iriitaki josankinatakoitaki pairani, jiñaanatziri Pawa Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

11 Pinkimi nonkanti naaka: Ojyiki atziri tzimawitainchari, tikaatsimaita anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Inkitijatzzi, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan. Imapiro. 12 Jitakawo pairani Juan ikinkithatakaakimi, tzimatsi ojyiki kowanakirori shintsiini ifiñiro impinkatharitari

Inkitijatzi. Antawoiti ikowanaki iñihiro ojoyawaitakawo ishintsitaitzi jowayiritaitya. Irojatzzi ikantaita iroñaaka. ¹³ Pairani tikira itzimi Juan, tzimawitacha Kamantantaniri opoña Ikantakaantaitani. ¹⁴ Iriima Juan, iriitaki ikinkithatakoitakiri pairani, iriitaki Elías-tatsiri piyaatsini. ¹⁵ Kowirori inkimathatiro, inkimisanti. ¹⁶ Nokimitakaantakimiri naaka kojyikawairintzi iintsi aririka imaananiwaiti, ¹⁷ ikantaiyini: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitantyaari’. Iiromaita ikowi. Ikantaiyini iijatzi: ‘Incha ampampithai owashiritantyaari’. Tii ikowiro iijatzi. ¹⁸ Ari pikimitaiyakarini iirokaiti. Piñaawitawakari Juan itzitapaakawo owanawontsi, tii jimiritawo kachori, pikantaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatzi, iro itziwaitantari’. ¹⁹ Ipokawitaka Itomi Atziri, tii itziwitawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori iijatzi. Pikantaiyakirini: ‘Kaaripirori jinatzi jirika, niyawairintzi, shinkiryaantzi jinatzi. Jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyitari kaaripiroshiriri’. Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jyoitairi paata imapiro jyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awijayitaatsini”.

*Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsitiki
(Lc. 10.13-16)*

²⁰ Ipoña ikinkithatakotanakiri Jesús ikaatzi ñaayiwitakawori itasonkawintantaki nampitsiki, tiimaita jowajyaantziro ikaaripiroshiritaiyini. Ikantanaki: ²¹ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.* ²² Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitai jowasankitaayitairi. ²³ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyakani irirori jiyaatai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari. Iri ñaakironimi pairani Sodoma-jatzi okaatzi jiñaakiri Capernaum-jatzi, inkimisantaimi irirori, iiro japirotzirimi pairani Pawa saikaiyatsinimi iroñaaka. ²⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiritantsiri, iri jimapiroitairi jowasankitaapiroitairi Capernaum-jatzi, anaanakiro jowasankitagaitakiri pairani Sodoma-jatzi”.

* **11:21** Tima jirikaiti Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayitatzi, tii iyyininkatari Judá-mirinkaiti.

Pimpokashitaina naaka, ari piñiuro nimakoryaakaayitaimi (Lc. 10.21-22)

²⁵ Ipoña jamanamanaatanakari Jesús Ashitariri, ikan-tanakiri: “Paapá, iiroka pinkathariwintziriri maawoni inkiti-jatzi, iijatzi maawoni kipatsijatzi, oyyiki nopaasoonkitakimi. Tima iiroka yotakaayitairiri kimitakariri iintsi intsinam-pashiritai, kaari jiyotzi yotaniiriiti. ²⁶ Tima irootaki ini-motakimiri”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri piyowintakariri: “Iri Ashitanari yotakaakinawori maawoni. Apanirowni ikanta irirori jiyopirotona naaka tima Itomi jowana. Ari nokim-itakari iijatzi naaka apanirowni niyopirotziri. Impoña jiy-oyitairi inkaati niyotakaayitairi naaka. ²⁸ Aririka piñiuro pimakoshiriwaiti, piñiuro oitya pimpakoowaityaari, pim-pokashitaina naaka, pinkamantainawo, aritaki nimako-ryaakaayitaimi. ²⁹ Iiro pimanintziro pimpakoowaityaari, naakataki ompiratzimiri pantiro. Tzimatsi niyotaimiri, tii nowatsimaashiriwaitantzi naaka, tsinampashiri ninatzi. Ari piñiuro nimakoryaashiritakagaimi. ³⁰ Tima okaatzi nOMPI-ratantziri naaka, tii opomirintsipirota”.

12

Ikinkithatakotziro Jesús kitijyiri jimakoryaantaitari (Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ Okanta kitijyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Tima itajyaiyatziini jiyotaani, joiikitanaki okithoki pankirintsi joyaari. ² Jiñaakiri Fariseo-paini, ikantanakiri Jesús: “Paminiri piyotaani. Jiroka kitijyiri jimakoryaantaitari inatzi, tii oshinitaantsitzi joiikiwaiti”. ³ Jakanakiri Jesús ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni, aantawitakariri itajyi itsipayitakariri ikaataiyini? ⁴ Ityaaki tesorintsipankoki, jowakawo tesorintsitanta, jatyootakiri itsipayitakariri. Tii oshinitaantsiwita, apa jowapiintawo Ompiratasorintsitaari. ⁵ Josankinawitaka iijatzi pairani Ikantakaantaitani, okantzi: ‘Iiro pantawaitantawo kitijyiri jimakoryaantaitari’. Iro kantzimaitacha jyaatapiintzi Ompiratasorintsitaari kitijyiriki jimakoryaantaitari tesorintsipankoki, jantawaitapiintzi. Tikaatsi kijyirini. ⁶ Nokantzi naaka, iinitatsi jaka impinkathapiroitiri, iri anairori tesorintsipanko. ⁷ Iro josankinaitantakariri pairani, kantatsiri: Tii nokowi pamayitaina pipira pintayinari, Iro nokowapirotaki pitakotaiyaari pijyininka. Iro pinkimathatirimi iiroka jiroka, iiro pikijyimawaitziri jirikapaini, tima tii ikaaripiroshiritzi. ⁸ Jirika Itomi

Atziri ipinkatharipirotziri irirori, janairo kitiiyyiri jimakoryaantaitari”.

Atziri kisowakori
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Ipoña jawijanai Jesús, ityaapai japatotapiintaita.
¹⁰ Ari isaikakiri kisowakotatsiri. Ikanta Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Kamiithatatsima poshinchiiri kisowakori kitiiyyiri jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri inkini inkantakotiri. ¹¹ Ipoña jakanakiri irirori, ikantanakiri: “Tii paminashitari poiyyati aririka jotitya omoonaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, pitakotari, pinoshikiri. ¹² Iri jitakopiroita atziri, janairi oijya. Tima tii okaaripiroshiritakaantzi anishironkatanti kitiiyyiriki jimakoryaantaitari”. ¹³ Jiñaanatanakiri kisowakori, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka atziri, akotsitanai, okimitanaawo pashini jako. ¹⁴ Ari ikisaiyanakani Fariseo-paini. Jataiyakini, ikinkithawaitaiyini, ikantzi: “¿Tsika ankantakirika Jesús, ampiyakaantyaariri?”

Josankinatakoitsitakari pairani Jesús

¹⁵ Ikanta Jesús, yotaki ikowaitatzi intsitokaitiri, irootaki jawijantanaari. Ari joyaatanakiri oiyiki atziri, joshinchaaki oiyiki mansiyari. ¹⁶ Ikantayiwitakari: “Iiro pikinkithatakotana”. ¹⁷ Ari imonkaatari josankinatakaayi-itakiriri pairani Kamantantaniri Isaías-ni, ikantzi:

¹⁸ Jirika nompiratani, iriitaki niyoyaakiri.

Nitakotani jinatziri, iri oimoshirinkanari.

Kiso jowiri Tasorintsinkantsi,

Ikinkithatakagairi kaari ajyininkata, ikamantairi tyaaryootatsiri.

¹⁹ Iiro ishinchiinkawintawaita apanirowni irirori,

Iiro ikimaitziri inchiraachiraati inkinkithatakotya,

²⁰ Iiro jimapirotziro irirori isataapirotiro sonkari sataawitainchari,

Iiro joitsiwakiri paampariminki kapichiwitainchari ipaampataki,

Irojatziri inkitsirinkantaiyaawori jiñaitairo tyaaryootatsiri.*

²¹ Iriitaki joyaakoniintairi kaari ajyininkata impairyagairi iwairo.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)

* **12:20** Ojyakaawintachari sonkari ipoña paampariminki tsiwakimataintsiri, iriitaki atziriti kimisantawitachari kapichiini, ashironkaashiriyitachari, mansiyashiriyitatsiri, shipitashiriyitatsiri, tima aritaki inishironkaitairi Jesús jirikaiti, iiro ishinitziri jashironkaayitaiya, aña aawiyaashiri inkantakaayitaiyaari, joshiripiroyitaiya.

22 Ipoña jamaitakiniri Jesús piyarishiritatsiri, ikamampotaakitakaakiri, imasontzipaantitakaakiri iijatzi. Joshinchaawakiri, aminanai kamiitha, ñaawaitanai iijatzi.

23 Iyokitzi ikantanaka maawoni atziri, ikantaiyanakini: “¿Iriima jirika charinitariri David-ni?” 24 Ikanta ikimaiyakini Fariseo, ikantaiyanakini irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari Beelzebú, irootaki jowawijaakotantariri ikaatzi ipiyarishiritaiyini”.

25 Jiyotakotzimaitakari Jesús ikinkishiritakari, ikantanakiri: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri, ari jiñaakiro jowapintawakaiya. Iijatzi okimita aririka jantaminthatawakaayitaiya inampiki atziri, ari jiñaakiro jookawintawakaiya inampiki. Aririka jantaminthatawakaiya atziri ikaatzi isaikapankotawakaa, ari jiñaakiro jookawintawakaiya ipankoki. 26 Ari inkantyaari iijatzi piyari aririkami jantaminthatawaiya. ¿Iroma ithonka aririka jookawintawakaanatya? 27 Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani naaka, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawijaakotantariri kaaganiritatsiri? Aririka okanta pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. 28 Tima Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki oshinchaanari naaka nowawijaakotantariri piyarishiritatsiri. Irijatzi Pawa omapokakimiri iiroka ipinkathariwintantzi. 29 Aririka inkowaiti inkoshiitiri shintsitatsiri kamiitha atziri, ontzimatyii jitaitawatyaari joojoitiri, onkantya iiro ikisakowintantawo jashiwitari aririka jayitsiitiri. 30 Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniintanari. Inkaati kaari imitakotinani joyiipatakotina, japaatakotatyaana. 31 Iro kantzimaitacha nokantzi naaka: Kantatsi impiyakotairi Pawa inkaati kaaripiroshiriwitachani, ari inkimitagairi ñaawaiwitawori kaaripirori ñaantsi. Iriima ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. 32 Ari okimitsitari iijatzi: Kantatsi impiyakotairi Pawa ookimowityaarini Itomi Atziri, iriima inkaati kijyimatakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. 33 Okimiwaitakawo aririka ñaitiro kamiithari chochoki, jiyotaitzi kamiithari inatzi owaato tsika opoñaaka chochoki. Ari okimitari iijatzi aririka ñaitiro chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripirori onatzi owaato tsika opoñaaka iroori. 34 Pikimitakari maanki, kaaripiroshiri pikantaiyakani. Tikaatsi pinkinakairo piñaawaitiro kamiithari, tii opantawo pikinkishiritari, irootaki okaaripirotantakari piñaawaiyitziri. 35 Apaani kamiithashiriri ikinkishiritawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiritatsiri tii

ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. ³⁶ Irootaki nokantantari naaka, aritaki jaminakoyiitairo paata okaatzi kaaripirori iñaaniyitari. ³⁷ Kamiitharika okaatzi piñaaniyitari, ari jaapatziyaitaimi. Irooma tiirika okamiithatzi, inkantayitaimi: ‘Kaaripiroshiri pinatzi, ogyiki pinkimaatsitaiya’”.

Ikowawita kaaripiroshiriri intasonkawintantaiti
(Lc. 11.29-32)

³⁸ Ipoña jakanaki Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti ikantanaki: “Yotaanari, nokowi noñiimi pintasonkawintanti”. ³⁹ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Kaaripiroshiriri pinaiyini iiroka, pithainkani powakiri Pawa, pikowaiyini piñiina nontasonkawintanti. Iiromaita noñaayimiro, apa piñiuro kimityaawoni awijyimotakiriri pairani Jonás, ⁴⁰ iniyantakariri kimitariri antari omani, tima mawa kitiiyyiri isaikaki imotziki. Ari inkimityaari iijatzi Itomi Atziri inkitawitapaintya mawa kitiiyyiri kipatsiki. ⁴¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari jiyakowintaimi Nínive-jatzi, tima ikimisantairi pairani Jonás jowajyaantanairo ikaaripiroshiriwitaiyani. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Jonás. ⁴² Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri yotaniri pinkathari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Salomón”.

Ipiyashitanta piyari
(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okimiwaitakawo isaikashiritantyaarimi piyari apaani atziri, ipankotsititakawomi jañaantari. Aririka jookawiityaari, awijakowitaa atziri isaikantakari piyari. Ikinawaiwita otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. ⁴⁴ Impoñaatya inkantashiritai piyari: ‘Nompiai nopankoki tsika nopoñaaka’. Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ⁴⁵ Impoña jiyatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzi, inkantakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotaiya jirika atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini. Ari pinkimitaiyaari iirokaiti”.

Ikinkithatakotziro Jesús inaanati ipoña iririntzi
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Ikiro ikinkithatakaatziiri Jesús apatowintakariri, aritapaaka inaanati otsipatakari iririntzipaini, okatziyapaaka jikokiroki, okaimakaantapaakiri. ⁴⁷ Ikantawitakari: “Ari

ariita pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”.
⁴⁸ Ari jakanaki ikantzi: “¿Tsika otzimikama pikinkishiritai-
 yarini iro nonaanatitari, iri nirintzitari?”⁴⁹ Jookotanakiri
 ikaatzi jiyotaapiintakiri, ikantzi: “Jirikapaini iriitaki nokim-
 itakaantairi nirintzi, irootaki nokimitakaantairi iijatzi non-
 aanati.⁵⁰ Tima maawoni antanairori ikowiri Ashitairi Inki-
 tijatzi, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari, irootaki
 nonaanatitaari”.

13

Jojoyakaawintziri Jesús pankiwairintzi (Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Ipoña ishitowanai Jesús pankotsiki, jatanai
 inkaarithapiyaaki. Ari isaikapaaki.² Ipiyowintapaari
 iijatzi oiyiki atziri. Iñaaki othataka pitotsi, otitapaaka,
 saikapaaki. Katziyaiyakani atziri irirori inkaarithapiyaaki.
³ Jojoyakaawintatziiniri okaatzi ikinkithatakairiri, ikantzi:
 “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiti.⁴ Ikanta
 jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari
 aatsiki, ipokapaaki tsimiri, jowapaakawo.⁵ Tzimatsi
 pashini ookakitapainchari omapipookitzi, ari oiyookaw-
 itanakari thaankipiroini. Tii otontapathatzi kipatsi,
⁶ sampiyashitanaki pankirintsi ishintsitapaaki ooryaatsiri,
 tii otyaapirotzi oparitha inthomainta.⁷ Tzimatsi pashini
 ookakitapainchari kitochiimashiki, anaanakiro kitochii
 oiyookanaki, kamanaki pankirintsi.⁸ Irooma pashini
 ookakitapainchari okamiithapathatzi kipatsi, saankana
 oiyookanaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitanai okithoki
 apanipaini okaatzi jyookapaintsiri. Apaani jyookapaintsiri
 kithokipirotanaki, pashini oiyiki piyokiniintanaki, pashini
 iipiyokiini okithokitanaki.*⁹ Kowatsiri inkimathatiro,
 jowakimpitayia inkimisantii”.

¿Litama jojoyakaawintantawori Jesús? (Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Ipoña josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama po-
 jyakaawintziri pikinkithatakairi atziripaini?”¹¹ Jakanaki
 Jesús, ikantzi: “Ishinitaitzimiro iirokaiti piyotairo tsika
 ikanta ipinkathariwintantai Inkitijatzi, iriima jirikaiti tii
 ishinitaitziniri irirori.¹² Iitarika otzimimotakiri, ari ontz-
 imimopirotaari oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro

* **13:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 100 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 30 okithoki.

iñaatyiiro iiro otzimimopirotairei.† 13 Irootaki nojyakaaw-intantawori jiroka, onkantawitya jamini jirikaiti, kamampotaaki inkantya. Ari inkimawityaawo, matakimpita inkantayitya. 14 Iriitaki ikinkithatakotakiri pairani Isaias-ni, ikantaki:

Pinkimawitya, matakimpita pinkantya.

Paminawitya, kamampotaaki pinkantya.

15 Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita ikantaka.

Kamampotaaki ikantaka iijatzi.

Irootaki kaari iñaantaawo,

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta.

Tii ikimisantzi, iiro nowawijaakotairi.

16 Irooma iiroka kimoshiri pinkantya, tima piñagairo, pikimayitairo iijatzi. 17 Iro ikowawitakari pairani Kaman-taniriiti iijatzi kamiithashiriri, iñiiromi okaatzi piñaakiri iirokaiti. Ikowawitaka inkimiromi pikimakiri iiroka. Tima tii iñaatyina, tii ikimaiyanani iijatzi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús joyyakaawintziri pankiwairintzi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 “Pinkimi nonkinkithatakotimiro okaatzi nojyakaawintakiri pankiwairintzi. 19 Tzimatsi kimirori nokinkithatakotziro impinkathariwintantai Pawa, tiimaita ikimathatziro. Ikanta ipokaki owaaripiroshiritantaniri jowajyaantakaapaakiri ikimisantawitanaa. Iriitaki kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari aatsiki.

20 Tzimatsi iijatzi thaamintawori noñaani, ikimisantzi thaankiini. Iri kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari omapipookitzi. 21 Tii jiyotakopirotzziro ñaantsi, tii ikisashitawo ikimaatsiwintanakawo ikimisantzi, jowajyaantanakiro. Ikimitakawo pankirintzi sampishitaintsiri tii otyaapirotzi oparitha inthomainta kipatsiki. 22 Tzimatsi iijatzi kimawitawori noñaani, iro kantzimaitacha inintawaitziro inthaamintawaitya, ikinkithashiritakotziro jajyaagawo, irootaki ipiyakotantakawori noñaani, tii ikimisantzi. Ikimitakawo pankirintsi ookakitapainchari kitochiimashiki, kaari kithokitatsini. 23 Tzimatsi pashini kimirori noñaani, ikimisantanakiro. Ityaaryoowintanairo. Iri oyyakawori pankirintsi jyookapaintsiri okamiithatzi kipatsi, oyyikipirotanaki okithoki, pashini oyyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki”.‡

† 13:12 Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oyyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityimiro. ‡ 13:23 Paminiro kantakotachari janta versiculo 13.8.

Ikinkithatakotziri Jesús pankitzirori trigo

²⁴ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziniri, ikantzi: “Jiroka ogyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzi, ogyari atziri pankitzirori kamiithakiri trigo. ²⁵ Okanta tsiniripaiti imagaiyini jatziritipaini iijatzi irirori, pokaki kisaniiintziriri jamaki trigo-niro, ipankitakiro itsipataakiro trigo-pirori, piyanaka. ²⁶ Opoña ojyookanaki trigo-pirori, kithokitanaki. Ari okimitsitakari iijatzi trigo-niro itsipataakirori. ²⁷ Ikanta jiyotaitakiro, jiyaatashiitakiri ashitawori, ikantaitakiri: ‘Tii opantawo trigo apankitakiri powaniki, ¿iitama otsipatantawori ojyookaki trigo-niro?’ ²⁸ Ikantanaki ashitawori jowani: ‘Iri pankitakirori kisaniiintanari’. Ikantzi jatziriti: ‘¿Pikowima nonthokayitairo trigo-niro?’ ²⁹ Jakanaki, ikantzi: ‘Iiro, aamaashitya, ari pinthokakotakiro trigo-pirori. ³⁰ Ari onkantawatyaata ontsipatyaawo ojyooki, irojatziri osampatantyaari trigo-pirori. Aripaiti nonkantimiri: Pinthatzinkiro trigo-niro, pintayiro. Poyiikitairo trigo-pirori, powayitairo’”.

Joyyakaawintaitziro okithoki oryaanikitatsiri
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintakiniri, ikantzi: “Jiroka ogyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzi, okimiwaitakari pankitzirori oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. § ³² Oryaani okantawita okithotyaaniki, iro kantzimaitacha aririka ojyookanaki, anairo pashini pankirintsi, antawo ontiwayitanaki ari iminkoshityaawo tsimiripaini otsimankat-ashitaki”.

Joyyakaawintaitziro shiniyakairori tanta
(Lc. 13.20-21)

³³ Jiroka pashini joyyakaawintakiri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariwintantai Inkitijatzi, ogyakotawo tsinani witsikirori tanta. Aakiro trigo-pani, otsipataakiro shiniyakairori. Aritaki oñaaki oshiniyi otantanipathati”.

Oita joyyakaawintantawori Jesús ikinkithatakoyitziri
(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús joyyakaawintziro okaatziri jiyotaantziri. maawoni joyyakaawintakiro. ³⁵ Ari imonkaataakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri ikinkithatakotziro ikantakiri Pawa: Nojyakaawintatyiiniri atziriiti onkaati nonkinkithatakotininiri.

§ 13:31 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

Nooñaawontainiri kaari jiyowita pairani owakiraa iwitsikantakari kipatsi irojatzu iroñaaka.

Joñaagantziro Jesús kimitawori trigo-niro

³⁶ Ipoña jawijanai Jesús, jookanairi apatowintakariri, jatanaki pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “Piyotainawo okaatzi pojyakaawintakiri. ¿litama oiyakaawintachari trigo-niro itsipatagaitakirori trigo-pirori?”
³⁷ Ikantzi Jesús: “Jirika Itomi Atziri iriitaki kimitakariri ashitawori jowani ipankiitakiro trigo-pirori. ³⁸ Jiroka owaantsi irootaki oiyakaawintawori kipatsi asaikantayitari. Jiroka trigo-pirori iri oiyakaawintacha ipinkathariwintairi Pawa. Irooma trigo-niro iri oiyakaawintziri ikaatzi jashitaari Kaaripirori. ³⁹ Jirika kisaniantatsiri pankitakirori trigo-niro iri oiyakaawintacha kamaari. Kimityaawoni joiipataitziro okithoki trigo, oiyakaawinta aririka onthonkaiya paata kipatsi. Jirikapaini oyiipayitakirori okithoki iri oiyakaawintacha maninkariti. ⁴⁰ Pikimaki, japatotakaantaitakiro trigo-niro, itagaitakiro. Iro oiyakaawintacha aririka onthonkaiya paata kipatsi. ⁴¹ Jirika Itomi Atziri jotyaaantakiri maninkariiti, japatotairi kaaripiroshiritatsiri, tima tii ikowi intsipataiyaari ikaatzi kimisantakiriri. ⁴² Impoña intagairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitiya. ⁴³ Iriima kamiithashiritaintsiri, shipakiryaa inkantaiya inkimitaiyaari ooryaatsiri. Isaikimotairi Ashitairi tsika ipinkathariwintantzi irirori. Powakimpitayaaawo”.

Ikinkithatakotziri Jesús manachari kiriiki

⁴⁴ Ipoña ikantaki iijatzu Jesús: “Jiroka pashini noiyakaawintimiri. Tzimatsi oiyiki kiriiki jimanaitziri owaantsiki. Ikanta apaani atziri iñaakiri, tii okantzi jaanakiri, iijatzu imananaari, tikaatsi inkamanti, ikantashiritanaki irirori: ‘Ontzimatyii namanantiro jiroka kipatsi, ari onkantya nashitantaariri ikaatzi tzimatsiri janta’. Ipoña ipimantakiro okaatzi tzimimowitariri, jamanantakiro kipatsi. Kimoshiri ikantaka, tima jamanantakotakiri oiyiki kiriiki. Ari okimitari iijatzu ipinkathariwintantzi Inkitijatzu”.

Ikinkithatakotziro Jesús poriryaari pinapirotachari

⁴⁵ Ikantzi iijatzu Jesús: “Aririka impinkathariwintantzi Inkitijatzu, ikimitari apaani atziri kowatsini jamananti poriryaari.* ⁴⁶ Iñaaki poriryaari, ikowapirotaki jayiri.

* 13:45 Iro ikantakoitzi jaka poriryaari, okaayitzi poriryaayitatsiri kimitawori mapi jiiitatziri “perla”, owanaa inintaitziro. Iro kanzimaitacha oiyiki owinawo.

Ipiyanaa inampiki, ipimantapaakiro okaatzi tzimimotziriri, jamanantakiro poriryaari”.

Ikinkithatakotziro Jesús shiryaamintotsi

⁴⁷ Ikantaki iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ikimitari apaani shiryaawairintzi. Jaaki ojyiki nashiyitachari shima. ⁴⁸ Ipoña inoshikakotakiri othapiyaaki, jiyoshiiyitakiri kamiithatatsiri. Ikaatzi kaari kamiithatatsini, jookayitakiri. ⁴⁹ Ari onkimitaiyaari paata aririka onthonkaiya kipatsi. Impokaki maninkariiti, jiyoshiitairi kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. ⁵⁰ Impoña intagaitairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

Ikinkithatakotziro Jesús owakiraari ajyaagawontsi iijatzi pajjatori

⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nokantakiri?” Ikantaiyini jiyotaani: “Nokimathatakiro”. ⁵² Ipoña ikantanaki Jesús: “Nojyakaawintiri iwaapatiitari, tziatsiri jajyaagawo pinayitachari. Jaapiintziro pajjatori, jaapiintziro iijatzi owakiraari jajyaagawo. Aritaki inkimitaiyaari iijatzi yotzinkariiti aririka impinkathariwintairi Inkitijatzi, jiyotaantairo itawori pairani, jiyotaantairo iijatzi owakiraataatsiri”.

Ipiyaa Jesús Nazaret-ki

(Mr: 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ithonkakiro Jesús joyyakaawintakiro okaatzi ikinkithatakotakiri, ari jiyaatanai. ⁵⁴ Ikinanai inampiki. Jiyotaantayitapai japatotapiintaita. Iyokitzi jowiri ikaatzi kimiriri, ikantaiyini: “¿Iitama matakaakiriri jirika jiyotanitantari, itasonkawintantzi iijatzi? ⁵⁵ ¿Kaarima jirika itomi kimitapiintzirori inchakota, otomintari María? ¿Kaarima iririntzipaini jirika: Jacobo, José, Simón, iijatzi Judas?† ⁵⁶ ¿Tiima ari akaatzi iritsiropaini anampitawo jaka, iitama pinkatharitakaakiriri?” ⁵⁷ Owanaa ithainkaitakiri, ikisaniintaitanakiri. Iro ikantantanakari Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori, tii ikimisantaitziri”. ⁵⁸ Owanaa ithainkimataitakiri Jesús inampiki, irootaki kaari itasonkawintanta.

14

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mr: 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)

† 13:55 Jacobo, irijatzi jiiitaitziri Santiago.

1 Ikanta pinkathari Herodes iitachari Tetrarca, ikimakotakiri Jesús. 2 Ikantziri jimpiratani: “Jirika Jesús iriitaki Juan owiinkaantantani. Iri añagaatsiri, piñiiri otzimi ishintsinka”. 3 Tima iri Herodes aakaantakiriri Juan, joojotakaantakiri, jomontyaakaantakiri. Iro kantakaantakirori iinawitari iririntzi Felipe iitachari Herodías. 4 Tima ikaminaawitatyaari Juan jirika Herodes, ikantawitari: “Tii okantzi paapithatantiro”. 5 Ari ikowawitaka intsitokakaantirimi, Iro kantzimaitacha oiyiki ipinkathatakiri Juan, jiyotaiyini Kamantantani jinatzi. Ithaawantanakari Herodes atziri, ikantashiritzi: “Aririka nontsitokaantakiri, ari inkisaniintaitakina”. 6 Okanta imonkaataka kitiiyiri joimoshirinkawitawo itzimantari Herodes. Ipiyotaiyakani iyyininka, joimoshirinkaiyirini. Ari opokapaaki ishinto Herodías, amajyiitapaaki. Oiyiki okamiithatzimotakiri Herodes. 7 Ikantakiro: “Tzimatsirika oitya pinkamitinari, ari nompakimiro. Imapiro, jiyotzi Pawa iiro namatawitzimi”. 8 Ipoña okantziro onaanati: “Pinkantiri inthatzinkakaantiri Juan”. Iro okantantakariri: “Nokowi pamakotakinawo iito Juan samantaki”. 9 Ari jowashiritanakari Herodes, tii ikowawita. Iro kantzimaitacha ikimaiyakirini iyyininka ikantakirori inkaanki. 10 Irootaki ikantantakari inthatzinkaitiri Juan. 11 Jamaitakiro iito, ipakoitakiro aanakiniro onaanati. 12 Ikanta ipokaiyapaakini jiyotaani Juan, ikitatairi. Ari jiyaatashitanakiri Jesús, ikamantakiri.

Jowakaari Jesús 5000 atziri

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Ikanta ikimaki Jesús kamaki Juan, otitanaka pitotsiki jyaatiro otzishimashiki. Iro kantzimaitacha ikimakoitakiri tsika jyaati, shiyaiyanakani ikinaitaki aatsiki, joyaatanakiri. 14 Iro jaatakotapaakityaami Jesús, iñaapaatzi oiyiki piyowintakariri. Jitakoshiritapaakari, joshinchaaki oiyiki mantsiyatatsiri. 15 Okanta otsiniriityaanaki, ikantzi jiyotaani Jesús: “Asaikatzi otzishimashiki, aritaki tsiniriityaaki. Pimpakairo pikinkithatzi, jyaataita atziri nampitsiki jowapaiya”. 16 Jakanakiri, ikantziri: “¿Iita jatsipitantyaawori jyaayitai? Pimpiri iiroka jowanawo”. 17 Ikantanaki jiyotaani: “Tikaatsi nompiri naaka. Apa otzimi okaatzi 5 tanta ipoña apiti shima”. 18 Ikantzi Jesús: “Pamakinari jaka”. 19 Ikantakiri maawoni atziri: “Pisaikaiyini”. Saikaiyanakini atziriiti. Ipoña jaakiro tanta, iijatzi shima, aminanaki jinoki inkitiki, jamananaka, ikantzi: “Paasoonki Ashitanari, iirokatakaki pakinawori jiroka noyaari”. Ipoña ipitharyaakiro, ipakiri jiyotaani, jowawijaakiniri irirori atziripaini

apatotainchari. ²⁰ Ari ikaatzi jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, jotiyitairo kantziriki, okaatzi 12 jaikitaatsiri. ²¹ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari. Tzimitacha tsinani iijatzi iintsipaini owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ipoña ikantairi Jesús jiyotaani: “Thami pitaiyaawo pimontyagai intatsikironta”. Ikantakiri iijatzi piyowintakariri: “Kantatsi piyaayitai”. ²³ Iro ikinantanakari irirori tonkaariki, jamañaari Ashitariri. Okanta otsiniritanaki, saikaki apaniroini Jesús janta. ²⁴ Jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki, antawo otamaryaani inkaari, oipiyapiyakotakiri tampiya. ²⁵ Okanta okitijiyitzimataki, pokai Jesús janiitantaawo inkaari.* ²⁶ Tii jiyotawairi, ithaawantawaari jiyotaani, ikaimaiyanakini: “¡Aatsikitaki shiritsiwí!” ²⁷ Iñaanatapairi irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, tontashiri pinkantya iiro pithaawawaitzi”. ²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Irokama Nowinkathariti, pinintakainawo naniitantaawo naaka inkaari”. ²⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpokanaki”. Aniiwitanaka Pedro inkaariki jiyaatashitanakiri isaikaki. ³⁰ Iro kantzimaitacha ikinkishiritanakiro Pedro antawo otamaryaani inkaari, ithaawanaki, iro itsitsiyantanakari, ikaimanaki: “Pinkathari paawaina”. ³¹ Jakotashitanakiri Jesús, jaawairi. Ipoña ikantziri: “Kapichimachiini pikimisantakina. ¿Iitama pikisoshiritantari?” ³² Ikanta jotitapaa pitotsiki, awijainkatanaki tampiya. ³³ Antawoiti ipinkathatanakiri jiyotaani, ikantanakiri: “Imapirotatya iirokatakiki Itomi Pawa”.

Joshinchaantaki Jesús Genesaret-ki
(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ikanta jariitaiyakani intatsikironta nampitsiki Genesaret. ³⁵ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, jiyotaitawakiri. Ikamantaitakiri maawoni nampitawori janta, jamayitapaakiri mantsiyayitatsiri. ³⁶ Ikantaitakiri Jesús: “Pishinitiri mantsiyari jotirotawakiro kapichiini piithaari, ishintsitantaiyaari”.

* **14:25** Kantakotachari jaka: “Iro okitijiyitzimataki”, irootaki oiyawori jamitari owayiriiti jaamaakowinta tsiniripaiti, iiro inkakiwaitanta apaani owayiri maawoni tsiniri, ontzimatyii intzimi 4 owayiri aamaakowintachani. Apaani jitanatyaawo owakiraa ontsiniriityaanaki, pashini tikira oniyankiityiimati, pashini oniyankiitpirotapaaki, pashini iro onkitijiyitzimataki. Ikantakoitziri jaka, “okitijiyitzimataki, pokai Jesús” iriira kimitakariri 4-tapaintsiri owayiri kitijiyitakotatsiri jaamaakowintanta.

Ari okantzimaitaka, ikaatzi otirotsitakiriri iithaari, shintsiyitai.

15

Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mr. 7.1-23)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakaru Yotzinkariiti. Ipoñaayitaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakiri Jesús: ²“Judá-mirinka anaiyini. Iro amitaiyarini akiwaakota tikira owanatyata, ari okanta jiyotaakairi pairani achariniiti. ¿Litama kaari jimatantawo piyotaani? Tii ikiwiro jako jowapiintaiyani”. ³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irojatzi paakowintawo jiyotaayitairi pairani achariniiti, tiimaita pantziro jiyotaayitairi Pawa. ⁴ Jiroka ikantziri Pawa: Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Ikantaki iijatzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kijyimatziriri ashitariri.

⁵ Iro kantzimaitacha pikantapiintaki iiroka: ‘Kamiihatatsi ankantiri ashiyitairi: “Nokajyaakairi Pawa maawoni noiri-ikiti, iiro okantzi nonishironkatimi”.’ ⁶ Piyotaantashitakawo jamitaitari pairani, tii piyotaantziro ikowiri Pawa. Irootaki kaari jitakotantari ayyininka ashitariri. ⁷ Thiyyinkari pinaiyini. Iiroka ikinkithatakotaki pairani Isaías, ikantaki:

⁸ Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiitha.

⁹ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana, Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori”.

¹⁰ Ikaimakiri Jesús maawoni piyowintakariri, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimathatantyaa-

wori nonkinkithatakotiri: ¹¹ Ikaatzi owayitari tii jowaaripiroshiritantzi, irooma okaatzi añaawaiyitziri, iro matzirori owaaripiroshiritantzi”. ¹² Ipokashitapaakiri jiyotaani okaakiini, ikantapaakiri: “Tii inimotziri Fariseo-paini ikimakimi pikantaki”. ¹³ Ikantanaki Jesús: “Ashitanari Inkitijatzi, ari inthonkairo kaari ipankitzi irirori. ¹⁴ Piñaashityaari, tii jiyotaiyini irirori, joyakari kaari aminatsiri. Ikimitakotakari ikathatawakaa kaari okichaatsini, tii jiyotzi tsika inkini, apitiroiti imparyai omoonaki”. ¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Poñaayinawo okaatzi pojyakaawintakiri”. ¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tikiraama otzimimotzimi iiroka piyotani? ¹⁷ ¿Tiima piyotzi okaatzi owayitapiintari okini ayyiitoki, impoña omishitowairo? ¹⁸ Irooma añaawaitiro kaaripirori akinkishiriyitari, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi,

mayimpiritaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiyakotaantsi, kijyimataantsi. ²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

Okimisantzi tsinani Canaán-jato
(Mr. 7.24-30)

²¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro irojatzí Sidón-ki. ²² Ari opokaki tsinani Canaán-jato, kaari Judá-mirinka iroori. Okantapaakiri: “Nowinkathariti, iiroka icharini pinkathari David-ni. Nokowi pinishironkataina ojiyiki ashironkaawaitaka nishinto, opiyarishiritatzi”. ²³ Ari imairitaki Jesús, tii jakiro. Ipoña ikantaiyini jiyotaani: “Potyaantairo iyaataita, owanaa oñaashirinkakai”. ²⁴ Ikantanakiro Jesús: “Apa jotyaantakina Ashitanari nonishironkatairi nojyininka Israel-mirinkaiti, ikaatzí oiyakariri oijya ipiyaka”. ²⁵ Ari otzirowanaka tsinani, okantanakiri: “Pinkathari, pinishironkataina naaka”. ²⁶ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Tima ikantaitaki pairani: “Tii aapithatziri jowanawo iintsiti ampiri otsitsi joyaawo’ ”.* ²⁷ Akanakiri iroori, okantziri: “Imapiro pikantakiri Pinkathari. Iro kantzimaitacha, jowapiintamachiitawo otsitsi jowaryagaitziro owanawontsi otapinaki”. ²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinani, imapiro pikimisantai iiroka. Irootaki nimatantyaawori pikowakotakinari”. Apathakiro awijakotanai ishinto.

Joshinchaaki Jesús ojiyiki atziri

²⁹ Ipoña jawijaki Jesús ikinayitaki othapiyaaki inkaari Galilea. Irojatzí itonkaantanakari otzishiki, ari isaika-paakiri janta. ³⁰ Ari ipokashitakiri ojiyiki atziri, jamayitakiri kantawaiyitachari imantsiyari: ithoriwaitatsiri, kaari okichaatsiri, masontzipaantiri, pijaponthokiri, maawoni. Ithonkiri joshinchaayitairi. ³¹ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús iñaitakiri jiñaawaitakagairi masontzipaantiri, janiitakaayitairi kisopookiri, ithoriwaitatsiri iijatzí, jaminakaayitairi kaari okichaatsi. Ikantaiyini atziriiti: “Imapiro ikamiithataki Pawa, iriitaki pinkathariwintairiri Israel-mirinkaiti”.

Jowakaari Jesús 4000 atziri
(Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Owanaa nitakotakari atziriiti, tima mawa kitijiyiri isaikaiyakini jaka ikimisantana, tikaatsi jowaiya. Aririka jiyaatashitaiya, ari aakiri itajyi iirorika jowanawo”. ³³ Ikantaiyini jiyotaani:

* 15:26 Iri joyyakaawintaitzi Judá-mirinkaiti ikimitari iintsí. Iriima kaari Judá-mirinkatsiri joyyari otsitsi.

“Pamini, asaikatzi jaka otzishimashiki. ¿Tsikama ayika owakaiyaariri? Ojyiki ikaataiyini”. ³⁴ Ari josampitziri Jesús jiyotaani: “¿Tsikama okaatzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi jiyotaani: “Tzimatsi okaatzi 7, tzimitacha iijatzi shimaaniki”. ³⁵ Ipoña ikantaitakiri ikaatzi piyotainchari: “Pisaikaiyini”. ³⁶ Jaakiro tanta itsipataakiri shimaaniki, ipaasoonkiwintakiri. Ipoña ipitoryaakiro tanta, ipayitakiri jiyotaani, jowawijaakiniri piyotainchari atziri. ³⁷ Owaiyakani mawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, ijaikitai okaatzi 7 kantziri. ³⁸ Kimitaka ikaatzi 4000 shirampari owainchari. Tzimitacha tsinanipaini iijatzi iintsipaini owainchari. ³⁹ Ipoña ikantanai Jesús: “Ari owaiyakani, kantatsi piyaayitai”. Ari jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanaki iipatsitiki Magdala-jatzi.

16

Ikowakoitziri Jesús intasonkawintanti

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Saduceo, ikowawitaiyani inkompitakaiyaarimi Jesús inkini jiyakowintirimi. Ikantawitapaakari: “Incha pintasonkawintanti niyotantyaari imapiro opoñaawo pitasorinka inkitiki”. ² Jakanaki Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini iiroka aririka piñiuro onkiraityai otsiniriityaanai: ‘Osaryaamanaatyi oñaatamani’. ³ Irooma piñaamanairo minkori onkiraityai inkitiki, pikantzi: ‘Omparyaatyi inkani’. Piyotakowitawo inkiti, piyotakotziro iijatzi aririka omparyai inkani. Tii piyotzimaitawo piñaawitari jaka kipatsiki. ⁴ Tii pikamiithataiyini iiroka, thainka powakiri Pawa, irootaki pikowantaiyarini piñiina nontasonkawintanti, iromaita noñaayimiro. Apa piñiuro ojyawoni awijyimotakiriri pairani Jonás”. Ari jiyaatanai Jesús.

Shiniyakaawori itantani Fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Ikanta jariitaka jiyotaani Jesús intatsikirona, tii jaanaki itantani, imaijantanakiro. ⁶ Ikantzi Jesús: “Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo-paini”. ⁷ Ari josampitawakaanaka jiyotaani, ikantawakaiyani: “¿Litama ikantantawori jiroka? ¿Irooma ikantantari tii amaki tanta?” ⁸ Yotaki Jesús ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “Tikira pikimisantapirotzi iirokaiti, irootaki pikantantari: ‘Tii amaki tanta’. ⁹ ¿Tikiraama pikimathataiyironi? Chapinki otzimawita tanta okaatzi 5, nowakaayitaka 5000 shirampari. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹⁰ Iijatzi okimita tzimatsiri

chapinki 7 tanta, nowakaaka 4000 shirampari. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹¹ ¿Litama kaari pikimathatantawo iiroka? Tii iro nonkinkithatakoti jowaitari tanta. Aña nokantatziimi: ‘Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo’ ”. ¹² Ari ikimathatanakiro jiyotaani, tii iro inkinkithatakoti Jesús shiniyakairori tanta, joyyakaawintatziiro okaatzi jiyotaantziri Fariseo iijatzi Saduceo.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ipoña ikinanaki Jesús janta Cesarea-ki, irootaki inampi Filipo. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakoitariri Itomi Atziri?” ¹⁴ Jakaiyanakini, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, ‘Juan owiinkaatananiri piriintaacha’. Ikantzi pashini, ‘iri koñaataatsi Elías’. Ikantzi pashini ‘iri Jeremías-ni’. Tzimatsi kantatsiri iijatzi, pashini Kamantantaniri pinatzi”. ¹⁵ Ipoña ikantziri jiyotaani: “Iiroka. ¿Tsikama pikantaiyinika?” ¹⁶ Jakanaki Simón Pedro, ikantzi: “Iirokatakiki Cristo Itomi Pawa Kañaaniri”. ¹⁷ Ikantzi Jesús: “Imapiro pikantaki Simón itomi Jonás, kaari atziri yotakaimironi jiroka, iri Ashitanari Inkitijatzi yotakaakimirori. ¹⁸ Ari niitaimi naaka Pedro, iro mapi oyyakaawintacha piwairo. Tima mapi pinkimitaiya, ari niwitsikairo nopanko. Inkaati kimisantaatsini paata, iri oyyayityaawoni pankotsi. Iiro jimatziro impiyakaashitaiyaari nampitawori sarinkawini. ¹⁹ Iri pojyaari aamaakowintawori ashitakowo pankotsi, kantatsi jashitaryiuro, jashitiro, jintsiriitiro shintsiiini. Iro pankotsi oyyakaawintacha tsika impinkathariwintantai Inkitijatzi. Tima inkaati pishinitairi iiroka jaka, iriitaki ishinitaiti inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iiro ishinitaitziri iijatzi inkitiki”. ²⁰ Ipoña ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Paatara pikamantantzi, pinkanti: ‘Iriitaki Cristo jirika Jesús’ ”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Ipoña Jesús ikamantakiri jiyotaani, ikantziri: “Irootaintsi aati nampitsiki Jerusalén, antawoiti inkimaatsitakaina ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ijiwari Yotzinkariiti, ari intsitokakaantinari. Iro kantzimaitacha awijawitayya mawa kitijiyiri ari nañagai iijatzi”. ²² Ikanta Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikantakiri: “Pinkatharí, tii inimotana pikantziri, tii nokowi awijyimotimi jiroka”. ²³ Ari ipithokanaka Jesús, ikantanakiri: “Piyaati Satanás. Tima tii

poshiritawo iiroka ikowakaanari Pawa, apa pikowashitawo ikowapiintakiri atziriiti”.

²⁴ Ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantairo ikowashitari, onkantawitya impaikakoitirimi, intsipatina. ²⁵ Iitarika itakowaitachari jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani jantayitanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawijakoshiritai. ²⁶ Tima aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ajyaagawontsi jaka kipatsiki, ompoña jaminaashitaiyaawo añaamintotsi. ¿Kantatsima impinakowintaitya iiro iñaantaitawo impiyashitaitya? ²⁷ Ari impiyi paata jirika Itomi Atziri jamairo jowaniinkawo Ashitariri, intsipataiyaari maninkariiti, iri pinatapaironi okaatzi jantaitakiri. ²⁸ Tyaaryoo, tzimatsi pikaatzi jaka, tikira pikamiita ari piñaakiri Itomi Atziri impinkathariwintantai”.

17

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Okanta awijaki okaatzi 6 kitiiyyiri, ipoña Jesús jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan iririntzi Jacobo. Itonkaiyanakini otzishiki. ² Ari ipashinitzimotakiri jiyotaani, ishipakiryaanaki ipooki, jogyanakari ooryaatsiri, ari okimitanakari iithaari kitamaaniki okantanaka. ³ Iñaatziiri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithawaitakairi Jesús. ⁴ Ikaimotanakiri Pedro, ikantzi: “Pinkatharí, imapiro okamiithatzi pamakina jaka. Kamiitha niwitsikimi mawa pankojoyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁵ Iñaawaiminthaitzi, opamankapaakiri minkori, shipakiryaa okantapaaka. Ikimatzi iñaawaitaitanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi jinatzi jirika nitakokitakari, oyyiki nokimoshiriwintakiri. Pinkimisantairi”. ⁶ Ikanta ikimaiyakironi jiroka ñaantsi, oiyotaiyanakani isaawiki, antawoiti ithaawaiyanakini. ⁷ Iro kantzimaitacha Jesús ipokashitapairi jiyotaani, ipampitapaakiri, ikantziri: “Pinkatziyanai, iiro pithaawaiyini”. ⁸ Jaminawitanaa, tikaatsi iñaanai, apaniroini ikatziyaka Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatzzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayaarika. ¹⁰ Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Iitama ikantakotziri Yotzinkariiti ikantaiyini: ‘Aririka impokimataki Cristo, iri iiwatapaintsini

Elías impoki?’ ” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapirotatya ikantziri, iriitaki iiwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¹² Pinkimi nonkanti naaka: Ariiwitaka Elías, tiimaita jiyotaiyawakirini, oiyiki jowasankitaakiri. Ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, oiyiki jowasankitaitiri”. ¹³ Ari jiyotaiyanakini jiyotaani iri ikinkithatakotzi Juan owiinkaatananiri.

Jowawijaakotziri Jesús iwankari piyarishiritatsiri
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaiyaani ipiyotaiyani atziri. Ari ipokakiri atziri. Jotzirowashitapaakari Jesús, ikantziri: ¹⁵ “Pinkathari, pitakotainari notomi oiyiki ikamimawaitaki, antawoiti ikimaatsiwaitaka, oiyiki itaawaitapiinta, ipiinkawaitzi jiñaaki. ¹⁶ Namawitakanari piyotaani, jowawijaakotainari. Tiimaita jimatziri”. ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantzi iiroka, pikinashiwaitaka. ¿Tsiikapaitima piyotai? Pamakinari iintsi”. ¹⁸ Ikisanakiri piyari, jatanaki. Ari ishintsitanairi iwankari. ¹⁹ Ikanta jiyotaani Jesús, josampitairi apaniroini, ikantairi: “¿Litama kaari nimatantari nowawijaakotiri?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tima tikira pikimisantapirotzi. Pinkimi nonkanti: Aririka pinkimisantaniinti, kantatsi pinkantiro otzishi: ‘Pishirinki’. Ari oshirinkaki. Tikaatsi kompitzimotimini aririka pinkimisantapiroti. Imapiro. ²¹ Iro kantacha pinkowirika poshinchiiri oiyakariri jirika iwankari, ontzimatyii pamañaari tyaaryoopiroini Pawa, pintziwintyaari”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkami
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ikanta isaiki Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakiri jiyotaani: “Irootaintsi impithokashitaityaari Itomi Atziri. ²³ Ari intsitokaitiri. Iro awijawitatya mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi”. Antawoiti jowashiritanaka jiyotaani ikimakiri ikantaki.

Jashitakaitawori tasorintsipanko impinaitirori

²⁴ Ikanta jariitaka Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakiri kowakotantatsiri kiriiki jashitakaitawori tasorintsipanko, josampitapaakiri Pedro: “¿Ipinatziroma yotaimiri jashitakaitawori tasorintsipanko?” ²⁵ Ikantanaki Pedro: “Ipinatziro”. Ikanta ipiyapaa pankotsiki, iri thaawakotapainchari Jesús josampitawairi: “¿Litama pikinkishiritari iiroka Simón? ¿Litama ikowakotantziri pashinijatzii pinkathariiti? ¿Iriima ikowakoyitzi iyyininkapirori? ¿Iriima ikowakoyitzi ariitzinkari atziri kaari iyyininkata?” ²⁶ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iri

ikowakotzi ariitzinkari”. Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tii okowapirota impinatio ikaatzi iyyininkapiroitari. ²⁷ Tiimaita nokowi inkisaniintawaitya kowakotantatsiri kiriiki. Piyaati pinkachaati inkaariki. Aririka pinoshikaki apaani, paminapaantitiri, ari piñiiri kiriiki. Paanakiniri kowakotantatsiri, pimpiri. Iriitaki pimpinawintyaari iiroka ijatzi naaka”.

18

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Ikanta japatotairi jiyotaani Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi. ¿litama ñaapirotachani intsipatyaari impinkathariti?” ² Ikaimaki Jesús apaani iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori. ³ Ikantzi Jesús: “Iirorika pawintaanaari Pawa, pojyakotaiyaari ikanta jirika iintsi, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkitijatzi. Imapiro. ⁴ Tima jirika iintsi tii jiyotzi jasagaawintawaitya. Iitarika ogyakotaiyaarini, iriitaki ñaapirotaachani impinkathatairi Inkitijatzi. ⁵ Iitarika pairyaanari ikimisantaana, jaawakimi kamiitha ogyariri jirika iintsi, naakataki jaawaki kamiitha”.

Ari jantakaantaitiro kaaripirori
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Iitarika antakaakirini kaaripirori kimitaariri jirika iintsi ikimisantaana, kamiithawaitakimi inthaitiniri mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri ochiinkaatzii inkaari.

⁷ Imapiro onkowiinkati jaka kipatsiki. Inñaiti oyyiki antayitironi kaaripirori. Iro kantacha ari jowasankitaitakiri inkaati antakaantakironi. ⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantantakawori kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkakityiromi, tima iro kowapirotacha pawijakoponthokitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti pako, apiti piitzi, impoña patsipitaiyaawo paampari paata pinta-gaiya. ⁹ Iroorika poki pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, iro kowapirotacha pawijakopityakitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti poki, impoña jookaitaimi paata opaampaporinthaatzi sarinkawiniki”.

Ikinkithatakotaitziri ojya piyachari
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ “Paamaakowintya pimanintzirikari ojyanaariri jirika iintsi. Tima ikimpoyaawintziri maninkariiti nampitawori Ashitanariki Inkitijatzi. ¹¹ Iro ipokantakari Itomi Atziri jowawijaakoshiritairi ikaatzi piyawitainchari. ¹² Pinkimi

nojoyakaawintimiro. Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 ojya. Impoña impiyagaantaka apaani, tzimanai 99 joiyyati. Ari jookanakiri pashini, jataki otzishimashiki jaminaminatairi piyainchari. ¹³ Aririka iñiiri antawoiti inthaamintya jagairi piyawitainchari. Antawoiti inkimoshiriti, anaanakiro ikimoshiriwintziri kaawitachari 99 kaari piyachani. ¹⁴ Ari ikimitari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, tii ikowi impiyagaantawaitya apaani ojyanaariri jirika iintsi”.

Tsika okanta ipiyakotantaitzi

¹⁵ “Aririka piñiiri pijyininka jantzimotimiro kaaripirori, piyaatashitiri, pinkinkithawaitakairi apaniroini, poñaayiri okaatzi ikinakaashitakari. Aririka inkimisantakimi, pimatairi, pikimitakaantaari iriirikami pirintzipirori.

¹⁶ Irooma iiro ikimisantzimi, paanaki pashini kimisantzinkari, iirorika apiti, iri pintsipatyaari pinkaminairi. Iro pimonkaatantyaawori ikantaitziri:

Intzimirika iyakowintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaitiri.

¹⁷ Iirorika ikimisantzimi, pinkamantiri ikaatzi apatotapiintachari. Iirorika ikimisantzi, pojyakaantiri kaari pijyininka, ikimitakotakari kowakotziriri kiriiki iyyininka. ¹⁸ Iitarika pishinitairi iiroka jaka, irijatzi ishinitaitiri janta inkitiki.

Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iriitaki kaari ishinitaitzi janta inkitiki. Imapiro. ¹⁹ Pinkimi nonkanti iijatzi: Aririka pinkaati apiti, aririka ojoyawakaiya pikinkishiritani, ari pinkowakotiri Ashitairi Inkitijatzi, ari jimatakimiro. ²⁰ Tsikarika japatotaiya apiti atziri, iirorika mawa ipairyaana ikimisantaana, ari nosaikitari naaka janta notsipatari”.

²¹ Ari ipokapaaki Pedro, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, aririka ontzimi jantzimotinari nojyininka, ¿tsikama onkaati nompiyakotiri? ¿Arima onkaati 7?”

²² Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Iiro okantzi pimpiyatantya. Tima tii apa pimpiyakotiri onkaati 7, oyyiki papiipiintiro”.*

Ikantakota apiti atziri iriiwitatsiri

²³ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, iroowaitaki jantziri pinkathari ikowakotziri jompiratani impinatairi jiri-iwitziri. ²⁴ Ikanta ikowakotziri iriiwitatsiri, ari ipokapaaki iriiwipirotatsiri oyyiki kiriiki.† ²⁵ Tikaatsi jayi impinatairiri. Ari ikantanaki pinkathari: ‘Paanakiri jirika

* **18:22** Ikantakoitziri jaka “oyyiki onkaati papiipiintiro”, aririka apiitapiintakiro ampiyakotanti onkaati 7, apiitairo 7, impoña apiitairo 7, irojatziri ariitantatyaari onkaati 70. † **18:24** Ikantaitziri “iriiwipirotatsiri”, iri ojyariri kaatatsiri 10 mil talento. Ari onkantawitya jantawaiti oyyiki osarintsi, iiro ipinakowinta.

atziri, iina, itomipaini, iijatzi okaatzi tzimimotziriri, pimpi-mantiri. Nagaitaa kiriiki ikaatzi jiriiwitanari'.²⁶ Ikanta ikimawaki ompirataari, jotzirowashitanakari pinkathari, ikantanakiri: 'Iiro pipimantana, poyaakotawakina kapichi-ini, aritaki nompinataimi'.²⁷ Ikanta jirika pinkathari inishironkatairi jompiratani, ikantzi: 'Aritaki, tii piriwitaana'. Ipiyakotairi okaatzi jiriiwitziri.²⁸ Ikanta jiyaatai ompirataari, itonkiyotakari aatsiki iriiwitziriri irirori kapichi-ini. Joirikakintsitawakiri, ikantziri: 'Pimpinatina piriwitanari'.²⁹ Ari jotzirowashiwitanakari, ikantziri: 'Poy-aawakina kapichiini aritaki nompinataimi'.³⁰ Tii ikowi, jaanakiri, jomontyaakaantakiri, ikantziri: 'Aririka pimpinataina piriwitanana, ari nomishitowakaantaimi'.³¹ Iro kantacha jiñaakiri ikaataiyini, tii inimotanakiri, jataki ikamantakiri pinkathari.³² Ikanta pinkathari ikaimakaan-takiri, ikantakiri: 'Kaaripiroshiri pinatzi iiroka. Nopiyakotaimiro iiroka piriwitanari pikamitakina'.³³ Ari pinkantantimi iiroka, pinishironkatanti.³⁴ Antawo ikisanaka pinkathari, jomontyaakaantakiri, ikantziri: 'Aririka pimpinataina iiroka, ari nomishitowakaantaimi'.³⁵ Iro jantairi iijatzi paata Ashitanari Inkitijatzi, iirorika pinishironkayitairi pijyininka".

19

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jataki intatsikirona Jordán-ki irojatzi Judea-ki.

² Ipiyowintaitawaari. Joshinchaapai oyyiki mantsiyari janta.

³ Ari ipokashitakiri Fariseo-paini, ikowi inkom-pitakaiyaarimi, josampitapaakiri ikantziri: "¿Jesús, shinitaantsitatsima jookashiwaiyaawo iina atziri?"⁴ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: "¿Tiima piñaanatakotziro owakiraa jiwitsikantaitakari atziri? ¿Tiima jiwitsikaitakiri shirampari iijatzi tsinani?"⁵ Ikantaitaki pairani:

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁶ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya.

⁷ Ipoña josampitziri ikantzi: "¿litama josankinatantawori pairani Moisés, ikantaki:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari?"

‡ 18:28 Ikantakoitziri jaka "iriiwitziriri kapichiini" irijatzi ikantaitziri 100 denario.

8 Ikantzi Jesús: “Okantakaantziro tii pikimisantaniitzi, irootaki ishinitantzimirori Moisés. Tii ari onkantya pairani owakiraa iwitsikantanakari maawoni. 9 Pinkimi nonkanti naaka: Ikaatzi ookashiwaitawori iina impoña jagai pashini, imayimpiritaki. Irooma omayimpiritirika iinantaitari, kantatsi jookaitiro. Itzimirika ayirori tsinani ookaawo, imayimpiritaki irirori”.

10 Ipoña ikantzi jiyotaani: “Aririka okanta, tiitya okamiithatzi jagaiti iinantaitari”. 11 Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iriirika Pawa kowakaimironi, aritaki pinkimathatakiro. 12 Tzimatsi kantachari iiro okantanta jaayiti iina atziri. Tzimatsi atziri owa itzimapaaki ari ikantsita iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi pashini jaakithokitaitziri iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi iijatzi kowatsiri isaikashiwaitya, tima ityaaryoowintatziiri pinkathariwintantatsiri inkitiki. Kowatsiri jimatiro nokantakiri, jantiro”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Ipoña jamaitapaakiniri Jesús iintsipaini, ikantaitapaakiri: “Pamanakotinari niintsiti, potzimikapatziitotiri pintasonkawintiri”. Ari ikantzi jiyotaani Jesús: “Iiro poñaashirinkiri Awinkathariti”. 14 Ari ikantzi Jesús: “Pishinitiri inchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Inkitijatzi”. 15 Ikanta Jesús jotiropatziitoyitakiri iintsipaini, jatanai.

Ajyaagantachari mainari

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

16 Ari ipokaki mainari, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari yotaantaniri. ¿Iitama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?” 17 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitama pikantantanari ‘kamiithari?’ Tikaatsi kamiithatatsini jaka, apaniirini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi. Pinkowirika piñagairo kañaanimintotsi, pimonkaatairo Ikantakaantaitani”. 18 Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ari ikantzi Jesús:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiyyakotanta.

19 Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantairi pitakotapiinta iiroka.

20 Ari ikantzi mainari: “Nimatakiro maawoni jirokapaini, irojatzi nitanakawo pairani iinta niryaañitapaakiini. ¿Iitama kowityaachari iroñaaka?” 21 Ikantzi Jesús: “Pikowirika

pinkamiithashiriti, piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni tzimimotzimiri, pimpayitiri ashironkainkari, inkitiki pinintaawaitaiya. Aririka pimatakiro pimpokanaki, poyaatina”.²² Ikanta ikimaki mainari, owashiri ikanta ipiyanaawo, tima ajaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Antawoiti impomirintsityaawo ajaagantachari impinkathariwintairi Inkitijatzi. Imapiro”.

²⁴ Iikiro ikantatzi: “Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”.²⁵ Ikanta ikimaki jiyotaani, iyokitzi ikantanaka, ikantaiyini: “¿Litatyaakama awijakoshiritaatsini?”

²⁶ Jaminaminthananakiri Jesús, ikantziri: “Iirotya jimataajaitziro apaniroini atziri, iriima Pawa tikaatsi pomirintsitzimotyaarini”.²⁷ Ari jakanaki Pedro, ikantanaki: “Jirika nokaataiyakini nokowi noyaatimi, nookayitanakiro maawoni tzimimotanari. ¿Litama impinayiitainari paata?”

²⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka owakiraatai paata kipatsi, impinkathariwintantaiti Itomi Atziri, inkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iirokapaini pimpinkathariwintairi maawoni chariniyityaarini Israel-ni, ikaataiyini 12 jinashitaiyani. Imapiro.”²⁹ Tima ikaatzi oyaatakinari, jookawintanakiro ipanko, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, iriintsiti, iipatsiti. Aritaki iñaayitairo ontzimimotairi ojiyiki, tima iriitaki pairyaayitanari. Irijatzi ñaayitaironi kañaanimintotsi.³⁰ Tzimatsi itayitakawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitironi jitaayaawo”.

20

Antawaitatsiri chochokimashiki

¹ “Aririka impinkathariwintantaiti Inkitijatzi, iriwaitaki ikanta atziri tzimatsiri ichochokimashiti. Jataki amaityaaki jamini antawaitatsini iwankirimashiki.”² Ikanta jiñaaki kowatsiri jantawaiti, ikantakiri: ‘Aririka pitanatyaawo pantawaiti iroñaaka irojatziri jyiitini, nompinatimi apaani kiriiki’. Ikantaiyini antawaitatsini: ‘Kamiithataki’.

Jatanaki jantawaiti pankirintsimashiki.*³ Ikanta ijinokiityaapaaki ooryaatsiri, iijatzi ipiyanaa ashitawori iwankirimashi. Iñaapai pashini saikashiwaitachari, ikatziyaiyaani.†⁴ Ikantapaakiri: ‘Aririka piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’. Ari jijaataki

* **20:2** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi jiiitatziri iijatzi “denario”. † **20:3** Iri ikantaitziri pairani ooryaatsiri 3.

jantawaiti. ⁵ Ari ikimitaakiro itampatzikatapaaki ooryaatsiri, iijatzi itainkanaki ooryaatsiri.† ⁶ Ari ikimitakiro iijatzi otsiniriityaanaki, iñaapai saikashiwaitachari atziri, josampitapaakiri: ‘¿Tikaatsima pantawairi pisaikashiwaitantari kitijiyiriki?’§ ⁷ Ari ikantaiyini: ‘Tikaatsi antawaitakainani’. Ikantzi irirori: ‘Piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’. ⁸ Okanta otsiniritanaki, ashitawori iwankirimashi, ikantakiri owiriri iiriikiti: ‘Pinkaimiri maawoni antawaitatsiri pimpinatiri. Iri pitawatya pimpinatiri impoitapaintsiri jantawaitaki, irojatz pimatantatyaariri itakawori amaityaaki’. ⁹ Ikanta ipokaki impoitapaintsiri jantawaitzi, kapichiini jantawaitaki, iro kantacha ipinaitakiri apaani kiriiki. ¹⁰ Ipokaiyakini itakawori amaityaaki jantawaitaki, iñaajaantzi impinapiroitiri irirori. Aña tii, apaanimachiini kiriiki ipinaitakiri iijatzi. ¹¹ Ikanta ipinawiitakari, ikisanakiri ashitawori jantawairi, ¹² ikantanakiri: ‘Tii jantawaipirotzzi impoitapaintsiri, iro kantacha imonkaatakina pipinatakanari, naaka kimaatsipirotakariri ooryaatsiri’. ¹³ Ari ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘Ayyininká, nopinatakimi kamiitha, ¿tiima nokantsitakimi amaityaaki nompinatimi apaani kiriiki? ¹⁴ Jirika piiriikiti nompinatimiri, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinatiri apaani kiriiki impoitapaintsiri jantawaitzi, ¹⁵ ¿Iroma okantzi nompinatiri jirikapaini nonintashitari naaka? ¿Pikisaniintakotatyaanawoma nonishironkatantzi?’ ¹⁶ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsi, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro jowamaitiri

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ikanta itonkaanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, jaanakiri 12 jiyotaani ikinakaanairi aatsiki, ikantziri: ¹⁸ “Aatatzzi Jerusalén-ki. Ari jaakaanaitiri Itomi Atziri, jayiri ijiwari Om-piratasorintsitaari, intsipatatyaari Yotzinkariiti, iri yakawintirini intsitokaitiri. ¹⁹ Irootaki jaantanatyaariri atziri kaari ayyininkata. Ari impajawaitaitiri. Impoña impaikakotaitiri. Iro awijawitayya mawa kitijiyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikwiri Jacobo iijatzi Juan

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Okanta iina Zebedeo opokashitakiri Jesús, otsipatakari otomipaini: Jacobo iijatzi Juan. Otzirowashitapaakari, okantapaakiri: “Nokowi pinishironkatina”. ²¹ Ari

† 20:5 Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 6, iijatzi ikantaitziri ooryaatsiri 9. § 20:6 Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 11.

josampitanakiro, ikantziro: “¿Iita pikowakotanari?” Okantzi iroori: “Tima irootaintsi pimpinkatharintsiti, nokowi intsipatimi notomi impinkathariwintanti, isaikimotimi apaani pakopiroriki, iriima pashini isaiki pampatiki”.²² Ari ikantanaki Jesús: “Tiitya piyotziro oita pikowakotanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya ojiyiki? ¿Arima pojyatyaaana nonkami naaka?” Ari ikantaiyini: “Aritaki nimatakiro”.^{*}²³ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, irootaintsi pinkimiro onkaati nonkimaatsityaari naaka. Irooma pintsipatina ampinkathariwintanti pisaiki apaani nakopiroriki, pashini nampatiki, tii naaka yotironi iita nontsipatyaari, apa jiyotzi Ashitanari iitarika ikajyaakaayitakiri”.[†]²⁴ Ikanta ikimaki pashini jiyotaani, ikisanakiri Juan iijatzi Jacobo.²⁵ Ari japatotairi Jesús jiyotaani, ikantziri: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta ipinkatharitzitzi kaari ajyininkata, owanaa jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori.²⁶ Irooma iirokai, aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaari ikanta ompirataari.²⁷ Iroorika pinkowi pijiwatakaanti, iri pojyakotya ikanta ompirataari.²⁸ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari jopyakotyaari ompirataari, inkamawintanti, iri pinakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakaitairi apiti kaari okichaatsini
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ikanta jawijanaki Jericó-ki, ojyiki atziri oyaatanakiriri.
³⁰ Ari isaikaki aatsinampiki apiti kaari okichaatsini. Kimaki irirori, ikantaitzi: “Ari inkinapaaki Jesús jaka aatsiki”. Irootaki ikaimantanakari, ikantzi: “¡Pinkatharí, icharini David-ni, pinishironkataina naaka!”³¹ Ojyiki ikisawiiitanakari. Tii imairitzitzi, iikiro ikaimanakitzitzi shintsiiini: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkataina naaka!”³² Ari ikatziyapaaka Jesús, ikaimakiri, ikantziri: “¿Iita pikowiri nantzimotimiri?”³³ Ikantaiyini irirori: “Pinkatharí, nokowi naminawaitai kamiitha”.³⁴ Antawoiti jinishironkatanakiri Jesús jirika kaari okichaatsini, ipampiyookitakiri irookiki. Aminawaitanai kamiitha, joyaatanakiri Jesús.

^{*} **20:22** Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakiro iiroka piriro kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyatyaaana nompiinkaati naaka aririka inkitataitakina?”
[†] **20:23** Iro ikantakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pinkimakiro niriri naaka, aritaki pinkimitatyaana nompiinkaati naaka ikitataitakinari”.

21

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Ari okaakitizimatapaaki jariitantyaari Jerusalén-ki. Ariitaiyakani Betfagé-ki omontiminthatakari otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri Jesús apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari, ari piñiiri inthatakotya burro ontsipatatyaaari oryaaniti. Pinthataryaaakotiro, pamakinawo. ³ Tzimatsirika osampitawakimini, pinkantiri iiroka: ‘Ikowatziiro pinkathari. Aritaki joiipiyaimiro’ ”. ⁴ Ari imonkaatari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

⁵ Pinkamantairi maawoni Jerusalén-jatzi:

Aatsikitaki Piwinkathariti ipokashitakimi,

Tsinampashiri ikantaka, ityaakaakari burro

Iwonkiri jinatzi burro, iintsiti piratsi jaakagaitziri tinari.

⁶ Ikanta jotyaantakiri apiti jiyotaani, jimatakiro okaatzi ikantakiri Jesús. ⁷ Jamakiro burro otsipatakari oryaan-itsiti. Jowankiitakiniri manthakintsi imitzikaaki inkini intyaakaityaawo. Ityaakaanakawo Jesús. ⁸ Ikanta atziripaini piyotainchari janta, joomaankashitakiri imanthaki aatsiki tsika inkinanaki. Tzimatsi pashini chikayitanaintsiri in-chashi joomaankashitiriri iijatzi. ⁹ Ikaatzi atziri iiwataintsiri, iijatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

¡Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri!

¡Aatsikitaki Awinkatharipirotyaari!

¹⁰ Irojatzari jariitantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitawakaanaka nampitawori, ikantaiyini: “¿Litaka jirika?” ¹¹ Tzimatsi atziri kantanaintsiri: “Iriitaki Jesús Kamantantaniri, iri poñaachari Nazaret-ki saikatsiri Galilea-ki”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ikanta Jesús, tyaapaaki tasorintsipankoki. Jomishitowa-paakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowantayitariri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowaitziri shiro. ¹³ Ikantapaakiri: “Okantzi osank-inarintsi, iñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaityaanari.

Pamatawitantapiintaki iirokaiti pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

¹⁴ Ari ipokashitapaakiriri Jesús janta tasorintsipankoki oiyiki kaari okichaatsini, kisopookiri, joshinchaayitairi

maawoni. ¹⁵ Tima owanaa okamiithataki jantakiri Jesús. Ikanta jiñaakiri iinchiiriki jantakiri, ikaimaiyanaki, ikantzi: ꞑThami apinkathatairi icharini David-ni! Ikisaiyanakani ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, tima tii inimotziri. ¹⁶ Ari josampitaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Pikimakirima ikantaiyirini iinchiiriki?” Ari ikantzi Jesús: “Nokimakiri. ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? kantatsiri: Iri iwankariiti iijatzii iintsipaini thoyitzirori itini, Pikantakaakari impinkathayitaimi”.

¹⁷ Ari ipiyanaka Jesús ikinanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakatziro kaari kithokitatsi pankirintsi
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okanta amaityaaki iijatzii ipiyaawo Jesús nampitsiki. Ari itajyaapaaki niyanki aatsi. ¹⁹ Jiñaapaaki aatsinampiki okatziya pankirintsi, jiyaaashitanakiro, jiñaatzi tii okithokitzi, iyoshiita oshi. Jiyakatanakiro, ikantziro: “Ari pashi powiro iiro pikithokitai”. Okanta pankirintsi, kamashitanaki.* ²⁰ Ikanta jiñaakiro jiyotaanipaini, iyokitzi ikantanaka, josampitanakiri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirintsi?” ²¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Imapiro nonkantimi, tyaaryoorika pawintaina, iirorika pikisoshiriwaitzi, ari pimatakiro iiroka, ari anaanakiro okanta piñaakiro pankirintsi. Kantatsi pinkantimi: ‘Oshirinki otzishi, ompiiinki inkaariki’. Ari imatatyaa. ²² Tima onkaati pinkowakotairiri Pawa, aririka pawintaapirotanatyaaari, aritaki impakimiro”.

Ishintsinka Jesús
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ikanta jariitaa Jesús tesorintsipankoki, jiyotaantapai iijatzii. Ari ipokapaaki ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiropaini, josampitapaakiri: “¿Iitaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Iijatzii naaka tzimatsi nosampitimiri. Aririka pakakinawo, aritaki nonkantakimi iita otyaantakinari. ²⁵ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿Iitaka otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantawakaiyanakani: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisantantari?’ ²⁶ Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini”. Tima ikantaiyini atziri Kamantantaniri jinatzii Juan-ni. ²⁷ Ari ikantaiyini: “Tii

* 21:19 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro jiiitaitziri “higuera”.

niyotziro”. Ari ikantanaki iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Ikinkithatakoitziri apiti itomintaitari

²⁸ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotzimika iirokaiti jiroka? Tzimatsi atziri, tzimatsiri apiti itomi. Okanta apaani kitiiyjiri ikantakiri itomi: ‘Notomi, piyaati pantawaiti pankirintsimashi’.” ²⁹ Ari jakanaki itomi, ikantanakiri: “Tii nokowi”. Iro kantacha osamaniityaaki, opiyimoshiritaari itomi, jataki jantawaitzi. ³⁰ Ipoña jiyaatashitakiri pashini itomi, ikantakiri iijatzi. Ikantanaki irirori: ‘Ari nimatakiro, Paapá’. Iro kantacha tii jiyaatzi. ³¹ ¿Tzimika itomi antakirori ikowakiri ashitariri?” Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Iri antakirori jompiratakari kitziroini”. Ipoña ikantzi Jesús: “Iri ityaawoni janaakotimi impinkathariwintairi Pawa ikaatzi kowakotziriri kiriiki iyyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri. Imapiro. ³² Tima ipokaki pairani Juan owiinkaatananiri, ikamantawitakimi tsika pinkantya pinkamiithashiritantaiyaarimi, iro kantacha tii pikimisantawakiri. Iriima ikaatzi kowakotziriri kiriiki iyyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri, okimisantawakiri. Piñaawitawakari iirokaiti, iro kantacha tii powajyaantziro tsika pikantaiyani, inkini pinkimisantawakiri”.

Kaaripiroshiriri antawaitatsiri

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ “Pinkimi pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi atziri pankitziroiri chochokimashi, jotantotakotakiro maawoni othapiki, jiwitsikashitakiro jowironta owaaki paata, jiwitsikaki iijatzi pankojyitantsi inkini jaminakoitiro. Ipoña jaminaki atziri aminironi iwankirimashi. Jataki irirori intaina. ³⁴ Okanta okithokipaititaki chochoki, jotyaaantaki jompiratani jaakiti. ³⁵ Ikanta antawaitatsiri aminirori pankirintsimashi, jiñaawakiri ipokaiyakini ompirataari, jaawakiri jompojawaki apaani, itsitokakiri pashini, jojyimiyantakari mapi pashini. ³⁶ Ipoña jotyaaantaki pashini jompiratani, oiyiki ikaataiyakini. Ari ikimitaawakiri iijatzi irirori. ³⁷ Iwiyaantapaakawori, jotyaaantakiri itomipirori irirori, ikantzi: ‘Aritaikima ipinkathaitawakiri notomi naaka’. ³⁸ Ikanta jirikapaini antawaitatsiri, jiñaawakiri itomi, ikantawakaanaka: ‘Iri ashitaiyaawoni paata jiroka pankirintsimashi. Thami antsitokiri, ayiroota aaka’. ³⁹ Joirikawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ⁴⁰ Aririka impokanaki ashitawori iwankirimashi, ¿tsikatya inkantirika jirikapaini antawaitatsiri?” ⁴¹ Ari jakaiyanakini, ikantzi:

“Ontzimatyii jowamagaitiri jirikapaini kaaripirori, jaminai pashini kamiithari aminaironi pankirintsimashi, otyaantapiintiniriri okithoki iwankiri”.

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tima piñaanatziro okantziri Osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki,

Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

⁴³ “Iro nokantantari: Iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa, iri impinkathariwintai pashinijatzzi atziri ikaatzi ojyawori pankirintsi okithokitzi ikimisantanaira. ⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Iitarika ontajyaawoni mapi iparyaantakawo, ari intankawaitaki. Iriima inkaati awitsinairi, ari ompichaakiri”.

⁴⁵ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini jiyotawakiro iriitaki jojyakaawintaitaki.

⁴⁶ Ikowawitanaka jaakaanakirimi, iro kantacha ojiyiki ithaawantakari atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiti Kamantantaniri jinatzzi Jesús.

22

Jojyakaawintaitziri aawakaachari

¹ Ipoña japiitakiro Jesús jojyakaawintziro jiyotaantziri. Ikantzi: ² “Aririka impinkathariwintantari Inkitijatzzi,

jojyakotakari pinkathari oimoshirinkiriri itomi jaawakaa.

³ Jotyaantakiri jompiratani, inkamantiri inkaati pokatsini joimoshirintya. Iro kantacha jirikapaini, tii ipokaiyini.

⁴ Ipoña jotyaantakiri pashini jompiratani, ikantakiri: ‘Pinkantiri nokaimakaanani impoki joya, nowamaaki wathayitatsiri nopira, noimoshirinkatziiri notomi jaawakaiya’.

⁵ Iro kantacha iikiro jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jataki jowaniki, pashini ikinanaki ipimantayitzi.

⁶ Tzimatsi pashini owasankitaawakiriri ompirataari, itsitokakiri iijatzzi. ⁷ Ikanta ikimaki pinkathari, jotyaantakiri jowayiriti, japirotakiri itsitokiri owamaantaintsiri, itaakiro inampitsiti.

⁸ Ipoña ikantairi pashini jimpiratani: ‘Aritaki witsikaka owanawontsi oimoshirintyaari, tii impokaiyini nokaimakaanawitakari.

⁹ Piyaati aatsiki ikinapiintaitzi, pinkantiri inkaati piñiuri impokiita oimoshirintya’.

¹⁰ Ikanta jiyaataki ompirataari, japatotakiri ikaatzi jiñaakiri: kamiithari iijatzzi kaaripirori. Piyotaiyakani ojiyiki oimoshirinkachani.

¹¹ Ari jiyaatanaki pinkathari jaminiri ikaatzi pokaintsiri. Jiñaatzi osatikainchari apaani tii ikithaatashitapaakari aawakaachari. ¹² Ikantapaakiri: ‘Ajyininka, ¿tsika pikanta pityaantakari jaka tii pikithaawintari notomi?’ Ari imairitaki, tii jaki. ¹³ Ipoña pinkathari inkantakiri jimpiratani: ‘Poojowakotiri, poojokiitiri, pookiri otsinirikitaki, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya’. ¹⁴ Tima oiyiki inkaimawiitya, kapichiini inkaati jiyoshiitairi”.

*Ikinkithatakoitziri kiriiki impinaitiriri pinkathari
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)*

¹⁵ Ari ipiyapaaka Fariseo-paini. Ikinkithawaitaiyakini, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankinakairika ankompi-takaantyaariri Jesús?” ¹⁶ Ipoña jotyaaantaki jiyotaani irirori itsipatakari jaapatziyani Herodes, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piyotaantziri imapiro inatzi. Aritaki jiyotakoitairi tyaaryoopiroini Pawa. Tima tikaatsi pinthaawakaiya. ¹⁷ Pinkantina iita pikinkishiritari: ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁸ Iro kantacha Jesús, jiyotawakiri ikinkishiritari, ikantziri: “Thiiyinkarí. ¿Iitama piñaantashiwaitantanari? ¹⁹ Poñaayinari kiriiki pipinatapiintziriri Pinkathari”. Ari jamaitapaakiniri apaani kiriiki jiiitaitziri “denario”. ²⁰ Ipoña josampitziri: “¿Iitaka ashitawori iwairo jaka? ¿Iitaka jirika oiyakaantainchari?” ²¹ Ikantaiyini: “Jashi César”. Ari ikantzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri, pimpinatiri. Iriima ikaatzi jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaimiri irirori”. ²² Ikanta ikimaiyakini ikantaki Jesús, iyokitzi ikantaiyanakani, jowajyaantanakiri. Jataiyaini.

*Josampitakowintaitziro jañagai kamayitatsiri
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)*

²³ Ikanta ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantapiintatsiri: “Iiro jañagai kamayitatsiri”. Josampitapaakiri Jesús, ²⁴ ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkami atziri, iirorika jowaiyantakaanakiro iina, okamiithatzi jagairo iririntzi, jowaiyantakagairo. Ontzimatyii inkimitakaantairi iriirikami ashityaarini iririntzi kamaintsiri’. ²⁵ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 irintzitawakaachari. Itawori itzimi jaaki iina, tikira jowaiyantakairo iina, ikamaki jagairo pashini iririntzi. ²⁶ Ari ikimitakari iijatzii apititanaintsiri iririntzi. Ipoñaapaaka pashini mawatanaintsiri. Ari ikimitakari maawoni ikaatzi 7. ²⁷ Okanta osamanitaki kamai iijatzii iroori tsinani.

28 Aririkami jañaayitaimi paata kamayitatsiri, ¿iitama oim-intapirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaataki 7 iinantaw-itakawo”.

29 Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Pikinakaashitakawo iiroka, tii piyotakotziro Osankinarintsipirori, tii piyotakotairo iijatzi ishintsinka Pawa. 30 Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaayitaachani. Jojyapaiyaari imaninkariti Pawa Inkitijatzi. 31 ¿Tiima piñaanatakotiro tsika onkantya aririka jañaayitai kamayitatsiri? Tima ikantaki Pawa, iñaawaitzi:

32 Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri”. 33 Ikanta ikimaitakiri Jesús ikantakiri, iyokitzi ikantaiyanakani, ikantzi: “Imapiro okamiithatzi jiyotaantziri”.

*Ikinkithatakoitziro ikowakaapirotantziri Pawa
(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)*

34 Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tima ikimaki kamiitha jakakiri Saduceo josampitakiriri. 35 Ikanta apaani, irijatzi yotakopirowitawori Ikantakaantaitani, ipokashitakiri Jesús josampitiri, ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: 36 “Yotaantaniri, ¿otzimika Ikantakaantaitani anairori pashini?” 37 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Piwinkathariti jinatziri Pawa, ontzimatyii pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pampithashiri powairi iijatzi. 38 Irootaki itawori Ikantakaantaitani, iro ikowapiroitziri. 39 Ari ojoyawo apititanaintsiri: Ontzimatyii pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pinishironkatziro iiroka piwatha. 40 Aririka pimonkaatakiro jiroka apitika, pimatakiro maawoni josankinatakiri Moisés-ni, iijatzi maawoni josankinatakiri Kamantantaniri”.

*¿Iitama charinitariri Cristo?
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)*

41 Ipoña jimatanakiro irirori Jesús, josampitakiri Fariseo-paini itsipatakari japatotaiyani. 42 Ikantziri: “¿Iitama pikinkishiritakotariri iiroka Cristo? ¿Iitama charinitariri?” Ikan-taiyini Fariseo: “Icharini David-ni jinatziri”. 43 Ipoña ikantzi Jesús: “¿Iitama jiñaawaitakaantariri pairani David-ni Tasor-intsinkantsi, okanta jogyakaantakariri Iwinkathariti? Tima ikantaki pairani:

44 Iñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti: Pisaikapai Nakopiroriki ampinkathariwintanti, Irojatziri paata nowasankitaantaiyaariri kisaniintakimiri, Ari paatzikantaiyaari piitzi.

45 Aña jimatsitataikawo David-ni ikantziri: ‘Nowinkathariti jinatzi’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?’ 46 Ari jimairi-taiyanakini tii jaki. Thaawashiri ikantaiyanakani, tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

23

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti ipoña Fariseo-paini
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

1 Ipoña ikinkithatakaakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, iijatzi jiyotaanipaini, ikantzi: 2 “Paminiri Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, iro jaakowinta jowaagakoyitziro okaatzi josankinatakiri pairani Moisés-ni. 3 Kamiithawitacha pinkimisantiri onkaati inkantimiri, tiimaita okamiithatzi pojyakotyaari okaatzi jantayitziri, tima tii jimonkaayitziro irirori. 4 Imapiro opomirintsita ikowakaimiri pimayitainiri. Tii jiñiimaitawo impomirintsiwintyaawo irirori jimayitiro. 5 Jantashiyitawo ikowiri onkantya jiñaantaityaariri. Owanaa jinintziro mishinantsimonki tsika jotitaitziro Osankinarintsipirori jontarikakotziro ijiympaki, iijatzi itamakoki. Owanaa jowaniinkakaakitziro iithaari ishirikaki manthakintsi. 6 Iro ikowapiintaki josatikaitiri niyanki aririka jowaiyaani ijiyininka. Ari ikimitari iijatzi aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita. 7 Pinkatha ikowi jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Ikowi iijatzi inkantaitiri: ‘jYotaanarí!’ 8 Tii okamiithatzi pimatiro iiroka, iiro pikowashita inkantaitimi: ‘jYotaanarí!’ Tima maawoni iirokaiti kimiwaitaka pirintzitawakaatya. Apaani ikanta yotaantatsiri, iriitaki Cristo, tikaatsi pashini. 9 Jaka kipatsiki, tii okamiithatzi pinkantashiwaityaari piyyininka: ‘jAshitanarí!’ Tima apaani ikanta Ashitzimiri Inkitijatzi. 10 Tii okamiithatzi iijatzi inkantaitimi: ‘jNowinkathariti!’ Tima apaani ikanta piwinkathariti, iriitaki Cristo. 11 Inkaati kowatsini jiñaapirotya, jogyakotyaari ikanta ompirataari. 12 Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathaitirimi, aritaki jiñaakiro intsinampashiritakaitairi. Iriima tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki impinkathayitairi.

13 jIkantamachiitzimi iiroka Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinaki! Owanaa potzikakiri kowatsiri impinkathariwintairi Pawa. Tima iiro piñiuro iiroka impinkathariwintaimi, tii pikowi impinkathariwintiri pashini. 14 jIkantamachiitzimi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pathaagakawo kamatsiri oimi pashitawo opanko, iro posamaninkantawori pamanapiintawita iiro jiyotantaitzimi. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitaimi. 15 jIkantamachiitzimi iirokaiti

Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Owanaa pipomirintsiwintakari atziriiti kaari ajyininkata joyyakotai aaka a-judá-mirinkatzi, piyotaakiri inthiiyinkariti irirori. Iro ikimitakotantzimiri iiroka jatsipitaiyaawo sarinkawini.

¹⁶ ¡Ikantamachiitzimi iirokaiiti, ojyariri kamampotaakiri ikathatawakaiyani! Tima aririka impairyaaashiityaawo tasorintsipanko, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Tasorintsipankowiri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantaiyini iirokaiiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri oro saikatsiri tasorintsipankoki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’.

¹⁷ ¡Masontzishirirí, kamampotaakishirirí! ¿Litama kowapirotachari, iriima oro? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi tasorintsipanko otasorintsitakairi oro.

¹⁸ Ari okantari iijatzi aririka impairyaitiro taapirimintotsi, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Ataapiintziniri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantapiintaiyakini iirokaiiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri piratsi itaayitziro taapirimintotsiki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’.

¹⁹ ¡Masontzishirirí, kamampotaakishirirí! ¿Litama kowapirotachari, iriima piratsi? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi taapirimintotsi otasorintsitakairi itaayiitziro.

²⁰ Ikaatzi pairyirori taapirimintotsi, ari okaatzi ipairyaaakiro maawoni itaayiitziro janta.

²¹ Iijatzi joyyari ikaatzi pairyirori tasorintsipanko, ari okaatzi ipairyaaakiro ikaatzi tzimantawori.

²² Ikaatzi pairyirori inkiti, ipairyaaakiro maawoni isaikinta Pawa, ikimitakaantakawo iriimi Pawa impairyaaaki.

²³ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pinashitapiintanari pashitakaariri Pawa, pipayitapiintziri inchajyaaniki. Tiimaita pantayitziro kowapirotachari ikowakaimiri: Pinkamiithashiriyiti, pinishironkashiritanti, pawintaashiritaiyaari. Irootaki kowapirotachari pantayitairo, iiro powajyaantzimaitawo pantiniri pashini.*

²⁴ ¡Kamampotaakiri, kathatawakaachari! Pikimitakari pankinatariri shikiryaaniki iiro jirakotantari, jirakotzimaitakari antari piratsi.†

²⁵ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitakotakawo iraamintotsi iijatzi owamintotsi, okitiwita jikokiroki kamiitha, tompinakitaki inthomainta. Ari pikantayitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi pinatzi, pikowapiintakiro

* **23:23** Iro ikantaitzi jaka inchajyaaniki: menta, eneldo, comino.

† **23:24** Kantakotachari jaka “antari piratsi”, iri iitachari “camello”.

apaniironi pinintaawaitya. ²⁶ ¡Kamampotaakiri Fariseo! Pinkimitakaantya pojoyitapiintziro piraaminto iijatzi powaminto inthomainta, onkantantyaari onkittitai jikokiroki iijatzi.

²⁷ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pojoyakawo okitamaawita jowantaitariri kaminkari, owaniinka okantawita jiñokiini. Iro kantacha shityiinka okantaka inthomainta, ari isaikaki itonkipooki kaminkari. ²⁸ Ari pikimiyitakari iiroka, jiñaawitakimi atziri pantakiro kamiithari, iro kantzimaitacha kaaripiroshiritakimi inthomainta, thiiyinkari pinatzi.

²⁹ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Iitama piwitsikapiritantawori ikitaitziri Kamantantaniri, powaniinkayitziro inkini inkinkishiritakoitapiintiri, inkantaiti: 'Kamiithashiri jinataki jirika'. ³⁰ Pikantaiyini iijatzi: 'Arimi nontzimitatyaami pairani iirotya nowamaayitzirimi, iro nojoyakotari nocharinini owamaakiriri Kamantantaniri'.

³¹ Iirokatakiki kinkithatakotacha apaniironi, iri pojoyakoyita iiroka picharinini ikaatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. ³² ¡Incha pothotyiro iiroka kaaripirori jitakaantakari pairani pichariniiti! ³³ ¡Tima pojoyakari pijyininkatatyaaarimi maanki! Kaaripiroshiri pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantyaawori pashironkaiya sarinkawiniki?

³⁴ Irootaki notyaantanzimiriri pairani Kamantantaniri, yotaniri, iijatzi yotzinkari. Iriitaki powamaagaantakiri apawopaini, pimpaikakotakaantiri. Iriima pashini, pimpajatakaantawaitiri tsika japatotapiintaita, oiyiki powasankitaayitiri maawoni nampitsiki. ³⁵ Iro piñaantyaawori iiroka jowasankitaawintaitimiri ikaatzi kamayitaintsiri pairani, jitanakawo kamiithashiriri Abel irojatzi Zacarías itomini Berequías. Iriitaki jowamaitaki pairani jiyaatiromi taapirimintotsiki ipoñaanakawo tesorintsipankoki. ³⁶ Imapiro nokantzimi ari jowasankitaawintaitakimiri jirikapaini nojyininka”.

Jiraaniintakotawo Jesús Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

³⁷ “¡Jerusalén-jatzí! Oiyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyayitakiri ikaatzi jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. ³⁸ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni, kaankiityaa onkantaiya. ³⁹ Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzi paata pinkantantaiyaari:

Tasonkawintaari jinatzii, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

24

Ikinkithatakotziro Jesús impookaitiro tasorintsipanko
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ipoña ishitowanaki Jesús ipoñaanakawo tasorintsipankoki, irootaki jijaatai. Ari ikantzi jiyotaani: “Paminiro tsika okanta jiwitsikaitziro tasorintsipanko”. ² Jakanakiri irirori, ikantanakiri: “maawoni piñaakiri, iiro piñiuro paata tsika okanta opiwiryayita mapi, iro japiroitiro impookaitiro. Imapiro nokantzimi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanaki otzishiki Olivo, ari isaikapaaki. Ari josampitziri jiyotaani, ikantziri: “Incha pinkantina, ¿tsikapaitima imonkaatya pikantakiri? Aririka pimpiyimatai, aripaitima onthonkimataiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaawori?” ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Ontzimatyii paamaakowintya jamatawitaitzimikari. ⁵ Tima oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁶ Tima ari pinkimakoyitakiro owayiritaantsi, paamaiya ominthaawashiritzimikari. Ontzimatyii awijayiti jirokapaini, tima tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁷ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaaantiri pinkathariyitatsiri. Jiñaiti mansiyarintsi, tajiysi, ontziñaayitya kipatsi tsikarikapaini. ⁸ Irootaki itanatyaaawoni inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Impoña jaakaanakimi iiroka, jimaamanitaitimi irojatzii jowamaantakimiri. Oiyiki inkisaniintanakimi atziri okantakaantziro pipairyana pawintaana. ¹⁰ Ari jiñaitaki atsipitashitawori ikimisantawitaka, jiñaiti kisaniintawakaachani, jiñaiti iijatzii aakaanawakaachani. ¹¹ Oiyiki pokapaintsini jojoyawitapaatyaarimi Kamantantaniri, jamatawitapaakiri inkaati kimisantawakirini. ¹² Jantapiroitiro kaaripirori, iiro inishironkatawakaanaa atziri. ¹³ Iriima tyaryootanaintsini, iriitaki awijakoshiritaatsini. ¹⁴ Aririka othotyaaatya inkimaitairo maawoni kipatsiki Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori ipinkathariwintantai Pawa, aripaiti imonkaataiya onthonkantaiyaari maawoni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñaakiri jiiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’, ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel, isaikapaaki otasorintsitzi. (maawoni ñaanatironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁶ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai

tonkaari otzishiki. ¹⁷ Pisaikirika jikokiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanski, iiro pityaapanaatzii paapanaati tsikarika oitya. ¹⁸ Powanikirika pisaiki, pishiyanski tsika pikanta, iiro paapanaatziro piithaari. ¹⁹ ¡Inkantamachiitiro paata motyaatatsini, iijatzii onkaatii tziimayitatsini iintsiti iinta ithoyitzi! ²⁰ Pamañaari Pawa, onkanyaa aririka pishiyaki, iiro pitonkiyotantawo tyaawontsi, iiro pishiyanta kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²¹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzi iroñaaka, tii jiñaitziro oyyaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitiro oyyaawori. ²² Iiromi ishintsitaitzi jomairintaitiro jiroka ashironkaantsi, tikaatsimi awijakotaatsini. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitaitakiri, awintaariri Pawa, irootaki jomairintantaitakawori thaankiini jiroka ashironkaantsi. ²³ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²⁴ Tima impokayitapaaki oyyakotyaarini Cristo, oyyakotyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantashitapaatya, inkowawitya jamatawitimi jiyoshiitakiri Pawa. ²⁵ Aritaki nokamantsitakimiro. ²⁶ Impoña inkantaitimi: ‘Ariitaka otzishimashiki’. Iiromaita piyaatashitziri. Inkantaiti iijatzii: ‘Ari isaiki inthomainta pankotsiki’. Iiromaita pikimisantziri. ²⁷ Tima aririka impiyi Itomi Atziri, joypapaiyaawo ookathawontsi. Itanatyaaawo omporikanaki ishitowapiintzi ooryaatsiri, irojatzi tsika ityaapiintzi. ²⁸ Tsikarika isaiki shitziwari, ari ipiyowintari amimpori”.*

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ “Aririka onkaatapaaki paata jashironkaita antawo, ari intsiwakaki ooryaatsiri, iiro joorinta kashiri iijatzii. Intziroyaayiti impokiro inkitiki, maawoni ikaatzi oorintayitachari inkitiki inthontya impookayiti iijatzii. ³⁰ Aripaiti inkoñaatapai Itomi Atziri inkitiki. Antawo inthaawaiyanakini atziri jaka kipatsiki. Tima jiñaitawairo jowaniinkawo iijatzii ishintsinka, inkinantapaiyaawo minkori. ³¹ Intyootapaaki shintsiiini maninkariiti, japatotapairi ikaatzi jiyoshiiyitakiri nampitawori maawoni tsikarikapaini jaka kipatsiki, irojatzi tsika ochimpitapaa.

³² Okimita aririka piñaapiintziro iirishiyitai pankirintsi, piyotzi irootaatsi osarintsitzimatai.† ³³ Iro piyotiri iirokapaini,

* **24:28** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tziimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzii aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai. † **24:32** Ikantakoitziri jaka “pankirintsi” higuera inatzi.

aririka piñaayitakiro nokantayitakimiri, okaakitizimataana.
³⁴ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzí jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³⁵ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzí kipatsi, irooma okaatzí noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁶ Iro kantacha tikaatsi yotatsini tsikapaiti, iri owatsipiro inkitiwiri, tii jiyotzi. Tima apaniroini ikantakaawo Ashitanari jiyotziro irirori. ³⁷ Ari ojyaawo pairani isaikantawitari Noé, ari onkantaiyaari iijatzí aririka impiyi Itomi Atziri. ³⁸ Tima pairani tikira ariita oonkawo, inimowaitziri atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini, pashini aayitatsiri iina. Irojatzí jotitantanakari Noé shintsipaaki. ³⁹ Tikaatsi inkinkishiritakoti, irojatzí omapokantakariri oonkawo, ari japirotakari maawoni. Ari onkimitaiyaari aririka impiyi Itomi Atziri. ⁴⁰ Tima isaiki apiti antawaitatsiri jowaniki, apaani jaayiitanai inkitiki. Iriima pashini jookaitanairi. ⁴¹ Osaiki apiti tsinani otoonkawaitzi, apaani jaayiitanai inkitiki. Irooma pashini tsinani, jookaitanairo. ⁴² Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Piwinkathariti. ⁴³ Pinkinkishiritakotiri atziri, aririkami jiyoti impokatyi koshintzi tsiniri, arimi jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi ipankoki. ⁴⁴ Ari onkantyaari, ontzimatyii paamaakowintaiya iijatzí iiroka. Tima tikaatsi yotatsini tsikapaiti impiyi Itomi Atziri.

⁴⁵ Pojyakotyaari ompirataari kamiithashiriri, kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: 'Pamininari ikaatzí saikatsiri pankotsiki'. ⁴⁶ Kimoshiri inkantaiya jirika ompirataari, aririka impiyi ompiratariri, tima jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁷ Aritaki ishinitakiniri jaamaakowintyaanari maawoni okaatzí jashitari. ⁴⁸ Iriima kaaripiroshiriri ompirataari, ikantzi: 'Iiro ipiyita ompiratanari'. ⁴⁹ Impoña jantawaitakiri pashini ompirataari. Jataki intsipayityaari shinkiryaantzi. ⁵⁰ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. ⁵¹ Imapiroitiri jowasankitaapairi, jookapairi tsika ikajyaakaitakiri thiiyinkari. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

25

Ikinkithatakoitziro 10 mainawo

¹ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzí, oiyatyaawo 10 mainawo jatatsiri tsiniri ontonkiyotyaari aawakaachani. Aayitanaki ootamintopaini. ² Tzimatsi okaatzí 5 mainawo kiyoshiritaintsiri, tzimatsi iijatzí okaatzí 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini. ³ Jirokapaini 5 mainawo

kaari kiyoshiritatsini aawitanakari ootaminto, iro kantacha kapichi aanaki iyaaki. ⁴ Irooma pashini kiyoshiritaintsiri, aayitanaki iroori ootaminto, aanaki oyyiki iyaaki. ⁵ Tii ipokita thaankiini aawakaachani, ayimatapaakiro owochokini, magariyanakini. ⁶ Okanta niyankiiti tsiniri, okimatzi ikaimaitzi, ikantaitzi: ‘¡Aatsikitaki aawakaachani, pintonkiyotawatyaari!’ ⁷ Kakiyanakini mainawo, ojaikiyitanairi iyaaki ootamintopaini. ⁸ Mainawopaini kaari kiyoshiritatsini, okantawitanakawo kiyoshiritaintsiri: ‘Pimpina iyaaki pootaminto, irootaintsi intsiwaki nootaminto naaka’. ⁹ Ari okantanaki: ‘Iiro nopimi, ari inkowityiimotakina naaka, piyaati pamanantapainti’. ¹⁰ Iyaaminthaitapaintzi amanantzi, ariitapaaka aawakaachani. Jirokapaini aamagainchari, otonkiyotawakari, jaanakiro tsika joimoshirinkaitiri. Jashitaitanakiro ashitakowontsi. ¹¹ Okanta opiyawitapaaka jatatsiri amanantzi, oyyiki okaimawitapaaka, okantapaaki: ‘¡Pashitaryiinawo naaka!’ ¹² Okimatzi jakaitanakiro, ikantaitziro: ‘Tiitya niyotzimi. Imapiro’. ¹³ Ontzimatyii paamaakowintaiya iiroka. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Itomi Atziri”.

Ikinkithatakoitziri kiriiki
(Lc. 19.11-27)

¹⁴ “Tima aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, jojakotari atziri kowatsiri jiyaati intaina, japatotakiri jompiratani, ipanakiri jashitari jaamaakowintyaanari. ¹⁵ Ipakiri apawopaini jompiratani iiriikiti. Iriima kinkishiritachari kamiitha, impanakiri ikaatzi 5 kiriiki, pashini yotatsiri kapichiini ipanakiri ikaatzi apiti, iriima pashini iwiyaantapaakawori impanakiri apaani. Jataki intaina. ¹⁶ Ikanta jirika ipanakiri 5 kiriiki, jantawaitakaakiri, jojyiñaakiri jagai ikaatzi iijatzi 5. ¹⁷ Ari ikimitakari ipanakiri apiti, jojyiñaakiri irirori, jagai ikaatzi iijatzi apiti. ¹⁸ Iriima pashini ipaitakiri apaani, jaanakiri iiriikiti, ikitatakiri kipatsiki. ¹⁹ Ikanta osamanitaki piyaa ashitariri kiriiki, ikaimakaantapairi jompiratani jiyoti iita jantantakari iiriikiti. ²⁰ Ari ipokapaaki ipaitakiri 5 kiriiki, joñaagapairi pashini 5 kiriiki jojyiñaakiri, ikantapaaki: ‘Pinkathari, 5 kiriiki pipakina pairani, jirika pashini 5 nojyiñagairi’. ²¹ Ikantzi Pinkathari: ‘Ariwí nompiratani, kamiithashiri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaakina, ari pinkimpoyagai pashini oyyiki. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’. ²² Ipoña jariitapaaka ipaitakiri apiti kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, apiti kiriiki pipakina, jirika pashini apiti nojyiñagairi’. ²³ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Ariwí nompiratani,

kamiithashiriri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaaakina, ari pinkimpoyagai oiyiki pashini. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya'.²⁴ Ipoña jariitapaaka ipayitakiri apaani kiriiki, ikantapaaki: 'Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaantzi pinatzi, piñaakatsimatantzi pantawaitakaantziri piirikiti, okanta pojyiñaantariri.²⁵ Iro nothaawantakari, naakiri piirikiti, nokitatakiri kipatsiki. Jirika namaimiri'.²⁶ Ari jakanakiri ikantziri: 'Kaaripiroshiri pinatzi owanaa pipiranita. Piyowitaka ari nonkisakimi iirorika pojyiñaanari kiriiki,²⁷ piñaawitaka iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakaimirini, ari ijyinitakimi, iri pimpawainarimi nopiyaa'.²⁸ Ikantaitakiri ikaatzi saikaintsiri: 'Paapithatiri kiriiki, pimpairi pashini ojyiñaakiriri 10 kiriiki'.²⁹ Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimotairi oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iiro otzimimopirotairi.³⁰ Paanakiri jirika kaaripiroshiriri, pookiri tsika otsinirikitzi. Ari jiraawaityaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya".

Ikinkithatakoitziro yakawintaantsi

³¹ "Aririka impiyi Itomi Atziri pinkatha jowaitairi. Intsipataiyaari maawoni maninkariiti, inkimitaiyaari ikanta pairani pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto.³² Japatotairi maawoni atziri tsikarika isaikai irirori. Jinashiyitaiyaari joosaikayitairi. Jojakotyaaari atziri nashitariri ipira tii inkowakairi intsipataayitiri.³³ Joosaikairi ikowapirotziri jakopiroriki, iriima imanintayitziri jampatiki joosaikiri.*³⁴ Jiñaawaitanaki Pinkathari, iñaanatzi jinashitakari jakopiroriki, inkantiri: 'Pimpoki maawoni, oiyiki inthaamintakagaimi Ashitanari, pinampitaiyaawo tsika ipinkathariwintantzi irirori, tima ari jiwitsikitakimi pairani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi.³⁵ Tima piñaana pairani owamaawitana notajyi, pipakina nowanawo. Piñaana ayimatana nomiri, pipakina nomiri. Piñaakina nariita pinampiki, pinishironkatakina pipankoki.³⁶ Piñaana nosagaakowaitzi, pipakina nokithaatariri. Piñaana nomantsiyataki, pimitakotakina noshintsitantaari. Jomontyaitakina, pipokashitakina piñaana'.³⁷ Inkantaiyini kamiithashiriri: 'Pinkathari. ¿Tsikapaiti noñiimi pitajyaaniintzi, nopantzimiri powanawo? ¿Tsika noñiimi pimiriniintzi, nopantzimiri pimiri?³⁸ ¿Tsikapaiti noñiimi, naantzimiri kamiitha nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisagaakowaitzi, nopantzimiri piithaari?³⁹ ¿Tsikapaiti noñiimi pimantsiyatzi, jomontyaitzimi,

* **25:33** Iri ikantakoitzi jaka oijya, iriitaki piratsi ikowapiroitakiri joosaikaitakiri akotsipiroriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayitakiri joosaikaitakiri ampatintsiki.

niyaatashitakimi noñiimi?”⁴⁰ Ari jakanaki Pinkathari, ikantzi: ‘Tima pinishironkatakiri ikaatzi awintaayitanari nokimitakaantziri iyiki, aña naakataki pinishironkataki. Imapiro’.⁴¹ Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari jampatiki, ikantziri: ‘Kaaripirori, piyaati iiroka pinkimaatsitaiyaari paampari kaari tsiwakanitaatsini, ikajyaakaitakari kamaari intsipataiyaari maawoni imaninkariti irirori.⁴² Aña piñaawitakina notajyaaniintzi, tii pipana noyaari. Ayimatakina nomiri, tii pipana nomirityaari.⁴³ Piñaawitana nariita pinampiki, tii pinishironkatana pipankoki. Piñaawitana nosagaakowaitzi, tii pipana nonkithaatyaaari. Piñaawitana nomantsiyatzi, jomontyaakaantaitakina, tii pariitaajaitina’.⁴⁴ Ari jakanaki kaaripiroshiriri, ikantzi: ‘Nowinkathariti, ¿tsikapaiti noñaawitzimi pitajyaaniintzi, pimiriniintzi, pariitana, pisagaakowaitzi, pimantsiyawaitzi, jomontyaitzimi, tiimaita nonishironkatzimi?’⁴⁵ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Tii pinishironkayitanti, onkantawitayia iintsi jinayitzi, naakataki pantzimotaki. Imapiro’.⁴⁶ Irootaki jatsipitantaityaawori kantaitachani ashironkaantsi. Iriima inkaati kamiithashiritaintsini, inkantaitaatiyironi jañaayitai”.

26

Ikamantawakaita jaakaantiri Jesús
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús okaatzi ikinkithatakotakiri, ikantanakiri jiyotaani: ² “Piyotaiyini iiroka kaatapaaki apiti kitiiyyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri impaikakoitiri”.

³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroriiti, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. ⁴ Ari ikamantawakaiyakani, ikantaki: “Thami amatawitiri Jesús ayiri antsitokakaantiri. ⁵ Iiromaita amaamanitziri kitiiyyiri joimoshirinkaita, ikisawintzirikari atziripaini”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. ⁷ Ari ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi iitachari “alabastro”, oyyiki owinawo. Osaitantapaakari iitoki Jesús isaikaki jowaiyani. ⁸ Ikisaiyanakani jiyotaani jiñaakiro, ikantaiyanakini: “¿litama apaawaitantawori?”⁹ Aririkami ompimantya, jagaitimi oyyiki kiriiki impaitirimi ashironkainkari”.¹⁰ Jiyotakotakiri Jesús, ikantziri:

“¿Litama pikisantawori jiroka tsinani? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ¹¹ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari pintsipatyaari, irooma naaka iiro piñiuro pintsipatapiintaina. ¹² Tima iiwatatzi osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina. ¹³ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Ikanta Judas Iscariote kaawitachari 12 jiyotaani Jesús, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¹⁵ Ikantapaakiri: “¿Litama pimpinari aririka namakimiri?” Ari joñaagaitanakiri ikaatzi 30 ipiwiryaaaka kiriiki. ¹⁶ Aripaiti ikowanaki Judas tsikapaiti jaakaantiri.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ariitapaaka itawori kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, pokaiyapaakini jiyotaani Jesús, josampitziri: “¿Tsika onkotsitakaantika oyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsi?” ¹⁸ Ari ikantanakiri: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri, pinkantiri: ‘Ikantzi yotaanari: “Monkaatapaaka, niyaatantyaari pipankoki noimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanipaini” ’”. ¹⁹ Ari jimatakiro jiyotaani okaatzi ikantakiriri Jesús. Jonkotsitakaantaki joyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsiki.

²⁰ Aritaki tsiniriityaanaki jariitapaaka Jesús, saikapaaki jowaiyaani itsipatapaakari jiyotaani ikaataiyakini 12. ²¹ Ikanta jowaiyani, ikantaki Jesús: “Pinkimi nonkanti, pikaataiyini iiroka jaka, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”. ²² Owashiri ikantaiyanakani. Apanipaini josampitanakiri: “¿Naakama pinkathari?” ²³ Ari jakanakiri, ikantzi: “Tsikarika itzimi atyootakinari, iriitaki pithokashitinani. ²⁴ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziri pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”. ²⁵ Ari jiñaawaitanaki Judas pithokashityaarini, ikantzi: “¿Naakama yotaanari?” Ikantzi Jesús: “Irootaki pikantakiri”.

²⁶ Iinta jowaiyani jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Jiroka, poyaaawo, nowatha inatzi”. ²⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantziri: “Piraiyini maawoni, ²⁸ tima niraani inatzi jiroka, irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, iro shitowatsini impiyakotantaityaarinini ikaaripiro-witaka. ²⁹ Pinkimi

nonkanti, iiro niritaawo jiroka irojatzi paata aririka impinkathariwintantai Ashitanari, ari apiitairo iijatzi”.

Ikinkithatakotakiro Jesús jookawintanti Pedro

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ³¹ Ikantziri Jesús jiyotaani: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniri. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nontsitokiri aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookayitanaki ipira.

³² Aririka nañagai, Galilea-ki noyaawintapaimi”. ³³ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Aritaima jookawintakimi pashini-paini, iiro nimatziro naaka”. ³⁴ Ikantzi Jesús: “Pinkimi nonkantimi, iroñaaka tsiniri tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. ³⁵ Ari ikantzi Pedro: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni jiyotaani.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakari jiyotaani, ariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri: “Ari pisaikawaki jaka, niyaaniintawaki naaka, namaña”. ³⁷ Apa jaanakiri Pedro itsipataanakiri apiti itomi Zebedeo. Ari jiraashiritakotapaaka antawoiti Jesús. ³⁸ Ikantziri: “Owamaimatyaana nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, thami ankakimpiti”.

³⁹ Awijaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka, amanapaaka. Ikantzi: “Ashitanarí, pishinitanarika iiroka, pimatinao onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatanao okaatzi nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzi pikowakaakinari”. ⁴⁰ Ipiyashitapaakari jiyotaani, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “¿Tiima pinkisashityaawo piwochokini pintsipatina ankakimpiti?

⁴¹ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”. ⁴² Iijatzi ipiyanaa Jesús, amanapaa, ikantzi: “Ashitanarí, iiro pimatanao onkaati nonkimaatsityaari, pimatinao oita pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawoiti okantaka iwochokini.

⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mawataki ipiyaka jamana. Irojatzi japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁵ Ari ipiyashitapaakari jiyotaani, ikantapaakiri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi

Atziri, jagaitanakiri kaaripiroshiririki atziri. ⁴⁶ Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitzimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapi-intari. Ojyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, iijatzi jashi Antaripiroriiti. ⁴⁸ Tima Judas pithokashitanta-niri, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Iitarika nothopoota-paaki, iriitaki, poirikiri”. ⁴⁹ Ikanta jariitapaaka Judas, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaa-nari”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁵⁰ Ari josampi-tantzi Jesús, ikantzi: “Ayyininká, ¿litama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakiri Jesús, jaantaitanatyaa-rii jiyakawintaitiri. ⁵¹ Ikanta apaani tsipatarakiri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompi-ratasorintsitaari. ⁵² Ari ikantanaki Jesús: “Powairo piyot-siroti, ipiyaitzimikari. Tima ikaatzi wijantatsiri, iwijaitziri irirori. ⁵³ Tima piyotzi kantatsimi namañaari Ashitanari, ar-itakimi jotyaantakina ojyiki maninkariiti piyakowintinani.* ⁵⁴ Ari onkantzimaitya imonkaatantyaari josankinatakoitak-inari pairani”. ⁵⁵ Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaatzi pokashitakiriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitanta-nari powathaaminto, pipajaminto? ¿Tiima piñaapiintana niy-otaantzi tasorintsipankoki, kaarima paantana janta? ⁵⁶ Ari onkantyaari, irootaki imonkaatantyaari okaatzi josanki-natakiri pairani Kamantantaniri”. Aripaiti ishiyayitanaka jiyotaani, jookawintaitanakiri Jesús apaniroini.

Japatowintaitari Jesús

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ikanta jagaitanakiri Jesús ipankoki Caifás, ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ari japatotaiyakani maawoni Yotzinkariiti itsipatakari Antaripiroripaini. ⁵⁸ Noshikacha iintsikiryoini Pedro joyaatakowintziri Jesús, iroatzi jariitantapaakari ipankoki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Iro intyaantapaatyaarimi pankotsiki itsipatapaakari kimpoyaawintaniri, ikowi Pedro inkimakowintiri tsika inkantaitiri Jesús. ⁵⁹ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzi apatotainchari, jaminawitaiyakani iitya thiiyakotyaarini Jesús inkini intsitokakaantiri. ⁶⁰ Tii jiñiimaita, okantawitaka

* 26:53 Iro ikantaitzi jaka “ojyiki maninkariiti”, 12 legión ikaatzi. Ikantakoitziri jaka “legión”, iri Roma-jatzi ijyikipirori owayiriiti. Aririka inkaati 3,000, tiirika 6,000 owayiriiti, iriitaki jiiitaitziri “legión”.

ipokayiwitaka oyyiki kowatsiri inthiiyakotyaarimi. Ipoña ikatziyanaka apiti thiiyakotanakariri, ⁶¹ ikantanaki: “Nokimiri naaka chapinki jiñaawaitzi ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, iro awijawitaty mawa kitiiyiri, nonthonkairo niwitsikairo’ ”. ⁶² Ari ikatziyanaka ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ikantanakiri Jesús: “¿Litama kaari pakanta? ¿Tiima pinkimiri okaatzi ikantakotzimiri?” ⁶³ Irojatzji jimairitaki, tii jaki. Ari ishintsithatanakiri, ikantziri: “Pimpairiyiri Kañaaniri Pawa, onkantya niyopirotantyaari tyaaryoorika onkaati pinkantinari. ¿Iirokama Cristo Itomi Pawa?” ⁶⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri. Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri isaikai jakopiroriki Pawa impinkatharitai. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶⁵ Ikanta ikimawaki jiwapirori, isagaanakiro iithaari ikisanaka, ikantanaki: “Ñaakiro, ipairyaashitakari Pawa. Tikaatsi pashini ankowiri ankantakotiri. Pikimayakini iiroka okaatzi ithainkakiri Pawa. ⁶⁶ ¿Litama pikantaiyirini iiroka?” Ari jakaiyanakini: “¿Tzimaki ikinakaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!” ⁶⁷ Ipoña jiiwapoowaitaitanakiri. Tzimatsi pashini kapojapoowaitanakiriri. Tzimatsi iijatzji pajapoowaitanakiriri. ⁶⁸ Josampitzimaitaitari ikantaitziri: “Cristo, ¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha pinkantina iita pajawaitzimiri?”

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ari isaikaki Pedro jikokiroki, iro oñaantapaakariri otzikataawo, okantapaakiri: “¿Tiima iiroka itsipata pairani Jesús jirika Galilea-jatzi?” ⁷⁰ Iro kantacha oyyiki ñaakiriri Pedro jotikanakiro, ikantaki: “Tiitya, tii niyotziri iita pikantanari”. ⁷¹ Ari ishitowaniintanaki Pedro jikokiroki. Ari oñaapairi pashini otzikataawo, okantapaakiri itsipatakari: “Iriyatzi jirika itsipata pairani Jesús Nazaret-jatzi”. ⁷² Ari japiitanakiro Pedro jotikanakiro, ikantanaki: “Apa jiyotzi Pawa, tii niyotziri naaka pikantanari”. ⁷³ Tikira osamanitzi, japiitakiri itsipatakari ikantziri: “Iirokataka itsipatapiintari Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi, iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷⁴ Ikantanakiri: “Tiiwí, tii niyotziri jirika pikantanari. Jiyotzi Pawa nothiiyarika, jowasankitainaaata”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. ⁷⁵ Ari ikinkishiritanairo Pedro ikantakiri pairani Jesús: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzji potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”. Shitowanaki Pedro, antawoiti jiraawaitanaka.

27

*Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki**(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)*

1 Okanta okitiijyitamanai, apatotamanaa jiwariiti itsipatakari Antaripiroripaini, ikamantawakaiyakani intsitokiri Jesús. 2 Ipoña joojotaitanakiri Jesús, jaitanakiri isaiki Poncio Pilato, jiwaripirori jinatzi jirika.

Ikamantakari Judas

3 Ikanta Judas aakaantaniri, jiyotanaki jowamaakaan-tashitakari Jesús. Antawoiti ikinkishiritanaka, jataki joipiyainiri 30 kiriiki ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, 4 ikantapairi: “Jirika piiriikiti. Tii okamiithatzi okaatzi nantakiri. Tikaatsi janti Jesús naakaantashitakari”. Ikantaiyanakini irirori: “Intaanitya, piyotziro iiroka”. 5 Jookanakiri kiriiki janta tasorintsipankoki, ishiyapirotanakitya ipiyanaka, irojatzi ishirikantapaakari. 6 Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, jagairi kiriiki, ikantaiyini: “Tii okamiithatzi ankimpoyagairi kiriiki, iriitaki apinatakiriri intsitokantaityaariri”. 7 Ari josampitawakaiyani: “¿Tsika ankantirika aaka jirika kiriiki?” Ipoña ikantaiyini: “Thami amanantantyaawo pitzitharipathatatsiri kipatsi, inkitaitiri aririka inkamayiti kaari ajyininkata”. 8 Irojatzi iroñaaka jiiyiitziro jiroka kipatsi: “Iraantsipatha”. 9 Ari imonkaatakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri Jeremías, ikantaki: Jagaitakiri 30 ipiwirya kiriiki, Okaatzi ikowaiyakirini icharinipaini Israel impinatiri, 10 Iri jamanantaitantakawori pitzitharipatha, Irootaki ikowakaakinari Pinkathari namanantiro.

*Pilato josampitziri Jesús**(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)*

11 Aritaki ariitaka Jesús isaiki jiwaripirori, josampitawakiri, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. 12 Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipayitakari Antaripiroriiti, oiyiki ikantakowitapaakari Jesús. Tii jakimaita irirori. 13 Ikantzi Pilato: “¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?” 14 Iiniro jimairitaki, tii jaki. Jotzikanaminthatanakari Pilato jirika Jesús.

*Jiyakawintaitziri Jesús**(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)*

15 Tzimatsi jamitapiintari jiwaripirori: maawoni osarintsi aririka joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaantaitziri itzimirika

inkowaiyakirini. ¹⁶ Tzimatsi apaani Judá-mirinka jaakaantaitziri jiita Barrabás, ikimakoitani jinatzi jirika jantakiro kowiinkatatsiri. ¹⁷ Ikanta japatotaiyakani atziriiti, josampitantaki Pilato, ikantzi: “¿Litaka pikowiri nomishitowakaantiri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima pikowi Jesús jiiitaitziri Cristo?” ¹⁸ Jiyotaki Pilato ikisaniintashitaitari Jesús, irootaki jaakaantaitantakariri. ¹⁹ Tima inkaanki, okantakaantakiri iina Pilato, okantaki: “Iiro pimaamaniwaitziri iiroka kamiithashiriri. Owanaa jomishimpiyaakaantakina tsiniripaiti jariitashiryaaakina”. ²⁰ Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antarikonapaini, jowatsimaakiri atziriiti, inkantaiyini: “Iro kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás, iriima Jesús intsitokaitiri”. ²¹ Ipoña japiitanakiro jiwaripirori josampitantzi: “¿Litaka pikowiri nomishitowakaantairi?” Ari ikantaiyini maawoni: “¡Iri Barrabás!” ²² Ari ikantzi Pilato: “¿Tzikama nonkantirika Jesús jiiitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiri!” ²³ Ari ikantzi jiwaripirori: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzii ikaimaiyini atziriiti, ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiri!”

²⁴ Ari jiyotanaki Pilato aminaashiwaita josampitantzi, owanaa ikatsimashiritaki atziripaini. Ikaimakaantaki jiña, jiñaitakiri maawoni ikiwaakotanaka, ikantanaki: “Tii naaka kowatsini nontsitokakaantiri jirika kamiithashiriri. Pikowaiyirinika, iiroka yotaiyironi”. ²⁵ Ikantaiyanakini iriroriiti: “Nokowaiyini, naakataki jookantaitya oityaarika awijatsini, jookantaityaari iijatzi nowaiyanipaini”. ²⁶ Ari jomishitowakaantaitakiri Barrabás. Iriima Jesús ipajatakaantaitanakiri, jiyakawintakiri impaikakoitiri.

²⁷ Ikanta owayiriiti, ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatowintakari maawoni owayiri. ²⁸ Jaatonkoryaakiri Jesús, ikithaataitakiri kithaarintsi pitzirishimawotatsiri ojoyawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. ²⁹ Jamathaitantakari kitochiitapo iitoki, joirikakaitakiri jakopiroriki sawookaaki. Ipoña jotzirowashitari Jesús ithainkimawaitziri, ikantaiyini: “¡Paapatziyawatyaari iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”* ³⁰ Ojyiki jiiwapoowaitakiri, jompojainawaitantakari sawookaaki. ³¹ Ikanta jishitakiro ishironthamintawaitakari. Jaatonkoryagainiri ikithaatakiriri inkaanki, ikithaatairi iithaari, jaanakiri impaikakoitiri.

Ipaikakoitziri Jesús irojatzii ikamantakari
(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

* **27:29** Tima irooyitaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaitawo poriryaaat-siri, joirikapiintziro iijatzi jakopiroriki ashirokaaki.

32 Ikanta jiyaa taiyanakini, itonkiyotakari Simón poñaachari Cirene, ishintsiwintaitakiri jinatanakiro impaikakotaitantyaariri Jesús. 33 Irojatzí jariitantakari tonkaariki oita Gólgota (akantziro aaka: Atziiriitoni.) 34 Ari ipakowiitakari Jesús imiri itsipataitakiro iyipitintsi, ikanta ithowitawakawo kapichiini, tiimaita jiri-ro.† 35 Ari ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jaakiro ikithaayitari Jesús, ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita iro jiyotantyaari iitarika ayironi. Ari imonkaatakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki: Iñaariwintaitakawo noithaari, Ipawakaayitakawo.

36 Ari isaikawintaiyirini, jaamaakowintari. 37 Ipoña josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: JIRIKA JESÚS, IRIITAKI IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. Jontarikakoitakiniri ipatziitoki. 38 Ari itsipataitakiri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki. 39 Ithainkimatakiri ikaatzí awijayitatsiri janta, jotikayinata,‡ 40 ikantaitziri: “Aña iiroka pookirori tasorintsipanko, iro awijaki mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzi. Iirokami Itomi Pawa ¿litama kaari payiitanta ipaikakoitakimi? Powawijaakotaiya”. 41 Irojatzí ikantakiri iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, Fariseo-paini, iijatzi Antaripiroriiti, ikantaiyini: 42 “Jowawijaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawijaakotya irirori, iriimi iwinkathariti Israel-mirinkaiti? ¿Arimi jowawijaakotatya ipaikakoitakiri, aritaki ankimisantakirimi?” 43 Jawintaawitakari Pawa, incha añiiri imapirorika jitakotari ari jowawijaakotairi. Tima ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pawa’”. 44 Jimatsitakawo koshintzipaini itsipatakari ipaikakota, ithainkawaitakiri.

45 Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashita-paaka otsiniritanaki, irojatzí jyiitiini ithapirotanaka ooryaatsiri.§ 46 Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿litama pookawintantakinari?”) 47 Ikanta ikaatzí saikawintakiriri, ikimawitawakari ikaimanaki, ikantaiyini: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. 48 Ipoña ishiyapainta apaani, jomitsitsiyapaintzi manthakintsi kipijjaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki,

† 27:34 Irootaki joitaitziri atziri iiro ikimaatsiwaitanta aririka jowasankitagaitiri. ‡ 27:39 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata aririka inthainkashiritanti. Iro ojayawori amitaiyarini aakapaini, aririka oookotiri atziri anthainkashiritiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!” § 27:45 Iro ikantayitziiri pairani: jiwiaananaka ooryaatsiri 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzí jiwiaananaka ooryaatsiri 9.

jowaankakotakiniri jatsimiyaatawakiromi. ⁴⁹ Ikantaiyini pashini: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayiitairi”.

⁵⁰ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, piyakotanaka.

⁵¹ Okanta tesorintsipankoki, saganaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitzirori, apikota okantanaka, opoñaanaka jinoki irojatzji isaawiki. Antawoiti ontziñaanaka tankayitanaki mapi. ⁵² Ithonka ipookakoyitanaki kaminkari, añaayitai oiyiki kamiithashiriri kamayitaintsiri. ⁵³ Tima jañagai pairani Jesús, ikaatzi añaayitanaatsiri ishitowanairo omooki jiyaatai iriroriiti nampitsiki tesorintsitatsiri,

joñaagayitanta.* ⁵⁴ Ikanta ijiwari owayiriiti itsipayitakari ikaatzi katziyawintakariri Jesús, jiñaakiro ontziñaanaka, jiñaakiro okaatzi awijayitaintsiri, antawoiti ithaawanaki, ikantanaki: “¿Imapirowitatyaaama Itomitari Pawa jirika?”

⁵⁵ Tzimatsi iijatzji janta tsinanipaini aminakotakiriri, irootaki poñainchari Galilea-ki oyaatakiriri Jesús, oiyiki amitakoyitakiri. ⁵⁶ Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, María inaanati Jacobo iijatzji José, ari osaikaki iijatzji inaanati itomipaini Zebedeo.

Ikitaitakiri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ikanta otsiniriityaanaki, ari ipokaki ajyaagantachari poñaachari Arimatea, jiita José. Irijatzji jiyotaapiintakiri Jesús. ⁵⁸ Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. Ikanta Pilato ikantakaantaki jaanairi inkitatairi. ⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús manthakintsi kititatsiri. ⁶⁰ Jowakotakiri owakiraanataki jimoontashiitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinaakaantaki antawoiti mapi, jojiyitakotantakari. Piyanaka José. ⁶¹ Okanta María Magdala-jato, iijatzji pashini María, osaikawintapaintziri tsika ikitaitakiri.

Aamaakowintawitariri tsika ikitaitakiri

⁶² Okanta awijanaki jiwitsikawintapiintaitawo kitiiyiri jimakoryaantaitari, ari jiyaataki ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini janta ipankoki Pilato, ⁶³ ikantapaakiri: “Pinkatharí, chapinki iiniro jañaawita amatawitantaniri, nokimiri ikantzi: ‘Aririka nonkamawitatya, iro mawatapaintsini kitiiyiri, aritaki nañagai’”. ⁶⁴ Nokowi potyaanti aamaakowintyaarini irojatzji imonkaatantatyaari mawa kitiiyiri. Amaashitya jiyaataki tsiniri jiyotaanipaini, jagaatiri. Impoña inkanti: ‘¡Añagai Jesús!’ Aririka jimatakiro, ari owatsipirotatya jamatawitantí”. ⁶⁵ Ari ikantanaki Pilato: “Jirika owayiriiti,

* 27:53 Iro jiitaitzi Jerusalén nampitsi tesorintsitatsiri.

paanakiri, pinkantiri jaamaakowintyaari tsika okaatzi pikowiri iiroka”.⁶⁶ Ari jiyaataiyanakini, jiwichaakotapaakiri omooki. Ari isaikawintaiyirini.

28

Jañaantaari Jesús

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aritaki kitiiyyitamanai itapiintawori kitiiyyiri. Ari iyaatamanai María Magdala-jato otsipatanakawo pashini María aminairo tsika ikitaitakiri Jesús. ² Ari ontziñaanakari shintsiini kipatsi, tima jayiitapaakitzi inkitiwiri maninkariiti jotainkapaakiro mapi jashitantaitakawori omoo, isaikantapaakawo. ³ Shipakiryaa ikantapaaka ikimitapaakawo ookathawontsi. Kitamaaniki okantaka iithaari kimiwaitaka jiriniki. ⁴ Ikanta owayiriiti aamaakowintawitariri, jiñaawakiri, antawo ithaawaiyanakini, kimiwaitaka inkamanakityiimi. ⁵ Ikanta maninkariiti, ikantanakiro tsinanipaini: “Iiro pithaawaiyini iiroka. Niyotaki iri pipokashitzi Jesús ipaikakowiitakari. ⁶ Tii añiiri jaka, añagai. Tima ari ikantsitaka pairani. Pimpoki, paminiro tsika jowawiitakari Awinkathariti. ⁷ Pimpiyanaki, pinkamantairi jiyotaanipaini, pinkantiri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayitairi’. Aritaki ikamantsitakimi kitziroini”. ⁸ Okanta opiyanaka iyokitzi okantayitanaka. Iro kantacha antawoiti okimoshiritanaki, oshiyashitanakari jiyotaani onkamantayitiri. Oshiyaminthaita iyaati onkamantanti, ⁹ ari joñaagakawo Jesús, jiwithatawakawo. Iyaatashitanakiri okaakiini, otzi-irowashitapaakari, awithakitiri iitziki. ¹⁰ Ipoña ikantziro Jesús: “Iiro pithaawi, piyaati pinkamantayitairi nirintzitaari, jiyaataita Galilea-ki, ari jiñaayitainari”.

Ikantayitzi owayiri

¹¹ Okanta opiyaiyanaka tsinani onkamantanti, jatanaki iijatzi owayiriiti nampitsiki, ikamantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari okaatzi awijaintsiri. ¹² Ari japatotaiyanakani Antaripiroriiti, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankantyaaka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakiri owayiri, ikantziri: “Jirika oyyiki nompinatimiri, ¹³ pinkantayitiri atziiriiti: ‘Niyankiiti tsiniri, nomaanaki. Aamaa ari ipokaiyakini jiyotaani, jaanairi’. ¹⁴ Aririka inkimaki jiwari, naakataki kankowintimini iiro jowasankitaantzimi”. ¹⁵ Ari jimatakiro owayiriiti, jaakiri ipinaitakiriri, jantakiro okaatzi ikantaitakiriri. Irootaki jantitaari maawoni Judá-mirinkaiti jiroka, irojatzi iroñaaka.

*Jotyaantziri Jesús jiyotaani**(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁶ Ikanta 11 jiyotaani Jesús, jataiyakini Galilea-ki os-aiki otzishi ikantakiri pairani Jesús ari jiñiiri. ¹⁷ Ikanta jiñaawairi, jotzirowashitawaari. Tzimayitatsi iijatziki kishoshiri-wintawairiri. ¹⁸ Ikanta itsipatapaari Jesús, ikantapairi: “Impinkathapiroitaina inkitiki iijatziki kipatsiki. ¹⁹ Irootaki nokantantzimiri: Piyaatiro maawoni nampitsi, pinkimisan-takaayitairi atziripaini, pothotyairo maawoni. Aririka inkimisantayitai, powiinkaayitairi, pimpairyagairi Ashitairi, Itomi, iijatziki Tasorintsinkantsi. ²⁰ Piyotaayitairi atziripaini jantayitairo okaatziki nokamantayitakimiri. Ari nontsipatapi-intaimi naaka, kiso nowimi irojatziki paata onthonkantaiyaari kipatsi”. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MARCOS

*Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ Jiroka okanta opoñaantanakari Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Itomi Pawa, iitachari Jesucristo. ² Pairani tzimatsi Kamantantaniri jiita Isaías. Josankinatakotakiri Pawa ikamantanziriri Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkamantakotimi, Iriitaki witsikaantimini.

³ Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi: Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki. Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Ari okantzimaitaka, monkaataka ikinkithatakoitakiri. Kinkithataki pairani Juan otzishimashiki, ikinkithatakota-paakiro owiinkaataantsi, ikantantapaaki: “Powiinkaaw-intaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo kaaripirori, aritaki impiyakotaimiro pikaaripiroshiriwaitzi”. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri Juan, Judea-jatzi ipoña Jerusalén-jatzi. Ikamantakoyitapaakiro ikaaripiroshiriwaitzi, irootaki jowiinkaatanakariri jiñaaki Jordán. ⁶ Iithaari Juan, jontyaitziro iwitzi camello. Jowathakitari mishinantsimashi. Jañaantari jowari kintori, jimiritari iyaaki pitsi. ⁷ Jiroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina jimpiratani onkantya noiyotashitanyaariri nonothopaitsitiri i-zapato-ti.

⁸ Iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaatanatatyairimi Tasorintsinkantsi. Naakamachiini nowiinkaatanantawo jiña”.
Jowiinkaata Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Ikanta ipokaki Jesús ipoñaakawo nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Jowiinkaatawakiri Juan antawaaki jiña Jordán. ¹⁰ Iro intonkaimatimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaananakityiiaami inkiti, iñaawakiri ijyaawiinkashitapaakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki joyyapaakari shiro. ¹¹ Ikimaitatzi jinoki ikantaitanaki: “Irokataki Notomi nitakopirotoni. Ojyiki nokimoshiriwintakimi”.

Inkaaripiroshiritakaitirimi Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ¹³ Ari ikowawitakari Satanás inkaaripiroshiritakairimi. Tima ojyiki kitiiyyiri isaikawaitzi janta itzimira kowiinkari piratsi, okaatzi 40 kitiiyyiri. Iro ipokantapaakari maninkariiti jimitakotapaakiri.

Jitanakari jantayitziri Jesús
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Ipoña ikinanaki Jesús Galilea-ki ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa impinkathawintantai. Aritaki jomontyaitakiri Juan irirori. ¹⁵ Ikantantapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkaatapaaka jiñiitanyaa wori impinkathawintantai Pawa, pinkimisantairo Kamiithari Ñaantsi. Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi”.

Jaantaitanakariri 4 shiryaa zinkari
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Okanta pashini kitiiyyiri ikinanaki Jesús inkaarithapiyaaki Galilea, jiñaapaakitziiri iitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés ishiryaa tayini. Tima shiryaa zinkari jinaiyini. ¹⁷ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaa takagaimi”. ¹⁸ Aripaiti joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaa minto. ¹⁹ Iro jiyaatanakitziimi kapichiini, iñaapaakitziiri itomipaini Zebedeo iitachari Jacobo itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaa minto. ²⁰ Jaanakiri iijatzi. Iiniro isaikanaki iwaapati itsipatanaari jatziritipaini.

Atziri piyarishiritatsiri
(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki ariitaiyakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantapaaki japatotapiintaita. ²² Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janaanakiri Yotzinkariiti, iyokitzi ikantaiyanakani. ²³ Ari isaikitsitakari janta atziri piyarishiritatsiri, kaimanaki irirori, ²⁴ ikantzi: “Jesús, Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka, irokataki itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papiroyitaina”. ²⁵ Ikantanaki Jesús: “¡Pimairiti piyar! ¡Piyaatai!” ²⁶ Ikaimanaki shintsiini atziri, jompitatakaawaitanakari iwiyariti, jookanakirira. ²⁷ Ikantawakaanaka atziiriiti: “Piñaataitiri jirika, ikitsirinkiri jowawisaakotziri piyarishiritatsiri”. Iyokitzi jowapiroitanaakiri. ²⁸ Thaankiini ikimakoitanakiri Jesús janta Galilea-ki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Ikanta ishitowanai Jesús japatotapiintaita, jaanakiri Juan ipoña Jacobo, ikinaiyanakini ipankoki Simón, isaiki iijatzí Andrés iririntzi Simón. ³⁰ Iro jariitapaakityaami, ikantaitawakiri: “Okatsinkaakiwaitatzi riyoti Simón”. ³¹ Iikiro ipithokashitawo, ikathawakotakiro, joosaikakiro. Kaatanaki okatsinkaakiwaiwita. Piriintanaka aminayitawakiniri oita ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyari
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki mantsiyari, jamaitakiniri iijatzí oiyiki piyarishiritatsiri. ³³ Ipiyowintapaakari pankotsiki. ³⁴ Joshinchaayitairi maawoni. Tiira ishiniti apaani piyari iñaawaiti joshinchaayitziri ikaatzi piyarishiritatsiri. Tima jiyotzi piyari irirori tsika jiita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Lc. 4.42-44)

³⁵ Okanta oñaatamani, ananinkanaki Jesús jamana otzishimashiki. ³⁶ Ikanta Simón itsipatakari ikaatzi joyaataiyirini, jaminaminatairi. ³⁷ Ikanta jiñaapairi, ikantapairi: “Yotaanari, jaminaminaitatziimi”. ³⁸ Jakanakiri irirori ikantzi: “Thami aati, tiira iro nompokantyaari nosaiki jaka, ontzimatyii niyotaantayiti iijatzí pashiniki nampitsi”. ³⁹ Ari okantzimaitaka, ithonkakiro Jesús janiitakiro Galilea-ki, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, joshinchaayitairi oiyiki piyarishiriyitatsiri.

Joshinchagaitziri imatziri pathaawontsi
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Ipoña ipokaki imatziri pathaawontsi, jotzi-irowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pikowirika, poshinchagaina”. ⁴¹ Jaminanakiri Jesús, jitakoshiritanakari. Jotirotantakari irako, ikantziri: “¡Nokowi, pishintsitai!” ⁴² Shintsitanai ipathaawaiwita. ⁴³ Ikantawitawaari jyaataira inampiki, ⁴⁴ ikantziri: “Iiro pithawitakotana. Tampatzika piyaatashitanakiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatairo ikantakaantakiri pairani Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, iroora jiyoyiitantaimini ishitakotaimi”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha pathaawaiwitachari, ikamantantanaki nampitsiki tsika okanta ishintsitantaari. Iro kaari okantantanaa isaikanai Jesús nampitsiki iyyikitapaakira atziri. Jataki otzishimashiki, ari isaikakiri. Aritzimaitaka jyaashitziri oiyiki atziri.

2

Joshinchagairi Jesús kisopookiri
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Awisaki tsika okaatzi kitiiyiri, iijatzi ipiyaa Jesús nampitsiki Capernaum. Ikimayitawai atziripaini, ikantaitzi: “Ariitaa Jesús”. ² Ipiyowintawaari iijatzi, tii jimonkaatapaakawo pankotsi. Jiyotaayitapairi maawoni. ³ Tzimatsi ⁴ atziri pokashitakiriri Jesús jinatakotakiri kisopookitatsiri. ⁴ Tii okantzi jiñiiri, jotzikakiri atziiriiti piyotainchari. Atiitanaki jinoki pankotsiki, jimoontakiro ikatziyakara Jesús, jowayitakotakiniri mantsiyari. ⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotawakiri jawintaashiritatyaari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaki”. ⁶ Kimaki Yotzinkariiti, ikantashiritanaki irirori: ⁷ “Ithainkakiri Pawa jirika. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniro ikanta Pawa ipiyakotantziro”. ⁸ Yotaki Jesús ikinkishiritari, ari josampitziri, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiriwaitantawori jiroka? ⁹ ¿Tiima okamiithatzimotzimi nokantakiri kisopookiri: ‘Ipiyakoitaimiro piyaaripiroshirinka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ¹⁰ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri tzimatsi ishintsinka, ipiyakotziri kaaripiroshiriiti”. Ipithokashitanakari kisopookiri, ikantanakiri: ¹¹ “¡Pinkatziyi! Paanairo pomaryaaminto. Piyaatai”. ¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jomaryaaminto, shitowanaki. maawoni atziri jiñaawakiri. Iyokitzi ikantaiyanakani jiñaayitawairira. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Imapiro okamiithataki jiroka. Tii añaaipiintziro ojyawori”.

Jaantanakariri Jesús iitachari Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayitapairi atziri inkaarithapiyaaki. Ari ipiyowintapaari iijatzi.* ¹⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, awisanaki. Iroatzi jiñaantapaakariri itomi Alfeo iitachari Leví, isaiki irirori ikowakoyitziri kiriiki iyyininkapaini. Ikantapaakiri: “¡Poyaatina!” Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁵ Ipoña Leví irirori, jaanakiri Jesús jowakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatsitakari iijatzi jiyotaani, itsipatapaakari kowakoyitziriri iyyininka kiriiki, ipoña kaaripiroshiriiti. Oyjiki piyotainchari jowaiyani. ¹⁶ Ikanta Fariseopaini itsipatakari Yotzinkariiti, josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Oitama itsipatantariri yotaimiri

* 2:13 Jiroka wairontsi Leví, iroatzi pashini iwairo Mateo.

kaaripiroshiririiti, itsipatsitakari iijatzi kowakotziriri ijyininka?”¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsiri tikaatsi inkowi irirori. Tii apa nompokashitiri kamiithashiririiti nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziiri kaaripiroshiririiti nonkaimashiriyitairi iijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Tzimatsi pokashitakiriri Jesús, josampitapaakiri ikantziri: “Itzitapiintakawo jiyotaani Juan jowanawo, ari ikimitsitari jiyotaani Fariseo-paini. ¿Oitama kaari itzitantawo piyotaani iiroka?”¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿Arima jowashiriniintawaitatya? Kimitaka iiro, aña kimoshiri ikantaiyani jowaiyani.”²⁰ Irooma paata, aririka jagaitakiri jiumintaitari, aripaiti intziwaitaiya.²¹ Aririka jowapatankaitantyaawo owakiraari osapiki pajatori ikithaataitari, arira osapiryaapirotanaki amithatanatyaarika owakiraari.²² Iroora kamiithatatsiri owantyaawo iiryaari jimiritaitari owakiraanakiriki mishinantsinaki. Irooma jowantashiitatyaawo pajatonaki, ari osanaryaakotanaki, apitiroiti apaatashiwaitatya”.

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Ari joyiikitanakiri jiyotaani okithoki pankirintsi.²⁴ Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama joyiikitantawori piyotaani? ¿Tiima jiyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?”²⁵ Jakanaki Jesús ikantzi: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni itsipatantakariri ikaataiyini ikamantawitakari itajyi?”²⁶ Ityaaki tesorintsipankoki ipinkathariwitara Abiatar-ni, jowakawo tesorintsitanta, ipakiri iijatzi itsipayitakari. Tiira oshinitaantsiwita, apa jowapiintawitawo Om-piratasorintsitaari.”²⁷ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iriira atziririiti kantakaantzirori jiwitsikantaitakanariri kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Kaari kitiiyyiri jimakoryaantaitari kantakaantzirori jiwitsikantaitakariri atziripaini.”²⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotziri irirori, janairo jiroka kitiiyyiri”.

3

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Ipoña ityaapai iijatzi Jesús japatotapiintaita. Ari isaikitsitakari atziri kisowakori. ² Ikowaitatziira jiñiitiri joshinchaayitairi mantsiyari kitiiyiriki jimakoryaantaitari. Kimpoyaa jowaitanakiri, onkantya inthawitakotantyaariri. ³ Ipoña Jesús ikaimakiri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. ⁴ Josampitakiri piyowintakariri: “¿Otzimika shini-taantsitatsiri antiri kitiiyiriki jimakoryaantaitari? ¿Tiima okamiithatzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsiri owamaanti? ¿Tiima okamiithatzi antiro iroopirotatsiri, irooma kamiithatatsiri ankaaripirowaiti?” Tikaatsi akanaintsini. ⁵ Jotsikanatanakari Jesús piyowintakariri, owatsimaashiritanakiri jiñaakiri tii jinishironkayitantzi, ikantanakiri mantsiyari: “¡Pintharyaawakotai!” Matanaka, akotsitanai kamiithaini atziri. ⁶ Ikanta Fariseo-paini, jataki inkinkithawaitakairi aapatziyariri Herodes jamini tsika inkantiri jowamaakaan-tantyaariri Jesús.

Ipiyotaiyani inkaarithapiyaaki

⁷ Ipoña ishitowanaki Jesús, ikinanai inkaarithapiyaaki itsipatanaari jiyotaani. Joyaatani jowanakiri Galileajatzi, Judea-jatzi, ⁸ Jerusalén-jatzi, Idumea-jatzi, maawoni nampiyitawori intatsikirona antawaaki jiña Jordán. Ikimakotakiri iijatzi Tiro-jatzi, Sidón-jatzi, ikantaitzi: “Ojyiki itasonkawintantaki Jesús, jantaki ojyiki kaari jiñaapiintaitzi”. Pokaiyapaakini iriroriiti jiñiiri. ⁹ Irootaki Jesús ikantantanakariri jiyotaani jamakiniri pitotsi, iiro jawitsinagaitantari. ¹⁰ Jimatakiro Jesús, joshinchaayitaki ojyiki. Otatsinkapiririnitawakaanaka mantsiyari ikowi jotirotantawatyaari jako. ¹¹ Ipokayitzi piyarishiritatsiri, jotzirowashitari Jesús, ikaimimaita shintsini, ikantzi: “¡Iiroka Itomi Pawa, niyotzimi naaka!” ¹² Onkantya iiro jiyotsitantaitari Jesús, ikisayitanakiri.

Jiyoshiitaki Jesús 12 jotyaaantapiroriti

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki. Arira ikaimakaanapaakiri ikaatzi kamiithatzimotakiriri. Jataiyakini ikaatzi ikaimakaanakiri. ¹⁴ Aripaiti jiyoshiitakiri 12 intsipatapiintyaari, iriitaki jotyaaantiri inkinkithatakaantayiti. ¹⁵ Ipasapiyaakari joshinchaayitairi irirori mantsiyari, ikaatzi piyarishiriyitatsiri. ¹⁶ Jirika ikaatzi jiyoshiitakiri: Simón, jiitairi Pedro. ¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakiri Juan, irijatzi iririntzi Jacobo. Jiitairi “Boanerges”, (akantziri añaaniki aaka: “Otomi ookathawontsi”.) ¹⁸ Ipoñaapaaka iijatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, iijatzi

Simón iitachari “Kisakowintantaniri”, ¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyaini Jesús pankotsiki. Ari ipiyowintawaari oiyiki atziripaini, tii okantzi jiyaatapainti jowaiya Jesús. ²¹ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Shinkiwintaka Jesús”. Iro ipokantawitakari ijyininkathoriiti, jaanairimi. ²² Ariitaiyapaakani iijatzi Yotzinkariiti ipoñaayitaka Jerusalén-ki, ikantapaaki irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari ‘Beelzebú’, irootaki joshinchaantariri piyarishiriyitatsiri”. ²³ Ikanta ikimaki Jesús, japatotaiyakirini, jojyakaawintatziiniri, ikantziri: “¿Tzimatsima piyari kaminaawakaachari iiro jaagantanta? ²⁴ Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintantzi nampitsiki, jookawintawakaa. ²⁵ Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri ikaatzi isaikaiyini ipankoki, jookawintawakaa. ²⁶ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiya, jookawintawakaa, iiro ñiñiro ishintsitai, ari japirotaiyaari. ²⁷ Atziri ñaapirotachari kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri tzimimotziriri irirori. Irooma aririka joojoitakiri, aritaki jimatakiri.

²⁸ Pinkimi nonkantimi: kantatsi Pawa impiyakotairi kaaripiroshiriwaitatsiri, onkantawitatya jookimowai-wityaari. ²⁹ Iriima ookimowaitziriri Tasorintsinkantsi, jashi jowairo, iiro ipiyakoitairi”. ³⁰ Irootaki ikantantakariri Jesús, tima ikantaitatziiri: “Kamaari jinatzi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Ariitapaaka inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini, okaimakaantapaakiri, okatziyapaaka jikokiroki. ³² Ikantawitakari apatowintakariri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ³³ Ikantanaki Jesús: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka iro nonaanatitari, iri nirintzitari?” ³⁴ Ipithokashitanakari apatowintakariri, ikantzi: “Jirika, iriiyitaki nokimitakaantaari nirintzi, nokimitakaantaari nonaanati. ³⁵ Ikaatzi antanairori ikowayitzi Pawa, iriitaki nirintzitaari, notsirotaari, irojatzii nonaanatitaari”.

4

Jojyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

1 Ipoña ipiyanaa iijatzí Jesús inkaarithapiyaaki, jiyotaantapai. Ipiyowintaitawaari. Otitanaka pitotsiki, saikakotaki niyanki kapichiini, katziyaiyachani atziríiti othapiyaaki ikimisantziri. 2 maawoni jiyotaayitziriri, jojyakaawintatziiniri, ikantzi: 3 “Tzimatsi pankiwaitatsiri, jataki ipankiwaitzi. 4 Okanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki. Ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. 5 Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi. Thaankipiroini ojoyookawitanaka. Tiira otontapathapirotatzi kipatsi, 6 sampishitanaki pankirintsi jooryaapaakira ooryaa. Tima tii ontyaapiroti oparitha inthomainta. 7 Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi, anaanakiro iroori ojoyookanaki. Tii okithokitzi. 8 Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana ojoyookapaaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitai okithoki apaanipaini okaatzi jyookaintsiri. Apaani jyookapaintsiri, kapichiini okithokitanaki, pashini oyyikini okanta, pashini oyyikipirotanai okithoki”.* 9 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

10 Aritaki jataiyaini maawoni atziri, apa isaikaki Jesús itsipayitanaari oyaayitapiintakiriri, ipoña 12 jiyotaani. Ari josampitaiyakirini Jesús, ikantziri: “¿Oitaka pojyakaawintakinari inkaanki?” 11 Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Iroñaaka nonkamantimiro kaari piyowitaiyani, aritaki piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathawintantzi. Iriima pashinipaini, iiro nokamantsitari irirori, apa nojyakaawintashityaanari, 12 onkantya iiro ikimathatantawo ikimawitakari. Onkantawitatyá inkimisanti, iiro ikimathatziro, iiro ipashinishiritai, iiro ipiyakoitairi irirori”. 13 Ipoña Jesús josampitanakiri, ikantziri: “¿Tiima piyotawakiro nojyakaawintakiri? Aririka napiitakimiro nojyakaawintimiro, ¿tsikatya pinkantya piyotantyaawori? 14 Tima jirika atziri ookakitakirori iwankiri, iriira ojoyakaawintachari kinkithatziro iñaani Pawa. 15 Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki Satanás, imaijantakaapaakiri. Iriiyitaki ojoyakaawintziri ookakitapainchari aatsiki. 16 Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ikimisantawita thaankiini. Joyyakowitakawo ookakitapainchari omapipookitzi, ojoyookawitanaka thaankiini. 17 Tiira jiyotakopirotatyiiro ñaantsi, tii inkisashityaawo ikimaatsikowintawo ikimisantawitawo ñaantsi, jowajyaantanakiro. Joyyakotakawo

* 4:8 Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 30 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 100 okithoki.

pankirintsi sampishitanaintsiri, tii ontyaapirotatyi oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁸ Tzimatsi pashini kimawitawori ñaantsi, oiyakaawintakiri ookakitapainchari kitochiimashiki. ¹⁹ Okantakaantziro jamatawiwaita apaniroini, ikinkishiryaaakotawo jajyaagantya, iro ikowapirotakiri ontzimimotairi maawoni. Anaanakiro ñaantsi ikimawitawakari, joiyakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ²⁰ Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, oiyakaawintakiri ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi. Ikimisantanai, joiyakotanaawo apaani jyookapaintsiri, tzimaintsiri kapichiini okithokitanaki, pashini oiyiki okantanaka, pashini oiyikipirotanaki okithoki”.[†]

Onkoñaatokoyitai manakoyiwitachari

(Lc. 8.16-18)

²¹ Ipoña ikantaki iijatzi: “Akowirika ootyaari ootamintotsi, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Owakotzirima otapinaki? Tiira. Iro akowi onkoñiityi maawoni aminawaitantyaari. ²² Ari onkantyaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatokoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ²³ Kowirori inkimathatairo, inkimisanti”. ²⁴ Ikantanakiri iijatzi: “Paamaiyaawo okaatzi pikimakiri. Oztimikari pantzimotantani, jimapiroitaimikari iiroka apaata.‡ ²⁵ Itzimirika otzimimotakiri, iikirora ontzimimopirotanakityiiri. Iriima kaari otzimimotzi, iikirora jiyaatatyi jiñiiri iiro ontzimimopirotairi”.§

Joiyakaawintziro Jesús oiyooki pankirintsi

²⁶ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tzimatsi oiyari ipinkathawintantai Pawa. Oiyatyaari pankiwairintzi, ²⁷ jimayi tsiniripaiti, inkakitamanai. Tiimaita jiyotzi tsika okanta oiyookantanakari iwankiri. ²⁸ Apaniro oiyookawaitzi, itanatyawo oshitowanaki oryaani oshi, ompoña ompowainkatanaki, tzimanaki oiyiki okithoki. ²⁹ Onkantya osampatanaki, monkaapaititapaaka joiipatantaityaawori”.

Joiyakaawintaitziro oryaanikitatsiri okithoki incható

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

[†] 4:20 Paminiro kantakotachari janta versículo 4.8.   ‡ 4:24 Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimi.   § 4:25 Jiroka okantakotziri okaatzi ikinkithatakotziri jaka: Ikaatzi yotawakirori niyotaakiriri, iikiro niyotakaapirotanakityiiri. Iriima kaari kimisantawakironi niyotaawitaririri, imapirotya iiro jiyotairo.

30 Ikantanaki iijatzi Jesús: “¿Oitama oiyari iijatzi ipinkathawintantai Pawa? ¿Oitama nojyakaawintimirori?
31 Ojyatyaaawo aririka ampankitiro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. Okantawita oryaani onawita,*
32 aririka ampankitakiro, ojoyookanaki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo onkantayitya otiwa, ari iminkoshitanyaaawo tsimiri otsimankatapishitakira”.

*¿Oitama joyyakaawintantawori Jesús ikinkithatakotziri?
(Mt. 13.34-35)*

33 Ari ikantapiintatya Jesús joyyakaawintziniri atziri okaatzi jiyotaayitziriri. Kapichiinirika ikimathatawakiro atziripaini, kapichiinira jiyotairi. Ojyikirika inkimathatawakiro atziripaini, ojyikira jiyotaapirotairi. 34 Okaatzi ikinkithatakaantziri, joyyakaawintatziro maawoni, tii jooñaawontziniri. Iriima jiyotaani, ikimathatakaakiri maawoni irirori.

*Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)*

35 Okanta otsiniriityaanaki, ikantanairi jiyotaani: “Thami amontyaakotai intatsikirona”. 36 Aritaki jatanai maawoni piyowintakariri. Arira isaikitsitakari irirori pitotsiki montyaakotaiyanaini. Tzimatsi oyaatanakiriri ikinakoyitanaki pashiniki pitotsi. 37 Ari omapokapaakiri antawoiti tampiya, otamaryaatanaki antawo, kitaatapaaka jiña pitotsiki, irootaintsi intsitsiyakoti. 38 Jowakiryaitanakiri jimayira opataki pitotsi, jotziitotaka, ikantaitziri: “¡Yotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyí!” 39 Piriintanaka Jesús, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ikantsitanakawo inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaatanaki inkaari. 40 Ikantziri jiyotaani: “¿Oitama pithaawashitanakiri? ¿Tikiraama pawintaariita Pawa?” 41 Ojyiki ipinkathathanakiri, ikantawakaiyanakani ithaawankakiini: “¿Iitayyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintsitakawo iijatzi inkaari?”

5

*Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)*

1 Ariitapaaka Jesús intatsikirona inkaariki, inampiki Gadara-jatzi. 2 Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki, 3 ari isaikawaitziri irirori. Tii jaawiyaitziri joojowiitantari ashirotha.

* 4:31 Iro ikantakoitziri jaka “okitho iryaanikitatsiri pankirintsi” iitachari mostaza, jyoookatsiri inampiki pashini atziri.

4 Itzimpijyiro joojowiitantari iitziki iijatzi jakoki. Tikaatsira kitsirinkirini. 5 Ari ikantaitatyaani maawoni kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikinayitzi otzishiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaayitawo mapijiyitapaini. 6 Ikanta iñaawakiri ipokaki Jesús, ishiyashitawakari, jotzirowashitapaakari. 7 Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri, tiira nonkowi powashironkaina! ¿Tsikama pinkantataitinaka?” 8 Tima ikisapaakitziiri Jesús, ikantapaakiri: “¡Piyaati piyari!” 9 Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama piitaka?” Ari jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’, tima oiyiki nokaataiyini”.* 10 Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi potyaantina pashiniki nampitsi”. 11 Ari ipiyotaka tyonkaarikiini oiyiki chancho joshintagaiyini. 12 Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. 13 Ari ikantzi Jesús: “Pantiro”. Ari ishiyaiyanakani chancho impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini inkaariki, ari japirota ipiinkaki. Ikaataiyini 2000 chancho.

14 Ithaawaiyanakini aamaakowintariri, shiyaiyanakani inkamantanti nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki. Pokaiyanakini jaminiro awisaintsiri. 15 Ipokashiitanakiri Jesús, iñaitapaakitziiri piyarishiriwitachari. Isaikaki, ikithaataa, kamiitha ikantanaa. Ithaawantapaakari iñaapaakiri. 16 Ikaatzi ñaakiriri inkaanki ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantzi: “Piñaakiri jirika, iriitaki Jesús owawisaakotairi. Jowiinkakaantaki oiyiki chancho”. 17 Ikantaitanakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. 18 Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki. Ikantawitawaari jowawisaakotakiri: “Nokowi noyaatanakimi”. 19 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiro poyaatana, piyaatai pijyininkaki. Pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jinishironkataana Pinkathari’ ”. 20 Ikanta jirika piyarishiriwitachari, jatai inampiki iitachari Decápolis ikamantapairi maawoni atziri, ikantapairi: “Jowawisaakotaana Jesús”. Iyokitzi ikantaita ikimaitziri ikantayitapairi.

*Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)*

21 Ikanta ipiya Jesús ipoñagaawo intatsikironta. Ipiyow-intawaari oiyiki atziri inkaarithapiyaaki. 22 Ari jariitapaaka pinkatharitatsiri japatotapiintaita jiita Jairo. Jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, 23 ikantapaakiri: “Onkamatyi

* 5:9 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatzi ikantsitaitari “legión”.

nishinto. Nokowi piyaati potirotantyaawo pako, oshintsitaita”.²⁴ Ari jiyaatanaki Jesús, iro kantzimaitacha joyaatanakiri ojyiki atziri, jawitsinaimatanakiri.

²⁵ Okanta tsinani osokaawaitachari, tzimakotaki 12 osarintsi omantsiyawaitzi, ²⁶ ojyiki jaawintawiitakawo, othonkakiro tzimimowitawori opinakowinta. Aminaashiwaitaka, iikiro iyaatatzi omantsiyatzi. ²⁷ Okimaki iroori ikinkithatakoitziri Jesús, ikantaitzi: “Oshinchaantaniri jinatzi Jesús”. Osatikantanakari atziri okinashitanakiri itaapiiki, otirotsitawakiri iithaari. ²⁸ Tima okantashiritanakitzi iroori: “Aririka notirotsitawakiri iithaari, ari noshintsitai”. ²⁹ Apathakiro oshintsitanai osokaawita. ³⁰ Jiyotsitanaka Jesús tzimatsi oshinchaashitakari ishintsinka, josampitanakiri oyaayitakiriri, ikantziri: “¿litama otirotsitakinawori noithaari?” ³¹ Jakanakiri jiyotaani, ikantzi: “¿Tiima piñiiri jawitsinaimatanakimi atziriiti? Iikiro pikantatzi: ‘¿litama otirotsitakinawori noithaari?’ ” ³² Iikiro jaminaminatanakitziiri Jesús, jiñiiri otirotsitakiriri iithaari. ³³ Okanta tsinani opinkathathanakiri Jesús, okawaitanaka. Tima iro joshinchagai. Iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari, okamantakotapaaka. ³⁴ Ikantanakiro irirori: “Tsinani, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya, aritaki shintsitaimi”.

³⁵ Tikira inthonkiro Jesús iñaanatziro, ariitaiyapaakani poñainchari ipankoki Jairo. Ikantapaakiri: “Kamaki pishinto. Iiro poñaashirinkashiwaitari yotaantaniri” ³⁶ Ikanta ikimawakira Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri Jairo: “Iiro powashirita, pawintagaina naaka”. ³⁷ Tikaatsi ishiniti joyaatanakiri. Apa jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo. ³⁸ Ikanta jiyaatanaki, ariitaka ipankoki Jairo. Ikimapaatziiri ikamiñiinkataki atziriiti, jiraakoiyawoni. ³⁹ Tyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Oitama piraantaiyarini? Tii okami, imakoryaatzi”. ⁴⁰ Thainkashiri jowaitanakiri Jesús. Jomishitowapaakiri maawoni. Apa isaikanaki ashitawori, iijatzi jiyotaani. Ityaashitanakiro jomaryaitakiro iintsi. ⁴¹ Joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo, ikantziro: “¡Talita cumi!” (akantziri apaantiki aaka: “Iintsi, pimpiriinti”).[†] ⁴² Piriintanaka iintsi, aniitanai. Tima tzimakotaki 12 osarintsiti, irootaki aniiwaitantanaari. Iyokitzi ikantanaka ikaatzi ñaakirori. ⁴³ Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owanawo”. Ikantanakiri iijatzi: “Tiira nokowi pinkamantayitiri atziriiti”.

[†] 5:41 Irootaki iñaaawaitakiri Jesús, tima Aram-paanti jiñaaawaitziri irirori.

6

*Ipiyaa Jesús Nazaret**(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)*

¹ Ikanta Jesús ipiyaa inampiki, ari joyaatairi maawoni jiyotaani. ² Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantaki Jesús japatotapiintaita. Iyokitzi ikantaitakiri. Ikantayiiitzi ikimaitziri: “¿Litama jiyotanitantakari jirika? ¿Litama antakairiri kaari jiñaapiintaitzi? ³ ¿Kaarima jirika añaaapiintziri ikimitziro inchakota? ¿Iriitaki otomi María? ¿Añiiri Jacobo, José, Judas, Simón, iriitaki iririntzipaini? ¿Kaarima iritsiro atsipayitari anampitawo jaka?” Ari opoña tii ikimisantaitziri.* ⁴ Ikantanaki Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori isaikayitzi ijyininka, tii ikimisantaitziri”. ⁵ Irootaki kaari okantanta Jesús joñaagantiro ishintsinka inampiki. Tii ijyikiplotzi mantsiyari joshinchaaki jotirotantari jako. ⁶ Antawo jowashiritakotakari ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, kaari kowatsini inkimisantai. Iro ikinantanakari jiyotaantayitzi pashiniki nampitsi tzimayitatsiri janta.

*Jotyaantaitziri iyotaari**(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)*

⁷ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani. Ipasapiyaakiri ishintsinka inkitsirinkantyaariri irirori piyari. Jotyaantakiri, intsipatawakaanatya inkaati apiti. ⁸ Ikantawakiri: “Iiro paanaki pithaati, powanawo, iijatzi piiriikiti, apa paanaki pikotzi. ⁹ Iiro paanaki pashini piithaari. Apa pintyaantanatya pi-zapato-ti”. ¹⁰ Ikantsitawakari iijatzi: “Pariitayaarika pankotsiki, ari pimaapiintatyi, irojatzu pawisantanatyaari pashiniki nampitsi. ¹¹ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawisapithatanakiri. Potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantaityaari tii ikimisantziri Pawa. Iriira jimapiroitai jowasankitaitiri paata, anaanakiro jowasankitaitakiri Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi. Imapirotatya”. ¹² Ikanta jiyaayitakira jiyotaani Jesús ikamantakiri atziriiti jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi. ¹³ Jowawisaakoyitaki piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi iijatzi oiyiki mantsiyari itziritantari yiinkantsi.

*Ikamantakari Juan owiinkaatananiri**(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)*

¹⁴ Ariitakotakari pinkathari Herodes okaatzi jantayitakiri Jesús. Tima ikantaitaki: “Añagaira Juan owiinkaatananiri.

* 6:3 Jacobo, irijatzira ikantaitsitari iijatzi Santiago.

Piñiuro otzimi ishintsinka”.¹⁵ Pashini kantayitatsiri: “Elías jinatzi”. Ikantayitzi iijatzi: “Kimitaka iriitaki pashini Kamantantaniri”.¹⁶ Ikanta ikimaki Herodes ikantayitakiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añagaatsiri Juan nothatzinkakaantakiri”.¹⁷ Opoñaantari kitziroini Herodes jomontyaakaantziri Juan, okantakaantziro Herodías, iinantawitari Felipe iririntzi Herodes. Irootaki jinantari Herodes irirori.¹⁸ Tima ikaminaantawitaya Juan, ikantawitari Herodes: “Tii okamiithatzi piinantyaawo iina pirintzi”.¹⁹ Iro opoñaantakari okisaniintziri Herodías, okowawitaka owamaakaantiri.²⁰ Irootaki jomontyaantakariri kitziroini Herodes. Iro kanzimaitacha Herodes antawoiti ipinkathatakiri Juan, jiyotzi kamiithashiriri jinatzi, kitishiri ikanta. Tiira ishiniwitari intsitokakaantiri. Okaatzi ikaminaawitariri, okompitzimoshiritakari Herodes. Ari jishiwintawitawo ikimisantziri.²¹ Okanta pashini kitijiyiri, jomoshirinkawitawo Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakini iwinkatharintsiti, ipokaki ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, ipokaki jiyayitatsiri Galileaki. Owaiyakani.²² Ari otyaapaaki ishinto Herodías jowaiyani, amajiyitapaaki, okamiithatzimotanakiri Herodes amajiyitani, okamiithatzimotanakiri iijatzi itsipatakari jowaiyani. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi oitarika pinkamitinari.”²³ Iiro namatawitzimi, jiyotzi Pawa tyaryoo nokantzi. Iroorika pikowi okaatzi nopinkathariwintziri, arityaami onkantaki nompimi kajiyitani”.²⁴ Iyaatashitanakiro onaanati, okantapaakiro: “¿Oitama nonkamitiriri?” Okantanaki iroori: “Pinkamitiri iito Juan owiinkaantantaniri”.²⁵ Piyapaaka mainawo, okantapaakiri: “Nokowi pimpinawo iito Juan, powakinawo samantanakiki”.²⁶ Antawoiti jowashiritanaka pinkathari. Tima maawoni ikimaitakiri inkaanki, ikantakirori mainawo, tikaatsi inkinakaanairo, ontzimatyii impiro okowakotakiriri.²⁷ Jotyaantaki owayiri jamakiniri iito Juan.²⁸ Jatanaki owayiri jomontyaitziri Juan, ithatzinkapaakiri, jamakotakiro iito samantanakiki. Ipakoitakiro mainawo, aanakiniro onaanati.²⁹ Ikanta ikimaiyakini jiyotaani Juan. Pokaiyai, ikitatairi.

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ariiyitaa jiyotaani jotyaantakiri, apatotapaa maawoni isaikira Jesús, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri.
³¹ Iikiro ipokaminthatanakitzi atziri, piyayitacha pashini. Tii onkantapainti jiyaataiyaini Jesús jowaiya. Irootaki ikantantanakariri Jesús jiyotaani: “Thami

aati otzishimashiki, amakoryaawakiita kapichiini".
³² Otitaiyanakani pitotsiki, jataiyaini. ³³ Iro kantzimaitacha, oiyiki aminakotawakiriri jiyaatanaki, jiyoitawakiri. Shiyaiyanakani ikinaiyanaki aatsiki, ipoñaanakawo nampitsiki. Iri itaiyakawoni jariita, apatotaiyapaakani.
³⁴ Ikanta jariitapaaka Jesús, jiñaapaakitziiri ipiyotaiyakani. Jitakoshiryaapaakari. Ikimiwaitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini. Jiyotaayitapairi iijatzi. ³⁵ Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri jiyotaani, ikantapaakiri: "Yotaanarí, asaikatziira otzishimashiki. ³⁶ Pimpakairo piyotaantzi, jiyaaita atziripaini nampitsiki jamananti jyaari". ³⁷ Ikantanaki Jesús: "Pimpiri iiroka jyaari". Ikantzi jiyotaani: "¿Pikowatziima niyaati namanantakiti nowakaiyaariri? Oiyiki owanawontsi, iiro jimonkaata kiriiki inkaati 200 ompinatyaaari, nowakaantyaariri maawoni".†
³⁸ Ikantzi Jesús: "¿Okaatzika tanta jamakiri atziriiti? Piyaati paminakitiro". Ikanta jaminakitziro, ikantziri: "Tzimatsi 5 tanta, ipoña apiti shima". ³⁹ Ikantzi Jesús: "Poosaikiri maawoni atziri onatsiryaataki katawoshimashi, pinashiyityaari poosaikayitiri". ⁴⁰ Jimatakiri. Tzimatsi nashiyitainchari isaikayitaki ikaatzi 100 atziri, jimatsitakari iijatzi pashini ikaatzi 50 atziri. Joosaikakiri maawoni.
⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakiro 5 tanta itsipataakiri apiti shima, aminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro. Ipitoryaakiro tanta, ipakiri jiyotaani, jowawisaakiniri irirori atziripaini. Ari ikimitaakiri iijatzi shima, jantitakari maawoni.
⁴² Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. ⁴³ Ijaikiyitairi 12 kantziri okaatzi jowagaantakari. ⁴⁴ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
 (Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ikantanairi Jesús jiyotaani: "Thamira, pitaiyaawo pimontyaakotai nampitsiki Betsaida". Ikantanakiri piyotawintakariri: "Kantatsi piyaayitai pipankoki".
⁴⁶ Ikanta jiyaatanai maawoni atziri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaata. ⁴⁷ Aritaki tsiniriityaanaki, jiyoyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki inkaari jimontyaakotaiyini. Apaniro isaikanaki Jesús otzishiki,
⁴⁸ jaminakotakiri jiyotaani, shintsiini ikomataiyini oipiyapiyatakotziri tampiya. Okanta okitijyitzimataki, jiyaatashitairi, janiitantanaawo inkaari, ikinashitapairi itaapiiki, iro jawijyimatirimi.‡ ⁴⁹ Ikanta jiñaawairi, jojyakaatziiri shiritsi jinatzi, kaimaiyanakini, ⁵⁰ tima

† 6:37 Ikantakoitziri jaka "kiriiki" irijatzi ikantaitziri iijatzi pashiniki ñaantsi "denario". ‡ 6:48 Paminiro Mt. 14.25.

maawoni jariitashiryaanakari jiñaakiri. Ikantapaakiri Jesús: “Naakataki pokatsiri, iiro pithaawawaitzi, tontashiri pinkantaiyaani”.⁵¹ Otitapaa pitotsiki, awisainkatanaki tampiya. Iyokitzi ikantawintanakari.⁵² Tima tikiraata jiyothatziroota jojyiñaantakawori Jesús tanta, iro kantakaantzirori ikisoshiriwaitaiyini.

*Joshinchaantzi Jesús Genesaret-ki
(Mt. 14.34-36)*

⁵³ Irojatzzi jariitantaiyapaakarini inampiki Genesaret-jatzi.
⁵⁴ Iro jaatakotapaakityaami, thaankipiroini jiyoitawakiri Jesús.
⁵⁵ Ikamantawakaanaka maawoni nampitawori janta, jamakoitakiniri mantsiyari jomaryaamintoki. Tsikarika isaiki Jesús, ari jamakoitziniriri.
⁵⁶ Imataka ikinayitzi oryaaniki nampitsi, nampitsiki antawo, iijatzi owaantsiki, jowakoitziniri mantsiyari aatsiki, ikantayitzi: “Pishinitawakiniri jotirotaawakiro piithaari”. maawoni otirotakirori iithaari shintsiyitai.

7

*Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mt. 15.1-20)*

¹ Ipoña ipokaiyakini Fariseo itsipatakariki Yotzinkari, ipoñaakawo Jerusalén-ki. Japatowintapaakariki Jesús.
² Jiñaapaakiri jiyotaani Jesús tii jantziro jamitapiintaiyarini ikiwaakota jowaiyani. Ikiyimatapaakiri.
³ Okaatzzi jantapiintziriri Fariseo-paini, iirorika ikiwaakota, iiro jowaa. Irootaki jamitapiintakariki pairani ichariniiti: Aririka inkowiki joya, ontzimatyii inkiwaakotawatya, inkitiwathatantyaari.
⁴ Aririka jariitaiya jamanantzi, tikiraata jowapaiyaata, inkiwaakopirotaawatya. Tiira apaani onkantya jamiyitari, ikiwayitsitawo jiraaminto, iyowiti, jonkotsiminto, imaaminto, maawoni.
⁵ Irootaki josampitantakariki Jesús, ikantziri: “¿Oitakama imajantantaawori piyotaani jiyotaayitairi pairani achariniiti? Noñaapaakiri jowaiyani, tii inkiwaakotya”.
⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Amatawitantaniri pinayitzi. Iirokataki josankinatakotaki pairani Isaías-ni, ikantaki: Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini. Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiithaini.
⁷ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana, Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori.
⁸ Pimaijantakiro iiroka Ikantakaantani Pawa, pantashitakawo jamiyitari atziriniiti. Pikiwayitziro piyowiti, piraaminto. Ojyiki okaatzzi pantashiyitakariki”.

⁹ Ikantziri iijatzi: “Iroora pantapirotakiri pamiyitari, pithainkanakiro Ikantakaantani Pawa. ¹⁰ Jiroka rosankinari Moisés-ni, ikantzi:

Pimpinkathatiri piwaapati iijatzi pinaanati.

Ikantzi iijatzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kijyimawaitziriri iwaapati iijatzi inaanati.

¹¹ Iro kantzimaitacha iiroka pikantapiintzi: ‘Ankajyaakairirika Pawa airiikiti, ontzimatyii ampiri. Onkantawitayya añairi jashironkaawaitya awaapati iijatzi anaanati’.

¹² Ari pikantakari iiroka, piyotaashiwaitakari atziripaini, tii inishironkatairi iwaapati iijatzi inaanati. ¹³ Apa pantashiwaitakawo jamiyitari pairani pichariniiti, irootaki pithainkantakawori iñaani Pawa. Ari pikantapiintayya pantayitziro kimitakawori jiroka”.

¹⁴ Ari ikaimakiri Jesús maawoni apatotainchari, ikantziri: “Pinkimisantayini, pinkimathatantyaawori nonkantiri. ¹⁵ Okaatzi jowayitiri, tii owaaripiroshiritantzi. Iroora omishitowayitzi poñaachari inthomainta, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁶ Powakimpitayyaawo jiroka”.

¹⁷ Ikanta jiyataiyaini atziri, tyaapai Jesús pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri:

“¿Oita pojyakaawintakiri?” ¹⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi:

“¿Iijatzima iiroka, tima pinkimathatawakiro? ¿Tiima piyotzi iiroka tii owaaripiroshiritantzi okaatzi jowayitiri?”

¹⁹ Tikaatsi okantziro ashiri, apa okiniro ajyitoki, irojatzitzi oshitowantayyaari”. Iro jiyotaantakiri Jesús, tii okaaripiroshiritantzi

okaatzi jowayitiri. ²⁰ Ipoña ikantanaki iijatzi: “Aririka ankinkishiriwaitya antakairi ajyininka kaaripirori, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ²¹ Tima inthomainta ashiriki opoñaayita: kaaripirori kinkishiritaantsi, kaari

kinataantsi, mayimpiritaantsi, tsitokaantsi, ²² koshitaantsi, mashithataantsi, kaaripiroshiritaantsi, amatawitaantsi, mayimpiryookitaantsi, samakoniintaantsi, kijyimataantsi, asagaawintaantsi, tzimaityaashiryaantsi. ²³ Okaatzi

ikinkishiritapiintakari atziriiti kaaripirori onatzi, irootaki iñaantawori owaaripiroshiriwaitziri. Tima inthomainta

ishiriki opoñaayitaka jirokapaini”.

Awintaari Pawa Sirofenicia-jato

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Opoñaashitaka ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro, irojatzitzi Sidón-ki. Ari isaikapaaki pankotsiki, tii ikowawita inkimakoitirimi. Tiimaita jimanakota. ²⁵ Tima janta tzimatsi tsinani, piyarishiritatsiri ishinto. Okimakotawakiri

iroori Jesús, iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari.

26 Kaari Judá-mirinka jiroka tsinani, opoñaatya iroori pashiniki nampitsi oita Sirofencia. Okantapaakiri: “Jesús, poshinchagainawo nishinto, opiyarishiritatzi”.
 27 Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Ikantaitakiranki: Tii jaapithaitziri jowanawo iintsi ampiri otsitsi joyaawo, apaniro jowawaita iintsi irojatzzi inkimaniintantatyaari”.*
 28 Ari akanaki tsinani, okantziri: “Imapirotatya pinkathari pikantakiri. Iro kantacha ikatziyapiinta otsitsi jantyaatsikiini, jowayitawo owanawontsi jookagaantayitzi iinchaaniki”.
 29 Ikantzi Jesús: “Ari okanta, imapirotatya pikantakiri. Kantatsi piyaatai, ari piñaapairo pishinto, shintsitai iroori”.
 30 Okanta iyaatai tsinani opankoki, oñaapairo ishinto omaryaaka omaamintoki, shintsitai.

Ikimakagairi Jesús ashikimpitawitachari

31 Ipoña jiyaatanai Jesús isaikawitapaakara nampitsiki Tiro, ikinanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzzi jariitanta-ari Galilea-ki.
 32 Ari jamaitakiniri atziri ashikimpitachari, kaari ñaawaitatsiri iijatzzi. Ikantaitapaakiri: “Jesús, potirotantawatyaari pako”.
 33 Ipoña Jesús jaanakiri jantyaatsikiini, josagaantantakari jakoimpiki ikimpitaki, itziritanakari jiiwari ininiki.
 34 Aminanaki inkitiki, ikisashiritanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri apaantiki aaka: “pi-witaryagaiya”)
 35 Iwitaryaanaka ikimpita, ñaawaitanai kamiitha.
 36 Ikantawitawaari Jesús: “Iirora pikamantakotana”. Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakiri maawoni atziri.
 37 Iyokitzi jowaitanakiri Jesús, ikantaitzi: “¿Oitaka okamiithatantari jantziri jirika? Ikimakagairi ashikimpitawitachari, iñaawaitakagairi iijatzzi kaari ñaawaiwitachani”.

8

Jowakaari Jesús 4000 shirampariiti (Mt. 15.32-39)

1 Ikanta japatotaiyani oiyiki atziri, thonkapaaka owanawontsi. Ikaimakiri Jesús jiyotaani ikantziri: 2 “Antawoiti nitakoshiritakari atziripaini. Mawataki kitiiyiri itsipatakina jaka, tikaatsitapaaki jowaiyaari. 3 Aririka notyaantairi, ari owamaakiri itajyi aatsiki, tziyayitatsi poñaachari intaina”.
 4 Jakanaki jiyotaani, ikantziri: “¿Tsika ayika owakaiyaariri jaka otzishimashiki?”
 5 Ari josampitzi Jesús, ikantziri: “¿Tsika okaatzika tanta tziyatsiri?”
 Ikantaiyanakini irirori: “Tziyatsi 7”.
 6 Ari joosaikakaantakiri Jesús maawoni atziri

* 7:27 Iriira joyyakaawintayitzi Judá-mirinkaiti, ikimitari iinchaaniki. Iriima kaari Judá-mirinkatatsini ikimiwaitakari otsitsi.

kipatsiki. Jaakiro 7 tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipakiri jiyotaani jowawisaakiniri atziripaini irirori. ⁷ Tzimitacha iijatzi shimaaniki. Ipaasoonkiwintakiri iijatzi, ipayitakiri atziripaini. ⁸ Owaiyakani maawoni, kimaniantaiyakani. Ijaikitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri 7 kantziri. ⁹ maawoni owainchari ikaatzi 4000 shirampariiti. Ari jotyaantairi maawoni. ¹⁰ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, montyaakotanai intatsikironota oita Dalmanuta.

Ikowakowiitari Jesús intasonkawintanti
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Ipoña ipokaiyapaakini Fariseo, iñaanaminthatapaakiri Jesús, ikowi jiñiiri intasonkawintanti, jiyotantyaariri imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantatyaari. ¹² Ikisashiritanaka Jesús, ikantzi: “¿Oitama ikowantari jiñiina nontasonkawintanti jirikapaini? Iiro noñaayimaitari. Imapirotatya”. ¹³ Piyanaa Jesús, montyaakotanai.

Shiniyakairori itantani Fariseo
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ari imaijantanakiro jiyotaani jaantanatyaami tanta, apaanimachiini tanta jaanaki ipitoki. ¹⁵ Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyii paamawintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo iijatzi rashi Herodes”. ¹⁶ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani jiyotaani, ikantawakaa: “Kaarima amantanaka tanta”. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotakiri ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaantari: ‘Kaari amantanaka tanta?’ ¿Tiima pikimi? Kisoshiri pikantaka. ¹⁸ Tzimawitacha poki tii piñaantzi, tzimawitacha pikimpita tii pikimi. ¿Tiima pikinkishiritziro nojyiñaantakawori tanta? ¹⁹ Tima 5 tanta tzimawitachari, jowimaitaka 5000 shirampariiti. Poyiitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “12 kantziri”. ²⁰ “Iijatzi nokantakiro, kaawitachari 7 tanta, jowaiyakani 4000 atziriiti. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “7 kantziri”. ²¹ Ari ikantziri: “¿Tikiraama pikimathatziroota?”

Jaminakaitziri kaari aminatsiri

²² Ariitaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakiniri kaari aminatsiri, ikantaitapaakiri: “Potirotantawatyaari pako”. ²³ Ipoña Jesús, ikathawakotanakiri. Jaanakiri othapiki nampitsi. Jiiwaakitakiri, jotirotantanakari jako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamini?” ²⁴ Ari jaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaari atziri janiitaiyini, tiimaita ikoñaapirotzi, jojyashitakawo inchato”. ²⁵ Ipoña

japiitakiri jotirotakiri irookiki, ikantairi: Paminai iijatzi. Aminanai, koñaatanai jamini intaina, jiñaanairo maawoni.
²⁶ Jotyaantairi, ikantawairi: “Iiro pikinanai nampitsiki, tii nokowi pinkamantakotina”.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
 (Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Ipoña jawisanai Jesús itsipatanaari jiyotaani ikantanaawo nampitsiki saikatsiri Cesarea-ki inampiitiki Filipino. Okanta niyanki aatsi josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama ikinkishiritakotanari atziripaini?”
²⁸ Ari jakanaki jiyotaani ikantzi: “Ikantaitzimi Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantaitzimi iijatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayitzimiri iijatzi pashini, Kamantantaniri piriintaachari”.
²⁹ Ipoña josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Oita pikinkishiritakotanari iiroka?” Ari jakanaki Pedro: “¡Cristo pinatzi!”
³⁰ Ikantzi Jesús: “Iiro pikamantakotsitana”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri
 (Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Ari jitanakawo Jesús ikamantziri jiyotaani onkaati awijyimotirini, tima iri iitapiintachari Itomi Atziri. Ikantziri: “Ojyiki nonkimaatsikowintaimi. Ojyiki inkisaniintina pinkatharipaini, ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Jowamaakaantina. Iro awisawitayya mawa kitiijyiri, añagaana”.
³² Ari ikantakiriri, tii jimaniro. Ipoña Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikowawitaka inkaminairimi.
³³ Ipithokapithatanakari, jaminanakiri jiyotaani, ikisanakiri Pedro, ikantziri: “¡Piyaati Satanás! Tii poshiritawo iiroka ikowakaantziri Pawa, poshiritashitakawo ikowayitziri atziriiti”.
³⁴ Ikaimakiri Jesús piyowintakariri, ikaimakiri iijatzi jiyotaani, ikantakiri: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatana jowajyaantairo ikowawaitashitari jantiri. Onkantawitayya impaikakoitirimi, intsipatana naaka.
³⁵ Ikaatzi antashiwaitawori ikowashiriyitziri, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani, okantakaantziro ikimisantziro Kamiithari Ñaantsi, aritaki jawisakoshiriyitai.
³⁶ Aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ojyiki ajyaa-gawontsi jaka kipatsiki, impoña iñairo impiyashitaiyaawo añaaamintotsi.
³⁷ ¿Kantatsima impinatakowointayya iiro iñaantaawo impiyashitaiya?
³⁸ Tima ikaatzi kaaniwintanari naaka inkinkithatakotina kaaripiroshiririki atziri, ari nonkantsitaiyaari naaka iijatzi nonkaaniwintairi paata aririka nompiyi namairo jowaniinkawo Ashitanari nontsipataiyari maninkariiti, tima naaka Itomi Atziri”.

9

¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoowa, tzimayitatsi pikaatzi jaka, tikiraamintha pikamiita, ari piñaakiro ishintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai”.

Ishipakiryimotakiri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta awisanaki 6 kitiiyiri. Tonkaanaki Jesús otzishiki, jaanakiri Pedro, Juan, Jacobo. Ari ishipakiryimotakiri.

³ Kitamaa okantanaka iithaari, tikaatsi ojoyakairi okitamaatanakira. ⁴ Iñaatziiri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithawaitakaapaakiri Jesús. ⁵ Iñaawaitashiwaitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yotaanarí, imapiro okamiithatzi pamaiyakina jaka. Kamiitha niwitsikaiyimini mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”.

⁶ Tima ithaawaiyanakitziini, irootaki iñaawaitashiwaitantanakari. ⁷ Opoña opokapaaki minkori otsimankakotapaakiri. Ikimaitatzi ikantaitzi: “Nitakokitani jinatzi jirika notomi, pinkimisantiri”. ⁸ Ipoña jaminapirowitanaka, tikaatsi iñaanai, apa Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri iroatzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitatya. ¹⁰ Jimatakiro tii ikamantakotziri, iro kantacha oyyiki josampitawakaiyanakani oita iiro ithawitakotantari Jesús, ari jañagai inkamawitatya.

¹¹ Ipoña josampitaiyakirini, ikantziri: “¿Oitaka ithawitakotziri yotzinkariiti iri iiwatapaintsini Elías impoki?” ¹² Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Imapirotatya, iriitakira iiwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¿Tsikama okantzika josankinatakoitakina pairani? Tima okantzi: ‘Jirika Itomi Atziri, oyyiki inthainkawaitaitiri’.” ¹³ Pinkimi, aritaki pokaki Elías. Oyyiki imaamanitaitawakiri, jimonkaatakiro okaatzi josankinatakoitakiriri”.

Jowawisaakotziri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaa Jesús jookanakiri jiyotaani, iñaapaatziiri ipiyowintakari oyyiki atziri itsipatakari Yotzinkariiti iñaanaminthatzi. ¹⁵ Ikanta iñaawairi ipokai Jesús, jiyokitziwintawairi, ishianaka jiwithatawayaari.

¹⁶ Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama piñaanaminthatantariri?” ¹⁷ Akanaki apaani, ikantanaki: “Yotaanarí, namatziimiri notomi piyarishiritatsiri, tii okantzi iñaawaitai. ¹⁸ Impokashitapairirika, owanaa jompojakaawaitari kipatsiki. Ishimoripaantiwaitakairi, jatsikaikiwaita, ikisotakairi. Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”.

¹⁹ Jakanaki Jesús,

ikantanaki: “Tiitya pikimisantaiyini iiroka. ¿Tsikapaitima piyotika? Pamakiri jaka iintsi”.²⁰ Jamaitapaakiniri. Ikanta piyari iñaapaakiri Jesús, jompitatakaanakari shintsiini iintsi, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, ishimoripaantiwaitanaki.²¹ Josampitanakiri Jesús iwaapati iintsi, ikantziri: “¿Tsikapaitima jitanaka piintsiti?” Ikantzi: “Ari ikantsita owakiraa jiryaa nitzi.”²² Itaakaawaiwitakari paampariki, ipiinkawaitzi iijatzi jiñaaki, ikowi jowamairimi. Kantatsirika pinishironkatina, pantiro”.²³ Ikantzi Jesús: “¿Oitama pikantantawori ‘Kantatsirika...?’ Aririka pinkimisantai, aritaki antatya maawoni”.²⁴ Ipoña ikaimanaki shintsiini iwaapati iintsi, ikantanaki: “Kimisantawitachana, tiirika nokimisantapirotzi, pinkimisantakaapirotaina iiroka”.²⁵ Iikiro iñaatzi Jesús ipokaiyapaakini atziri, ikisanakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainaryiiaari iintsi, iiro pipiyashitaari iijatzi”.²⁶ Ikaimanaki shintsiini piyari. Ikamimatakaanakiri iintsi. Ojyiki kantanaintsiri: “Kamaki iintsi”.²⁷ Ipoña ikathawakotanakiri Jesús, jowatziyakiri. Añaana. ²⁸ Ikanta ityaapaakira Jesús pankotsiki, ari josampitakiri jiyotaani apaniironi, ikantziri: “¿Kaari nokantantari naaka nowawisaakotiri?”²⁹ Ikantzi Jesús: “Imapirotatya ishintsitzi jirika piyari, okowapirotatya aakowintyaawo amaña, antziwintyaari iijatzi”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ipoña jawisanaki Jesús, ikinayitanai Galilea-ki. Tiira ikowi inkimakotiri atziriiti.³¹ Tima jiyotaayitatziiri jiyotaani, ikantayitziri: “Irootaintsira jaakaantaitiri Itomi Atziri, jowamaitiri. Awisawitatya, mawa kitiiyjiri, aritaki jañagai iijatzi”.³² Iro kantzimaitacha tii jiyotaiyawakironi okaatzi ikamantawitariri. Tikaatsi kowatsini josampitiri.

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Ariitaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapaini pankotsiki, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaari inkaanki aatsiki?”³⁴ Ari imairitaiyakini irirori. Tima ikantaminthatawakaatya inkaanki aatsiki itzimika ñaapirotachari.³⁵ Saikanaki Jesús, japatotakiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aririka pinkowi piñaapirotatya, pojyakotyaari ikanta ompirataari, tii iñaapirowaita irirori”.³⁶ Jamaki iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori, ikantzi Jesús:³⁷ “Ikaatzi paariirori nowairo ikimisantaana, impoña jaawakiri kamiitha kimitakariri jirika iintsi, naaka jaaki kamiitha. Ari okimitari iijatzi,

aririka jaapatziyaina naaka, kimipirowaitaka iriira jaapatziyaka otyaantakinari jaka”.

Ari atsipatari kaari kisaniintairi
(Lc. 9.49-50)

³⁸ Ari ikantanaki Juan: “Yotaanarí, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, jowawisaakotzimaitari piyarishiritatsiri. Tiira añiiri antsipatyaari jaka, nowajyaantakaakiri”.
³⁹ Ikantzi Jesús: “Iiro powajyaantakairimi. Tima ikaatzi tasonkawintantatsiri ipairyiuro nowairo, iiro ikijyimataana osamaniityaaki. ⁴⁰ Tima ari atsipatari kaari kisaniintaini. ⁴¹ Aririka jitakoitaimi impairyaitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nompakotiri jiña jashitaari Cristo’. Iri impinaitairi paata. Imapiro”.

Iiro pantakaantziro kaaripirori
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² “Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, oyyakariri jirika jaka, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowiinkaitiri inkaariki. ⁴³ Iroorika pako pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinthatzinkatyiiromi pako. Irojatz piyaaponthokitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti pako ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya, ⁴⁴ tsika tii ikaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari. ⁴⁵ Iroorika piitzi pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinthatzinkatyiiromi piitzi. Irojatz piyaaponthokitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti piitzi ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya, ⁴⁶ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzi. ⁴⁷ Iroorika poki pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinkithoryaatyiiromi poki. Irojatz piyaapityakitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti poki ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya, ⁴⁸ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzi. ⁴⁹ Tima paampariki jiñaantayitaimi maawoni, inkimitakaantaitimiro iijatzi okanta tziwi okatyotzi. ⁵⁰ Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaiyaawo. Pinkimitakotaiyaawo iiroka tziwipirori, paapatziyawakaiya, tima tii opantawo pintzimawintawakaiya”.

10

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta jawisanai Jesús jiyaatairo Judea, ikinanakiro intat-sikirona Jordán. Japatowintawaari oiyiki atziri. Jitapaawo jiyotaayitapairi ikimitapiintziro.

² Ari ipokakiri Fariseo, josampitapaakiri Jesús ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: “¿Shinitaantsitatsima atziri jookiro iina?” ³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama ikantakaantziri Moisés-ni?” ⁴ Ikantaiyini irirori: “Ishinitaantziro Moisés-ni ookiro aina aririka impayitairo osankinatakota ookawakaantsi”.

⁵ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaantziro tii pikimisantanitzi, irootaki ishinitantakimirori jiroka.

⁶ Pairani itantanakari jiwitsikantzi Pawa, jiwitsikakiri shirampari, jiwitsikitsitakawo iijatzi tsinani.

⁷ Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁸ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, ⁹ tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya”.

¹⁰ Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi jiyotaani okaatzi ikantakiri, ¹¹ ikantanaki Jesús: “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro iinawitari kitziroini. ¹² Ari okimita tsinani aririka ookiri oimi, agairika pashini shirampari, omayimpiriwintakiri oimiwitari kitziroini”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Ari jamaitakiniri Jesús iintsipaini, ikowaitzi jotzimikapatzii totantawatyaari jako. Ikanta jiyotaani Jesús ikisawakiri amayitziriri iintsi. ¹⁴ Tii inimotanakiri Jesús jiñaakiri, ikantziri: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Timi inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁵ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitari”. ¹⁶ Ithomaawakiri iintsipaini, jotzimikapatzii toyitakiri, itasonkawintayitakiri.

Mainari ajyaagantachari
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro jawisantanaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari mainari, jotzirowashitapaakari, josampitapaakiri: “Kamiithari Yotaanari, ¿oitama nantairi noñantaiyaawori kañanimintotsi?”

¹⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantantanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apaniro ikantakaawo Pawa

ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ¹⁹ Aritakima piyotakotakiro
 Ikantakaantaitziri:
 Iiro pitsitokantzi.
 Iiro pimayimpiritzi.
 Iiro pikoshitzi.
 Iiro pithiyyakotanta.
 Iiro pamatawitantzi.
 Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²⁰ Jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nohotyaakiro
 maawoni irojatzi nitanakawo pairani iiniro niryaaantzi”.

²¹ Ipoña Jesús jaminanakiri, jitakotanakari, ikantziri: “Tzi-
 matsi apaani kowityaapainchari kaari pantziri. Piyaati pi-
 pankoki, pimpimantiro maawoni pashitari, pimpashityaari
 ashironkaachari. Ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pim-
 poki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimawaki, okantzimoniin-
 tanakari. Owashiri ikanta ipiyanaa, tima ajyaagantzinkari
 jinatzzi.

²³ Ipoña Jesús, jaminanaki maawoni onaminaki, ikantziri
 jiyotaani: “¡Owanaa opomirintsitzimotari ajyaagantzinkari
 jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa!” ²⁴ Jiyokitziitanaki
 jiyotaani ikimakiri ikantakiri. Japiitanakiro ikantzi:
 “Notomiiti. ¡Owanaa ompomirintsitzimotyaari jiyaatai
 ipinkathariwintantzi Pawa awintaawori jajyaagawo!

²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi,
 iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari
 ipinkatharitari Pawa”. ²⁶ Iikiro jiyokitziitanakitzi
 jiyotaani, ikantashiriyitanaki: “¿Tsikama iityaaka
 awisakoshiritaatsini?”

²⁷ Jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Iirowa jantziro apaniroini atziri, iriitaki Pawa antakairini.
 Tikaatsi pomirintsitzimotyaarini irirori”. ²⁸ Ikantanaki
 Pedro: “Jirika nokaataiyakini maawoni, nookayitanakiro
 tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”.

²⁹ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Imapirotatya, tzimatsi kimisantanairori
 Kamiithari Ñaantsi, kinkithatakotanairori iijatzi, ari okanta
 jookawintantawori inampi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina,
 jiintsiti, jowani, ³⁰ iriitaki ñagaironi onkaati impairiri Pawa.
 Ojyiki onkaati pankotsi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, jiintsiti,
 jowani. Onkantawitatya ojyiki inkisaniintawaitaitiri,
 tima iiro osamanitzi iñiuro kañaanimintotsi. ³¹ Tzimayitatsi
 itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi impoiyyitatsiri,
 iri ñiironi jitaayaawo”.

Japiitairo ikinkithatakota Jesús jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaiyini ipampithatziro aatsi jiyaatiro
 Jerusalén-ki. Iriitaki iiwatatsi Jesús janiitaiyini.

Iyokitzi ikantaiyani jiyotaani, thaawashiri ikantaiyani joyaatziri. Ipoña japiitakiro Jesús japatotziri 12 jiyotaani, ikamantakiri awijyimotirini, ikantakiri: ³³ “Aatatziira Jerusalén-ki. Ari jaitiri Itomi Atziri jaakaantiri ijiwari Ompiratasorintsitaari intsipatatyaaari Yotzinkariiti, jiyakawintiri jowamaitiri, jaayiitanakiri atziriki kaari ajiyininkata, ³⁴ ishirontaminthaityaari, impajawaitaitiri, jiiwawaitaitiri, jowamaitakiri. Iro awisawitatya mawa kitiiyjiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikowiri Jacobo itsipataru Juan
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipaini Zebedeo, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yotaanarí, nokowi pantainawo nonkamitimiri”. ³⁶ Josampitanakiri irirori: “¿Iitama pikowiri nantimiri?” ³⁷ Ikantaiyini: “Tima irootaintsi pimpinkathariwintanti, pishinitina nosaikanampitimi pakopiroriki nontsipatimi ampinkathariwintanti”. ³⁸ Ikantanakiri Jesús: “Tii piyotziro oita pikamitanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pinkimitatyaana nonkami naaka?”* ³⁹ Ikantaiyini irirori: “Aritaki nantakiro”. Ikantzi Jesús: “Imapiro, irootaintsi pantiro onkaati nonkimaatsityaari,† ⁴⁰ irooma pisaikanampitina nakopiroriki pintsipatina ampinkathariwintanti, iiro okantzi naaka noshinitaimiro, jashi ikajyaakaitakiri kitziroini”. ⁴¹ Ikanta ikimaiyakini pashini jiyotaani, ikisanakiri Jacobo iijatzi Juan. ⁴² Ipoña japatotanairi iijatzi, ikantziri: “Piyotaiyirini iiroka pinkathariyitatsiri jaka, jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori. ⁴³ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, iri pinkimitakotya ompirataari. ⁴⁴ Iroorika pinkowi piwatakaanti, iri pinkimitakotya ikanta ompirataari. ⁴⁵ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari inkimitakotyaari ompirataari irojatzi inkamawintantantyaari, iri pinatakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakagaitairi kamiitha Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ikanta Jesús jariitaka nampitsiki Jericó. Jawisanai itsipatanaari jiyotaani iijatzi ikaatzi apatowintakariri.

* **10:38** Iro ithawitakotzi Jesús jaka: “¿Arima pantakiro iiroka piriro kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaitakina?” † **10:39** Iro ithawitakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pantakiro piriro niriri naaka, aritaki pojyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaitina”.

Okanta aatsinampiki, jiñaapaakiri atziri iitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowakotantzi impashitaityaari. ⁴⁷ Ikanta ikimaki irirori, iriitaki Jesús poñaachari Nazaret, ikaimotawakiri, ikantziri: “¡Jesús, icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁸ Ikisawiitanakari imairitanyaaari, iikiro ikaimanakitzi shintsiini: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁹ Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari”. Ari ikaimaitakiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, ikaimatziimi, thaaminta pinkantanatya”. ⁵⁰ Jookanakiro ipiwiryaakominto, katziyanaka, ishiyashitanakari Jesús. ⁵¹ Josampitawakiri, ikantziri: “¿Iitama pikowakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanaki irirori, ikantzi: “Yotaanari, nokowi naminawaitai kamiitha”. ⁵² Ikantanaki Jesús: “Kantatsi piyaatai, oshinchagaimi pawintaana”. Apathakiro jaminanai kamiitha, joyaatanakiri Jesús.

11

Ariitaka Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Irootaintsi jariitya Jesús Jerusalén-ki, jiwiyaaaka osaiki nampitsi Betfagé otsipatakawo Betania, omontitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñaaki iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pinthataryaakotiri, pamakinari. ³ Aririka ikantaitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari. Ari joipiyaimiri iijatzi’ ”. ⁴ Jataiyakini, iñaakiri ithatakotaka iwonkiri burro pankotsinampiki. Ithataryaakotapaakiri. ⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaimotawakiri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?” ⁶ Ikantanakiri irirori okaatzi ikantawakiriri Jesús. Ishinitawakiniri jaanakiri burro. ⁷ Jamaitakiniri Jesús. Jowaitakiniri manthakintsi imitzikaaki burro, ityaakaanakari Jesús. ⁸ Tzimatsi oomaankashitanakiriri manthakintsi, pashini chikanaintsiri inchashi ishitashitanyaaari owaniinkatantyaari tsika ikinanaki. ⁹ Atziripaini iwataintsiri, ikaatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki Awinkatharitiwí!

Tasonkawintaari jinatzi, Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¹⁰ Aapatziyaari impoyaatyaarini acharini David-ni.

¡Aatsikitataiki Awinkatharipirotyaari!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Jerusalén-ki, tyaapaaki tesorintsi-pankoki, jaminayitapaakiro maawoni. Tima aritaki

tsiniriityaanaki, piyanaka Betania-ki itsipatanaari 12 jiyotaani.

Jiyakatziro Jesús pankirintsi kaari kithokitatsi
(Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitiijyitamanai, piyaa Jesús ipoñagaawo Betania-ki, itajyaapaaki niyanki aatsi. ¹³ Jaminaki jantó jiñaaki okatziya pankirintsi, owaniinka okanta oshi. Jiyaatashitanakiro, jaminiro tzimatsirika okithoki. Tikaatsimaita, iyoshiita oshi, tima tikira okithokipaitaita.*
¹⁴ Jiyakatanakiro pankirintsi, ikantzi: “Ari pashi powaatyiiro iiro pikithokitai”. Ikimaiyakirini maawoni jiyotaani.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki. Tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowayitziri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowayitziri shiro. ¹⁶ Tiira ishinitanai jawisakairo jajyaagawo osaikira tasorintsipanko. ¹⁷ Ari jiyotaantanaki, ikantzi: “Pairani josankinaaitakiro, kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintinari poñaayitachari nampitsiki’. Iro kantzimaitacha pamatawitantatapiintaki iirokapaini pipimantayitzira, pikimitakaan-takiro koshintzipanko”. ¹⁸ Ikanta ikimaiyakini Yotzinkariiti, itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jaminaiyakironi tsika inkinakairo jowamaakaantiri. Iro kantzimaitacha ithaawantaitakari Jesús, tima iyokitzi ikantayitaka atziri jiñiiri kamiitha okanta jiyotaantayitziri. ¹⁹ Tima aritaki tsiniriityaaki, piyanaa Jesús.

Sampishitanaki pankirintsi jiyakatakiri
(Mt. 21.19-22)

²⁰ Ikanta ikinamanai osaiki pankirintsi, jiñaapairo sampishitanaki, kamanaki maawoni oparithaki. ²¹ Ikinkishiryaanairo Pedro jiyakatakiro chapinki Jesús. Ikantziri: “Yotaanari, paminiro pankirintsi piyakatanakiri, sampishitanaki”. ²² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintaiyaari iiroka Pawa. ²³ Tima aririkami pinkowakotirimi Pawa joshirinkiro mi otzishi jookiro inkaariki, iirorika pikisoshiriwaitanaki, iri pawintaanatya, aritaki jantakimiro. Imapiro. ²⁴ Iro nokamantanzimirori jiroka, tima aririka pamañaari Pawa pinkamitiri oityaarika, pawintaanatyaaririka, aritaki jantakimiro pikowakotziriri. ²⁵ Aririka pamañaari Pawa, pimpiyakotairo kaari

* 11:13 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzira jiiyitzi “higuera”.

inimotzimiri jantzimotaitzimiri iiroka, onkantantyaari Ashitairi Inkitijatzi impiyakotaimi iiroka pikinakaashitakari. ²⁶ Iirorika pipiyakotairo jantzimotaitzimiri iiroka kaari inimotimini, ari inkimityaari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, iiro impiyakotsitaimi iiroka pantakiro kaaripirori”.

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki, aniiwaitapai Jesús tasorintsipankoki. Ipokashitapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki iijatzi Antaripiroriiti. ²⁸ Josampitapaakiri, ikantziri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁹ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi iijatzi naaka nosampitimiri, aririka pakakina ari nonkamantakimiro iita otyaantakinari. ³⁰ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿lita otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima? Pakaiyinitya”. ³¹ Ipoña ikantawakaanaka: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantziriri, ari inkantanakai: ‘¿Oitama kaari pikimisantantari?’ ³² Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini. Tima ikantaiyini atziririiti, Kamantantanari jinatzi Juan-ni”. ³³ Ari jakaiyanakini, ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ikantsitanaka iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

12

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Ari jitanaawo Jesús jojyakaawintziro jiyotaantayitziri, ikantzi: “Ipankitaki shirampari chochokimashi, jotantotakotakiro, jiwitsikashitakiro jowironta paata owaaki, jiwitsikaki pankojyitantsi inkini jaminakoitiro pankirintsimashi. Ipoña jaminaki aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina. ² Okanta irakapaititaki iwankiri, jotyaantawitaka jompiratani jagaatimi okithoki. ³ Ikanta jiñaawakiri antawaitatsiri, jaawakiri ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ⁴ Jotyaantawita iijatzi pashini jompiratani. Itsitokainawaitawakiri, ikawiyawaitakiri, joipiyakiri. ⁵ Jotyaantaki iijatzi pashini, jowamaitakiri. Ojyiki ikaatzi jotyaantawitakari, tzimayitatsi ipajawaitaitakiri, jowamaitakiri pashinipaini. ⁶ Apaani ikantapaaka itomi irirori, jítakopirotari, jotyaantakiri, ikantashiritzi: ‘Jirikarika notomi naaka ari impinkathaitakiri’. ⁷ Iro kantzimaitacha jirikapaini aminirori pankirintsimashi, ikantawakaa: ‘Jirikataa ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’.

⁸ Jaawakiri, jowamaakiri. Jookakiri othapikitapaa pankirintsimashi. ⁹ ¿Litama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¿Tiima ari impokanaki irirori, jowamairi aamaakowintawori iwankirimashi, jaminai pashini? ¹⁰ ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? Kantatsiri:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,
Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki,
ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

¹¹ Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki,
Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

¹² Ari ikowaiyanakini jaakaanakirimi Jesús,
jyotawakiro iriitaki ikantakotziri. Tii okantzi, tima
ithaawantatyaari atziri piyowintakariri. Jowajyaantanakiri,
jyaapithatairi.

Kamiithama impinaitiri pinkathari

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ipoña jotyaaantaitaki Fariseo itsipatakari aapatziyariri
Herodes, ikowaiyini inkompitakaiyaarimi Jesús.

¹⁴ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri: “Yotaantaniri,
okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari
inintakaashitani atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini
inintakaantziro Pawa. ¿Kamiithatatsima ampiri kiriiki
ikowakotantziro Pinkathari César?” ¹⁵ Jiyotawakiri Jesús,
ikowatzi jamatawitirimi osampitakiriri, ikantanakiri:
“¿Litama piñaantashiwaitantanari? Pamakinari kiriiki,
naminawakiriita”. ¹⁶ Jamaitapaakiniri. Ikantzi Jesús:
“¿Litama ashitawori jojyakaawo jaka? ¿Litama ashitawori
iwairo?” Ikantaiyini irirori: “Jashi César”. ¹⁷ Ikantanaki
Jesús: “Tima iri César ashitariri, pantatyaanari ikowakaimiri
pimpinatiri. Irooma maawoni jashitari Pawa, pantatyaanari
ikowakaimiri irirori”. Iyokitzi ikimpoyaanakiri Jesús.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo
kantayitatsiri iiro jañagai kamayitatsiri. Josampitapaakiri:

¹⁹ “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri:
Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika
jowaiyantakairo, kamiithatatsi jiiinataiyaawo iririntzi.
Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitanaa iriirikami
ashityaarini oimi kitziroini kamaintsiri.

²⁰ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi ji-
naiyatziini. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi,
kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ²¹ Ipoña jaawitaawo pashini
iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitakari irirori, kamaki, tii
jowaiyantakairo. Ipoñaawitapaaka mawatatsiri itzimi, iijatzi

ikimitakari irirori. ²² Ari ikantakari maawoni ikaataiyini 7 iririntzi. Tikaatsi owaiyantakaironi. Okanta osamanitaki kamai iijatzzi iroori tsinani. ²³ Aririka jañaayitaimi paata ikamawitaka, ¿Itzimikama oimipirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaatzzi 7 iinantawitakawo”.

²⁴ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pikimath-
atantawo osankinarintsipirori? ¿Oitama kaari piyotantawo
ishintsinka Pawa? ²⁵ Tima aririka jañaayitai paata kamayit-
siri, iiro itzimapai aawakaachani. Jojyapaiyaari maninkari-
iti saikayitatsiri inkitiki. ²⁶ ¿Tiima piñaanatziro josankinari
Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochi-
imaishi? Ikantakiri:
Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzzi Jacob.
²⁷ Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari
impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri. ¿Ñaakiro?
Pikinakaashitakawo iiroka”.

Iñaawintakoitziro ikowakaapirotairi Pawa
(Mt. 22.34-40)

²⁸ Ari ipokapaaki Yotzinkari, ikimapaakiri jiñaanatawaka.
Yotapaaki kamiitha Jesús jiyotaakiri Saduceo, josampi-
tapaakiri irirori: “¿Oitama itawori kowapirotachari
Ikantakaantaitani?” ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Jiroka
kowapirotachari, okantzi:

Pinkimi Israel-mirinkaiti, jirika Awinkathariti Pawa,
Pinkathari apaniironi ikanta irirori.

³⁰ Pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pitakoshintsi-
taiyaari, pampithashiri powairi iijatzzi.

Iro kowapirotachari Ikantakaantaitani. ³¹ Ari okimitawo
apititanaintsiri, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo pi-
watha iiroka.

Tikaatsi pashini Ikantakaantaitani anaironi jirokapaini”.

³² Ikantanaki Yotzinkari: “Kamiithataki, Yotaantaniri,
imapirotatya pikantakiri: Apaani jinatzzi Pawa tikaatsi
pashini. ³³ Owanaa okamiithataki atakopirotaiyaari,
atakoshiritaiyaari, atakoshintsitaiyaari, pampithashiri
owanairi. Iijatzzi ankimitawakaanaiya aaka, atakotawakaiya.

Iro ikowakaapirotairi Pawa, anairo maawoni itagaitziniriri
Pawa jashitakaitariri iijatzzi”.

³⁴ Ikanta Jesús, jiñaakiri kamiitha okaatzzi ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi
piñihiro pimpinkathatairi Pawa, impinkathariwintantaimiri
irirori”. Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi Jesús.

¿Iitya charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoña jiyotaantaki Jesús tasorintsipankoki, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, aririka pinkimiri Yotzinkariiti, ikantzi: ‘Jirika Cristo-tatsiri icharini jinatatzi David-ni?’” ³⁶ Tima Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiri pairani David-ni, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti: Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, Irojatzí paata nowasankitaantyaariri kisaniiintayitakimiri, ari pimakoryaakiitairi.

³⁷ Ikantsitaka kitziroini David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzí Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?’ Ikanta mawoni atziri piyotainchari, inimoyitakiri ikimiri ikantayitziri Jesús.

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoña ikantaki iijatzí Jesús: “Paamaiaari Yotzinkariiti. Owanaa ikowiro jowaniinkatya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanthanaa. Ikowi jiwithatapiintaityaari jiñaitiririka. ³⁹ Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiintzi josatitya. ⁴⁰ Jathaagakawo iijatzí kamatsiri oimi jaapithatziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitairi”.

Ashironkainkawo tsinani
(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Ikanta Jesús isaikapaaki jaminakotziro otiyitziriri iiriikiti. Ipokaiyakini ajaagantzinkari jotipiroyitzi irirori iiriikiti. ⁴² Ari opokapaaki tsinani kamatsiri oimi, ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakitiini kiriiki, tikaatsi monkaatachani amanantantyaari. ⁴³ Ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzí otipirowitainchari. Imapiro. ⁴⁴ Tima ikaatzí otiyiwitainchari oiyiki, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka ashironkainkawo, apintziryaakiri otitakiri amanantantyaarimi okowayitziri”.

13

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ikanta ishitowanai Jesús tasorintsipankoki, ikantzi apaani jiyotaani: “Yotaanarí, paminirotya mapi jiwitsikantaitawori, antawo inatzi, owaniinkawaitaka pankotsi”. ² Ikantzi Jesús: “maawoni pankotsi piñaakiri,

irootaintsi impookaitiro, iiro jiñagaitairo piwiryaawitachari mapi”.

Iñagaitairi aririka othonkimataiya

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki Olivo, jimonti-tapaakawo tasorintsipanko. Ari isaikapaaki. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo itsipatakari Andrés, josampitakiri jantyaatsikiini, ikantziri: ⁴ “Pinkamantina: ¿Tsikapaitika omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?” ⁵ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. ⁶ Ojyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁷ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, paamaiyaawo ominthaawashitzimikari, tima ontzimatyii imonkaataiya jirokapaini, tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁸ Jantaminthatawakaayitya maawoni nampitsiki jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. Jiñaitiro ojyiki ontziñiia, jiñaitiro ojyiki tajyinkataantsi. Irootaki itanatyaaawori inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Ontzimatyii paamaakowintaiya. Tima jaakaantaitatyiiimi jiwaripainiki impajawaitaitimi pankotsiki papatotapiinta. Impoña jaayiitanakimi isaikayitzi pinkatharipirori okantakaantziro pawintaana, ari pinkinkithatakotainari janta. ¹⁰ Iro kowapirotachari jityaawo atziripaini inkimakotairo Kamiithari Ñaantsi maawoni nampitsiki. ¹¹ Aririka jaayiitanakimi, iiro pikantashiritzi: ‘¿Oitama nonkantiriri?’ Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi oita pinkantiri, tii iiroka ñaawaitashitachani. ¹² Ari jiñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaantiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi owamaakaantirini ashitariri ikisaniintanakiri. ¹³ Owanaa piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, iro kantzimaitacha aririka pikantaitanakityi iro pawintaiyaana, aritaki nowawisaakotaimi.

¹⁴ Aririka piñaakiri jüitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’ isaikapaaki tsika tii inintakaitziri, inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. Tima iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel-ni”. (maawoni ñaanataironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁵ “Pisaikirika jikokiroki pipankoki, ari pimpoñaatya pishiyanaaki, iiro pityaapanaatzi paapanaati oitya. ¹⁶ Powanikirika pisaiki, iiro paapanaatziro piithaari. ¹⁷ ¡Inkantamachiitiro paata onkaati motyaatatsiri, onkaati tzimatsini iintsiti iiniro ithotzi! ¹⁸ Pamañaari Pawa, onkantya aririka pishiyayitaki, iiro otonkiyotantzimi tyaawontsi. ¹⁹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya

paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzii iroñaaka tii jiñaitziro kimityaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo kimityaawoni.²⁰ Iiromi ishintsitaki Awinkathariti jomairintziro ashironkaantsi, tikaatsi awisakotaatsinimi. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitairi irirori, awintaayitaiyaarini, irootaki jomairintantakawori ashironkaantsi.²¹ Aririka pinkimi inkantaitimi: 'Jirika Cristo'. Pashini kantimini: 'Jirinta Cristo', iiro pikimisantziri.²² Tima impokayitapaaki ojyaarini Cristo, ojyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantayitapaaki, inkowawitya jamatawitirimi jiyoshiitairi Pawa.²³ Paamaakowintaiya iiroka, aritaki nokamantsitakimiro kitziroini”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ “Paata, aririka onkaatapaaki jashironkaita antawo, ari intsiwakanaki ooryaa, iiro joorintanaa kashiri,²⁵ intzirooryaayiti impokiro inkitiki, maawoni oorintayitachari inkitiki impookayiti iijatzi.²⁶ Aripaiti impokai Itomi Atziri inkinantapaiyaawo minkori, jiñaitawairo ishintsinka iijatzi jowaniinkawo.²⁷ Impoña jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi ikaatzi jiyoshiitaitakiri nampiyitawori maawoni tsikarikapaini kipatsiki, irojatzii tsika ochimpitapaa.

²⁸ Ari okimitawo piñaapiintziro iirishitzi pankirintsi, piyotzi irootaintsi osarintsitzimatai.*²⁹ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitairo nokamantayitakimiri, pokimataana.³⁰ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzii jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri.³¹ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³² Tima apaniroini ikantakaawo Ashitairi jiyotziro tsikapaiti imonkaataiya. Tii jiyotziro Itomi, iri owatsipiro maninkariiti saikatsiri inkitiki.³³ Paamaakowintya, aminapiinta pinkantya, pamaña. Tii piyotzi tsikapaiti imonkaatantyaari.³⁴ Ojyatyaawo aririka jiyaati atziri intaina. Jookanakiro ipanko, inkantanakiri maawoni jompiratani oitarika jantiniriri. Iijatzi ikimitaakiri aamaakowintawori pankotsi, inkantanakiri: ‘Paamagaina’.³⁵ Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi ashitawori ipanko, tsiniriitiini, niyankiitipaiti, iñiimataki tyoopi, onkitiijyitzimataki,³⁶ aririka jomapokaimi impiyi, iiro jiñaapaimi pimayi.³⁷ Okaatzi nokantayitzimiri iiroka, irojatzii nokantsitariri iijatzi maawoni: ‘Paamaiya’ ”.

* 13:28 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzii ikantayitziro “higuera”, iro jyookatsiri pashiniki nampitsi.

14

Ikamantawakaita kitziroini jaakaantiri Jesús
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ari kaatapaaki apiti kitiiyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi, jowantapiintaitawori iijatzitapanonka. Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami amatawitiri Jesús ayiri, owamaakaantiri. ² Iro kantacha iiro amaamanitziri kitiiyiri joimoshirinkaita, ipiyakowintarikari atziriiti”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. Ari isaikaki jowaiyani. Ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari. Iyoshiita owaaki inchatiya iitachari “nardo”, oiyiki owinawo, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi oita “alabastro”. Osataakotakiro opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús. ⁴ Kisanaka ikaatzi ñaakirori, ikantawakaanaka: “¿Oitama apaantawori kasankaari? ⁵ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki inkaatimi 300, iri ampashityaari ashironkainkari”. Ikisanakiro tsinani.* ⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaawo, ¿Oitama pikisantawori? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ⁷ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari piñiiri pintsipatyaari, pikowirika pitakotyaari, ari pimpashitayaaari. Irooma naaka, iiro okantaitatyaani piñiina pintsipatayaaari. ⁸ Jiroka tsinani antatziro aawiyiri iroori, iiwataki osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkaitakina. ⁹ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari impimantiri Jesús. Iriiwitaka kaawitachari 12 jiyotaani. ¹¹ Antawo ikimoshiritaiyanakini jiwari, ishinitakiri impiri kiriiki. Jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri Jesús.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Ariitapaaka itanainchari kitiiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri jowaitari kitiiyiriki

* 14:5 Ikantakoitziri jaka “oiyiki kiriiki”, irijatzitai ikantaitaitari iijatzitai “denario”.

Anankoryaantsi. Ari josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “Yotaanarí, ¿Tsikama onkotsitakaantika aaka?”¹³ Ari ikantanakiri apiti jiyotaani: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri jaakotziro ijiñaati kowityaaniki. Poyaatzishitanakiri,¹⁴ tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika jowakaiyaari jiyotaani’.¹⁵ Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro maawoni inkini jowaiyani. Ari ponkotsitakaantiri oyaari”.¹⁶ Jataki jiyotaani ariitaka nampitsiki. Jiñaakiro ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁷ Okanta otsiniriityaanaki ariitapaaka Jesús, itsipata-paakari iijatzi 12 jiyotaani. ¹⁸ Ikanta jowaiyani, ikantzi Jesús: “Pikaataki patyootana, tzimatsi apaani pithokashitini. Imapiro”. ¹⁹ Owashiri ikantaiyanakani. Josampiyitanakiri, ikantziri: “¿Naakama pithokashitimini?” Pashini osampitziri: “¿Naakama?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iriitaki apaani pikaataki patyootakina. ²¹ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziri pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”.

²² Iinta jowaiyani, jaakiro Jesús tanta. Ipaasoonki-wintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi”. ²³ Ipoña jaatakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, jirayitaki maawoni. ²⁴ Ikantziri: “Niraani inatzi, iro shitowatsini jawisakoshiritantaiyaari ojoyiki. Irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari. ²⁵ Iiro niritaawo, irojatzi paata aririka impinkathariwintantai Pawa, ari napiitairo. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ²⁷ Ikantzi Jesús: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniripaiti. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nowamairi aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookanaki ipira.

²⁸ Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-ki noyaapaimi”.

²⁹ Ipoña ikantzi Pedro: “Aritaikima jookawintaimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”. ³⁰ Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsiniripaiti, tikiraata japiitziro jiñi tyoopi, mawajatzi pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. ³¹ Iikiro ishintsitatzi Pedro, ikantzi: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ikanta jariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri jiyotaani: “Ari pisaikawaki jaka, namanamanaatawatya”.
³³ Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo iijatzi Juan. Antawo jiraashiritakotapaaka. ³⁴ Ikantziri: “Owamaimatatyina nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, pinkakimpiti”.
³⁵ Jawisaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, jamanapaaka, iiro ikimaatsitantawo awijyimotirini.
³⁶ Ikantziri: “Ashitanarí, tikaatsi pomirintsitzimotimini iiroka. Nokowawita pookakaawintinami onkaati nonkimaatsityaari. Iro kantacha iiro pantanawo nokowawitakari naaka, iro panti oita pikowakaakinari iiroka”.
³⁷ Ipoña ipiyapaaka, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “Simón, ¿Oita pimaantari? ¿Tiima pikisashitawo piwochokini?”
³⁸ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”.
³⁹ Iijatzi ipiyanaa, amanapaa iijatzi. Irojatzzi japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawo okantaka iwochokini. Ikaaniwaitzi jiyotaani, tii jiyotzi oita inkantiri. ⁴¹ Iro mawatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakiri: “¿Irojatzzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitiri kaaripiroshiriki atziri. ⁴² Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitzimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani jinatzi pinkathariiti apatowintariri Jesús: Ijiwari Ompiratasorintsitaari, Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroriiti. ⁴⁴ Tima Judas, pithokashitantachani, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Tsika itzimi nonthopootapaakiri, iriitaki, poojotiri, paanakiri”.
⁴⁵ Ikanta jariitapaaka, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanarí”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁴⁶ Joirikaitapaakiri Jesús, joojoitapaakiri. ⁴⁷ Ikanta tsipataririri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitantanari powathaaminto, pipajaminto?”
⁴⁹ Tima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro imonkaatantyaari

josankinatakoitakinari pairani”.⁵⁰ Shiyaiyanakani jiyotaani, jookawintaitanakiri apaniroini.

Mainari shiyainchari

⁵¹ Tzimatsi mainari oyaatakowintanikiriri Jesús. Ikithaawitaka. Iro kantzimaitacha joirikawiitakari irirori, ⁵² jaatonkoryaanakiro iithaari ithañaanaka, ishiyamirikitashitanaka.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ipoña jagaitanakiri Jesús ijiwaripiroritiki Ompiratasorintsitaari. Ari japatotaiyakani maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. ⁵⁴ Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki iintsikiryoini, joyaatakowintakiri Jesús, irojatzari jariitantapaaka osaiki ipanko ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaakari jompiratanipaini, jakitsitaiyani paampariki. ⁵⁵ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzari apatotainchari, jaminawitaka iitya thiiyakotyaarini Jesús onkantantyaari jowamaakaanteri. ⁵⁶ Tzimawitaka oiyiki thiiyakowitapaakariri, tiimaita imonkaatawakaa ikantawitakari pashinipaini. ⁵⁷ Opoña ikatziyanaka apanipaini, ithiiyakotanakari Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokimiri naaka chapinki jirika, ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, jiwitsikani atziri, iro awisawitatya mawa kitiiyiri nonthonkairo niwitsikainiri pashini, kaari ipomirintsiwinta atziri jiwitsikiro’”. ⁵⁹ Tima jinashiyitakawo okaatzi ikantawitakari pashini. ⁶⁰ Ipoña ikatziyanaka ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, josampitanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pakanta? ¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?” ⁶¹ Irojatzari jimairitaki, tii jaki. Japiitzi jiosampitzi: “¿Iirokama Cristo, Itomi Tasorintsitatsiri?” ⁶² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootantsi piñiiri Itomi Atziri intsipataiyaari jakopiroriki Pawa impinkathariti. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶³ Ikanta ikimaki ijiwaripiroriti, jaanakiro iithaari isagaanakiro ikisanaka, ikantzi: “¿Iitama pashini ankowiri inkinkithatakoitiri? ⁶⁴ Pikimaiyakirini maawoni ithainkakiri Pawa. ¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ikantzi maawoni: “¡Tzimataiki ikinakaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!” ⁶⁵ Tzimatsi apanipaini iwapootanikiriri. Tzimatsi pashini otzimikapootakiriri, ipoña ikapojawaitziri, ikantzimaitari: “¿Incha piyoti Kamantantanirí?” Jimatsitakawo iijatzi jompiratanani ijiwaripiroriti, ipajawoowaitakiri.

*Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús**(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Isaikaki Pedro jikokiroki, shitowapaaki tsinani jompiratani ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari. ⁶⁷ Oñaapaakiri Pedro jakitsita paampariki, okantziri: “¿Tiima iiroka itsipatapiintari Jesús Nazaret-jatzi?” ⁶⁸ Jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tiitya, tii niyotzi iita pikantanari”. Shitowanaki kapichiini. Irojatzii jiñaantanakari tyoopi. ⁶⁹ Okanta osamaniityaaki, oñagairi iijatzii, okamantakiri akitsitachari, okantziri: “Irijatziita jirika”. ⁷⁰ Japiitanakiro Pedro jotikiro. Tikira osamanitzi, japiitanakiro ikaatzi saikaintsiri josampitziri, ikantziri: “Iirokataki itsipatapiinta Jesús, tima Galilea-jatzii pinatzi, iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷¹ Ikantzi: “Tii niyotziri pikantanari. Jiyotzi Pawa imapiro nokantzi, nothiyarika, jowasankitainaa”. ⁷² Ari japiitanakiro jiñaanaki tyoopi, kantanaka apiti japiitakiro. Ikinkishiryaaanaki Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira apititanaki jiñi tyoopi, mawajatzii potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”. Iraanaka ikinkishiryaaanakiro.

15*Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki**(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)*

¹ Okanta okitiiyyitamanai, japatotaiyaani maawoni pinkathariiti: ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, Yotzinkariiti, oiyiki ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joojoitanakiri, jagaitanakiri isaiki Pilato. ² Josampitawakiri Pilato, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikisaniintanakiri, ithiyyakowintanakari. ⁴ Japiitanakiri Pilato josampitziri: “¿Tikaatsima pinkantiri iiroka? ¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoyiitzi?” ⁵ Tii jaki Jesús. Jotzikanaminthatanakiri Pilato jirika Jesús.

*Jiyakawintaitziri Jesús**(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)*

⁶ Tzimatsi jantapiintziri Pilato: maawoni osarintsiki jomoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaantaitziri ikowiri. ⁷ Tzimatsi iitachari Barrabás, jomontyaitziri itsipayitakari ikaataiyini jowamaantaki, jowayiritari iwinkathariti. ⁸ Ikanta ipokaiyapaakini atziri, ikowakotapaakiri Pilato jantiro jamitapiintari. ⁹ Jakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikowi

nomishitowakaantiri jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?’ ” ¹⁰ Jiyotzi Pilato, ikisatya ijiwari Ompiratasorintsitaari jaakaantantakariri Jesús. ¹¹ Iro kantzimaitacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, jowatsimaakiri atziriiti inkantaiyini: “Iri kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás”. ¹² Japiitanakiri Pilato josampitziri: “Jirika jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinka’, ¿Tsikama nonkantirika?” ¹³ Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁴ Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁵ Ikowanaki Pilato jantiniri ikowakiri atziripaini, jomishitowakaantakiri Barrabás. Iri ipajatakaantanaki Jesús, jagaitanakiri impaikakoitiri.

¹⁶ Ikanta owayiriiti ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato, jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatotakiri maawoni owayiri. ¹⁷ Ikithaatapaakiri kithaarintsi pitzirishimawopirotatsiri kimitawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. Ipoña jamathaitantakari kitochiitapo. ¹⁸ Iro jantantawori jiroka, tima ithainkimawaitatziiri. Ikaimotzimaitari, ikantzi: “¡Jirikataa iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” ¹⁹ Ipoña jompojainatantari sawoo. Jiiwapootakiri. Jotzirowashitzimaitari impinkathatirimi ikantzi. ²⁰ Ari jishitakiro ishirontaminthatari. Jaatonkoryagairi, ikithaatairi iithaari irirori. Jaanakiri impaikakotiri.

Jowamaitakiri Cristo ipaikakoitziri

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹ Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iwaapati Alejandro itsipatakari Rufo, itonkiyotakari jariita nampitsiki, ishintsiwintanakiri jinatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús. ²² Jagaitanakiri tonkaariki oita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriitoni”). ²³ Ipaikoitapaakiri imiri itsipataitakiro kipijyaari, tii jiriro.* ²⁴ Ipoña ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jowawisaawakaawo ikithaayitari Jesús, ikimitakaantakiro jiñaaritaita jiyotantyaari intzimi ayironi. ²⁵ Aritaki jinokiityaapaaki ooryaatsiri, ipaikakoitakiri Jesús.† ²⁶ Josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. ²⁷ Ari itsipataitakiri ipaikakoitziri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki. ²⁸ Ari imonkaatakari osankinatainchari pairani, okantzi: Itsipataitakiri kaaripiroshiritatsiri.

* **15:23** Jiroka kipijyaari oita “mirra”. Iro joitaitziriri atziri, ijampawathatantyaari, iiro ikimaatsiwaitantawo aririka jowasankitaitiri.

† **15:25** Iro ikantaitziri pairani: jiiwiyaaka ooryaa 3.

29 Ithainkimawaitakiri ikaatzi awisayitatsiri janta, jotikayinata, ikantziri: “Aña iiroka pookirori tesorintsi-panko, iro awisawitasya mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzi.‡ 30 ¿Oitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi powawisaakotaiya?” 31 Irojatziri ikantsitakari iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, jowashiyawintari, ikantawakaiyani: “Jowawisaakotziri pashini, ¿Kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? 32 ¡Incha jayiiti Cristo-witachari jiiitatziri ‘Iwinkathariti Israel-mirinkaiti’, ankimisantantyaariri!” Jimatsitanakawo itsipatakari ipaikakota, ithainkimawaitakiri.

33 Okanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashita-paaka otsiniritanaki, irojatziri jyiitiini itainkanaki ooryaa. § 34 Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Eloi! ¡Eloi! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Pawa, Pawa, ¿iitama pookawintantakinari?”) 35 Ikanta jirikapaini saikawintakiriri Jesús, ikimawitawakari ikaimanaki. Ikantanaki: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. 36 Ishiyapainta apaani, jomitsitsiyakiro manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatiro, ikantzi: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitiri”. 37 Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, tii jañiinkatanai. 38 Okanta janta tesorintsi-pankoki, sagaanaki niyankiniki tontamawotatsiri ithatashiitziro, opoñaanaka jinoki irojatziri isaawiki, apikota okantanaka. 39 Ikanta ijiwari owayiriiti katziyawintakariri Jesús, jiñaakiri ikaimanaki shintsiini ikamantanakari, ikantanaki irirori: “Imapirotatyaama Itomintari Pawa jirika”.

40 Tzimatsi iijatzi tsinani aminaintsiri jantyaatsikiini. Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, Salomé, María inaanati iyaapitsi Jacobo iijatzi José. 41 Jirokapaini tsinani irootaki tsipatakari pairani Jesús Galilea-ki, oiyiki imitakoyitakiri. Otsipatakawo iijatzi pashini tsinanipaini oyaatapaakiriri Jesús ipokaki Jerusalén-ki.

Ikitaikiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Aritaki tsiniriityaanaki. Irootaki kitiiyiri jaminantapi-intaitari joyaari oñaatamanai, kitiiyiri jimakoryaantaitari.

‡ 15:29 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata, aririka inthainkashiryaanti. Iro kimitawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookoti atziri anthainkimatiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!” § 15:33 Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaaanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatziri jiwiyaaanaka ooryaa 9.

43 Ikanta José poñaachari Arimatea-ki, ikaatapiintziri japatota jiwariiti, irijatzi oyaawintariri Pawa impinkathari-wintantai. Tii ithaawi jiyaatashitanakiri Pilato, ikanta-paakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. 44 Tima jomapoka-paakiri Pilato, tii jiyowita kamaki Jesús. Ikaimakaan-takiri ijiwari owayiriiti, josampitakiri imapirorika ikamaki Jesús. 45 Ikamantaitakiri Pilato, ishinitainiri José jaanairi. 46 Jamanantashitakiri kithaarintsi jintamawotatsiri. Ikin-taryaakotairi, iponatakiri. Jowakotakiri imoontashiitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinakaantaki mapi, jojyipi-takotantakari. 47 Okanta María Magdala-jato otsipatakawo María inaanati José, aminaiyakini iroori tsika jowaitakiri.

16

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Awisanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ari amanantaiyakini kasankaari María Magdala-jato, otsipatakawo pashini María inaanati Jacobo, iijatzi Salomé, jataki ontziritantaiyaari Jesús. 2 Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanaki iyaati omooki jowakoitakiri Jesús. Aritaki ishitowimatapaaki ooryaatsiri ariitzimatapaaka janta. 3 Okantawakaiyani: “¿Iityaaka otainkironi mapi jomontyaintakariri?” 4 Iro aminawitapaaka, oñaatzi otainkaki mapi, tima antawo mapi inatzi. 5 Tyaapaaki omooki jowawiitakari. Oñaapaakiri mainari isaikaki akopiroriki, okitamaanikitaki iithaari. Othaawaiyanakini. 6 Ipoña ikantanakiro irirori: “Iiro pithaawawaitzi. Iriima pipokashiwita Jesús Nazaret-jatzi, ipaikakoitakiri chapinki. Añagai, tii isaiki jaka. Paminiro jowawiitakari. 7 Pimpiyanaki, pinkamantayitairi jiyotaani, pinkantairi Pedro ari jiyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayitairi. Aritaki ikamantsitakimi”. 8 Oshiyapithatanakawo omoona, ompitawaitanaka. Tikaatsi pashini atziri onkamantanaki, tima othaawanakitzi.

Joñaagaawo María Magdala-jato

(Jn. 20.11-18)

9 Aritaki añagai Jesús amaityaaki domingo, iro jitanaa joñaagaawo María Magdala-jato joshinchagairi pairani jaagawitawo kaatatsiri 7 piyari. 10 Irojatzii iyaatashitantanakariri itsipayitakari pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraawaitaiyani, okamantapaakiri oñagairi. 11 Ikanta ikimawitawakawo oñagairi Jesús jañagai, tii ikimisantaitziro.

*Joñaagaari Jesús apiti jiyotaani**(Lc. 24.13-35)*

¹² Ikanta Jesús, joñaagaari apiti jiyotaani jiyaataiyini aatsiki, pashinipootapai kapichiini. ¹³ Ari ipiyaiyanakani irirori, ikamantawitapaakari ikaataiyini. Ari ikimitsitakari iijatzi, tii ikimisantaitziri.

*Jotyaantziri Jesús jiyotaani**(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)*

¹⁴ Ikanta jowawaita 11 jiyotaani, ari joñaagaari Jesús, ikami-naapairi, jiñaakiri kisoshiri ikantaiyakani, tii ikimisantziri ikaatzi ñaayitairiri jañagai. ¹⁵ Ikantapairi: “Piyaati pothotyiro maawoni kipatsi. Pinkinkithatainiri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁶ Itzimirika kimisantawakironi, owiinkaatanachani, iriitaki awisakoshiritaatsini. Iriima kaari kimisantawakironi, jowasankitaayiiitairi. ¹⁷ Jiroka inkantanaiya kimisantanaatsini: joshinchaayitairi piyarishiritatsiri impairyiina naaka. Jiñaawaiyitairo pashinitatsiri ñaantsi. ¹⁸ Aririka joirikawityaari maanki, aririka jirawityaawo piyantatsiri, tikaatsi onkantiri, iiro ikami. Ari joshinchaayitairi mantsiyaripaini iijatzi”.

*Tzinagaa Jesús inkitiki**(Lc. 24.50-53)*

¹⁹ Ithonkakiro Awinkathariti ikamantayitakiri, irojatzi itzinaantanaari inkitiki, itsipatapaari Pawa ipinkathariwintantapai. Isaikimotapairi jakopiroriki. ²⁰ Ikanta jiyaataiyanakini jiyotaani, ikamantantaki maawoni nampitsiki. Awinkathariti antakaayitakiriri, jantakaayitakiri kaari jiñaapiintaitzi, ari onkantya jiyotantaityaari imapirotatya ikamantantziri. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI LUCAS

Jiwithaitari Teófilo

¹ Ojyiki kowawitainchari josankinatiromi okaatzi awijyi-motakairi. ² Ikowaitaki jothotyitiro okaatzi jiyotaayitakairi ñaayitajaantakirori owakiraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsi. ³ Ari nokimitakari iijatzi naaka Teófilo. Tima naakow-intakawo iintsikiryoini tsika okanta opoñaantanakari, irootaki nosankinatantzimirori iiroka okaatzi awisayitaintsiri. ⁴ Ari onkantya piyotakotantyaawori tyaaryoopiromi okaatzi jiyotaawitaitakimiri.

Ikinkithatakoitziro itzimantakari Juan

⁵ Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaiki Ompiratasorintsitaari jiita Zacarías, icharini Abías-ni jinatzi. Irooma iina oita Elisabet, isawo Aarón-ni inatzi iroori. ⁶ Kamiithashiri ikantaiyani apitiroiti ipinkathatziri Pawa. Imonkaatziniri okaatzi ikowakairiri, tikaatsi inkinakaashitapaintya. ⁷ Tii itzimimaita jowaiyani, tima maanirothaki inatzi Elisabet. Jantaripirotashitapaaka apitiroiti. ⁸ Okanta pashini kitijyiri, monkaataa jantapiintantawori Zacarías jompiratasorintsitantari. ⁹ Tima iro jamitapiintaiyarini Ompiratasorintsitaari, ikimitakaantziro iñaarita, ari iñaitakiro iri Zacarías tyaatsini tasorintsipankoki intainiri Pawa kasankainkari. ¹⁰ Piyotaiyachani atziri jikokiroki jamanaiyani, itagaitzirowa kasankainkari. ¹¹ Ari joñaagakari Zacarías imaninkariti Awinkathariti, ikatziyimotapaakari jakopiroriki itayirowa kasankainkari. ¹² Antawoiti ithaawanaki, iyokitzi ikantanaka jiñaawakirira. ¹³ Ipoña iñaawaitanaki maninkari, ikantzi: “Zacarías, iiro pithaawi. Tima ikimaitakimiro pamanani. Ari piñaakiro piina Elisabet, owaiyanti. Iri piitiri Juan. ¹⁴ Aririka intzimaki pitomi, owanaa pinkimoshiriwintiri, ari inkimitsityaari iijatzi atziripaini. ¹⁵ Tima ñaapirori inkantakaiyaari Pawa. Iiro poitziri kachoyitatsiri ishinkiiitari. Tima inampishiritantakari kitziromi Tasorintsinkantsi intzimakirika. ¹⁶ Inkinkishiritakaiyaari Israel-mirinkaiti inkimisantairi Awinkathariti Pawa. ¹⁷ Iriitaki iiwatapaakirini Awinkathariti. Inkantakaatyaari ishintsinkani Elías, ari jaapatziyashiritakaiyaari owaiyantzinkariiti maawoni jowaiyaniiti. Ari jowamiithashiriyitairi katsimashiriri,

ari onkantya jiwitsikashiritantaityaari inkimisantaitiri Awinkathariti".¹⁸ Jakanakiri Zacarías maninkari, ikantziri: "¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaawori jiroka? Tima antaripirotopaakina naaka, iijatzi okimitsitakari noina".¹⁹ Ikantzi maninkari: "Naakataki Gabriel, poñaachari Pawaki. Jotyaantakina nonkamantimiro Kamiithari Ñaantsi.²⁰ Iro kantzimaitacha, okantakaantziro pithainkañaanitakina, kisopaanti pinkantya iroñaaka, irojatzi imonkaatatantyaari okaatzi nokantakimiri".²¹ Saikaiyatsini pashini jikokiroki joyaawintaiyarini Zacarías, ipoña ikantawakaiyani: "¿Litama josamanitantari Zacarías tasorintsipankoki?"²² Ikanta ishitowawitapaa Zacarías, tii okantzi iñaawaitapai, jookojookowaitashitapaaka. Ari jiyotaitanakiri tzimatsi jiñaakiri tasorintsipankoki. Jashi jowanakiro ikisopaantitanaki.²³ Irojatzi imonkaatatantawori kitiiyjiri jantawaitzi tasorintsipankoki, jatai ipankoki irirori.²⁴ Okanta Elisabet iina Zacarías, motzitaki. Antawoiti okinkishiritaka, tii oshitowai opankoki ikaatzi 5 kashiri omairintaka, okantashiriwaitzi:²⁵ "Irootaki inintakaakinari Pinkathari naaka, ari onkantya iiro imanintawaitaitantana".

Ikinkithatakoitziro intzimantyaari Jesús

²⁶ Okanta, awisanaki 6 kashiri, jotyaantairi Pawa maninkari Gabriel nampitsi iitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki,²⁷ iñiuro mainawo kaari ñiirini shirampari, iitachari María, tima irootaki iinantyaari iitachari José, icharinini David.²⁸ Ikanta ityaapaaki maninkari osaikira María, ikantapaakiro: "¡María! Niwithatzimi. Itsipataimi iiroka Awinkathariti. Panaakoyitakiro pashini tsinaniyitatsiri inishironkapirotaimi Pawa".²⁹ Okanta oñaawakiri maninkari, iyokitzi okanta okimiri ikantapaakirori jiwithatapaakawo.³⁰ Ipoña ikantziro maninkari: "María, iiro pithaawi, tima inishironkataimi Pawa.³¹ Ari piñaakiro pimotziti, intzimi piintsiti. Iri piitiri JESÚS.³² Iriitaki matironi iñaapirotya, jiiyiitiri Itomi Jinokijatzi. Tima Pawa Awinkathariti, iriitaki pinkatharitakairini ikimitaakiri pairani icharinini David ipinkatharitakaakiri.³³ Irijatzi pinkathariwintairini ikaatzi ichariniyitari Jacob-ni, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai irirori".³⁴ Ari osampitanakiri María, okantziri: "¿Tsikama onkini nomotziti, tii noñiiri shirampari?"³⁵ Jakanakiro maninkari, ikantziro: "Iriira kantaikaiyaawoni Tasorintsinkantsi. Tima ipamankantakimiro ishintsinka Jinokijatzi, oiyapaatyaawomi opamankantzi aamparyaantsi. Irootaki jiiitantyaari powaiyani Tasorintsi Itomi Pawa.³⁶ Ari okimitsitakari iijatzi pirinthori Elisabet, jiiwiitari maanirothaki, okantawitaka antawopirowitaka iroori,

motzitai. Tzimakotaki 6 kashiri. ³⁷ Tima tikaatsi kompitzimotyaaarini Pawa”. ³⁸ Opoña okantanaki María: “Naakataki jompiratani Pinkathari, jantinawo okaatzi pikantakinari”. Irojatzzi ipiyantanakari maninkari.

Iyaataki María ariityaawo Elisabet

³⁹ Opoña pashini kitiiyyiri, shintsiini iyaatanaki María, jataki tonkaariki Judea-ki osaiki nampitsi, ⁴⁰ irojatzzi ariitantakari ipankoki Zacarías, iwihatapaakawo Elisabet. ⁴¹ Okanta okimawakiro Elisabet iwihatapaakawo María, ijyiwatanaka omotzitakiri. Tima ikantakaanakityaawo Elisabet Tasorintsinkantsi, ⁴² oñaawaitanaki shintsiini iroori, okantanaki: “Irokataki anairori pashini tsinaniyitatsiri itasonkawintaimi. Ari inkimityaari iijatzzi powaiyani. ⁴³ ¿Oitama pipokashitantanari inaanatityaari Nowinkathariti? ⁴⁴ Tima nokimawakimi piwihatapaakina, ijyiwatanaka nomotzitakiri naaka, ikimoshiritanaki. ⁴⁵ Kimoshiri pinkantaiya iijatzzi iiroka pikimisantaki, tima aritaki imonkaataiya okaatzi ikowakaakimiri Awinkathariti”.

⁴⁶ Opoña okantanaki María:

Antawoiti nowishiryaaawintaiyaari Nowinkathariti,

⁴⁷ Kimoshiri nonkantawintaiyaari Pawa tsika itzimi owawisaakoshiritainani.

⁴⁸ Tima iñaakiro jompiratani ashironkaawaitaka, Aripaiti inkantayitai: Antawoiti itasonkawintaitakiro.

⁴⁹ Tima antawoiti jantzimotakinari matzirori otzimi ishintsinka.

¡Tasorintsi inatzi iwairo!

⁵⁰ Ari inkantaitatyiiyaani inishironkayitairi inkaati inchariniyitaiyaari paata,

Tsikaarika inkaati pinkathayitairini.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayitakari.

Japirotsitairi ikinkishiriwitari jantirimi kantakaapirowaitachari.

⁵² Ikaatzi pinkathariwitachari, ikantakaantakiro Pawa iiro jiyaatakaantawo impinkathariti,

Iri jiñaapiroatakaiya ikaatzi tsinampashiryaaawitachari.

⁵³ Jajyaagantakaayitairi ikaatzi tajaaniintawitachari, Iriima ikaatzi ajaagantawitachari jaapithayitairi tzimimowitariri jomishitowakiri.

⁵⁴ Inishironkatairi Israel-mirinkaiti, tima jompiratani jinayitaki.

Tii ipiyakotziri inishironkayitziri,

⁵⁵ Tima iro ikantayitakiriri pairani achariniyitakari, Jitakari Abraham-ni irojatzzi inkaati inchariniyitaiyaari.

56 Ari osaikimowaitapaintziro María jiroka Elisabet ikaatzi mawa kashiri, irojatzji opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan owiinkaatananiri

57 Ikanta imonkaataka ontzimaanitantyaari Elisabet, tzimaki otomi. 58 Ari ipokaiyakini ojyininkapaini ikimoshiriwintaiyironi, tima jiyotaiyakini antawoiti inishironkatakiro Pawa. 59 Aritaki maakotapaaki 8 kitiiyjiri iintsi, jagaitanakiri intomishinataanitiri, ari ikowawitaka jiiitairimi Zacarías, tima iwairo inatzi iwaapati. 60 Irojatzji okantantanakari inaanati: “Iiro jiita Zacarías, jiitya Juan”. 61 Ari ikantaitanakiro: “¿Iitaka? Tima tikaatsi pijyininka iitachani Juan”. 62 Ipoña jookotaitakiri iwaapati josampiitzi, tsika inintzi jiiitiri. 63 Jookotaki Zacarías inchakota jamaitiniri, ari josankinatakiri, okantzi: “Juan jiitya”. Iyokitzi ikantanaka jaminanakiri ikaatzi osampitakiriri. 64 Jomapokashitanaa iñaawaitanai Zacarías. Antawoiti ipinkathatanakiri Pawa, ipaasoonkitanakiri. 65 Pagaanka ikantaiyanakani ijyininkapaini Zacarías. Tima ithonka ikimakoitakiro tonkaariki Judea-ki okaatzi awisaintsiri. 66 Pampithashiri ikantaiyanakani ikaatzi kimakowintakiriri, ikantaiyini: “¿Tsikama jiityaaka paata jirika? Tima kimpoyaawinta jowanakiri Awinkathariti jirika iintsi”.

Ikamantantakiri Zacarías

67 Ikanta Zacarías, ashitakariri iintsi, ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikamantantanaki, ikantzi: 68 Kamiitha jinaki Awinkathariti Pawa, Iwawanitari Israel-mirinkaiti, Ipokaki impinakowintayitai. 69 Jotyaantakairi matzirori jowawisaakoshiritantzi, Iriitaki icharinitakari David-ni, jompiratani. 70 Iro iñaawaitakaakiriri pairani tasorintsitatsiri Kamantantaniri. 71 Iri owawisaakoyitaini itzimawita kisaniiintawitairi. 72 Tima inishironkatairi ikaatzi achariniyitakari, Iiro imaijantairo tasorintsitatsiri ikajyaakaawakaakari. 73 Irootaki jiroka ikajyaakaakiriri pairani acharinini Abraham, Onkaati jantzimotairi. 74 Jookakaawintai itzimawita kisaniiintawitairi, Tikaatsi anthaawantaiya ankimisantairi. 75 Kitishiri ankantayitaiya. Kamiithashiri ankantawintaiyaari kitiiyjiriki. 76 Irooma iiroka notomi, jiiyiitimi iyamantaniriti Jinokijatzji.

Tima iirokatakaki iiwatirini Pinkathari, piwitsikaantiri tsika inkinayitanaki.

⁷⁷ Iiroka kamantairini ajoyininkapaini, iro jiyotantyaari iri-itaki owawisaakotantaniri.

Iri piyaakotairini ikaaripiroshiriwaiwitaka.

⁷⁸ Tima antawoiti okantaka inishironkatai Pawa, Jotyaantakairi poñaachari inkitiki ikimitakotapaakawo okantaranki owakiraa okitiijyitamanai.

⁷⁹ Ikitainkatakotairi ikaatzi saikayitatsiri otsinirikitzi.

Ikitainkatakotairi otsimankakowitari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Iri oñaagantaironi tsika ikantaita isaikaitzi kamiitha.

⁸⁰ Kamiitha ikimotatzi iintsi, ñaapiroshiri ikanta. Ari inintziro isaikawaitzi otzishimashiki, irojatzzi imonkaatantakari joñaagaiyaari Israel-mirinkaiti.

2

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

¹ Ikanta Pinkathari César Augusto, ikantakaantaki josankinatakotya maawoni atziri. ² Aripaiti omapokaka josankinatakoitya ijiwatantari Cirenio janta Siria-ki. ³ maawoni atziri jiyaataiyakini josankinatakotya inampiki tsika ipoñaayita pairani icharinini. ⁴ Irojatzzi itonkaantanakari José irirori, ipoñaanaka Nazaret saikatsiri janta Galilea, jiyaatiro nampitsiki tsika itzimaki pairani Pinkathari David, oita Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima jirika José icharini jinatzzi David-ni. ⁵ Ari josankinatakotyaari irirori intsipatyaawo iinathori María, tsika otzimi ikajyaakari jayiro. Aritzimaitaka motzitaki iroori. ⁶ Ikanta jariitaiyakani Belén-ki, irootaintsi ontzimaaniti María. ⁷ Ari itzimakiri itanakawori otomi. Oponatakiri, omaryaakiri jowamintoki piratsi, tima tii oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti ipoña aamaakowintariri oijya

⁸ Okanta jantyaatsikiini nampitsi, tzimatsi kakiwintziriri tsiniripaiti joiyyati jaamaakowintari. ⁹ Ari joñaagakari imaninkariti Awinkathariti. Okitiijyiinkatakotapaakiri jowaniinkawo Awinkathariti, antawoiti ithaawaiyanakini. ¹⁰ Iñaanatapaakiri, ikantziri: “Iiro pithaawashiwaita. Tima namatziimi Kamiithari Ñaantsi, iro oimoshirinkairini atziiriiti. ¹¹ Tzimataiki iroñaaka owawisaakotantaniri inampiki pairani pinkathari David-ni, iriitaki Cristo Awinkathariti. ¹² Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri iinchaaniki jomaryaitakiri jowamintoki piratsi”.

13 Iñaitatzi ikoñaatapaaki oyyiki inkitiwiri itsipatapaakari maninkari, ipampithaawintapaakiri Pawa, ikantaiyini:

14 ¡Iro kamiithapirotatsiri otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinokipirotsi inkiti!

¡Isaikayitai kamiitha inishironkataniiti kipatsiki!

15 Ikanta ipiyaiyanaani maninkariiti inkitiki, ikantawakaanaka aamaakowintariri joijyati: “Thami aati Belén-ki, aminakitiro oita awisaintsiri. Ari añiuro ikamantajaantakairi Awinkathariti”.

16 Shiyaiyanakani, irojatzi jiñaantapaakawori María otsipatakari José, omaryaakiri iinchaanikiti jowamintoki piratsi. 17 Ikanta jiñaapaakiri, ikamantantapaakiro okaatzi ikantakiriri inkaanki maninkari.

18 Iyokitzi ikanta jaminaitziri aamaakowintariri oijya ikimaitziri ikinkithawaitzi.

19 Irooma María, antawo okinkishiritakotawo okaatzi ikantaitapaakirori. 20 Ipoña ipiyaiyanaani aamaakowintariri oijya, thaaminta ikanta ipampithaawintanairi Pawa, tima jiñaayitakiro okaatzi ikamantaitakiriri inkaanki.

Jagaitanakiri Jesús tesorintsipankoki

21 Ari maakotapaaki 8 kitiiyyiri iinchaaniki, jagaitanakiri intomishitaaniitiri. Irojatzi jiiitaitantakariri JESÚS tima ari jiiisitakari maninkari tikiraamintha omotzitiriita María.

22 Okanta jimonkaatakiro kitiiyyiri jomairintaiyani onkantantyaari inkitiwathayitai, tima iro ikantakaantakiri Moisés-ni. Ari jagaitanakiri Jesús Jerusalén-ki jashitakaiyaari Awinkathariti.

23 Iro jimonkaatantyaawori Osankinarintsipirori ikantakaantziri Awinkathariti, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokani tsinani, Jashitakaityaari Pinkathari, itasorintsiti jinatyi.

24 Imatantyaawori jimonkaatiro ikantakaantani Pinkathari, ontzimatyii intainiri Pawa:

Apiti konthawo, iirorika apiti iryaani shiro.

25 Tzimatsi janta Jerusalén-ki shirampari jiita Simeón. Tampatzikashiri jinatzi jirika shirampari, pinkathatorintsitaniri jinatzi, tima iri inampishiritantakari Tasorintsinkantsi.

Iriitaki oyaawintawori inkimoshiritakaitairi Israel-mirinkaiti. 26 Jiyoshiritakaakiri Simeón Tasorintsinkantsi, iiro ikamita irirori irojatzi jiñaantatyaariri Isaipatzii totani Awinkathariti.

27 Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, pokaki tesorintsipankoki. Ipoña ashitariri Jesús jaanakiri tesorintsipankoki jimonkaatantyaawori ikantakaantaitani, 28 ithomaawakiri Simeón jirika iinchaaniki, ipaasoonkitanakiri Pawa, ikantzi:

29 Monkaatapaaka Pinkathari okaatzi pishinitakinari, Pishinitaina iroñaaka nonkami, tima pompiratani powakina.

³⁰ Tima noñaakiri owawisaakotantaniri.

³¹ Iriitaki potyaantakiri owawisaakotairini atziripaini.

³² Iri kitainkatakoyitairini atziri kaari ajyininkata.

Iri kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri Israel-mirinkaiti.

³³ Iyokitzi ikanta ashitariri, ikimakowintziri jiñaantsikowintaitziri Jesús. ³⁴ Ikanta Simeón itasonkaw-intakiri, ikantanakiro inaanati Jesús: “Jirika iinchaaniki iri kantakaiyaawoni jaminaashiwaitantaiyaari oyyiki ajyininka Israel-mirinkaiti, kimiwaitaka imparyaatyimi. Iri kantakaiyaawoni iijatzi jawisakoshiritantaiyaari oyyiki, kimiwaitaka intzinagaatyimi iparyaawitaka. Tima oyyiki inkantaiti: ‘Kaari iroopirori ñaantsi iñaaniyitakari’.” ³⁵ Tima jirika iinchaaniki iri oñaagantironi okaatzi inkinkishiritaityaari. (Iro kantzimaitacha antawoiti powashiritanatya iiroka kimiwaitakimi jowathagaitatyimi.)”

³⁶ Ari osaiki iijatzi tsinani iitachari Ana, kamantantaniro inatzi iroori, irishinto Fanuel icharinitanakari Aser. Antawokipirotaki iroori. Aitsiwitaka oimi owakiraa omainawotapaaki, 7 osarintsi otsipawitakari oimi.

³⁷ Ikamakira oimi, tzimakotaki okaatzi 84 osarintsiti. Ari ashi owatziiro osaiki tasorintsipankoki, aakowintawo kitijyiri iijatzi tsiniripaiti amana, otziwintakawo iijatzi.

³⁸ Ari opokapaakiri jiroka tsinani, opaasoonkitapaakiri Pawa. Opoña okinkithatakotanakiri iinchaaniki, irojatzi ikimantaiyakarini ikaatzi oyaawintawori impinakowintaitiri Jerusalén-jatzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹ Aritaki jimonkaatakiro okaatzi ikantakaantziri Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret.

⁴⁰ Thaaminta ikanta ikimotatzi iinchaaniki, iikiro jiyaatatzi ishintsitzi, yotaniri ikanta. Amaakowinta jowakiri Pawa.

Isaiki Jesús tasorintsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarintsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. ⁴² Ikanta Jesús aritaki tzimakotaki 12 josarintsiti, jataiyakini Jerusalén-ki tima iro jamitapiintari joimoshirintya. ⁴³ Aritaki kaataki joimoshirinkaiyani, piyaiyaani ashitariri, irojatzi isaikanaki Jesús Jerusalén-ki, tii jiyotzi ashitariri. ⁴⁴ Iñaajaantaki ii-wataki Jesús itsipatanaari ikaataiyini. Anitaki apaani kitijyiri, ari ikowawitaari, josampiwitakari ijyininkapaini

ikaatzi jiyaataiyini. ⁴⁵ Tii jiñiiri, ipiyaa Jerusalén-ki jam-inaminatakiri. ⁴⁶ Mawa kitiiyjiri jiñaantaariri isaiki tasor-intsipankoki, ikinkithawaitakaayitziri yotakotzirori Ikan-takaantaitani, josatikaitakiri niyanki, josampiminthaziri. ⁴⁷ Iyokitzi ikanta jaminaitziri jiñaitakiri imapiro jiyotanitzi, jakayitakiro kamiitha okaatzi josampitakiriri. ⁴⁸ Ikanta jiñaapairi ashitariri, iyokitzi jaminapaakiri, okantapaakiri in-aanati: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Ojyiki naminami-natakimi notsipatari piwaapati, antawoiti pominthawani-intakina”. ⁴⁹ Ipoña jakanaki irirori, ikantanaki: “¿litama pam-inaminatantanari? ¿Tiima piyotzi iro kowapirotachari nan-tiniri ikowakaanari Ashitanari?” ⁵⁰ Iro kantacha tii ikimath-atziro ashitariri okaatzi ikantakiriri. ⁵¹ Jaanairi, jataiyaini Nazaret-ki. Jantziro maawoni okaatzi jompiratariri iwaap-ati. Iro kantacha pampithashiri owakotakiri inaanati.

⁵² Iikiro ithaamintatya Jesús ikimotatzi, yotani ikanta. Kim-poyaawinta jowiri Pawa. Ari ikimitsitari iijatzi atziripaini inishironkatani jowiri.

3

Ikamantantziri Juan owiinkaatananiri (Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Aritaki monkaataka 15 osarintsi ipinkathariwintantzi Tiberio César. Ari ijiwatzi Ponce Pilato janta Judea-ki. Iriima Herodes ijiwatzi Galilea-ki. Iriima Felipe iririntzi Herodes, ijiwatzi Iturea-ki iijatzi Traconite-ki. Ipoña Lisanas, ijiwatzi Abilinia-ki. ² Iriima Anás itsipatakari Caifás ijiwatzi Ompiratasorintsitaari. Aripaiti iñaanashiritakiri Pawa itomi Zacarías iitachari Juan janta otzishimashiki. ³ Irojatzii ikinantanakari Juan intatsikironta Jordán, ikinkithatakotziro owiinkaataantsi, ikantzi: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powa-jyaantairo pantayitziro kaaripirori, ari impiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaiwitaka”. ⁴ Tima iro josankinatakiri pairani Isaías Kamantantaniri, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:
Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki,
Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁵ Onkamiithapathayitai otinkanaayitzi,
Owintiniyitai otzishi.

Tampatzika onkantayitaiya aatsi okaatzi tzipiwitachari,
Mamiripankaa onkantaiya.

⁶ Ari jiñiuro maawoni atziri tsika ikanta Pawa
jowawisaakotantzi.

⁷ Ikantayitawakiri atziri pokayitaintsiri jowiinkaaty: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi? ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiriyitai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. Iiro pikantashiriwaitashita: ‘Aña naaka icharinini Abraham, tii okowapirotzi nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ⁹ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro”.

¹⁰ Ikanta atziripaini josampitanakiri, ikantziri: “¿Iitama nantairi?” ¹¹ Ari jakanakiri, ikantzi: “Tzimatsirika apiti piithaari, pimpiri apaani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika powanawo, ari pinkimitaakiro iijatzi”. ¹² Ipoña ipokaiyakini kowakotziriri iyyininka kiriiki ikowi jowiinkaaty, ikantapaakiri: “Pinkathari, ¿iitama nantairi naaka?” ¹³ Ikantakiri: “Iiro panaakairo ikantaitakimiri onkaati pikowakotantziri”. ¹⁴ Ikanta owayiriiti Roma-jatzi, josampitakiri iijatzi, ikantziri: “Naaka, ¿iitama nantairi?” Jakanakiri, ikantzi: “Iiro pasaryimatanta, iiro pithiyakotantzi iijatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika oitya. Pinkimoshiriwintiri ikaatzi ipinayiitzimiri iiroka”.

¹⁵ Oyjiki atziri aamaakowintakariri Juan, ikantashiritaiyini: “¿Kaarima jirika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakiri Juan maawoni atziri: “Naaka apa nowiinkaantantawo jiña. Iiro kantzimaitacha, aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jimpiratani onkantya nonothopaitsitantyaariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari. ¹⁷ Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro, ompoña atayiro opintakiiriki. Iiro aaki okithoki, otikitakiro, owakoyitakiro. Ari inkimitagairi Awinkathariti iijatzi, jinashiyitaiyaari atziri. Inishironkayitairi inkaati kimsantanairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiriwaitzi, intagairi paampariki kaari tsiwakanitatsiri”.

¹⁸ Oyjiki ikaminaantaki Juan ikinkithatakotziniri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikimitaakiri iijatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikisawitakari, jaakiro Herodías iinawitari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi iijatzi oyjiki pashini kaaripirori

jantayitakiri. ²⁰ Iro owatsipirotakirori jantakiri Herodes jomontyaakaantakiri Juan.

Jowiinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta jowiinkaayitziri Juan oiyiki atziri, ari jowiinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaita Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, ²² ñaitatzi ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Ikimaítatzi inkitiki ikantaitanaki: “Irokataki Notomi nitakopirotoni. Owanaa nokimoshiriwintakimi”.

Ichariniyitari Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jitantanakawori Jesús jantayitakiri, ari tzimaki 30 josarintsiti. Ikantayíitziri iri tomintakariri José. Tomintanakariri José jiita Elí, ²⁴ tomintanakariri Elí jiita Matat, tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Jana, tomintanakariri Jana jiita José, ²⁵ tomintanakariri José jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Amós, tomintanakariri Amós jiita Nahum, tomintanakariri Nahum jiita Esli, tomintanakariri Esli jiita Nagai, ²⁶ tomintanakariri Nagai jiita Maat, tomintanakariri Maat jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Semei, tomintanakariri Semei jiita José, tomintanakariri José jiita Judá, ²⁷ tomintanakariri Judá jiita Joana, tomintanakariri Joana jiita Resa, tomintanakariri Resa jiita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel jiita Salatiel, tomintanakariri Salatiel jiita Neri, ²⁸ tomintanakariri Neri jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Adi, tomintanakariri Adi jiita Cosam, tomintanakariri Cosam jiita Elmodam, tomintanakariri Elmodam jiita Er, ²⁹ tomintanakariri Er jiita Josué, tomintanakariri Josué jiita Eliezer, tomintanakariri Eliezer jiita Jorim, tomintanakariri Jorim jiita Matat, ³⁰ tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Simeón, tomintanakariri Simeón jiita Judá, tomintanakariri Judá jiita José, tomintanakariri José jiita Jonán, tomintanakariri Jonán jiita Eliaquim, ³¹ tomintanakariri Eliaquim jiita Melea, tomintanakariri Melea jiita Mainán, tomintanakariri Mainán jiita Matata, tomintanakariri Matata jiita Natán, ³² tomintanakariri Natán jiita David, tomintanakariri David jiita Isaí, tomintanakariri Isaí jiita Obed, tomintanakariri Obed jiita Booz, tomintanakariri Booz jiita Salmón, tomintanakariri Salmón jiita Naasón, ³³ tomintanakariri Naasón jiita Aminadab, tomintanakariri Aminadab jiita Aram, tomintanakariri Aram jiita Esrom, tomintanakariri Esrom jiita Fares,

tomintanakariri Fares jiita Judá, ³⁴ tomintanakariri Judá jiita Jacob, tomintanakariri Jacob jiita Isaac, tomintanakariri Isaac jiita Abraham, tomintanakariri Abraham jiita Taré, tomintanakariri Taré jiita Nacor, ³⁵ tomintanakariri Nacor jiita Serug, tomintanakariri Serug jiita Ragau, tomintanakariri Ragau jiita Peleg, tomintanakariri Peleg jiita Heber, tomintanakariri Heber jiita Sala, ³⁶ tomintanakariri Sala jiita Cainán, tomintanakariri Cainán jiita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad jiita Sem, tomintanakariri Sem jiita Noé, tomintanakariri Noé jiita Lamec, ³⁷ tomintanakariri Lamec jiita Matusalén, tomintanakariri Matusalén jiita Enoc, tomintanakariri Enoc jiita Jared, tomintanakariri Jared jiita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel jiita Cainán, ³⁸ tomintanakariri Cainán jiita Enós, tomintanakariri Enós jiita Set, tomintanakariri Set jiita Adán, tomintanakariri Adán iriitaki Pawa.

4

Inkaaripiroshiritairimi Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta ipiyaa Jesús ipoñagaawo Jordán, isaikashiritantakari Tasorintsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ² Ari isaikakiri okaatzi 40 kitiiyyiri, iro-jatzi ikowawitantakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. Tima tikaatsi jowaiya janta, owamaimatakiri itajyi. ³ Pokaki kamaari, ikantawitapaakari: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apaniro okowityiimotari atziri joyaawo tanta, iro kowapirotajaantachari ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri Jesús tonkaariki otzishiki, jookotakiniri okoñaatapaintzi maawoni nampitsi ipinkathariyitzi atziiriiti. ⁶ Ikantziri: “Ari nonkantakaatyaawo impinkathayitaimi maawoni piñaayitakiri, ari nompakimiro iijatzi jowaninkawo. Tima irootaki jashitakaitakinari naaka maawoni, ari onkantaki nompiri itzimirika nokowiri. ⁷ Aririka potzi-irowashitakina pimpinkathatina, maawoni okaatzi piñaakiri, iirokara ashitanaiyaarini”. ⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri:

Ampinkathatiri Awinkathariti Pawa, iri ankimisanti apaniroini”.

⁹ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki Jerusalén, isaikakaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko, ikantapairi: “Imapirorika

Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. ¹⁰ Tima tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri:

Jotyaaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini,

¹¹ Iri thomaawakimini,

Iiro pontajantapaaka mapiki”.

¹² Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki ikantaitaki pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

¹³ Ikanta kamaari tii ikitsirinkashitari Jesús inkaaripiroshiritakairi, jintainaryaapaintari.

Jitanakari jantayitziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaantanakari ishintsinka Tasorintsinkantsi. Othonka ikimakoitanakiri maawoni. ¹⁵ Jiyotaantayitaki maawoni tsika japatotapiintaita. Thaaminta ikantawintaitari maawoni.

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritaki. Okanta kitiijyiri jimakoryaantaitari, jataki Jesús japatotapiintaita, tima iro jamitapiintakari irirori. Ari ikatziyanakari iñaanatiro osankinarintsi. ¹⁷ Ipayiitakiri josankinari Kaman-tantaniri Isaías-ni. Ikanta japinairyaa kirosankinarintsi, iñaatziro josankinaitakiro, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorinka Awinkathariti,

Tima iri saipatzitotakinari okantantari nokinkithatako-tainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi.

Irijatzi otyaantakinari nowawisaakoyitairi okantzimoniin-tashiriwaitari.

Nonkamantayitairi jaakaantaitziri tsika inkantaiya jookakaawintaitziri.

Impoña naminakaayitairi kaari aminatsiri,

Nosaikakaashiwaitaiyaari ikaatzi jompirayiitari.

¹⁹ Nokinkithatakoyitairo tsikapaiti jaapatziyantai Awinkathariti.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarintsi, ipanairi kinkithatakaantapiintatsiri, saikanaki. Iyokitzi

ikanta jaminanaki maawoni atziri ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita. ²¹ Ari jitanakawo ikantanakiri:

“Imonkaatzimoyitakimi iroñaaka jiroka osankinarintsi okaatzi pikimakiri”.

²² Iyokitzi ikanta jaminaitanakiri Jesús, tima kamiitha okanta ikinkithatakoyitziri. Ojyiki kinkithatakoyitanakiriri kamiithaini. Ikantayitzi iijatzi:

“¿Kaarima jirika itomi José?” ²³ Irojatzii ikantantanakariri:

“Kimitaka ari pinkantakina: ‘Incha aawintantzinkari paawintya iiroka. Tima ojyiki nokimakowintakimi

pantayitakiri Capernaum, incha pantapairo iijatzi

pinampiki' ". ²⁴ Iikiro ikantanakitzi Jesús: "Imapirotatya nonkantimiri, 'jashi jowatziiro kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampiki tsika isaikayitzi ijyininka'. ²⁵ Tima imapirotya jiroka, pairani iinta isaikawitani Elías, tii omparyaagairanki inkani Israel-ki anaaniintanakiro mawa osarintsi, antawoiti itajyaaniintaitaki. Ojyiki kamatsiri oimi tzimawitachari janta,* ²⁶ iro kantzimaitacha, tii jotyaaantaitziri Elías-ni jiyaatashitiro kamatsiri oimi, apa jotyaaantaitakiri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki tsinani kamatsiri oimi kaari ijyininkata. ²⁷ Ari okimitakari iijatzi iinta isaikawita Kamantantaniri Eliseo, tzimawitacharanki Israel-ki ojyiki mantsiyari pathaawaitatsiri. Iro kantzimaitacha tii jotyaaantaitziri Eliseo joshinchagai apaani, apa jotyaaantaitakiri isaiki Naamán kaari ijyininkata poñaachari nampitsiki Siria, joshinchagairi". ²⁸ Ikanta ikimaiyakini ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisaiyanakani. ²⁹ Ikatziyaiyanakani, jagaitanakiri Jesús iwiyaathapita nampitsi, ikinakagaitanakiri tsika osaiki impiita jotziriyaitirimi. ³⁰ Iro kantzimaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatikantanakari niyankiniki, jatai.

Atziri piyarishitatsiri
(Mr. 1.21-28)

³¹ Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayitapai kitiijyiriki jimakoryaan-taitari. ³² Tima tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, iyokitzi ikanta atziriiti. ³³ Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakiri atziri piyashiritatsiri, kaimanaki shintsiini irirori, ³⁴ ikantzi: "Piñaashitina Jesús Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka iirokatakiki itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papirotaiyinani". ³⁵ Ikisanakiri Jesús, ikantanakiri: "¡Pimairiti piyari, piyaatai! Tyaanaki atziri jintainaryaanakari iwiyariti, tii jomantsiyiimaitari". ³⁶ Iyokitzi ikantaiyanakani, ikantawakaiyani: "¿litatyaakama jirika? Joitsinampairi jomishiyiri piyari jiñaashinchiinkatakiri". ³⁷ Ari ithonka ikimakoyiitanakiri Jesús maawoni nampitsiki okaatzi saikatsiri janta.

Jesús joshinchagairo riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Ipoña ishitowanaki Jesús japatotapiintaita, tyaapaaki ipankoki Simón. Okanta iroori riyoti Simón, imatakiro antawoiti saawakitaantsi. Ikwokoitakiri Jesús joshinchaapairo. ³⁹ Joiyotashitanakawo omaryaaka,

* 4:25 Kantakotachari jaka 'anaaniintanakiro mawa osarintsi' irojatzi ikan-taitziri mawa osarintsi ipoña awisaniintaki 6 kashiri.

kimiwaitaka iñaashinchiinkatatyiiromi saawakitaantsi. Kaatakotanaki osaawawita, piriintanaka aminayitawakiniri oitarika ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyaripaini
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki atziri kantashiwaiyitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apa jotirotantawakari kapichiini jako, shintsiyitanai. ⁴¹ Oiyiki jomishitowitakiri iijatzi iwiyariti, antawoiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡Itomi Pawa pinatzi!” Iro kantzimaitacha Jesús, ikisayitakiri piyari, tii ishinitziri iñaawaiti, tima jiyotzi irirori piyari iriitaki Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Mr. 1.35-39)

⁴² Okanta okitiiyitamanai, ananinkanaki Jesús apaniroini ikinanaki otzishimashiki. Oiyiki aminaminatairiri tsikarika ikinaki. Ikanta jiñiitairi tsika isaiki, tii ishiniitzi jiyatai. ⁴³ Irojatzzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro iijatzi pashiniki nampitsi Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri ipinkathariwintantai Pawa. Tima irootaki nopokantakari naaka jaka”. ⁴⁴ Ikiro jiyataakaanakitziiro Jesús ikinkithatanaki pankotsiitiki japatotapiintaita okaatzi saikatsiri Galilea-ki.

5

Kaari jiñaitapiintzi shiryaaataantsi
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Okanta kitiiyyiri, isaiki Jesús inkaarithapiyaaki Genesaret. Jawitsinaimatakiri atziri ikaatzi piyowintakariri ikimisantziro iñaani Pawa. ² Ari jiñaaki Jesús apiti pitotsi opiryaaatakotaki opaayaaki. Tikaatsi otitanyaaawoni, tima ikiwaiyatziironi ishiryaaaminto. ³ Otitapaaka Jesús pitotsiki. Tima iri ashitawori Simón jiroka pitotsi, ikantakiri jotyaaantiro kapichiini niyanki. Ari isaikantanakawo Jesús pitotsi, jitanaawo jiyotaayitanairi atziri. ⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro pipito niyanki inkaari, ari pishiryaaatiri”. ⁵ Ari jakanaki Simón, ikantzi: “Ari noshiryaaawitaka tsiniripaiti, tikaatsi nayiri. Iiroka kantanari, aritaki nimatakiro”. ⁶ Jimatakiro ishiryaaatzi, jaaki oiyiki shima, irootaki onthatyiimatimi ishiryaaaminto. ⁷ Ikaimawakotairi itsipatapiintari ishiryaaatapiintzi jimitakotiri. Ikanta jiyaatashitanakiri, ikinakotaiyakini pashiniki pitotsi, ijaikitakiro apitiroiti, iroowitainchami intsitsiyakotaiyini. ⁸ Ikanta jiñaakiro Simón

Pedro awisaintsiri, jotzirowashitanakari Jesús, ikantanakiri: “Pintainkapithatina pinkathari, kaaripiroshiriri ninatzi naaka”.⁹ Tima antawoiti ithaawanaki Simón jiñaaki jaaki oiyiki shima. Ari ikimitakari iijatzi maawoni itsipataiyarini.¹⁰ Jimatsitanakawo Jacobo iijatzi Juan, itomipaini Zebedeo, tima iri itsipatakari Simón. Iro kantzimaitacha Jesús ikantanakiri Simón: “Iiro pithaawashiwaita, onkimitaiyaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaatakagaimiri”.¹¹ Ikanta jaatakotaiyapaani, jookawintanakiro maawoni, joyaataiyanakirini Jesús.

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Okanta pashini kitiiyiri jariitaka Jesús nampitsiki, ari ipokakiri imatziri pathaawontsi. Ikanta jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina”.¹³ Ipoña jakotanaki Jesús, jantantakari kapichiini jako, ikantziri: “Nokowi, pishintsitai”. Ishitakotanaki ipathaawita.¹⁴ Ari ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatiro josankinatakiri Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, onkantya jiyotantaityaari shintsitaimi”.¹⁵ Iro kantzimaitacha ikimakoyiitanakiri intaina Jesús. Oiyiki atziri piyowintakariri ikimisantziri. Ikowaiyini joshinchaayitainiri iijatzi imantsiyaritipaini.¹⁶ Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori otzishimashiki, ari jamanari.

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Okanta pashini kitiiyiri jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakini Fariseo itsipayitakari Yotzinkariiti, poñaayitachari nampitsiki Galilea, Judea, iijatzi Jerusalén-ki. Tima otyaantakari Jesús ishintsinka Awinkathariti, kantatsi joshinchaayitiri mantsiyari.¹⁸ Ipoña jariitaiyapaakani atziri jinatakotakiri shitashintsiki apaani kisopookiri. Ikowawitaiyakani intyaakaapaakirimi pankotsiki, jomaryaakotirimi isaikaki Jesús.¹⁹ Tii okantatzi intyaakairi, tima oiyiki atziri piyotaincha. Jatiitakaanakiri jinoki pankotsiki, jimoontakiro pankotsi, jowayiitakotakiri mantsiyari josatikantanakari piyowintakariri Jesús.²⁰ Ikanta Jesús jiyotakoshiritawakiri oiyiki jawintaakari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Ajyininká, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka”.²¹ Ikanta ikimawaki Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, ikantashiritaiyanakini: “Ithainkatziiri

Pawa jirikawí. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniroini ikantakaawo Pawa”.²² Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakotakiri, ari josampitziri: “¿litama pikinkishiriwaitashitanti? ”²³ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyaakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ Irooma pikowiri nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai’.²⁴ Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pishitashi, piyaatai”.²⁵ Piriintanaka kisopookiri, jaanairo ishitashi jomaryaantawitari. Iñaitawairi jiyaatai ipankoki, kimoshiri ikantawintanakari Pawa.²⁶ maawoni atziripaini iyokitzi ikantaiyanakani, ikimoshiriwintanakari iriroriiti Pawa. Ithaawankakiini ikantaiyini: “Tii añaaipiintziro kimityaawoni jiroka”.

Jaantaitanakariri Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ikanta ishitowanai Jesús, jiñaapaakiri iitachari Leví isaiki irirori ikowakotziri kiriiki iyyininka, ikantapaakiri: “Poyaatina”.²⁸ Katziyanaka Leví, jookanakiro maawoni, joyaatanakiri.

²⁹ Ipoñaashitaka Leví, jaanakiri Jesús joimoshirintya ipankoki itsipataanakari jiyotaani. Ari jiyaatsitakari iijatzi oyyiki kowakotziriri kiriiki iyyininka, oyyiki jatayitaintsiri pashini. Ari ikaataiyakini jowaiyani.³⁰ Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, jiñaanaminthatakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿litama pitsipatantariri powaiyani kaaripiroshiriri, kowakotziriri kiriiki iyyininka?”³¹ Ipoña jakanaki Jesús irirori, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri, ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori.”³² Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri naaka nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Ipoña josampiitakiri Jesús, ikantaitziri: “¿litama kaari itziwintanta piyotaani? Iriima jashi Juan, ipoña jashi Fariseo-paini, owanaa itziwintapiintaiyani irirori, jamanaiyani iijatzi. Noñiiri piyotaani iiroka, tii itziwintanita, owawaiyitacha, irawaitatsi imiri”.³⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? ”³⁵ Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri

iimintaitari, aripaiti intziwintaitya”.* ³⁶ Ipoña jojyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “Apaani pajatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapi owakiraari, ari imapirotanatyasa osagaanaki aririka amithatanatyasa owakiraari. Tii okamiithapirotakairo pajatori ikithaataitari jowapatankaitantyaawomi owakiraari. ³⁷ Tii inkamiithati iijatzi pajatori mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaatatsiri imiritaitari. Aririka jowantayiityaawo, ari isanaryaanaki, apaawaitashitanatyasa imiritaitari, iijatzi inkimitatyasa mishinantsinaki irirori. ³⁸ Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaari imiriitari. Iro iiro japaawaitanta apitiroiti. ³⁹ Ikaatzi amitawori imiritawo poitatsiri, iiro jamitaawo imiritaiyaawo iiryaari. Inkantapiinti: ‘Iro kamiithatatsi amirityaawo poiri’”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús pankirintsimashiki. Ikanta jiyotaanipaini joyiikitanaki okithoki, jamirokakitakiro onkini joyaawo. ² Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri ikantziri: “¿Litama poyiikintawori? ¿Tiima piyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyiriki jimakoryaantaitari?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tiima piñaanatakotziri iiroka ikanta pairani David-ni itsipayitakari ikaataiyini owamaimawitantakariri itajyi?” ⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jaakiro tasorintsitanta, jowakawo irirori, ipayitakiri iijatzi ikaatzi itsipayitakari. Tima tii oshinitaantsiwita jowaityaawo, apa jowapiintayitawo Ompiratasorintsitaari”. ⁵ Ipoña ikantaki iijatzi: “Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotsi irirori, janairo jiroka kitiiyiri”.

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Okanta pashini kitiiyiri jimakoryaantaitari, ityaaki Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai iijatzi. Ari isaikakiri atziri kisowakotatsiri jakopiroriki. ⁷ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, aamaani jowakiri Jesús jiñiiri aririka joshinchagairi mantsiyari kitiiyiriki jimakoryaantaitari, onkantantyaari inkantakotiri. ⁸ Iro kantzimaitacha Jesús, jiyotaki irirori iita ikinkishiriyitakari. Ikaimakiri atziri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, posatitya

* 5:35 Iriitaki Jesús ojjyakaawintachari jaka. Iriitaki kimitakariri jaawakaayita atziri. Kantakotachari iijatzi jaka, aririka jaayitakiri iimintaitari, irijatzi kantakotacha aririka jowamaayitakiri, ojjyiki jowashiriwaitanatyasa jiyotaanipaini.

niyanki". Pokapaaki kisowakori, ikatziyapaaka. ⁹ Ipoña ikantzi Jesús: "Tzimatsi nosampitaiyimini: ¿Otzimikama shinitaantsitatsiri antiri kitiiyyiri jimakoryaantaitari? ¿Tiima okantzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsi owamaanti? ¿Iiroma okantzi antiro kamiithari, irooma kamiithatatsi ankaaripirowaiti?" ¹⁰ Ikipoyaanakiri piyowintakariri, ipoña jiñaanatanakiri mantsiyari, ikantziri: "Pinthaaryaawakotai". Matanaka, akotsitanai kamiitha. ¹¹ Iro kanzimaitacha jirikapaini, antawoiti ikisaiyanakani. Ikinkithawaitaiyakini tsika inkantiri Jesús.

Jiyoshiitaki Jesús 12 Jotyaantapirotani
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Ipoña itonkaanaki otzishiki jamañaari Pawa. Ari jaakow-intakawo maawoni tsiniripaiti jamana. ¹³ Okanta okiti-ijyitamanai, japatotakiri maawoni jiyotaani. Ari jiyoyaaki ikaatzi 12, iriitaki jiiytakiri Otyaantapiroriiti. ¹⁴ Jirika ikaatzi jiyoyaakiri: Simón, iri jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés iririntzi Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakiri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón jiiitaitziri kisakowintantaniri, ¹⁶ ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. Ipoñaapaaka iijatzi Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini paata.

Ikinkithatakairi Jesús oyyiki atziri
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari jiyotaani. Ari isaikaiyapaakini owintinipathatzi. Oyyiki atziri piyowintapaakariri, Judea-jatzi, Jerusalén-jatzi, Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Ipokaiyakini jirikapaini inkimiro ikinkithatakotziri Jesús, ikowaiyatziini iijatzi joshinchaayitairi imantsiyaripaini. ¹⁸ Tima ikaatzi piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi. ¹⁹ Ikowaiyakini atziri jantantawatyaari kapichiini jako, tima otzimimotziri Jesús itasorinka, joshinchaayitakiri maawoni.

Ikinkithatakoitziri kimoshiritaatsini iijatzi
ashironkaachani
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri jiyotaani, ikantziri: "Kimoshiri pinkantaiya ashironkainkari, tima iirokataki ñagaironi impinkathariwintantai Pawa.

²¹ Kimoshiri pinkantaiya piñaawitawo iroñaaka pitajyaani-intawaitzi, tima irootaintsi piñiuro pinkimaniintaiya. Kimoshiri pinkantaiya piñaayiwitawo piraaniintawaita iroñaaka, tima irootaintsi piñiuro pishirontawaitaiya.

²² Kimoshiri pinkantaiya onkantawitatya piñaawitawo iroñaaka inkisaniintayitimi, jookathaitimi, inkawiyawaitaitimi, imanintawaitaitimi, okantakaantziro poshiritaari Itomi Atziri. ²³Thaaminta pinkantayitaiya, pinkimoshiriyitai, tima Pawa pinayitaimini inkitiki. Pinkinkishiritakotyaaawo tsika ikantayitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri, irootaki awijyimotimini iijatzi iiroka iroñaaka.

²⁴ ¡Inkantamachiitiri ajyaagantzinkariiti! Tima aritaki iñaayitakiro iroñaaka inintaawaiyitaka.

²⁵ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñiirori iroñaaka ikimaniintayita! Tima ari iñiirori paata irirori intajyaaniintai. ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñaayitzirori iroñaaka ishirontawaita! Ari iñiirori paata inkimaatsiwaitaiya, ari jiraawaitaiyaari iijatzi.

²⁶ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi jasagaawintaitari iroñaaka! Tima ari ikimitaawiitakari pairani kimitakowitariri Kamantantaniriiti”.

Pitakotyaari kisaniiintayitzimiri

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Iro kantzimaitacha pinkimi nokantzi naaka: Pitakotaiyaari ikaatzi kisaniiintayitzimiri, paapatziyaiyaari.

²⁸ Iiro pipiyatari kijyimawaitzimiri. Pamanakoyitaiyaari thiiyakowintzimiri. ²⁹ Aririka impajaitimi kajyitapooki, pishinityaari japitiroryaapootimi impajatimi. Aririka inkowaiti jagaitiro piithaari posaawantapiintari,

pishinitiniri jaanakiro pikithaatakari iijatzi. ³⁰ Aririka inkantayitimi: ‘Pimpina’, kamiithatatsi pimpimantaniti.

Aririka jayitaitimiro pashitari, kamiithatatsi iiro pikiñaanikowintziro. ³¹ Pikowirika jitakoyitimi, pitawatyaawo iiroka pitakotantya.

³² Iriirika pitakotashitatya ikaatzi itakoyitzimiri iiroka, ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri.

³³ Iriirika paapatziyashitatyaari ikaatzi aapatziyimiri iiroka ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri.

³⁴ Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, impoña pimpawakiri tima piyotzi ari jimataimi iiroka paata. ¿Kamiithatakima jiroka?

Aña tii, tima iro jimatapiintziri kaaripiroshiriri.

³⁵ Pitakoyitaiyaari iiroka kisayitzimiri, iiro pipiyatari. Pimpimantaniti aririka inkamitayitimi, iiro poyaawinta jimayitaimi iiroka.

Antawoiti impinayitaimi, itomitaimi Jinokijatzi. Imapiro jitakoyitakari irirori maawoni kaaripiroshiripaini.

³⁶ Ikimita Ashitairi jitakotanta, ari pinkimitanaiyaari iiroka”.

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi

(Mt. 7.1-5)

37 “Iiro pookimotantzi, jimaizimikari iiroka paata. Iiro piyakowintantzi, jimaizimikari iiroka paata. Aririka pimpiyakotanti, ari jimayiitaimi iiroka paata. 38 Pimpimantanitai, tima ari jimayiitaimi iiroka paata, janaakaayitaimiro iiroka okaatzi pipimantakiri. Tzimatsirika pantakiri, ari inkimiyiitaimi paata iiroka”.

39 Ipoña jojyakaawintanakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima inkathatawakaiya kaari aminatsini? ¿Tiima ari imparyaaki apitiroiti omoonakiki? 40 Tii ññaitzi apaani iiniro jiyotaitziri janaakotiri yotairiri. Irooma paata aririka jiyotaapiroitakiri ari inkimitaiyaari yotairiri pairani. 41 ¿Litama pikowan-tari pamininiri pashini tyaakitachari jokiki? Pitawatyaawo iiroka paawairo antawo inchapitoki tyaakitakimiri. 42 Tim a iiro okantzi pinkantiri pijyininka: ‘Pimpoki, nayimiro tyaakitakimiri pokiki’. Aña tzimataitatsi pokiki iiroka antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ¡Thiiyinkarí! Pitawaiyaawo paawairo iiroka tyaakitakimiri pokiki, inkini pamininiri pijyininka tyaakitainchari kapichiini jokiki”.

*Ari jiyoitziro onkithokitanakirika
(Mt. 7.15-20)*

43 “Inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ññaitziro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, tii kamiithaini ññaitiro onkithokiti. 44 Tim a okaatzi kamiithayitatsiri chochoki, tii okamiithawaitashita apaniironi, aña iro kantakaawori owaato okamiithatzi iroori. ¿Aññiroma higo onkithokitantyaawo owaato kitochii? ¿Kantatsima uva okithokitantawo kitochii iijatzi? 45 Ari ikimiyitanaari kamiithashiriri ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiriri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. Tim a okaatzi ikinkishiriyitari, irootaki ññaaniyitari iijatzi”.

*Ikinkithatakoitziri apiti owatzikirori ipanko
(Mt. 7.24-29)*

46 “¿Litama ikantantayiiitanari: ‘Pinkatharí, pinkatharí?’ Tiimaita jantaitanawo okaatzi nokantayitziri. 47 Tzimayitatsi matanairori okaatzi nokantayitziri. Jiroka ikimiyitanaari: 48 Ikimitakari atziri witsikatsiri ipanko, ikiyashitakiro itzinkami okisopathatzi kipatsi, jowatzikakiro. Opoña opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini pankotsi, tii iiwokiro. Tim a jowatzikaitakitziro kamiithaini okisopathatzi kipatsi. 49 Iriima piyakotziro nokantayitziriri, kaari antanaironi. Ikimitakari atziri witsikawitachari ipanko, tiimaita ikiyashitziro inthomainta.

Okanta opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini, tyaanaki. Tii jiñaitairo”.

7

Joshinchagairi Jesús jotzikatani ijiwari owayiriiti (Mt. 8.5-13)

¹ Aritaki ithonkanakiro Jesús ikinkithatakairi atziripaini, jatai nampitsiki Capernaum. ² Ikanta imantsiyataki jítakopirotani jotzikatani ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, irootaintsi inkamimi. ³ Ari ikimakowintakiri Jesús, jotyaaantaki jantarikipiroti Judá-mirinkaiti, inkaimiri Jesús, joshinchagairiita jotzikatani. ⁴ Ikanta jiyaatashitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Okowapirotatya pimitakotiri ijiwari owayiriiti, ⁵ tima jaapatziyapiintakina, jiwitsikakina pankotsi tsika napatotapiinta”. ⁶ Ikanta Jesús, joyaatanakiri. Iro jariitantyaarimi ipankoki, itonkiyotakari iyyininkathori ijiwari owayiri, iriitaki pashini jotyaaantakiri, ikantapaakiri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jiwari, ikantzi: ‘Kaaripirori ninatzi naaka, iiro pityaapankotana.* ⁷ Irootaki kaari niyaatashitantzimi noñiimi naaka. Apa nokowi piñaani pinkantakaantawakiri nompiratani, aritaki ishintsitai. ⁸ Tima tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiri nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: “Piyaati”, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: “Pimpoki”, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nonampiri: “Pantiro jiroka”, jimatziro jantziro’ ”. ⁹ Ikimawakiri Jesús, iyokitzi ikantanaka, ikantanakiri itsipatakari: “Iriitaki matakirori jirika ikimisantzi, tii itzimi jaka Israel-ki ayyininka kimityaarini jirika. Imapiro”. ¹⁰ Ikanta ipiyaiyani pankotsiki jotyaaantaitakiri, iñaapaatziiri jotzikatani, shintsitai imantsiyawita.

Jañaakagairi Jesús iintsiti kamatsiri oimi

¹¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Naín, iri itsipayitaka jiyotaani. Ojyiki iijatzi atziripaini. ¹² Iro jariitzimataka nampitsiki, itonkiyotakotantaka jagaitziri kaminkari inkitaitiri, apintzi jinatzi otomitari tsinani kamatsiri oimi. Ojyiki atziri oyaatakirori jiroka tsinani. ¹³ Ikanta Jesús iñaawakiro tsinani, antawoiti jítakoshiritanakawo. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaitaka”. ¹⁴ Ipokapaaki okaakiini, jotirotapaakiro jowantaitakariri. Katziyaiyapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Iwankarí, iiroka noñaanatzi, pimpiriintai”. ¹⁵ Piriintanaa

* 7:6 Jirika ijiwari owayiri kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri kaari iyyininkata.

kamawitainchari ñaawaitanai. Ikathatanairi Jesús irojatzi inaanatiki. ¹⁶ Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi ñaakiriri. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Pokataiki ñaapirori Kamantantaniri”. Ipoña ikantaiyini iijatzi: “Pokataiki Pawa iri nishironkayitaini aaka”. ¹⁷ Ithonka ikimakoyiitanakiro jantakiri Jesús maawoni Judea-ki, iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi saikanampitatsiri janta.

Jotyaantakiri Juan jiyotaani

(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikimaki irirori okaatzi awisaintsiri, ikamantakiri jiyotaanipaini. Ari jiyoshiitaki apiti jiyotaani, ¹⁹ jotyaantakiri josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jiiitaitziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiaari?” ²⁰ Ikanta ipokaiyakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Jotyaantakina Juan owiinkaatananiri nosampitimi: ¿Iirokama jiiitaitzi ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiaari?” ²¹ Tima iikiro joshinchaayitatzi Jesús kantawaiyitachari mantsiyari, ikaatzi piyarishiritatsiri, jokiryaaakaayitai oiyiki kaari aminatsini iijatzi. ²² Irojatzi ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maawoni okaatzi piñaayitakiri iiroka nantakiri, okaatzi pikimakinari iijatzi. Tima naminakaayitairi kaari aminatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, nokimakaayitairi ashikimpitari, noshinchaayitairi imatziri pathaawontsi, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakoyitainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi. ²³ Irootaki inkimoshiritantaiyaari inkaati kaari kisoshiriwintainani”.

²⁴ Ikanta ipiyaiyanaani jotyaantani Juan, josampitanakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantziri: “¿Litama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki janta otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki apaani kimitawori sawoo ojiwatokitakaawo tampiya okantakaantziro tii ithaamintashirita? ²⁵ ¿Piñaakirima jowaniinkatya ikithaataka? Tima maawoni ikaatzi nintaawaitachari, owaniinkapirowaitachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi. ²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakini Kamantantaniri jinatziri. Tima jimapirotatziiro irirori janaakiri Kamantantaniripaini. ²⁷ Iriitaki josankinatakoyiitaki pairani, iñaanatziri Pawa itomi, ikantzi: Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziriiiti ikaatzi tzimawitainchari, tikaatsi apaani Kamantantaniri anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi

Pawa inkitiki, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan".²⁹ Jirika atziriiti jowiinkaayitakiri Juan itsipataakiri kowakoyitziriri iyyininka kiriiki, jiyotanairi tampatzikashiriri jinatzi Pawa.³⁰ Iriima Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti tii jishinita jowiinkaayitiri Juan, ari japaatziro okaatzi jantzimotantiri Pawa.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: "¿Litama nonkimitakaan-tiriri jirikaiti?"³² Nonkimitakaan-tiri owajyaantawairintzi iintsi aririka jojyakaanawaiti ikaatzi jiryaanitaiyini, inkantawakaiyaani: 'Thami ajyowiwaiti amajyiitantyaari'. Iromaita ikowi. Impoña inkantawitya iijatzi: 'Incha amampaawaitya owashiritantyaari'. Iiro ikowimaita iijatzi.³³ Iro jimayitakiri jirikaiti. Jiñaawitakari Juan, itzitapaakawo irirori owanawontsi, tii jimiritawo kachori, iro kantzimaitacha ikantakotaiyakirini: 'Ipiyarishiritatzi'.³⁴ Ipoña ipokaki Itomi Atziri, tii itziwaitapaakawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori. Ikantakotaiyakiri: 'Kaaripirori jinatzi, niyawairintzi jinatzi, shinkiryaantzi, jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyari iijatzi kaaripiroshiriri'.³⁵ Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awisayitaatsini".

Jariitari Jesús Fariseo iitachari Simón

³⁶ Ikanta Fariseo jaanakiri Jesús jowakaiyaari. Ariitaiyakani ipankoki, saikapaaki Jesús jowapiintaita.³⁷ Okanta apaani kaaripiroshiriri tsinani nampitawori janta, okimakowintakiri Jesús ipokaki ipankoki Fariseo jowaiyaani, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantawo onaki jiwitsikaitziro mapinaki.[†]³⁸ Okatziyimotapaakari iitzikontaki Jesús, iraimotapaakari. Othaatanaka oyaaki okiki ajyitakiri iitziki, ojiyantzimaitari oishi. Ipoña onintaakiiwaitanakiri, osaitantanakari kasankaari.³⁹ Ikanta jirika Fariseo amakiriri Jesús, ikantashiritanaki: "Imapirorotatyirimi jirika ikamantaniritzi, ari jiyotakiromi tsika okantawaita jiroka tsinani otirotakiriri, tima kaaripiroshiri inatzi".⁴⁰ Ipoña Jesús ikantanakiri Fariseo: "Simón, tzimatsi nokowiri nonkantimiri". Ari ikantzi: "Incha pinkantinawo yotaanari".⁴¹ Ipoña ikantzi: "Apaani atziri, ipakiri iriikiti pashini apiti atziri. Apaani ipaki 500 kiriiki, iriima pashini ipakiri 50.[‡]⁴² Okanta osamanitaki, tii okantzi jirika apiti atziri joipiyairi kiriiki, ipiyakoitairi jiriwitani apitiroiti. Incha pinkantina, ¿Itzimikama

[†] 7:37 Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, jiitaitziri pashiniki nampitsi "alabastro".

[‡] 7:41 Ikantakoitziro jaka "kiriiki", iriitaki ikantaitziri pairani "Denario".

itakopirotantachani?" ⁴³ Ikantzi Simón: "Nokantzi naaka iri itakopirotantacha atziri ipiyakopiroitakiri jiriiwitani". Ari ikantzi Jesús: "Ari pimatakiro pikantakiri". ⁴⁴ Jaminanakiro Jesús osaikaki tsinani, ikantziri Simón: "¿Piñaakiro antakiri jiroka tsinani? Notyaapankotakimi iiroka, tiimaita pipana jiña nonkiwakiitapaatyaari. Irooma jiroka tsinani, okiwakiitantakinawo oyaaki shitowanaintsiri okiki, opoña ojyitantakinawo oishi. ⁴⁵ Tii pinintapootawakina piwithatawakina iiroka, irooma jiroka tsinani oiyiki onintaakiitakina. ⁴⁶ Tii pisaipatziitotantinari iiroka yinkantsi pimpinkathatina, irooma jiroka tsinani, osaitantakinawo kasankaari noitziki. ⁴⁷ Oiyiki okaaripiroshiriwitaka jiroka tsinani, ipiyakoitainiro tima oiyiki itakotakina. Iriima tsika itzimi ipiyakoitziri kapichiini, kapichiini jitakotanta". ⁴⁸ Ipoña ikantanakiro tsinani: "Ipiyakoitaimiro okaatzi pikaaripiroshiriwitaka". ⁴⁹ Ikantaiyanakini ikaatzi itsipataiyarini: "¿Iitayama jirika imatantyaawori impiyakotantiro kaaripirori?" ⁵⁰ Iikiro Jesús ikantanakitziro tsinani: "Piyaatai kamiitha, tima iro pawisakoshiritantaari pikimisantana".

8

Tsinani imitakoyitakiriri Jesús

¹ Ikanta Jesús itsipayitakari 12 jiyotaani, ithonkakiro nampitsi ikinkithataki, ikinkithatakotakiri Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai. ² Ari itsipatakawo iijatzi tsinaniiti okaatzi joshinchaayitairi opiyarishiriwitaka, iijatzi okaatzi mantsiyawitachari. Jiroka okaatzi oyaatakiriri: María jiiy-itziri iijatzi Magdala-jato ñiiriri ikaatzi 7 piyari, ³ opoñaapaaka Juana iina Chuza jompiratani Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari itsipatakawo iijatzi pashinipaini tsinani okaatzi papiintakiriri kiriiki Jesús.

Jo'yakaawintziri Jesús pankiwairintzi (Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipoña ipiyowintapaakari Jesús oiyiki atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Jo'yakaawintatziiniri okaatzi jiyotaayitziriri, ikantziri: ⁵ "Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiwaiti. Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ithonka jaatzikakiitakiro, ipoña ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. ⁶ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi kipatsi. Okanta ojyookawitanaka pankirintsi, sampiyashitanaki, tima tii irinkapathatayi kamiithaini kipatsi. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi. Okanta ojyookawitanaka, kamanaki anaanakiro kitochiimashi.

⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana okanta ojoyokapaaki, kithokitanaki. Apaanipaini jyookapaintsiri kamiitha tzimayitai 100 okithokiki”. Ipoña ikantanaki Jesús: “Kowirori inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

⁹ Ikanta jiyotaani Jesús josampitakiri iita ojoyakaawintari okaatzi jiyotaantakiri. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iirokaiti nonkamanti kaari piyowitaiyani, ontzimatyii piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. Iriima pashinipaini, iiro nokamantziri irirori, apa nojoyakaawintiniri. Ari onkantya jaminawitya jirikaiti, iiro jiñiimaitawo. Ari inkimawityaawo, iiro ikimathatawakiro nokantawitariri. ¹¹ Jiroka ojoyakaawintachari: Jiroka okithoki ipankiitakiri, iñaanira Pawa ojoyakaawintachari. ¹² Okaatzi ookakitapainchari aatsiki, ojoyakaawintari kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki kamaari imaijantakaapaakiri, tima tii ikimisantzi, iiro jawisakoshiritai. ¹³ Ari okimita ookakitapainchari omapipookitzi, ojoyakaawintari kimawitawori ñaantsi thaankipiroini ikimisantawitanaka. Tii jiyotakopirotatyiiro ñaantsi, jowajyaantanakiro ikimisantzi. Tii ikisashitawo jantakaitiri kaaripirori, ikimiwaitakawo pankirintsi kaari tyaapirotatsini oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁴ Ari okimita ookakitapainchari okitochiimashitzi, ojoyakaawintari kimawitawori ñaantsi. Okantakaantziro okantzimoshiriwaitari, ikinkishiritakotawo jajyaagantya, inintawaitziro inthaamintawaitya. Iro anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, ikimitakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ¹⁵ Irooma okithoki ookakitapainchari okamiithawanitzi kipatsi, ojoyakaawintziri kimisantanairori ñaantsi, kamiithashiri ikantanaa, jogyakotanaawo pankirintsi saankana ijyookanaki, ojoyiki okithokitanaki”.

Onkoñaatakoyitai manakowitainchari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ipoña ikantaki ijatzi: “Ankowirika ootyaari ootaminto, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña tii. Owakotziri jinoki inkini inkoñiinkatakoti akaataiyini. ¹⁷ Ari onkimityaari ijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ¹⁸ Paamaakowintyaawo okaatzi pikimakiri. Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairi ojoyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jijaataty iñihiro iiro otzimimopirotairi”.*

* **8:18** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapichiinirika pikimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisan-tapirotawakirika, ojoyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakiyimi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okanta opokashitakiri inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini oñiiri. Tiimaita okantzi oñiiri jotzikaakiro atziri piyowintakariri. ²⁰ Ipoña ikantaitakiri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaatzi kimanairori iñaani Pawa, jantanairo okaatzi ikowakairiri, iritaki nirintzitari, iro nonaanatitari”.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, ikantanairi: “Thami amontyi intatsikirona”. Jatayyakini. ²³ Ikanta jimontyaakotaiyini, maanaki Jesús. Ari omapoka-paakari antawoiti tampiya, antawo otamaryaanaki inkaari, kitaatapaaka jiña pitotsiki, iroowitaincha intsitsiyakotaiyini. ²⁴ Ari jowakiryaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¡Yotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyí!” Piriintanaka, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ipoña ikantziro inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaaatanai. ²⁵ Ipoña ipithokashitari jiyotaani, ikantziri: “¿Tsikama okinaki pawintaani?” Antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani jiyotaani ithaawankakiini: “¿Iitayyakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintziro iijatzi inkaari?”

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta jimontyaanakawo Jesús intatsikirona inkaari Galilea, ariitaka inampiki Gadara-jatzi. ²⁷ Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri. Pairanitaki ipiyarishiritaki tii ikithaataa, tii jamitaiya isaikai pankotsiki, ari isaikawaitzi kitataarimashiki. ²⁸ Ikanta jiñaawakiri jariitapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotzirowashitapaakari. Kaimanaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri! ¿Tsikama pinkantataitinaka? Tii nokowi powashironkaina”. ²⁹ (Tima ikisawitawakityaari piyari jowajyaantairiita shirampari. Pairanitaki ipiyarishiritakaawitakari. Ojyiki joojowiitanti ashirotha, ithatyiro. Ishiyashiyawaita otzishimashiki ikantakaari piyari.) ³⁰ Ipoña Jesús josampitakiri piyari, ikantziri: “¿Tsikama piitaka?” Jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’ ”. Tima ojyiki ikaataiyini.† ³¹ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi papirotaiyini”. ³² Ari ipiyotaiyani ojyiki chancho joshintagaiyini. Ikantaiyini

† 8:30 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatzi ikantsitaitari “legión”.

piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatiro”. ³³ Ikanta jyikiyantzi, jatanaki ipiyota chancho. Irojatzí ishiyantanakari tsika impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini, ari ithonka ipiinkaki inkaariki.

³⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri chanchopaini, shiyaiyanakani ikamantantapaaki nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki.

³⁵ Pokaiyapaakini atziri jaminiro okaatzi awisaintsiri. Ipoña jiyaaatashiitanakiri Jesús. Iñaitapaatziiri piyarishiriwitachari isaikaki itsipatakari, ikithaataka, kamiitha ikantanaa. Antawoiti ithaawaiyanakini. ³⁶ Ikaatzi ñaakirori inkaanki awisaintsiri, ikamantawakiri pokayitaintsiri,

ikantziri: “Piñiiri piyarishiriwitachari, iriitaki Jesús owawisaakotairiri”.

³⁷ Ikanta maawoni Gadara-jatzi, ikantakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. Iro ikantantari, tima antawoiti ithaawantanakari. Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸ Ari ikantawitawaari jowawisaakotairi: “Nokowi noyaatanakimi”.

Jakanaki Jesús, ikantanakiri: ³⁹ “Iiro poyaatana, piyaatai pijininkaki pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jowawisaakotaana Pawa’ ”. Ari jimatakiro shirampari, jatai ikamantantapairo okaatzi jowawisaakotairi Jesús.

*Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)*

⁴⁰ Ikanta ipiyaa Jesús, thaaminta ipiyowintawaari atziri, tima iri joyaakoniintakiri. ⁴¹ Tzimatsi shirampari jiita Jairo, iriitaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita. Ari iñapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Nokowi piyaati nopankoki”. ⁴² Tima okamimatatzi japintoti irishinto. Ari tzimaki 12 osarintsiti. Ikanta joyaatziri atziripaini jirika Jesús, jawitsinaimatanakiri.

⁴³ Tzimatsi iijatzi tsinani kimaatsiwaitachari osokaata, tzimakotaki 12 osarintsi ashironkaawaitaka, apirotakiro opimantziro tzimimowitawori opinatantariri aawintantzinkari, tikaatsimaita kantironi joshinchiro. ⁴⁴ Okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotsitakiri kapichiini opatziki iithaari. Apathakiro ishitanaki osokaawaita iraani. ⁴⁵ Ipoña josampitantanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka otirotakenawori noithaari?” Tikaatsi kamantatsini iita otirotakeniriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikaataiyini, ikantzi: “Yotaanarí, tima piñiiri jawitsinaimatakimi ojyiki atziri, iikiro pikantatzi: ‘¿Iitaka otirotakenawori noithaari?’ ” ⁴⁶ Iikiro ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi otirotsitakinawori noithaari. Tima nokimawakiro noshintsinka tzimatsi oshinchaashitakari”.

⁴⁷ Okanta oñaakiro jiroka tsinani tii imanakota okaatzi antakiri, antawoiti othaawanaki, opokashitapaakiri Jesús, otzi-irowashitapaakari, maawoni ikimaitakiro okinkithatakota, ikimaitakiro iijatzi tsika okanta omapokanaka oshintsitai osokaawaiwita. ⁴⁸ Ikantanakiro Jesús irirori: “Tsinaní, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya”.

⁴⁹ Tikiraamintha ithonkiro Jesús jiñaanatziro tsinani, ariitapaaka poñainchari ipankoki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakiri: “Kamaki pishinto, aritapaaki poñaashirinkiri yotaantaniri”. ⁵⁰ Ikanta ikimakiri Jesús ariitapainchari, ikantanaki irirori: “Iiro pithaawashiwaita. Pawintaiyaana, aritaki oshintsitai”. ⁵¹ Ikanta jariitaiyapaakani pankotsiki, tikaatsi ishiniti intyaapaaki, apa Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori irishinto, onaanati. ⁵² Ojyiki irakotaiyawoni kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Iiro piragaiyani, tii okami iintsi, imakoryaatzi”. ⁵³ Thainkashiri jowawitakari Jesús, tima imapiro inaitakiro kamaki iintsi. ⁵⁴ Ikanta Jesús joirikawakotapaakiro, inñaanatzimaitawo shintsiiini ikantziro: “¡Tsinaní, pimpiriinti!” ⁵⁵ Piyashiritapaaka iintsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari”. ⁵⁶ Iyokitzi ikantanaka ashitawori iintsi. Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Tii nokowi pinkamantantiro okaatzi piñaakiri”.

9

Jotyaantaitziri 12 yotaari (Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani ipasapiyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri piyari iijatzi mantsiyarintsi. ² Jotyaantakiri inkamantantiro tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joshinchaayitiri mantsiyariiti. ³ Ikantawakiri: “Iiro paanaki tsika oitya, iiro paanaki pikotzi, pithaati, powanawo, piirikiti, iiro okantzi paanaki iijatzi apiti piithaari. ⁴ Aririka pariitatyapaankotsiki, ari pimaapiintaty irojatzi pawisantantyaari. ⁵ Iirorika jaapatziyaitzimi janta, pawisapithatiri, potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantyaari tii ikimisantzzi”. ⁶ Ikanta jiyaataiyakini jiyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Ñaantsi, ojyiki mantsiyari joshinchaayitaki.

Ikamantakari Juan owiinkaantantaniro (Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes jiiitaitziri iijatzi Tetrarca iki-makowintakiri Jesús okaatzi jantayitziri, okantzimoshiritanakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añagai Juan owiinkaantanani”. ⁸ Pashini kantatsiri: “Elías jinatzi”. Ikantayiiitzi iijatzi: “Amaa pashini Kamantantaniri piriintaachari”. ⁹ Irojatzii kantantanakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakiri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokimakowintziri iroñaaka?” Ojyiki ikowaki iñiirimi Jesús.

Jowaiyani 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaa otyaantaari, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri. Ipoña japatotawairi maawoni, jaanakiri nampit-siki jiiitaitziro Betsaida. ¹¹ Iro kantacha yotaiyakini atziri tsika ikinaki joyaatzishitanakiri. Ikanta Jesús jaawakiri kamiitha, ikamantakiri tsika ikanta Pawa impinkathariwintantani, joshinchaayitakiri mantsiyayitatsiri. ¹² Aritaki tsinirityaanaki, ipokashitapaakiri 12 jiyotaani, ikantapaakiri: “Potyaantairi atziripaini, jamini tsika jimayi, tsika joyaa iijatzii, tima asaikatzi jaka otzishimashiki”. ¹³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ari ikantaiyini: “Tikaatsi nompiriri, apa otzimi 5 tanta, apiti shima. ¿Pikowima niyaati namanantakitiniri joyaari maawoni atziriiti?” ¹⁴ Kimitaka ikaataiyini 5000 shirampariiti apatotainchari. Ikantziri jiyotaani: “Papatoyitiri inkaati 50 atziri poosaikayitiri, ari pinkimitakiri maawoni”. ¹⁵ Ari ikantakiro, joo-saikakiri maawoni atziri. ¹⁶ Jaakiro Jesús 5 tanta, apiti shima, jaminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro owanawontsi, ipitoryaakiro ipakiri jiyotaani impayitiri maawoni atziri apatotainchari. ¹⁷ Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani shintsiini. Ijaikitai 12 kantziri okaatzi tzimagaantapaintsiri.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús jamanamanaata itsipitari jiyotaani. Ari josampitakiri ikantziri: “¿Iitama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ¹⁹ Ari jakaiyanakini: “Ikantayiiitzi Juan-ni owiinkaantanani pinatzi, ikantayiiitzi iijatzii Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri iijatzii: ‘Iri pashini piriintaacha itawori Kamantantaniri’ ”. ²⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikan-taiyinika iiroka?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iirokatakii Cristo poñaachari Pawaki”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

21 Ari ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Iiro pikinkithatakotana”. 22 Iikiro ikantanakitzi: “Ojyiki inki-maatsitakaityaari jirika Itomi Atziri, imapiro inkisaniintina ijiwari Antaripiroriiti, ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Ari jowamaakaantakina. Iro kantacha awisawitatya mawa kitiiyyiri, ari nañagai”.

23 Ipoña ikantanakiri maawoni: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantiro ikowashiwaiyitari jantiri, onkantawitatya impaikakotaitirimi joshiri-taana, intsipatapiintaina kitiiyyiriki. 24 Tima ikaatzi itakowaitachani apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani okantakaantziro ikimisantana, aritaki jawisakoshiritai. 25 Aminaashiwaita otzimimotantzi ojyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña ifñaitairo impiyashitaiya, apaniroini japirowaita. 26 Tima inkaati kaaniwintinari naaka, iijatzi noñaaniiytakari, ari jimatapairi Itomi Atziri inkaaniwintapairi paata aririka impiyi jamairo jowaniinkawo, jashi Ashitariri, jashi maninkariiti tasorintsitatsiri”. 27 Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoo, tzimatsi pikaataki jaka, tikira ikamiita ari ifñaanairo tsika inkantya Pawa impinkathariwintanti”.

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Okanta awisaki 8 kitiiyyiri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaatya, ari itsipatanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan. 29 Ikanta jamanamanaata, ari ipashinipootanaki Jesús, kitamaa okantanaka iithaari oshipakiryaanaki. 30 Ifñaitatzi apiti katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés jinatzi itsipatakari Elías. 31 Ari ikatziyaiyapaakani otapotakiri jowaniinkawo, ikinkithatakotziro tsika inkantya Jesús impiyakaityaari Jerusalén-ki. 32 Ayimatakiri iwochokini Pedro iijatzi ikaatzi itsipatakari. Okanta awijyimotanakiri iwochokini, ifñaatziro jowaniinkawo Jesús itsipatakari apiti koñaatapaintsiri. 33 Iro ipiyimatanaka apiti tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “iYotaanari, kamiithawaitaki asaiki jaka! Ari niwitsikimiri mawa pankojyitantsi pashi iiroka, jashitya Moisés, jashitaya Elías”. Ifñawaitashitanaka Pedro, tii jiyotzi oita ikantziri. 34 Ifñawaiminthaitzi Pedro, opamankapaakiri minkori, ithaawanaki. 35 Ikimatzi ifñawaitaitanaki minkoriki ikantaitzi: “Notomi nitakokitani jinatzi jirika, iriitaki pinkimisantiri”. 36 Okaatapaaki ifñaaniiytakiri, ifñaitatzi apaniroini ikantanaa Jesús ikatziya. Tiira ikamantantsitawo jiyotaani tsika ikanta jifñakiri, jimanani jowakiro.

Joshinchiiri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitiijyitamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaawo tonkaariki otzishiki, oiyiki pokaintsiri intonkiyotawaiyaari. ³⁸ Ari josatikaka shirampari, kaimanaki shintsiini ikantzi: “Jesús, nokowi pamininari napintziti notomi! ³⁹ Ipiyarishiritatzi, owanaa ikaimakaawaitziri, ishimoripaantitakairi ikamimawaitzi, jompojakaawaitari, tii jowajyaantziri kapichiini. ⁴⁰ Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. ⁴¹ Jakanaki Jesús ikantanaki: “Tiitya pikimanitzi iiroka. ¿Tsikama onkaati nosaikimotanaimi, noñiuro namawitakotimiro? Pamakinari”. ⁴² Ikanta jamaitapaakiri iintsi, ishinkiwintakaanakari piyari, tyaanaki isaawiki, antawoiti jompitawaitanaka. Ipoña Jesús ikisakiri piyari, shintsitanai iintsi, jaanairi ashitariri. ⁴³ Iyokitzi ikantaiyanakani atziri jiñaakiro ishintsinka Pawa.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakiro Jesús ikantziri jiyotaani: ⁴⁴ “Powakimpitatatyaawo iiroka jiroka ñaantsi, iiro pipiyakotairo. Tima jirika Itomi Atziri impithokashiitatyaari jaakaantaitiri”. ⁴⁵ Iro kanzimaitacha tii ikimathataiyironi okaatzi ikantawitariri, tima jimanapithaitatziiri iiro ikimathatantawo. Iro ithaawantaiyakarini tikaatsi osampitirini oita ikinkithatakotziri.

Tsika itzimi ñaapirotachani
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ikanta jiyotaani Jesús ikantawakaawintakawo iitakarika ñaapirotachani. ⁴⁷ Iro kanzimaitacha Jesús jiyoshiritakiri ikinkishiritari. Jaaki iintsi, itsipatapaakari irirori. ⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaatzi aapatziyariri kimitariri jirika iintsi okantakaantziro ipairyiuro nowairo, kimiwaitaka naakami jaapatziya. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyina naaka, kimiwaipirotanaka iri jaapatziyaka tsika itzimi otyaantakinari jaka. Ikaatzi kaari ñaapirotachani iroñaaka jaka, iri ñaapirotaachani paata”.

Ari akaatziri kaari kisaniiintairi
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Ipoña ikantanaki Juan: “Yotaanarí, noñaaki chapinki atziri pairyiirori piwairo, joshinchaakiri piyarishiritatsiri. Tii añiiri ankaatiri jaka, nowajyaantakaakiri”. ⁵⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Iiro powajyaantakairimi, tima ari akaatziri kaari kisaniiintairi”.

Ikisaitakiri Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritaki monkaatzimatapaaka intzinaantaiyaari Jesús, tontashiri ikantanaka jiyaatzi Jerusalén-ki. ⁵² Jotyaantaki iitya aminaantirini janta Samaria-ki. ⁵³ Iro kantzimaitacha tii ikowaiyini Samaria-jatzi inkinimotiri, tima jiyotaiyini jiyaatatyi Jerusalén-ki. ⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, thami ankaimakaanti paampari inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, japirotyaata intaiya mawoni”. ⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisanakiri, ikantziri: “Tiitya pikamiithashiritzi iiroka. ⁵⁶ Tii iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impiyashiwaitaiya atziri, ontzimatyii jowawisaakoyitairi”. Irojatzii ikinantanakari pashiniki nampitsi.

Kowawitachari joyaatirimi Jesús

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta jiyaatanai Jesús, ikantawiitawaari aatsiki: “Pinkathari, nokowi noyaatimi tsikarika pinkinayiti iiroka”. ⁵⁸ Jakanakiri Jesús ikantziri: “Apaani otsitsiniro tzimatsi imoo tsika imaapiintzi, iijatzi ikimitari tsimiri tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari”. ⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakiri pashini: “Poyaatina iiroka”. Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, nokowawitaka noyaatanakimi, iro kantzimaitacha nokowi noñaanakiro nonkitatiri nowaapatitari, ari noyaatimiri”. ⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Poyaatina, pishinitiri ikaatzi kamashiriyitatsiri inkitatairi irirori kamayitatsiri. Ontzimatyii pikinkithatakotairo iiroka tsika inkantya Pawa impinkathariwintantai”. ⁶¹ Ari ikantanaki pashini: “Pinkathari, nokowi naaka noyaatimi, iro kantzimaitacha pishinitina niwithatapanaatyaari nojyininka nonampiki”. ⁶² Jakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro paminapiintziro pikiyashitziro piwankiri, tikaatsi paminayitanai pashini. Ari ikimitari kaari owajyaantaironi jantayitapiintziri, tii opantapirotari iñiuro impinkathariwintairi Pawa”.

10

Jotyaantaitakiri ikaatzi 70

¹ Ipoña Jesús jiyoshiitaki pashini ikaatzi 70, apitipaini jotyaantakiri, jiiwatiri nampitsiki tsika inkinanaki irirori. ² Ikantayitziri: “Ikimitakawo atziripaini pankirintsi osampainkatzi, iro kantacha tii itzimapirotzi iitya oyiipataironi. Pamanamanaatyaari iiroka Pinkathari jotyaantiita jatatsini atziriki, tima kowityaacha oiyiki kimisantayitaatsini. ³ Notyaantaiyatyiimini, nonkimitakaantimi jotyaantaitziri oijya tsika ipiyota piratsi

katsimari. ⁴ Iiro paanaki pithaati, piiriikiti, pi-zapatoti. Iiro piwithatantanaka, iiro pinkinkithawaitakairi inkaati piñaanakiri aatsiki posamanitzikari. ⁵ Aririka pariyyitaya pankotsiki, piwithatapaatyaaari saikatsiri. Pinkantapaakiri: 'Inkamintha pisaikawaiti kamiitha pipankoki'. ⁶ Tzimatsirika iitya aawakimini kamiitha, aritaki iñaakiro isaikai kamiitha. Irooma iirorika jaapatziyaitzimi, aminaashita piwithatapaakari. ⁷ Aritaki pimaapiintatyi pankotsiki tsika pariitaka, iiro paminaminatzi pashini pankotsi. Ari poyaari, piri onkaati impayitimi. Tima apaani antawaitatsiri ipinayitzi. ⁸ Aririka aawakimi kamiitha nampitsiki, poyaawo onkaati impayitimi janta. ⁹ Poshinchaayitiri janta mantsiyari, pinkantiri: 'Irootaintsi impinkathariwintantai Pawa'. ¹⁰ Irooma pariititaya nampitsiki, iirorika jaawakimi kamiitha, pawisapithatiri, pinkantanaki: ¹¹ 'Notikanairo noipatsikiiti jaka, iro piyotantyaari tii pikimisantzi. Iro kantzimaitacha ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathariwintantai Pawa'. ¹² Tima imapiroitairi paata jowasankitaitiri, anaanakiro inkantayitairi Sodoma-jatzi. Imapiro".

Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki
(Mt. 11.20-24)

¹³ "Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantayini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.* ¹⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitairi jowasankitaayitairi. ¹⁵ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritayani irirori jiyayitai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyayitai ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsirika kimisantimini, naakataki ikimisantaki. Itzimirika manintashiritakimini, naaka imanintashiritaki. Itzimirika manintashiritakinari naaka, imanintakiri otyaantakinari jaka".

Ipiyayitaa jotyaantaitakiri kaatatsiri 70

¹⁷ Kimoshiri ipiyaiyaani jotyaantaitakiri 70, ikantayitapai: "Pinkathari, nopairyiwo piwairo, nimatantakari piyari". ¹⁸ Ikantzi Jesús: "Noñiitsitatakari pairani Satanás

* **10:13** Tima ikaatzi Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayitzi tii iyyininkatari Judá-mirinkaiti.

jowaryaitakiri inkitiki ikimiwaitakawo ookathawontsi. ¹⁹ Tima naaka pakimirori shintsinkantsi, ari onkantaki posatikantyaari maanki iijatzi kitoniropaini. Ari poitsinampaakiri piyari kisaniiintzimiri, tikaatsimaita awijyimotimini. ²⁰ Iiro pikimoshiriwintashitawo pimatakiri piyari. Iro pinkimoshiriwinti josankinayiitairo piwairo inkitiki”.

Ikimoshiritzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzzi ikimoshiritantanakari Jesús, ikantanaki: “Ashitanari, iirokatakiki pinkathariwintziriri inkitiwiri, iijatzi kipatsijatzzi, antawoiti nopaasoonkitakimi. Tima iirokatakiki yotakaayitairiri tsinampashiriri kaari jiyoyitzi yotaniriiti jaka. Ari okantzimaita Ashitanari, irootaki inimotzimiri iiroka”. ²² Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasapiyaakinawori maawoni. Apanirowni ikanta irirori jiyopirotona naaka tima itomi jowana. Ari nokimitsitakari iijatzzi naaka apanirowni niyopirotziri. Impoña inkaati niyotakaayitairi naaka ari jiyoyitairi Pawa”.

²³ Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, jaanakiri jantyaat-sikiini, ikantakiri: “Kimoshiri inkantaiya inkaati ñaayitaironi okaatzi piñaayitairi iiroka. ²⁴ Tima tzimawitacha ojiyki Kamantantaniri, iijatzzi pinkathariiti kowawitainchari iñiromi okaatzi piñaakiri iiroka, iro kantacha tii okantzi iñiuro, tii ikimayitairo iijatzzi”.

Aawakiri kamiitha Samaria-jatzzi

²⁵ Ari isaikakiri yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikowaki inkompitakaiyaari Jesús, ikantakiki irirori: “Yotaanari, ¿iitama nantiri naaka noñaantaiyaawori kantaitachari añaamintotsi?”

²⁶ Ikantanaki Jesús: “¿Iitama okantziri Ikantakaantaitani? ¿Tsikama okantzi piyotakotziro iiroka?” ²⁷ Ari jakanakiki irirori, ikantzi: “Pitakoshiritaiyaari Awinkathariti Pawa, pitakopirotaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi. Ari okimitari iijatzzi: Ontzimatyii atakotawakaiya maawoni, akimita anishironkatziro awatha, ari ankimitanairi ayyininka”. ²⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Imapiro pikantakiri. Pantiro jiroka, aritaki pawisakoshiritai”.

²⁹ Iro kantzimaitacha jirika, ikowajaantzi jotzikaakowintanaty, josampitziri Jesús: “¿Iitama nonkimitakaantiri no-nyininka?” ³⁰ Ipoña ikantanaki Jesús: “Tzimatsi ayyininka poñaachari Jerusalén-ki ikowi jiyaatiro nampitsiki Jericó. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari koshintzi, itsitokawaitakiri, jookanakiri aatsinampiki ikamimataki. ³¹ Ikanta pokaki Ompiratasorintsitaari, jiñaawitapaakari jomaryaaka, jawisapithatanakiri. ³² Ari ikimitsitakari iijatzzi Leví-mirinka,

jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³³ Ipoña ipokaki Samaria-jatzi, jiñaapaakiri jomaryaa, inishironkata-paakiri irirori. ³⁴ Jaawintapaakiri itziritantakariri yiinkantsi, ipoña ityaakaanakariri imoraniki, jaanakiri nampitsiki. Iri-itaki aamaakowintariri. ³⁵ Okanta pashini kitijiyiri, jaaki apiti kiriiki, ipinakowintanakiri, ikantanaki: ‘Paamaakow-intyaanari jirika, aritaki nompinatapaimi iijatzii aririka nomp-iyaki’ ”.† ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshiitziri. ¿Tsikatya itzimi kimitakaantakariri iijininka?” ³⁷ Jakanaki yotakotzirori Ikantakaantaitani, ikantzi: “Iri mat-apaakiriri nishironkatakiriri”. Ipoña ikantzi Jesús: “Piyaatai, irojatzi pimatiri iiroka”.

Jariitawo Jesús opankoki Marta opoña María

³⁸ Ikanta jawisanaki Jesús ariitaka pashiniki nampitsi. Ari osaikiri tsinani iitachari Marta, iro isaikimotapaaki opankoki. ³⁹ Jiroka tsinani tzimatsi irinto oita María. Iro tsipatawakariri okaakiini Jesús okimisantziri ikinkithawaitzi. ⁴⁰ Iro kantzimaitacha Marta owanaa okantzimotakawo aminaminawaitzi oitya ompawakiriri Jesús. Irojatzi opokashitantakariri, okantapaakiri: “Pinkatharí, ookawintakina nirinto. ¿Pinkantinawo amitakotawakina?” ⁴¹ Ikantzi Jesús: “Marta, ¿iitama okantzimoshiritantzimiri okaatzi pantayitiri?” ⁴² Pinkimi nonkantimi: Apaani okanta kowapirotachari, irootaki okowakiri María tima tikaatsi kantironi jaapithaitairo”.

11

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ipoña Jesús jiyaataki jamanamanaatya. Ikanta apaani jiyotaani, ikantakiri: “Pinkatharí, piyotainawo jamanamanaataita, ikimitairo Juan-ni jiyotaantziro amanamanaataantsi”. ² Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka:

Ashitanarí, inkitijatzi,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka.

Pinkimitakainari saikatsiri inkitiki, jantayitziro okaatzi pin-intakairiri.

³ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

† **10:35** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzii ikantaititari iijatzii “denario”.

Tima nimatakiro naaka iijatzi, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

Iiro pishinitana iñaantaitina, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori”.

⁵ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “Aririka intzimi pitsipaminthari, impokaki niyankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa tanta, ⁶ tima tzimatsi ariitachari nopankoki, tikaatsi tzimatsini nompawakiriri’. ⁷ Impoña pinkantawityaari: ‘Iiro poñaashirinkana nomaakaatziiri niintsitipaini, aritaki nashitanairo nopanko, irootaki iiro okantanta nompimi’. ⁸ Kimiwaitaka iiro pikowawita pimpiri onkantawitya iriimi pitsipaminthari. Iro kantacha iikiro ishintsitatzi ikamitzimi, ari pishiwintanakiro pimpiriinti, pimpawakiri okaatzi ikowiri”. ⁹ Ikantzi Jesús: “Pinkamitanti, paminaminatiro, aritaki piñaakiro impayiitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsiki, pishintsiwintapaakiri, pinkantiri: ‘Pashitaryiinawo. Aritaki jashitaryaitakimiro’. ¹⁰ Ari impayiitairi kamitantayitatsiri. Inkaati aminaminatironi ari joñaagaitairi. Aritaki jashitaryaitainiri inkaati shintsishintsitatsini inkaimi. ¹¹ Tima aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapá, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹² Aririka inkantimi: ‘Pimpina iithoki’. ¿Arima pimpakiri kitoniro? ¹³ Tima piyotzi pitakotari pitomipaini iiroka, kaaripirori pinawita. Iri mapirotzirori Ashitairi saikatsiri inkitiki, jitakotari irirori ikaatzi amanayitapiintariri, inampishiritakaayitari Tasorintsinkantsi”.

Maamanitawakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Ipoña Jesús jowawisaakotakiri apaani kisopaantitatsiri piyarishiritatsiri. Ikanta joshinchagairi, ñaawaitanai kisopaantiwitachari. Antawoiti jiyokitziwintaitanakiri Jesús. ¹⁵ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Ipasapiyaatyaari jirika ashitariri piyari, jiitaitziri ‘Beelzebú’, irootaki jimatantawori jowawisaakotziri ikaatzi piyarishiritatsiri”. ¹⁶ Tzimatsi pashini kowatsiri iñiuro intasonkawintanti Jesús, iro jiyotantaityaari imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantaitatyaari. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotaki okaatzi ikinkishiritari atziriiti, ikantanaki: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri nampitsiki, iñiuro jookawintawakaa. Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri isaikapankotawakaiyani, ari iñaakiro jookawintawakaiya. ¹⁸ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiyaami, ari jookawintawakaatya iiro

iñiuro ishintsiti, ari inthontyaari. ¿Litama pikantantari iri oshinchaanari Beelzebú? ¹⁹ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawisaakotantariri jaagayitziri? Aririka okanta, pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁰ Tima iriitaki Pawa kantakaawori noshinchaayitantariri piyarishiritatsiri, tima jomapokakimi Pawa iiroka ipinkathariwintantzi. ²¹ Atziri ñaapirori kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri okaatzi jashitari. ²² Irooma impokashitakiri pashini atziri anairiri ishintsitzi, jaapithatakiri jawintaawitari, jaapithatakiri jashitari, jantitayaaowo. ²³ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniantanari. Inkaati kaari amitakotinari joyiipatakotina, japaatakotatyaanawo”.

Ipiyashitanta piyari

(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Kimiwaitaka piyari inampishiritantatyaarimi atziri, ipankotsitatyaaawomi jañaantari. Aririka jookawiitatyaaari, awisakowita atziri isaikantari piyari. Jataki inkinawaiti otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. Impoña inkanti piyari: ‘Nompiyi nopankoki tsika nopoñaaka’. ²⁵ Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ²⁶ Impoña piyari jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzzi, inkantapaakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotyaari atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini ikanta”.

Mapirotironi inkimoshiritai

²⁷ Tikira ithonkiro iñaawaitzi Jesús, okaimanaki tsinani osatikainchari ipiyotaka atziri, okantzi: “Thaaminta inatyi tsinani owaiyantakimiri, antaritakaakimiri othotaimi”. ²⁸ Ipoña jakanakiro Jesús, ikantzi: “Iri thaamintapirotaachani inkaati mataironi inkimisantairo iñaani Pawa”.

Ikowaiyakini kaaripiroshiriri intasonkawintanti Jesús

(Mt. 12.38-42)

²⁹ Ikanta ipiyotapaaka oiyiki atziri, ikantanaki Jesús: “¿Litama ikowantari iñiina kaaripiroshiriri nontasonkawintanti? Iiro noñaayimaitari, apa iñiuro kimitawori jiñaakiri pairani Jonás. ³⁰ Tima ikanta pairani Jonás jiñagayikirini Ninive-jatzi, ari inkimitaiyaari iijatzzi Itomi Atziri jiñiiri jirikaiti. ³¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitziiri, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri iroori yotaniri

iitachari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka, janairi Salomón. ³² Iijatzi okimitari ari jiyakowintaimi paata Nínive-jatzi, tima ikimisantaiyakirini irirori pairani Jonás, jowajyaantanakiro jamiyiwitari. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka jaka, janairi Jonás”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi
(Mt. 6.22-23)

³³ “Tima anintirika ootya ootaminto, ¿arima owakotakiri otapinaki? Aña owakotziri jinoki inkini onkoñiinkati maawoni. ³⁴ Kamiitharika poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi. Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi.* ³⁵ Paamaakopirowintya poitsiwakirikari ootamintotsi saikantakimiri. ³⁶ Imapirotarika isaikantakimi ootamintotsi, tiirika pantanairo kaaripirori, aritaki poñaagantairo iroopirori kamiithari, pinkimitanaiyaari apaani ootamintotsi jootantzi”.

Ikinkithatakota yotaantzirori Ikantakaantaitani
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Ikanta ithonkapaakiro ikinkithataki Jesús, ipokashitapaakiri Fariseo jijaatakairi ipankoki joya. Ikanta jariitaka Jesús pankotsiki, saikapaaki jowapiintaíta. ³⁸ Owanaa okompitzimotakari Fariseo jiñaakiri Jesús tii jimonkaatziro jamitapiintari, inkiwaakotapaatyá jowantyaari. ³⁹ Iro kantzimaitacha Jesús, ikantanakiri: “Pikimitakotakawo piraaminto iijatzi powaminto okitiwita kamiitha jikokiroki, irooma inthomainta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi kaaripiroshiriri pinatzi. ⁴⁰ Masontzi. Tima tzimatsi witsikakimiri piwathaki koñaayitatsiri, ¿kaarima witsikashiritakimiri iijatzi inthomainta pañaantariki? ⁴¹ Okowapirotatya pimpashitantaiyaawo tzimimoshiritzimiri inthomainta pañaantariki, ari onkantya pinkitishiripirotantaiyaari.

⁴² ¡kantamachiitzimi Fariseo! Pashitakaapiintari Pawa inchashimpoki. Iro kantacha tii pantanitiro ikowiri: Ontzimatyii pinkamiithashiritai, pitakoshiritaiyaari iijatzi. Tima iro kowapirowitachari pantayitiro mi jiroka, iiro powajyaantzimaitawo pashini.† ⁴³ ¡kantamachiitzimi

* **11:34** Ojyakaawintachari oki kamiithari, apaani pimantaniri (kaari jyampit-sitatsini), iri ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikanaatzi okitijiyiinkatzi. Ojyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani jyampitsi, kaari ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikatzi otsinirikitzi.

† **11:42** Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maawoni okaatzi iwankiritari. Irootaki kimitawori pinitsi.

Fariseo! Owanaa pikowapiintziro posatitya niyankiniki japatotapiintaita, ari pikimitsitawo iijatzi pikowi pinkatha jiwithatapiintaitimi aririka jiñaitimi. ⁴⁴ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti ipoña Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitashitakawo kaari jiyoitzi ari ikitaitziri kaminkari, tii jiyotzi atziri jaatzikakotatziiri kaminkari”.

⁴⁵ Ari jakanaki apaani yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, pikimakaakinawo iijatzi naakaiti okaatzi pikantakiri”. ⁴⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¡Ikantamachiitzimi iijatzi iiroka yotaantzirori Ikantakaantaitani! ¿Iitama piñaatinatakaantariri atziriiti? Tii piñiimaitawo iiroka pinkimatinatyaawo. ⁴⁷ ¡Ikantamachiitzimi iiroka, iitama piwitsikapiriyitantawori owaniinkatachari tsika ikitayitakiri itayitakawori Kamantantaniri! Iriitajaantaki jowamaayitakiri pairani piwaijatziitini. ⁴⁸ Tima iirokatakiri witsikashiyitakiriri tsika inkitayitiri, ari okoñaatziri pakakotatziiri okaatzi jantayitakiri piwaijatziiti. ⁴⁹ Tima yotani jiñaawaitaki Pawa, ikantaki: ‘Ari notyaantaki Kamantantaniri intsipayitaiyaari otyaantaari. Apaanipaini imaamaniiti, jowamaitakiri pashini’. ⁵⁰ Ari onkanya jowasankitaantaitimiri iiroka, okantakaantziro powamaayitakiri Kamantantaniri itajaantanakawori pairani. ⁵¹ Iiroka atsipitaiyaawoni iroñaaka ikantakaantziro jowamaakaantaitakiri pairani, jitanakawo Abel-ni irojatzzi Zacarías-niki jowamaitakiri ipiyawitanaawo tasorintsipankoki intaapainiri Pawa. ⁵² ¡Ikantamachiitzimi yotaantzirori Ikantakaantaitani! Tii pimataajaitziro iiroka piyotanitya, ari pikinakaakiro iiroka kaari ikimathatantawo pashinipaini”.

⁵³ Ikanta Jesús ithonkakiro ikantayitakiri. Ari jitanakawo Fariseo itsipayitapaakari Yotzinkariiti, japatowintaari Jesús ikowaki inkompitakaiyaari onkanya inkimantyaariri oita inkantiri. ⁵⁴ Ishintsiiñaaniwaitakiri, ikowi jiñaawaitakairi kaaripirori onkanya inkinkithatakotantyaariri.

12

Shiniyakairori itantani Fariseo

¹ Ipoña ipiyowintaitapaakari Jesús, awitsinaapiriniki-waitanaka atziriiti. Irojatzzi ikantantanakari jiyotaani: “Ontzimatyii paamaakowintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo, jamatawiminto inatzi. ² Tima ontzimatyii onkoñaatakoyitai okaatzi imanakowitainchari, onkoñaatakoyitai kaari ikimathawiita pairani. ³ Okaatzi pimanakaawitari, ari onkoñaatakoyitai. Okaatzi

piñaawaitziri apaniroini pipankoki, ari inkimakoyiitairo inkinkithatakoitiro shintsiiini”.

¿Itzimikama ampinkathatiri?

(Mt. 10.26-31)

⁴ Ikantzi Jesús: “Ayyininká, iiro pipinkawaitashitari matironi intsitokimi, tima ari iwiyaapaakari jaawiyiri irirori. ⁵ Jirika pimpinkiri: Iri pimpinki Pawa matzirori jowamaantzi, impoña jotyaantimi sarinkawiniki. Apa pimpinkathatairi apaniroini. ⁶ Tima tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti, tikaatsi imaakiti apaani.* ⁷ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzymayitatsiri aishi. Tima piñaakiro jaamaakotari tsimiripaini, iirokara jimapirotzi jaamaakotzimi, iiro pipinkantashiwaitari”.

Inkaati kinkithatakotainani atziriiti

⁸ “Itzimirika kantirini iyyininka: ‘Jashitaana Jesús’. Iijatzi inkimitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkariti Pawa: ‘Nashitaari jirika’. ⁹ Iriima kantairini iyyininka: ‘Tii jashitana Jesús’. Ari inkimiitairi irirori, inkantaitiri imaninkariti Pawa: ‘Tii nashitaari jirika’. ¹⁰ Tsikarika intzimi ookimotakirini Itomi Atziri, kantatsi impiyakoitairi. Iriima intzimi ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro iñiiro impiyakoitairi. ¹¹ Aririka jaayitimi japatotapiintaita isaikayitzi pinkatharintsi, iiro okantzimoshiriwaitzimi, pinkanti: ‘¿Litama nonkantiriri?’ ¹² Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi iitarika piñaawaitiri janta”.

Ikinkithatakoitziri masontzitatsiri ajyaagantzinkari

¹³ Ipoña jiñaawaitanaki apaani piyowintakariri, ikantzi: “Yotaanarí, pinkantinari nrintzi impainaata kajyitani jookanairi nowaapatini”. ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Ayyininká, tii naaka aminakoyitironi tzimawintawakaantsi nonkantantyaariri pirintzi”. ¹⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Paamaakowintya pinintayitzirokari ajyaagawontsi. Tii iro añaakaashiritimini”. ¹⁶ Ipoña joyyakaawintanakiniri, ikantzi: “Tzimatsi ajyaagantzinkari kithokitaintsiri iwankiwairi jowaniki. ¹⁷ Ikinkishiriwaitaka, ikantzi: ‘¿Tsikatya nowiroka oyyikitaintsiri nowankiri?’ ¹⁸ Ikantashiritanaki: ‘Jiroka nantiri. Notantoryiuro nowantapiintari nowankiri. Niwitsikakaanti antawoiti, ari nowiro okaatzi nowankiritari, iijatzi najyaagawo. ¹⁹ Ari inimotinari, tima oyyiki nowaantakari. Oyyiki osarintsi nimakoryaawaiti, nowapirowaitya, nirawaiti nomiri, noimoshirinkawaitya’.

* **12:6** Kantakotachari jaka “tii ipinapirota tsimiri”, irojatzii kantakotachari jamanantamachiitaitari apiti kiriiki inkaati 5 tsimiri.

²⁰ Iro kantzimaitachari, ikantzi Pawa: ‘Masontzí, iroñaaka tsiniri jaashiritaitimi, tii piyotzi iitya agaironi okaatzi pashitari’. ²¹ Ari ikantakotari ojyiñaawaitashitawori jajyaagawo, tii jogyiñiimaitawo okaatzi jashitari Pawa”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi
(Mt. 6.25-34)

²² Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Pinkimi nonkanti: Tii okamiithatzi onkantzimoshiriwaitimi, pinkanti: ‘¿Oita noyaari, oita nomirityaari, oita nonkithatyaari?’”
²³ Tima tzimatsi ankinkishiritakotapiintiri añaantariki, iro kowapirotacha anairo owayitapiintari, okaatzi akithaatapiintari iijatzi. ²⁴ Pinkinkishiritakotiri tsimiri. Tii jiyotzi impankitaantya joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowaantyaari iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowayitari. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. ²⁵ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi, ¿arima pinkantakaatyaawo powawiniintawairo posarintsiti kapichiini? ²⁶ Tii okantzi powawiniintiro kapichiini, ¿iitama okantzimoshiriwaitantzimiri? ²⁷ Pinkinkishiritakotiro in-chatiya, tii añiuro antawainiti, tii ontyaawinta onkithaatyaari. Iro kantzimaitacha tii okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Oita nonkithaatyaari?’ Aña owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón pinkathariwitachari pairani. ²⁸ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori, okantawitaka kapichi añaawitawo owaniinkatapainta, iro osamani, tikaatsi opantanaiyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikayitakiro, intaayitakiro. Iiroka jimapirotzi inkimpoyaawintimi Pawa, aritaki, iiro pikisoshiriwaitzi. ²⁹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitakimi iiroka, pikantzi: ‘¿Oita noyaari, oita niriri?’ ³⁰ Apatziro okantzimoshiriwaitari ikaatzi kaari kimisantatsini. Irooma iiroka, jiyotakotzimiro Ashitairi oitarika kowityiimoyitzimiri. ³¹ Iro kowapirotacha paminaminatairi impinkathashiriwintaimi, piñaayitairo impayitaimiro okaatzi kowityiimotzimiri”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi
(Mt. 6.19-21)

³² “Irokaiti kimitakariri nopira, iiro pithaawashitaiyani, tima iriitaki Pawa kowaintsiri impinkathariwintaimi. ³³ Pimpimantayitiro tzimimotzimiri, pimpashiantyaawo. Iro kamiithatatsi pantayitairo jiroka piñaantaiyaawori pisaikai kamiitha inkitiki. Kimitawaitaka powaagaantatyiiyaami inkitiki tsika tii opathaanitapai, tsika tii itzimapai koshintzi. ³⁴ Tima janta tsika powaagaantaka, ari poshiritapiintyaawo iijatzi”.

Ompirataari aamaakowintantachari

³⁵ “Powathakitanatyaawo piithaari. Poonthoyitiri pootaminto. ³⁶ Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri jariitaiya iwinkathariti joimoshirinka, inkini jantawainiri thaankiini jompiratapaiyaariri. ³⁷ Kimoshiri inkantaiya apaani ompirataari itzimi iñaapairi iwinkathariti aamaakowinta ikan-taka. Imapiro nonkanti, aritaki joosaikairi jowapiintaita iriitaki oyiitainirini jowanawo. ³⁸ Kimoshiri inkantayitya, intzimi iñaitapairi aamaakowinta ikanta, onkantawitya tii jiyotzi tsikapaiti jariitya, niyankiiti tiirika okitiiyyitzimataki. ³⁹ Pinkimiro jiroka. Aririkami jiyoti owaiyantzinkari impokatyi koshitirini, ari jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi. ⁴⁰ Iro piyotiri irokaiti, ontzimatyii paa-maakowintayitya. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyantaiyaari Itomi Atziri”.

Kaaripirori ompirataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Ari ikantanaki Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaatziri maawoni atziri pojyakaawintakina?” ⁴² Ikantzi Jesús: “Pinkimitakotyaari ompirataari kamiithashiriri kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’. ⁴³ Kimoshiri inkantya jirika ompirataari, aririka impiyi iwinkathariti jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁴ Aritaki ishinitaakiniri jaamaakowintyaanari okaatzi jashitari. ⁴⁵ Irooma inkantashiritakimi ompirataari: ‘Iiro ipiyita nowinkathariti’. Jantawaitakiri ikaatzi jompiraitari, ari ikimitaakiro tsinani jompirataitari. Jataki jowapirowaitya, ishinkiwaitya. ⁴⁶ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. Imapirotiri jowasankitaapairi, jookapairi ikajyaakaitakiri kisoshiriri. ⁴⁷ Tima jirika ompirataari jiyowitakawo okaatzi inintakaawitariri iwinkathariti, tiimaita jaamawintaari impiyi. Irootaki impajapiroitantyaariri. ⁴⁸ Iriima itzimi kaari yotakotironi okaatzi inintakairiri, iiro ipajapiroitairi. Ikaatzi ishinitaitziri jantapiroyitiromi ikowaitziri, oyyiki jompiraityaari. Intzimirika jawintaitari oyyiki, inkowakoitiri oyyiki irirori”.

Ikinkithatakota Jesús

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ “Iro nopokantari nowasankitairi kaaripiroshiriri, okimiwaitakawo iriimi paampari namakimi kipatsiki. Owanaa nokowataikimi itataitya jowasankitaayiti, apirotaiyaami kaaripirori. ⁵⁰ Iro kantacha ontzimatyii nitanatyaawo nonkimaatsitanatya, irojatzii

nimonkaatantatyaawori. ⁵¹ Piñaajaantaki iro nopokantari iñaamachiitairo atziri isaiki kamiitha. Aña nopokaki, namatziiro antaminthatawakagaantsi. ⁵² Iroñaaka iñaitiro jantaminthatawakaitya isaikapankotawakaiyani, apiti atziri jantaminthatiri pashini atziri kaatatsiri mawa. ⁵³ Mainari ari impithokashitayaari iwaapati, impiyatsityaari iijatzi iwaapati inkisaniintiri itomi. Ompithokashityaawo tsinani ishinto, ompiyatsityaawo iijatzi onaanati. Ompithokashityaawo tsinani ayiro, ompiyatsityaawo iijatzi iwatairo”.

¿Tiima piyotziro kantainchari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Ipoña Jesús ikantziri atziri piyowintakariri: “Tima aririka piñiuro minkori ityaapiintzi ooryaatsiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaaty i inkani’. Mataka pikantakiri. ⁵⁵ Tima aririka pinkimiro tampiya ompoñiia katonka, pikantapiintzi: ‘Osaryaaty kamiitha jiroka kitiiyiri’. Mataka okaatzi pikantziri. ⁵⁶ ¡Thiiyinkari! Piyowitawo iiroka okanta piñaayitapiintziro inkiti, iijatzi kipatsi. ¿litama kaari piyotakotantawo okaatzi kantachari iroñaaka?”

Paapatziyaiyaari kisaniintzimiri

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ “¿litama kaari paminantawo iiroka kamiithatatsiri? ⁵⁸ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantiri: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri aamaakowintaniri: ‘Paanakiri jirika’. Irojatzii jaantaitanakimiri jomontyaitzimi. ⁵⁹ Tima iirorika pipinatashitari okaatzi piriwiteziri, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

13

Iirorika powajyaantairo pamiyitari, ari pimpiyaashitaiya

¹ Ari ipokaiyakini kamantziriri Jesús, tima Pilato jowamaakaanaki Galilea-jatzi janta itaapiintaitziniri Pawa piratsi. ² Ikantanaki Jesús: “¿Piñaajaantzima iro jantantakawori jiroka tsika ikantaitakiri jowamaitakiri, janaakitziiri ikaaripiroshiritzi pashini Galilea-jatzi? ³ Nokantzi naaka: Tii ari onkantya. Iirorika powajyaantziro pamiyitari iiroka, ari pinkimitakotaiyaari irirori. ⁴ Ari ikimitakari kaatatsiri 18 kamaintsiri awitsinaakiri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri mapirotzirori ikaaripiroshiritzi janairi pashini Jerusalén-jatzi? ⁵ Nokantzi naaka: Tii ari onkantya. Tima iirorika powajyaantziro pamiyitari, ari pinkimitakotaiyaari”.

Jojyakaawintaitziro pankirintsi kaari kithokitatsini

⁶ Ipoña Jesús jójyakaawintanakiro, ikantzi: “Otzimi atziri iwankiri jowaniki. Okanta apaani kitiiyyiri jiyaataki jaminiro tzimakirika okithoki, tiimaita iñaapaaki. ⁷ Ikantakiri aamaakowintanariri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminiro nowankiri onkithokiti, tiimaita noñi. Pinchikiro, aminaashiwaita okatziya jaka’. ⁸ Ari jakanakiri irirori, ikantzi: ‘Tiro nowinkathariti, añaawairo jiroka osarintsi iirorika okithokitzi, nonkiyashitawairo oponkitziki notyaak- itiro onkithokitantyaari. ⁹ Aririka onkithokitai, kamiitha inatzi. Irooma iirorika, aripaiti pintowakaantiro’”.

Jowawisaakotziro Jesús tsinani kitiiyyiri jimakoryaantaitari

¹⁰ Ikanta jiyotaantzi Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita, ¹¹ ari osaiki tsinani tzimakotaintsiri 18 osarintsi opiyarishiritzi. Tsiyamitsitaki, tii okantzi onkatziyi kamiitha. ¹² Ikanta jiñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziro: “Tsinaní, shintsitaimi pimantsiyawita”. ¹³ Jotirotakiro kapichiini otsiyamitzitaki. Tampatzikatanai kamiitha. Ojyiki othaamintawintanakari Pawa. ¹⁴ Iro kantzimaitacha tii inimotziri jiwatatsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisanaka, jiñaakiri joshinchaantaki Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ikantanakiri atziriiti: “Tzimatsi 6 kitiiyyiri jantawaitantaitari, ari pimpokiri inkini joshinchagaitimi. Tii oshinitaantsitzi kitiiyyiri jimakoryaantaitari”. ¹⁵ Irojatzii jakantanakari Jesús, ikantzi: “¡Thiiyinkari! Kitiiyyiriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyitzi pirakairi imiri.* ¹⁶ Tima jiroka tsinani ajyininka inatzi, iro isawotari Abraham-ni tzimakotaki 18 osarintsi ikimaatsitakaakawo piyari. ¿Tiima okamiithatzi oshinchiiro kitiiyyiri jimakoryaantaitari?” ¹⁷ Ikantanaki Jesús, antawoiti ikaaniwintanaka ikaatzi kisaniintziriri. Iro kantzimaitacha kimoshiri ikantaiyanakani atziri ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

Jojyakaawintaitziro okithoki incható oryaanikitatsiri (Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ipoña ikantanaki Jesús: “¿Litama ojyari ipinkathariwintantai Pawa? ¿Litama nojyakaawintimirori? ¹⁹ Aña ojyatyaawo aririka impankiitiro okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi. Tima tzimatsi atziri pankitakirori jowaniki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo otiwayitanaki, ari iminkoshiyitari tsimiri otsimankatapishitaki”.†

* 13:15 Iri ipirayitari janta: buey ipoña asno. † 13:19 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi iitachari mostaza, iro jyookatsi inampiki pashini atziri.

Jojyakaawintaitziro shiniyakaairori tanta
(Mt. 13.33)

²⁰ Ipoña japiitakiro ikantzi Jesús: “¿Litama nojyakaawin-timirori ipinkathariwintantai Pawa? ²¹ Aña okimitatyaawo shiniyakaawori tanta. Tzimatsi apaani tsinani, aakiro kapichiini, otsipataakiro tantapatha, tikira osamanitzi, shiniyanaki maawoni”.

Ikinkithatakoitziro oryaanityinkakiini ityaapiintaitzi
(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki jiyotaantayitzi. Irojatzzi ikinantanakari Jerusalén-ki. ²³ Ari josampitaitakiri, ikantaitziri: “Pinkathari, ¿kapichima awisakotaatsini?” Ipoña ikantzi Jesús: ²⁴ “Ontzimatyii piñaashintsitya pinkimitakaantyaawo pinyagaatyiiimi oryaanityinkakiiniki ityaapiintaitzi. Tima oiyiki kowawitachani intyaantaityaawo, iromaita jimatziro. ²⁵ Aririka jashitanakiro ipanko ashitawori, irojatzirika pisaikaki jikokiroki, pinkantawitya: ‘Pinkathari, pashitaryiinawo’. Impoña jakanaki irirori, inkanti: ‘Tii niyotzimi tsika pipoña iiroka’. ²⁶ Impoña pinkantawitanatya iiroka: ‘¿Tiima piyotina akaatziranki owaiyani, akaatziranki arawaitaiyini? Piyotaantapiintakina nonampiki’. ²⁷ Inkanti irirori: ‘Imapiro, tii niyotzimi tsika pipoña. Piyataawiiiti aakowintawori kaaripirori’. ²⁸ Ari piraawaityaari, patsikaikiwaitya, aririka piñaayitairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaatzi Kamantantaniriiti isaiki ipinkathariwintantai Pawa. Irooma iiroka jikokiroki pisaikai. ²⁹ Tima inkaati awisakoshiritaatsini impoñaayitaiya tsikarika iwiyaapaa kipatsi, isaikayitai jatyooyitairi Pawa tsika ipinkathariwintantai. ³⁰ Tima tzimatsi itayitawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyitai. Tzimayitatsi iijatzzi impoiyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi jitaiyaawo”.

Jiraaniintakotawo Jesús nampitsi Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

³¹ Ari jariiyitapaaka Fariseo, ikantapaakiri Jesús: “Piyaatai, aatsikitaintsi Herodes ikowi intsitokimi”. ³² Ikantzi Jesús: “Piyaati, pimpiyanaki, pinkantiri sagaritatsiri, noshinchaayitziri piyarishiritatsiri, noshinchaayitziri mantsiyari. Apa okaatapaaki mawa kitijiyiri nonkaatakaantyaawori nantziri.† ³³ Iro kanzimaitacha, iikiro niyaatayi irojatzzi mawatapaintsini kitijiyiri, tima iro kamiithatatsi

† 13:32 Ikantakoitziri jaka “sagaritatsiri”, iriitaki jogyakaawintaitzi Herodes. Jirika Herodes owanaa jiyotzi tsika inkinakairo jantayitziro kaaripirori, jogyakotari sagari jiyotzi jamatawiyaatantzi tii ikaamanitzi aririka intsitokawiityaari.

intsitokayitiri maawoni Kamantantaniriiti Jerusalén-ki.
³⁴ ¡Jerusalén-jatzí! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti.
 Pojyimiyyitaki ikaatzi jotyaantawitakimiri. Tima
 nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri
 iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro
 kantacha tii pikowaiyini. ³⁵ Jaka tsika pisaikapiintawitaka
 iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni. Tima iiro okantaitatya
 piñaapiintaina jaka, irojatzi paata pinkantantaiyaari:
 Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkatharintsi aitziri otyaan-
 takiriri”.

14

Joshinchagairi Jesús iiniyawaitatsiri

¹ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús
 ipankoki ijiwari Fariseo joya. Ojyiki kimpoyaakiriri
 oita jantiri. ² Ari isaikakiri janta apaani mantsiyari
 iiniyawaitatsiri. ³ Ipoña Jesús josampitakiri yotaantayitzirori
 lkantakaantaitani itsipataakiri Fariseo, ikantziri: “Kitiiyyiri
 jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, ¿tiima oshinitaantsiti
 oshinchaanti?” ⁴ Tii jakaiyini, irojatzi jimairitaiyakini.
 Jaakiri Jesús mantsiyari, joshinchagairi, jotyaantairi.
⁵ Ipithokashitanakari jirikapaini, ikantziri: “Aririka jotitya
 pipira omooki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ¿tiima ari
 pinoshikairi thaankipiroini?”* ⁶ Tima tikaatsi inkanti
 jakanakiri.

Oimoshirinkachari aawakagaantsiki

⁷ Ari isaiki Jesús ikimpoyiiri inkaati atyootirini ijiwari
 Fariseo, thaawako ikantaiyani ikowi josatikayitya
 intsipatantyaariri jiwari joya. Ipoña Jesús joyyakaaw-
 intanakiniri, ikantanaki: ⁸ “Aririka inkaimayitimi
 poimoshirintya aawakagaantsiki, iiro pikowashita
 posatikasatikawaitya pinkowi pintsipatyaari jiwari,
 tima tzimatsi pashini pokatsini anaakotzimiri iñaapirota
 irirori. ⁹ Aririka jariitapaatya kaimakaantzimiri,
 inkantapaakimi: ‘Iiro posatikasatikata iiroka, piyaati pisaiki
 jantyaatsikiini’. Antawoiti pinkaaniwintanatya. ¹⁰ Aña
 iro kamiithatatsi aririka piyaati iiro posatikasatikawaita,
 pisaikapaaki jantyaatsikiini. Ompoña impokaki
 kaimakimiri, inkantimi: ‘Ajyininka, pimpoki posatitya
 iiroka janta’. Aripaiti impinkathayitimi. ¹¹ Tsikarika
 itzimi kowashiwaitachani impinkathayitirimi, aritaki
 iñaakiro intsinampashiritakagaitairi. Iriima tsika itzimi
 tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki ñiironi ipinkathayitairi”.

* 14:5 Iri ipirayitiri janta: buey ipoña asno.

¹² Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakiriri jowakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri powakaiyaari, iiro pikaimashitari pijyininkapirotari iiroka, pirintzi, ipoña ikaatzi ajyaagantachari, tima ari onkantaki impiyataimi iiroka jatyootaimi. ¹³ Aririka poimoshirintya, iri pinkaimayiti ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthokiyitatsiri. ¹⁴ Ari piñiuro pinkimoshiritai, tima jirikapaini, iiro okantzi impiyataimi paata joimoshirintya. Iro kantzimaitacha ari impinayiitaimi pantakiri aririka jañaayitai kamiithashiriri”.

Jojyakaawintaitziro antawoiti jatyootawakaita

¹⁵ Ikanta ikimawaki ikaatzi isaiki jowaiyani, ikantanaki: “Kimoshiri inkantya inkaati owaachani impinkatharitanakirika Pawa”. ¹⁶ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri, jiwitsikakaantzi antawoiti oimoshirinkaantsi, ari jowaiyaani. Ithonka ikaimakiri ikaataiyini. ¹⁷ Ikanta imonkaatapaaka jowantyaari jotyaantakiri jompiratani inkamantiri ikaatzi ikaimakaantakiri, tima irootaintsi jowaiyaani. ¹⁸ Tii ikowi impokaiyini ikaatzi ikaimakaantawiiitakari. Jitanakawo apaani, ikantzi: ‘Iiro okantzi niyaati, niyaatatyi naminiro owaantsi namanantakiri. Irootaki iiro okantanta niyaati’. ¹⁹ Ikantaki pashini: ‘Niyaatatyi noñaantyaariri namanantakiri nopirapaini, irootaki iiro okantanta niyaati’.† ²⁰ Ari ikantaki pashini iijatzi: ‘Iiro okantzi niyaati, tima owakiraa naawakaaka’. ²¹ Ipoña ipiya ompirataari, ikamantapairi iwinkathariti. Antawoiti owatsimaanakiri, ikantanakiri jimpiratani: ‘Piyaati, paniitiro tsika iwiya nampitsi, pamakiri ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthoriiti inkaati piñiiri janta’. ²² Ari imatakiro jompiratani. Ipoña ikantairi iwinkathariti: ‘Nimatakiro okaatzi pikantakinari. Iro kantzimaitacha iiniro okaankitzi pankotsi’. ²³ Ipoña ikantziri jimpiratani: ‘Pinthonkiro paniitiro aatsi, piyaayiti tsikarika, pishintsiwintiri inkaati piñiiri janta, impokiita ijaikitiita nopankoki. ²⁴ Pinkimi nonkanti: Ojyiki nitawitakari nokaimakaantziri, iromaita iñaajaitziro joya kapichiini niwitsikakaantakiri owanawontsi’ ”.

Pimirintsitachari ankimitakotyaari Cristo

²⁵ Ojyiki ikaatzi oyaatakiriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶ “Aña iro inimotzimiri pitakoyitari piwaapati, pinaanati, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota iijatzi apaniroini iiroka. Iro kantacha iirorika pimapirotziro pitakotina naaka, tii pityaaryootzi

† 14:19 Iri kantakotachari jaka nopirapaini, kaatatsiri 5 buey.

pinkimisantaina. ²⁷ Ontzimatyii pintyaaryoowintiro nokinkithatakoyitakimiri, onkantawitayya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, iiro nokimitakaantzimi iiroka niyotaani. ²⁸ Apaani kowatsiri jiwitsiki pankotsipinthakii, jitawatyaawo inkinkishiritya tzimatsirika imatantyaawori jiwitsikiro. ²⁹ Ari onkanta inthonkatyaawori jitanatyaawo jiwitsikiro, tima aririka jookawintakiro ari ishirontawintatyaari inkaati ñiirini. ³⁰ Inkantaiyini: ‘Piñaamachiitiri jirika, tii jaawiyiro, jookashitakawo’. ³¹ Ari ikimitari iijatzi, apaani pinkathari tzimatsiri 10 mil jowayiriti, jashiminthatyaawo jowayirityaari pashini pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti. Ontzimatyii jitawatyaawo inkinkishiritawatya, aririka inkitsirinkakiri. ³² Iñaakirorika iiro ikitsirinkiri, iiniro jiwiyaa intaina pashini pinkathari pokatsiri jowayirityaari, jotyaantaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka iiro owayiritawakaanta?’ ³³ Ari okimitari iijatzi ontzimatyii pitawatyaawo pinkinkishiritawatya iirokai, tima iirorika powajyaantziro pitakoyitawo okaatzi pashiyitari, iiro nokimitakaantaimi niyotaani”.

Kimitawori tziwi kaari katyotatsini
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka intsipataitiro tsika oitya, iiro opantaawo inkatyokantaityaawo. ³⁵ Tikaatsi opantaiyaawoni tziwi, iiro okantaajaitzi iijatzi isaiponkitzitantaityaawo pankirintsi, ontzimatyii jookaitiro. Kowirori inkimathatiro jiroka, jowakimpiatya inkimisanti”.

15

Ikinkithatakoitziri oijya piyawitachari
(Mt. 18.10-14)

¹ Ojyiki kowakotziriri kiriiki iyyininka itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, ikimisantzi jiyotaantzi Jesús. ² Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, ikinkithatakotanakiri Jesús, ikantzi: “Paminiri jirika, itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, itsipataro jowapiintaiyani”.

³ Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri, ikantanaki: ⁴ “Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 joiyyati. Okanta apaani kitiiyyiri, ipiyaka joiyyati, jookanakiri pashini 99 oijya otzishimashiki, jataki jaminaminatairi piyainchari. ¿Tiima pimatziro iiroka jiroka? ⁵ Ikanta iñaapairi joiyyati, kimoshiri ikanta jinatapairi. ⁶ Tima jariita ipankoki, japatotapairi iyyininka, ikantapairi: ‘Pimpoki pintsipatina oimoshirintya, tima noñagairi noiyyati piyawitainchari’”. ⁷ Iikiro ikantatzi Jesús: “Ari onkimitagaiya inkitiki,

antawoiti inkimoshiriwintaitiri atziri owajyaantairori ikaaripiroshiriwita. Janaanakiri 99 kamiithashiritatsiri”.

Jojyakaawintaitziri kiriiki piyawitachari

⁸ Ipoña ikantzi: “Apaani tsinani tzimatsi 10 oiriikiti. Okanta apaani kitijyiri ipiyapithatakawo oiriikiti, owaampataki ootaminto, opishitakiro maawoni opanko aminaminatairi oiriikiti.* ⁹ Okanta oñagairi, okaimakiri ojyininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatina noimoshirintya, tima noñagairi noiriikiti piyawitainchari’ ”. ¹⁰ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari inkimitagaiya imaninkariti Pawa antawoiti inkimoshiriyitai iñaakirika atziri jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi”.

Ikinkithatakoitziri itomiitari apaawaitatsiri

¹¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Apaani atziri tzimatsiri apiti itomi. ¹² Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iwaapati: ‘Paapá, pimpinawo onkaati pookanairi nashitaiyaari pinkamakirika’. Ari ikantakiro, ipayitakiri itomi onkaati jashitakaiyaariri paata. ¹³ Tikira osamanitzi, jataki iyaapitsi itomi intaina pashiniki nampitsi. Ari japaawaitakiri iiriikiti. ¹⁴ Ikanta ithonkatakiri japaatakiri maawoni, iñaitaki antawoiti tajyitsi janta nampitsiki. Ari ikowityaanakiri ikaatzi japaawaitakiri. ¹⁵ Ipoña jiyaatashitakiri nampitawori janta ikowi antawairintsi, jotyaaantaitakiri jaamaakowintyaari chancho. ¹⁶ Antawoiti itajyaaki, ikowaki jatyoootiri chancho, tima tikaatsi pirini joyaari. ¹⁷ Ipoña ikantashiritanaki mainari: ‘Owanaa inintaawaita jowapirowaita antawaitatsiri ipankoki nowaapati, ¿iitama nashironkaawaitantari naaka jaka notajyaaniintzi? ¹⁸ Ontzimatyii niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: “Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzi. ¹⁹ Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi, apa nokowi pinkimitakaantinari ikaatzi antawaitzimiri”.’ ²⁰ Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitaririki. Ikanta ashitariri, aminawookitatsi irirori iñaawairi ipokai, ishiyashitawaari, jawithakitawairi, ithopootawairi. ²¹ Ikantapaaki itomi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzi. Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi’. ²² Iro kantzimaitacha ashitariri, ikantakiri jimpiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarintsi, pinkithaatawairi notomi. Powiniri jakoki poriryaatatsiri, pintyaantakairi iijatzi zapato. ²³ Impoña paminaki iwonkiri vaca kamiitha iwathati, powamairi. Nokowi oimoshirintya. ²⁴ Tima jirika notomi kamawitaka,

* 15:8 Ikantakoitziri jaka “kiriiki”, irijatzi jiiitaitziri “dracma”, kiriiki jinatziz jashiyitari Grecia-jatzi. Iriitaki ipinatantaitariri antawaitatsiri apaani kitijyiriki.

iro kantzimaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipiyaka, ññaitairi iroñaaka'. Ari jitanakawo joimoshirinkaiyani.

²⁵ Ikanta jantariti iririntzi saikatsi jantawaitzi owaantsiki. Pokai pankotsiki, ikimapaatzi joimoshirinkaiyani. ²⁶ Josampitapaaki apaani jompiratani jiita ikimoshiritantaitari. ²⁷ Ari ikantanakiri: 'Ariita pirintzi, irootaki jowamaakaantantakari piwaapati iwonkiri vaca, tima kamiitha jariita pirintzi tikaatsi awijyimotirini'. ²⁸ Ari ikisapaaka, tii ikowi intyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaatashitakiri iwaapati, owanaa jowomirinchaakiri intsi-patantyaariri joimoshirinka. ²⁹ Irojatzi ikantantanakariri iwaapati: 'Piñaawitana naaka osamani nosaikimotzimi, tikaatsi nantzimotimiri. Tiitya pipaajaitana piratsi noimoshirintya.† ³⁰ Iro kantzimaitacha ipokai iyi thonkitakimiriri piiriikiti ipiro mayimpiro, iri powamainiri wathatatsiri poimoshirinkawairi'. ³¹ Ari jakanaki iwaapati, ikantziri: 'Notomí, ari pashi powiro pisaikimotakina iiroka, maawoni okaatzi nashitari, iiroka ashitawo maawoni. ³² Irootaki ankimoshiritantyaari iroñaaka, tima jirika pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipiyawitaka ññaitairi iijatzi' ”.

16

Jojoyakaawintaitziri kaaripirori ompirataari

¹ Ipoña Jesús ikantakiri iijatzi jiyotaani: “Tzimatsi atziri ajyaagantachari. Itzimi irirori jompiratanipaini. Okanta apaani kitiiyyiri tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakiri ajyaagantachari: 'Jirika ijiwari pompiratani, japaatakimiro pajyaa-gawo'. ² Ikanta jirika ajyaagantaniri ikaimakiri jompiratani, josampitakiri: '¿Litama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nokowi poñaayinawo okaatzi pantawaitakinari. Tim ari okaatapaaki pijiwatziri nompiratanipaini'. ³ Ari ikantashiritanaki jirika ompirataari: '¿Tsikatya nonkantyaaka iroñaaka? Jomishitowatyina ompiratanari. Tii okantzi nonpankiwaiti, aririka nonkamitanti impashitaitina, owanaa nonkaaniwintya'. ⁴ Ipoña ikantashiritzi: 'Niyotaki iita nantiri jaapatziyantaitinari pankotsiki aririka jomishitowaitakina'. ⁵ Japatotakiri ikaatzi iriiwitziriri iwinkathariti, ikantakiri itakawori: '¿Tsikama ikaatzi piriwitziri nowinkathariti?' ⁶ Ikantzi irirori: 'Niriiwitziri ikaatzi 100 inchatonaa jowaitzi yiinkantsi'. Ipoña ikantziri: 'Jiroka piriwiri, thaanki posankinati, apa inkaatai 50 inchatonaa piriwitiri'. ⁷ Ipoña josampitakiri pashini ikantziri: '¿Iiroka tsikama ikaatzi piriwitziri?' Ikantzi: 'Niriiwitziri okaatzi 100 ipiyotakoitziro trigo'. Ipoña

† 15:29 Ikantakoitzi jaka “piratsi”, iriitaki cabra.

ikantziri iijatzi: ‘Jiroka piriwiri, posankinati, apa onkaatai 80 ipiyotakoitziro’. ⁸ Ikanta jirika pinkathari, joñaagantakiri jompiratani tima iñaakiri imapiro jiyotzi tsika inkinakairo kantainchari. Ari ikantayitari atziripaini iroñaaka, imataty a jiyotzi tsika inkinakairo jaapatziyantyaariri iyyininka, janairi tsika ikanta kimisantzinkariiti”. ⁹ Irojatziki ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii piyoti paapatziyantyaawo pajyaagantayitari iroñaaka onkantawitya tii opantapirotawo, iro onkantantaiyaari jaapatziyaitaimi paata iiroka janta inkitiki.

¹⁰ Itzimirika tyaaryootaintsiri kapichiini, iriitaki tyaaryoopirottaatsini. Itzimirika kaaripiroshiritatsiri kapichiini, iriitaki mapirotaironi inkaaripirotai. ¹¹ Tiirika pityaaryoowintziro ajyaagawontsi kaari opantapirotawo jaka, tikaatsi amiintimini iroopiroriki. ¹² Tiirika pityaaryoowintziro ashinintsi, tikaatsi pimini pashityaari iiroka. ¹³ Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantani. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaarini”.

¹⁴ Ari ikaatzi ikimayakini Fariseo, tima irijatzi ashiminthatawori ajyaagawontsi, ishirontaminthatakari Jesús ikimiri ikantayitakiri. ¹⁵ Ipoña ikantanakiri: “Piyotzi potzikaawintaiyani iiroka iiro jiyotantzimi atziri, iro kantzimaitacha jiyotzimiro Pawa okaatzi pikinkishiritari. Tim a okaatzi iroopirotzimotziriri atziri, ipinkimatziro Pawa”.

Ikantakaantaitani ipoña ipinkathariwintantai Pawa

¹⁶ “Tima pairani ikinkithatakoitakiro Ikantakaantaitani ipoña josankinari Kamantantaniriiti. Ipoña ikinkithataki iijatzi Juan. Ikimatziro iroñaaka atziriiiti Kamiithari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariwintai Pawa. Antawoiti ikowi iñiuro okimitawo ishintsitaitzi aririka jowayiritaitya. ¹⁷ Tii opomirintsita apirotaiya paata kipatsi iijatzi inkiti, iro kantzimaitacha iiro apirotzimaitaa Ikantakaantaitani”.

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: “tii opantawo pookiro piina”

¹⁸ “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro itawitawori. Ari ikimitari iijatzi agaironi tsinani jookiri oimi, imayimpiritaki irirori”.

Ajyaagantachari ipoña Lázaro

¹⁹ “Tzimatsi atziri ajyaagantachari, owaniinka ikithaatapiinta. Jaakowintawo kitiiyyiriki joimoshirinka

owaniinka jowapirowaita.* ²⁰ Tzimitacha iijatzi apaani ashironkaawaitachari jiita Lázaro, ithonka ipathaawaitaki jirika. Ari jomaryapiinta jakakiroki ipankoki ajyaa-gantzinkari. ²¹ Iriitaki kowatsiri jaayitiro jowaryaayitziri jowanawo ajyaa-gantachari. Pokatsi otsitsi ithotziniri iwathaawo. ²² Ikanta paata kamaki ashironkainkari, jaanakiri imaninkariti Pawa, jataki isaiki Abraham. Ipoña kamitaka iijatzi ajyaa-gantachari, ikitaitakiri. ²³ Ikanta janta sarinkawiniki, oyyiki ikimaatsiwaitaka jirika ajyaa-gantawitachari. Jaminakotakiri intaina iñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴ Ari ikaimanaki irirori, ikantzi: ‘Chariní, Abraham, pinishironkatina. Potyaantiri Lázaro jamaajaitakina kapichiini jiña nomiritawatyaari, tima itaaniintatyaana shintsiini paampari’. ²⁵ Ikantanaki Abraham: ‘Nochariní, poshurityaawo pajyaagawo pairani, iijatzi ikimita Lázaro joshiritawo jashironkaawaitakari. Iro kantzimaitachari kimoshiri ikanta irirori jaka, irooma iiroka ontzimatyii pinkimaatsiwaitaiya. ²⁶ Tikaatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antawoiti impiita otzikakairi, iiro okantzi iijatzi niyaatashitimi iiroka’. ²⁷ Iikiro ikantawitatyia irirori: ‘Pinkimi nokantzimi chariní, potyaanti jatatsini isaiki nowaapati. ²⁸ Tzimatsi janta ikaatzi 5 nirintzi, pinkamantiri iiro ipokanta irirori jaka, oyyiki jashironkaita’. ²⁹ Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi Ikantakaantakiri Moisés, tzimatsi iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, iro inkimisantiri’. ³⁰ Ipoña ikantzi iijatzi: ‘Irotyaami, Chariní, Abraham. Tzimatsirika apaani kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari jowajyaantairo kaaripirori jamiyitari’. ³¹ Iikiro ikantanakitzi Abraham: ‘Tima tii ikimisantziro ikantayiwitari Moisés iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, irotya ikimisantaajaitziri inkamantawityaari kaminkari’ ”.

17

Iiro pantakaantziro kaaripirori

¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Ari intzimapiintatyi antakaantironi kaaripirori. Inkantamachiitiri jirika. ² Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri inkaariki, ari onkantya iiro ikaaripirotaakantzimi. ³ Ontzimatyii paamaakowintya iiroka. Tima intzimirika antzimotimini kaaripirori, pinkaminairi. Aririka jowajyaantanairo jantayiwitakari, pimpiyakotiro jantzimowitakimiri.

* **16:19** Iro ikantakoitziri jaka “owaniinka”, kithaarintsi pitzirishimawotatsiri. Oyyiki owinawo jiroka. Apa ikithaayitawo ajyaa-gantachari.

4 Ari okimitari iijatzi. Tzimatsirika atziri oiyiki jantzimotapiintakimiri, okimiwitatyaawo onkaati 7 japiipiintiro kitiiyyiriki, ontzimatyii papiipiintiri pimpiyakotiri aririka impokashitapiintakimi inkowakotimi pimpiyakotairi”.

Pawintaapirotakaina

5 Ikanta Otyaantapiroriiti, ikantanakiri Jesús: “Nokowi poshiritakaapirotina”. 6 Ipoña ikantzi Awinkathariti: “Onkantawitayya iiro antawoititzi poshiritaina, onkimityaawo okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, aritaki pimatakiro antawoiti inchato katziyainchari, pinkantiro: ‘Pishirinki, piyaati pinkatziyi janta inkaariki’. Nonkanti, ari imatayya”.*

Jantayitairi jompiraitari

7 “Aririka intzimi pompiratani, piñaawairi jariitaiya jojiywawaitzi powaniki, jaamaakowintari pipira zarima pinkantawairi: ‘Patyootapaina?’ 8 Aña iiro, apa pinkantawairi: ‘Ponkotsitapai owanawontsi. Powathakitya inkini poyiitina, irojatzi nowantatyaari, niraki nomiri iijatzi. Impoña pimpoiti iiroka powaiya’. 9 ¿Arima pimpaasoonkitakiri okaatzi jantakiri pompiratani? Aña iiro. 10 Ari pinkimityaari iijatzi iiroka, aririka pimonkaatakiro okaatzi inintakaimiri Pawa, ompoña pinkanti: ‘Iiro asagaawintawaita jompirayiitai, tima apa amonkaamachiitiro okaatzi ikowakaitakairi antiro’”.

Joshinchaitziri 10 pathaawaitatsiri

11 Ipoña jawisanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, ikinanakiro Samaria-ki ipoñaanakawo Galilea-ki. 12 Ikanta jariitapaaka nampitsiki, ari itonkiyotawakari 10 shirampari pathaawaitatsiri, intaina ikatziyaiyapaakani. 13 Ikaimaiyini, ikantzi: “¡Yotaanarí Jesús, pinishironkataina naaka!” 14 Ari jaminanakiri irirori, iñaatziiri ikatziyaiyani, ikantziri: “Piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari jaminawakimiro pipathaawo”. Ikanta jiyaataiyanakini, omapokashitaka opiyanaka iwathaawo, shintsiyitanai. 15 Ikanta apaani jiñaakiro jishitakotanai ipathaawaitzi, thaaminta ipiyaa irirori, ikimoshiriwintanakiri antawoiti Pawa. 16 Jotzirowashitapaakari iitziki Jesús, ipaasoonkitapaakiri. Jirika piyaachari Samaria-jatzi jinatzi. 17 Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tiima 10 ikaatzi shintsitaatsiri, tsikama ikinakika pashini? 18 Tikaatsi nojyininka piyaatsini inkimoshiriwintairi

* 17:6 Iro ikantakoitzi jaka “okithoki iryaanikitatsiri pankirintsi”, iitachari “mostaza”, iro jyookatsiri inampiki pashini atziri. Iro ikantakoitzi jaka “antawoiti inchato”, iitachari “sicómoro”, irojatzi jyookatsiri pashiniki inampi atziri.

Pawa impaasoonkitiri, apa ipiya pashinijatzi atziri”.
 19 Ari ikantanakiri Jesús pathaawaiwitachari: “Pinkatziyi, piyaatai. Iro oshinchagaimiri poshiritaana”.

Itanatyaa wori impinkathariwintantaiti

(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ipoña Fariseo josampitakiri Jesús, ikantziri: “Tsikapaiti itanatyaa wori impinkathariwintantaiti Pawa”. Ari jakanaki irirori: “Omapokashitaiya impinkathariwintantaiti Pawa. 21 Iiro ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta’. Tima aritaki pinkatharishiriwintantaiti Pawa”.
 22 Ipoña ipithokashitanakari jiyotaani, ikantziri: “Ari pinkowawitaiya paata piñiirimi kapichiini jirika Itomi Atziri, iiro okantzimaita. 23 Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Jirika jaka’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta janta’. Iiro piyaatashitziri, iiro poyaatziri iijatzi. 24 Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimitapaiyaawo oporiki ookathawontsi, ompoñaanaty tsika iwiya kipatsi irojatzi othapitapaa. 25 Aña itawatya iñiitawakiro inkimaatsitaitya antawoiti, inkisaniintawaitaitiri jirikaiti atziriiti tzi mayitatsiri iroñaaka. 26 Tima onkimityaa wori tsika okanta pairani iiniro isaikawita Noé. Ari onkimitsitaiya iijatzi aririka impokimatai Itomi Atziri. 27 Inimotziri atziri jowawaiyita, jirawaitaiyini, jaawakaayita iijatzi. Irojatzi ityaantanakari Noé shintsipaaki jiwitsikakiri. Okanta oonkanaka kipatsiki, apirotaka maawoni atziri ipiinkaki. 28 Ari onkimityaa wori iiniro isaikawita pairani Lot. Inimotziri atziri jowaiyani, jirawaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankiwaitaiyini, jiwitsikaiyini ipanko iijatzi. 29 Iro kantzimaitacha imonkaatapaaka kitiiyiri ishitowantanakari Lot nampitsiki Sodoma, omapokashitaka iparyaapaaki antawoiti paampari, ari japirotakari maawoni atziri itaga. 30 Aritaki onkimitagaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri. 31 Tzimatsirika saikatsiri jikokiroki ipanko, ari impoñaanaty ishiyi, iiro ityaapanaatzii jaapanaati tsika oitya. Itzimirika saikatsini jowaniki, ishiyi tsika ikanta, iiro ipiyapanaata. 32 Pinkinkishiritakotiro okaatzii awijyimotakirori iina pairani Lot. 33 Ikaatzii itakowaitachari apaniirini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawisakoshiritai”. 34 Iikiro ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatawakaachani imayi. Jagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi. 35 Tzimatsi apiti tsinani tsipatawakaachani otoonkawaitzi. Jagaitai apaani inkitiki, irooma pashini jookaitanairo. 36 Isaiki apiti atziri jowaniki. Jaagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi”. 37 Ipoña josampitanakiri ikantzi: “¿Tsikatya

janta Pinkatharí?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika isaiki kaminkari, ari impiyowintyaari amimpori”.†

18

Ikinkithatakoitziro kamatsiri oimi ipoña kaaripirori pinkathari

¹ Ipoña joyyakaawintanakiro Jesús onkantya jamanaitantyaariri kitiiyyiriki, iiro jowajyaantantaitawo. ² Ikantzi: “Tzimatsi apaani nampitsi, ari isaikiri kaaripirori pinkathari, tii ipinkathatziri irirori Pawa, iri owatsipiro tii ipinkathatziri atziri. ³ Ari osaikiri iijatzi tsinani kamatsiri oimi. Opokashitakiri kaaripirori pinkathari, okantziri: ‘Nokowi pinkaiminari kisaniiintanari, piwitsikainawo awiyyimotanari’. ⁴ Tii ikowawita pinkathari. Ipoña ikantashiritanaki: ‘Tii nopinkathatziri Pawa, iijatzi nokimitairi atziri. ⁵ Iro kantacha jiroka kamatsiri oimi, ontzimatyii nantiniro kamiithari okowiri. Nosamawokari aririka oñaashirinkina ompiyapiyatashitina’”. ⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakiro ikantashiritakiri kaaripirori pinkathari. ⁷ Iri mapirotzirori Pawa irirori, iiro iyyinkaa jantainiri kamiithari jiyoshiitairi, aakowintanaawori jamanari kitiiyyiriki”. ⁸ Iikiro ikantatzi Jesús: “Iro iyyinkaita jantantaityaawori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿iikiroma jiñaapaakityi awintaapiintyaarini kipatsiki?”

Joyyakaawintaitziri Fariseo ipoña kowakotziriri kiriiki iyyininka

⁹ Tzimayitatsi kinkishiritachari kamiithashiri jinatzi. Ipoña imanintashiriwaitziri pashini atziri. Irootaki joyyakaawintantanakariri Jesús, ikantziri: ¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jiyaataki tasorintsipankoki jamaña. Fariseo jinatzi, iriima pashini iri kowakotziriri kiriiki iyyininka. ¹¹ Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamana, ikantzi: ‘Pawa, antawoiti nopaasoonkitzimi, tima tii nokimitari naaka pashini atziri, koshintzi jinatzi, tzipinashiri ikanta, mayimpiri jinatzi, ari ikimitakari jirika kowakotziriri kiriiki iyyininka. ¹² Apitijatziri notzitapiintawo nowanawo awisayitzi kitiiyyiri jimakoryaantaitari, nookapiintzi kiriiki ikaatzi ipinaitanari’. ¹³ Ipoña irirori kowakotziriri kiriiki iyyininka, ikatziyapaaka jantyaatsikiini, oiyotapaaka jamana. Timakatsitzimoshiryaaanaki, ikantzi: ‘Pawa, pinishironkataina

† 17:37 Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzi aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai.

naaka, kaaripiroshiri ninatzi' ".* 14 Ikantzi Jesús: "Iriitaki jaayitakiri kamiitha jirika, kamiithashiri ikanta jiyaatai ipankoki, tii ikimitari pashini. Tima tsikarika itzimi ñaapirowaitachari iroñaaka, ari intsinampashiritakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri iroñaaka, ari iñiuro iñaapirotakagaitairi".

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Ipoña jamayitapaakiniri Jesús iinchaaniki, ikowaitzi jotirotantawatyaari kapichiini jako. Iro kantacha jiyotaani Jesús, ikisawakiri amayitziriri iintsi. 16 Irojatziki ikantantanakari Jesús: "Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. 17 Imapiro, iiorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iiora iñaitairo ipinkatharitari".

Mainari ajyaagantachari

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Ikanta apaani pinkathari josampitakiri Jesús, ikantziri: "Kamiithari Yotaanarí, ¿iitama nantiri noñaantaiyaawori kantaitachani kañaanimintotsi?" 19 Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: "¿Iitaka pikantantanari: 'kamiithari pinatzi?' Apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. 20 Piyotakotakiroma Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpirtzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri".

21 Ari jakanaki mainari, ikantzi: "Yotaanarí, nohotyaakiro maawoni irojatziki nitanakawo pairani iinuro niryaanitapaaki". 22 Ikanta ikimakiri, ikantzi Jesús: "Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari panti. Pimpimantiro okaatzi pashitari, pimpashiyityaari ashironkaachari. Tima ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpokanaki, poyaatina". 23 Ikanta ikimawaki, owashiri ikantanaka, tima ajyaagantzinkari jinatzi. 24 Tima iñaakiri Jesús antawoiti jowashiritanaka, ikantanaki: "¿Imapiro opomirintsita jiyaatai ajyaagantzinkari impinkatharitari Pawa! 25 Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro

* 18:13 Kantakotachari jaka "okatsitzimoshiryaanakiri", iro kantakotajaanachari jompojashipaniiyita jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

ompomirintsitya intyi ajaagantzinkari ipinkatharitai Pawa". ²⁶ Ikantayitanaki ikaatzi kimakiriri ikantaki Jesús: "¿litatyaakama awisakoshiritaatsini?" ²⁷ Ipoña ikantzi Jesús: "Tzimatsi oitayita pomirintsitzimotyaarini atziri, iriima Pawa tii opomirintsitzimotari". ²⁸ Ari ikantanaki Pedro: "Jirika nokaataiyakini naaka, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini". ²⁹ Ikantanaki Jesús: "Imapiro, tzimatsirika kowanairori impinkathariwintairi Pawa, irootaki jookawintantanakawori ipanko, ashitariri, iririntzi, iina, ipoña jowaiyaniiti, ³⁰ tima oyyiki impayitairiri Pawa jirika, ari anaanakiro okaatzi jookawintanakiri. Ari inkimitagairi iijatzi paata aririka iñiuro añaanimintotsi".

Japiitairo Jesús ikinkithatakota jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Ipoña Jesús japatotairi kaatatsiri 12 jiyotaani, ikantziri: "Aataty iroñaaka Jerusalén-ki. Ari imonkaatyaari onkaati awijyimotirini Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiriri pairani Kamantantaniri. ³² Ari jaakaantaitiri, jayiri atziri kaari ajyininkata. Antawoiti ishironthaminhawaitaityaari, inkimaatsitakaityaari, jiiwapoowaitaitiri. ³³ Aririka onkaataki impajawaitaitiri, ari jowamagaitiri. Iro awisawitaty mawa kitiiyjiri, ari jañagai iijatzi". ³⁴ Iro kanzimaitacha, tii ikimathatziro jirikapaini ikaatzi kimawitainchari, tima tii ikowaitzi inkimathatakaitiri.

Jaminakaitairi Jericó-jatzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikanta Jesús ariitzimataka nampitsiki Jericó. Ari isaiki kaari aminatsiri aatsinampiki ikamitantzi impashiityaari. ³⁶ Ikimaki kaari aminatsini, josampitakiri awisayitatsiri atziri, ikantziri: "¿lita pokatsiri?" ³⁷ Ikantaitanakiri: "Ipokatzi Jesús, jiiitaitziri Nazaret-jatzi". ³⁸ Irojatzii ikaimantanakari, ikantzi: "¡Jesús, icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!" ³⁹ Oyyiki ikisawiitanakari jimairitanyaaari. Iikiro ikaimanakitzi shintsiini, ikantzi: "¡Icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!" ⁴⁰ Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: "Pamakinari jaka". Ikanta jamaitapaakiniri, josampitawakiri. ⁴¹ Ikantziri: "¿Tzikama pikowi nonkantaimi?" Jakanaki kaari aminatsiri, ikantzi: "Nokowi nokiryagai, Pinkathari". ⁴² Ikantzi Jesús: "Kantatsi pokiryagai, iro oshinchagaimi pawintaana". ⁴³ Omapokashitanaka jaminanai, joyaatanakiri Jesús, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. Ikanta atziriiti jiiñaakiro okaatzi jantakiri Jesús, jimatanakiro iriroriiti ithaamintawintanakari Pawa.

19

Jesús ipoña Zaqueo

¹ Ikanta jariitapaaka Jesús Jericó, janiitapaakiro nampitsi. ² Ikanta apaani shirampari ijiwari kowakotziriri kiriiki iyyininka jiita Zaqueo. Ajyaagantzinkari jinatzi. ³ Ikowapirotaki irirori jiñiiri Jesús. Iro kantacha tii okantzi tima oyyiki atziri otzikakiriri, ikaaporityakitziini iijatzi. ⁴ Ipoña jiiwatanaki Zaqueo, atiiitapaaki inchatoki inkini iñiiri Jesús, tima ari inkinapaakiri.* ⁵ Ikanta jariitapaaka jatiitaki, jaminapaaki jinoki, jiñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanaki thaankiini, tima ari noshiritawo nomayimotimi pipankoki”. ⁶ Thaankipiroini jayiitanaki Zaqueo. Kimoshiri jaanakiri ipankoki. ⁷ Ikanta jiñaitakiri, ñaawaitanaki atziriiti ikantzi: “¿Litama ityaapankotantariri Jesús kaaripiroshiritatsiri?” ⁸ Ari ikantaki Zaqueo: “Pinkatharí, kantatsi nompiri ashironkainkari kajyitani najyaagawo. Tzimatsirika iita namatawitakiri nokoshitziri, ari noipiyainiri onkaati 4 nayitakiriri”. ⁹ Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka piñiiro pawisakoshiritai. Tima pimatanairo pikimitakotanaari Abraham-mirinkaitipirori. ¹⁰ Tima iro ipokantakari Itomi Atziri jaminaminayitairi ikaatzi piyaashiwitainchari jowawisaakoshiriyitairi”.

Jojyakaawintaitziri 10 kiriiki

¹¹ Irojatzii ikimisantaiyakini atziriiti ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña jójyakaawintanakiniri, tima iñaajaantaki atziriiti koñaawoini impinkathariwintantai Pawa, tima jiñaakiro irootaintsi jariitzimataiyaani Jerusalénki. ¹² Ikantanaki: “Tzimatsi apaani jiwari jiyaataki pashiniki nampitsi, impinkatharitakaitiri, impoña impiyi. ¹³ Japatotanakiri 10 jompiratani, ipanakiri 10 kiriiki, ikantayitanakiri: ‘Pantawaitakairi kiriiki nopanakimiri, irojatzii nompoyantapaatyaari’.† ¹⁴ Iro kantacha tzimatsi kaari kowirini impinkathariwintanti. Jotyaaantaitaki kantatsini: ‘Tii nokowaiyini impinkathariti’. ¹⁵ Ikanta ipiya, aritaki ipinkatharitakaitakiri. Japatotapairi jompiratani ipayitanakiri kiriiki, ikowi iñiiri tsika ikanta jantawaitakaakiri iiriikiti. ¹⁶ Jitapaakawo ipokaki apaani, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 10’. ¹⁷ Ikantanaki irirori: ‘Kamiihataki nompiratani, kapichi pityaaryootaki, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkaati 10 nampitsi’. ¹⁸ Ari ipokapaaki pashini

* **19:4** Kantakotachari jaka incható, irootaki jiiitaitziri pashiniki nampitsi sicómoro. † **19:13** Ikantakoitziri jaka kiriiki, iri jiiitaitziri pairani “mina”. Iñaantaityaari irayyiitiri mina, ontzimatyii jantawintaitiri inkaati mawa kashiri.

jompiratani, ikantapaaki: ‘Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 5’. ¹⁹ Iijatzi ikantanakiri irirori: ‘Ari pinkimityaari iiroka, ari piñaaki pijiwawinti onkaati 5 nampitsi’. ²⁰ Ipokapaaki pashini, ikantapaaki: ‘Pinkathari, jirika piiriikiti kamiitha noponatakimiri. ²¹ Tima antawoiti nothaawantakimi imapirotatziimi pimashirinkatzi, tii piñaakonita pojyiñaantariri piiriikiti’. ²² Ikantanaki irirori: ‘Kaaripirori nompiratani pinatzi. Iiroka apishityaawoni okaatzi pikantakinari. Piyowitaka owanaa nomashirinkatzi, tii noñaakonita nojyiñaantariri noiriikiti. ²³ Piñaawita iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakairinimi noiriikiti, ari iyyikiniuntakimi iroñaaka, iri pimpawainarimi nopiyaa’. ²⁴ Ari ikantziri atziri piyotainchari: ‘Payiri kiriiki, pimpiri ojyiñaakiriri ikaatzi 10’. ²⁵ Ikantaiyanakini atziri: ‘Pinkathari, ¿itama impantaityaariri, tima tzimaki irirori 10 kiriiki pipakiriri inkaanki?’ ²⁶ Iikiro ikantatzi ashitariri iiriikiti: ‘Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimimotakiri ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iñiuro iiro otzimimopiroyitairi’. ²⁷ Ikantaki iijatzi: ‘Pamakiri ikaatzi kisaniintanari kaari kowatsini nompinkathariwintiri, nokowi noñiiri powamairi’ ”.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ithonkanakiro ikantakiri Jesús, iwatanaki jiyaatiro Jerusalén-ki. ²⁹ Ikanta jariitzimataka nampitsiki Betfagé otsipatakawo Betania omontinampitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani. ³⁰ Ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñiiri iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pintharyaakotiri, pamakinari jaka. ³¹ Aririka josampiitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari’ ”. ³² Jataiyanakini jotyaaantaitakiri, jiñaakiro okaatzi ikantaitakiriri. ³³ Ithataryaakotapaakiri burro. Josampitakiri ashitariri, ikantziri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri?” ³⁴ Ikantanaki irirori: “Ikowatziiri Pinkathari”. ³⁵ Irojatzii jamantakanariri. Jowankitaitakiniri manthakintsi imitzikaaki, ityaakotanakari Jesús jirika burro. ³⁶ Ikanta janiitakaanakiri Jesús burro, joomaankashiitanakiri manthakintsi aatsiki tsika inkinanaki. ³⁷ Ikanta jiyotaapiintakiri Jesús, oirinkimataka otzishiki Olivo, ikaimaiyini ithaamintawintanakari Pawa, tima iñaayitapiintakiro itasonkawintantaki Jesús. ³⁸ Ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki awinkathariti! Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari jitaatziri otyaantakiriri.

¡Isaikakaayitairi kamiitha nampitawori inkitiki!
 ¡Iro kamiithatataitatsi otzimimotziri jowaniinkawo Pawa
 nampitawori ojinokitajaantzi inkiti!

³⁹ Ikanta Fariseo saikayitaintsiri iijatzi janta, ikantakiri Jesús:
 “Yotaantanirí, pinkijyiri piyotaani”. ⁴⁰ Jakanaki Jesús, ikantzi:
 “Aririka nomairyaakiri ikaatzi kaimayitaintsiri, kimitaka ari
 onkaimanakimi mapi iroori”.

⁴¹ Ipoña jariitzimatapaaka Jesús Jerusalén-ki,
 jiraakotapaakawo jiñaapaakiro. ⁴² Ikantzi: “¡Owa
 onkamiithatimi pinkimathataajaitawakiromi iroñaaka,
 iroora kitiiyyiri piñaantaiyaawori pisaiki kamiitha! Iro
 kantzimaitacha iiro okantzi tima tzimatsi ikantakagaitakimi
 kimiwaitaka pisoryaakitatyiimi. ⁴³ Tima irootaintsi impoki
 kisaniiintzimiri, jiwitsikashitapaakimi japirotantimiri.
 Inthonka jotzikapaakimi iwiyaara potanto, iiro piñiuro
 tsika pinkini pishiyi. ⁴⁴ Ari impookakoitakimi, jashiryaitimi
 maawoni. Iiro jiñaitairo mapipaini okaatzi piwiryaayitachari
 iroñaaka, okantakaantziro tii piyotawakiri pokashitakimiri”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
 (Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Ipoña ityaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowa-
 paakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri.
⁴⁶ Ikantayitziri: “Pairani josankinaitakiro kantatsiri:
 ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaitinari’. Iro
 kantzimaitachari iiroka pamatawitantapiintaki janta
 pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.
⁴⁷ Ari ikantapiintatya Jesús jiyotaantzi kitiiyyiriki
 tasorintsipankoki. Iro kantacha ijiwari Ompiratasor-
 intsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti ipoña Antaripiroriiti,
 jaminaminatanakiro tsika inkinakairi intsitokakaanitiri.
⁴⁸ Tii okantzimaita iñiuro tsika inkinakairo, tima owakimpita
 ikantayyakani atziriiti ikimisantziri Jesús.

20

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Ikanta Jesús jiyotaayitakiri atziri tasorintsipankoki,
 ikinkithatakairi Kamiithari Ñaantsi. Irojatzii ipokantapaakari
 ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti,
 ipokaki Antaripiroriiti iijatzi. ² Josampitapaakiri Jesús,
 ikantziri: “Pinkantina, ¿iitama otyaantakimiri poñaagantiro
 pishintsinka?” ³ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi
 iijatzi nosampitimiri naaka, ontzimatyii pakina. ⁴ Tima
 jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿iitama otyaantakiriri? ¿Pawama?
 ¿Iriima otyaantakiri atziri?” ⁵ Ari ikantawakaiyanakani

irirori: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿litama kaari pikimisantantari?’ ⁶ Irooma ankantiri: ‘Atzirimachiini otyaantakiri’, ari impichaitakai. Tima maawoni atziriiti ikantaiyini Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ⁷ Irojatzzi ikantantaiyakani: “Tii niyotzi iita otyaantakiriri”. ⁸ Ari ikantsitanakari Jesús irirori: “Iijatzi naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹ Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri atziriiti, ikantzi: “Tzimatsi apaani pankitzirori chochokimashi. Ipoña jaminaki iitya aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina, osamani isaikaki. ¹⁰ Ipoñaashitaka jotyaaantai jompiratani jagaatimi okithoki iwankiri. Ikanta jiñaawakiri antawairintzi, ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ¹¹ Jotyaaantaki pashini. Ari ikimitaakiri, ikisawaitawakiri, itsitokawaitakiri, joipiyairi iijatzi tikaatsi jaanai. ¹² Ipoña jotyaaantaki mawatanaintsiri jompiratani. Ari ikimitaitakiri iijatzi, jantawaitawakiri, joipiyakiri. ¹³ Ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘¿Tsikatya nonkanyaaka? Iriirika notyaaantaki nitakotani notomi naaka, ari impinkathatakiri’. ¹⁴ Ikanta antawairintzi jiñaawakiri itomi ipokaki, ikantawakaiyani: ‘Jirika ipokaki ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ¹⁵ Jaawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ¿litama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¹⁶ Tima ipokanaki irirori, intsitokakiri maawoni aamaakowintawori jowani, jaminai pashini atziri”. Ikanta jirikaiti ikaatzzi kimakirori ikantakiri Jesús, ikantaiyanakini: “¡Onkamintha iiro imata!” ¹⁷ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri atziriiti, ikantanakiri: “¿litama okantziri osankinatainchari?

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi”.

¹⁸ Jiroka okantakota mapi: Intzimirika paryaatsini osaiki iroori, ari jiñaakiro intankawaiti. Iriima inkaati awitsinagairi, ari jiñaakiro ompichiiri.

Ikinkithatakota kiriki impayitiriri pinkathari

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ari ikowawitaka ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti jaakaanirimi Jesús, tima jiyotaki iriitaki ikinkithatakotzi. Tiimaita okantzi, owanaa ithaawantakari atziri piyotainchari. ²⁰ Ipoña jotyaaantaitaki amawinawairintzi, inkimitapaatyaaari atziri

kamiithashiriri, ikowaiyawitani inkompitakaiyaarimi Jesús, inthawitakotzimaityaari pinkathariki. ²¹ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaantashitari atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini jinintakaantziri Pawa. ²² ¿Okamiithatzima ampíri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ²³ Iro kantzimaitacha Jesús jiyotawaki ikowatzi jamatawitiri osampitakiriri, ikantanakiri irirori: “¿litama piñaantashiwaitantanari? ²⁴ Incha poñaayinari kiriiki. ¿litama ashitawori ipoo oiyakaawintainchari? ¿litama ashitawori iwairo iijatzi?” Ikantaiyini: “Jashi César”. ²⁵ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri. Irooma jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaayitzimiri irirori”. ²⁶ Tii ikitsirinkiri inkompitakaiyaari, iyokitzi ikanta ikimakiri, tikaatsi inkantanaki.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitaintsiri. Josampitapaakiri Jesús, ²⁸ ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, okamiithatzi jagairo iririntzi inantaiyaawo irirori. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitaka iriirikami ashityaarini oimi kamaintsiri’. ²⁹ Thami oiyakaawintawakiro: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinayatzi. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ³⁰ Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitsitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. ³¹ Ipoñaawitapaaka mawatanaintsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. Ari ikantakari maawoni ikaataiyakini 7 iririntzi. Tikaatsi apaani owaiyantakaironi tsinani. ³² Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori. ³³ Aririkami jañaayitaimi paata ikamayitaki, ¿iitama oimipirotari tsinani? Tima ari ikaatzi 7 inantawitakawo”.

³⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Apa jaayitzi iina atziriiti añaayitziri iroñaaka jaka, jaakaawakaayitawo iina iijatzi. ³⁵ Iriima inkaati kitsirinkaironi jañaayitai paata ikamawitaka, iiro jaayitai iina, iiro jaakaawakaayitaa iina iijatzi. ³⁶ Tima iiro jiñaapairo inkaamanitapai janta, inkimitapaiyaari maninkariiti, tima itomi Pawa jinayitaatzi jañaayitai. ³⁷ Irooma ikantakota jañaayitai kamayitaintsiri, ¿tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Moisés, Naaka Pawa, ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaayitatsi irirori, tima tii jimatziro kaminkari impinkathatiri Pawa, apa ipinkathatziri añaayitatsini. ¿Ñaakiro? Tima ikaatzi kamayiwitachari, irojatzji jañiimotziri Pawa”. ³⁹ Ari ikantanaki Yotzinkari: “Yotaantanirí, ari pimatajaantakiro”. ⁴⁰ Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

*¿Iita charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)*

⁴¹ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Iitama ikantantatari, ‘jirika Cristo-tatsini icharini jinatyi David-ni?’” ⁴² Aña iri David-ni osankinatakiro kantatsiri: Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti, ikantziri:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

⁴³ Irojatzji paata nowasankitaantaiyaariri ikaatzi kisaniintayitakimiri,

Ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

⁴⁴ Ñaakiro, ikantsitaita David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?”

*Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)*

⁴⁵ maawoni atziriiti ikimayakirini Jesús ikantakiri jiyotaani: ⁴⁶ “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa jinintziro jowaniinkapirowaitya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanthanaa. Ikowi pinkatha jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiintzi josatitya.

⁴⁷ Jathaagayitawo iijatzji kamatsiri oimi jaapithayitziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanayitapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha oyyikira jowasankitaayitairi”.

21

*Ashironkainkawo tsinani
(Mr. 12.41-44)*

¹ Ari jaminaminthatziri Jesús ajyaagantzinkari jotiyitziri iiriikiti jotiyitapiintziri. ² Opoña opokapaaki tsinani kamatsiri oimi ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakiini kiriiki. ³ Ikantzi Jesús: “Imapiro anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otiwitainchari. ⁴ Tima ikaatzi otiwitainchari oyyiki ikajyaakaawitariri Pawa, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka kamatsiri

oimi, apintziryaakiri otitakiri oiriikiti amanantantyaarimi owanawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Tzimatsi kantayitaintsiri: “Kamiitha inatzi mapi jiwitsikantaitawori tasorintsipanko, owaniinka okanta”. Ipoña ikantanaki Jesús: ⁶ “Okaatzi piñiiri witsikayitainchari, irootaintsi japiroitiro impookaitiro, iiro iñagaitairo piwiryaaawitainchari mapi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Ipoña josampitaitanakiri, ikantaitziri: “Yotaanarí, ¿tsika-paitima omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka jiyotantaityaari?” ⁸ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. Tima oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakiro nowairo, inkanti: ‘Irootaintsi imonkaatzimatya, Naakataki Cristo’. Iiro poyaatziri. ⁹ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, maaman-itawakaantsi, paamaiya omapokimikari, tima ontzimatyii imonkaayitya jiroka, iro kantacha iikiro iyaatatyi.

¹⁰ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. ¹¹ Jiñaitiro oiyiki ontziñaayitya kipatsi, intajyaaniintayii, imantsiyayii. Jiñaiti iijatzi oiyiki inthaawantayiaari, jiñaiti inkitiki kaari jiñaitapiintzi. ¹² Iro itanत्याawoni jaakaantawaitanakimi atziri, jimaamaniwaitanakimi. Ompoña impajatakaantawaitimi japatotapiintaita, jomontyaakaantawaitimi. Jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharintsipirori okantakaantziro pipairyana pikimisantaana. ¹³ Iro imayitantyaari jiroka onkantya pinkinkithatakotantyaanari janta. ¹⁴ Ontzimatyii pawintaina naaka, iiro pipimirintsiwaitashitawo oitya pinkantapaakiriri. ¹⁵ Tima naaka yotakaimironi, ari onkantya iiro piñaantawo impiyatimi onkaati pinkantiriri. ¹⁶ Ari piñaaki jaakaantimi piwaapati, jaakaantimi pirintzi, jaakaantimi pijyininkathori iijatzi. Tzimayitatsi jowamaakaantaiti. ¹⁷ Oiyiki piñiuro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana. ¹⁸ Iro kantzimaitacha iiro opiyagaanta piishi. ¹⁹ Aririka pamawitiro, iro piñaantayiaawori pawisakoshiriyitai.

²⁰ Aririka piñaaki jotzikapaakiro owayiriiti Jerusalén, ari piyoti monkaatapaaka japiroitantyaawori. ²¹ Inkaati nampitayiaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai otzishiki. Inkaati saikatsini nampitsiki, ari impoñiia ishiyanaki. Inkaati saikatsini jowaniki, iiro ipiyapanaata

ipankoki. ²² Tima ipiyakowintaitatyaari jirikaiti, ari imonkaayityaari okaatzi josankinayiitakiri pairani. ²³ Jinkantamachiitiro paata onkaati motyaayitatsini, iijatzi onkaati tzimayitatsini iintsiti iiniro ithoyitzi! Tima antawo onkantya jashironkaitya aririka jowasankitaayiitairi. ²⁴ Japiroyiitairimi Jerusalén-jatzi. Jompiratani jowayitairi atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Iri oipatsitakirori nampitsi Jerusalén kaari ajyininkata, irojatzii imonkaatan-taiyaari okaatzi ikowakaakiriri Pawa jirikaiti”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ “Ari jiñaitaki paata kaari jiñaitapiintzi inkitiki, impashiniy-itai ooryaatsiri, kashiri, iijatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antawoiti jashironkaayitaiya atziriiti, iiro jiyotai oitya jantayitairi onkantakaantiro oyamininka otamaryaani inkaari. ²⁶ Ari owamaimatakiri ithaawanka atziriiti inkin-ishiritakotiro onkaati awisatsini jaka kipatsiki. Ari jimatsi-tatyaawo iijatzi inkitiwiri otzimimoyitzi ishintsinka, oiyiki inkantakantanatya. ²⁷ Aripaiti impokai Itomi Atziri, inkinap-i minkoriki, jiñaitawairo ishintsinka, iijatzi jowaniinkawo. ²⁸ Aririka piñaayitakiro itanatyaaawoni kantayitachani, tzi-naapanka pinkantya pamini jinoki tima irootaintsi jowaw-isaakoyiitaimi”.

²⁹ Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Pinkinkishir-itakotiro tsika okanta piñaayitapiintziro inchatopaini.* ³⁰ Aririka piñaakiro iirishiyitzi, piyotzi irootaintsi osarintsitai. ³¹ Iro piyotiri iirokaiti, aririka piñaayitakiro nokamantayitakimiri, irootaintsira impinkathariwintantai Pawa. ³² Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzii jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³³ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁴ Aamaakowinta pinkantaiya iirokaiti, iiro otyiimi piyaaripironka, ayimawaitimi iijatzi pishinkitya, onkantzi-mowaiyitimi. Ñaa jomapokaitzimikari. ³⁵ Inkimitaityaawo iwirintsi. Ari jiwitaiyaari ikaatzi saikayitatsiri kipatsiki. ³⁶ Paamaiya, aakowinta pinkantya pamaña, pinkanti: ‘Pookaakowintina iiro nokimaatsitantawo kinkithatakotainchari. Piwitsikashiritakaayitaina nontonkiyotantawaiyaariri Itomi Atziri’ ”.

³⁷ Tima kitiijyiriki jiyotaantzi Jesús tesorintsipankoki. Irooma tsiniri, jiyaatzi otzishiki Olivo, ari jimayiri.

* **21:29** Iro ikantaitziri jaka piñaayitapiintziro inchatopaini, pankirintsi higuera jyookatsiri pashiniki nampitsi.

38 Ananinkayitaki ojyiki atziri ikimisantziri Jesús jiyotaantzi tasorintsipankoki.

22

Ikamantawakaita jaakaantaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Irootaatsi joimoshirinkaitairo jowantapiintaitawori tantaponka jitaaitziro kitiiyyiri Anankoryaantsi. ² Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami owamaakaantiri Jesús”. Iro kantzimaitacha antawoiti ithaawantayitakari atziriiti.

³ Ikanta Judas jitaaitziri iijatzi Iscariote ikaawitapiintari 12 jiyotaani Jesús, ikamaarishiritakaanakiri Satanás. ⁴ Jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ikinkithawaitakaakiri tsikapaiti jaakaantiri Jesús. ⁵ Antawoiti ikimoshiritaiyanakini jiwari, ikamantawakaiyakani impiri kiriiki. ⁶ Aripaiti jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri, iiro jiyotzimaita atziriiti.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ari imonkaatapaakari kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri iijatzi ojya jowaitari kitiijyiriki Anankoryaantsi. ⁸ Ipoña Jesús jotyaantakiri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakiri: “Piyaati ponkotsitakaanti oyaari kitiiyyiri Anankoryaantsiki”. ⁹ Ikantaiyini irirori: “¿Tsika janta pikowika nonkotsitakaanti?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “Aririka pariitzimatatya nampitsiki, ari pintonkiyotyaari atziri aakotzirori ijiñaati kowityaanikiki. Poyaatzishitanakiri irojatzi pankotsiki tsika intyaapaaki. ¹¹ Tsikarika intyapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika janta jowakaiyaari jiyotaani, joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi’. ¹² Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro inkini jowaitya. Ari ponkotsitakaantiri janta”. ¹³ Jataiyakini jiyotaani, jiñaakiro okaatzi ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁴ Okanta imonkaataka jowantyaari, saikapaaki Jesús itsipatakari jiyotaani. ¹⁵ Ipoña ikantakiri: “Tima irootaintsi noñiuro inkimaatsitakaitina, antawoiti nokimoshiritzi owaiyani iroñaaka kitiiyyiri Anankoryaantsiki. ¹⁶ Tima iiro nowitaawo jiroka, irojatzi paata imonkaatantaiyaari impinkathariwintantai Pawa, aripaiti napiitapairo”. ¹⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasoosoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Piro jiroka, pantitaiyaawo

pikaataiyini. ¹⁸ Tima iiro niritaawo naaka, irojatzi paata aririka imonkaataiya impinkathariwintantai Pawa". ¹⁹ Ipoña jaanakiro tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: "Poyaawo, nowatha inatzi, tima iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantinani". ²⁰ Ari ithonkakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiriitari, ikantzi: "Niraani inatzi, irootaki shitowatsini onkantya jawisakotantaiyaari ogyiki atziri. Irootaki oñaagantaironi owakiraari ankajyaakaawakaiyaari. ²¹ Imapiro nokantzi: Pikaataiyakini patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani jaakaantina. ²² Tima imapiro impiyakotyia Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikowaitakiri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamachiitiri aakaantirini!" ²³ Ipoña jiñaanatawakaiyanakani jiyotaani, ikantzi: "¿Litakama matironi?"

Iita ñaapirotachani

²⁴ Ipoña jiñaanatawakaiyakani jiyotaani, ikantzi: "¿Litama ñaapirotachani paata?" ²⁵ Ipoña ikantanaki Jesús: "Piyotaiyini iiroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jompiratanta. Tima ñaapiro ikanta ipashitantayita ikojyika jompiratantantyaari. ²⁶ Iiro pimatziro iirokaiti aririka piñaapiroyitya iroñaaka, aña pinkimitakotyiaari iwiyaantawori itzimi. Aririka pi-jiwatakaanti, pinkimitakotyiaari ompirataari. ²⁷ ¿Litama ñaapirotachari? ¿Tiima iriitaki ñaapirotacha kimitariri oyaaw-intachari jantawaitaitiniri? Irooma naaka nokimitakaanta pantawaitakaanimi powina.

²⁸ Irooma iirokaiti tsipatapiintakinari, noñaayitzirowa okaatzi pomirintsitzimoyitakinari. ²⁹ Irootaki noshinitantz-imirori pimpinkathariwintanti, ikimitaakinawo Ashitanari naaka ishinitakinawo. ³⁰ Ari piñihiro ankaati owaiya, arawaitai tsika nompinkatharitai. Ari pinkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkakitachari isaikaminto, pimpinkathariwintairi maawoni incharinintayityaari Israel, kaatatsiri 12 jinashiyitawo".

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro (Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: "Simón, ikamitan-takimi Satanás jiñaantashiritimi, inkimitakaantimi jotikakitatyiimimi.* ³² Iro kantzimaitacha ogyiki namanakowintakimi iiro powajyaantantawo pikimisantana. Tima aririka

* **22:31** Ikantakoitziri jaka jotikakitatyiimimi, ari ikimitaitzirori trigo-pani jotikakiitziro. Tima aririka jotikakiitakiro, iyoshuitanatya opintakiiriki kaari ompantyaawoni. Irootaki joyyakaawintaitantariri jiyotaaniiti ikimitakotawo jotikakiitziro trigo-pani. Tima ari jiñaitziri tii jimatziro inkamiithashiriti.

pimpiyashiritapaaki, iirokataki aawiyashiritakaapaakirini pijyininka”. ³³ Ari jakanaki Simón ikantanaki: “Aña ayimatakina Pinkatharí ankaati jomontyaiti, aritaki ankaati iijatzi jowamagaitai”. ³⁴ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantimi, iroñaaka tsiniri, tikiraata jiñiita tyoopi, mawajatzi papiitiro pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”.

Thaatintsi ipoña osataamintotsi

³⁵ Ipoña josampitanakiri Jesús ikaatzi jiyotaani, ikantziri: “Chapinki notyaantantzimiri tii paanaki pithaati, tii paanaki pi-zapato-ti. ¿Oitama kowityiimotakimiri?” Ikantaiyini irirori: “Tikaatsitya”. ³⁶ Ipoña ikantziri iijatzi: “Kamiithatatsi iroñaaka payiro pithaati. Iriima kaari tzimatsini josataaminto, impimantiro iithaari, jamanantantyaari. ³⁷ Tima imapiro imonkaatya okaatzi josankinatakoitakinari pairani, kantatsiri:

Ari intsipataitakiri kaaripiroshiriri.

Iiro okantashita jiroka, ontzimatyii imonkaatya”.

³⁸ Ikaimaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apiti osataamintotsi”. Ikantzi Jesús: “Aritapaaki”.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ipoña ikinanai Jesús otzishiki Olivo ikimitapiintziro, ari itsipatakari jiyotaaniiti. ⁴⁰ Ikanta jariitaiyakani janta, ikantapaakiri jiyotaani: “Pamanaiyaani iiroka jaka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”. ⁴¹ Ari jawisaniintanaka irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, amanapaaka.†

⁴² Ikantzi jamana: “Ashitanarí, iroorika pikowakaanari, paawiyakainawo pookakaawintinarimi nonkimaatsityaari. Iiro pantanawo nokowawitari naaka, aña iro pantiri okaatzi pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkitiki, ishintsishiritakaapaakiri. ⁴⁴ Tima antawoiti okantzimoshiritanakari, jamanapirotanaka. Iro oshitowantanakari imajawinka okimiwaitanakawo iraantsi opitinkapaaka kipatsiki. ⁴⁵ Ikanta jamanaka, piyapaaka, jiñaapaatziiri jiyotaani jimagaiyini okantakaawo jowashiritaiyani. ⁴⁶ Ikantapaakiri: “¿litama pimaantari? Pinkakitaiyini, pamaña iiroka inkimpoyaawintantaitimini otzimikari inkinakaashitakaitimiri”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

† 22:41 Kantakotachari jaka jawisaniintanaka, tima jawisanaki kapichi Jesús, tii osamani jiyaati, okimiwaitakawo iwiya osanthatziranki aririkami jookaitiro mapi.

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, jiñaashitakari pokaiyaintsiri. Iri iiwatapaintsiri Judas ikaawitapiintari 12 jiyotaani. Jontsitokapaakari Jesús inthopootiri. ⁴⁸ Ipoña Jesús ikantawakiri: “Judas, ¿Arima pipithokashitari Itomi Atziri pithopootapaakiri?” ⁴⁹ Ikanta jiñaawakiro ikaatzi itsipatakari Jesús, ikantanakiri: “Pinkathari, thami ampiyatantyaari osataaminto”. ⁵⁰ Akotanaki, itotsitakiri ikimpita saikatsiri jakopiroki jompiratani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. ⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “Aritapaaki, iiro pimaamanitziri”. Ipampitsitairi ikimpita, ishitakotanai itowitakari. ⁵² Ipoña Jesús ikantanakiri ikaatzi pokashitakiriri, ijiwari Ompiratasorintsitaari, aamaakowintawori tesorintsipanko, Antaripiroriiti, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataaminto, pipajaminto? ⁵³ ¿Tiima piñaawitapiintana tesorintsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritaki onkantya, tima aripaiti jimatakaimiro iroñaaka tsiniriwiri kaari pantzi pairani”.

Ikantzi Pedro: “Tii noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ikanta joojoitanakiri Jesús, jagaitanakiri isaiki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Impoitatsi Pedro irirori joyaatakowintziri jantyaatsikiini Jesús. ⁵⁵ Ipoña jowaampataitaki paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka iijatzi Pedro jakitsita. ⁵⁶ Okanta tsinani ompirataawo, oñaapaakiri Pedro isaiki jakitsita. Okimpoyaapaakiri, ari okantzi: “¿Tiima irijatzi jirika itsipatapiintakari Jesús?” ⁵⁷ Ikantanaki Pedro irirori: “Tii noñiiri”. ⁵⁸ Okanta osamaniityaaki, ikinapai pashini, ikantapairi Pedro: “¿Tiima iijatzi iiroka ari pikaatziri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tii naaka”. ⁵⁹ Iro osamani iijatzi, tzimatsi pashini kantapaakiriri Pedro: “Imapirotya iirokataki tsipatariri Jesús chapinki, tima Galilea-jatzi pinatzi”. ⁶⁰ Ipoña ikantanai Pedro: “Tii niyotziri pikantanari”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. ⁶¹ Ari ipithokapainta Jesús, jaminapaintziri Pedro. Irojatziri ikinkishiritantanakari Pedro ikantakiranki: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”. ⁶² Shitowanaki jikokiroki, antawoiti jiraawaitanaka.

Ipajawaitziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ikanta jirikaiti ikaatzi aamaakowintakotariri Jesús, ishirontaminthawaitakari, ipoña ipajawaitziri. ⁶⁴ Jotzimikapootakiri, jompojapoowaitzimaitari, ikantziri: “¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha piyoti iita

ompojapootakimiri?” ⁶⁵ Tzimatsi oiyiki oita ikantawaitziriri kaaripirori ñaantsi.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ikanta okitiijyitamanai, apatotaiyakani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, ipoña Yotzinkariiti. Ari jamaitakiri Jesús, josampiitakiri, ikantaitziri: ⁶⁷ “Pinkantina, ¿Irokatakima Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, iiro pikimisantana. ⁶⁸ Aririka nosampitimi, tima iiro pakana, iiro pipakaana iijatzi. ⁶⁹ Iro kantzimaitacha itanatyawo iroñaaka, ari jiñiuro Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa joñaagantairo ishintsinka”. ⁷⁰ Ipoña ikantaiyanakini ikaatzi apatowintakariri: “¿Irokatakima Itomi Pawa?” Ari ikantzi Jesús: “Irokataki kantatsi naakataki”. ⁷¹ Irojatzi ikantantaiyanakarini: “¿Litama ankowiri iroñaaka? Aakataki kimakiriri ikantakiri”.

23

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ipoña ikatziyaiyanaani ikaatzi apatotainchari, jaanakiri Jesús Pilato-ki. ² Ikantapaakiri Pilato: “Jirika atziri oiyiki jowaaripirotakiro nampitsi, ikaminaakiri atziriiti iiro ipantaari kiriiki pinkathari César, ikantaki iijatzi Cristo jinatzi iri pinkatharitatsiri”. ³ Ipoña Pilato, josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Irokama iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanakiri ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ⁴ Ikantziri Pilato Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni atziriiti: “Tikaatsitya noñi oitya inkinakaashitattyaaari jirika”. ⁵ Iikiro ishintsitanakitzi jiwariipaini ikantzi: “Oiyiki ikaminaantaki jirika imaamanitanti atziriiti nampitsiki, jitanakawo Galilea-ki irojatzi iroñaaka jaka Judea-ki”.

Jowawisaitakiri Jesús janta Herodes-ki

⁶ Ikanta ikimawaki Pilato ikaminaantaki Galilea-ki, josampitakowintanakiri Jesús iriirika Galilea-jatzi. ⁷ Ikimatzi ikantaitzi iriitaki. Jowawisaakiri Herodes-ki ipoki irirori jariita Jerusalén-ki. ⁸ Ikanta Herodes jiñaawakiri Jesús, antawoiti ikimoshiritanaki, tima oiyiki ikowawitapiintaka jiñiuri, oiyiki ikimakowintakiri iijatzi okaatzi jantayitakiri, ikowapirotaki jiñiuri irirori intasonkawintanti. ⁹ Oiyiki josampitawakiriri. Tii jakimaita Jesús. ¹⁰ Ari isaikitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotantaniriiti, oiyiki ikantakowitakariri. ¹¹ Ikanta Herodes itsipatakari jowayiriti irirori,

imanintashiritanakiri, ikawiyawaitanakiri. Ikithaantakari iroopirori kithaarintsi, joiyai isaiki Pilato. ¹² Aripaiti jaapatziyanakari Herodes jirika Pilato, tima pairani owanaa ikisaniintawakaawitaka.

Jiyakowintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³ Ipoña Pilato japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipataakiri ikaatzi jiwatakaantatsiri nampitsiki, iijatzi maa-woni atziriiti. ¹⁴ Ikantakiri: “Aña pamawitakinari jirika atziri owaaripirotonimi nampitsi, nosampisampiwitakari, tii noñiuro onkaaripiroti okaatzi jantakiri ikantakoyiitziriri. ¹⁵ Ari ikimitaka iijatzi Herodes, tima notyaantawitakanari irirori. Tikaatsitya janti jirika atziri inkini owamaakaan-tiri. ¹⁶ Apa nompajatakaantakiri naaka, nompakagairi”. ¹⁷ Iro jamitapiintari Pilato jomishitowakaantzi apaani aakaan-taari kitiiyyiriki joimoshirinkaita.

¹⁸ Iro kantzimaitacha ikantaiyanakini atziriiti: “¡Tii nokowiri jirika! ¡Iri poimishitowakaanti Barrabás!” ¹⁹ Jirika Barrabás iri jomontyaitziri okantakaantziro itsitokantaki imaamanitakiri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰ Ipoña japiiwitakari Pilato tima ikowawitayia irirori impakaakaan-tirimi Jesús. ²¹ Japiitzimaitanakawo atziriiti ikaimaiyini: “¡Pimpaikakotakaan-tiri, pimpaikakotakaan-tiri!” ²² Iro mawajatzi japiiwitakawo Pilato josampitantzi: “¿litama kaaripirori jantakiri jirika? Tikaatsitya oitya jantiri, iiro okantzi owamaakaan-tashityaari. Apa nompajatakaantashityaari, jiyaaataita”. ²³ Iikiro ishintsitatzi atziriiti ikaimaiyini, ikowi impaikakoitiri Jesús. Iro japiipiintanakiri ikaimaiyini iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari, jimatakari. ²⁴ Irojatzii jantantakawori Pilato okaatzi ikowakiri. ²⁵ Jomishitowakaantakiri tsitokantzinkari maamanitziriri jiwatakaantatsiri nampitsiki, tima iri ikowaiyakirini atziriiti. Ishinitakiniri inkantawaitiri Jesús ikowakiri iriroriiti.

Ipaikakoitakiri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶ Ikanta jagaitanakiri Jesús, itonkiyotaitakari iitachari Simón poñaachari Cirene, ari jariita irirori ipoñagaawo jowaniki, ishintsiwintaitakiri inatanakiro impaikakoi-tantyaariri Jesús. ²⁷ Oyjiki atziri oyaatakowintanakiriri Jesús. Tzimatsi tsinani irakotanakariri. ²⁸ Ari jaminapaintziro Jesús okaatzi tsinani irakotakariri, ikantziro: “Jerusalén-jato, iiro piraakowaitashitana naaka, aña piraakotaiya iiroka, iijatzi powaiyaniiti. ²⁹ Tima irootaatsi piñiuro

inkantayiiitai: 'Kimoshiri inatyi tsinani kaari owaiyantatsiri, othotaawaitashitantakari. ³⁰ Impoña inkaimayiiitai, inkantaiti: "Pintaankashitina otzishi, pinkitatinaata".³¹ Tima piñaakiro tsika ikantaitakiro inchato añiinkawo, aña iro jowatsipiroiti kaminkawo".

³² Ari jagaitanaki iijatzi apiti kaaripiroshiriri itsipataitanakiri Jesús intsitokaitiri. ³³ Ikanta jariitakaitapaakari jiiitaitziro atziriiitoni, ari ipaikakoitakiri. Jowatzikakoitaki apaani kaaripiroshiriri jampatiki, iriima pashini jakopiroriki. ³⁴ Ari ikantzi Jesús: "Ashitanarí, tii jiyotzi oita jantziri kimaatsitakaakinari, pimpiyakotiri". Ipoña jagaitakiro iithaari Jesús ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita. ³⁵ Irojatzzi jaminaiyakini atziriiiti. Jimatsitakawo jiwatakaantatsiri nampitsiki, joitsinampaawaitakiri Jesús, ikantziri: "Jowawisaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo jiyoshiitani Pawa, ari jimatakiromi". ³⁶ Ari jimatsitakawo iijatzi owayiriiti, ithainkakiri Jesús, jamakotakiniri kipijyaari. ³⁷ Ikantapaakiri: "Incha powawisaakotya, imapirorika iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti". ³⁸ Tzimatsi osankinarintsi ikintakoitakiri jiñokiini ipatziitoki, iñaaniki Judá-mirinka, iñaaniki Roma-jatzi, iñaaniki iijatzi Grecia-jatzi, okantzi: "IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI".

³⁹ Ari jimatsitakawo iijatzi jiñaanaminthatziri apaani kaaripiroshiriri tsipatakariri ipaikakota, ikantziri: "Irokatakirika Cristo, powawisaakotya, powawisaakot-sitaina naaka iijatzi". ⁴⁰ Irojatzzi jakantanakari pashini kaaripiroshiriri, ikisanakiri ñaanatakiriri Jesús, ikantziri: "Pimatsitawoma iiroka tii pipinkathatziri Pawa, ari akaatakiri jowasankitaayitai. ⁴¹ Tima tzimatsi antakiri aaka añaantakawori jowasankitaayiiitai. Iriima jirika jowasankitaashiitakari, tikaatsi kaaripirori janti". ⁴² Ipoña jaminanakiri Jesús, ikantziri: "PINKATHARÍ, iiro pimaijantana paata aririka pimpiyi pimpinkathariwintantai". ⁴³ Jakanaki Jesús, ikantzi: "Imapiro nonkantimi, aritaki pintsipatapaiyaana iroñaaka iiroka janta tsika ikimoshiriitapai".

⁴⁴ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzzi jyiitiini ithapirostanaka ooryaa.* ⁴⁵ Ari itsiwakanakiri ooryaatsiri. Okanta janta tasorintsipankoki, saganaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziro. ⁴⁶ Irojatzzi ikaimantanakari Jesús shintsiini, ikantzi: "Ashitanarí, paawakinawo noshiri".

* **23:44** Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsiniritanaki irojatzzi jiwiyaanaka ooryaa 9.

Ithonka jiñaawaitanakiro jiroka, kamanaki. ⁴⁷ Ikanta ijiwari owayiri katziyawintakariri jiñaakiro okaatzi awisaintsiri, antawoiti ithaamintawintanakari Pawa, ikantanaki: “Imapirotatyaama ikamiithashiritzi jirika shirampari”. ⁴⁸ Iijatzi ikaatzi ñaayitakirori awisaintsiri, okatsitzimoniintanakiri jiyaayitai.† ⁴⁹ Iriima ikaatzi ñaapiintakiriri, iijatzi tsinanipaini, tsipatakariri ipoñaantakariri Galilea-ki, intaina ikatziyaiyakani jaminakotakiri oita awisaintsiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea-ki, kamiithashiri jinatzi jirika, iriitaki itsipatapiintari japatota jiwariiti Judá-mirinka, ⁵¹ tiimaita inimotziri okaatzi ikantawaitaitakiri Jesús, tima ojyiki joyaawintakariri irirori Pawa impinkathariwintantai. ⁵² Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari Jesús, nonkitatairi”. ⁵³ Ipoña ikintakoryaakotairi, iponatantakariri manthakintsi, ikitatakiri ikiyaitziro impiitanaki, kaari ikitatantaita kaminkari. ⁵⁴ Timi irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari jyaari oñaatamani kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ⁵⁵ Okanta tsinanipaini tsipatakariri ipoñaantakariri Jesús Galilea-ki, oyaatakowintanakiri, oñaakiro tsika ikanta jomaryaitapaintziri ikitaitakiri. ⁵⁶ Okanta opiyaiyapaakani iwitsikayitakiniri kasankaari. Imakoryiyakini, tima iro kitiiyyiri ikantakaantaitziri jimakoryaantaityaawo.

24

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanai tsinani iyaati impiitamooki tsika jomontyaakoitakiri Jesús, aanakiro kasankaari iwitsikakiri chapinki. Ari okaatakiri iijatzi pashinipaini tsinani. ² Okanta aminawitapaaka, oñaatzi otainkanaki mapi jashitantaitakawori omoona. ³ Tyaapaaki inthomainta, tii oñaapairi tsika jowakowiitakariri. ⁴ Ojyiki othaawanaki. Oñaashitakariri ikatziyimotapaakawo apiti mainari, shipakiryaa okantaka iithaari. ⁵ Timi othaawanakitzi, otzirowashitanakari. Ari ikantziro: “¿Litama paminaminatantariri añaagatsiri kaminkarimooki? ⁶ Tii isaiki jaka, aritaki añaagai. Pinkinkishiritiro okaatzi

† 23:48 Kantakotachari jaka “okatsitzimoniintanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniitanakitya jirika atziri. Timi irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita okaatzi amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

ikantakiri isaikantawitari Galilea-ki. ⁷ Ikantziranki: 'Irootaintsi jaakaantaitiri Itomi Atziri, impaikakotiri kaaripiroshiriri atziri. Awisawitatya mawa kitiiyiri, aritaki jañagai iijatzi' ". ⁸ Ari okinkishiritaiyanakironi iroori okaatzi ikantakiri Jesús. ⁹ Opiyapithatanakawo omoona, okamantapaakiri 11 jiyotaani Jesús iijatzi pashinipaini. ¹⁰ Jiroka okaatzi tsinani: María Magdala-jato, Juana, María inaanati Jacobo opoña pashinipaini tsinani, irootaki kamantapaakiriri otyaantapiroriiti. ¹¹ Iro kantzimaitacha ikaatzi okamantawitapaakari, tii ikimisantziro, jiñaajaantaki okantashiwaita jirokaiti tsinani. ¹² Ikanta Pedro, jatanaki omoonakiki irirori, ishiyapirotanakitya. Jaminawitapaaka inthomainta omoonaki, jiñaapaatziro omaryaaka manthakintsi iponataitantakariri. Iyokitzi ikanta jiñaapaakiro, piyaa pankotsiki.

Aatsi jatachari Emaús-ki
(Mr. 16.12-13)

¹³ Tikira osamanitzi, janiitaiyini apiti jiyotaani Jesús jiyaatiro nampitsiki iitachari Emaús. Tii osamanipirotsi osaiki Jerusalén okaatzi 11 kilómetro.*
¹⁴ Iro ikinkithatakotaiyini janiitzi okaatzi awisaintsiri.
¹⁵ Ikinkithawaiminthaitzi janiitaiyini, pokapaaki Jesús irirori itsipatapaakari janiitzi. ¹⁶ Iro kantzimaitacha jirika jiyotaani, kimiwaitaka jotzimikaitatyirimi jokiki, iiro jiyotantawaari. ¹⁷ Ikantapaakiri: "¿Litama pikinkithatakotziri paniitaiyini? ¿Litama powashiriniintantari?" ¹⁸ Ari jakanaki apaani jiiitaitziri Cleofas, ikantanaki: "¿Iirokama apintzi kaari yotakotironi okaatzi awisaintsiri Jerusalén-ki?" ¹⁹ Ikantzi: "¿Litama awisaintsiri?" Ari ikantaiyini jiyotaani: "Iri Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi, tsika itzimi jotyaaantakiri Pawa, inkamantantaniririti, iri jiyotawaki atziiriiti. Tima okaatzi jantayitakiri, okaatzi ikantayitakiri iijatzi, ari joñaagantziro ishintsinka. ²⁰ Iro kantzimaitacha jaakaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari pinkathariiti, jowamaakaantakiri janta ipaikakoitakiri. ²¹ Aña noñaajaantawitaka naakaiti iri ookawintairini maawoni ajyininka. Irootaki mawatatsiri iroñaaka kitiiyiri jowamaantaitakariri. ²² Tzimayitatsi tsinani nokaatapiintziri omapokashitakinari, ananinkamanai omoonakiki. ²³ Tii oñaapairi jowakowiitakari Jesús, opiyaa okamantantapai, okantzi: 'Noñaaki maninkari, ikantakina: "Añagai Jesús".' ²⁴ Ari jiyaataiyanakini nokaataiyini janta

* 24:13 Iro ikantakoitziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

omoonaki, jiñaapaakiro okaatzi okantaiyakirini tsinani, tii jiñiimaitapaari Jesús”.²⁵ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “iTiitya piyotanitzi iirokaiti, ojiyki pithainkashiritakiro okaatzi ikamantantayitakiri Kamantantaniriiti!²⁶ Aña iro kowapirotacha awijiyimotiri Cristo jirokapaini, isaikai jowaniinkawoki”.²⁷ Ari jitanakawo joñaayiniri okaatzi osankinayitainchari tsika ikinkithatakoitziri Cristo, opoñaanakawo josankinariki Moisés japirotakiniri okaatzi josankinayitakiri maawoni Kamantantaniriiti.

²⁸ Ariitaiyakani nampitsiki tsika joshiritawo. Ari ikowi Jesús jawisanakimi irirori kimiwaitaka jiyaatatyimi intaina.²⁹ Ikantaiyirini jirika apiti: “Iiro pawijyi, ari pisaikanaki. Tima tsiniriityaaki”. Irojatzii isaikantanakari Jesús pankotsiki isaikapaaki.³⁰ Ipoñaashitaka isaikaiyini jowaiyaani, jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri.³¹ Aripaiti jiyotakaayiitanairi iriitaki Jesús. Iro kantzimaitacha Jesús ipiyashitanaka, tii jiñaawairi tsika ik-inaki.³² Ikantawakaiyani: “¿Tiima thaamintashiri pikanta ikinkithawaitakai aatsiki, ikinkithatakotairo osankinarintsi iijatzi?”³³ Tii isaikanaki, piyanaka Jerusalén-ki. Jiñaapaatziiri ikaatzira 11 jiyotaani japatotaiyani, itsipayitakari ikaatapiintaiyini.³⁴ Ikantaiyini: “Imapiro jañagai Awinkathariti. Tima joñaagaari Simón”.³⁵ Ikamantantapaakiro irirori okaatzi awijiyimotakiriri aatsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkiwintapairo tanta.

Jesús joñaagari jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ikinkithawaiminthaitzi jiyotaani, osatikapaaka Jesús, jiwithatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kamiitha”.³⁷ Antawoiti ithaawaiyanakini, jiñaajaantaki iri shiritsi ñaanatziriri.³⁸ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¿Iitama pithaawantari? ¿Iitama pikisoshiriwintantanari?”³⁹ Pamininawo nako, iijatzi noitzi, naakataki. Potirotina, pimpampoyiina. Tima shiritsi tii otzimi iwatha, tii otzimi itonki. Irooma naaka tzimatsi”.⁴⁰ Joñaayimaitari jako iijatzi iitzi.⁴¹ Okantakaakari ithaamintanaka tii ikinkishirita aña iriiwitaka Jesús. Iikiro josampitanakitziri, ikantziri: “¿Tzimatsima oyaari?”⁴² Ipaitakiri tzimagaantatsiri shima itsipataitakiniri iyaaki pitsi.⁴³ Jaawakiri Jesús, jiñaakiri ikaatzi jiyotaani jowakari.

⁴⁴ Ari ikantzi: “Irootaki nokantsitakimiri iiniro notsipayitzimi. Ontzimatyii imonkaayitya okaatzi josankinatakoyitakinari Moisés-ni, Kamantantaniriiti, ipoña Salmo”.

⁴⁵ Ikimathatakaakiri Jesús okaatzi osankinatakoyitainchari.

⁴⁶ Ikantziri: “Irootaki josankinaitakiri. Ontzimatyii

inkimaatsitakaityaari Cristo, iro awisawitaya mawa kitiiyiri aritaki jañagai. ⁴⁷ Ontzimatyii inkinithatakoitairo nowairo maawoniki kipatsi, ari jitaitanatyaaowo Jerusalén-ki. Ari onkantya jowajyaantantaityaawori kaaripirori jantayitzi, impiyakoitairi iijatzi. ⁴⁸ Irokataki ñaayitironi jiroka. ⁴⁹ Ari piñaakiri notyaantimiri ikajyaakaakimiri Ashitanari. Ari pisaikaiyawakini jaka Jerusalén-ki, irojatzi ishintsitakaantimiri poñaachari inkitiki”.

Itzinaantanaari Jesús inkitiki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ipoña Jesús jaanakiri jiyotaaniiti janta Betania-ki. Ari itzinaawakotanaka, itasonkawintanairi. ⁵¹ Ikanta itasonkawintakiri, jomapokashita itzinaana inkitiki. ⁵² Ikanta ipinkathataiyanakirini jiyotaani, piyaiyaani Jerusalén-ki, antawoiti ikimoshiritaiyanakini. ⁵³ Ari ikantaitanakityaani ithaamintawintanakari Pawa janta tasorintsipankoki. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI JUAN

Jatziritaki jiiitaitziri “Ñaantsi”

¹ Owakiraa itantanakari jiwitsikantaitzi pairani, aritaki tzimaki jiiitaitziri “Ñaantsi”. Ari itsipatari Pawa. Tima Pawa jinatziri irirori. ² Iriitaki itsipatakari pairani Pawa owakiraa itantanakari. ³ Iriitaki witsikajaantakirori maawoni tzimay-itatsiri. Tikaatsi apaani tzimayitatsiri kaari jiwitsikajaanti irirori. ⁴ Ikimitakowaitakari kitainkari ikitainkatakotairi atziriiti onkantya inkañaanitantaiyaari. ⁵ Ikimitakotapaakari kitiijiyinkatakotantatsiri otsinirikitzi. Tiimaita ikitsirinkiri joitsiwakawakiri kimitakotakawori tsinirikiri.

⁶ Pairani jotyaaantaki Pawa shirampari, jiiita Juan. ⁷ Iriitaki kinkithatakotapaakirini jiiitaitziri “Kitainkari”, ari onkantya inkimisantaitantyaawori maawoni jiyotaantiri. ⁸ Jirika Juan kaari jiiitaitziri “Kitainkari”. Aña iriitaki pokaintsini ikinkithatakotakiri.

⁹ Tima aritaki pokataiki jaka kipatsiki mapirotzirori ikimitakotari kitainkari, iriitaki kitiijiyinkatakotairini atziriiti. ¹⁰ Isaikapaintzi kipatsiki. Tima iriitaki witsikakirori kipatsi. Iro kantzimaitacha tii jiyotawakiri atziriiti. ¹¹ Isaikimowitapaintari iyyininkamirinkaiti. Iro kantacha tii jaawakiri kamiitha. ¹² Iriiima ikaatzi aawakiriri kamiitha, pairyaapiintanairiri ikimisantairi, iriitaki ishinitaki Pawa intomitaiyaari. ¹³ Itomi jowajaantairi Pawa. Tiimaita ojoyawo itomitantapiinta atziriiti, inintakaanikiini, ikowi jowaiyantawaiti. Aña iri Pawa kowashitainchari intomitantya.

¹⁴ Jirika jiiitaitziri “Ñaantsi”, jatziritaki, isaikimotapaintai. Nishironkapirowaitantaniri jinatziri. Tyaaryoori inatziri iñaanitari. (Naakaiti ñaajaantakirori itasorinka, ari okimitajaantakawo itasorinka japintziti itomi Ashitariri.) ¹⁵ Iriitaki ikaimakaimawintapaakiri pairani Juan, ikantapaaki: “Jirika nokinkithatakotakiri pairani, nokantaki: ‘Aatsikitaki poyaatapaakinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itakawo pairani tikiraamintha notzimi naaka’ ”. ¹⁶ Tima kamiithapirowaitaki irirori, irootaki añaantayitaawori maawoni inishironkapirowaitapiintai. ¹⁷ Pairani, iri Moisés-ni josankinatakaawiitakari Ikantakaantaitani. Iriiima Jesucristo iriitajaantaki nishironkayitairi, irijatzi ñaawaitapiintairori tyaaryoori. ¹⁸ Tikaatsi matironi jiñiiri

Pawa. Iriima japintziti itomi Ashitairi, saikimotajaantairiri, iriitaki kamantairi aakaiti ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Ikanta Judá-mirinkaiti nampitawori Jerusalén-ki, jotyaantaki Ompiratasorintsitaariiti itsipataakiri Leví-mirinkaiti, jiyaati josampitiri Juan, inkantapaakiri: “¿Tsika piitaka iiroka?” ²⁰ Tii jimanakota Juan, ikamantantaki, ikantzi: “Tii naaka Cristo”. ²¹ Ipoña japiitaitziri josampiitzi, ikantaitziri: “¿Tsikama piitatyaa? ¿Iirokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tii naaka”. Iikiro ishintsitaitatzi josampiitzi: “¿Iirokama Kamantantaniri noyaakoniintani?” Ikantzi: “Tii”. ²² Ari ikantaitziri: “¿Tsikama piitaka iiroka? Pinkamantina, inkini nonkamantapairi otyaantakinari. Incha pinkinkithatakotya”. ²³ Japiitanakiro Juan, ikantzi: “Naakataki kaima-kaimatapaintsiri otzishimashiki, nokantantaki: ‘Powamiithatainiri Awinkathariti tsika inkinapaaki, pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi’. Irootajaantaki ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniri Isaiás-ni”.

²⁴ Ikanta jotyaantaniiti Fariseo-paini, ²⁵ iikiro josampitanakiziiri, ikantzi: “Tii Cristo pinaty iiroka, tii iiroka Elías, tii Kamantantaniri pinaty iijatzi. ¿Iitama powiinkaantantantari?” ²⁶ Ari ikantzi Juan: “Apa nowiinkaamachiitantawo naaka jiña. Iro kantzimaitacha tzimatsi pitsipatakari, kaari piyotaiyini, ²⁷ iriitaki poyaatapaakinani. Tii okantaa-jaitzi inkimitakaantina jimpiratani nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti.” ²⁸ maawoni jiroka, iro awijaintsiri pairani jii-itaitziro Betábara, intatsikirona jiña Jordán jowiinkaantantzi pairani Juan.

Joiyyati Pawa

²⁹ Okanta okitiijyitamanai jiñaawairi Juan ikinapai Jesús, ikantzi: “Jirika joiyyati Pawa, iri piyakotaironi iyaaripironka atziiriiti. ³⁰ Iriitaki nokinkithatakotsitakari nokantaki: ‘Aatsikitaki shirampari poyaaatinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itataikawori pairani tikiraamintha notzimi naaka’. ³¹ Tii niyowitari naaka. Aña iro nopokantakari nowiinkaantanti, jiyotantanyaariri Israel-mirinkaiti”. ³² Jiroka ikantanaki iijatzi Juan: “Noñaataikiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Jookantapaakari. ³³ Tii niyowitari naaka. Iro kantacha otyaantakinari nowiinkaantanti, ikantakina: ‘Aririka piñaaki iyyaawiinkashitakirini Tasorintsinkantsi jookantapaatyaari iitoki, iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaantantatyaarimi Tasorintsinkantsi’. ³⁴ Naakajaantaki

ñaakiriri, iro nokinkithatakotantariri tima Itomi Pawa jinatzí”.

Itanakawori jiyotaani Jesús

³⁵ Okanta okitiiyyitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apiti jiyotaani. ³⁶ Ikanta jiñaawairi Jesús ikinapai, ikantzi Juan: “Jirinta joiyyati Pawa”. ³⁷ Ikimawaki apiti jiyotaani Juan, joyaatanakiri Jesús. ³⁸ Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri joyaataiyakirini, ari ikantziri: “¿Tsika piyaatika?” Ikantaiyini irirori: “Rabí (Iro ikantaitziri ‘Yotaanarí’), ¿tsika pinampitawoka?” ³⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpoki piñiíro”. Ikanta joyaatanakiri, jiñaakiro tsika inampitawo. Ari jimayimotapaintziri tima aritaki tsiniriityaanaki.* ⁴⁰ Jirika kimakiriri Juan, oyaatanakiriri Jesús, iriitaki Andrés iririntzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakiri iririntzi, jirika Simón, ikantapaakiri: “Noñaataikiri Mesías (iro ikantaitziri iijatzi, ‘Cristo’.)” ⁴² Ipoña Andrés jaanakiri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaawakiri iririntzi Andrés, ikantawakiri: “Iiroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka piitaiya ‘Cefas’”. (Iro ikantaitziri iijatzi, Pedro.)†

Ikaimaitakiri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitiiyyitamanai, jataki Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakiri Felipe, ikantapaakiri: “Poyaatina”. ⁴⁴ Jirika Felipe, Betsaida-jatzi jinatzí, irojatzi inampi Andrés iijatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jiyaatashitanakiri Natanael, ikantapaakiri: “Noñaataikiri josankinatakotakiri Moisés-ni janta Ikantakaantaitaniki, josankinatakotsitakari iijatzi Kamantantaniriiti. Iriitaki itomi José, Nazaret-jatzi”. ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: “¿Tzimatsima kamiithashiriri janta Nazaret-ki?” Ikantzi Felipe: “Pimpoki, piñiiri”. ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaawakiri ipokaki Natanael, ikantzi: “Aatsikitataiki jirika Israel-mirinkapirori, tii ithiiyanita”. ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: “¿Tsika janta piñaanaka piyotantakinari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakimitya tikiraamintha ikaimimi Felipe pisaiki pankirintsitapishiki”.‡ ⁴⁹ Ikantanaki Natanael: “Rabí, ¡lirokataki Itomi Pawa, iirokataki Iwinkathariti Israel-mirinkaiti!” ⁵⁰ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantamachiitantanakari nokantakimi ‘noñaakimi pisaiki pankirintsitapishiki’. Iro kantacha, arimaitaka piñaaki pashini anaironi jiroka”. ⁵¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús:

* **1:39** Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ojoyawori ikantaitziri pairani “jiwiyaaka ooryaatsiri 10”. † **1:42** Ikantaitziri “Cefas” jiñaaniki Aram-jatziiti, irootaki “Mapi”. ‡ **1:48** Iitachari jaka “pankirintsitapishi”, irootaki ikantaitziri “higuera”.

“Ari piñaakiro ashitaryagaiya inkiti. Ari impiyapiyataiyini maninkariiti jayiitashitiri Itomi Atziri”.[§]

2

Aawakaantsi Caná-ki

¹ Okanta mawatapaintsiri kitiiyyiri, ari jaawakaitari nampitsiki iitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakiri iijatzi inaanati Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakiri iijatzi Jesús itsipatakaru jiyotaanipaini. ³ Ikanta joimoshirinkaiyani, thaatapaaka imiritaiyarini. Opoña inaanati Jesús, okantanakiri otomi: “Thaatapaaka amiri”.^{*} ⁴ Ikantzi irirori: “Tsinaní, ¿litama pikantantanari naaka? Aña tikira imonkaapaitita noñaagantantya”. ⁵ Okantanakiri iroori ikaatzi pakotantatsiri: “Pantiro onkaati inkantimiri notomi”. ⁶ Ari owaka janta 6 kowitzi mapinakitatsiri, iro jowantapiintari Judá-mirinkaiti jiña ikiwayitantari inkitiwathatantyaari. Jiroka kowitzi, tzimayitatsi antitachari 50 litro jiña, pashini 60 litro.[†] ⁷ Ikantanakiri Jesús ikaatzi pakotantatsiri: “Pijaikitiro jiña maawoni kowitziki”. Ijaikipiroyitakiro kowitziki. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Pinkitanaki kapichiini, paanakiniri aminakaantzirori oimoshirinkaantsi”. Ari ikantaiyakironi. ⁹ Ikanta aminakaantzirori oimoshirinkaantsi jirawaki kapichiini jimiriitari piyanainchari ojiñaawita, tii jiyotzi tsika okinapaaki iroopirori imiriitari. Apa jiyotaiyini pakotantatsiri, tima iriitaki jaikitakirori jiña. Ipoña aminakaantzirori oimoshirinkaantsi, ikaimakiri aawakaachari, ¹⁰ ikantziri: “Iro jamitari atziiriiti jitapiintawo ipakotantziro tontaari jimiriitari, aririka inkimaniintaiyatyaani oimoshirinkachari, ari ipakotantaitziro jintaari. Irooma iiroka powaantakawo iroopirori jimiriitari irojatzi iroñaaka”. ¹¹ Jiroka jantakiri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro itanakawori itasonkawintantzi ari joñaagantziro ishintsinka. Ari ikimisantapirotanakiri jiyotaanipaini.

¹² Okanta okaatapaaki jiroka, jatanaki Capernaum, itsipatanakawo inaanati, iririntzipaini, iijatzi jiyotaanipaini. Tii osamani isaikapainti janta.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tesorintsipankoki
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

[§] 1:51 Ojyakaawintachari jaka “ashitaryagaiya inkiti”, tima aritaki onkantaki jiñaayiitairi inkitiwiri, kaari kantawitachani jiñiitapiintiri. ^{*} 2:3 Kantakotachari jaka jimiritaitari, irootaki “vino”. [†] 2:6 Kantakotachari jaka 50 litro pashini 60 litro jiña, irojatzi ojyawori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashini 3 cántaro.

13 Irootzimatai joimoshirinkapiintantawori Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi. Jataki Jesús Jerusalén-ki. 14 Iñaapaakiri tesorintsipankoki yomparitariri ipirapaini, iijatzi ishironipaini. Ari isaikayitakiri iijatzi yomparitariri kiriiki. § 15 Ikanta jiñaapaakiri, jaminthataki Jesús ipajaminto, jomishitowakiri maawoni yomparitachari tesorintsipankoki, itsipataakiri ipirapaini. Josokitakiri iiriikiti ikaatzi yomparitariri kiriiki, jotatsinkitsitakiri isaikamintopaini. 16 Ikantakiri Jesús yomparitariri ishironi: “¡Paanairi pipira! ¡Tii okantzi pinkimitakaantiro ipanko Ashitanari iyomparintsipanko!” 17 Ari ikinkithashiritanakiro jiyotaani okaatzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Antawoiti nonkisakowintyaawo pipanko.

18 Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Incha poñaayina pintasonkawintanti noñaantimiri imapiro otzimi pishintsinka pimatantawori jiroka”. 19 Ikantzi Jesús: “Pimpookiro jiroka tesorintsipanko, ari awijawitatya mawa kitiiyyiri, ari nontzinagairo iijatzi”. 20 Ikantaiyini Judá-mirinkaiti: “Aña okaatzi 46 osarintsi jantawaitaitzi jiwitsikaitantakawori jiroka tesorintsipanko, ¿ompoña pintzinagairo iiroka onkaati mawa kitiiyyiri?” 21 Jiroka “tasorintsipanko” ikinkithatakotakiri Jesús, iro ikantakotzi iwatha irirori. 22 Ikanta itzinagaa pairani Jesús, ikinkithashiritanairo jiyotaaniiti ikinkithatakotsitakari. Irootaki ikimisantapirotantanakawori Osankinarintsipirori, iijatzi okaatzi ikantayitakiri Jesús.

maawoni jiyoshiritziri Jesús

23 Iinta isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirinkaitziri Anankoryaantsi, oyyiki kimisantanakiriri jiñaayitakiri itasonkawintantaki. 24 Iro kantacha Jesús, tii jawintaari jirikaiti, tima jiyoshiritziri maawoni. 25 Tii ikowaajaitzi Jesús inkamantaitiri tsika ikantashiriyitzi atziriiti, aña jiyoshiritziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

1 Tzimatsi Fariseo jiita Nicodemo, iriipirori Judá-mirinka jinatzi. 2 Ikanta jirika jataki tsiniri jiñiiri Jesús. Ikantapaakiri: “Rabí, niyotaiyini iri Pawa otyaantakimiri piyotaayitina, tikaatsi kantironi jantiro poñaagantakiri

‡ 2:14 Kantakotachari jaka ipirapaini iriitaki buey ipoña oijya. § 2:14 Ikaatzi pokayitatsiri Jerusalén-ki, jamayitzi iiriikiti ipoñaakaayitari inampiitiki irirori. Iro ikowantari jiyomparityaari iiriikitiki Jerusalén-ki, onkantya jamanantantyaari piratsipaini intainiriri Pawa.

iiroka, tiirika itsipashiritari Pawa”.³ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Incha pinkimisantawakina. Itzimirika kaari apiitaironi intzimai, iiro jiñairo impinkathariwintantai Pawa. Imapiro”.⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima japiitairo intzimai shirampari antaripirotaintsiri? ¿Arima onkantaki intyagai omotziki inaanati, inkini japiitairo intzimai?”⁵ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimantaiyaawoni jiñaa, kaaririka intzimakaashiriyitairi Tasorintsinkantsi, iiro jiñairo ipinkathariwintantai Pawa.*⁶ Ikaatzi jowaiyantziri atziriiti, atziri jinatzi. Iriima ikaatzi tzimantaariri Tasorintsinkantsi, tasorintsishiri ikantanaa.⁷ Iiro okompitzimotzimi nokantakimi: ‘Ontzimatyii papiitairo pintzimayitai’.⁸ Okimita tampiyainka otasonkantapiintzi tsika okowakaawo. Pikimawitawo oyamininka, tiimaita piyotzi tsikarika okinapaaki, tsikarika iyaatziro. Ari ikimiyitari iijatzi ikaatzi itzimakaayitairi Tasorintsinkantsi”.⁹ Japiitanakiro Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka jiroka?”¹⁰ Ikantzi Jesús: “¿Iiroka, yotaapiintziriri Israel-mirinkaiti, tiima piyotzi tsika okantakota jiroka?¹¹ Nokinkithatakotaiyimironi okaatzi niyotakotziri. Nokinkithatakotzimiro okaatzi nokitapiintaiyarini. Iro kantzimaitacha tii pikimisantaiyini iirokaiti nokantayitzimiri. Imapiro.¹² Tii pikimisantana nokinkithatakotzimiro isaawijato, iro owatsipiro iiro pikimisantana aririka nonkinkithatakotimiro inkitijato.¹³ Tikaatsi apaani jataintsini inkitiki, apa jirika poñainchari inkitiki. Iri akinkithatakotziri, Itomi Atziri.†¹⁴ Tima pairani Moisés-ni jowatzikakotakiri maanki otzishimashiki, ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, ontzimatyii jowatzikakoitiri irirori,¹⁵ inkañaanitantaiyaari inkaati kimisantairini”.

Jitakotaari Pawa maawoni isaawijatzii

¹⁶ “Tima jitakopirotaari Pawa isaawijatzii, ishinitakiri japintziti Itomi inkamawintiri, iiro ikaamaniyitai inkaati kimisantairini, aña inkañaaniyitai.¹⁷ Tima Pawa tii iro jotyaaantantayariri Itomi jaka kipatsiki jiyakawintairi isaawijatzii, aña jowawijaakoshiritaatyii.¹⁸ Ikaatzi kimisantairini Itomi Pawa, iiro jiyakawintaitziri. Iriima kaari kimisantayitaatsini, aritaki jiyakawintairi, okantakaantziro tii ikimisantairi japintziti Itomi Pawa.

* **3:5** Okaatzi kinkithatakotachari jaka “intzimantaiyaawo jiñaa”, tzimatsi oiyakaawintachari: Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha owiinkaantanaachari jowajyaantanairo kaaripirori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro kinkithatakotacha itzimaari iinchaaniki. (3) Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha Tasorintsinkantsi, tima añaakotapiintakiri Tasorintsinkantsi jowjakaawintaitziri jiñaa. † **3:13** Tzimatsi osankinarintsii kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkitiki.

¹⁹ maawoni kaari kimisantatsini, aritaki jiyakawintairi, tima jantapiintatziiro kaaripirori. Tima ipokawitapainta pairani kipatsiki jiiitaitziri ‘Kitainkari’, iro ikowapirotajaantanakiri tsinirikiri, jimanintawakiri ‘Kitainkari’. ²⁰ maawoni antayitziirori kaaripirori ikisaniintatziiri jiiitaitziri ‘Kitainkari’. Ikoimintawaita onkantya iiro jiyotakoyitantawo jantayitziro kaaripirori. ²¹ Iriima matapiintanairori tyaaryoori, jawintaapirotari ‘Kitainkari’, iro jiñaitantyaawori jantawaipirotaatyiniri Pawa”.

Jaapatziyaminthari iimintaitari

²² Ikanta okaatapaaki jiroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipayitanaari jiyotaani, ari itsipatakari jowiinkaantantzi. ²³ Iijatzi Juan jowiinkaantantzi irirori Enón-ki, okaakitapai Salim, tima janta ari otzimapirotzi jiñaa. Ikaatzi jatatsiri janta, jowiinkaayitawakiri. ²⁴ Tima tikira jaakaantaitziriita Juan jomontyaitiri.

²⁵ Ikanta kiyopayipaini jiyotaani Juan jiñaanaminthatakiri Judá-mirinka tsika onkantya inkitiwathatantyaari. ²⁶ Ipoña jiyaataiyakini isaiki Juan, ikantapaakiri: “Rabí, jirintaranki tsipatakimiri intatsikironta jiñaa Jordán, pikinkithatakotakinari, jowiinkaantantzi iroñaaka irirori, oyyiki atziriiti pokashitziriri”. ²⁷ Ari jakanaki Juan, ikantzi: “Tsika ikanta piñaakiri jirika, tii opoñaashiwaita, aña iri Pawa ñaapirotakaariri. ²⁸ Iirokayitaki kimajaantakinari nokantaki pairani: “Tii naaka Cristo, apa jotyaantaitakina niwatapaakiri nonkinkithatakotiri”. ²⁹ Thami nojyakaantimiro: aririka jaawakaitya, iri aapiintziirori tsinani iimintaitari. Iriima itsipaminthari, iiro jiñaaapirowaita irirori, apa inkimoshiritanaki inkimaki jiñaaawaitanaki jiimitaitari. Ari nokimitsitakari naaka iroñaaka, tii noñaapirowaita, iro kantzimaitacha, antawo nokimoshiritaki. ³⁰ Iikiro jiyaataty inkimakoitiri jirika, irooma naaka ari nosantzikoityaakoti”.

Poñainchari jinoki

³¹ “Janairi maawoni poñainchari jinoki. Iriima nampita-
wori kipatsiki, isaawijatzi jinatzi, ikinkithatakotashitapi-
intawo isaawijato. Iriima poñainchari inkitiki janairi maa-
woni, ³² ikinkithatakotziro okaatzi jiñiiri, okaatzi ikimiri. Iro
kantzimaitacha iiro ikimisantaitziro ikinkithatakotziri. ³³ Iro
kantacha inkaati kimisantanairini, ari jimatanatya irirori
ikinkithatakotanairi Pawa tyaaryoori jinatzi. ³⁴ Ikaatzi
jotyaantziri Pawa, jiñaani Pawa ikinkithatakotzi. Tima Pawa
jothotyiro jinampishiritakaantawo Itasorinka. ³⁵ Jirika
Ashitairi jitakotari Itomi, jimatakaakiri ipinkathariwintairo
maawoni tziimayitatsiri.

³⁶ Inkaati kimisantairini Itomi, ari inkañaanitai. Iri-ima kaari kimisantairini Itomi, iiro ikañaanitai, apa jatsipi-taiyaawo jowasankitagairi Pawa”.

4

Jesús ipoña Samaria-jato

¹ Ikanta Fariseo-paini ikimaiyakini, ikantaitzi: “Tzimaki oyyiki jiyotaani Jesús, jowiinkaataki oyyiki atziripaini, janaanakiri Juan”. Jiyotaki Jesús ikimaiyakini Fariseo. ² (Kaarimachiini Jesús owiinkaantantsini, aña jiyotaani owiinkaantantsiri.) ³ Irootaki Jesús ishitowantanakari Judea-ki, ipiyaawo Galilea-ki. ⁴ Ari iintathakitzi inkinanairo iipatsitiki Samaria-jatzi. ⁵ Irojatzari iipantsitiki pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikakiri jiña aiyakotani Jacob-ni. Tima jimakokitaki Jesús janiitaki, isaikimotapaakiro jiña, jiwiaaaka tampatzika ooryaa.*

⁷ Ari opokaki Samaria-jato onkai jiña. Ikantziro Jesús: “Pimpina jiña nirawaki”. ⁸ Tima jiyaataiyatziini jiyotaani nampitsiki jamananti owanawontsi. ⁹ maawoni Judá-mirinkapiroriiti tii jaapatziyari kamiithaini Samaria-jatziiti. Ari akanakiri tsinani okantanakiri: “¿Tsiika pinkinakairoka iiroka, Judá-mirinka pinatzi, ipoña pikamitana naaka Samaria-jato nompimi jiña?” ¹⁰ Ari jakanakiro Jesús, ikantziro: “Arimi piyoti iita ipantziri Pawa, ari piyotirimi kamitakimiri jiña, iiroka kamitinanimi naaka. Aritaki nompakimiro jiña añaakaantatsiri”. ¹¹ Okantanaki tsinani: “Pinkathari, tikaatsi pinkitanyaaari jiña, inthomainta okantaka omoo, ¿tsikatya payiroka pimpinari jiña añaakaantatsiri? ¹² Iri achariniiti Jacob-ni panairori pairani jiroka jiña, irootaki jimiriyyitajaantakari irirori, irojatzari jimiriyyitaka itomipaini, jimiriyyitsitakawo iijatzari ipiraiti. ¿Panairima iiroka?” ¹³ Jakanakiro Jesús, ikantanakiro: “maawoni miritawori jiroka jiña, iiro opiya imiri. ¹⁴ Iriima miritatyaawoni jiña nompiriri naaka, iiro jimiriyyitai. Tima jiñaatatsiri nopantziri naaka ari oshitowaashiritantaiyaari onkimiwaityaawo oshitowaatantyaarimi jiña añaakaantatsiri”. ¹⁵ Okantzi tsinani: “Pinkathari, pimpinawo naaka jiroka jiñaatatsiri, iiro napiitantaawo nomiriyyitai, iiro nopiyapiyawaitanta jaka nonkai jiña”.

* 4:6 Ikantaitziri jaka “tampatzika ooryaa”, irojatzari ikantaitziri pairani jiwiaaaka ooryaatsiri 6.

¹⁶ Ari ikantziro Jesús: “Piyaati, pinkaimiri piimi, ompoña pimpiyaki jaka”. ¹⁷ Okantzi tsinani: “Tikaatsi noimi”. Ikantziro Jesús: “Kamiitha pikantaki, tii itzimi piimi, ¹⁸ tima tzimawitaka pairani ikaatzi 5 piimi. Iriima pitsipatakari iroñaaka, kaari piimi. Imapiro okaatzi pikantakiri”. ¹⁹ Okimawaki ikantakiro, okantanaki tsinani: “Pinkathari, niyotanakimi naaka kamantantaniri pinatzi. ²⁰ Pairani nochariniiti Samaria-jatziiti ipinkathatapiintziri Pawa jaka otzishiki. Iro kantzimaitacha iirokaiti Judá-mirinkapirori pikantaiyini janta Jerusalén-ki, ari ampinkathatapiintairi”. ²¹ Ikantanakiro Jesús: “Pinkimisantawaki tsinani, irootaintsi pimpinkathatairi iirokaiti Ashitairi, iiro okowajaanta pimpoki jaka otzishiki, iiro okowajaanta piyaati iijatzi Jerusalén-ki. ²² Imapirowitatya, tii piyotaiyirini iirokaiti iita pipinkathatapiintziri. Irooma naakaiti niyotziri itzimi nopinkathatziiri. Tima jirika owawijaakotantatsini, Judá-mirinka jinatyi. ²³ Iro kantacha, irootzimataintsii. Iriitaki pinkathatajaantziriri Ashitairi pinkathashiritakairi. Tima iriyyitaki ikowiri Ashitairi pinkathayitairini. ²⁴ Pawa irijatzi Tasorintsinkantsi, kaari koñaatatsini. Inkaati pinkathayitairini, ontzimatyii impinkathashiritaitiri, tii okowajaanta jantayitairo koñaayitatsiri”. ²⁵ Okantzi tsinani: “Niyotzi naaka, ari impokaki Mesías, jiiitaitziri Cristo. Aririka jariitayya irirori, ari inkamantapaakairo maawoni tsika okantakota”. ²⁶ Ikantzi Jesús: “Naakataki, ñaanatajaantakimiri”.

²⁷ Ari jariitaiyapaani jiyotaani. Iyokitzi jowapaakiri jiñaapaakiri ikinkithawaitakairo tsinani. Iro kantzimaitacha tikaatsi osampitapaakirini oita okowiri tsinani, tsikarika oita ikinkithawaitakairori. ²⁸ Ari ookanakiro tsinani oyowitinaki, jataki nampitsiki, okantapaakiri atziriiti: ²⁹ “Pimpokaiyini piñiiri shirampari yotakinawori maawoni nantayitakiri pairani. ¿Kaarima Cristo?” ³⁰ Ikanta ishitowaiyanakini atziriiti nampitsiki, pokaiyanakini isaikinta Jesús.

³¹ Ari ipankinatayirini jiyotaani, ikantziri: “¡Rabí, poya!” ³² Ikantzi Jesús: “Tzimatsi iita nowari naaka, tii piñagayironi iiroka”. ³³ Ari josampitawakaiyanakani jiyotaani: “¿Tzimatsima iita amakiniriri jowanawo?” ³⁴ Iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Nokimitakaantawo nowanawo naaka nantziro ikowiri otyaantakinari, ontzimatyii nonthonkiro antawairintsi ipakinari. ³⁵ Jiroka pikantapiintaiyini iiroka: ‘Yotapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirintsi’. Iro kantacha nonkantimi naaka pamini pankirintsimashiki, aritaki sampainkataki ontzimatyii oyiipatyia. ³⁶ Inkaati antawaitatsini joyiipatiro pankirintsi ari impinayiitairi. Okaatzi pankirintsi joyiipayiitairi iriyyitaki ojyakaawintacha

inkaati kañaanitatsini. Iro inkimoshiritantaiyaari pankitakirori intsipatai yaari oyiipatakirori. ³⁷ Tima imapirotatya jiroka jojyakaawintaitakiri, ikantaitzi: “Tzimatsi apaani pankitakirori, tzimatsi pashini oyiipatakirori”. ³⁸ Notyaantakimi naaka piyaati iirokaiti poyiipayitairo kaari pipimirintsiwinta pantawaiwintiro. Tima tzimayitatsi pashini pankinatawori jantawaiwintakiro. Irokayitaki nintagaiyaawoni jantawaitani jirikaiti”.

³⁹ Tima oiyiki Samaria-jatzi saikaintsiri nampitsiki kimisantawakiriri Jesús okantakaantziro tsinani okantantapaaki: “Jiyotakinawo maawoni nantayitakiri pairani”. ⁴⁰ Ikanta Samaria-jatziiti, jariitaiyapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakiri inampiki. Ari jimatakiro Jesús, apiti kitiiyiri isaikanaki, ⁴¹ oiyiki pashini kimisantantainsiri ikimajaantakiri iriroriiti okaatzi ikantayitziro Jesús. ⁴² Ari ikantaitanakiro tsinani: “Kimisantayitaana naaka iroñaaka, tii iro nonkimisantantaiyaari pikamantapaakina, aña naaka kimajaantairi ikantayitziro. Niyotai iijatzi imapirotatya jowawijaakoshiritantai kipatsiki, iriitaki Cristo”.

Joshinchagairi Jesús itomi jiwari

⁴³ Okanta imonkaataka apiti kitiiyiri isaikapaaki Jesús Samaria-ki, awijanaki jiyaatiro Galilea-ki. ⁴⁴ Tima iri Jesús kantaintsiri: “Apaani kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampipiroki”. ⁴⁵ Ikanta jariitaa Galilea-ki, oiyiki aawairiri kamiitha janta, tima aritaki jiñiitsitakari Jerusalén-ki okaatzi jantayitakiri Jesús joimoshirinkiro Anankoryaantsi.

⁴⁶ Ari jariitaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyakiro jiñaa okimiwaitanakawo jimiriitari. Tzimatsi janta iriipirori jiwari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki. ⁴⁷ Ikanta jirika jiwari ikimakotakiri Jesús ari jariitaari Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki, jiyaatashitanakiri jiñiiri. Ipankinatapaakari, jiyaati ipankoki, joshinchagairi itomi, irootaintsi inkami. ⁴⁸ Ari ikantanaki Jesús: “¿Litama kaari pikimisantantana iirokaiti? Pikowajaantzi noñaayimiro kaari piñaapiintzi pairani, pikowajaantzi nontasonkawintantawaki”. ⁴⁹ Iro kantacha jiwari ikantanakiri: “Pinkathari, thamiita iroñaaka, tikira ikamanakiita notomi”. ⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiyi pipankoki. Shintsitai pitomi”. Ikimisantantakiri shirampari okaatzi ikantakiriri Jesús, piyanaka. ⁵¹ Ipiyamintahita ipankoki, itonkiyotawaari jompirataniiti, ikantawairi: “¡Shintsitai pitomi!” ⁵² Josampitanakiri tsika jiwiyaa ooryaatsiri ikantakoniintantanaari itomi, ikantaiyini jimpiratani: “Chapinki, itainkanaki ooryaatsiri, ari

awijanaki isaawawaitzi".† 53 Ari ikinkishiritanakiro ashitariri aritaki jiwyaakari ooryaatsiri chapinki ikantakiri Jesús: "Shintsitai pitomi". Iro ikimisantantanakari irirori, ari ikimitsitanakari iijatzi maawoni iyyininkamirinkaiti irirori ikimisantanakiri Jesús. 54 Irootaki apititanaintsiri joñaagantziro Jesús itasonkawintantzi jariitaa Galilea-ki ipoñaagawo Judea-ki.

5

Kisopookiri Betesda-jatzi

1 Okanta othonkapaaka jiroka, japiitairo joimoshirinkaiyani Judá-mirinka Jerusalén-ki. Ari jiyaatsitakari iijatzi Jesús.

2 Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri ikaawoshiminto jiiitaitziri iñaaniki Heber-mirinka "Betesda". Tzimatsi okaatzi 5 opankochoantiki. Ari otsipanampitawo ashitakowontsi jiiitaitziro "Oijya". 3 Ari ipiyotakari oiyiki mantsiyari, kaari aminatsini, kisopookiri, thoriwaitatsiri jomaryaayitaka kipatsiki joyaawintawo ojiywaatya jiña. 4 Tima ikantaitzi: Jinatzi ipokapiintzi maninkariiti iyyiwaatakaairo jiña, intzimirika itanatyawoni impiinkaantantyaawo jiña ojiywaata, aritaki ishintsitanai imantsiyawaitzi. 5 Tzimatsi mantsiyari tzimakotaintsiri 38 osarintsi imantsiyawaitaki.

6 Ikanta Jesús jiñaapaakiri jomaryaaka, jiyotapaaki osamani jimantsiyawaitaki jirika, josampitapaakiri, ikantziri: "¿Pikowima pishintsitai?" 7 Ari jakanaki mantsiyari: "Pinkathari, tii itzimi iitya owiinkaatinani aririka ojiywaapaititya jiña. Tima nokowawitapiinta nompiinkaatimi naaka, janaakotana pashini ipiinkaataki irirori". 8 Ari ikantzi Jesús: "Pintzinai, paanairo pomaryaaminto, piyaatai". 9 Apathakiro ishintsitanai jirika, jaanairo jomaryaaminto, aniitanai. Iro kantacha, tima kitiiyjiri jimakoryaantaitari inatzi, 10 ikantakiri Judá-mirinkaiti jirika shirampari shintsitaatsiri: "Kitiiyjiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, tii oshinitaantsitzi paanairo pomaryaaminto". 11 Jakanaki jirika shirampari, ikantzi: "Ikantakina oshinchagaanari: 'Paanairo pomaryaaminto, piyaatai' ". 12 Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: "¿Iitaka kantakimiri: 'Paanairo pomaryaaminto, piyaatai?' "

13 Iro kantacha jirika shirampari tii jiyotziri iita oshinchagairiri, tii jiñaawairi Jesús tsika ikinanaki, ipiyotaiyakani atziriiti janta. 14 Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorintsi pankoki, ari ikantziri:

† 4:52 Kantakotachari jaka "itainkanaki ooryaatsiri", irootaki ikantaitziri pairani "hora 7".

“Pinkimi, aritaki shintsitaimi iroñaaka, iiro papiitairo pantairo kaaripirori, ari onkantya iiro awijyimotantaimi kowiinkapirotatsiri”.¹⁵ Ikanta jirika shirampari jatanaki, ikamantakiri Judá-mirinkaiti iriitaki Jesús oshinchagairiri.¹⁶ Iro opoñaantari ikowi Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima joshinchaantaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari.¹⁷ Iro kantzimaitacha, ikantanaki Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantawaitzi Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka nantawaitzi”.¹⁸ Irootaki, ikowapirotantanakari Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima tii apa jantawaitantakawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aña jojyakotakari Pawa, ikantakira Jesús iriitaki Pawa iwaapatitajaantari irirori.

Ishintsinka Itomi Pawa

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakiri, ikantziri: “Jirika Itomitari Pawa tikaatsi jantashiwaitya ikowakaanikiini. Apa jantziro okaatzi jiñaakotziriri Ashitariri. Okaatzi jantziri Ashitariri, irojatzii jantziri Itomi. Imapiro.²⁰ Tima jitakotari Ashitariri jirika Itomitari, joñaayiri maawoni jantayitziri irirori. Iikiro joñaagatyiri oitarika antawoititatsiri, iyokitzi powiri iirokaiiti.²¹ Tima ikimita Ashitariri jañaakaayitziri kaminkari, ikañaanitakairi, ari ikimitari iijatzi Itomitari, jañaakaayitiri inkowiri irirori.²² Tii jiyakawintantzi Ashitariri, aña iri Itomi ishinitaki jiyakawintantzi,²³ ari onkantya maawoni impinkathaitantyaariri Itomi ikimitaitziri Ashitariri. Kaari pinkathatairini Itomitari, tii ipinkathatsitari Ashitariri, otyaantakiriri.

²⁴ Itzimirika owakimpitattyaaawoni nokantayitziri, impoña inkimisantanairi otyaantakinari, aritaki inkañaanishiriyitai. Iiro jowasankitaawaitaitziri, tima kaatapaaki ikaamaniiwaitzi, kañaani ikantayitaa. Imapiro.²⁵ Irootzimataintsi imonkaatya, iroñaaka, inkimapaititairo kamashiririiti iñaani Itomi Pawa. Inkaati kimawaironi, aritaki jañaashiriyitai. Imapiro.²⁶ Tima ikimita Ashitariri jañaakaantzi, iro ishinitakiniri iijatzi Itomi jañaakaanti irirori,²⁷ ishinitakiniri iijatzi jiyakawintantzi, tima iriitaki Itomi Atziri.²⁸ Iiro piyokitzi-iwintashitawo jiroka. Tima irootzimataintsi imonkaataiyya inkimantaiyyaawori kaminkariiti iñaani,²⁹ ari impiriintayitanaki tsika ikitayitaka. Ikaatzi antayitakirori kamiithari, ari inkañaaniiyitai. Iriima ikaatzi antapiintakirori kaaripirori, jañaawitaiyya jowasankitaitiri”.

Ñaajaantakiriri Cristo

³⁰ “Tii nantashiwaitawo nokowashitari, iri Ashitanari shinitanawori niyakawintantzi. Okaatzi nokantakowintantziri tampatzika okantaka, tima tii nantashiwaitawo

nokowiri naaka, aña iro ikowiri Ashitanari otyaantakinari. ³¹ Naakami kinkithatakowaitashitachani apaniironi, tii opantawo nokinkithatakowaiwitaka. ³² Iro kantzimaitacha tzimatsi kinkithatakotakinari, niyotzi irootaki tyaaropyrotatsiri ikinkithatakotakinari irirori. ³³ Imapirotatya ikinkithatakotakina Juan potyaantantakari pairani josampitaitiri. Tima okaatzi ikinkithatakotawakinari imapirotatya. ³⁴ Iro kantacha tii iro nonkinkithatakomachiiti okaatzi ikinkithatakotakinari atziri kimitakariri Juan. Aña iro nokinkithatakotzi matzirori owawijaakoshiritaimi. ³⁵ Tima Juan iri kimitakariri ootamintotsi kitijyiinkatapaintsiri. Iro pikowapaintziri iirokaiti pinintaawatyaawo ikimitari kitainkari. ³⁶ Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anairiri Juan. Okaatzi nantziri naaka, irootaki ikantanari Ashitanari nantiro, iro oñaagantzirori iri Ashitanari otyaantakinari. ³⁷ Ari ikimitakari Ashitanari, otyaantakinari, ikinkithatakotakina irirori, tiimaita pikimisantziro iñaani. Tii piñaapootanitziri. ³⁸ Tii otyaantaajaitzimi iñaani, tima tii pikimisantziri jotyaantani. ³⁹ Amatsinka pikantawita piñaanatziro Osankinarintsipirori, poyaakoniintawo piñaayitairo pinkañaanitai. Aña naakawitaka okinkithatakotzi Osankinarintsipirori, ⁴⁰ tiimaita pikowaiyini iiroka pawintaayitaina pinkañaanitantaiyaari. ⁴¹ Tii naminaminatashitawo naaka inthaamintawaitina atziriiti. ⁴² Aña niyotsitataikimi tsika pikantaiyani iiroka, niyotsitzimi iijatzi tii pitakotari Pawa. ⁴³ Naakataki jowaki Ashitanari nopairyagairo iwairo. Tiimaita pagaiyawakinani kamiitha iirokaiti. Irooma aririka impoki pashini pairyaashiwaitapaatyaawoni iwairo irirori, iri paayitawakiri kamiitha. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkini pinkimisantaiyini, iiroka thaamintashiwaitawakaacha, tii paminaminatziro pinthaamintawintaiyaari Pawapirotatsiri? ⁴⁵ Iiro pikinkishiriwaitashita naaka thawitakotimini Ashitanariki. Iri thawitakotajaantaimini Moisés-ni, pawintaapiintari iirokaiti. ⁴⁶ Arimi pinkimisantajaaitakirimi Moisés-ni, ari pinkimisantawakinami naaka, tima naakataki josankinatakotaki Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma tii pikimisantziro okaatzi josankinatakiri, ¿tsikama pinkini pinkimisantiro nonkantayitimiri naaka?”

6

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, montyaanaki Jesús inatsikirona inkaari saikatsiri Galilea-ki, irojatzi jiiitaitziri

Tiberias. ² Ojyiki atziri oyaatakiriri, tima jiñaakitziiri itasonkawintantaki joshinchaayitairi mantsiyariiti. ³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki, ari isaikapaaki itsipayitakari jiyotaani. ⁴ Irootaki ariitzimataiya kitiijyiri Anankoryaantsi, ari joimoshirinkapiintari Judá-mirinkaiti. ⁵ Ikanta jaminapaaki Jesús, jiñaatzi ojyiki atziri oyaatakiriri, ikantanakiri Felipe: “¿Tsikama amanantika owanawontsi owakaiyaariri maawoni jirika atziri?” ⁶ Aña josampitashitari Felipe jiñaantyaariri tsika inkanti, tima jiyotajaantaki Jesús oita jantiri. ⁷ Ari jakanaki Felipe, ikantanaki: “Iiro jantita 200 kiriiki amanantimi owanawontsi, aña iipichokiini jowamatsitya jirikaiti”.^{*} ⁸ Ipoña ikantanaki Andrés, iriitaki pashini jiyotaani, iririntzi Simón Pedro, ikantzi: ⁹ “Jirika jaka iintsi amaintsiri 5 tanta, apiti shima. Iro kantacha, ¿arima jantitatyaaari ojyiki atziri?”[†] ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pinkanteri isaikaiyini maawoni”. Okatawoshimashitatzii janta, ari isaikaiyakini. Ikaataiyini 5000 shirampariiti. ¹¹ Ari jaakotanakiro Jesús tanta, ithonkakiro ipaasoonkitakiri Pawa, jinashiyitakari ikaatzi saiyyitaintsiri. Ari ikimitaakiri shima, ipayiyitakiri maawoni kowatsiri. ¹² Ikanta ikimaniintaiyapaakanani maawoni, ikantairi Jesús jiyotaani: “Paayitairo opitoki okaatzi tzmagaantapaintsiri, iiro apaawaitanta”. ¹³ Joyiitairo jiyotaaniiti, ijaikiyitai 12 kantziri opitoki tzmagaantapaintsiri kaawitachari 5 tanta. ¹⁴ Jirikaiti atziri, jiñaakiro itasonkawintakiro Jesús owanawontsi, ikantaiyanakini: “Imapirotatya, iriitaki jirika Kamantantaniri ikajyaakagaitakiri impoki jaka kipatsiki”.

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotaki ishintsiwintaitatyiiiri jaayiitanakiri impinkathariwintiri atziiriiti, iijatzi itonkaanai otzishiki, inkini isaikawaiti apaniroini.

Janiitantawo Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta otsiniriityaanaki, oirinkaiyaani inkaariki jiyotaani Jesús, ¹⁷ otitaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaini jiyaatairo Capernaum-ki. Aritaki tsiniripirotanaki, tikira ipiyaata irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampiyatapaaki, antawoiti otamaryaakotanaki inkaari. ¹⁹ Aritaki santhataki jimontyaakotaiyini, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaawo inkaari. Antawo ithaawaiyanakini jiyotaani.[‡] ²⁰ Ikantapai Jesús: “¡Naakataki, iiro pithaawaiyini!” ²¹ Kimoshiri ikantaiyani

* **6:7** Ikantakoitziri jaka “200 kiriiki” irijatzi ikantaitziri pairani “200 denario”.

† **6:9** Ikantaitziri jaka jiroka tanta, irootaki jiwitsikaitaki cebada. ‡ **6:19** Kantakotachari jaka “santhataki jimontyaakotaiyani”, irojatzii ikantaitziri “5 tiirika 6 kilómetro”, ikantaitziri iijatzi pairani “25 tiirika 30 estadio”.

jotitawairi pitotsiki, tikira osamanitzi, aatakotaiyapaakani tsika ikowiro jariitya.

Ojyiki atziriiti aminaminatakiriri Jesús

²² Okanta okitiiyyitamanai, iroatzi isaikaiyakini atziriiti intatsikirona, jiyotaiyakini apinto inatzi pitotsi jimontyaantanakari yotaariiti, tii itsipatanaari Jesús. ²³ Ariitakotantapaaka pashini pitotsi poñainchari Tiberias-ki, aataiyapaakani okaakitzi jowaiyakani tanta chapinki ipaasoonkiwintakiri Awinkathariti. ²⁴ Ikanta jiñaakiri tii isaiki Jesús, iijatzi jiyotaaniiti, otitaiyanakani atziriiti pitotsiki, jataki Capernaum-ki jamina-minatairi.

Jiitaitziri Jesús “owanawontsi añaaakaaniri”

²⁵ Ikanta jariitaiyapaakani intatsikirona, jiñaapairi Jesús, josampitapaakiri: “Rabí, ¿tsikapaitima pipokaki iiroka jaka?” ²⁶ Ikantanakiri Jesús: “Irootaki pamina-minatantanari iirokaiti tima pikimaniintaiyakani chapinki powaiyakani, añã tii iro pamina-minatantinari pikimathatanakiro notasonkawintantaki. Imapiro. ²⁷ Tii opantawo piñaashintsiwintashiwaityaawo owanawontsi thonkanitachari, añã iro piñaashintsiwintya initatsiri, kañaanitakaimini. Iro owanawontsi ipantziri Itomi Atziri, tima Pawa, Ashitariri, iriitaki jookotakiri”. ²⁸ Ipoña josampiitanakiri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkantyaaka noñaashintsiwintantyaawori ikowiri Pawa?” ²⁹ Jakanaki Jesús: “Ikowiri Pawa pinkimisantairi jirika jotyaantakiri”. ³⁰ Ipoña josampiitanakiri iijatzi: “¿Incha pintasonkawintanti nonkimisantimiri? ¿litama pantayitakiri?” ³¹ Pairani achariniiti jowayitakawo otzishimashiki jiitaitziri ‘maná’, irootaki okantziri Osankinarintsi:

Pawa pakiri owanawontsi paryaintsiri inkitiki”. §

³² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi owanawontsipirotatsiri poñaachari inkitiki, kaari Moisés-ni pantironi. Añã iri Ashitanari payitimironi. Imapiro. ³³ Tima jirika owanawontsi ipantziri Pawa, iriitaki poñaachari inkitiki, iri kañaanitakaayitairini isaawijatziiiti”. ³⁴ Ari ikantaitanakiri: “Pinkatharí, pimpapiintinawo jiroka owanawontsi”.

³⁵ Ikantzi Jesús: “Naakataki owanawontsi kañaanitakaanirini. Inkaati tsipatainani naaka, iiro itajyaawaitai. Inkaati kimisantainani, iiro jimiriwaitai. ³⁶ Aritaki nokantaiyakimini, tiimaita pikimisantaiyanani

§ 6:31 Jaka kantakotacha “owanawontsi”, irootaki ikantaitziri pairani “tanta”. Ari okimitari iijatzi, ikinkithatakoitziro pairani tanta, iro ikinkithatakoitzi maa-woni owanawontsi. Iroowaitaki akantapiintaiyini aakaiti: “Poya kaniri”, tii apa ankinkithatakotiro kaniri, añã tzimatsi iijatzi wathatsi oyaari.

okantawitaka piñaawitakina. ³⁷ Ikaatzi itsipashiritakaakinari Ashitanari, iriyyitaki tsipashiripirotainani, iiro nomanintawakiri naaka. ³⁸ Tima tii iro nompokantatyaari nopoñaaka inkitiki nantayitiro nokowashiwaitari naaka, aña iro nantapiinti ikowiri Ashitanari, otyaantakinari. ³⁹ Jiroka ikowiri Ashitanari otyaantakinari, iiro nopiyakaantawaitzi apaani ikaatzi itsipashiritakaakinari, aña ontzimatyii nowiriintayitairi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri. ⁴⁰ Tima ikowi Ashitanari iijatzi, maawoni kowakowatairini Itomi Pawa, inkaati kimisantairini, aritaki inkañaanitakaayitairi. Naakajaantaki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri”.

⁴¹ Iro ipoñaantanakari Judá-mirinkaiti ikijyimawaitanakiri Jesús, tima ikimaki ikantaki: “Naakataki owanawontsi poñaachari inkitiki”. ⁴² Ari ikantawakaiyanakani: “¿Kaarima jirika Jesús, itomi José? Niyotziri naaka ashitariri. ¿Litama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkitiki?’” ⁴³ Ikantanaki Jesús: “Aritapaaki pikijyimawaitana. ⁴⁴ Tikaatsi tsipashiriwaitinani, iirorika jamashiritairi Ashitanari otyaantakinari. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri. ⁴⁵ Josankinariki Kamantantaniriiti, ikantaki:

Iri Pawa yotagairini maawoni.

maawoni kimairiri Ashitanari, yotairiri irirori, itsipashiritaana naaka. ⁴⁶ Tii nokantzi tzimatsi ñaapootakirini Ashitanari, aña apaniroini jiñaapootziri poñaachari Pawaki. ⁴⁷ Itzimirika kimisantainani naaka, aritaki inkañaanitai. Imapiro. ⁴⁸ Naakataki owanawontsi añaakaantaniri. ⁴⁹ Jowawitakawo pichariniiti ‘maná’ otzishimashiki, kamayitzimaitaka. ⁵⁰ Iriima oyyakawori owanawontsi nokinkithatakotziri naaka ipoñaatya inkitiki. Itzimirika owaiyaarini jirika, iiro ikaamanitai. ⁵¹ Naakataki kañaaniri owanawontsi poñaachari inkitiki. Intzimirika owatyaawoni jiroka owanawontsi, ari inkañaanitai. Jiroka owanawontsi nopantziri naaka, nowathapiro inatzi. Iri noshinitakowinta isaawijatziiiti inkañaanitantaiyaari”.

⁵² Ari ikantawakaiyani Judá-mirinka: “¿Tsika inkinakairoka jirika jowakaantairori iwatha?” ⁵³ Ikantanaki Jesús: “Iirorika powawo iwatha Itomi Atziri, iirorika piriro iriraani, iiro pikañaanitai. Imapiro. ⁵⁴ Itzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, ari inkañaanitai. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri. ⁵⁵ Tima jiroka nowatha owanawontsipirori inatzi, jiroka niraani iro imiripiroitari. ⁵⁶ Intzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, itsipashiritaatyaana naaka, iijatzi naaka notsipashiritatyaari

irirori. ⁵⁷ Tima jirika Ashitanari otyaantakinari, kañaaniri jinatzi, iriitaki añaakaanari naaka. Ari okimitsitari iijatzi, intzimirika owaiyaanari naaka, iriitaki nañaakaayitairi. ⁵⁸ Nokinkithatakotatziiro owanawontsi poñaachari inkitiki. Jiroka owanawontsi tii ojoyawo ‘maná’ jowayitakari pairani pichariniiti iiroka, okantawitaka jowawitakawo, ikamayitaki. Iriima inkaati owatyaarini jirika ojoyawori owanawontsi, ari inkañaanitai”. ⁵⁹ Irooyitaki jiyotaantakiri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Ikinkithatakoitziro kañaanitaantsi

⁶⁰ Ikanta ikimaitakiro jiroka yotaantsi, jirikaiti ikaatzii oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakini: “Jiroka ikantayitakiri Jesús pomirintsi akantyaawori. ¿Iitama kimisantamachitirini?” ⁶¹ Ikanta Jesús, jiyotaki okaatzii ikijyimawaitziriri, josampitanakiri: “¿Tiima inimotzimi jiroka? ⁶² ¿Iitama awijatsini, aririka piñiiri Itomi Atziri intzinagaiya ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaatzii nokinkithatakotakimiri, iro kankotacha añaashiritakaantatsiri, kaari awathapirori nokinkithatakotzi, tikaatsi oitapirotya awatha. Aña iro nokinkithatakotzi awintaashirinkantsi kaari koñaanitatsi, kañaanitakaantatsiri, ⁶⁴ Iro kantacha iinitatsi iirokaiti kaari kimisantatsini”. Tima jiyoshiritakiri Jesús kaari kimisantatsini, inkaati pithokashitirini. ⁶⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iro nokantsitakimiri: ‘tikaatsi tsipashiriwaitinani naaka: iirorika ishinishiritaanari Ashitanari’”.

⁶⁶ Aripaiti, ipiyapithatanakari Jesús ojoyiki oyaawitapiintariri. ⁶⁷ Ipoña josampitanakiri Jesús 12 jiyotaani: “¿Pikowima iirokaiti piyaayitai?” ⁶⁸ Ari jakanaki Simón Pedro: “Pinkatharí, ¿Iitama niyaatashitiri? Aña iirokataka kinkithatakotakirori añaamintotsi. ⁶⁹ Aritaki nokimisantaiyakimini. Niyotaiyini iirokataka Cristo, Itomi Pawa Kañaaniri”. ⁷⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoshiitakimiri pikaataki 12? Iro kanzimaitacha, tzimatsi apaani pikaataki kamaarishiryaaki”. ⁷¹ Jiñaawaitakiro jiroka Jesús, ikinkithatakotatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tima iriitaki Judas pithokashityaarini, iriitawitaka itsipatapiintari 12 jiyotaani.

7

Irintzipaini Jesús tii ikimisantaiyirini

¹ Ikanta othonkapaaka jirokapaini, jariitantawaita Jesús janta Galilea-ki. Tii ikowi isaikanai Judea-ki, tima jaminaminatziiri Judá-mirinkaiti intsitokiri. ² Iro kantacha

monkaatzimataa kitiiyyiri ikimoshiriwintapiintziro Judá-mirinkaiti jiiitaziri “pankojyitantsi”.³ Ithainkitanakari, iririntzi okaakiini, ikantanakiri: “Iiro pimanawaita jaka, piyaati Judea-ki jiñaantimiri piyotaaniiti onkaati pantayitiri.⁴ Tima ikaatzi kowatsiri jasagaawintaityaari, tii imanakaawo jantayitzi. Pantayitziro iiroka oiyitarika, poñaagantiro tsika ipiyotaiyani atziriiti”.⁵ Tiitya ikimisantaajaitziri iijatzi iririntzipaini.⁶ Ari ikantanaki Jesús: “Aña tikira imonkaapaititaata noñaagantantya naaka, irooma iirokaiti inimowaitzimi maawoni kitiiyyiriki.⁷ Tii ikisaniintzimi iirokaiti isaawijatziiiti. Irooma naaka owanaa ikisaniintana, tima koñaawo nokantziro naaka, okaatzi jantayitziro kaaripirori inatzi.⁸ Piyaataiyini iiroka joimoshirinkaita, iiro niyaatsita naaka, tima tikira imonkaapaitita noñaagantya”.⁹ Ikantakiro jiroka, irojatzii isaikanaki Galilea-ki.

Joimoshirinkiro Jesús jiiitaziri “pankojyitantsi”

¹⁰ Ari jataiyakini iririntzipaini, jatanaki iijatzi Jesús joimoshirinkaita tii joñaagantajaanta, imananikiini ikantaka.¹¹ Jaminaminatakiri Judá-mirinkaiti janta joimoshirinkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajaitzika shirampari?”¹² Ojyiki atziriiti kinkithatakotakiriri Jesús. Tzimatsi kantayitatsiri: “Kamiithari jinatzi shirampari”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Tii ikamiithatzi, aña jamatawitakiri atziriiti”.¹³ Iro kantzimaitacha, manaantsikiini ikinkithatakoitziri Jesús, tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti.

¹⁴ Okanta oniyankitaki joimoshirinkaita, tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai.¹⁵ Iyokitzi ikantawakaiyanakani Judá-mirinka, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanitantari jirika, tii ityaapirowita tsika jiyotaantaitzi?”¹⁶ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi niyotaantziri tii naaka yotashityaawoni, aña iri yotakaanawori otyaantakinari.¹⁷ Inkaati kowapirotaironi ikowiri Pawa, ari jiyotairo iri Pawa yotakaanawori okaatzi niyotaantziri, tima tii naaka yotashiwaityaawoni.¹⁸ Tima ikaatzi yotaantzirori jiyotashiwaitari, jaminaminatatzi impinkathaitiri. Iriima kowakowatzirori ipinkathaitairi otyaantakiriri, iri ñaawaitzirori iroopirori. Tii itzipishiriwaitzi irirori.¹⁹ ¿Tiima josankinawitakimi pairani Moisés-ni Ikantakaantaitani? Iro kantacha, tii pimonkaataiyironi. ¿litama pasaryiimatantanari pintsitokina?”²⁰ Ari ikantaiyanakini atziriiti: “¡Kamaarí! ¿litama asaryiimatzimiri intsitokimi?”²¹ Ikantzi Jesús: “maawoni iirokaiti owanaa iyokitzi pikantayitaka piñaakina nantakiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.²² Iro kantzimaitacha, ikantakaantaki Moisés-ni pintomishitaanitapiintanti.

(Okantawitaka kaari Moisés-ni poñaakaantyaawoni jiroka, aña iri poñaakaantanakawori achariniiti tikiraamintha itzimi Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomishitantapiintaki iirokaiiti, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ²³ Piñaakiro, pimonkaatantyaawori iirokaiiti Ikantakaantani Moisés-ni pitomishitantapiintaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¿Iitama pikisaniintantanari naaka noshinchagairi atziri maawoni iwathaki kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ²⁴ Paamaakowintya owapiyimotzimikari aririka piyakawintanti. Aña tampatzikashiripiro pinkantya piyakawintanti”.

¿Iriitakima jirika Cristo?

²⁵ Tzimayitatsi Jerusalén-jatzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima jirika jaminaminaitziri intsitokaitiri? ²⁶ Jirinta isaikaki, maawoni jiñaitziri ikinkithawaitzi. Tikaatsitya akotashitirini. ¿Jiyotatziiima jiwariiti imapirotatya Cristo jinatzi jirika shirampari? ²⁷ Iro kantacha ayotaiyirini jirika tsika ipoñaawo. Irooma paata aririka impokaki mapirotzirori jiita Cristo, tikaatsi yotatsini tsika ipoñaawo”. ²⁸ Ikanta ikimaki Jesús, isaiki jiyotaantzi tasorintsipankoki, shinchiinka ikantanaki: “¡Arima, piyotaiyinima tsika nopoñaawo! Tii naaka nintakaashityaawoni nompoki, aña jotyaaantani ninatzi jawintaapiroitari. Kaari piyotaiyini iirokaiiti. ²⁹ Niyotziri naaka tima iri notsipatari, iriitaki otyaantakinari”. ³⁰ Ari ikowawitanaka jaakaantirimi, iro kantacha tikaatsi akotashitirini, tima tikira imonkaapaitaata. ³¹ Ojyiki kimisantankiriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririka jirika Cristo pokatsini, iirotya itasonkawintantzimi, ñaakiro”.

Jotyaaantaki Fariseo oirikirini Jesús

³² Ikanta Fariseo-paini ikimakiri atziriiti ikinkithatakotziri Jesús, jaapatziyanakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaaantaki aamaakowintawori tasorintsipanko jotiyiri. ³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichiini nosaikimotanaimi iirokaiiti, irootaintsi niyaatai isaiki otyaantakinari. ³⁴ Ojyiki paminawitaina, iiro piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka”. ³⁵ Ari josampitawakaanaka Judá-mirinkaiti: “¿Tsika jiyaamachiitika jirika iiro añaantari? ¿Jiyaatatyiiima pashiniki nampitsi ikinayitaki ajyininkapaini, inkini jiyotaayitairi kaari ajyininkata? ³⁶ ¿Iitama ikantakotziri: ‘Paminawitaina, iromaita piñagaana, iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaa kañaanitakaantatsiri

³⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori kitiiyyiri ari joimoshirinkapiroitari. Ari ikatziyanaka Jesús, shintsini

jiñaawaitanaki, ikantzi: “Itzimirika miriniintawaitatsini, intsipashiritaina naaka, jimiriwaitaiya. ³⁸ Tima okantzi Osankinarintsipirori:

Inkaati kimisantainani naaka, onkimitaiyaawo oshiyaashiritantyaarimi jiña kañaanitakaantatsiri”.

³⁹ Iri jojyakaawintzi Jesús inkaati kimisantairini inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi. Okantawitaka tikiraata jotyaantiriita Tasorintsinkantsi, tima tikiraata itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo.

Ipookaiyanakini atziriiti

⁴⁰ Tzimatsi kimakiriri Jesús ikantaki, ikantaiyanakini: “Imapirorotatziiri jirika shirampari Kamantantaniri jinatzi”.

⁴¹ Tzimatsi pashini kantanaintsiri: “Cristo jinatzi jirika”. Ikantzi pashini: “Kaari, tima Cristo iiro ipoñaawo Galilea-ki.

⁴² Tima okantzi Osankinarintsipirori:

Impoñiiaawo Cristo-tatsiri janta Belén-ki, inampiki pairani pinkathari David-ni. Iriitaki icharini David-ni”.

⁴³ Ari itzimawintawakaawintanakari atziriiti jirika Jesús.

⁴⁴ Tzimatsi kowawitanainchari jaakaantirimi, tikaatsimaita akotashitirini.

Tii jiñaitzi kimityaarini jiñaawaitzi

⁴⁵ Ikanta aamaakowintawori tazorintsipanko jataiyaini isaiki Fariseo-paini itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawairi, ikantziri: “¿Iitama kaari pamantakari?”

⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¡Tii jiñaitzi kimityaarini jirika jiñaawaitzi!”

⁴⁷ Ikantanaki Fariseo: “¿Pimatsitakawoma jamatawiitakimi iirokaiti? ⁴⁸ ¿Tzimatsima ajiwariti kimisantakiriri jirika shirampari? ¿Tzimatsima nokaatziri Fariseo kimisantakiriri? ⁴⁹ Apa ikimisantamachiitzi atziriiti kaari yotakotironi Ikantakaantaitani, owasankitagaari jinayiti”.

⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri pokaintsiri pairani jiñiiri Jesús, ikantanaki: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitani, tii oshinitaantsitzi ayakawintanti tiirika akimajaantzi oita jantakiri”.

⁵² Ari ikantaiyanakini irirori: “¿Iirokatakima iijatzi Galileajatzi? Piñaanapirotiro Osankinarintsipirori, ari piñaakiro tikaatsi Kamantantaniri poñaachani Galilea-ki”.

Tsinani mayimpiro

⁵³ Ipoña jiyaataiyaini ipankopainiki.

8

¹ Ipoña irirori Jesús tonkaanaki otzishiki Olivo. ² Ikanta okitiiyyitamanai, ipiyaa tazorintsipankoki. Ojyiki atziri piyowintawaariri, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriiti.

³ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo-paini jamakiniri

tsinani jiñaitziri omayimpirotzi. Jowatziyapaakiro niyankiniki ipiyotaiyani. ⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, jiroka tsinani jiñaitakiro omayimpirotzi. ⁵ Ikantakaantaki pairani Moisés-ni intsitokaitiro, mayimpirotatsiri tsinani. ¿Tsikama pikantzika iiroka?” ⁶ Iro josampitantariri ikowi inkompitakaiyaari, ontzimantyaari oita inkantakotiriri. Oiyotanaka Jesús kipatsiki josankinawaitantawo jako. ⁷ Iikiro josampitatziri, ari ikatziyanaka joiyotaka, ikantanakiri: “Tiirika pikaaripiroshiritaiyini iirokaiti, pitakaantyaawo pintsitokantyaawo mapi jiroka tsinani”. ⁸ Iijatzi joiyotanaa kipatsiki, japiitanairo josankinawaitzi. ⁹ Ikanta ikimawakiro ikantakiri Jesús, piyaiyanakani, ikinkishiritakotanaka tsika ikantayita iriroriiti. Iri itanakawo ipiyanaka Antaripiroriiti. Ikanta isaikanaki Jesús itsipatakawo tsinani jamaitakiri, ¹⁰ ikatziyanaa joiyotaka, josampitziro ikantziro: “Tsinani, ¿Tsika ikinaiyanakinika? ¿Tikaatsima yakawintimini?” ¹¹ Akanakiri iroori okantziri: “Tikaatsitya, Nowinkathariti”. Ikantzi Jesús: “Iijatzi naaka iiro niyakawintzimi. Piyaatai, iiro papiitairo pinkaaripiroshiriwaitai”.

Jesús ikitiijiinkatakotziri isaawijatzi

¹² Ipoña japiitanakiro Jesús jiyotairi atziriiti, ikantziri: “Naakataki kitijiijiinkatakotziriri isaawijatziiti. Itzimirika tsipashiritaiyaanani naaka, aritaki nonkitijiijiinkatakotairi, onkimiwaityaawo tii ikinawaitzi otsinirikitaki”. ¹³ Ari ikantaiyanakini Fariseo-paini: “Powakowintawaitashita pikinkithatakota apaniroini, tii opantawo pikinkithatakowitaka”. ¹⁴ Ari jakanaki Jesús: “Kamiihataki okaatzi nokinkithatziri naaka, okantawitaka nokinkithatakowitaka apaniroini. Tima niyotzi tsika nopoñaakawo, tsika janta niyaatai. Tii piyotaiyini iirokaiti. ¹⁵ Iro pamitapiintaka pojyakotari atziriiti jiyakawintantzi. Irooma naaka tikaatsi niyakawinti. ¹⁶ Irooma aririka niyakawintanti naaka, iroopirori inatzi noñaani, tima tii apaniroini niyakawintanti, ari notsipatari Ashitanari otyaantakinari. ¹⁷ Jiroka okantzi Ikantakaantaitani ipaitakimiri iirokaiti: Intzimirika apiti kinkithatakotantatsini ari ojoyawakaa inkantayitakiri, imapirotatya ikinkithatziri. ¹⁸ Naakajaantaki kinkithatakotaincha. Iijatzi Ashitanari otyaantakinari irijatzi pashini kinkithatakotanari. Apiti nokaatzi nokinkithatakotaka”. ¹⁹ Ari josampitanakiri: “¿Tsikama isaikiri Ashitzimiri?” Ikantzi Jesús: “Tii piyotaiyinani iirokaiti, iijatzi pikimitaakiri Ashitanari. Ari piyotinami naaka, ari piyotakirimi iijatzi Ashitanari”. ²⁰ Ari ikinkithatakiro Jesús jirokapaini tasorintsipankoki, tsika

jowaitapiintziri kiriiki jashitakaitariri Pawa. Tikaatsimaita aakaantirini, tima tikira imonkaapaitita.

Tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiti

²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, owanaa paminawitaina iirokaiti, iro kantzimaitacha ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiti”. ²² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ishiniwaitatya jirika. Iro ikantantari iiro ariita aakaiti tsika jiyaati irirori”. ²³ Ikantanaki Jesús: “Isaawijatzi pinayitzi iiroka, irooma naaka jinokijatzi ninatzi. Ari pinampitawo iirokaiti kipatsiki, irooma naaka tii nonampityaawo. ²⁴ Irootaki nokantantzimiri: ‘Ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima iiorika pikimisantairo nokinkithatakowitaka, ari pinkamakotairo piyaaripironka’”. ²⁵ Ipoña josampitanakiri: “¿Litaka iiroka?” Ari jakanaki Jesús: “Aritaki nokamantsitakimi owakiraini. ²⁶ Tzimatsi oiyiki nonkantimiri, ari niyakawintaimi iijatzi. Tima okaatzi iñaawaitziri otyaantakinari iroopirori inatzi. Irootaki nokamantzimiri iirokaiti isaawijatziiti, okaatzi ikamantanari irirori”. ²⁷ Iro kantacha jirikaiti kimakiriri Jesús, tii ikimathatawakiri ikinkithatakotatziiri Ashitairi. ²⁸ Irootaki ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantiri Itomi Atziri, aripaiti piyoti naakataki. Tii naaka antashiwaityaawoni nokowakaari. Apa niyotaantziro okaatzi jiyotaanari Ashitanari. ²⁹ Itzimi otyaantakinari ari itsipashiritana naaka. Tii jookawintana Ashitanari, tima nantapiintziniri okaatzi kamiithatzimotziriri”. ³⁰ Ikanta ikinkithatakoyitakiro Jesús jiroka, oiyiki kimisantanakiriri.

Iroopirori inatzi isaikakaashiwaitaimi

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri Judá-mirinkaiti ikaatzi kimisantakiriri: “Aririka poisokirotanatyaawo noñaani, iirokataki tyaaryoori niyotaani. ³² Aritaki piyotairo tyaaryoori, iro saikakaashiwaitaimini”. ³³ Jakaiyanakini jirikaiti: “Ichariniiti Abraham-ni ninayitzi naakaiti. Tikaatsi ompirawaityaanani. ¿Litama pikantantanari iiroka: ‘Ari pisaikashiwaitaiya?’”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaatzi antapiintzirori kaaripirori, kimiwaitaka ompiratatyaarimi. Imapiro. ³⁵ Apaani ompirataari kantatsi jomishitowaitiri, iriima itomiitari ikantaitatyaani ijyininkamirinkaitari. ³⁶ Aririka isaikakaashiwaitaimi Itomiitari, iikiro pisaikashipirowaitanaaty. ³⁷ Niyotaiyimini ichariniiti Abraham-ni pinatzi. Iro kantzimaitacha pikowaiyakini pintsitokina, tima tii okamiithatzimotzimi

noñaaniyitari. ³⁸ Iro nokinkithatakotzi naaka okaatzi joñaaganari Ashitanari. Irooma iirokaiti pantashitawo pikimakotairi ashitzimiri iiroka”.

Iri ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Aña iri Abraham-ni jiiitaitziri Ashitanari, iriitaki nochariniiti!” Ipoña ikantzi Jesús: “Irokami charinityaarinimi Abraham-ni, ari pantakiromi okaatzi jantayitakiri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantawitaka nokinkithatakaawitakimiro jiyotakaakinari Pawa, pikowaiyakini pintsitokina. ¡Tii jimataajaitziro Abraham-ni kantachari! ⁴¹ Irojatzii pantapiintakiri okaatzi jantakiri pairani pichariniiti”. Ari ikantaiyanakini iriroriiti: “¡Tii naaka jowaiyantani thainkatasorintsiwaitaniri. Apaani ikanta Ashitanari, iriitaki Pawa!”* ⁴² Ari jakanakiri Jesús: “Imapiromi iri Pawa ashitimini, ari pitakotatyaanami, tima Pawaki nopoñaakawo naaka. Tii naaka pokawaitashitachani nonintakaanikiini, aña iri Pawa otyaantakinari. ⁴³ ¿Oitama kaari pikimathatantana iirokaiti? Iro kantakaantzirori tii pikowaiyini pinkimisantiro noñaani. ⁴⁴ Iriitaki ashitakimiri kamaari, pantapiintakiniri okaatzi ikowiri. Ari jashi jowakiro kamaari owakiraa itantanakawori, jowamaashiritantzi. Thiiyinkari jinatzii, tii jiñaawaitziro tyaaryoori. Aririka inkowi jamatawitanti, jiñaawaitziro thiiyaantsi. Iwaapati thiiyinkari jinatzii. ⁴⁵ Irooma naaka noñaawaitziro tyaaryoori ñaantsi, tiimaita pikimisantaiyanani iirokaiti. ⁴⁶ ¿Tzimatsima apaani pikaataiyakini yopirotzirori ikantzi: ‘Kaaripiroshiriri jinatzii Jesús?’ Tima iroopirori inatzii okaatzi noñaawaitziri ¿oitama kaari pikimisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pawa, ikimisantziro iñaani Pawa. Irooma iirokaiti tii jashitzimi Pawa, tii pikowi pinkimisantaiyini”.

Itzimitaika Cristo

⁴⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Imapirotatya nokantaiyakimini Samaria-jatzi pinatzii, tima kamaari pinatzii”. ⁴⁹ Ari jakanaki Jesús: “Tii nokamaaritzii, nopinkathatziri naaka Ashitanari. Irooma iirokaiti, tii pipinkathatana. ⁵⁰ Tii naaka kowashitachani pimpinkathatina, aña tzimatsi pashini kowatsiri impinkathaitina, iriitaki yakawintantatsini. ⁵¹ Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamaniyitai. Imapiro”. ⁵² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ari niyotaiyini imapiro pikamaaritzii. Tima kamaki Abraham-ni, ari

* **8:41** Ikantakoitziri jaka “thainkatasorintsiwaitaniri”, irijatzii ikantaitziri may-impiriiti. Tima jojyakaawintapiintakiri pairani Judá-mirinkaiti, tii ikinatanitari Pawa, jantayitziro kaaripirori.

ikimitakari Kamantantaniriiti, kamayitaki maawoni. Opoña pikantzi iiroka: ‘Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamanitai’.⁵³ ¿Panairima iiroka nocharinini Abraham-ni? Kamaki irirori, ari ikimiyitakari Kamantantaniriiti iijatzi. ¿Tsikama piitamachiityaaka iiroka?’⁵⁴ Jakanaki Jesús: “Naakami kowashitachani impinkathaitinami, tikaatsi opantyaawoni. Iri pinkathatakaanari Ashitanari. Iriitaki pikantapiintawitari iirokaiti ‘Nowawani’.⁵⁵ Tiimaita piyotairi iirokaiti. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkanti ‘tii noñiiri’, thiiyinkari ninaki nokimitakotakimiro iirokaiti. Aña imapiro noñiiri. Nokimisantziro iñaani.⁵⁶ Pairani Abraham-ni, picharinitanakari iirokaiti, ikimoshiritaki jiñiuro nompokapaititi. Aritaki jiñiimaitakina, antawoiti ikimoshiritaki”.⁵⁷ Ipoña Judá-mirinkaiti ikantanakari Jesús: “Tikiraamintha otzimi iiroka 50 posarintsiti. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?”⁵⁸ Ari jakanaki Jesús: “Tikiraamintha itzimiita Abraham-ni. ‘Naakatsitaka’. Imapiro”.†⁵⁹ Ikanta jirikaiti jaiyawitanakani mapi ikowi intsitokirimi. Iro kantzimaitacha Jesús, ipiyapithatanakari. Shitowanaki tasorintsipankoki.

9

Joshinchairi Jesús kaari okichaatsini

¹ Ikanta ikinayitzi Jesús, jiñaaki kaari okichaatsini, jashi jowatziuro owakiraa itzimapaaki.² Ikanta jiyotaani josampitakiri, ikantziri: “Rabí, ¿Oitama kaari jokichaatanta owakiraa itzimaki jirika shirampari? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka ashitariri? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka irirori?”³ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tii iro kantakaantironi iyaaripironka, tii okantakaantziro iijatzi iyaaripironka iwaapati. Iro imatantari jiroka, onkantya jiñaitantyaawori ishintsinka Pawa.⁴ Iinta okitiiyyitzi, ontzimatyii antiro jantawairi otyaantakinari. Tima aririka ontsiniritanaki, tikaatsi kantironi jantawaiti.⁵ Iinta nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakataki kitiiyyiinkatakotziriri isaawijatzi”.⁶ Ithonkakiro jiñaawaitaki Jesús, jiiwatanaki kipatsiki, jamirokaki kapichiini kipatsipitha jakoki, itziriyookitakiri kaari okichaatsini.⁷ Ipoña jiñaanatziro ikantziri: “Piyaati pinkiwaakitya owaankanaata jiiitaitziri Siloé”. Ari ikinanaki kaari okichaatsini, ikiwaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka,

† **8:58** Ipairyaapiintaka Jesús ikantzi: “Naakatsitaka”, ari oiyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani, jiñaanatantakariri Moisés-ni. Tima pairani Moisés-ni josampitakiri pairani Pawa, ikantziri: “Tsikama piitaka”. Ari jakanaki: “Naakatsitaka”. Iro jiyotantaiyarini Judá-mirinkaiti jiñaawaitaki Jesús, ikowatzi jimonkaatayiari Pawa.

kantanai jamini kamiitha.* 8 Ikanta ijyininkapaini, ikaatzi ñaayitapiintziriri ikamitantzi impashiityaari, josampitawakaayita, ikantzi: “¿Kaarima jirika saikapiintatsiri ikowakotantzi impashiityaari?” 9 Tzimatsi kantatsiri: “Iriitaki”. Pashini kantatsi: “Aña kaari, iriawaiwitaka”. Iro kantzimaitacha, ikantzi irirori: “Naakataki”. 10 Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama pikantairoka paminantaari kamiitha?” 11 Ari ikantanaki irirori: “Jirinta shirampari iitachari Jesús, iriitaki matakinawori, tzimatsi itziritakinari nokiki, ipoña ikantakina: ‘Piyaati owaankanaataka Siloé. Ari pinkiwaakityaari’. Okanta niyaatanaki, ari nokiwaakitapaaka, aminaana kamiitha”. 12 Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama iroñaaka jirika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Tii niyotzi”.

Fariseo-paini josampitziri kaari okichaawitacha

13 Ipoña jaayiiitanakiri kaari okichaawitachari isaikayitzi Fariseo-paini. 14 Tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, itziriyookitantakariri Jesús kaari okichaawitachani, iro jaminantaari kamiitha. 15 Ari josampitakiri Fariseo-paini tsika okanta jaminantaari kamiitha. Ikantanaki irirori: “Itziriyookitantakinawo nokiki kapichiini kipatsi, opoña nokiwaakitaka. Aminaana iroñaaka kamiitha”. 16 Ari ikantayitzi Fariseo: “Itzimika antakirori jiroka kaari jashitari Pawa, tima tii ipinkathatziro kitiiyyiri jimakoryaantaitari”. Iro kantacha ikantaiyini pashini: “Kaaripiroshiriri jinatyimi, iiro jantaajaitziromi jiroka”. Tii jaapatziyawakaawintawo ikantaiyakirini Fariseo. 17 Ari japiitakiri josampitziri kaari okichaawitachani: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, iitaka aminakagaimiri kamiitha?” Ikantzi irirori: “Kamantantaniri jinatzi”.

18 Kantai iroñaaka jaminawaitai kamiitha, tii ikimisantzi Judá-mirinkaiti kaari okichaawitachani jirika. Irojatzii ikaimantakariri iwaapati, 19 josampitawakiri, ikantziri: “¿Iriima pitomi jirika? ¿PINKANTINATYA ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki? ¿TSIKAMA okantaka jaminantaari iroñaaka kamiitha?” 20 Ikantanaki ashitariri: “Niyotaiyini iriitaki nowaiyani, ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki. 21 Iro kantacha tii niyotzi tsika okanta jaminantaari kamiitha iroñaaka, tii niyotzi iijatzi iita aminakagairiri kamiitha. Posampitiri irirori, antari jinaki, iriitaki kamantimini”. 22 Iro ikantantari iwaapati tima ithaawatzi, ikantaiyakini Judá-mirinkaiti: “Intzimirika kantaintsini Cristo jinatzi jirika Jesús, iiro noshinitairi

* 9:7 Jiroka iitachari “Siloé”, irojatzii jiiitaitziri: “Otyaantaari”.

intyagai apatotapiintaiyani”.²³ Irootaki ikantantakari iwaapati: “Posampitiri irirori, antari jinaki notomi”.

²⁴ Japiitakiro Judá-mirinkaiti ikaimairi kaari okichaaw-itachani, ikantziri: “Pimpinkathatiri Pawa, pinkamantina tyaaryoopiroini, iiro pipinkathawaitashitari jirika shirampari kaaripiroshiriri jinatzi”.²⁵ Ari ikantanaki irirori: “Tii niyotzi naaka kaaripiroshiriri jinatzi. Apa niyotzi naaka tii nokichaawita. Iro kantacha aminaana kamiitha”.²⁶ Japiitakiri josampitziri: “¿Tsikatya ikantakimika? ¿Iita jantakiri jaminakaantaimiri?”²⁷ Ari jakanairi: “Aritaki nokantakimi, iro kantacha tii pikimisantzi. ¿Oitama pikowantari napiitimiro? ¿Pikowatziima pinkimisantaiyirini iirokaiti?”²⁸ Ari jitanakari ikawiyawaitanakiri, ikantaiyini: “Pinkimisantiri iiroka jirika shirampari, irooma naakaiti nonkimisantiro Ikantakaantani Moisés-ni.²⁹ Niyotaiyini naakaiti jiñaanatakiri Pawa pairani Moisés-ni. Iriima jirika, tikaatsi yotirini tsika ipoñaaka”.³⁰ Ari jakanaki okichaataatsiri, ikantzi: “¡Tsikama okantatyaaka jiroka! Aña jaminakagaana naaka kamiithaini, tii piyotziri iirokaiti tsika ipoñaaka.³¹ Ayotaiyini maawoni tii ikimiri Pawa kaaripiroshiriri. Apa ikimiro jamanamanaatani pinkathatziriri, antanairori ikowakairiri.³² Tikaatsi ankimakowintapiinti tzimatsi aminakagairini kaari okichaataatsini itzimapaaki.³³ Iiromi ipoñaakawo jirika shirampari janta Pawakinta, iirotya jimataajaitziromi jiroka”.³⁴ Ari ikantanakiri: “Piyaaripironka pitzimakaaki iiroka. ¿Pikowima piyotaayitaina naaka?” Jomishitowakaantaitakiri.

Kaari okichaashiritatsini

³⁵ Yotaki Jesús jomishitowakaantaitakiri okichaataatsiri. Ikanta jiñagairi paata, josampitairi: “¿Pikimisantzirima iiroka Itomi Atziri?”³⁶ Ari ikantzi irirori: “Pinkathari, pinkantina tsika itzimi, inkini nonkimisantiri”.³⁷ Ikantzi Jesús: “Aritaki piñaakiri, naakataki pikinkithawaitakaaki”.³⁸ Ikanta jirika okichaataatsiri jotzirowashitanakari Jesús ipinkathatanakiri, ikantziri: “Nokimisantzimi Pinkathari”.³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokaki naaka jaka kipatsiki niyakawintantai, ari onkantya jaminantaiyaari kaari okichaataatsini. Iriima ikaatzi aminawitachari, iiro jokichaatai irirori”.⁴⁰ Tzimayitatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikimakiri ikantakiri, josampitanakiri: “¿Pikimitakaantatyaanarima naakaiti kaari okichaataatsini?”⁴¹ Ikantanaki Jesús: “Imapiromi pinkimityaari kaari okichaashiritatsini iirokaiti, tikaatsi iyakawintimironi piyaaripiroshirinka. Irooma pikantaiyini tii pikimitari

kaari okichaashiritatsini, irootaki piñaantaiyaawori jiyakawintaitimiro pipiyathatakina”.

10

Jojyakaawintaitziro oijyatanto

¹ Ipoña ikantanaki Jesús: “Itzimirika kaari tyaatsini omoopiroki oijyatanto, intyaashitatyaarika onaminatantoki, koshintzi jinatzi, kaaripirori. Imapiro. ² Iriima tyaatsiri omoopiroki, iriitaki aamaakowintapiintariri oijya. ³ Iriirika ashitaryaajaantironi aamaakowintawori ashitakowontsi, impoña intyaapaaki, impairyayitapaakiri oijya inkaimayitapairi, ari jiyopaantitawairi. Iri omishitowajaantirini aamaakowintapiintari oijya. ⁴ Aririka jomishitowakiri jikokiroki maawoni, iri iiwatirini aamaakowintariri, joyaatzimaityaari oijya tima jiyopaantiziri iri aamaakowintariri. ⁵ Iro kantacha tii joyaatziri kaari jiñaapiintziri, owanaa ishiyapithatari, tima tii jiyopaantiziri”. ⁶ Ari ikantaki Jesús jójyakaawintziniri, tiimaita ikimathataiyirini jirikaiti iita ikantziri.

Ikimitari Jesús kamiithari aamaakowintantani

⁷ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Naakatajaantaki oiyawori omoopiro oijyatanto. Imapiro. ⁸ Ikaatzi kaaripiroriiti itakawori ipokaki tikiraamintha nopoki naaka, jójyashitakari koshintzi. Irootaki kaari ikimisantantaiyarini oijya. ⁹ Naakatajaantaki oiyawori omoopiro. Intzimirika tyagaatsini nojyakawo omoopirori, aritaki jawijakoshiritai. Ari jójyakotaiyaari oijya ipiyapiyata ityaapiintzi, ishitowapiintzi iijatzi. Tii okowityiimotari jowanawo. ¹⁰ Iriima koshintzi apa ipoki inkoshiti, intsitokanti, japirotanti. Irooma naaka nopokaki nañaakaapiroshiritantai. ¹¹ Naakataki oiyari kamiithari aamaakowintariri oijya. Tima apaani kamiithari aamaakowintariri oijya, ishiniwintari joiyyati. ¹² Tima ikaatzi ipinaitziri jaamaakowintari oijyanintsi, aririka jiñaawakiri owaminthatariri, jookawintziri, jowaitapaatyaari oijya ishianakara aamaakowintariri, tzimpooka inkantayitanatya pashini. ¹³ Iro ishiyantari aamaakowintawitariri, tima apa ikowi impinaitiri. Tii iri oijya inkowapiroti jaamaakowintyaari. ¹⁴ Naakataki kamiithari aamaakowintariri oijya. Niyoyitziri noiyyati. Jiyoyitana iijatzi irirori. ¹⁵ Ikimita jiyopirokana Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka niyopirotziri irirori. Noshiniwintakotari noiyyati. ¹⁶ Iinitatsi iijatzi pashini noiyyati kaari saikatsini jaka. Ontzimatyii namayitairi jaka. Aritaki inkimisantayitaina irirori. Apaani inkantya impiyotaiya. Apaani inkantya aamaakowintaiyaarini.

17 Jitakotana Ashitanari tima noshinitakiro nañaantari inkini nañagai iijatzi. 18 Tikaatsi shintsiwintinani, aña naakataki shinitashitaincha. Oztzimimotana noshintsinka noshinitantari, iro nañaantaari iijatzi. Irootaki ikowakiri Ashitanari nantiro”.

19 Ikanta ikimawakiro Judá-mirinkaiti jiroka ñaantsi, japiitanakiro tii jaapatziyawakaanaa. 20 Tzimatsi oiyiki kantayitanaintsiri: “¿Litama pikimisantantariri? Ikamaaritatzii, iro ishinkiwintantakari”. 21 Iro kantacha pashini kantatsi: “Tikaatsi kamaari matironi jiñaawaitiro jiroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari jaminakagairi kaari okichaawitachani?”

Ikisaniintanakiri Judá-mirinkaiti jirika Jesús

22 Aritaki tyaawontsipaititai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirinkaitziro tasorintsipanko. 23 Ari isaikitakari Jesús tasorintsipankoki, janiwaitzi awijatapishitzi jiiitaitziro “Salomón-tapishi”. 24 Ipoña Judá-mirinkaiti ipiyowintapaakari, josampitziri: “¿Tsiikapaitima onkaati pinkisoshiritakaayitina? Irokarika Cristo, incha pooñaawontinawo”. 25 Jakanaki Jesús ikantzi: “Aritaki nokamantayitakimi, tiimaita pikimisantana. Okaatzii jimatakaayitakinari ishintsinka Ashitanari, oñaagantapirowaitakiro kamiithaini. 26 Iro kantacha iirokaiti tii pikimisantayini, tima tii pikimitakaanta iirokami noijyati. 27 Ikaatzii kimitakaantaachari noijyati jiyopaantitana, niyotsitari iijatzi naaka. Joyaayitana iriroriiti. 28 Naakataki kañaanitakaayitairini. Iiro ipiyawaita, tikaatsi aapithatinarini. 29 Ikaatzii jashitakaakinari Ashitanari, tikaatsi aapithatinarini, tima iri matzirori jantaritzi anaakopirotantatsiri mawoni. 30 Tima itsipashiritana Ashitanari, kimiwaitaka apaanimi nonkantya”.

31 Ikanta Judá-mirinkaiti jaawitanaa mapi ikowi intsitokirimi, 32 iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayitakinawori kamiithayitatsiri okaatzii piñaakotakinari iirokaiti. ¿Oitama pintsitokawintinari?” 33 Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “Tii iro nontsitokawintimi kamiithari okaatzii pantayitakiri, aña iro nontsitokawintimi pithainkatasorintsitakiri Pawa. Tikaatsi piimachiitya iiroka, atziri pinatzi, iro kantacha pikimitakaantashiwaitaka Pawami pinaty”. 34 Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikan-takaantaitani,

Naaka kantatsi: ‘Pawaiti pinaiyini iirokaiti’.

35 Ari ayotaiyironi Osankinarintsipirori, iiro okantzi anthainkañaanitiro. Iriitajaantaki Pawa iitakiriri atziriri ‘Pawaiti’ itzimi jiyotakaayitakiri iñaani. 36 ¿Litama pikijyimatantanari iirokaiti pikantayini nothainkatasorintsitaki nokantaki: naaka Itomi Pawa? Aña naakatataiki jookotaki,

jotyaantakina nompoki kipatsiki. ³⁷ Iiro nantziromi okaatzi jantziri Ashitanari, iirotya pikimisantaiyini. ³⁸ Aña aritaki nantakiro. Onkantawitya iiro pikimisantana naaka, iro pinkimisanti okaatzi notasonkawintantayitaki, iro piyopirotantyaari ari notsipashiritari Ashitanari, itsipashiritana iijatzi irirori”. ³⁹ Ari ikowawitaiyani jaakaantirimi iijatzi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakari.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkaki jiña Jordán. Ari isaikapai tsika jowiinkaantantzi pairani Juan-ni. ⁴¹ Ojyiki atziri jatashitakiriri jiñiiri Jesús. Ikantaiyini: “Tii itasonkawintantawita Juan-ni irirori, iro kantacha okaatzi ikinkithatakotakiriri jirika shirampari tyaaryoori inatzi”. ⁴² Ojyiki kimisantanakiriri Jesús.

11

Ikamantakari Lázaro

¹ Tzimatsi mantsiyari shirampari jiita Lázaro, Betania-jatzi jinatzi, ari onampitawori iijatzi María otsipatawo irinto Marta. ² (Jiroka María, iritsiro Lázaro, iro saitan-takariri kasankaari iitziki Awinkathariti ojjitantzimaitari oishi.) ³ Okanta jiroka apiti iritsiro Lázaro, okaimakaantakiri Jesús, okantaki: “Pinkatharí, imantsiyatatzi paapatziyani”. ⁴ Ikanta ikimawaki Jesús, ikantzi: “Jiroka mantsiyarintsi tii owamaantzi, aña ari jiñaitiro ishintsinka Pawa, iijatzi ishintsinka Itomi”.

⁵ Owanaa jitakowitakawo Jesús jiroka Marta, iijatzi irinto, ipoña Lázaro, ⁶ ikimawitaka ikamantaitakiri jimantsiyatatzi Lázaro, iikiro isaikawaitanakitzi apiti kitiiyyiri janta. ⁷ Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Thami ampiyi Judea-ki”. ⁸ Ari ikantaiyini jiyotaani: “Rabí, owakiraa ikowaiyini Judá-mirinkaiti intsitokimi janta. ¿Iijatzima pikowi pimpiyanai?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Imapiroma osamanitzi apaani kitiiyyiri? Itzimirika aniitatsiri kitiiyyipaitiki, tii jantziwawaita, tima jiñaakiri kitiiyyiinkari jaka kipatsiki.* ¹⁰ Iriima aniitatsiri tsiniripaiti, jantziwawaita, tima ikowityaatya janta kitainkari”. ¹¹ Iikiro

* **11:9** Ojyakaawintachari jaka “apaani kitiiyyiri”, jañaantari inatzi Jesús, iro kim-itakawori kitiiyyiri. Tima jiñaawaitakiro Jesús jiroka, jiyotzi tikira imonkaapaitita jowamaantaityaariri. Jiroka ikantakiri: “Pinkinkishiritakotiro oita awijatsiri aririka aniiti kitiiyyipaiti. Tima aririka aniiti kitiiyyipaiti, kamiitha okoñaatzi, iiro antziwawaita, aña iiro tsika ankini iiro aminaashiwaita tsikarika aati. Irooma aniitirika tsiniripaiti, ojyiki antziwatya, aminaashitya tsikarika aati. Irootaki aniitantaari tsika inintakairo Pawa, iiro aminaashiwaita aati. Iirorika aatzi tsikarika ikowakairo Pawa, aritaki aminaashiwaitatya tsika aati. Tima iriitaki Pawa ojyawori kitiiyyiinkari, tsikarika aati, iiro aminashiwaita”.

ikantanakitzi Jesús: “Makoryaaki aapatziyani Lázaro, ontzimatyyi niyaati nowiriintairi”.¹² Ari ikantaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, kimitaka ari amataakoniinta, tima iro jimakoryaantari”.¹³ Jiñaajaantaiyini jiyotaani Jesús iro ikinkithatakotzi makoryaantsi, ikantakira: “Jimakoryaatzi Lázaro”.¹⁴ Ipoña jooñaawontanakiniri, ikantziri: “Kamaki Lázaro. ¹⁵ Owanaa nokimoshiritaki tii nosaiki janta, iro pinkimisantapirotantyaari, thami aati aminiri”.¹⁶ Ikanta Tomás jiitaitziri “Tsipari”, ikantanakiri ikaataiyini jiyotaanitari: “Thami oyaawitanatyaari, añaamachiiti iirorika jowamaayiitai aaka”.†

Iri Jesús, owiriintantaniri, añaakaantaniri

¹⁷ Ikanta jariitzimatapaaka Jesús, ikimapaaki tzimakotaki Lázaro 4 kitiiyyiri ikitaitantakariri. ¹⁸ Tii intainapirotzi Betania osaiki Jerusalén,‡ ¹⁹ iro jiyaatashitantakawori Judá-mirinkaiti jiroka Marta otsipatakawo María, inkimoshiritakaantaiyaawori ikamaki iyaariri. ²⁰ Okanta iyotaki Marta iro jariitzimatya Jesús, jatanaki otonkiyotawatyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. ²¹ Okantawakiri Jesús: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri. ²² Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkamitiri Pawa oitya rantimiri, aritaki jimatakimiro”. ²³ Ari jakanakiro Jesús: “Aritaki jañagai piyaariri”. ²⁴ Okantzi Marta: “Niyotzi aritaki impiriintai paata iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri impiriintantaiyaari kamayitatsiri”. ²⁵ Ipoña ikantanakiro Jesús: “Naakataki owiriintantatsiri, naakataki añaakaantaniri. Iitarika kimisantainani naaka, onkantawitatya inkami, ari jañagai. ²⁶ Ikaatzii añaayitatsiri iroñaaka, kimisantainani, iiro ikaamaniyitai. ¿Pikimisantziroma jiroka?” ²⁷ Okantzi iroori: “Nokimisantzimi Pinkathari, iirokataka Cristo Itomi Pawa ikajyaakaakiriri impoki jaka kipatsiki”.

Jiraapaaka Jesús ikitaitakiri Lázaro

²⁸ Ithonkakiro Jesús ikantayitakiro Marta, jatanaki okaimiro irinto María, okamantathatapaakiro, okantziro: “Ariitapaaka yotaantaniri, ikaimimi”. ²⁹ Okanta okimawaki María, katziyanaka, jatanaki oñiiri Jesús. ³⁰ Tikiraata jariita Jesús nampitsiki, irojatzi isaikaki otonkiyotawakari Marta. ³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti tsipatakawori opankoki joimoshirinkiro jiñaakiro oshiyana María, joyaatanakiro jiñaajaantaki iraawaitatyiiya kitataariki. ³² Okanta ariitapaaka María isaikaki Jesús, otzirowashitapaakari

† 11:16 Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiitaitziri “Dídimo”. ‡ 11:18 Kantakotachari jaka “tii intainapirotzi”, iro ojoyawori ikantaitzi 3 kilómetro, irojatzi ikantaitziri pairani 15 estadio.

okantziri: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri”. ³³ Ikanta Jesús, jiñaakiro María iraimotapaakari, ari ikimitapaakari ijatzí Judá-mirinkaiti oyaatapaakirori, antawoiti jowashiritanaka, okatsitzimoshiritanakiri, ³⁴ josampitanakiro: “¿Tsikama janta pikitatakirika?” Ari ikantaitanakiri: “Pimpoki Pinkatharí, piñiiri”. ³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús. ³⁶ Ikantaiyini Judá-mirinka: “¡Paminiri antawoiti jitakotakari!” ³⁷ Tzimimaitacha pashini kantanaintsiri: “Iriiwitaka jirika aminakairiri kaari okichaatsini, ¿kaari jaminanta tsika inkinakairo iiro ikamanta Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakiri Jesús okatsitzimoshiritanakiri, jiyaatashitanakiri okaakiini kitataari. Omoona inatzi, iro mapi jojyipiyyiitantakari. ³⁹ Ikantanaki Jesús: “Potainkiro mapi”. Ari okantanaki Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkatharí, kimitaka ari sankainkataki, tima tzimaki 4 kitiijyiri ikamantakari”. ⁴⁰ Ari jakanaki Jesús: “¿Nokantakimi, pinkimisantinarika, ari piñaakiro ishintsinka Pawa?” ⁴¹ Jotainkakiro mapi. Ipoña jaminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanarí, nopaasoonkitzimi iiroka, tima pikimana. ⁴² Niyotzi ari pinkantapiintatya pikimana. Iro nokantantzimiri inkimantyaari atziriiiti saikaintsiri jaka, iro inkimisantantyaari iirokataki otyaantakinari”. ⁴³ Ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, ikaimanaki: “¡Lázaro, pishitowi!” ⁴⁴ Shitowapai kaminkari, jankowitakawo manthakintsi jakoki ijatzí iitziki, irojatzí iponapootakawo jankowitantaitawakariri. Ari ikantzi Jesús: “Pankowiryaaotiri, jiyaataita”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootaki ikimisantantanakari oyyiki Judá-mirinkaiti ikaatzi jataintsiri itsipatawo María, ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús. ⁴⁶ Iro kantacha tzimatsi jatashitanakiriri Fariseo-paini. Ikamantapaakiri okaatzi jantakiri Jesús. ⁴⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, japatotakiri jiwariiti, ikantaiyini: “¿Oitama antiri? Jirika shirampari oyyiki itasonkawintantaki. ⁴⁸ Aririka añaashiminthatyaari, maawoni inkimisantaitiri. Ari impokaki ijiwaripaini Roma-jatzí, impookakaantakiro tasorintsipanko, japirotakaantakiro anampitsiti”. ⁴⁹ Iro kantacha, iinitatsi itsipatakari, iitachari Caifás, iriitaki Ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, ikantanaki irirori: “Tii piyotaiyini iiroka. ⁵⁰ Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai, iiro japiroitantai

anampiki". ⁵¹ Jirika Caifás, Ompiratasorintsipirori jini, jiñaawaitakaakiri Pawa. Okantawitaka tii jiyotzi, iri Jesús ikinkithatakotaki inkamawintiri iyyininkapaini. ⁵² Tii apa inkamawintiri iyyininkapaini, aña inkamawintairi maawoni itomiiti Pawa tzipookaintsiri, jiwithaawakaantyaari jashitaari. ⁵³ Aripaiti ikowaki ijiwari Judá-mirinkaiti jowamairi Jesús.

⁵⁴ Irootaki kaari ikowantanaa Jesús intsipatanaiyaari Judá-mirinkaiti. Aña shitowanaki isaiki Judea-ki, jataki otzishimashiki osaiki nampitsi iitachari Efraín. Ari isaikakaapairi jiyotaani.

⁵⁵ Irootaintsi joimoshirinkapaititairo Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi, oiyiki atziri jatatsiri Jerusalén-ki jiwitsikashiriyitya. ⁵⁶ Ari jaminaminaitakiri Jesús, josampitawakaiyani tasorintsipankoki: "¿Tsikama pikan-taiyini iiroka? ¿Ari impokaki joimoshirinkaita?" ⁵⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipayitakari Ompiratasorintsipiroriiti, ikantantayitaki: "Iitarika yotaintsini tsika isaiki Jesús, inkamanti, naakaantiriita".

12

Isaitantaitari Jesús kasankaari (Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Aritaki yotapaaka 6 kitiiyiri joimoshirinkantyaawori Anankoryaantsi, jataki Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro jowiriintairi pairani. ² Ari joimoshirinkaitakiri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari iijatzí Lázaro itsipatakari Jesús jowaiyani. ³ Amakotapaaki María kasankaari. Oiyiki owinawoni jiroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ojyitantzimaitari oishi. Kasankainka okantanaka maawoni pankotsiki.* ⁴ Ikanta Judas Iscariote, jiyotaani Jesús pithokashityaarini paata, ikantanaki: ⁵ "¿Iitama kaari ipimantantaitawo jiroka kasankaari? Ari aantatyaami oiyiki kiriiki, iri anishironkatantyaaririmi ashironkainkari".† ⁶ Tii iro ikantantakari Judas jitakotatyaari ashironkaariiti, aña koshintzi jinatzi. Iriitaki jowaitakiri inkimpoyiiri kiriiki, iro kantacha ikoshitapiintzi kapichiini. ⁷ Ari ikantanaki Jesús: "Piñaashiminthatyaawo, aña iroowitaka okajyaakaakinari, inkitaitakarika.‡ ⁸ Iriima

* **12:3** Jiroka kasankaari kinkithatakotachari jaka, iro jiwitsikaitzi inchatiyaki iitachari "nardo". Okaatzi otinatzi apaani libra, irojatzi ikantaitziri iijatzí 300 gramo. † **12:5** Kantakotachari jaka "ojyiki kiriiki", irijatzí ikantaitziri pairani "300 denario". Iri ipinaitziriri antawairyaantzi, aririka jimonkaatakiro apaani osarintsi jantawaitaki. ‡ **12:7** Tzimatsi jamitaitari pairani. Aririka inkamakaantaiti, isaitantari kasankaari, inkini inkitaitiri.

ashironkainkariiti ari inkantaitatyaani isaikimotimi, irooma naaka iiro nokantaitatyaani nosaikimotimi”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Lázaro

⁹ Jiyotaiyakini Judá-mirinkaiti ari isaiki Jesús Betania-ki. Jiyaataiyakini janta, tii apa jaminiri Jesús aña iijatzi Lázaro, jowiriintairi pairani Jesús. ¹⁰ Ikamantawakaayitaka Ompiratasorintsipiroriiti intsitokiri iijatzi Lázaro. ¹¹ Tima iriitaki Lázaro kantakaantakirori kaari jaapatziyaitantanaari Judá-mirinkaiti ikimisantaitanakiri Jesús.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Ojyiki atziri jataintsiri Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. Okanta okituijyitamanai, ikimaiyakini ari impokiri Jesús nampitsiki. ¹³ Ipoña ichikaiyanakini ojyawori kompiroshi. Jataiyanakini intonkiyotawatyaari, ikaimaiyini ikantzi:

¡Aatsikitataiki awinkathariti!

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¡Iriitaki Awinkatharipirotitaiyaari aakaiti Israel-mirinkaiti!

¹⁴ Ari jiñaapaaki Jesús iwonkiri burro, ityaakaanakari, tima okinkithatakotsitakari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

¹⁵ Sion-jatoití, iiro pithaawaiyini,

Pokataiki Piwinkathariti,

Ityaakaakari iwonkiri burro.

¹⁶ Owakiraini, tii ikimathataiyironi jiyotaani jiroka. Iro kantacha itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo, aripaiti ikinkishiritanaka iriitaki Jesús josankinatakoitzi. ¹⁷ Tima ikaatzi tsipatakariri Jesús jowiriintairi Lázaro, ikinkithatakoyitairo okaatzi jiñaakiri. ¹⁸ Iro jiyaatantanakari atziriiti itonkiyotawakari Jesús, tima ikimakotakiri jowiriintantaki. ¹⁹ Iriima Fariseo-paini ikantawakaiyani iriroriiti: “Piñaakiro, kimitaka iiro akitsirinkiri. Paminiri, iro jiyaatashitiri maawoni”.

Jaminaminatziri Jesús Grecia-paantiri

²⁰ Tzimayitatsi Grecia-paantiri tsipatakariri atziriiti jataintsiri joimoshirinkaiyani. ²¹ Ikanta Felipe Betsaidajatzi, ipokashitapaakiri Grecia-paantiri. (Jiroka Betsaida nampitsi inatzi saikatsiri Galilea-ki.) Ikantapaakiri: “Pinkatharí, nokowi noñiiri Jesús”. ²² Ari jiyaatanaki Felipe, ikamantapaakiri Andrés. Apitiroiti jiyaataiyanakini, ikamantakiri Jesús. ²³ Ari ikantanaki Jesús: “Monkaapaititapaaka itzinaashitantaiyaawori jowaniinkawo Itomí Atziri. ²⁴ Apaani okithoki kaari ipankiitzi, ari ashi owamachiitiro onkantya apakithowoini. Irooma aririka ompathaakitanaki ojyookanaki ipankiitakiro, ari jiñaitakiro onkithokitai.

Imapiro. § 25 Iitarika itakowaitashitachani jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima manintanakironi jantashiwaiyitari jaka kipatsiki, ikamawintanaatziro inkañaaniyitai. 26 Tzimatsirika kowatsiri nonkimitakaantiri nompiratani, inkimitakotinawo naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya iijatzi nompiratani. Iitarika nokimitakaari nompiratani, iri Ashitanari kankakaiyaawoni impinkathaitantyaariri paata”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri

27 “¡Antawoiti okatsitzimoshiritakina iroñaaka! ¿Tsikama nonkantika? ¿Nonkantima: ‘Ashitanari, powatsinaryaakoshiritaina?’ ¡Aña irootaki nopokantakari, nimonkaatairo! 28 Ashitanari, poñaagantiro powaniinkawo”. Ikimaitatzi ñaawaitanaintsiri inkitiki, ikantaitzi: “Aritaki noñaagantakiro, iroñaaka napiitiro”. 29 Atziriiiti piyotainchari ikaatzi kimawakirori, ikantaiyanakini: “Ookathawontsi inatzi”. Iro kantacha ikantayitzi pashini: “Maninkari ñaanatakiriri”. 30 Ari ikantanaki Jesús: “Tii apa naaka jiñaanayitzi, aña iirokaiti jiñaawaiwintaki. 31 Irootaintsi jiñaitiri jowasankitaitiri okantakaantziro iyaaripironka isaawijatziiiti, joitsinampagaitairi iijatzi pinkathariwaitashitachari. 32 Iro kantacha aririka jowatzikakoitakina jaka kipatsiki, aritaki nonkaimashiritanairi maawoni”. 33 Ari jooñaawontziro Jesús tsika onkantya aririka jowamaitakiri. 34 Ari jakaiyanakini atziriiiti: “Ayotaiyini okantzi Ikantakaantaitani: ‘Kañaaniri jinatzi Cristo’. ¿Iitama pikantantari iiroka ontzimatyii jowatzikakotaitiri Itomi Atziri? ¿Iitakama Itomi Atziri?” 35 Ikantzi Jesús: “Iinta isaikimotanaimi jiiitaitziri ‘Kitainkari’, apa isaikanai kapichiini. Pinkimitakaantiro paniitatyiiimi okitiiyiinkatzi, ari onkantya iiro omapokantzimi kimitawori tsinirikiri. Tima ikaatzi aniitatsiri otsinirikitzi, tii jiñiiro tsika ikini. 36 Pinkimisantairi jiiitaitziri ‘Kitainkari’ iinta isaikimoyitziro, pinkimitakotyaari irirori”.

Tii ikimisantaiyini Judá-mirinkaiti

Ithonkanakiro jiñaawaitanakiro jiroka, shitowanaki Jesús. Tii joñaagantanaa.

37 Okantawitaka Jesús oiyiki itasonkawintantawitaka inampiitiki jirikaiti, tii ikimisantaiyini. 38 Ontzimatyii imonkaatya josankinatakiri Kamantantaniri Isaías-ni, kantatsiri:

Pinkathari, ¿Iitaka kimisantironi añaani?
¿Iitaka joñaagaitakiri ishintsinka Pinkathari?

³⁹ Jiroka pashini josankinatakiri Isaías-ni, irootaki kaari ikimisantantaita, ikantaki pairani:

⁴⁰ Iri Pawa kaari okichaatakairini,
Imasontzitakaayitakiri,
Ari onkantya iro jokichaataanta
Iro ikimathawainitanta.
Ari onkantya iro ipiyashitantaana naaka,
Nowawijaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro jiñaawaitantakawori jiroka Isaías-ni tima iñaampiyakityaawo jowaniinkawo Jesús, irootaki ikinkithatakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, oiyiki Judá-mirinkaiti kimisantanairiri Jesús, ari jimatsitanakawo ñaapiroriiti. Iro kantacha tii joñaagantziro, tima ithaawantatyaari Fariseo-paini, iro ishinitairi intyaayitai japatotapiintaiyani. ⁴³ Ari okantzimaitaka. Iri ikowapirotanaki Fariseo-paini jaapatziyaminthatyaari, iriima Pawa, tii.

Jesús yakawintairini atzirii

⁴⁴ Ari jiñaawaitanaki shintsiini Jesús, ikantanaki: “Iitarika kimisantainani naaka, tii apanirowni ikimisantana, aña ikimisantsitakari otyaantakinari. ⁴⁵ Ikaatzi okitaanari naaka, okimiwaitakawo iriimi jokityaami otyaantakinari. ⁴⁶ Irootaki nopokantakari naaka, nonkimitaiyaari ‘Kitainkari’, ari onkantya nonkitiijiinkatakotantyaariri isaawijatzi. Iro isaikayitai otsinirikitzi inkaati kimisantainani. ⁴⁷ Tima tii iro nompokantyaari naaka kipatsiki nowasankitaanti, iro nopokantakari nowawijaakotanti. Ikaatzi kimayiwitawori noñaani, tiimaita ikimisantzi, kaari naaka owasankitairini. ⁴⁸ Iitarika manintakinari, kaari kimisantaironi noñaani, tzimaki iitya owasankitairini. Kimiwaitaka jiroka ñaantsipaini okaatzi noñaawaitakiri atziri inatyiimi, iro owasankitaantaatsini paata, ipiyathapaantiwaitakina. ⁴⁹ Tima naaka tii noñaawaitashiwaita nonintakaanikiini. Ashitanari, itzimi otyaantakinari, iriitaki kantakinawori okaatzi nokantayitakiri, niyotaantayitakiri iijatzi. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaatzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanitakaantsiri. Ari okantari, okaatzi nokantayitakiri naaka, nothotyaatziiro okaatzi ikantajaantakinari Ashitanari”.

13

Jesús ikiwakiitzi jiyotaaniiti

¹ Ari kaatapaaki kitiiyiri joimoshirinkaitawo Anankoryaantsi. Jiyotaki Jesús monkaatapaaka jookawintantyaawori kipatsi, iro jiyaatai intsipatapaiyaari

Ashitariri. Antawoiti jitakoyitakari ikaatzi kimisantakiriri, ari ikantapiintatya jitakotari irojatzi iwiyaantapaakawori. ² Ikanta isaikaiyini jowaiyani, aritaki kamaarishiritanaki Judas Iscariote, itomi Simón, iri pithokashityaarini Jesús. ³ Jiyotaki Jesús tima ipoñaatyaawo irirori Pawaki, aritaki impiyi janta. Iriitaki shintsitakaapirotakiriri Ashitariri. ⁴ Ari ikatziyanaka isaikaki jowaiyani, jaatonkoryaanakiro iwiwiryakawo, jowathakitanakawo manthakintsi. ⁵ Jaakiro jiña isakiro kiwaakomintotsiki. Ikiwakiitakiri jiyotaani, joyikiitantari manthakintsi jowathakitakari.* ⁶ Iro inkiwakiitantaaririmi Simón Pedro, ikantanaki irirori: “Pinkatharí, ¿iirókama kiwakiitinani naaka?” ⁷ Ari ikantzi Jesús: “Tii pikimathatziro okaatzi nantiri, irooma paata, ari pinkimathatairo”. ⁸ Ikantanaki Pedro: “¡Iiro noshinitzimi pojyaari ompirataari pinkiwakiitina!” Jakanaki Jesús: “Iirorika nokiwakiitzi, tii paapatziyana”. ⁹ Ikantzi Simón Pedro: “¡Pinkatharí, iirotya pikiwakiitashitana, aña pinkiwina maawoni nakoki iijatzi noitoki!” ¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Owakiraa kaawoshitainchari, apa okowajaanta inkiwakiitya tima kititaki maawoni. Ari kititaiyakimini iirokaiti, okantawitaka tii maawoni pinkitishiritaiyini”. ¹¹ Tima jiyotakiri Jesús itzimi pithokashityaarini, irootaki ikantantakari: “Tii maawoni pinkitishiritaiyini”.

¹² Aritaki ithonkakiro ikiwakiitakiri, ikithaatanaawo Jesús iwiwiryakawo, saikanai iijatzi tsika jowaiyani, ari ikantzi: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nantakiri?” ¹³ Pikantapiintaiyakini iirokaiti ‘Yotaanarí, Pinkatharí’. Imapirowitayya pikantanari, tima naakataki. ¹⁴ Naaka ‘Yotaaniri’, naaka ‘Jiwari’. Iro kantacha, nojyakotakari ompirataari nokiwakiitakimi, ari pinkimityaari iirokaiti pinkiwakiitawakaayitya. ¹⁵ Naakataki oñaagakimirori, pinkimitakotantinari iirokaiti tsika nokantakimi. ¹⁶ Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotziri ompiratariri. Tikaatsi iijatzi apaani otyaantaari anaakotirini otyaantakiriri. Imapiro. ¹⁷ Aririka pinkimathatanairo jiroka, pantanairo iijatzi, aritaki pinkimoshiritai. ¹⁸ Jiroka nonkantimiri, tii maawoni nonkinkithatakotaiyimini. Niyotziri naaka ikaatzi niyoshiitakiri. Ari imonkaatyaari Osankinarintsipirori, kantatsiri:

* **13:5** Iro jamiyitari Judá-mirinkaiti ikiwakiitapiinta intyaapiintantaariri ipankoki. Jiroka antawairintsi, apa jantapiintziro ompirataari. Tima apaani ñaapirozi atziri, iiro okantzi inkiwakiitanti. Irootaki kaari okamiithatziomotantari ikiwakiitakiri pairani Jesús jiyotaani. Iro jantantakawori jiroka Jesús, onkantya jiyotaantaariri jiyotaani, onkantawitya jiwarimi jinatatyi atziri, ontzimatyii jaapatziyaari pashini, inkimitakotyaari ikanta ompiratariri, tsinampashiri inkantya.

Tzimatsi atyootakinari, iriitaki pithokashityaanani.

¹⁹ Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkimisantapirotantyaa-nari 'Naakatsitaka'. Irootaki nitantawori nokamantzimiro.†
²⁰ Iitarika aapatziyaarini notyaantani, naakatajaantaki jaapatziyaka iijatzi. Iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka otyaantakinari”.

Ikamantzi Jesús iri pithokashitirini Judas
 (Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ari ithonkanakiro jiñaawaitakiro jiroka, antawoiti okatsitzimoshiritanakiri Jesús. Iikiro joñaagantanakitziiro ikinkithatakotakiri, ikantzi: “Pikaataki iirokaiti jaka tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”.²² Ari jaminawakaanaka jiyotaani, tii jiyotzi iita ikinkithatakotziri.²³ Ikanta apaani jiyotaani, jitakopirotani Jesús, saikimotakiriri okaakiini jowaiyani,²⁴ jiñaakiri Simón Pedro jiñaanachiratziri, ikantziri: “Posampitiri iita ikinkithatakotziri”.²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okaakiini, josampitakiri: “Pinkathari, ¿litaka?”²⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñiina najyiti kapichiini tanta, iitarika nompaki, iriitaki”. Jajyitaki kapichiini tanta, ipakiri Judas Iscariote, itomi Simón.²⁷ Ikanta jowawakawo Judas tanta. Aripaiti ikamaaritanaki. Ari ikantziri Jesús: “Pantiroota thaankiini pikinkishiritapiintakari”.‡
²⁸ Ikanta ikaatzi jowaiyani tikaatsi kimathatawakironi oita ikantantariri.²⁹ Tima Judas iriitaki kimpoyiiriri kiriiki, jiñaajaantzi ikantatziiri Jesús jiyaatiita jamananti tsika oitya joimoshirintyaari, jiñaajaantaki iijatzi jamanantatyi impayitiriri ashironkainkariiti.³⁰ Aritaki jowawakawo Judas tanta, jatanaki. Aritaki tsiniritanaki.

Owakiraari Ikantakaantaitani

³¹ Ari jatanaki Judas, ikantzi Jesús: “Monkaatapaaka itzinaashitantyaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. Iro jiñaitantyaawori jowaniinkawo Pawa.³² Tima ari okantari, iriitaki Pawa oñaagantironi jowaniinkawo. Iroñaaka jantiro.
³³ Notomiiti, kapichitapaaki nosaikimotanaimi. Ojyiki paminaminawitaina iirokaiti, iro kantacha iiro piñagaana. Irojatzii nokantsitakariri ajyininkapaini Judá-mirinka, irojatzii napiitsitzimiri nokantzimiro iirokaiti, tima iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka.³⁴ Jiroka owakiraari nokantakaantani: Ontzimatyii pitakotawakaiya. Nokimita naaka nitakoyitzimi, ari pinkimitanaiyaari iirokaiti,

† **13:19** Jiitapiintaka Jesús ikantzi “Naakatsitaka”, ari oiyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani. Paminiro iijatzi Jn. 8.58. ‡ **13:27** Kantakotchari jaka “aripaiti ikamaaritanaki”, tii iro kantakaantironi jowawakawo Judas tanta, okanta ikamaaritantanakari, aña iri kantakaashitakawori ikamaaritantanakari.

pitakotawakaanaiya. ³⁵ Aririka pitakotawakaanaiya iirokai, ari jiyoyitaimi maawoni iirokataki niyotaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, ¿tsikama piyaatika?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaati naaka, iiro okantzi poyaatina iirokai, irooma paata ari onkantaki poyaatina”. ³⁷ Ikantanaki Pedro: “Pinkathari, ¿iitama iiro okantanta noyaatimi? ¡Aritaki noshiniwintakimi!” ³⁸ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Imapiroma pishiniwintina? Aña tikiraamintha iñiita tyoopi, mawajatzí pinkanti: ‘Tii niyotziri Jesús’. Imapiro”.

14

Iri Jesús ojoyawori aatsi jariitantaitari Ashitairiki

¹ “Iiro powashiriwaitaa. Pawintaiyaari Pawa, pawintaiyaana iijatzi naaka. ² Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi ojyiki anampitapaiyaawo. Iiromi otzimi, iiro nokantzimi niyaatai niwitsikapaimi tsika pinampitapaiyaawo. ³ Aririka niyaatai, niwitsikayitai tsika pisaikai, ompoña nompiyashitaimi naayitaimi, ari pintsipatapaina iirokai tsika nosaikai naaka. ⁴ Piyotaiyironi iirokai aatsi jiyaatantaitari tsika nosaikai”. ⁵ Ari ikantanaki Tomás: “Pinkathari, tii niyotzi tsika piyaati. ¿Tsikama nonkantyaaka niyotantyaawori aatsi?” ⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naaka ‘Aatsi’, ‘Tyaaryoori’, ‘Añaamintotsi’. Apa impampithawokitaitina naaka, ari jariitaiya Ashitanariki. ⁷ Arimi piyopirotainami, ari piyotairimi iijatzi Ashitanari. Ari piyotakiri iroñaaka, iriitaki piñaapiintakiri”.

⁸ Ikantanaki Felipe: “Pinkathari, incha poñaayinari Ashitzimiri, tikaatsi pashini nonkowiri”. ⁹ Ari ikantanaki Jesús: “Felipe, osamanitaki notsipatakimi iirokai, ¿tikiraama piyotana? Ikaatzí ñaakinari naaka, jiñaakiri Ashitanari. ¿Iitama pikantantari? ¹⁰ ¿Tiima pikimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori? Okaatzí nokantayitziri, tii naaka nintakaashiwaityaawoni nonkinkithatakotimiro. Iri Ashitanari tsipashiritanari, iriitaki antakaanawori jantawaitani. ¹¹ Pinkimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori. Okompitzimotzimirika jiroka, iiro pikimisantaa-jaitziro nontasonkawintanti.

¹² Inkaati kimisaintainani naaka, ari intasonkawintantai irirori. Ari jimapirotanakiro intasonkawintanti, anaanakiro okaatzí jiñaakoitakinari, tima iro niyaatzimatai naaka nontsipatapaiyaari Ashitanari. Imapiro. ¹³ maawoni pairyagainani naaka inkowakotina jamanamanaatina,

aritaki nimatakiniri. Ari onkantya inthaamintantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jantzimotantakiri Itomi. ¹⁴ Iitarika pinkowakotainari pimpairyagaina naaka, aritaki nimatakimiro”.

Ikajyaakagaitakiriri Tasorintsinkantsi

¹⁵ “Aririka pitakotaina, aritaki pinkimisantairo nokantakaantani. ¹⁶ Ari nonkamitairi Ashitanari jotyaantimi pashini Ookaakowintimini, ¹⁷ Tasorintsipirori jinatyi, iritaki tsipashiritapiintaimini. Iriima isaawijatziiti iiro isaikimotziri, tima tii okantzi jiñiiri tii jiyotziri iijatzi. Irooma iirokaiti piyotaiyirini, tima isaikimotakimi, iri nampishiritantaimini.

¹⁸ Iiro pikimitari miritzi jookawintaitziri, ari nompiyashitaimi. ¹⁹ Irootaintsi, iiro jiñaaayitaana isaawijatziiti. Irooma iirokaiti ari piñaaayitaina, kañaaniri pinkantaiya tima kañaaniri ninatzi naaka. ²⁰ Aripaiti piyoyitai notsipashiritari Ashitanari, iijatzi iirokaiti pitsipashiritana, ari nokimitari naaka notsipashiritaimi iirokaiti. ²¹ Inkaati kimisantapaantitainani, joñaagantziro tyaaryoopiroini jitakotana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari, iijatzi naaka ari nitakotaiyaari, ari noñaagaiyaari”. ²² Ikanta Judas (kaari Iscariote) josampitanakiri: “Pinkathari, ¿litama poñaagantaiyaanari naakaiti, iiro poñaagaari pashiniiti?” ²³ Jakanaki Jesús: “Ikaatzi itakotanari naaka, ikimisantapaantitana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari. Ari nokaatairi Ashitanari nontsipashiritaiyaari jirikaiti. ²⁴ Iriima kaari itakotinani, ipiyathapaantitakina. Tii naaka yotashiwaityaawoni okaatzi nokantakimiri, aña Ashitanari otyaantakinari iri yotakaanawori.

²⁵ Nokamantatziimiro maawoni jirokapaini iinta nosaikimotzimi. ²⁶ Iriima Tasorintsinkantsi, Ookaakowintimini, jotyaantimiri Ashitanari poyaatinani, iri yotaapaakimironi maawoni, inkinkishiritakaimiro okaatzi nokantayitakimiri. ²⁷ Kamiitha pisaikayitai. Tii iro nonkinkithatakotashitya tsika okanta isaikakaantzi isaawijatziiti. Aña naaka matzirori pisaikantaiyaari kamiithapiroini. Iiro powashiriwaitashita, iiro pithaawawaitashita iijatzi. ²⁸ Aritaki pikimakina nokantaki: ‘Iro niyaatai, ompoña nompiyi ari ankaatai asaikayitai’. Ari pitakopirotainami, iiro powashiriwaitami nookayitanaimi, aña pinkimoshiriwintinami piyotaki niyaatatyi Ashitanariki, anaataikinari natziritapaintzi. ²⁹ Nokamantatziimiro jiroka, pinkinkishiritantyaari paata, imonkaatapaatyaarika. ³⁰ Iiro nokinkithawaitsitakaimi, tima aatsikitaki pinkathariwintantawitachari kipatsiki.

Okantawitaka tii ipinkathariwintana naaka. ³¹ Aritaki onkantya, iro jiyotantyaari isaawijatzii nitakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaatzi ikantanari irirori. Pinkatziyaiyini. Thami aati”.

15

Ikimitawo Jesús oponkitzitha pankirintsi

¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Naaka kimitawori oponkitzithapiro pankirintsi. Iriima Ashitanari iri kimitakariri pankitzirori. ² Iirorika okithokitzi nochiwatha, ichikachiwathatziro ashitawori. Irooma otzimi kithokitatsiri, jowamiithachiwatziro, jowaankiityaakotziro onkini onkithokipiroti. ³ Kimitaka aritaki kaankiityaakotakimi iirokaiiti, okantakaimi ñaantsipaini nokamantayitakimiri. ⁴ Apaani ochiwatha pankirintsi chootaryaathataintsiri iiro okithokitai, aña ontzimatyii ojoyookantyaawo oponkitzitha. Ari okimitari iijatzi iirorika poisokiroтана, iiro okantzi pantairo kamiithari. ⁵ Naakataki kimitakawori oponkitzitha pankirintsi, irooma iirokaiiti pikimitakawo nochiwatha pinayitzi. Ikaatzi oisokirotanari naaka ari nokimitsitakari irirori, kimiwaitaka oyyikimi inkithokipirotai. Iirorika pitsipashiriyitana, tikaatsi pantayitai. ⁶ Ikaatzi kaari oisokirotinari naaka, ari nookawintairi. Ari inkimitaiyaawo okamachiwathatzi pankirintsi, jagaitziro intagaitiro. ⁷ Oisokirorika powayitaina, pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri, pinkowakotairi Ashitanari oitarika pikowiri, aritaki jimatakimiro. ⁸ Aririka pimatanairo jojyakaaw-intaitakiri kithokipirotatsiri pankirintsi, aritaki jiyotaimi imapiro niyotaanitaimi. Iro impinkathaitantyaariri Ashitanari. ⁹ Antawoiti nitakotaimi, nojyakari Ashitanari jitakotana naaka. Pinintaawaityaawo nitakotaimi. ¹⁰ Iikirorika pinkimisantanakityiuro nokantakaantani, ari pinintaawaitaiyaawo nitakotanka, nokimitairo naaka nokimisantapaantiziri Ashitanari nonintaawaitawo jitakotanka. ¹¹ Iro nokamantantzimiro jiroka inkini ankimoshiriti, irootaki pinkimoshiripirotantyaari iiroka. ¹² Jiroka nokantakaantani: Pitakotawakaiya nokimitairo naaka nitakotaimi iirokaiiti. ¹³ Iitarika shiniwintariri inkamawintiri jaapatziyani, joñaagantatziro jitakopirotanka. ¹⁴ Naapatziyani pinatzi iirokaiiti aririka pantanairo nokantzimiri. ¹⁵ Aritapaaki nokimitakaantzimi ompirataari, tima apaani ompirataari tii jiyotzi okaatzi jantayitziro ompiratariri. Aña nokimitakaantzimi naapatziyani, tima nokamantaimiro maawoni ikantanari Ashitanari. ¹⁶ Tii iiroka iyoshiitakinani, aña naaka yoshiitaimi iirokaiiti. Naakataki otyaantimini piyaati tsikarika,

pinkimitakotaiyaawo pankirintsi kithokipirotsiri, ari pinkantapiintanakitya. Ari onkantya jimatantaimironi Ashitanari oityaarika pinkowakotiriri pimpairyaayitaina. ¹⁷ Jirokataki nokantakaantzimiri: Pitakotawakaiya”.

Inkisaniiintimi isaawijatzii

¹⁸ “Aririka piñaakiro inkisaniintanakimi isaawijatzii, pinkinkishiritiro ari ikantaitakina naaka ikisaniintaitakina. ¹⁹ Irojatzii pojoyakotyaarimi isaawijatzii, ari jitakotakimimi, ikimitawakaa irirori jitakotawakaiyani. Irooma niyoshiitaimi naaka, pitsipawitari isaawijatzii, irootaki ikisaniintantzimiri. Kimiwaitaka kaarimi iiroka isaawijatzii. ²⁰ Pinkinkishiritiro nokantsitakimiri: Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotiri ompiratariri. Ari inkimitaitimiri iirokaiti inkowaiti intsitokaitimi, inkimitaitina naaka. Iitarika kimisantapaantitakinani naaka, aritaki inkimisantaitakimi iirokaiti. ²¹ Iro inkowaitantyaari intsitokaitimi, naakataki intsitokawintaiti, okantakaantziro tii jiyotaina iri Pawa otyaantakinari. ²² Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi nopoki niyotaayitairi. Iro kantacha iiro okantai jimanakotairo iyaaripironka. ²³ Ikaatzi kisaniiintakinari naaka, ikisaniintakiri iijatzii Ashitanari. ²⁴ Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi notasonkawintaki jiñaantakawori kaari jiñaapiintaitzi. Okantawitaka jiñaayitakiro jirokapaini, iikiro ikisaniintatyaana, ikisaniintsitakari iijatzii Ashitanari. ²⁵ Ari okantzimaita, tima ontzimatyii imonkaatya osankinarintsi, kantatsiri: Ikisaniintashiwaitakina. ²⁶ Aririka impokaki ‘Ookaakowintaniri’, Tasorintsipirotsiri, notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitaki yotashiritakaimini piyotantinari naaka. ²⁷ Impoña pinkinkithatakotaina iirokaiti, aritaki pitsipatsitakina owakiraini atantanakawori”.

16

¹ “Iro nokantantzimirori jirokapaini, iiro powajyaantantawo pawintaashiritaina. ² Ari piñaakiro iiro ishinitaimi pintyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaakiro iijatzii intsitokaitimi, jiñaajaantaiti jantatziiniri Pawa kamiithari. ³ Iro jimatantyaawori jiroka, tima tii jiyotziri Ashitanari, tii jiyotana iijatzii naaka. ⁴ Aririka imonkaatya jiroka, iro pinkinkishiritantyaawori nokantakimiri. Irootaki nitantzimirori nokamantzimiro”.

Jantakaantziri Tasorintsinkantsi

“Tii nokamantsitzimiro owakiraini jiroka, tima irojatzii nontsipayitzimi. ⁵ Irootaintsi niyaatai nontsipatapaiyaari

otyaantakinari. Tikaatsimaita osampitakowintironi tsika niyaatai, ⁶ apa powashiritaiyani pikimakina nokantakimiro jirokapaini. ⁷ Pinkimi nonkantimiro tyaaryoori. Iro kamiithat zimotimini iirokaiti niyaatai. Tima iirorika niyaatai, iiro ipoki iitachari 'Ookaakowintaniri' intsipashiritaimi. Irooma aririka niyaatai, naaka otyaantapairini. ⁸ Aririka impoka-paaki Tasorintsinkantsi, iri ooñaawontapaakinirini ikinkishiriwaitari isaawijatziiiti, tima ikinakaashiwaitakawo ikinkishiritakotziro kaaripirokantsi, kamiithashirinkantsi, yakawintaantsi. ⁹ Ari jiyotakaayitairi iro kaaripirokantsi iirorika ikimisantaitana naaka. ¹⁰ Ari jiyotakaayitairi iro kamiithashirinkantsi, nimatziro naaka nowamiithashiritantzi, tima niyaatairika Ashitanariki iiro jokitaitaana. ¹¹ Ari jiyotakaayitairi iita jiyakawintaitakiri, iriitaki pinkathariwintakiriri isaawijatziiiti.

¹² Inirotatsi oiyiki nonkantimiri, kimitaka aritaki anaanakimi nokantakimiri. ¹³ Aririka impokaki Tasorintsipirori, iriitaki yotaapaakimironi maawoni tyaaryoori. Tima iiro jiñaawaitashitawo ikowashitari irirori, aña inkamantantiro ikimakiri. Ari jiyotakaimiro onkaati awijatsini paata. ¹⁴ Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti, ari onkantya jiyotantaityaawori nowaniinkawo. ¹⁵ Tima okaatzi jiyotanitari Ashitanari, irojatzii niyotanitari naaka. Irootaki nokantantakari: 'Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti'".

Onkantawitya powashiritya, aritaki pinkimoshiritai

¹⁶ "Kapichitapaaki iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzii. Tima niyaataaty Ashitanariki". ¹⁷ Ikanta jiyotaani josampitawakaanaka: "¿Iitama ikantakotziri? Ikantakai kapichitapaaki iiro añaayitairi, iro osamaniwitatya ari añaagairi iijatzii, tima jiyaataty Ashitaririki. ¹⁸ ¿Iitama ikantakotziri 'kapichitapaaki?' Tii akimathatziro iita ikinkithatakotziri". ¹⁹ Ari jiyotaki Jesús ikowaiyatziini josampitiri, ikantanakiri: "Nokantaiyakimini: 'Kapichitapaaki, iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzii'. ¿Irooma posampitawakaari? ²⁰ Ari piñairo piraawaitaiya, owashiri pinkantaiya, piñaaminthatiri isaawijatziiiti ikimoshiritaiyini. Onkantawitya powashiriwaitya, aritaki piñiuro pinkimoshiriti. Imapiro. ²¹ Aririka ontzimaaniti tsinani, okimaatsiwaita. Aririka intzimaki owaiyani, ompiyakotanakiro okimaatsiwaitaka okimoshiriwintanakitziiri iinchaanikiti. ²² Ari onkimityaari iijatzii, ontzimatyii powashiriwaitya iirokaiti. Aririka piñaawaina, oiyiki pinkimoshiritanai, tikaatsi owashiritakaimini. ²³ Paata tikaatsi posampitainari. Iri Ashitanari

mataimironi oitarika pinkowakotinari pimpairyaayitaina.
²⁴ Pamanapiintari Ashitanari pikowakotziri oitarika, pikamiminthawaitashitari. Irooma aririka pinkowakotairi, ontzimatyii pimpairyaapiintaina naaka. Aririka pinkantya pinkowakotapiintairi, aritaki jimatakimiro, irootaki pinkimoshiritantaiyaari”.

Noitsinampaakiro naaka isaawijato

²⁵ “Nojyakaawintatziimiro maawoni nokinkithatakotakimiri. Iro kantacha irootaintsi imonkaatya iiro nojyakaawintaimiro, aña koñaawoini nonkinkithatakotaimiri Ashitairi. ²⁶ Paata, ari piñaayitairo iirokaiti pimpairyagaina pinkowakotairi Ashitanari. Tii naaka kamitakowintaimini. ²⁷ Iriitaki Ashitairi itakoyitaimiri iirokaiti. Iro jitakotantzimiri, tima pitakoyitana naaka, pikimisantakina nopoñaakawo naaka Pawaki. ²⁸ Nopoñaanaka Ashitairiki nopokantakari jaka kipatsiki. Iro nookawintanairo kipatsi iro nompivi Ashitairiki”.

²⁹ Ipoña ikantanaki jiyotaani: “Koñaatanaki piñaawaitziri, tii pojyakaawintawaitziro. ³⁰ Noñaakimi piyotziro maawoni tsikarika oiyita, tii okowajaanta intzimi osampitimini, aña piyotziro iitarika ikinkishiritari. Irootaki nokimisantantari imapiro pipoñaaka Pawaki”. ³¹ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Arima, kimisantaimi iroñaaka? ³² Monkaatapaaka. Irootaintsi, piñaayitiro pintzimpooki pinkinayiti tsikarika, ari pookawintanakina apanirowni. Iro kantacha tiimaita nosaiki apanirowni, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayitziimiro maawoni jiroka onkantya piñaantyaawori kamiitha pisaiki pintsipatina naaka. Jaka isaawiki, oiyiki piñaashiwaityaawo. Iro kantacha, pishintsishiriyiti. Tima noitsinampaakiro naaka isaawijato”.

17

Jesús jamanakotari jiyotaani

¹ Ikanta ithonkakiro ikantakiro jirokapaini, aminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanari, monkaapaititapaaka. Poñaagantairo jowaniinkawo pitomi, iroñaagantsityaawo iijatzi pitomi powaniinkawo iiroka. ² Irokataki owakiriri ipinkathariwintantariri maawoni atziri, inkañaanitakaantyaariri ikaatzi pashitakaakariri. ³ Aririka jiyoitaimi apanirowni Pipawapirotzi iiroka, jiyoitairi Jesucristo potyaantakiri, ari inkañaanitakairi. ⁴ Noñaagantakimiro powaniinkawo jaka kipatsiki, nohotyaakimiro pikantakinari nantiro. ⁵ Pishinitina nontsipataimi, Ashitanari, ari ankaati añaayitairo

owaniinkawo akimita kitziroini tikiraamintha awitsikiro kipatsi.

⁶ Jirikaiti piyoshiitairi pashitakaanari, niyotaayitairi iitarika iiroka. Iirokatakiki ashitsitariri, ipoña pashitakaayitanaari naaka. Nokimisantakaayitaimiri piñaani. ⁷ Ikinkishirita, okaatzi niyotanitari naaka, iirokatakiki yotakaanawori. ⁸ Niyotaayitairi okaatzi piyotakaanari, ikimisantanakiro jirikaiti. Ikinkishiritanaa tyaaryoo nokaatzimi iiroka, ikimisantanai iirokatakiki otyaantakinari. ⁹ Naakatakiki kamitakowintziriri jirikaiti. Tii iri nonkamitakowinti nampitashiwaitawori kipatsiki, aña nokamitakowintatziiri pashitakaanari. ¹⁰ maawoni nashitari naaka irijatzi pashitari iiroka. Ikaatzi pashitari iiroka irijatzi nashitari naaka. Tima iriitaki oñaagantaironi nowaniinkawo. ¹¹ Iiro nosaikanai jaka isaawiki, niyaatai nontsipatapaimi iiroka, iirooma jirikaiti iikiro isaikanakityi. Ashitanari Tasorintsi, pinkimpoyaawintiri impairyapiintantimini, iiro jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ¹² Iinta nontsipayitari jaka isaawiki, naamaakowintari, nokimpoyaawintziri ipairyapiintantzimiri. Iiro itzimayitai piyashiwaitaachani, apatziro inkantakaiyaawo jiiitatziri 'Otomi piyashiwaitaantsi', ari imonkaatyaari okinkithatakotakiri Osankinarintsipirori. ¹³ Iiro niyaatai pisaikinta iiroka. Irootaki nokantantawori jirokapaini iinta nosaiki isaawiki, inkimitantyaanari naaka inkimoshiritaiyini kamiithaini jirikaiti. ¹⁴ Niyotaakiri piñaani, owanaa ikisaniintaitanakiri, tima tii ikimitanaari isaawijatziiiti, nokimita naaka tii isaawijatzii ninatyi. ¹⁵ Tii nokowakotzimi paayitairi isaiki jaka isaawiki, apa pinkimpoyaawintairi ikaaripirotakaitzirikari. ¹⁶ Nokimita naaka tii isaawijatzii ninatyi, iijatzi jirikaiti tii jojanyaari isaawijatziiiti. ¹⁷ Pintasorintsishiritakairi jaakowintanaiyaawo tyaaryoori. Tima tyaaryoori inatzi piñaanitari iiroka. ¹⁸ Pikimitaakina naaka potyaantakina nosaikimotiri isaawijatziiiti, ari nonkimitairi iijatzi iriroriiti notyaantairi isaikimotairi. ¹⁹ Okowapirotya nontasorintsishiritai noshiniwintaiyaari jirikaiti, onkantya intasorintsishiritantaiyaari iijatzi irirori.

²⁰ Tii apa nonkamitakowintiri jirikaiti, aña nokamitakowintsitari inkaati kimisantainani aririka inkinkithatakaayitairi jirikaiti. ²¹ Namanakowintari maawoni jirikaiti onkantya jiwithaawakaantaiyaari, apaani inkantaiya jiwithaanaimi iiroka. Ashitanari, akimita aaka awithaawakaa, ari inkimitaiyaari iijatzi iriroriiti jiwithaawakaapirotaiya, onkantya inkimisantantaiyaari

isaawijatziiiti iirokatakiki otyaantakinari. ²² Jiroka nowani-inkawo, okaatzi poñaagakinari, irojatzi nimatairi naaka noñaagairi iriroriiti. Ari onkantya jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ²³ Tima pitsipashiritana iiroka, ari nokimitsitari iijatzi naaka notsipashiritari iriroriiti, ari onkantya jiwithaawakaantyaari. Iro inkinkishiritantyaari isaawijatziiiti iirokatakiki otyaantakinari, antawoiti pitakotakari pikimitaakina naaka antawoiti pitakotakina. ²⁴ Ashitanarí, iirokatakiki ashitakaakinari jirikaiti, nokowi intsipatana tsika nosaikai naaka, jiñaantaiyaawori nowaniinkawo. Iirokatakiki owaniinkatakaakinari, tima pitakotsitakina kitziroini tikiraamintha iwitsikaata kipatsi. ²⁵ Ashitanarí tampatzikashiriri, tii jiyotaimi isaawijatziiiti. Iro kantacha naaka niyotzimi, iijatzi jirikaiti jiyotzi iirokatakiki otyaantakinari. ²⁶ Niyotaayitairi iitarika iiroka, iikiro nyaatakaatyiro niyotairi, tima notsipashiritaari, nitakoyitaari pikimitaakina naaka pitakotakina”.

18

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Aritaki ithonkanakiro ikantayitakiro jiroka, shitowanaki Jesús itsipatanaari jiyotaani jiyaatiro intatsikirona owaryiinkariti jiiitaitziro “Cedrón”. Ari otzimiri pankirintsimashi, tsika janta isaikapaaki Jesús itsipayitakari jiyotaani. ² Jiñiitawo iijatzi Judas jirika pithokashitantachani, tima ari isaikakaapiintziri Jesús jiyotaani janta. ³ Ari jariitapaaka Judas itsipatapaakari owayiriiti, itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantani iijatzi Fariseopaini. Joirikayitapaakiro itsitokaminto, jamaki iijatzi jootaminto. ⁴ Iro kantacha Jesús jiyotsitakawo maawoni awijyimotirini, ishitowashitanakiri, josampitawakiri: “¿Litama paminaminatziri?” ⁵ Ikantaiyini jirikaiti: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. Ari ikantzi Jesús: “Naakatakiki”. Jirika Judas pithokashitaniri ari itsipatakari jirikaiti. ⁶ Jiñaawaitanaki Jesús, ipiyaponthotaiyanakani itaapiiki, tyagaiyanakini. ⁷ Japiitanakiri Jesús, josampitziri: “¿Litama paminaminatziri?” Japiitanakiro irirori, ikantzi: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. ⁸ Ari japiitanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki nokantakimi naakatakiki. Naakarika paminaminatzi, potyaantairi notsipayitakari, jiyaaita”. ⁹ Ari imonkaatari ikantsitakari Jesús: “Ashitanarí, ikaatzi pashitakaakinari, iiro ipiyakaantawaita apaani”. ¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otzimimotziri irirori josataaminto,

jínoshikanakiro, itotsitakiri ikimpitapironampi itachari Malco, jotsikatani Ompiratasorintsipirori. ¹¹ Ipoña Jesús, ikantanakiri Pedro: “Powairo posataaminto. Iri Ashitanari shinitakinari nonkimaatsiwaityaawo jiroka, ¿jiroma okantzi nimonkaatiniri?”*

Jaitanakiri Jesús Ompiratasorintsipiroriki
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ikanta owayiriiti itsipatakari ijiwari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tesorintsipanko jotyaaantani Judá-mirinkaiti, joirikanakiri Jesús, joojotanakiri. ¹³ Ari jitapaintawo ikinaakanakiri ipankoki Anás. Iriitaki rikonkiri Caifás Ompiratasorintsipirotsiri. ¹⁴ Jirika Caifás iriitaki kantakiriri kitziroini Judá-mirinkaiti: “Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai”.

Ityaaki Pedro iniyankiitiritiki Anás
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jyaatakowintanakiri Jesús. Jirika pashini yotaari, iñaapiintani jinatzi Ompiratasorintsipirori, irootaki ityaantapaakari jyaatakowintakiri Jesús. ¹⁶ Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakirona otantotsiki. Jirika yotaari iñaapiintani Ompiratasorintsipirori, ikinkithawaitakaakiro aamaakowintawori ashitakowontsi, iro omontyaantakariri iijatzi Pedro. ¹⁷ Okanta aamaakowintawori ashitakowontsi, osampitakiri Pedro: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Tii naaka”. ¹⁸ Tima okatsinkaityaatzi, jirikaiti ompirataari itsipatakari aamaakowintawori tesorintsipanko jowaampataiyakini paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipatakari iijatzi Pedro jakitsitaiyani paampariki.

Anás josampitziri Jesús
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ikanta Ompiratasorintsipirori jitanakari Jesús josampikowintziri jiyotaanipaini, iijatzi okaatzi jiyotaantakiri. ²⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Nokinkithatakaapiintakiri maawoni atziiriiti. Niyotaantapiintaki japatotapiintaita iijatzi tesorintsipankoki, japatotaiyani maawoni Judá-mirinkaiti. Tii nimanakaawo okaatzi nokinkithayitziri. ²¹ ¿litama posampitantanari naaka? Posampitiri ikaatzi kimayitakinari. Iriiyitaki yotzirori okaatzi nokantayitakiriri”. ²² Jakakiri Jesús, apaani aamaakowintawori tesorintsipanko

* **18:11** Jiroka ikantakotakiri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinitakinawori nonkimaatsiwaityaawo jiroka”. Irojatzji ojoyawori inkantimi: “Iri Ashitanari shinitakinawori nomirityaawo kipijyaari”. Iro ojoyakaawintacha aririka inkimaatsiwaitaiya, okimiwaitawo jimiriyyitawo kipijyaari.

ipajapootanakiri, ikantziri: “¿Arima pinkantiri pakiri Ompiratasorintsipirori?”²³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsirika kaaripirori noñaawaitakiri, pinkantinawo tsika otzimi. Aña okaatzi noñaawaitakiri kamiitha inatzi. ¿Iitama pipajapootantanari?”²⁴ Ikanta Anás jotyaantakiri isaiki Caifás Ompiratasorintsipirotsiri, joojotaka.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Irojatzii ikatziyaka Pedro jakitsiwaita paampariki. Ari josampiitakiri: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tii naaka”.²⁶ Ikanta osamaniityaaki josampitairi iijatzii jompiratani Ompiratasorintsipirori, iriitaki iyyininkathori itotsitakiri inkaanki ikimpita, ikantziri: “¿Kaarima iiroka noñaaki itsipatzimi pankirintsimashiki?”²⁷ Ari japiitanakiro Pedro jotikañaanitanti, aripaiti jiñaanaki tyoopi.

Jaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Aritaki kitiiyyitzimatanaki, jomishitowaitanairi Jesús ipankoki Caifás, jaitanakiri isaikinta Pilato ijiwariti Roma-jatzi. Tii ityaiyapaakini Judá-mirinka ipankoki Pilato, tima aririka intyaapankotakiri ipiyathatakawo Ikantakaantaitani ikitiwathatantaitari, iiro okantzi joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi.²⁹ Irootaki ishitowantapaakari Pilato, ikinkithawaitakairi, ikantziri: “¿Iitama jantakiri jirika atziri?”³⁰ Ikantaiyini irirori: “Iiromi ikaaripirotzimi jirika, iirotya namirimi jaka”.³¹ Ikantzi Pilato: “Paanairi iirokaiti, powasankitairi tsika okantzi ikantakaantaitzimiri”. Ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Aña tii pishinitapiintina nashiryantya naaka”.³² Ari imonkaatakari ikantsitakari Jesús tsika onkantya jowamaitiri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ityaapaintzi inthomainta ipankoki, ikaimapaakiri Jesús, josampitakiri: “¿Iirokatakima Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?”³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitawoma posampitanari? Kimitaka tzimatsi iita kantakimiri iitarika naaka”.³⁵ Jakanaki Pilato: “¿Naakama Judá-mirinka? Aña iri pijyininkaiti amakimiri jaka itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¿Iitama pantakiri?”³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Tii nopinkathariwintanti naaka jaka isaawiki. Ari onkantyaami, aritakimi piñaakimi oyyiki nowayiriti piyakowintinani, iiro jaakaantantana Judá-mirinkaiti. Tii ari nompinkathariwintanti jaka”.³⁷ Japiitanakiri Pilato josampitanakiri: “¿Arima, iirokataka Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokataka kantaintsiri.

Irootaki notzimantakari, irootaki nopokantakari jaka kipatsiki nokinkithatakotairo tyaaryoori. Tima ikaatzii kamaitanaawori tyaaryoori, ikimisantapaantitana”. ³⁸ Ari ikantzi Pilato: “Irojatzitawiitacha, tyaaryoori”. Ikantanakiri, shitowanaki ipiyotaiyakani Judá-mirinkaiti, ikantapairi: “Tiitya noñiuro iitya inkinakaashityaari jirika atziri.

³⁹ Poimoshirinkapiintziro Anankoryaantsi, pamitaiyawoni nomishitowi apaani jaakaantaitziri. ¿Nomishitowakaantairima jiiitaitziri ‘Piwinkathariti?’ ” ⁴⁰ Ari ikaimaiyanakini maawoni, ikantaiyini: “¡Iiro pomishitowiri jirika! ¡Iri pomishitowi Barrabás!” Jirika Barrabás, koshintzi jinatzi.

19

¹ Ikanta Pilato ipajatakaantakiri Jesús. ² Ikanta owayiriiti jimpitatapotaki kitochii ikimitakaantakiro amathairintsi, jamathaitakiri Jesús. Ipoña ikithaatantakari pitzirishimawotatsiri kithaarintsi.* ³ Ari ipiyowintapaakari, ishirontaminthawaitari ikantaiyirini: “¡Jirikatá Iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” Ipajapootzimaitari. ⁴ Iijatzi ishitowapai Pilato, ikantapairi Judá-mirinkaiti: “Paminiri, jirika nomishitowakiri piyotantyaari tii noñi oita ikinakaashitakari jirika”. ⁵ Ishitowapaaki Jesús jamathaitakawo kitochiitapo, ikithaatakawo iijatzi pitzirishimawotatsiri kithaarintsi. Ikantzi Pilato: “¡Jirika atziri!” ⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi aamaakowintawori tasorintsipanko, ikaimaiyanakini, ikantaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ikantzi Pilato: “Jirika paanakiri iirokaiti pimpaikakotiri, tii noñi naaka oita inkinakaashityaari jirika”. ⁷ Jakaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Tzimatsi Ikantakaantaitanari, ontzimatyii jowamagaitiri jirika, ikimitakaantashiwaitaka Itomi Pawa”. ⁸ Ikimawaki Pilato ikantaiyakini ikimitakaanta Itomi Pawa jinatzi, owanaa ithaawanaki. ⁹ Iijatzi ipiyanaa inthomainta ipankoki, josampitapaakiri Jesús: “¿Tsikama pipoñaaka iiroka?” Tiimaita jaki Jesús. ¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Iiroma pakana? ¿Tiima piyotzi pinkatharipirori ninatzi naaka, ari onkantaki nompaiakotakaantimi, ari onkantaki iijatzi nomishitowakaantimi?” ¹¹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiromi ikantakaawo Jinokijatzi, iirotya pipinkatharipirotzimi. Iroowa nonkantimiri naaka, iri mapirotakirori ikaaripirotzii amakinari jaka, anaanakiro piyaaripironka iiroka”.

* **19:2** Tima irootaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaiyitawo poriryaaatsiri, ikithaayitawo iijatzi kithaarintsi pitzirishimawotatsiri.

¹² Ari ikowitanaka Pilato jomishitowakaantairimi Jesús, iro kantacha iikiro ikaimotaiyatziirini Judá-mirinkaiti ikan-taiyini: “¡Aririka pomishitowakaantairi jirika, tii paapatziyari piwinkathapiroriti César! ¡Iitarika ogyakotyhaarini jirika atziri, ikimitakaantawaita pinkatharimi jinatyi, ikisaniintatziiri César!” ¹³ Ikanta ikimawaki Pilato, jamakaantakiri Jesús, jagaitanairi ipiyowintaitakari, joosaikapaakiri tsika jami-nakoitapiintziri iyakawintaari, jiiitaitziro “Mapipankaa”, iro jiiitaitziri iijatzi iñaaniki Heber-paantiri “Gabata”. ¹⁴ Ikanta jiwitsikawintaitawo Anankoryaantsi joimoshirinkaitiro, ari tampatzikatapaaki ooryaatsiri. Ikantziri Pilato jirikaiti Judá-mirinka: “¡Jirika Piwinkathariti!” ¹⁵ Iikiro ikaimaiyatziini jirikaiti, ikantzi: “¡Inkami! ¡Inkami! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaikakotakaantiri pi-winkathariti?” Ari jakaiyanakini ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikantaiyini: “¡Iri César nowinkathariti, tikaatsi pashini!” ¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyairi Jesús jaanairi Judá-mirinkaiti im-paikakotiri. Ari jaanakiri.

Ipaikakoitakiri Jesús irojatzi ikamantakari

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷ Iriitaki natanakirori Jesús inchakota impaikakoi-tantyaariri, jataki jiiitaitziro “Atziriitoni”, irojatzi jiiitaitziri iñaaniki Heber-paantiri “Gólgota”. ¹⁸ Ari ipaikakoitakiri, itsipatsitakiri apiti atziri, apaani jowatzikakoitaki jakopiroriki, jowatzikakoitakiri pashini jompatiki. ¹⁹ Ikanta Pilato jontarikakaantaki ipaikakoitakiri Jesús osankinarintsi, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-JATZI, IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”. ²⁰ Ojyiki Judá-mirinkaiti ñaanatakirori osankinarintsi, tima tii intainapirotzi osaiki nampitsi, tsika ipaikakoitakiri Jesús. Tima josankinaitakiro jiroka osankinarintsi iñaaniki Heber-paantiri, iñaaniki Grecia-paantiri, iñaaniki Roma-jatzi. ²¹ Irootaki jiyaatantakari ijiwari Ompiratasorintsitaari jiñiiri Pilato, ikantakiri: “Iiro posankinatziro: ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti’. Aña onkantatyiimi posankinatakaanti: ‘Kimitakaantashiwaitachari iwinkathariti Judá-mirinkaiti’ ”. ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakiri: “Okaatzi nosankinatakiri, ari ashi owatyiiro osankinataka”.

²³ Ikanta jimatakiro owayiriiti ipaikakotakiri Jesús, jaitsitakiri imanthaki, tii apintakotata itotakiro, ipawakaayitakawo ikaataiyini. Ipoña jaitsitakiri iijatzi iithaari, tii owawikotatya, apaani okanta jontyagaitziro irojatzi isaawiki. ²⁴ Ari ikantawakaiyani owayiriiti: “Iiro asagaawaitziro jiroka, apa añaariwintyaawo, ari añiuro iita ayironi”. Ari imonkaatari Osankinarintsipirori, kantatsiri:

Ipwakaayitakawo nomanthaki.

Iñaariwintaitakawo noithaari.

Irootaki jantakiri owayiriiti. ²⁵ Okanta janta ipaikakoitakiri Jesús ari osaikitakari inaanati otsipatakawo irinto, María iina Cleofas, iijatzi María Magdala-jato. ²⁶ Ikanta Jesús jiñaakiro inaanati, otsipatakari jiyotaani jitakopirotari, ikantanakiro inaanati: “Tsinaní, iriitaki pintomitaiyaari jirika”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri jiyotaani: “Irootaki pinaanatitaiyaari jiroka”. Aripaiti osaikapankotanakiri jirika iyotaari.

²⁸ Okanta awijayitaki maawoni jiroka, yotaki Jesús aritaki jimonkaatakiro, ikaimanaki: “¡Nomiriwí!” Ari imonkaatari okinkithatakotakiriri Osankinarintsipirori. ²⁹ Ari osaikakotakiri kipijyaari janta kowitziki. Jaanaki inchashithaki, jankowitaki manthakintsi, jomitsitsiyakiro kipijyaariki, jowaankakotakiniri ipaantiki Jesús.† ³⁰ Jatsimiyawakiro Jesús jiroka kipijyaari, ipoña ikantanaki: “Othotyapaaka maawoni”. Ari ithaminkotanaka, jatashirinkatanaki.

Josataamirikitaitakiri Jesús

³¹ Ari monkaatapaaka jiwitsikawintapiintawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Tii ikowi Judá-mirinkaiti inkatziyakoti ipaikakoitziri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari, tima jiroka kitiiyyiri iro ipinkathapiroitziri. Irootaki ikowakotantariri Pilato intzinkaaporitaitiri paikakotaari inkamantanatyaari thaankiini, jowatzikaryaakotiriita iijatzi. ³² Ikanta jiyaatanaki owayiriiti, itzinkaaporitapaakiri apaani itsipatakari Jesús ipaikakoitziri, jimatakiri iijatzi pashini. ³³ Ari ipithokashiwitanakari Jesús, jiñaatziiri kamaki. Irootaki kaari itzinkaaporitantari irirori. ³⁴ Josataamirikitashitanakari, yowanaki iriraani otsipatakawo jiña. ³⁵ Jirika kinkithatzirori jiroka, iriitaki ñaakirori rokiki. Imapirotatya ikamantzimiri ari onkantya pinkimisantantyaari iijatzi iirokaiti. ³⁶ Iro awijantakari jirokapaini imonkaatantyaari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

Iro itzinkaawaitaitziro itonki irirori.

³⁷ Ikantsitaitaka iijatzi:

Ari jaminakoitakiri josataamirikitaitiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaatapaaki jiroka, José Arimatea-jatzi, ikamitairi Pilato, ikantziri: “Pishinitinari naanairi Jesús”. Jirika José irijatzi kimisantziriri Jesús, tiimaita jiyoitziro tima

† **19:29** Kantakotachari jaka “inchashithaki”, irojatziki ikantayitziro pairani “isopo”.

ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti. Ikanta Pilato ishinitakiniri. Jataki José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitsitapaaka iijatzi Nicodemo, jatashitakiriri pairani Jesús tsiniripaiti, jamakotapaaki kasankaari, ojiyiki otinanka jiroka.‡ ⁴⁰ Ikanta José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakariri manthakintsi itziritantakariri kasankaari. Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti ikitatapiintziri kaminkari. ⁴¹ Janta ipaikakoitakiri Jesús, ari otzimiri pankirintsimashi, ari otzimi owakiraari omoo tikira ikitaitantawoota. ⁴² Ari jowaitakiri Jesús, tima irootzimatapaaki kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ananinkanaki María Magdala-jato amaityaaki iyaati omoonakiki jowaitakiri Jesús. Oñaapaatziro otainkaki mapi jashitaitakawori omoona. ² Opoña opiyanaka iroori oshiyapirotanakitya iyaatashitiri Simón Pedro itsipatakari pashini yotaari, jitakopirotonani Jesús, okantapaakiri: “Jagaitakiri Awinkathariti, tii ayotzi tsikarika jowaitairi!” ³ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jatanaki kitataariki. ⁴ Ishiyanakitya jiyaaanaki apitiroiti. Iro kantacha pashini ishiyapirotanakitya jookanakiri Pedro, iri itapaakawori jariitaka kitataariki. ⁵ Initapitapaaki omooki, jiñaapaakitziro omaryaamawotaka iponaitantakariri, tiimaita ityaapaaki inthomainta. ⁶ Ari jariitapaaka Simón Pedro, ityaapaaki inthomainta, jiñaapaakiro iijatzi omaryaamawotaka iponaitantakariri. ⁷ Jiñiitapaakawo manthakintsi joojoyinaitantakariri iitoki, inashita jowaitanakiro tii otsipatawo iponaitantakariri, kamiitha jotzipiyaitanairo. ⁸ Ipoña ityaapaaki iijatzi pashini yotaari itapaakawori jariitaka kitataariki. Jiñaapaakiro kantainchari, ari ikimisantapirotanaki. ⁹ Tikira ikimathatziro Osankinarintsipirori, aritaki jañagai Jesús. ¹⁰ Ipoña ipiyaiyaani ipankoki apiti yotaari.

Joñaagaawo Jesús María Magdala-jato

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ari osaiki María opatzimooki iraawaita. Okanta iraawaitaka, ari onitapitzi inthomainta omooki, ¹² oñaatziiri apiti maninkari okitamaanikitaki iithaari,

‡ 19:39 Jiroka kasankaari, itsipataayitakiro mirra, owaaki inchashi jiiitaitziri áloe. Ojiyiki otinanka okaatzi 100 libra, irojatziki ikantaitatziri 30 kilo.

isaikaki tsika jomaryaaawiitakari Jesús. Apaani isaikaki iitowiitakari, isaikaki pashini iitziwiitakari. ¹³ Ikanta maninkariiti, josampitakiro ikantziro: “Tsinaní, ¿iitama piraantari?” Akanakiri iroori, okantzi: “Tima jaitsiitakinari Nowinkathariti, tii niyotzi tsika jowaitairi”. ¹⁴ Iro okantakitziini, ari ophothokanaka, oñaatziiri Jesús, tiimaita iyotawairi iriitaki. ¹⁵ Ari josampitanakiro Jesús, ikantziro: “¿Iitama piraantari tsinaní? ¿Iitama paminiri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroori aamaakowintawori pankirintsimashi, okantanakiri: “Pinkatharí, iirokarika aakiriri, pinkamantina tsika powakiri, niyaatiita naminairi”. ¹⁶ Ari jiñaanatanakiro Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari aminanakiri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Yotaanari”). ¹⁷ Ikantziro Jesús: “Aritaki potiyana, tima tikira niyaaita nontsipatapayiaari Ashitanari. Iro kantacha piyaati pinkamantinari iyikiiti, iro niyaatai nontsipatapayiaari Ashitanari tsika itzimi Ashitsitzimiri iijatzi iirokaiti. Iri Nowawanitari naaka, irijatzi Piwawanitsitari iirokaiti”. ¹⁸ Okanta iyaatanaki María Magdala-jato, okamantapaakiri maawoni yotaari oñagairi Awinkathariti, okamantapairi iijatzi okaatzi ikantakirori.

Joñaagaari Jesús jiyotaaniiti

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Okanta otsiniritanaki awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, apatotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiini ithaawantari Judá-mirinkaiti. Ari ityaapaakiri Jesús, ikatziyimotapaakari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti!” ²⁰ Ikanta jiwithatapaari, joñaagapairi jako, iijatzi imiriki. Ikimoshiriyitaiyanakini jirikaiti jiñaawairi Awinkathariti. ²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús, ikantziri: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti! Ikimitaakina jotyaaantakina naaka Ashitanari, ari nonkimitsitaimiri iijatzi iirokaiti notyaantayitaimi”. ²² Ari itasonkiri yotaariiti, ikantziri: “Isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi. ²³ Iitarika pimpiyakotairi iiroka jaka, aritaki ipiyakoitairi janta. Iriima kaari pimpiyakotai iiroka jaka, tii ipiyakoitairi iijatzi janta”.

Iisoshirinka Tomás

²⁴ Ikanta Tomás itsipatapiintari 12 iyotaari, jiiitaitziri “Tsipari”, tii isaiki irirori jariitantapaari Jesús.* ²⁵ Ikanta pashinipaini iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñiiri Awinkathariti”. Ari jakanaki Tomás, ikantziri: “Iirorika noñiiri tsika ipaikawakoitakiri, iirorika notyaantari jakoki, iirorika notyaantamirikitari iijatzi, iiro nokimisantzi”.

* 20:24 Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri pairani “Dídimo”.

²⁶ Okanta awijanaki 8 kitiiyiri, japiitairo yotaari japotaiyani. Ari isaikitakari iijatzi Tomás irirori. Jashitakiro shintsiini ashitakowontsi, iro kantacha Jesús tyaapaaki, ikatziyimotapaari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Kamiiha pi-saikayitai iirokaiti!” ²⁷ Ikantapairi Tomás: “Jiroka nako, pinyaantawakotina, pinyaantamirikitina iijatzi. Iro pikisoshiriwaitzi, ¡Pinkimisanti!” ²⁸ Ari ikaimanaki Tomás, ikantanaki: “¡Nowinkathariti, Nowawani!” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantantamachiitanakari piñaakina. ¡Kimoshiri inkantaiya kimisantaatsini kaari ñaajaitinani!”

Iita josankinaitantawori jiroka

³⁰ Ojyiki japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani itasonkawintantaki, tiimaita osankinatakoyita maawoni jaka. ³¹ Iro osankinatantakari jirokapaini onkantya pinkimisantantaiyaari, jirika Jesús iriitaki Cristo, Itomi Pawa. Aririka pimpairyaapiintairi pikimisantairi, aritaki inkañaanitakaimi.

21

Joñaagari Jesús 7 Jiyotaani

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani, inkaarithapiyaaki jiiitaitziri Tiberias. Jiroka okantaka. ² Ari itsipatawakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás jiiitaitziri iijatzi “Tsipari”, Natanael poñaachari Canáki saikatsiri Galilea-ki, itomipaini Zebedeo, ipoña apiti pashini iyotaari.* ³ Ipoña ikantzi Simón Pedro: “Niyaatayi noshiryaati”. Ikantaiyini pashini: “Ari ankaataiyanakini”. Jataiyanakini, otitaiyapaakani pitotsiki. Tiimaita jayi ishiryaaaiyakini tsiniri.

⁴ Okanta okitiiyitzimataki, katziyapaaka Jesús opaayaaki inkaari. Tii jiyotawairi jiyotaani iriitaki. ⁵ Ikaimotapaakiri, ikantziri: “Mainariiti, ¿Tikaatsima pagaiyini?” Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Tiitaawí!” ⁶ Ikantzi Jesús: “Powiinkiro pakopiroriki pishiryaaminto, ari paaki”. Ari jimataiyakironi ikantaitakiriri. Jaaki ojyiki shima, tii jaawiyagairo jinoshikairo ishiryaaaminto. ⁷ Ikanta yotaari jitakopirotani Jesús, ikantanakiri Pedro: “¡Iriitaki Awinkathariti jirinta!” Ikimawaki Simón Pedro, ikithaatanaka, mitaanaki inkaariki. ⁸ Iriima pashinipaini yotaari pitotsiki ikinakoyitanai jinoshikaatakotairi ishimani, irojatzi jaatakotantapaari opaayaaki. Tima isaikakotakitzi niyantyaaniki.†

* **21:2** Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri kitziroini “Dídimo”. † **21:8** Kantakotachari “niyantyaaniki”, okaatzi osanthatzi “200 akonaki”, irojatzi ikantaitziri “100 metro”.

⁹ Ikanta jayiitaiyapaakini, jiñaapaakitzi oijaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakiri tanta. ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamaki shima owakiraa paakiri”. ¹¹ Ikanta Simón Pedro, joojoryaakotakiri ishimaní, jinoshikakotakiri irojatzí opaayaaki. Antaripaini shima, ikaatzi 153. Tiimaita otzimpíjyi ishiryaaaminto. ¹² Ari ikantzi Jesús: “Thami oya”. Tikaatsi apaani yotaari osampitirini iitakarika, tima jiyopirotaiyakirini iriitaki Awinkathariti. ¹³ Jaapaakiro Jesús tanta, ipayitakiri apanipaini, ari ikimitaakiri iijatzi shima. ¹⁴ Irootaki mawatanaintsiri joñaagari Jesús jiyotaani jañagai.

Paamaakowintinari noiyyati

¹⁵ Ithonkanakiro jowaiyani, josampitanakiri Jesús jirika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Pitakopirotanama iiroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka Pinkathari, naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantziri noiyyati”. ¹⁶ Japiitakiri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿pitakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintainari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁷ Iro mawatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jowashiritanaka Pedro, tima mawajatzi josampiminthatakiri, ari jakanakiri: “Pinkatharí, iirokatakí yotzirori maawoni, piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati. ¹⁸ Tima iinta pimainaritzí, pikithaatapiintayita onkini piyaayiti tsika pinintakaawo. Irooma aririka pantaripirotopaaki, poyaawintari pashini kithaataimini, jaayiitaimi tsika tii pikowawitawo piyaati. Imapiro”. ¹⁹ Ikantantakawori Jesús jiroka, ikowatzi inkimathaitiro tsika inkantya inkamai paata Pedro impinkathataitantaayariri Pawa. Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¡Poyaatina!”

Yotaari jítakopirotani

²⁰ Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakiri yotaari jítakopirotani Jesús, irijatzi apititakariri Jesús jowaiyani pairani, osampitakiriri, ikantziri: “¿Pinkatharí, itzimikama pithokashitimini?” ²¹ Ikanta jiñaawakiri Pedro jirika poka-paintsiri, josampitanakiri Jesús: “Pinkatharí, jirika, ¿iitama awijyimotirini?” ²² Ikantzi Jesús: “Arimi nonkowimi aritaki onkantaki jañi jirika, irojatzí nompíyantaiyaari paata, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka? Poshiritina iiroka”. ²³ Okanta paata ithonka ikimakoitakiro jiroka ikantakiriri Jesús, ikimayitakiro maawoni iyikiiti, jiñaajaantzi iiro ikamita jirika yotaari. Tii ikantatyí: “Ari nokowí...” aña ikantatzi: “Arimi

nonkowimi, aritakimi onkantaki jañi jirika, irojatzi nom-piyantapaatyaari, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka?”

²⁴ Naakataki kinkithatakotacha nokantaki “jirika yotaari”, tima naaka osankinatakirori jiroka osankinarintsi. Irootaki ayopirotantaari imapirotatya jiroka.

²⁵ Tii nokinkithatakotziro maawoni jantayitakiri Jesús, tima oyyiki inatzi. Arimi osankinatakotyaami maawoni, kimiwaitaka arimi anaanakiro maawoni kipatsi ompiyotya osankinarintsipaini. Ari onkantyaari.

JANTAYITAKIRI OTYAANTAPIRORIITI

Ikajyaakagaitziriri Tasorintsinkantsi

¹ Teófilo, pairani owakiraa nitantanakawori notyaantz-imirosankinari, ari nokinkithatakotakimiro maawoni jantayitakiri Jesús, nokinkithatakotsitakimiro iijatzi okaatzi jitanakari jiyotaantziri, ² irojatzi imonkaantapaakari itzinagaa inkitiki. Tikira itzinagaata, jiyoshiitakiri Jotyaantapiroriti, ikantakaakari Tasorintsinkantsi, jiyotakaakiri oitya jantayitiri. ³ Ikanta ikamawitaka, jiñaitawairi koñaawoini, ari jiyotaiyini jiyotaani añagai. Okaatzi 40 kitiiyiri joñaagapanaatari jiyotaani, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariwintantzi Pawa. ⁴ Iiniro itsipayitari Jotyaantapiroriiti, ikantsitakari irojatziita isaikayitawaki Jerusalén-ki, ikantakiri: “Ari poyaawintawatyaawo imonkaatya ikajyaakaakimiri Ashitanari, nokinkithatakotsitakimiri. ⁵ Tima imapiro Juan jowiinkaantantakawo jiñaa, iro kantacha iiro osamanitzimaita piñaayitantaariri Tasorintsinkantsi inampishiriyitantimi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimiri”.

Itzinaantaari Jesús

⁶ Ikanta jirikaiti tsipatakariri Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaintsima pookakaawintairi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti?” ⁷ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tii okowajaantzi piyotiro iirokaiti tsikapaiti, apaniroini jiyotzi Ashitanari tsikapaitirika, iriitajaantaki otzimimotzi ishintsinka jantantyaawori. ⁸ Iro kantacha aririka impokaki Tasorintsinkantsi inampishiritantimi iirokaiti, iriitaki aawiyashiritakaimini, ompoña piyaayitanaki pikinkithatakotaina naaka, Jerusalén-ki, maawoni janta Judea-ki, Samaria-ki, irojatzi intaina tsika iwiyaapaa kipatsi”. ⁹ Ithonka jiñawaitakiro jiroka, jaminaminthaitziri jiyotaani, itzinaayitairi Jesús, irojatzi ipiyantapaakari minkoriki, tii jiñaitanairi. ¹⁰ Jaminaminthaitziri Jesús itzinagaitairi inkitikinta, apiti shirampari katziyimotapaakariri okitamaanikitaki iithaari, ¹¹ ikantapaakiri: “Galilea-jatzi, ¿Iitama pikimpoyiiri inkitiki? Piñaakiri Jesús itzinagaa jiyaatai, ari inkantajaantaiya iijatzi paata aririka impiyi”.

Jiyoyiitaki pashini poyaataiyarini Judas

¹² Ikanta ipiyaiyaani yotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaawo otzishiki jiiitaitziri Olivo, tii intainatajaantzi, oshinitaantsitzi janiyyiiti kitiiyjiriki jimakoryaantaitari. ¹³ Ikanta jariitaiyaani nampitsiki, atiitaiyapaakini jinokinta pankotsi jimaapiintaiyini. Jirika ikaataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón jiiitaitziri “Kisakowintantaniri”, ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. ¹⁴ maawoni jirikaiti ari ikantapiintatya japatotapiintaiyani jamanamanaataiyani itsipayitakari iririntzi Jesús, itsipatawo María inaanati, iijatzi pashinipaini tsinaniiti.

¹⁵ Ikanta japatotaiyani kimisantzinkariiti, ikaataiyini 120 atziriiti. Ari jiñaawaitanakiri Pedro, ikantanaki:* ¹⁶ “Iyikiiti, monkaataka okaatzi josankinatakaakiriri Tasorintsinkantsi pairani David-ni, ikinkithatakotakiri Judas jiwatapaintsiri jaakaanteri Jesús. ¹⁷ Jirika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaawitari antawairiki. ¹⁸ Iro kantacha jaakiri kiriiki ipinawiitakariri iyaaripironka, jamanantantaka kipatsi. Ari iparyaakiri janta Judas, jowatziitotanaka, ithonka itankawaitapaaki, ookaporinthakiwaitapaaka iyyiito. ¹⁹ Ikanta ikimaiyakini Jerusalén-jatzi, jiiitakiro kipatsi ‘Iraantsipatha’, ikantziro iñaaniki jirikaiti ‘Acéldama’. ²⁰ Tima osankinarintsiki Salmo-ki, ikantaitaki:

Onkaankithaantiwitya ipanko,

Tikaatsi nampitaiyaawoni.

Ikantaitaki iijatzi:

Intzimi pashini poyaataiyaarini jantawairiki.

²¹ Tzimatsi jaka shirampariiti tsipatapiintakairi iiniro itsipawitai Awinkathariti Jesús, ²² itzimi akaatsitakari owakiraa jowiinkaataka Jesús irojatzi itzinaantaari inkitiki. Akowatzi aminai ankaatairi ñiitakariri Jesús jañagai”. ²³ Ipoña jookoitaki apiti: José, jiiitaitziri Barsabás, irijatzi jiiitsitaitari Justo, ipoñaapaaka Matías.

²⁴ Ari jamanakowintanakari, ikantzi: “Pinkatharí, iiroka yotashiritziriri maawoni, jirika apiti nookotakiri, poñaayinari tsika itzimi piyoshiitakiri iiroka, ²⁵ iriitaki nonkaatairi notyaantapiroritziri nantawaitaimi, poyaataiyaarini Judas-ni opiyaakaashiwaitakari iyaaripironka irirori. Tima Judas, jataki irirori tsika jiyaati”. ²⁶ Ikimitakaantakawo jirikaiti jiñaarita, jiñaatzi iriitaki Matías. Iriira tsipatapaariri jirikaiti 11 Otyaantapiroriiti.

2

Ipokantakari Tasorintsinkantsi

* 1:15 Ikantayitzi jaka kimisantzinkariiti, irijatzi jiiitaitziri “iyikiiti”.

¹ Okanta imonkaatapaaka joimoshirinkaitziro kitiiyyiri “Oyiipataantsi”. Japatotaiyaani maawoni jiyotaani Jesús.* ² Ari omapokashitakari antawoiti poimatapaintsiri ojoyawitapaakawo antawo tampiya, okinapaaki jinoki inkitiki, ookantapaakawo pankotsi japatotaiyakani. ³ Jiñaashitataika paampashithakiirikitapaintsiri, jookantapaakari apanipaini ikaatzi apatotainchari. ⁴ maawoni jinampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi. Ari jitanakawo jiñaawaiyitanakiro pashiniyitatsiri ñaantsi, iriitaki Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayitziri Judá-mirinkaiti poñaayitachari intaina pashiniki nampitsi. Iriiyitaki pinkathatasorintsiiti. ⁶ Ikanta ikimaitakiro poimatapaintsiri, ipokaiyapaakini ojoyiki atziri, tii jiyotawakiro oita kantachari, tima ikimathatakiro apanipaini ñaantsi okaatzi jiñaawaiyitzi, irootaki iñaani. ⁷ Iyokitzi ikantawakaanaka, josampitawakaiyani: “¿Tiima Galilea-jatzi jinatzi ñaawaiyitakirori pashiniyitatsiri ñaantsi? ⁸ ¿Litama akimantariri jiñaawaiyitziro añaanipaini aaka? ⁹ Tima akaayitakiri jaka Parto-jatzi, Medo-jatzi, Elam-jatzi, Mesopotamia-jatzi, Judea-jatzi, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi, ¹⁰ Frigia-jatzi, Panfilia-jatzi, Egipto-jatzi, Africa-jatzi okaakitapai Cirene. Tima akaatakiri iijatzi poñaayitachari Roma, Judá-mirinkatatsiri, kaari Judá-mirinkawitachari pairani. ¹¹ Iijatzi Creta-jatzi, Arabia-jatzi. Ari akaatakiri maawoni akimayitakiri jiñaawaiyantawo añaanipaini, ikinkithatakotziri Pawa itasonkawintantzi”. ¹² Iyokitzi ikantawakaanaka atziripaini, tii jiyotzi iita jiñiiri. Ikantawakaiyani: “¿Oitama jiroka?” ¹³ Iro kantacha tzimatsi iijatzi atziri thainkantaniri, ikantayitzi irirori: “¡Ishinkitaiyatyaani jirikaiti!”

Itanakawori ikinkithatanakiri Pedro

¹⁴ Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakari ¹¹ Otyaantapiroriiti, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantzi: “¡Ajininká! ¡Jerusalén-jatziiti! Pinkimisantawakina onkantya piyotantyaari. ¹⁵ Piñaajaantakima iirokaiti ishinkitayia jirikapaini. Tii, tima owakiraa ijinokitapaaki ooryaatsiri.† ¹⁶ Imonkaatatya josankinatakiri pairani kamantantaniri, Joel-ni, ikantaki: ¹⁷ Ikantzi Pawa: Tzimatsi awisatsini iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

* **2:1** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantayitzi “Pentecostés”.

† **2:15** Kantakotachari jaka “ijinokitapaaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 3”. Okaatzi jamitari Judá-mirinkaiti irirori, tii ishinkitanita owakiraa onkitiiyyitamanai.

Ari notyaantakiniri atziriiti Notasorinka okimiwaitakawo isakopiroitatyinirimi.

Ari inkinkithatakoyitanaina itomiiti iijatzi irishintoiti.

Ari jiñaawiyayitayata mainariiti,

Ari imishiyitaki antariyitapaintsiri.

¹⁸ Ari nonkimitaakiri mainaripaini jompirayitari, iijatzi mainawopaini.

Notyaantainiri Notasorinka paata, ari inkinkithayitai.

¹⁹ Ari jiñiitaki inkitiki kaari jiñiitapiintzi.

Jiñaitiro kipatsiki iraantsi, paampari, antawo kachaaryiinka.

²⁰ Impoña jiñaitiri ooryaatsiri intsiwakimati,

Jiñaitiri iijatzi kashiri inkimityaawo iraantsi,

Irootaintsi imonkaataiya kitiiyyiri impiyantaiyaari Pinkathari.

Tima antawo jowaniinkawo onkantaiya.

²¹ Inkaati pairyaanairini Pinkathari, jawintaayitaari, iriyyitaki awisakoshiritaatsini.

²² ¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! Pinkimaiyini nonkanti.

Piñagayakirini iiroka, jirikaranki Jesús Nazaret-jatzi, iriitaki jotyaantakimiri Pawa. Itasonkawintayitakimi, joñaagayitakimiro okaatzi kaari piñaawitayani pairani.

²³ Iro kantzimaitacha, jamayiitapaakimiri pairani jirika, powamaakaantakiri iirokaiti ipaikakotantakariri kaaripiroshiririiti, ari imonkaatakari onkaati awijyomotirini, tima irootaki ikinkishiritsitakari Pawa. ²⁴ Ikanta jowiriintairi pairani Pawa ikamawitaka, tii ishinitanairi inkimaatsiwaitaiya. Tima tii aawiyajaitziri kaamanitaantsi.

²⁵ Tima iri josankinatakotakiri iijatzi pairani David-ni, ikantaki:

Noñaapiintziri Nowinkathariti itsipatana.

Tima isaiki irirori nakopiroriki, tikaatsi iitya kitsirinkinani.

²⁶ Irootaki nokimoshiritantari,

Kaminiwaanti nokanta nothaaminta.

Iriitaki noyaakopirotai, nawintagaiyaari.

²⁷ Tima iiro pookawintanawo noshiri sarinkawiniki aririka nonkamawitayata.

Iiro pishinitziro iijatzi nowatha ompathai, pitasorintsiti ninatzi.

²⁸ Piyotaakinawo tsika nonkantya nañaashiritai.

Ojyiki poimoshirinkaina aririka nontsipataimi.

²⁹ Iyikiiti, ayotaiyini aaka tii iri achariniiti David-ni kinkithatakotachani jaka, aña kamataiki pairani irirori, ikitaitakiri, irojatzi isaiki iroñaaka. ³⁰ Tima Kamantantaniri jinatzi irirori, jiyotsitaka pairani tzimatsi ikajyaakaakiniriri

Pawa, ari impinkatharitakairi incharinityaari.‡ 31 Tima okimiwaitakawo jiñaakityiromi David-ni, ikinkithatakotakiro jañagai Cristo, ikinkithatakotakiri iiro isaiki Sarinkawiniki, iiro opathai iijatzi iwatha. 32 Iriitaki jañaakagairi Pawa jirika Jesús. Imapirotatya, maawoni noñagayairini naaka. 33 Aritaki tzinagaa, isaikimotapairi jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantapai. Ari imonkaatari okaatzi ikajyaakaitsitakariri pairani Ashitariri, aritaki jotyaaantakiniri Tasorintsinkantsi okimiwaitakawo isakopirotaityiinirimi. Irootajaantaki piñaayitakiri iroñaaka. 34 Tima kaari David-ni tzinagaachani inkitiki, aña iriitaki ñaawaitakirori pairani jiroka, ikantaki: Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti: Pisaikapai nakopiroriki ampinkathariwintanti. 35 Irojatz paata nowasankitaantaiyaariri kisaniiintzimiri, ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto. 36 ¡Ajyininká! iro kamiithatatsiri ayotaiyironi jiroka maawoni aakaiti ichariniyitai Israel-ni. Jirika Jesús pipaikakotakaantakiri iirokaiti, iri Ipinkatharitakaakiri Pawa, irijatzi-ita Cristo”. 37 Okanta ikimaiyawakini ikaatzi apatotainchari, antawoiti jowashiritakoniintaiyanakani, josampitanakiri Pedro, iijatzi pashinipaini Otyaantapirori, ikantaitanakiri: “Iyikiiti, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?” 38 Ari jakanakiri Pedro: “Pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Jesucristo, pimpairyayitanairi. Iro jiyotantaityaari ipiyakotaimiro Pawa pikaaripirowitaka, ari inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi. 39 Irootaki ikajyaakaitsitakimiri iijatzi iiroka, irojatz ikajyaakaitsitakariri pitomipaini, ikaatzi nampiyitawori intaina. Tima maawoni ikaimashiriyitairi, irijatzi ikajyaakaitsitakariri iijatzi irirori”. 40 Ojyiki okaatzi ikinkithatanakiri Pedro, ishintsithatanakiri iijatzi, ikantanakiri: “¡Powawisaakoshiritaiya! ¡Pintainaryiiaari atziriiti kinashiwaiyitainchari!” 41 Irojatz ikimisantantanakari ojyiki atziri, owiinkaayitanaka, ikaatzi 3,000 kimisantanantsiri. 42 Oisokiro jowanakiro okaatzi jiyotaayitakiriri Otyaantapirori, kamiitha jaapatziyawakaanaa. Ari ipitoryaapiintaiyironi tanta, jaakowintanakawo iijatzi jamanamanaiyani. §

‡ 2:30 Tzimatsi osankinarintsi pairyiiriri Cristo isaikimotairi Pawa tsika ipinkathariwintantzi irirori. § 2:42 Kantakotachari jaka “ipitoryiirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikami-motantaki. Ari ikantziro jatyootawakaiyani, ipitoryiirori tanta, jowaiyani, jiraiyini iijatzi imiri. Tima jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo jiwyaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintaitakiri, ikantaitzi “Pimpitoryiirori tanta”.

Jañaantari itayitanakawori ikimisantzinkaritzi

⁴³ Iyokitzi ikantawintaiyakawoni jiñaakiro itasonkaw-intantayitaki Otyaantapiroriiti, jantayitakiro kaari jiñiitapiintzi. ⁴⁴ Ojyiki jaapatziyawakaanaka ikaatzi kimisantanaatsiri, jantitaawakaanaawo okaatzi tzimimoy-itziriri. ⁴⁵ Ipimantayitziro tzimimoyitziriri. Jayi kiriiki ipayitziro kimisantanaatsiri ikaatzi ashironkaayitachari. ⁴⁶ Ari ikantaitanakitya kitiiyyiriki jaapatziyawakaanaa japatotaiyani tasorintsipankoki. Tii jowajyaantanakiro ikaimawakaiyani ipankoki jatyootawakaiyani, ari ipitoryihiro tanta. Kimoshiri ikanta itsipatawakaiyani, itsinampashiriyitanai. ⁴⁷ Ithaamintapiintanakari Pawa. Iro inimoyitakiriri atziriri jiñaayitakiro tsika ikantayitanaa. Ari okantaitanaatya kitiiyyiriki jojyiñaanairi Awinkathariti kimisantzinkariiti inkaati awisakoshiriyitaatsini.

3*Joshinchagaitziri kisopookiri*

¹ Okanta pashini kitiiyyiri, aritaki tsiniriityaanaki jamanapiintaitantari. Ari itonkaanakiri Pedro itsipatanakari Juan, jiyaatiro tasorintsipankoki.* ² Ari itonkiyotakotantaka jamaitziri shirampari kisopookitatsiri. Ari ikantsitayya owakiraa itzimapaaki. maawoni kitiiyyiri jamaitapiintziri omooki tasorintsipanko jiitaitziro “Owaniinkaanto”. Ari isaikapiintziri impashitantaityaariri kiriiki ikamiyitziro tyaayitatsiri. ³ Ikanta jirika jiñaawakiri Pedro itsipatakari Juan, iro intyaantapaatyaawomi tasorintsipankoki, ikamitawakiri impashitanatyaari kiriiki. ⁴ Ari ikimpoyaanakiri. Ikantziri: “¡Pamininal!” ⁵ Ikimisantatzi shirampari, jiñaajaantaki impatyiri tsika oitya. ⁶ Iro kantacha Pedro, ikantanakiri: “Tii itzimi noiriikiti, tii itzimi iijatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotimiri. ¡Pinkatziyi! ¡Paniitai! Nompairyimiri Jesucristo Nazaret-jatzi, iriitaki matimironi”. ⁷ Jakotashitanakiri, ikathatakiri, jowatziyakiri. Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki iijatzi ijyoonkitziki. ⁸ Ari jomiyanaaka ikatziyanaka, aniitanaki. Ari itsipatanakari jirikaiti ityaapaaki tasorintsipankoki, anii-aniiwaitanai, mitaamitaawaitanai, ithaamintanaari Pawa. ⁹ Ithonka jiñaitakiri janiitanai, ikimakiri iijatzi ithaamintanaa. ¹⁰ Iyokitzi ikantaitanakiri jiñaitakiri, tii ikompiitawakari jirika shirampari, iriitaki kamitantapiintatsiri impashitaityaari omooki tasorintsipanko, jiitaitziri “Owaniinkaanto”.

Ikinkithatakaantzi Pedro ityaapiintaitzi tasorintsipankoki

* **3:1** Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

¹¹ Ikanta kisopookiwitachari, tii jookani jowanakiri Pedro itsipatakari Juan. Iyokitzi jowanakiri atziriiiti, thaankipiroini ipiyowintapaakari awisatapishitzi tasorintsipankoki jiiitaitziro “Jashi Salomón”. ¹² Ikanta jiñaawakiri Pedro, ikantawakiri: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¿Litama piyokitziwintantanari naaka? Iiro pikinkishiriwaitashita naaka ashitawo noshintsinka, naaka tasorintsi nimatantariri naniitakagairi jirika. ¹³ Aña Iwawani Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, iwawanitanakari iijatzi achariniiti, iriitaki matakirori jiroka, impinkathaitantyaariri Itomi Jesús, paakaantakiri iirokaiti janta jiwariitiki. Ikowawitaka Pilato jomishitowakaantairimi, tii pikowimaita iirokaiti. ¹⁴ Iriitakimi pomishitowakaantaimi Tasorintsitatsiri, matzirori itampatzikashiritzi, aña pomishitowantashitaari tsitokantzinkari. ¹⁵ Ari okanta pipiyakaantakariri añaakaashiritantatsiri. Iro kantacha Pawa jañaakagairi. Noñagaiyakirini naakaiti jañagai. ¹⁶ Okaatzi oshinchagairiri jirika shirampari piñaapiintziri iirokaiti, iro matakaakiriri jawintaashiritanaawo nopairyaakirira Jesús. Irootaki piñaantariri iroñaaka ishintsitai tyaaryoopiroini. ¹⁷ Iyikiiti, niyotzi naaka, tii piyopirotziro okaatzi pantayitakiri, ari ikimitakari iijatzi pijiwaripaini. ¹⁸ Iro kantacha Pawa, ari ikinakairo jimonkaatziro okaatzi ikinkithatakaayitakiriri maawoni Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Aritaki inkimaatsitakaitatyaari Cristo paata’. ¹⁹ Irootaki, pimpiyashitantaiyaariri iirokaiti Pawa, powajyaantayitairo piyaaripironka, onkimiwaityaawomi jogyitakotaatyiiromi pikaaripirowitaka. Ari piñagairo intsipashiritaimi Awinkathariti, ijamparyaakoyitaimi. ²⁰ Aritaki jotyaantairi Pawa iijatzi Jesucristo, tima ikajyaakaitsitakimiro pairani aritaki impiyi. ²¹ Onkantawitatty iroñaaka, ontzimatyii isaiki Jesucristo inkitiki irojatzii inintapaititantyaari Pawa jowakiraatakagairo maawoni okimiyiwita pairani. Tima iro ikinkithatakaayitakiriri Tasorintsishiriri Kamantantaniriiti. ²² Irootaki ikinkithatakotakiri pairani Moisés-ni, ikantaki: Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jogyakotapaatyaanawo naaka jotyaantakina. Ajiyininka jinatyii. maawoni inkamantapaakairi, ontzimatyii ankimisantiro. ²³ Tima maawoni kaari kimisantirini Kamantantaniri, ari japiroyiitairi, iiro jiñairi ijiyininkapaini. ²⁴ Ari ikimitsitakari iijatzi Samuel-ni, ikinkithatakotakiro okaatzi añaayitakiri iroñaaka, irojatzii ikinkithatakotakiri iijatzi maawoni pashinipaini Kamantantaniriiti. ²⁵ Iirokayitaki ñiironi okaatzi ikajyaakaantakiri Pawa ikinkithatakotakiri Kamantantaniriiti. Iirokayitaki

ñiironi iijatzí okaatzi ikajyaakaawakaakari pairani Pawa itsipatakari achariniiti. Tima Pawa ikantakiri Abraham-ni: Iri picharini tasonkawintairini maawoni jyininkatawakaachari tsikarikapaini janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jañaakagairi Pawa itomi, ari jitakari jotyaantakimiri iirokaitiki, intasonkawintantimini, maawoni iirokaiti powa-jyaantayitairo piyaaripironka”.

4

Pedro itsipatakari Juan jaayitakiri jiwariitiki

¹ Iinirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayitziri atziriiti, ariitaiyapaakani Ompiratasorintsitaari, itsipatapaakari ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, Saduceo-paini. ² Ikisaiyatyani, tima Pedro itsipatakari Juan jiyotaatziiri atziripaini, ikantayitziri: “Imapiro jañaayitai kamawitachari, iriitaki Jesús oñaagantapaintzirori”. ³ Joirikaitapaakiri, jomontyaakaantakiri irojatzí oñaatamanai, tima aritaki tsiniriityaaki. ⁴ Iro kantacha oyyiki ikaatzi kimayitawakirori kinkitharintsi, ikimisantayitanaki. Jiroka ikaatzi tzimanaintsiri kimisantzinkariiti, ikaataiyini 5000 shirampariiti.

⁵ Okanta oñaatamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maawoni ijiwariti Judá-mirinkaiti, Antaripiroriiti, Yotzinkariiti. ⁶ Ari isaikakiri iijatzí Anás Ompiratasorintsipirori, Caifás, Juan, Alejandro, iijatzí iyyininkamirinkaiti Ompiratasorintsipiroriiti. ⁷ Ikaimakaantakiri jamaitiri Pedro itsipatakari Juan. Josatikaitawakiri niyanki japatotaiyakani, josampitakiri: “¿Litakama shintsitakaimiri pimatantawori jiroka? ¿Litaka pipairyaakiri?” ⁸ Jakanaki Pedro, ñaapiro ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikantanaki: “Pinkathariiti, Antaripiroriiti. ⁹ ¿Iriima piñaantsikowintanari mansiyari noshinchagairi? ¿Pikowatziima piyotaiyini tsika ikanta ishintsitantaari? ¹⁰ Ari nonkamantaiyakimironi, jiyotantyaari maawoni Israel-mirinkaiti. Jirika shirampari atsipataiyakarini jaka, iri Jesucristo oshinchaakiriri, jiiitatziri Nazaret-jatzí. Iriitaki nopairyaakiri, irijatzí pipaikakotakaantakiri iirokaiti. Iro kantzimaitacha jañaakagairi Pawa. ¹¹ Jirika Jesús iri oyyakawori mapi pimanintakiri iirokaiti, pikimitakowaitakari witsikirori pankotsi. Iro kantacha jowatzikaitairi pankotsinampiki ikimitaawo iroorikami tzinkamitsi.* ¹² Tii itzimi pashini kimityaarini Jesús jowawisaakotantzi. Tikaatsi ampairyagai jaka isaawiki kipatsi, apaniroini ikantakaawo Jesús”.

* 4:11 Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

13 Iyokitzi jowaitanakiri Pedro, iijatzi Juan, ikan-taiyanakini piyowintakariri: “Piñiri jirika, tii jiyotaapirowi-itari, iro kantzimaitacha pinkathañaani jowayiitzi. ¿Iriima yotaakiriri Jesús itsipatakari pairani?” 14 Irojatzii itsipatakari Pedro, Juan jirika atziri joshinchagairi. Tii otzimi oitya inkantakotanakiriri. 15 Ipoña jomishitowakaantairi japatotaiyani, ari isaikaiyanakini irirori jiñaanatawakaiyani. 16 Ikantzi: “¿Tsikama ankantirika jirikaiti shirampari? maawoni Jerusalén-jatzi jiyotaiyakini itasonkawintantaki. Iiro amatairo amanakotiri. 17 Thami asaryiimatashityaari, ari onkantya iiro jiyaatakaantawo inkinkithatakotiri Jesucristo, impairyapiintairi”. 18 Ipoña ikaimairi iijatzi. Ikantaiyakirini: “Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús, iiro papiitairo pinkinkithatakotairi, pimpairyayitairi”. 19 Iro kantacha jakanakiri Pedro ipoña Juan, ikantanakiri: “¿Kamithatatsima nompiyathatyaari Pawa, nonkimisantantimiri iirokaiti? Incha pinkantina. 20 Iiro okantzi nowajyaantairo nonkinkithatakoyitiro noñaajaantakiri, nokimajaantakiri iijatzi”. 21 Ikanta jasaryiimawaitakari jiwariiti, ipakagairi. Tima maawoni atziriiti ithaamintanakari Pawa jiñaayitakiro awisayitaintsiri, tii ontzimatyii oitya jowasankitaawintiriri. 22 Jirika shirampari joshinchaakiri, anaaniintanakiro 40 tzimatsiri josarintsiti.

Jamanaiyani kimisantzinkariiti jawin-taashiripirostantyaari iiro ithaawantaiyani

23 Ikanta Pedro ipoña Juan, aritaki ipakagaitairi, jataki japatotaiyani ikaataiyini, ikamantakiri okaatzi ikantakiriri ijiwari Ompiratasorintsitaari ipoña Antaripiroriiti. 24 Aritaki ikimaiyakironi, maawoni jamanamanaataiyanakarini Pawa, ikantziri: “Pinkatharipirori, iirokatakaki witsikakiro inkiti, kipatsi, inkaari, opoña okaatzi tzimantayitawori. 25 Iirokatakaki kinkithatakaakiri pairani pinampiri David-ni, ikantaki:

¿Iitama ikiñaaniwintaiyirini atziriiti?

¿Iitama ikinkishiriwaitashitantakari?

26 Apatotaiyakani pinkathariwintantatsiri jaka kipatsiki, Ipiyoyitaka jiwariiti,

Imaamanitantaari Pinkathari, iijatzi Cristo jiyoshiitakiri.

27 Aritzimaitaka jimatakiro Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsiki, iijatzi Israel-mirinkaiti ipiyotaiyakani itsipatakari pashinijatzii atziriiti, imaamanitakiri Jesús, pitasorintsiti Pitomi, piyoshiitani.

28 Ari okantaka, jimatakiro jirikaiti okaatzi pikinkishiritakari tsika onkantya. 29 Iroñaaka, Pinkathari, paminiro iiroka jasaryiimatakina, pishinitainawo pompirayitaana iiro

nothaawantawaita nonkamantantairo piñaani. ³⁰ Iro pishintsinka poshinjaantyaariri mantsiyayitatsiri. Iro pintasonkawintantyaanari nompairyiiri Tasorintsi Pitomi Jesús”. ³¹ Ikanta ithonkakiro jamanamanaataiyakani, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Shintsi ikantakaanakari Tasorintsinkantsi ikinkithatakotanakiro iñaani Pawa, tikaatsi inthaawantanatya.

maawoni tzimimoyitziriri ari ikaatzi jashitaiyawoni

³² Jyikitanaki kimisantanaatsiri. Apaani okantanaa ikinkishiritanaari. Tii ithañaapithatawakaawo oitarika, ipayitawakaawo kowityiimoyitariri. ³³ Jirikaiti Otyaantapiroriiti iikiro jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañaantaari Pinkathari Jesús. Antawoiti inshironkayitairi Pawa maawoni. ³⁴ Tii itzimawaitzi apaani kowityaaniintawaitatsiri, itzimirika tzimatsini iipatsiti, ipanko, ipimantayitziro. Jayiri kiriiki, ³⁵ ipakiri Otyaantapirori, iriitaki antitaariri maawoni jaantayitari apaanipaini oita ikowiri. ³⁶ Iro jimatakiri Levímirinka jiiitaitziri José, Chipre-jatzi jinatzi, iri jiiitakiri Otyaantapiroriiti irirori, Bernabé. Ojyakaawintachari jiroka wairontsi Bernabé: “Itomi oimoshirinkantaniri”. ³⁷ Jirika shirampari tzimatsi iipatsiti, ipoña ipimantakiro. Jaanakiri owinawo iipatsiti, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

5

Ananías itsipatawo Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashini atziri jiiita Ananías, itsipatakawo iina oita Safira, ipimantakiro irirori iipatsiti. ² Jirika shirampari jaapatziyakawo iina, jimanagaantaki owinawo iipatsiti. Jamakiri tzimagaantapaintsiri, ipapaakiri Otyaantapiroriiti. ³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿iitama pishinitantakariri Satanás inthiyyakaimi, iro pikowantari pamatawitiri Tasorintsinkantsi, pimanagaantaki owinawo piipatsiti?” ⁴ “¿Kaarima iiroka ashiwityaawoni kipatsi? ¿Kaarima iiroka ashityaarini owinawo? ¿Iitama pikinkishiritantakawori pantiro jiroka? Tii iri atziriiti pamatawiti, aña iri Pawa pikowawitakari pamatawitirimi”. ⁵ Ikanta ikimawaki Ananías, tyaanaki, kamanaki. Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi kimayitaintsiri. ⁶ Ipoñaanaka mainariiti, iponatapaakiri, jaanakiri, ikitatakiri.

⁷ Tikira osamanitzi, ari otyaapaaki iina Ananías, tii iyotzi iroori oita awisaintsiri.* ⁸ Josampitawakiro Pedro, ikantziro: “Pinkantina, ¿Arima ikaatzi owinawo?”

* 5:7 Kantakotachari jaka “tikira osamanitzi”, iro ikantayiitsitari iijatzi “3 horas”.

Akanaki iroori: “Jii, ari ikaatzi”.⁹ Ikantziro Pedro: “¿litama paapatziyawakaantakari pikowi piñaantyaari Itasorinka Pinkathari? Jirika ipiyaiyaani aanakiriri piimi ikitatziri, iroñaaka jaitsitanakimi iijatzi iiroka”.¹⁰ Apathakiro okantanaka Safira tyaanaki ikatziyaka Pedro, kamanaki. Ikanta ityagaiyapaakini mainariiti, jiñaapaatziro kamaki. Jaanakiro, itsipatagairo oimi ikitataka irirori.¹¹ Ikanta jiñaitakiro awisaintsiri, antawoiti ithaawaiyanakini kimisantzinkariiti, iijatzi ikimitsitakari ikaatzi kimakoyitakirori awisaintsiri.

Ojyiki itasonkawintantayitaki

¹² Iikiro jiyaataakanakitziro Otyaantapiroriiti japato-tapiintaiyanakani janta awisatapishitaki tasorintsipanko jiiitaitziro “Jashi Salomón”. Iikiro itasonkawintantanakitzi atziriitiki.¹³ Ipinkani jowayitanakiri pashiniiti, tii ikowayitanai intsipatanaiyaari. Iro kantzimaitachari tzimataitatsi ojyiki thaamintapirowintanakariri.¹⁴ Iikiro ipokanakitzi shirampariiti iijatzi tsinaniiti, ojyikitanaki ikaatzi kimisantanairiri Pinkathari.¹⁵ Jamakotapaakiri atziri imantsiyariti jomaryaakoyitapaakiri ishitashiki tsika inkinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Inkinapaakirika Pedro jaka, aririka intsimankantanatyaari kapichiini jaampari, aritaki ishintsitai”.¹⁶ Ari ikimiyitapaakari atziriiti poñaayitainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayitaki ojyiki mantsiyariiti iijatzi ojyiki piyarishiritatsiri, joshinchaayitawakiri maawoni.

Ikisaniintaitanakiri Pedro itsipatakari Juan

¹⁷ Ikanta Ompiratasorintsipirori, itsipatakari ikaatzi aapatziyakariri, jirikaiti Saduceo-paini, ikisaniintaiyakani.¹⁸ Jaakaantakiri Otyaantapiroriiti, jomontyaakaantakiri.¹⁹ Iro kantacha otsiniriwitanaka, pokaki imaninkariti Pinkathari, ishiryaaakotairi, jomishitowayitairi, ikantawairi:²⁰ “Piyaati tasorintsipankoki, pinkinkithatakotainiri atziriiti tsika okantakota owakiraari añaamintotsi”.²¹ Okanta kapichikitiijyiri, ariitaiyapaakani tasorintsipankoki, jitapaawo ikinkithatakaantapaaki. Tiitya jiyotaiyini Ompiratasorintsipirori, apatotaiyachani itsipayitakari jaapatziyani, iijatzi maawoni jantaripiroriiti Israel-mirinkaiti. Ipoña jotyaantaki jamayiitakiri Otyaantapiroriiti jomontyaawiitakari.

²² Ikanta jiyaatashiwitanakari jomontyaani, tii jiñaapairi. Piyapaaka,²³ ikantapaakiri: “Tii añaairi. Irojatzii okanta noñaawitapaakawo ashita kamiithaini, irojatzii ikatziyawita aamaakowintariri. Iro kantacha nashitaryaakowitapaakari,

tii noñaapairi”. ²⁴ Ikanta ikimawaki Ompiratasorintsipirori, ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawakagaiyanakani oityaarika awisatsini. ²⁵ Ari jariitapaakari kamantapaakiriri: “Jirikaiti pomontyaakaantawitakariri iirokaiti, isaikaiyini tasorintsipankoki ikinkithatakaayitziri atziririiti”. ²⁶ Irojatzji jijaantanakariri ijiwari aamaakowintaniriiti, jaanaki oiyiki jatziriri, jamairi iijatzji. Iro kantacha tii jakotashiwaitziri. Tima ithaawantatyaari atziririiti intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jariitakaapaakari, jowawisaapaakiri tsika japatotaiyakani jiwariiti. Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitawakiri, ²⁸ ikantziri: “¿Tiima pikimi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús?’ Iikiro piyootaaziiri maawoni Jerusalén-jatzji. Pikantakotakina iijatzji naaka, pikantzi: ‘Iri owamaakaantakiriri Jesús’”. ²⁹ Ari jakanaki Pedro itsipatakari pashini Otyaantapirori, ikantanaki: “Iri Pawa nonkimisantapirori, iiro nokimisantashiwaitari atziri. ³⁰ Tima imapiro powamaakaantakiri iiroka Jesús, pipaikakotakaantakiri. Iro kantacha jañaakagairi Pawa itzimajaantzi ikimisantakiri pairani acharinini. ³¹ Itzinagairi Pawa, joosaikairi jakopiroriki, itsipataari ipinkathariwintantzi. Iri owawisaakotaini iijatzji. Ikwaki ampiyashiriyitai maawoni aakaiti Israel-mirinkaiti, impiyakotantairori akaaripiroshiriwitaka. ³² Naaka ñaakiro okaatzi jantayitakiri Jesús, ontzimatyii nonkinkithatakotiro. Irijatzji Tasorintsinkantsi matakainawoni, tima iriitaki jotyaantakinari Pawa inampishiritantaiyaana naakaiti nokimisantairi”.

³³ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisanaka, ikowanaki intsitokirimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka apaani janta, iitachari Gamaliel. Fariseo jinatzji irirori, irijatzji yotaantzirori Ikantakaantaitani. Pinkatha jowiri maawoni atziri. Ikantanaki: “Ajiyinká, incha omishitowawakiri kapichiini jirikaiti”. ³⁵ Ipoña ikantzji: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ontzimatyii pinkinkishiritawatya kamiitha tsikarika pinkantiri jirika shirampariiti. ³⁶ Pinkinkishiritakotiri iitachari Teudas, ikantakaapirowaitaka irirori. Japatotaki pairani 400 atziri. Iro kantzimaitachari itsitokamachiitaitakiri Teudas, ithonka itzimpookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁷ Iijatzji okimitaka pairani josankinatakotantari maawoni atziri, itzimawita pashini iitachari Judas, Galilea-jatzji jinatzji. Japatotaki atziri. Iro kantacha itsitokamachiitaitakiri iijatzji irirori. Ipoña itzimpookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁸ Pinkimi nonkantimi naaka:

Iiro pimaamanitziri jirika, piñaashiminthatawatyaari. Iriirika antashiwaitawori inintakaanikiini, ari impiyashitaiya apanirowni, inkimityaari apitiroiti nokinkithatakotakiri. ³⁹ Iro kanzimaitacha, iriirika Pawa matakaaayitziriri okaatzi jantayitziri, iiro pimatzi iirokaiti poitsinampairi. Paamaakowintya pimaamanitzirikari Pawa”.

⁴⁰ Inimotanakiri maawoni kimaintsiri. Ikaimairi iijatzi Otyaantapirori, ipajatakaantakiri, ikantakiri: “Aritapaaki pikinkithatakotziri Jesús”. Irojatzu ipakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishitowaiyanaini Otyaantapirori japatowintaitakari. Thaaminta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitiro ikimitakaantakai aakami iriipirori jowasankitaawintakairi Jesús, apairyiiri”. ⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maawoni kitiiyiri, ikinkithatakaantzi tasorintsipankoki, ikantzi: “Cristo jinatzu jirikaranki Jesús”. Ari ikimitaakirori iijatzi pankotsipainiki.

6

Jiyoyitaki 7 mitakotantaniri

¹ Ikanta ijyikipirotanaki jiyotaani, ñaawaiyitanaki Grecia-paantiri, ikantzi: “Paminiri jantapiintayitakiri Heber-paantiri, ipapiintayitzirowanawontsi kamatsiri oimi, imanintanakiro kaari ijyininkatayita iriroriiti”.

² Ipoñaashitaka 12 Otyaantapiroriiti, japatotakiri maawoni jiyotaani, ikantakiri: “Tii okantzi nookiro nokinkithatakotanairi Pawa naaka, nompapiintantimiri poyaari. ³ Iyikiiti ontzimatyii pamini jaka akaataiyini, inkaati 7 atziri, iriitaki aminakaantapiintironi jiroka.

Pamini kamiithashiritzimotakimiri, yotanitatsiri, inampishiripirotantari Tasorintsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakowintantyaawori naakaiti namanamanaayitya, nonkinkithatakaanti, niyotaantayiti iijatzi”.

⁵ Ikanta maawoni apatotainchari, inimotanakiri okaatzi ikantakiriri. Ari jiyoshiitakiri Esteban, awintaariri kamiitha Pawa, inampishiripirotantakari Tasorintsinkantsi.

Jiyoshiitakiri iijatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquía-jatzi kimitakotaariri Judá-mirinkaiti, tima jirika kaari ijyininka Judá-mirinka pairani.

⁶ Ipoña jaayiitanakiri jirika 7 isaikaki Otyaantapirori, ari jamanamanaatakotawakari, itasonkawintakiri jotzimikapatzii totantakari jako.

⁷ Iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Pawa. Iikiro ijyikipirotanakitzi iijatzi jiyotaani janta Jerusalénki. Ari jimatsitanakawo ikimisantayitanaki oiyiki Ompiratasorintsitaariiti.

Jaakaantaitakiri Esteban

⁸ Ikanta Esteban oyyiki itasonkawintantayitaki atziriiitiki, tima Pawa nishironkatakiriri, ipakiri ishintsinka. ⁹ Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi Judá-mirinka ikaatzi apatotapiintachari jiiitaitziri “Jompirawiitari”. Iriiyitaki poñaayitainchari Cirene-ki, Alejandria-ki, Cilicia-ki, Asia-ki. Jiñaanaminthatakiri Esteban. ¹⁰ Tii ikitsirinkaitziri Esteban, tima imapiro jiyotanitakaakiri Tasorintsinkantsi. ¹¹ Irootaki ikantantakariri iyyininka iwitsikakotiri kaaripirori ñaantsi, inkanti: “Nokimakiri Esteban ithainkimawaitziri Moisés-ni, ari ikimitakiriri Pawa iijatzi”. ¹² Iro owatsimaapirotanakiriri atziriiiti ikisaniintanakiri Esteban, ari ikimitsitanakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. Jaakaantaitakiri, jaayitanakiri japatotaiyani jiwariiti. ¹³ Ari jamaitapaakiri thiiyakotakariri Esteban, ikantapaaki: “Jirika shirampari oyyiki ithainkakiro tasorintsipanko, ithainkakiro Ikantakaantaitani iijatzi. ¹⁴ Nokimakiri ikantaki: ‘Jirika Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi impookakiro tasorintsipanko, impoña jowashiñaayitairo amiyitari aakaiti jiyotaayitairi Moisés-ni’ ”. ¹⁵ Ikanta jiwariiti apatotainchari, ikimpoyaanakiri Esteban, jiñaatziiri ipooki ikimitanakari maninkari.

7

Joipyanakiniri ñaantsi Esteban irojatzii itsitokantaitakariri

¹ Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Imapiroma ikantakoitzimiri?” ² Ari jakanaki irirori, ikantzi: “¡Iyikiiti! ¡Iwaapatiitar! Pinkimi nonkantimi. Pairani isaikawitantakari acharini Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaagakari owaniinkatachari Pawa, tikiraamintha jiyaatanakiita inampityaawo Harán-ki. ³ Ikantakiri: ‘Pookanairo pinampitsiti, pookanairo pijyininkamirinkaiti, piyaati pashiniki kipatsi noñaayimiri naaka’. ⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo inampitsiti iitachari Caldea. Irojatzii ipokantaari inampitaawo Harán-ki. Ikanta ikamai iwaapati, irojatzii jotyaantantakariri Pawa jaka, tsika anampitawo iroñaaka aakapaini. ⁵ Iro kantzimaitacha, tii jashitakaapirotari, tikaachaajaini jashitakaiyaari kapichiini. Ikajyaakaimaitakari impiri paata, aririka inkamaki. Iri ashitaiyaawoni inkaati charinitaiyaarini. Irootaki ikantakiriri okantawitaka Abraham-ni tikiraamintha itzimi jowaiyani. ⁶ Iro kantacha ikantakiri iijatzi: ‘Jiñiiro pinchariniyityaari inampityaawo iipatsitiki pashini atziri. Onkaati 400 osarintsi inkimaatsiwaitya jompirawaitaityaari janta. ⁷ Impoña nowasankitaakiri naaka inkaati ompirawaitatyaarini. Iriima pinchariniyityaari

namairi maawoni jaka nampitsiki, ari jantawaitainari naaka'.⁸ Ipoña ikantakiri Pawa iijatzi pairani Abraham-ni: 'Ontzimatyii pintomishitaanitya, tima tzimatsi ankajyaakaawakaiyaari'. Jimatakiro pairani Abraham-ni. Iijatzi ikimitaakiriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziini 8 kitiijyiri, itomishitaanitakiri. Ari ikimitaakiro Isaac itzimaki pairani Jacob-ni. Ari ikimitaakiri iijatzi Jacob-ni 12 itomipaini, achariniyitanakari aakaiti.⁹ Ikanta jirikaiti, achariniyitaari aakaiti, ikisaniintakiri iririntzi José, ipimantakiri. Ari okanta jariitantakari inampiki Egipto-jatzi. Iro kantacha, ari itsipatapiintakari Pawa,¹⁰ jowawisaakotairi okaatzi ikimaatsiwaiwitaka. Ipakiri yotanitaantsi, irootaki jaapatziyantakariri iwinkathariti Egipto-jatzi iitachari Faraón. Irojatzii ipinkatharitantakari irirori Egipto-ki, ipinkathawintakiri iyyininkamirinkaiti Faraón.¹¹ Ipoña ariitaka antawo tajyitsi janta. Owanaa ikowityaaniintaiyakini Egipto-jatzi. Ari okimitakari iijatzi inampiki Canaán-jatzi. Tii jiñiuro pairani acharinini oitya jowayitaiyaari.¹² Ari ikimakiri Jacob iinitatsi owanawontsi Egipto-ki. Jotyaantakiri itomiiti ramanantakiti.*¹³ Ikanta japiitakiro jiyaataiyini, ari jiyotairi José iririntzipaini. Ari okanta jiyotantakari Faraón iyyininkamirinkaititari José.¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iwaapati Jacob, iijatzi maawoni iyyininka, ikaatzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki.¹⁵ Ari okanta jariitantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikimitakari iijatzi ikaatzi achariniyitanakari.¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyiitanairi Siquem-ki, ikitatairi janta, jamanantakiniriri pairani Abraham-ni itomipaini Hamor.

¹⁷ Okanta imonkaatzimataka okaatzi ikantakiriri pairani Pawa acharini Abraham-ni. Tzimanaki oiyiki iriintsiti ayyininkapaini janta Egipto-ki,¹⁸ irojatzii itzimantakari pashini pinkathari janta Egipto-ki, kaari yotakotirini José.¹⁹ Ikanta jirika pinkathari, oiyiki jamatawitakiri ayyininka, jowashironkaawaitakiri. Ishintsiwintakiri jookayitiri iinchaaniki, inkamantyaari, iiro iyyikitanta.²⁰ Aripaiti itzimakiri Moisés irirori. Iriitaki jirika iintsi kamiithatzimotakiriri Pawa. Ikaatzi mawa kashiri jimanawitakari ipankoki ashitariri.²¹ Okanta imonkaapaititapaaka jookawintantyaariri inkamimi, oñaakiri irishinto Faraón, aakiri, otzikatakari okimitakaantakiri iriitakimi owaiyani iroori.²² Ari ikantakari Moisés-ni jiyotantakawori okaatzi jiyotanitari

* 7:12 Kantakotachari jaka "owanawontsi", irootaki ikantayiiitzi iijatzi "trigo".

Egipto-jatzi. Ñaapirori shirampari jinaki, iroopiro okantaka jantayitakiri.

²³ Ikanta otzimaki 40 josarintsiti Moisés-ni, ikowaki jariityaari iyyininkapaini, Israel-mirinkaiti. ²⁴ Iro kantacha jiñaapaaki Egipto-jatzi jowasankitairi iyyininka. Ipiyakowintapaakari Moisés iyyininka, itsitokakiri Egipto-jatzi. ²⁵ Jiñaajaantaki Moisés-ni ari inkinkishiritaiyatyaani iyyininkapaini, iriitaki jotyaantakiri Pawa jookakaawintairi. Iro kantzimaitacha jirikaiti tii jiyotakotaiyirini. ²⁶ Okanta okitiiyyitamanai, jiñaaki jantawakaiyani iyyininka. Ari ikowawitaka Moisés jookakairimi, ikantawitapaakari: 'Iro powashironkaawakaiyani pantawakaa, pijyininka powawakaiyani'. ²⁷ Ikanta iyyininka Moisés, jotatsinkawakiri. Ikantziri: '¿Iitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti? ¿Pikowatziima iiroka piyakawintina? ²⁸ ¿Pikowatziima pitsitokina pikimitaakiri chapinki Egipto-jatzi?' ²⁹ Ikimawaki Moisés ikantakiriri iyyininka, shiyanaka. Jataki iipatsitiki Madián-jatzi. Ari isaikakiri nampitsinintsiki, irojatzii itzimantakari apiti itomi.

³⁰ Okanta awisaki okaatzi 40 osarintsi. Janta otzishimashiki, okaakitapai otzishi iitachari Sinaí, ari joñaagakari imaninkariti Pawa, ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³¹ Iyokitzi jowanakiro Moisés jiñaakiri. Ikowajaantzi jaminiro okaakiini, ari ikimakiri Pinkathari jiñaanatziiri, ikantziri: ³² 'Pawa ninatzi naaka, naakataki ipinkathataki picharini, Abraham, Isaac, iijatzi Jacob'. Ari ithaawanakiri Moisés, okawaitanaka, tii ikowi jaminairo. ³³ Ipoña ikantanakiri iijatzi: 'Pinothopairi pi-zapato-ti, tima pikatziyantatyaawo kipatsi notasorintsi pathatakaakiri. ³⁴ Noñaakiri janta Egipto-ki niyoshiitakiri pijyininkapaini, oyyiki jashironkaawaitaka. Nokimakiri jatikashiriwaitaiyakani. Irootaki nopokantakari nookakaawintairi. Irokataki notyaanti janta Egipto-ki pantiro'.

³⁵ Tima pairani jimanintawiiitakari Moisés-ni, ikantaitakiri: '¿Iitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti?' Aña iriitajaantaki jotyaantakiri Pawa impinkathariwintairi iyyininkapaini, iri ookakaawintairini iijatzi. Iriira matakairini imaninkariti Pawa jiñaakiri ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³⁶ Irijatzi Moisés-ni omishitowairiri pairani ajyininkapaini Egipto-ki, oyyiki itasonkawintantzi janta. Ari ikimitaakiro iijatzi inkaariki jiiitaitziri 'Kityonkaari', iijatzi okimitaka isaikawaiwitantakari okaatzi 40 osarintsi otzishimashiki. ³⁷ Irijatzi Moisés-ni kantakiriri pairani ajyininkapaini: 'Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojyakotapaatyaanawo

naaka jotyaantakina. Ayyininka jinyati'.³⁸ Irijatzi Moisés-ni apatotakiriri pairani ayyininkapaini janta otzishimashiki, ikinkithawaitakaakiri maninkari otzishiki Sinaí, itsipayitakari ayyininkapaini. Iriitaki aajaantakiro añaaakaaniri ñaantsi, irojatzi jowawisaantakairori aakaiti.³⁹ Iro kantacha tii ikowi achariniiti inkimisantiri Moisés-ni, oyyiki ipiyathatakari. Iro ikowaiyakini impiyaimi inampiki Egipto-jatzi.⁴⁰ Iro ikantantakariri Aarón-ni: 'Iriiwitaka Moisés owawisaakowintanari Egiptoki. Iro kantacha tii ayotzi iita awijyimotakiriri kaari ipokanta jiyatzi chapinki otzishiki Sinaí. Piwitsikina nowawanitaiyaari'.⁴¹ Ari jiwitsikaitakiniri kimiwitayaarini iwankiri vaca. Ikowaiyakini inkimitakaaniri Pawa. Jowamaakiniri ipirapaini joimoshirinkantayaarini iwawani. Aña iriwiitaka witsikakiriri.⁴² Irootaki, jintainaryaantanakariri Pawa jirikaiti, ishinitanakiri impinkathatairi oorintayitachari inkitiki, tima iriitaki josankinatakotsitakari Kamantantaniriiti, ikantaki:

¡Israel-mirinkaiti! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaini pitaapiintziri?

Tima iro pantapiintakiri okaatzi 40 osarintsi janta otzishimashiki.

⁴³ Aña iri Moloc pipinkathatashitapiintakari, pikinakinatakaapiintakiri ipankojyitaitziri.

Ari pikimitapiintakiri jiwawanitashiitari kimitariri impokiro jiiitaitziri Renfán,

Pipinkathatashiwaitakari piwitsikayitani iirokaiti.

Irootaki noshiniantimiri jaayiitimi intaina panaanakiro Babilonia.

⁴⁴ Isaikawaitantakari pairani achariniiti otzishimashiki, otzimomotziri tasorintsithaanti. Ari jowakoitziro josankinari Moisés-ni. Jiroka tasorintsithaanti, irootajaanitaki jiwitsikakaanitaki Moisés-ni tsika okantajaanitaki joñaagakiri Pawa.⁴⁵ Irootaki jiroka jaajaapiintakiri pairani achariniiti, irojatzi jariitantakari kipatsiki ontzimi jashitaiyaari. Iro jamayitairi ijiwatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashiwitawori iipatsiti, ikantakaari Pawa. Ari ikantaitatziiro joisokirotakawo tasorintsithaanti, irojatzi itzimantakari pairani David-ni.⁴⁶ Ikanta pinkathari David, oyyiki jaapatziyakari Pawa, ikantaki irirori: 'Tima iiroka Pawa ipinkathataki pairani Jacob-ni, pishinitina naaka niwitsikimi pankotsi pisaikantayaari'.⁴⁷ Iriitzimaitaka Salomón witsikakiniriri tasorintsipanko.⁴⁸ Iro kanzimaitacha Pawa, Jinokijatzi tii inampitantawo pankotsi jiwitsikani atziri. Iro ikinkithatakotakiri Kamantantaniri, ikantaki:

⁴⁹ Jiroka ikantakiri Pawa:

Irootaki inkiti nosaikantakari nopinkathariwintantzi.
Irooma kipatsi nimakoryaakiiminto inatzi.

¿Tsikama onkaatika pankotsi jiwitsikayiitnari?

Iro nimonkaatawo nimakoryaantyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka witsikayitakiro maawoni tzimayitatsiri?

⁵¹ Iikiro ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha iirokaiti, ari pinkantapiintatya pikisoshiritzi, tii pikimisantanitzi, pikimitakari pashinijatzi atziri kaari ajyininkayita. Pashi powapi-intakiro pipiyathatakari Tasorintsinkantsi pikimitakoyitaari pichariniiti’. ⁵² ¿Tzimaajaitatsima apaani Kamantantaniri kaari inkimaatsitakaawaitaitya pairani pichariniiti? Jowamaayitakiri ikaatzi kinkithataintsiri, ikantaki: ‘Aatsikitaki matzirori itampatzikatzi’. Aritaki pokaki iroñaaka matzirori, iriitaki pipithokashitakari iirokaiti, pitsitokakiri. ⁵³ Tima iirokaiti yoyiwitawori Ikantakaantaitani okaatzi jiyotaaw-itakari maninkari, iro kantacha owanaa pipiyathataka”.

⁵⁴ Ikanta ikimayawakini apatotainchari, antawo ikisanakiri Esteban, jatsikaikitashitanakari. ⁵⁵ Iriima Esteban inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi, jaminanaki inkitiki, jiñaakiro jowaniinkawo Pawa, jiñaakiri iijatzi Jesús ikatziyaka jakopiroki Pawa. ⁵⁶ Ipoña ikantanaki: “¡Pamini! Noñaakiro inkiti ashitaryaanaka, noñaakiri Itomi Atziri ikatziyaka jakopiroki Pawa”. ⁵⁷ Ari joypipikanakiro ikimpita jirikaiti. Ikaimaiyanakini shintsiini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakiri. ⁵⁸ Jaayiiitanakiri othapitapaa nampitsi. Ari jitapaakari itsitokantari mapi, jaatonkoryaiyanakironi iithaari, jookanakiniri mainari iitachari Saulo, ikantanakiri: “Paminawakinawo noithaari, nontsitokawakiriita”. ⁵⁹ Ikanta itsitokaitziri Esteban, jamanamanaatanakari irirori Pawa, ikantziri: “Nowinkathariti Jesús, jatashirinkatakina noñaapaimi”. ⁶⁰ Ari jotzirowanakari, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantanaki: “Nowinkathariti, iiro poipiyiniri jiroka kaaripironkantsi”. Ithonkakiro jiñaawaitaki jiroka, makoryaanaki.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kimisantzinkariiti

¹ Ikanta Saulo jaminakotakiri Esteban itsitokaitziri, ikantanaki irirori: “Ariwí, kamaki Esteban”. Aripaiti jitaanakawo ipatzimaminthataitziri kimisantzinkariiti Jerusalén-ki. Irootaki ishiyantanakari maawoni Judea-ki, ikinanaki iijatzi nampitsiki Samaria. Iiniromaita isaikanaki Otyaantapiroriiti. ² Ikanta pinkathatasorintsitaniri ikitatakiri Esteban, antawoiti jiraakowaitakari. ³ Iriima Saulo ikowanaki irirori japirotirimi kimisantanaatsiri.

Jiyaatashitapiintakiri ipankoki, jinoshikayitziri shirampari, tsinani, maawoni. Jomontyaakaantayitakiri.

Ikinkithaitziro Kamiithari Ñaantsi nampitsiki Samaria

⁴ Ikanta maawoni shiyayitanainchari, jatayitanaki pashiniki nampitsi. Ikinkithatakoyitakiro Kamiithari Ñaantsi janta. ⁵ Ikanta Felipe, iriitaki shiyainchari iijatzi, ariitaka nampitsiki Samaria. Ikinkithatakotapaakiri Cristo. ⁶ Ari japatotapaaka maawoni atziripaini, jowakimpitatakawo ikinkithatziri Felipe, tima jiñaayitakiro itasonkawintantapaaki iijatzi. ⁷ Joshinchaayitai oiyiki atziri piyarishiritatsiri. Antawo ikaimayitzi piyari ishiyayita. Oiyiki atziri kisopookiwitachari, kaari kamiithawitachani iitzi, joshinchaayitairi maawoni. ⁸ Irootaki ikimoshiritantakari maawoni nampitawori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzimatsi janta iitachari Simón. Jyiripiyaari jinawitaka pairani. Jamatawitaki oiyiki atziri nampitawori Samaria-ki. Owanaa ikantakaapirowaitaka. ¹⁰ Jawintaapiintawitakari atziiriiti, jiwariiti, maawoni, ikantayitzi: “Thami ankimisantiri, tima jirika Simón jimatakiro jiñaawiyatari Pawa”. ¹¹ Ikimisantaitziri Simón maawoni ikantayitzi. Oiyiki osarintsi jiyokitziwintaitakiri jantawiyarinkakiini. ¹² Iro kantacha jariitapaaka Felipe, jiyotaantapaakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kinkithatakotziri iijatzi Pawa impinkathariwintantai. Jowiinkaayitanaka shirampariiti, iijatzi tsinanipaini. ¹³ Ari jimatsitanakawo iijatzi Simón irirori, ikimisantawitanaa, owiinkaawitaka iijatzi. Joyaatyaatani jowanakiri Felipe, jiñaakiri itasonkawintantayitzi. Iyokitzi jowakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantapiroriiti saikatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri Samaria-jatzi ikimisantayitairo iñaani Pawa. Irootaki jotyaantantakariri Pedro itsipatanakari Juan. ¹⁵ Ikanta jariitaiyakani Samaria-ki, jamanamanaatakotapaakari kimisantzinkariiti, inampishiritantyaariri Tasorintsinkantsi. ¹⁶ Apa ipairyaakiri Awinkathariti Jesús jowiinkaayitakiri. Tikiraamintha inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, jotzimikapatziitotantakari jako apaanipaini. Ari inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Jiñaakiri Simón jantakiri Otyaantapirori, jotzimikapatziitotantakari jako atziri, jinampishiritantaari Tasorintsinkantsi, ipinawitanakari irirori Otyaantapirori, ¹⁹ ikantanakiri: “Jirika kiriiki, pimpina naaka pishintsinka, nonkimitantimiri

iiroka, nonampishiritakaantyaariri Tasorintsinkantsi nojyininka, notzimikapatzii totantyaari nako”.²⁰ Ari jakanakiri Pedro, ikantziri: “¡Ari pintsipatawiitaiyaari piiriikiti pimpiyashitaiya! ¿Piñaajaantakima ari pamanantantatyaawo piiriikiti ipashitantari Pawa?²¹ Iiro pimamachiitziro pinkimitakotyaanawo naaka, jiñaakimi Pawa tii pitampatzikashiritzi.²² Powajyaantairo piyaaripironka, pinkowakotairi Pawa, añaawakiro aririka impiyakotaimiro pikinkishiriwitakari.²³ Niyotakimi naaka, oyyiki pikisashiriwaitaka. Ari pikantapiintatya pikaaripiroshiriwaitzi”.²⁴ Ipoña jakanaki Simón, ikantanaki: “Pamanakotaina Pinkathariki, iiro awijyimotantana pikantakinari”.

²⁵ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, ithonkakiro ikinkithatakotakiri Pawa. Ipoña ikinayitanaki pashiniki nampitsi okaatzi saikatsiri Samaria-ki, ikinkithatakiro Kamiithari Ñaantsi. Ari ipiyaiyaani Jerusalén-ki.

Felipe iijatzi Etiopía-jatzi

²⁶ Ikanta imaninkariti Pawa, jiñaanatakiri Felipe, ikantziri: “Piyaati nampitsiki iitachari Gaza, pimpampithatanakiro aatsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzi janta”. Tima jiroka aatsi irootaki kinachari otzishimashiki.²⁷ Jataki Felipe. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari Etiopía-jatzi. Jiwari jinatzi. Iriitaki kimpoyiiri kiriiki janta Etiopía-ki opinkathariwintantzi tsinani iitachari Candace. Ipoñagaatyaawo irirori Jerusalén-ki ipinkathatziri Pawa.*²⁸ Iro jiyaatairo irirori inampiki, isaikantakawo ishiyakominto, jiñaanatziro josankinari Kamantantaniri Isaías-ni.²⁹ Jiñaanashiritanakiri Tasorintsinkantsi jirika Felipe, ikantziri: “Piyaati, pontsitotyaari shiyakotainchari”.³⁰ Ikanta ipokashitapaakiri Felipe, ikimatziiri Etiopía-jatzi jiñaanatziro josankinari Isaías-ni. Ari ikantziri: “¿Pikimathatziro piñaanatziri?”³¹ Ari ikantzi Etiopía-jatzi: “¿Tsiika onkini nonkimathatiro, tii itzimi iitya yotainawoni? Pimpoki iiroka, pintsipatina”.³² Jiroka Osankinarintsi jiñaanatziri:

Ikimitakaitakiri jaayitzi oijya jowamaitiri.

Ikimitakari oijya tii ikaimawaitzi jamiiyiitiri,

Ari ikimitakari iijatzi irirori, mairi ikantaka.

³³ Tsinampashiri ikantakaitakari, tii otampatzikatzi okaatzi ikantakoitakiriri.

Ari jowamaitakiri, tiimaita itzimi jowaiyanipaini irirori.

* 8:27 Kantakotachari jaka “Jiwari jinatzi”, totaanikiri inatzi. Tima iro jamitaiyarini pairani ikaatzi saikapankoyitziro pinkathari, itotaanikiyiitziro, onkantya iiro jowaiyantakaantantayita ipankoki pinkathari.

³⁴ Ikanta jirika jiwari Etiopía-jatzi, josampitanakiri Felipe: “Pinkantina. ¿Litaka ikinkithatakotziri Kamantantaniri? ¿Irijatzima kinkithatakotacha? ¿Pashinima ikinkithatakotzi?”
³⁵ Ari jitanakawo Felipe ikinkithatakaanakiri josankinari Isaías-ni, ikinkithatakotanakiniri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesús.
³⁶ Okanta osamaniityaaki, ikinimotapaakiro jiña, ikantzi Etiopía-jatzi: “Jiroka jiña. ¿Iroma okantzi nowiinkaatyaa naaka?”
³⁷ Jakanakiri Felipe, ikantziri: “Pinkimisantapirotanakirika, ari onkantaki”. Ikantzi Etiopía-jatzi: “Nokimisantzi, iriitaki Jesucristo Itomi Pawa”.
³⁸ Ari jowatziyakaantapaakiro ishiyakominto Etiopía-jatzi. Ayiitanaki apitiroiti, jatanaki jiñaaki. Ari jowiinkaatakari.
³⁹ Ikanta itonkaanai jiñaaki, jaanairi Felipe Tasorintsinkantsi. Jirika jiwari Etiopía-jatzi, tii jiñaanairi tsika ikinanaki. Iro kantacha jirika atziri kimoshiri ikanta jiyaatai irirori.
⁴⁰ Iriima Felipe jiñaashitaawo isaikapai Azoto-ki. Ipoña jawisaki pashiniki nampitsi ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi, irojatzii jariitantaari Cesarea-ki.

9

Pashinishiritai Saulo (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tii jowajyaantziro jasaryiimayitari jowamairi jiyotaani Pinkathari. Irootaki jiyaatashitan-takariri ijiwari Ompiratasorintsitaniri Judá-mirinka,
² ikantapaakiri: “Posankinatiniri Ompiratasorintsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkantiri: ‘Pishinitiri Saulo jaayitiri tsipatanaariri jiiitatziri “Aatsi”. Intyaayiti japatoyiitapiinta, joojoyitiri shirampari iijatzii tsinani, jamakiri jaka Jerusalén-ki’ ”.
³ Iro jariitzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakiri morikanaintsiri inkitiki, joorintapaaka ikatziyaka Saulo.
⁴ Tyaanaki Saulo. Ikimatzi ñaantsi inkitiki, ikantaitzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Litama pipatzimaminthatantanari?”
⁵ Jakanaki Saulo, ikantzi: “¿Litama iiroka Pinkathari?” Ari ikantaitanakiri: “Naakataki Jesús pipatzimaminthatakiri. Iirokataki owasankitaawaitacha apaniirini, okimiwaitakawo pimpaikatziyaaawomi thoyimpithowari”.
⁶ Ikanta Saulo, ompitawaitanaka ithaawanaki, ikantanaki: “Pinkathari, iita pikowiri nantairi naaka”. Ari ikantanakiri Awinkathariti: “Pinkatziyi, piyaati nampitsiki. Ari inkamantaitimiro oitya pantiri”.
⁷ Owanaa ithaawanaki ikaatzi oyaatakiriri Saulo, tima ikimawakiro iijatzii irirori ñaantsi, tii jiiimaitari ñaawaitatsiri.
⁸ Ipoña ikatziyawitanaa Saulo. Ikowawita jokiryiima, tii okantzi jaminanai. Irootaki ikathatantanaariri

itsipayitakari, jaanakiri nampitsiki Damasco. ⁹ Ari isaikakiri janta okaatzi mawa kitiijyiri, tii okantzi jaminawaitai, tii jowaiya, tii jirai iijatzi imiri.

¹⁰ Okanta janta Damasco-ki, ari isaiki apaani yotaari jiita Ananías. Iriitaki jiñaanatakiri Awinkathariti imishiniki, ikantziri: “¡Ananías!” Ari jakanakiri irirori: “¿Iitaka, Pinkathari? Jaka nosaiki”. ¹¹ Ikantziri: “Piyaati janta aatsiki jiiitaziri ‘Tampatzikari’. Ari osaiki ipanko iitachari Judas, posampikowintiri shirampari jiita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori jamanamanaata. ¹² Nomishitakaakiri irirori. Jiñaakimi pityaashitapaakiri, potzimikapatziitotantakari pako, irojatzi jaminawaitantanaari”. ¹³ Ikanta ikimawaki Ananías, ikantanaki: “Pinkathari, oiyiki nokimi ikinkithatakoitziri jirika shirampari, kowiinka okanta jantayitakiri Jerusalén-ki jowasankitaayitziri pikitishiritakaani”. ¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaka jaka, tima jotyaaantatziiri ijiwari Ompiratasorintsitaniri jaayitiri pairiyimiri jawintaashiritaimi”. ¹⁵ Ikantzi Pinkathari: “Piyaati. Tima jirika shirampari iriitaki niyoshiitakiri naaka inkinkithatakotaina maawoni nampitsiki. Inkinkithatakairi Israel-mirinkaiti ijyininkatari irirori, iijatzi pashinijatzi atziri kaari ijyininkata, iijatzi iwinkathariti. ¹⁶ Ari noñaagakiri iijatzi tsika onkaati inkimaatsiwintina naaka”. ¹⁷ Ipoña jiyaataki Ananías pankotsiki isaikaki Saulo. Tyaapaaki, jotzimikapatziitotantapaakari jako. Ikantziri: “Iyiki, jotyaaantakina Awinkathariti Jesús, oñaagakimiri aatsiki pikinapaaki pairani. Iro jotyaaantantanari pokiryaaantaiyaari, inampishiritantaimiri iijatzi Tasorintsinkantsi”. ¹⁸ Ari oparyaanaki jokiki kimiwitariri shimapintaki, aminanai kamiitha. Ipoña ikatziyanaka, jatanaki jowiinkaataitiri. ¹⁹ Ari jowawaitanaa, irojatzi ishintsitantaari kamiitha. Kapichi isaikimowaitapaintziri kimisantzinkariiti nampitawori Damasco-ki.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Ari jitanakawo Saulo ikinkithatakaantanaki japato-tapiintayita Judá-mirinkaiti, ikantzi: “Iriitaki Itomi Pawa iitachari Jesús”. ²¹ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi kimiriri, ikantawakaa: “¿Tiima iriitaki jirika kisaniintziriri Jerusalén-ki ikaatzi pairiyiriri Jesús? ¿Tiima irijatzi pokaintsiri jayiri kimisantzinkari ijiwariki Ompiratasorintsitaari?” ²² Iro kantacha Saulo iikiro ishintsitatzi ikinkithatakaantzi tikaatsi inthaawantanatya. Tii jiyotzi iita inkantayitiri Judá-mirinkaiti nampitawori Damasco-ki, ikimiri Saulo ikantzi: “Jirikaranki Jesús Cristo jinatzi”.

Saulo ishiyapithatari Judá-mirinkaiti

²³ Okanta awisanaki oiyiki kitiiyiri, ikantawakaanaka Judá-mirinkaiti: “Thami antsitokiri Saulo”. ²⁴ Tima kitiiyiriki iijatzi tsiniripaiti joyaawintakari ishitowapiintaitzi inampiki, inkini intsitokiri. Iro kantacha Saulo jiyotaki ikowaitatzi jowamaitiri. ²⁵ Ikanta kimisantzinkariiti, jotitakiri antawoki kantziri, jowayitakotairi tsiniripaiti jikokiroki jotantotaitziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Ariitaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jariitaa Saulo Jerusalén-ki, ikowawitaka intsipatapaiyaarimi jiyotaani Pinkathari. Iro kantacha owanaa ithaawantakari, jiñaajaantzi tii ikimisantapirotai irirori. ²⁷ Iro kantacha tzimatsi kimisantzinkari iitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jataki joñaagantairi ipiyota Otyaantapirori. Ikantapaakiri: “Jirika Saulo jiñagairi Awinkathariti janta aatsiki jatachari Damasco-ki, ikinkithawaitakaakiri. Ari jitanaawori Saulo janta nampitsiki Damasco ikinkithatakotanairi Jesús. Tikaatsi inthaawantanatya”. ²⁸ Ari okantari isaikantapaari Saulo Jerusalén-ki, itsipayitapaari Otyaantapirori. ²⁹ Ikinkithatakotakiro iwairo Pinkathari Jesús, tikaatsi inthaawantya. Ikinkithatakaayitziri Judá-mirinkaiti Grecia-paantiri. Iro kantacha ikowaki intsitokiri jirikapaini. ³⁰ Ikanta jiyotaiyakini kimisantzinkariiti, jaanakiri Saulo janta Cesarea-ki. Jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kimisantzinkariiti, nampiyitawori Judea-ki, Galilea-ki, Samaria-ki, kamiitha ikanta isaikawaitaiyini, iikiro jantakishiripirotanakitzi, pinkatha jowapiintanakiri Pinkathari, jaamaakowintari Tasorintsinkantsi. Iikiro jyaatatzi iyyikipirotanaki.

Joshinchagaitairi Eneas

³² Ikanta jariitantayitaka Pedro nampitsiitiki, irojatzi jariitantaka Lida-ki inampiyitawo oitishiritaari. ³³ Ari jiñaapaakiri iitachari Eneas, kisopookiri jinatzi, tzimakotaki 8 osarintsi jomaryaawaitaka. ³⁴ Jiñaanataapaakiri, ikantziri: “¡Eneas, joshinchagaimi Jesucristo. Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto!” Ari ikatziyanakari Eneas. ³⁵ Ikaatzi nampitawori Lida-ki iijatzi Sarón-ki, jiñaayitairi ikatziyawaita Eneas, iro ikimisantantanakariri Awinkathariti.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi apaani yotaawo oita Tabita, jiñaaniki Grecia-paantiri jiiitaitziro “Dorcas”. Jiroka tsinani itakotantapiintaka, onishironkatantapiintaki iijatzi. ³⁷ Okanta apaani kitiiyiri, omantsiyataki

Dorcas, kamaki. Jaayitakiro, ikaawoshiitakiro, jomaryaitapaintziro jinoki opankoki. ³⁸ Okanta janta Jope-ki tii intainapirotzi osaiki nampitsi Lida, tsika jariitaka Pedro. Ikanta ikimaiyakini yotaariiti ari isaikiri Pedro janta, jotyaantaki apiti shirampari inkamantiri, inkantiri: “Pimpokanaki thaankipiroini Jope-ki”. ³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta jariitapaaka janta, jaayiitanakiri jinoki tsika jomaryaitakiro. Opiyowintapaakari maawoni kamatsiri oimi, iragaiyapaakani, oñaagapaakiri kithaarintsi oshirikapiintani Dorcas. ⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitowakiro maawoni, ari jotzirowanaka, amanamanaatanaka. Ipoña ipithokashitanaawo kaminkawo, ikantzi: “¡Tabita, pintzinai!” Ari okiryaaanai iroori, oñaatziiri Pedro, isaikaki. ⁴¹ Iri thawakotanaintsiri Pedro, jowatziyakiro. Ipoña ikaimayitakiro kamayitatsiri oimi iijatzi ikaatzi oitishiritaari, jiñaayitakiro añagai. ⁴² Ikanta ikimakoitakiro nampitsiki Jope, oiyiki kimisantanakiriri Pinkathari. ⁴³ Oiyiki kitiiyiri isaikawaitanaki Pedro nampitsiki, iri isaikimotaki shirampari iitachari Simón “Mishinantsipakori”.

10

Pedro iijatzi Cornelio

¹ Tzimatsi Cesarea-ki shirampari iitachari Cornelio, iriitaki ijiwariti owayiriiti Roma-jatzi jiiitaitziri “Italia-jatziiti”. ² Jirika shirampari pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzi, ari ikaatziri iyyininkamirinkaiti ipinkathatziri Pawa. Ipapiintziri ashironkainkari oiyiki iiriikiti okantawitaka tii iyyininkatari. Jamanamanaatapiintakari Pawa irirori. ³ Okanta apaani kitiiyiri, itainkanaki ooryaatsiri, ari jomapokakiri imaninkariti Pawa ityaashitapaakiri isaikaki, jiñaawakiri koñaawoini, ikantapaakiri: “¡Cornelio!”* ⁴ Iyokitzi ikantanaka Cornelio, ithaawankakiini josampitanakiri, ikantziri: “¿Pinkathari, iitama pikowakotanari?” Ikantanakiri maninkari: “Ikimakimiro Pawa pamanamanaatani, jiñaakimi pinishironkatantapiintaki. ⁵ Potyaanti pompiratani nampitsiki Jope jamantyaariri Simón, jiiitaitziri iijatzi Pedro. ⁶ Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaitziri Simón, ‘Mishinantsipakori’ saikathapiyaatziirori inkaari. Iri kamantimini oita pantairi”. ⁷ Ikanta ishitowanai maninkari, ikaimaki Cornelio apiti jotzikatani. Ikaimaki iijatzi jowayiriti, jawintaari irirori, pinkathatasorintsiwaitaniri jinayitatzi jirikaiti. ⁸ Ikamantakiri okaatzi ikantaitakiriri. Jotyaantakiri Jope-ki.

* **10:3** Kantakotachari jaka “tainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

⁹ Okanta okitiijyitamanai, jiwiyaaka tampatzika ooryaat-siri, irootaintsi jariitzimataiyaani Jope-ki jotyaaantakiri. Ari jatiitanaki irirori Pedro jamanamanaatya jinoki pankotsi-pankaki. ¹⁰ Ikimaminthatakiro itajyi, ikowaki joya, iro kantacha owakiraa jonkotsiyiitzi joyaari, ari jiñaawiyatakari. ¹¹ Jiñaakiro ashitaryaana inkiti, jowayiitaitakiro kimiwitawori antawo manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki. ¹² Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi oyyiki kantashiwaitachari piratsi, ikaatzi konthayitatsiri kipatsiki, iijatzi tsmiripaini. ¹³ Ikimatzi ñaanatakiriri, ikantaitziri: “Pedro, pintzina, powamairi jirikapaini, poyaari”. ¹⁴ Ari jakanaki Pedro: “Tiro Pinkathari. Tii nowapiintari naaka jirikapaini ipinkaitziri”. ¹⁵ Japiitaitanakiri Pedro jiñaanaitziri, ikantaitziri: “Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro pitashiwaitari iiroka ‘Ipinkaitziri’ ”. ¹⁶ Mawajatzi apiitaka jiroka. Ipoñaashitaka jaayiitanairo manthakintsimaanka inkiti.

¹⁷ Antawo okantzimoshiriwaitanakari Pedro, ikinkishiriwaita oita oyyakaawintachari okaatzi jiñaakiri. Ari jariitaiyapaakani jotyaaantani Cornelio, josampikowintapaakiro ipanko Simón. ¹⁸ Jariitapaakawo pankotsi, ikaimaiyapaakini shintsiini josampitantapaaki, ikantziri: “¿Ari jimayiri jaka Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro?” ¹⁹ Ikinkishiritakominthaitziro Pedro jiñaakiri, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Pamini, ariitapaaka mawa shirampari aminaminatzimiri. ²⁰ Pinkatziyi, payiiti. Iiro pikisoshiriwaitzi, pintsipatyaari, tima naakataki otyaantakiriri”. ²¹ Ari jayiitapaaki Pedro, ikantapaakiri shirampariiti: “Naakataki paminaminatzi. ¿Iita pipokantari?” ²² Ikantaiyanakini irirori: “Nopoki jotyaaantana Cornelio, ijiwari owayiriiti. Tampatzikashiriri jinatzi, pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzi, iri jaapatziyapiintari pijyininkapaini Judá-mirinka. Tima chapinki ipokashitakiri imaninkariti Pawa, ikantakiri: ‘Pinkaimakaantiri Pedro, impokantyaari pipankoki, ari pinkimiro inkamantimiri’ ”. ²³ Ikanta Pedro ityaakaanakiri pankotsiki, ari jimagaiyapaakini. Okanta okitiijyitamanai, jataki Pedro joyaatanakiri pokashitakiriri, ari itsipatanakari iijatzi Jope-jatzi, “iyikiiti” jinatzi.

²⁴ Okanta pashini kitiiyyiri ariitaiyakani Cesarea-ki. Ari joyaawintakari Cornelio itsipayitakari ijyininkamirinkaiti, iijatzi jaapatziyaminthatani ikaimayitakiri irirori. ²⁵ Jariitapaaka Pedro pankotsiki, ishutowashitanakiri Cornelio, jotzirowashitawakari, impinkathatawakirimi. ²⁶ Iro kantacha Pedro jowatziyakiri, ikantziri: “Pinkatziyi,

atziri ninatzi iijatzi naaka, ari nokimitzimi iiroka". ²⁷ Ikanta jiñaanatziri Cornelio, ityaakaapaakiri, jiñaapaakitzi oyyiki atziri apatotainchari. ²⁸ Ikantanaki Pedro: "Piyotaiyini iiroka, naakaiti Judá-mirinkaiti tii ishinitaitana nontsipatimi iirokaiti kaari nojyininkata, tii okantaajaitzi nontyaapankotimi. Iro kantacha owakiraini jiyotaakina Pawa, tii okantzi nonkantayitimi: 'Nowinkani pinatzi'. ²⁹ Irootaki kaari nojyinkaantanaka nopokanaki pikaimakaantakina. Iroñaaka nokowi niyoti iita pikaimakaantantanari".

³⁰ Ikantanaki Cornelio: "Chapinki, aritaki tzimaki 4 kitiiyyiri, ari ikaatajaantaki iroñaaka ooryaatsiri, ithatanaka. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziwintawaita, namanamanaata otsiniriityaaki, ari ikoñaatzimotakina shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaari.†

³¹ Ikantapaakina: 'Cornelio, ikimakimi Pawa pamana-manataari, ikinkishiritakiro pinishironkatantapiintaki. ³² Potyaanti nampitsiki Jope amirini Simón, jiiitatziri iijatzi Pedro. Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitatziri Simón, mishinantsipakori nampitawori inkaarithapiyaaki'. ³³ Ari notyaantakiri thaankipiroitiini ñaakitimini, pimatakiro pipokanaki thaankipiroitiini. Jirika ipiyotakina Pawa. Incha pinkantinawo ikantakimiri Awinkathariti".

³⁴ Ikantanaki Pedro: "Ari niyotziri iroñaaka imapirotatya Pawa tii jimanintantziri atziriiti, ³⁵ jaapatziyayitari pinkathanairiri, tampatzikashiritatsiri, okantawitaka tsikarika inampiyitawo, kaari nojyininkawita. ³⁶ Tima jiroka Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, jatakotaintsiri nojyininkaki Israel-mirinkaiti, iriitaki Pawa kantakaawori nokinkithatakotantaariri. Iriitaki pinkathariwintaini maawoni, iriitaki saikakaayitaini iijatzi kamiitha.

³⁷ Piyotaiyini iirokaiti okaatzi awisaintsiri noipatsitiki. Tima pikimakowintakiro ikinkithatakotakiri pairani Juanini okantakota owiinkaataantsi. Irojatzii ipoñaantanakari Galilea-ki, ³⁸ jiñaitakiri Jesús Nazaret-jatzi. Iri Pawa ipakiri ishintsinka iijatzi Itasorinka. Ikinayitanaki irirori inishironkatantayitzi, jowawisaakoyitaki oyyiki piyarishiritatsiri. Iro jimatantakawori jiroka tima Pawa tsipatakariri. ³⁹ Naakayitaki ñaayitajaantakiri maawoni jantayitakiri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jowamaitakiri, ipaikakoitakiri. ⁴⁰ Iro kantacha imonkaataka mawa kitiiyyiri jañaakagairi Pawa, ikantakaakawo irirori noñaayitairi naakaiti.

⁴¹ Tii joñaagapanaatari maawoni atziri, apa naakaiti,

† **10:30** Kantakotachari jaka "ithatanaka", irootaki ikantayitzi pairani "ooryaatsiri 9".

jiyoshiitakiri pairani Pawa jiñaayitairi. Aritaki jañagai, notsipatawaari nowaiyani iijatzi nirawaitaiyini. ⁴² Iriitaki otyaantaiyakinarini nonkamantayitairi atziriiti, nonkantairi: ‘Iri Jesús jowakiri Pawa jiyakawintairi maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi’. ⁴³ Irijatzi Jesús ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Inkaati kimsantairini jirika impairyayitairi, aritaki impiyakotainiri iyaaripironka’”.

⁴⁴ Jiñaawaiminthaitzi Pedro, ari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi maawoni kimsantakiriri ikinkithatzi. ⁴⁵ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi oyaatakiriri Pedro, jiñaakiro inampishiriyitantapaakari Tasorintsinkantsi kaari ijyininkata, okimiwaitakawo isakopiroitatyinirimi,[‡] ⁴⁶ ikimayakirini jiñaawaitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi, ithaamintanakari Pawa. ⁴⁷ Ikantanaki Pedro: “¿Kantatsima ompitapithatyaari jowiinkayitya jirikaiti atziri, kimiyitanakairi aakaiti inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi?” ⁴⁸ Ari jotyaantaki jowiinkaayitiri jirikaiti impairyaitiri Jesucristo. Ipoñaashitaka jirikaiti ikantanakiri Pedro: “Pisaikimowaitanakina”.

11

Ikamantapairiri Pedro kimsantzinkariiti Jerusalén-ki

¹ Ipoña ikimayakini pashini Otyaantapiroriiti iijatzi iyikiiti nampitawori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikimayitairo Iñaani Pawa kaari ajyininkata, ikimsantayitai irirori”. ² Iro jariiwitaa Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatawairi Judá-mirinka kimsantayitaatsiri.* ³ Ikantawairi: “¿Iitama pariitantariri kaari ajyininkata, patyooyitakiri iijatzi?”† ⁴ Ari ikamantanakiri Pedro tsika okanta opoñaantakari. Ikantanakiri: ⁵ “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, namanamanaaminthata, ari noñaawiyatakari. Noñaaki kimitawitakawori antawoiti manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki, jowayitakoitakiro okinapaakiro inkitiki irojatzzi tsika nosaikaki naaka. ⁶ Ari naminapirotanakiro, noñaaki oiyiki katsimari piratsi, noñaaki ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki, ipoña tsimiripaini. ⁷ Ipoña nokimaki ñaanatakinari, ikantana: ‘Pedro, pinkatziyi, powamairi jirikapaini, poyaaari’. ⁸ Ari nakanaki: ‘Iiro Pinkatharí, tima tii namonkomachiitziiri naaka jirikapaini ipinkaitziri’. ⁹ Japiitaitanakina jiñaanaitana, ikantaitzi: ‘Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari “Ipinkaitziri”.’ ¹⁰ Mawajatzi apiitaka

‡ 10:45 Jirikaiti “oyaatakiriri Pedro”, irijatzi jiiitaitsitari “Totamishitaaniri”.

* 11:2 Kantakotachari jaka “Judá-mirinka”, irijatzi jiiitaitsitari “Totamishitaaniri”.

† 11:3 Kantakotachari jaka “kaari ajyininkata”, irijatziita jiiitaitziri “kaari to-tamishitaaniri”.

jiroka. Ipoña jaayiitanairo inkitiki okaatzi noñaakiri. ¹¹ Ari jariitaiyapaakani mawa shirampari aminaminatanari, jotyaaantaitakiri ipoñaakawo Cesarea-ki. ¹² Jiñaanashiritanakina Tasorintsinkantsi, ikantakina: ‘Poyaatanakiri jirikaiti, iiro pikisoshiriwaitanaki’. Irootaki nimatakiri. Jirika 6 iyikiiti notsipatanakari. Iri notsipatakari notyaapankotakiri shirampari kaari ajyininkata. ¹³ Ikamantawakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakina: “Potyaanti jatatsini nampitsiki Jope onkantya jamantyaariri Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro. ¹⁴ Iriitaki kamantimironi tsika pinkantya pawisakoshiritantaiyaari, pintsipataiyaari maawoni pijyininkamirinkaiti’.’ ¹⁵ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri, ari omapokashitakinari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi iriroriiti, iroowaitaki inampishiritantakairi aakaiti owakiraini. ¹⁶ Ari nokinkishiritanakiro ikantakiri pairani Awinkathariti: ‘Imapiro Juan jowiinkaantantawo jiña, iro kantacha ari piñaayitakiro iirokaiti inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimimi’. ¹⁷ Iriitajaantaki Pawa nishironkatakiriri iijatzi iriroriiti ikimitaayitai aakaiti akimisantairi Pinkathari Jesucristo. ¿Litama nonkowitzyaari naaka nomaamanitiri Pawa?’ ¹⁸ Ikanta ikimayawakini iyikiiti nampitawori Jerusalén-ki, tikaatsi inkantaiyanakini. Ithaamintaiyanakarini Pawa, ikantaiyanakini: “¡Ari okantari! ¡Inishironkatairi Pawa kaari ajyininkata! ¡Kantatsi jowajyaantairo iyaaripironka, onkantya jañaashiritantaiyaari!”

Kimisantaatsiri Antioquía-ki

¹⁹ Aritaki jowamaitakiri Esteban, jitaitantanakawori ipatzimaminthaitziri kimisantzinkariiti. Iro ipoñaantanakari ishiyayitanaka kimisantzinkariiti Fenicia-ki, Chipre-ki, Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayitakiri Judá-mirinkaiti tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi, tiimaita ikinkithatakairi kaari ijyininkata. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ari jariitaiyakani Antioquía-ki, kimisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaapaakiri iijatzi kaari ijyininkata, ikinkithatakotakiniri Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Awinkathariti. ²¹ Okantakaapirowaitakari ishintsinka Awinkathariti jirikaiti, jowajyaantakaakiri pashinijatzi atziri jamitashiwawitakari. Ojyiki kimisantanairiri Awinkathariti. ²² Ikanta kimisantaatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri, jotyaaantakiri Bernabé Antioquía-ki. ²³ Ikanta jariitaka Bernabé, jiñaapaakiri tsika ikanta Pawa jinishironkatairi jirikaiti, antawoiti ikimoshiritapaaki. Ikaminaapaakiri maawoni joisokiroshiritantyaariri

Awinkathariti. ²⁴ Tima jirika Bernabé nishironkataniri jinatzi, jawintaashiripiroitari Awinkathariti, inampishiripirowaitantari Tasorintsinkantsi. Irootaki ijyikipirotantanakari kimisantanaairiri Awinkathariti. ²⁵ Ipoña Bernabé, jataki Tarso-ki jiñiiri Saulo. ²⁶ Ikanta jiñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimowaitakiri jiyotaaniiti apaani osarintsi, jiyotaayitaki ojyiki atziri. Ari jitanakawo Antioquía-ki jiiitaitziri “Cristo-wiriiti”.

²⁷ Okanta apaani kitiiyyiri, jariitaiyakani Antioquía-ki kamantantaniriiti ipoñaanakawo Jerusalén-ki. ²⁸ Ipoñaashitaka, apaani kamantantaniri iitachari Agabo, ikatziyanaka japato-taiyani, ikantanaki: “Ari jiñaitaki antawoiti tajyitsi maawoni nampitsiki”. Iri Tasorintsinkantsi ñaanashiritakiriri jiyotantakawori. Irootaki monkaatainchari ipinkathariwintantari Claudio. ²⁹ Irootaki ikinkishiritantaiyakarini Antioquía-jatzi inishironkatyaari Judea-jatzi jotyaantiniri iyikiiti ikaatzi jinintakairiri. ³⁰ Iro jimataiyakirini, jowaitakiri Bernabé it-sipatakari Saulo iri aminakaantironi. Jotyaantakiniri antaripiroriiti janta Judea-ki.

12

Jowamaitantakariri Jacobo, ipoña jomontyaitakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthatakiri kimisantzinkari. ² Ikantakaantaki inthatzinkaitiri Jacobo, iririntzi Juan. ³ Ikanta jiñaakiro Herodes iwitsikimotakari kamiitha Judá-mirinkaiti, joirikakaantakiri iijatzi Pedro. Ari awisayitakiri jiroka joimoshirinkayiita jowantapiintaitawori tantaponka. ⁴ Ari joirikakaantakiri Pedro, jomontyaakaantakiri. Jowayitaki ikaatzi 16 owayiriiti aamaakowintyaarini. Ikinkishiriwitaka Herodes joñaagantirimi atziriitiki jaminakotirimi ikinakaashitakari, onkaatakirika joimoshirinkaitawo kitiiyyiri Anankoryaantsi. ⁵ Jomontyaaminthaitziri Pedro, amanamanaataiyachani kimisantzinkariiti japatowintakari Pawa.

Jomishitowaitairi Pedro

⁶ Okanta imonkaatzimatapaaka jaantyaariri Herodes jirika Pedro joñaagantiri atziriitiki. Jimayi Pedro tsiniripaiti josatikakiri apiti owayiri, joojoitantakari apiti ashirotha. Saikayitatsi pashini owayiriiti ityaapiintaitzi jaamaakowintari. ⁷ Ari jomapokashitakari ipokaki imaninkariti Awinkathariti, ikitainkatakotapaakiri. Jotsinkamirikitapaakiri Pedro, jowakiryakiri, ikantziri: “¡Pinkatziyi!” Oparyaashiwaitanaka ashirotha joojoitantakariri jakoki. ⁸ Japiitakiri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapato-tya”. Ari ikantakiro Pedro. Ikiro

ikantatzi maninkari: “Pintyaantyaawo pipiwiryaaakominto, poyaatina”. ⁹ Shitowanaki Pedro joyaatanakiri maninkari. Tii jiyotzi imapirorika okaatzi jantziri maninkari. Okin-itzimowaitakari jiñaawiyatyaarimi. ¹⁰ Ikanta jawisanaki apaani aamaakowintariri, jawisanakiri pashini. Iro ishitowimati, jariitapaakawo ashivotatsiri ashitakowontsi, ishiryaaashiwaitanaka apaniroini. Shitowaiyanakini. Ikanta janiitaki, iro itaponiintanakityaami, ari jookanairi maninkari apaniroini. ¹¹ Ari ikinkishiritanaka Pedro, ikantanaki: “Ari niyotzi imapirotatya jotyaantakiri Pinkathari imaninkariti, jowawisaakowintaana Herodes-ki, jowawisaakowintaana tsika inkantawaitinami Judá-mirinkaiti”.

¹² Ikanta jiyotanakiro Pedro jiroka, jatanaki opankoki María, inaanati Juan, jiiitatziri iijatzi Marcos, tsika japatotaita jamanamanaataita. ¹³ Kaimapaaki ityaapiintaitzi. Okanta mainawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitakarika. ¹⁴ Ari iyopaantitawairi Pedro jinatzzi, antawoiti okimoshiritanaki, tii ashitaryaananakiri intyaantapaatyaari, opiyitsitanaka inthomainta okamantantzi, okantapaaki: “Pedro jinatzzi kaimatsiri”. ¹⁵ Ari ikantaitawakiro: “¡Tii pishinkiwintatya!” Iikiro oshintsitatzi iroori, okantzi: “Imapirotatya”. Ikantaiyini irirori: “Aamashitya imaninkariti Pedro”. ¹⁶ Iikiro ikaimatzi Pedro. Ikanta jashitaryaitakiniri, jiñaatziiri Pedro, jiyokitziitaiyanakini. ¹⁷ Ari jowaankanakiro jako Pedro jimairitantaityaari. Ipoña ikinkithatakotanakiro tsika ikantakiro Awinkathariti jomishitowantaariri. Iikiro ikantanakitzi Pedro: “Pinkamantiri Jacobo iijatzi pashini iyikiiti”. Ari ishitowanai, jatanaki pashiniki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, oyyiki okantzimoshiriwaitakari aamaakowintariri, tima tii jiyotaiyini tsika ikinaki Pedro. ¹⁹ Ikantakaantaki Herodes jaminaminayitairi, tiimaita jiñiitairi. Irootaki jookoitantanakariri aamaakowintawitakariri, jowamaakaantaitakiri. Ikanta awisaki jiroka, ari ishitowairi Herodes Judea-ki, jataki inampitapaintyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Ari ikantapiintatya Herodes imaamaniwaitakiri nampitawori Tiro-ki iijatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiritaiyakani imaamanitani jaapatziyaiyaari, tima ari jiyomparitapiintaiyani. Jotyaantaitaki jatashitirini Herodes jaapatziyaiyaari. Ikanta saikapankotziriri Herodes, jawintaapirotani, iitachari Blasto, jaawakiri kamiitha pokashitakiriri. Ikantakowintakiri Herodes-ki tsikapaiti inkinkithatakantaityaari. ²¹ Monkaatapaaka

kitiijyiri ikaimakaantakiri Herodes inkinkithatakairi. Ari ityaantanakawo owaniinkatachari iithaari ikinkithatakaantapiintantari, saikapaaki isaikamintoki japatotaiyakani, kinkithatanaki. ²² Ari ikaimotaiyirini atziriiti, ikantz: “jirinta ñaawaitaintsiri, Pawa jinatzi, kaari atziri!” ²³ Tii okantzimotari Herodes ikimitakaantaitakari Pawa ithaamintaitakari. Irootaki omapokantanakari jomantsiyaakiri imaninkariti Awinkathariti, ikiniwaitanaki, kamaki.

²⁴ Iro kantacha, iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Awinkathariti, iikiro ijyikipirotanakitzi kimisantzinkariiti.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaatakiro jantakiro jotyaantantaitakariri Jerusalén-ki, piyaiyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan jiiitaziri iijatzi Marcos.

13

Jitanakawo ikinkithatakaantzi Bernabé itsipataro Saulo

¹ Tzimatsi kamantantaniriiti janta Antioquía-ki japatotapiintaiyani kimisantzinkariiti, tzimatsi iijatzi yotaantaniriiti. Jirika ikaataiyini: Bernabé, Simón jiiitaziri iijatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén itsipatakari pairani Herodes jantaritaiyakini, iijatzi Saulo.*

² Okanta japatowintaiyarini Awinkathariti, itziwintaiyarini, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Powinari Bernabé pintsipataakinari Saulo nantawaitakairi”. ³ Ikanta ithonkatakiro jamanamanaataiyakani, itziwintaiyani, jotzimikapatzii totantakari jako, jotyaantaiyakirini.

Ikinkithataiyini Otyaantapirori Chipre-ki

⁴ Ikanta jotyaantani Tasorintsinkantsi, jataiyanakini Seleucia-ki, ari jotitaiyanakani jiyaatiro Chipre-ki. ⁵ Aatakoiyapaakani Salamina-ki. Jitapaakawo ikamantantapaakiro iñaani Pawa japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. Ari jiyaatsitanakari iijatzi Juan jimitakowaitiri. ⁶ Jaathakiryaaanakiro othampijyaaki, irojatziri jariitantakari Pafos-ki. Ari jiñaakiri jyiripiyaari Judá-mirinka, thiiyinkari jinatzi, jiita Barjesús. ⁷ Jirika jyiripiyaari jaapatziyani jinatzi pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri jinatzi jirika pinkathari, ikaimakaantakiri Bernabé itsipatakari Saulo, ikowatziri inkimiro iñaani Pawa. ⁸ Iro kantacha jirika jyiripiyaari iitachari iñaaniki Grecia-jatzi Elimas, jotzikatzikatiri pinkathari iiro ikimisantanta. ⁹ Ikanta Saulo, jiiitaziri iijatzi Pablo, ikimpoyaanakiri jirika, ishintsitakaapirotanakiri Tasorintsinkantsi, ¹⁰ ikantanakiri: “¡Thiiyinkari! Kaaripirori

* **13:1** Jirika “Herodes”, iriitaki pinkathariwintantatsiri pairani Galilea-ki.

pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakiro kamiithari. ¿Iroma powajyaantziro potzikatzikatziro tampatzikatzimotirini Nowinkathariti? ¹¹ Iroñaaka jowasankitaitimi, osamani pinkantya pinkamampotaakiti”. Apathakiro ikantanaka, tii jokichaatanai. Ikowakowawaitzi kathawakotairini. ¹² Ikanta jiñaakiro pinkathari awisaintsiri, ikimisantanaki. Iyokitzi jowakiro ikinkithatakoitziri Awinkathariti.

Ariitaka Pablo itsipatakari Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitowanai Pablo janta Pafos-ki itsipayitakari ikaataiyini otitanaka jiyaatiro Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, tii joyaatanairi, piyanaka irirori Jerusalén-ki. ¹⁴ Ikanta jariitaka Perge-ki awisanaki pashiniki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta janta, ityagaiyini japatotapiinta Judá-mirinkaiti kitiiyiriki jimakoryaantaitari, saikaiyapaakini. ¹⁵ Aritaki ithonkakitakiro jiñaanayiitziro josankinari Kamantantaniriiti, Ikantakaantaitani iijatzi, ikantaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita: “Iyikiiti, kimitaka tzimatsi pinkantiri iiroka onkantya inthaamintantayityaari atziriiiti”. ¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakowakotanaki imairitantayiiityaari, ikantanaki: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa!

¹⁷ Iriitaki Pawa iyoshiitakiriri pairani achariniiti, Israel-mirinkaiti. Iriitaki ojiñaakiriri. Ipoña joñaagantakiro ish-intsinka jowawisaakoyitairi Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathawaitakari Pawa otzishimashiki okaatzi 40 osarintsi. Iro kantacha Pawa jamawitakiro ipiyathayitakari. ¹⁹ Ipoña japiro-takiri Pawa ikaatzi 7 jyininkamirinkatawakaachari janta Canaán-ki, irootaki jashitakagaariri achariniiti jiroka kipatsi. ²⁰ maawoni jiroka nokinkithatakoyitakimiri awisaki 450 osarintsi okaatzi osamanitaki. Ipoña jowakiniri jiwariiti aminakoyitirini, iroatzi jiwiyaantantapaakawori Samuel-ni, Kamantantaniri. ²¹ Iro kanzimaitacha ikowawitaka apaani iwinkatharipirotyaari. Irootaki Pawa jowantakanariri Saúl-ni, itomi Cis, iyyininkamirinkaiti Benjamín. Iri pinkathariwintakiriri okaatzi 40 osarintsi. ²² Iro kantacha Pawa jaapithatairi ipinkathariminto Saúl-ni, ipoyaatanaari David-ni. Tima iri David-ni ikinkithatakotaki pairani Pawa, ikantzi:

Jinimotakina noñaakiri David, itomi Isaí,
Iriitaki matironi jantiro nokowiri naaka.

²³ Ikanta itzimaki Jesús, icharinimirinkatakari David-ni. Iriitaki ikajyaakaakiri Pawa jotyaantiri jowawisaakoyitai aakaiti Israel-mirinkaiti. ²⁴ Tikiraata impokiita Jesús,

ikinkithatakotsitakari Juan-ni, ikantaki: 'Ontzimatyii pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Pawa'.²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaatzimatakiro jantawaitani, ikantanaki: '¿Piñaajaantakima naakataki jirika? Tii naaka. Aña aatsikitaki nopinkathapirotsitakari naaka, tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani onkantya nonothopaitsitantaariri i-zapato-ti'.

²⁶ ¡Iyikiiti! ¡Abraham-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa! Aakatajaantaki jotyaantayiiitakai jiroka Ñaantsi awisakoyitantaiyaari.²⁷ Tima ikaatzi nampitawori Jerusalén-ki iijatzi ijiwaripaini, tii jiyotaiyawakirini Jesús, jiyakawintaiyakirini. Kaari jiyotantaajaitawakawo, jimonkaatatziiro josankinatakoyitakiriri Kamantantaniriiti, okantawita japiipiintawitakawo jiñaanatapiintakiro japatotapiintaiyani kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.²⁸ Ipoña ikowakotakiri Pilato intsitokakaantiri Jesús, okantawitaka tikaatsi inkinakaashitapaintya irirori.²⁹ Okanta jimonkaatakiro jantayitakiro okaatzi josankinatakoitakiriri pairani, jowatzikaryaakotakiri ipaikakoitakiri, ikitaitakiri.³⁰ Iro kantacha Pawa jowiriintairi.³¹ Ari jitanakawo Jesús joñaagapanaatari ikaatzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzji Jerusalén-ki. Ojyiki okaatzi kitiiyyiri joñaagapanaatari. Iriitajaantaki kinkithatakoyitairiri iroñaaka tsikarikapaini isaikayitzi atziri.³² Irijatziita nokinkithatakotzimiri iroñaaka iirokaiti, nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi okantakota ikajyaakaakiniriri Pawa achariniiti.³³ Ari jimonkaatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri, tima jowiriintairi Jesús joñaagayitairi aakaiti, tima ichariniiti anaiyatziini. Irootaki osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi: Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.†

³⁴ Aritaki ikinkithatakotsitakari Pawa jowiriintairi Jesús, iiro oshitziwaitanta iwatha. Ikantaki jiñaawaitaki: Ari nimonkaatainiri David-ni okaatajaantzi noka-jyaakaakiniriri.

³⁵ Tzimatsi pashini Salmo okoñaatakopirotzji jiroka, okantzi: Iiro pishintziri oshitziwaiti iwatha pitasorintsiti.

³⁶ Imapiro, kaari David-ni onkinkithatakoti jaka, tima jañaakaapaintziri Pawa jirika David-ni, ipoña jimakoryaaki, itsipataari ichariniiti ikitayitaa, ari oshitzitairi iwatha.³⁷ Irooma iwatha jirika jowiriintairi Pawa, tii jiñiuro oshitziwaiti iwatha irirori.³⁸ Iyikiiti,

† **13:33** Kantakotachari jaka "Salmo", irojatzji ikantayiiitsitari iijatzji "Salmo 2". Tima pampithagaantsi inayitatzji ikantaitziri Salmo. Ojyiki okaatzi, iro josankinaitakiri pairani.

ontzimatyii piyoyitai iirokaiti, iri nokinkithatakotzi Jesús, tima iri matairori ipiyakotaimiro piyaaripironka.
³⁹ Iikirorika paakowintatyiiyaawo Ikantakaanani Moisés-ni, iiro ipiyakoitzimiro piyaaripironka. Irooma aririka pinkimisantanairi Jesús, ari impiyakotaimiro irirori.
⁴⁰ Paamaakowintaiya iirokaiti, pipishitaawokari josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, ikantaki:

⁴¹ Pinkimaiyini manintzirori tyaaryoori,
 Ari piyokitziitapainti, irojatzi pimpiyantatyaari.
 Tima ontzimawitatya paata oitya nantzimotaimiri,
 Irotzimaita pikimisantziro, intzimawitatya
 ooñaawontimironi”.

⁴² Ikanta ishitowimatanai Pablo japatotapiintaita, ikowakotaiyakirini kaari ijyininkata, ikantziri: “Pimpiyai pashiniki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, papiitiro pinkinkithatakainawo jiroka ñaantsi”.
⁴³ Ikanta jiyaataiyaini Judá-mirinkaiti iijatzi kaari ijyininkata japatotaiyani, tzimatsi oyyiki oyaatanakiriri Pablo itsipatakari Bernabé. Ari ikaminaathayitakiri onkantya joisokirotantyaawori inishironkayitairi Pawa.

⁴⁴ Okanta ariitaa pashini kitiiyyiri jimakoryaantapiintaitari, ipiyotaiyakani oyyiki atziri ikimisantziro iñaani Pawa.
⁴⁵ Iro kantacha jiñaakiri Judá-mirinkaiti ipiyotaiyapaakani atziriiti, ikisashiritaiyanakani, jitanakawo jimaamaniwaitanakiri Pablo, ithainkimawaitanakiri.
⁴⁶ Tii ithaawanaki Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakiri irirori: “Iro kamiithawitachari nitawakimi nonkamantayitimiromi iirokaiti iñaani Pawa, tima Judá-mirinka pinayitzi. Irooma pimanintaiyakironi, iiro piñiuro jañaashiritakaitaimi. Irootaki nonkinkithatakaantyaariri kaari ajyininkata.
⁴⁷ Tima ari okanta jotyaantakina Nowinkathariti, ikantakina: Iiroka nowaki pinkitiiyyiinkatakotiri kaari pijyininkata, Ari onkantya pinkinkithatakotantaiyaanariri awisakotaantsi.

Pothotyiiro maawoni kipatsi”.

⁴⁸ Ikanta ikimaiyawakini kaari ijyininkawita, ikimoshiritaiyanakini, ikantaiyanakini: “Owa okamiithatataitzi iñaani Pinkathari”. Tima ithonka ikimisantaiyanakini ikaatzi jiyoshiitaitakiri jañaashiriyitai.
⁴⁹ Ithonka ikinkithatakoitanakiro iñaani Awinkathariti nampitsipainiki.

⁵⁰ Iro kantacha Judá-mirinkaiti, ikinkithawaitakaaki ñaapiroriiti jiwatakaantatsiri nampitsiki, tsinaniiti pinkathataawo, tsipatapiintawitakariri Judá-mirinkaiti japatotaiyani, jashiminthatakaanakari impatzimaminthatiri Pablo itsipatakari Bernabé, jomishitowairi inampitsitiki.

⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotikanairo

iipatsikiiti jiyoitantyaari tii ikimisantaitziri Pawa janta. Ari jawisaiyanakini pashiniki nampitsi Iconio-ki. ⁵² Iro kantacha kimoshiri ikantaiyakani jiyotaaniiti, inampishiripirowaitantanakari Tasorintsinkantsi.

14

Jiyaataki Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ityagaiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakiri, ari ikimisantaiyanakini oyyiki Judá-mirinkaiti ipoña kaari ijyininkata. ² Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi kisoshiriri Judá-mirinka, ikaminaakiri kaari ijyininkata imaamanitiri kimisantakaantapaintsiri. ³ Irootaki, isaikantapaakari osamani janta. Ikiro ikinkithatakotanakitziiri Awinkathariti tii ithaawaiyini. Itasonkawintayitakiri, ari okanta jiyoyiitantari imapirotatya ikinkithatakotziro inishironka Awinkathariti. ⁴ Iro kantacha jimaamanitawakaanaka ikaatzi nampitawori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri Judá-mirinkaiti, tzimatsi pashinipaini aapatziyanakariri Otyaantapiroriiti. ⁵ Ipoñaashitaka Judá-mirinkaiti itsipayitakari kaari ijyininkata, ikinkithawaitakaakiri jiwariiti jowasankitaawaitiri impoña intsitokakaantantyaariri mapi. ⁶ Iro kantacha iriroriiti, jiyotaki okaatzi jantaitiri, shiyaka ikinaiyanakini Listra-ki jawisaki irojatzji Derbe-ki, irootaki nampitsiiti saikatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayitanaki iijatzji pashiniki nampitsi okaatzi tzimayitatsiri janta. ⁷ Ari ikinkithayitakiro iijatzji Kamiithari Ñaantsi janta.

Itsitokawuitakari Pablo Listra-ki

⁸ Okanta janta Listra-ki tzimatsi shirampari kisopookiri, tii janiiwainitzi, tima ari ikantatya owakiraa itzimapaaki. Ari isaikaki jirika shirampari, ⁹ ikimisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ikimpoyaanakiri shirampari, jiyotakiri owanaa jawintaashiripirowaitaka, kantatsi joshinchagairi. ¹⁰ Jiñaananakiri shintsiiini, ikantanakiri: “¡Pinkatziyi, pintampatzikatiro piitzi!” Apathakiro jimitaanaki shirampari katziyanaka, aniitanai. ¹¹ Ikanta jiñaitakiro jantakiri Pablo, ikaimaiyanakini atziriiti iñaaniki Licaonia-jatzji, ikantaiyini: “¡Jayiitzimotakai pawa joyyakari atziriwí!” ¹² Ikimitakaanakiri Bernabé iriimi iwawani iitachari “Júpiter”, iriima Pablo ikimitakaanakiri iriimi iwawani iitachari “Mercurio”, tima iriitaki ñaawaitatsiri. ¹³ Ikanta ijyiripiyaariti Júpiter, saikatsiri iyaapapankotiki ipiyotapiintaiyani, jamaki ipirapaini, inchatiyapaini. Itsipayitakari atziriiti ikowawitaiyani impinkathatiri

Otyaantapiroriiti, jowamainiri ipiraiti, intainiri.*¹⁴ Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotaki irirori ikowiri jantaiyirini, isagaanakiro iithaari, josatikantanakari atziriiti, ikaimanaki,¹⁵ ikantzi: “¿litama pantantyaawori jiroka? Atziri ninayitatz naaka, ari nokimitzimi iirokaiiti. Irootaki nopokantakari nonkamantayitaimi powajyaantayitairo pamitashitapiintakari. Ontzimatyii pinkimisantairi Pawa Kañaanitatsiri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi maawoni tzimayitantawori.¹⁶ Irijatzi shiniyitakiriri pairani pichariniiti jantapiintayitantakawori inintashiyitari iriroriiti.¹⁷ Iro kantzimaitacha tii jimanapithapiroztziri iiro jiyotantaajaita añaatsi irirori. Tima iri Pawa nishironkatapiintakairi aakaiti, jowaryiuro inkani, okithokitantayitari awankiripaini, iri payitairori maawoni owayitari, ari okanta akimoshiriyitantari”.¹⁸ Okantawitaka ikantayiwitakari atziriiti jiroka, oiyiki opomirintsitaka jowajyaantakaantyaariri jowamainiri ipirapaini intainiri.

¹⁹ Ari jariitaiyapaakani Judá-mirinka poñainchari Antioquía-ki iijatzi Iconio-ki. Ikaminaayitapaakiri atziriiti. Irootaki itsitokantawitakariri Pablo. Jinoshikanakiri jookakiri nampitsithapiki, jiñaajaantaki aritaki jowamaakiri.²⁰ Ipoña jiyotaaniiti Pablo japatowintapaakari, ari ipiriintanaari iijatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitiiyyitamanaki jataki Derbe-ki itsipatanaari Bernabé.²¹ Ikanta ikamantantapaakiro Kamiithari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikimisantakaaki oiyiki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaawo Listra-ki, Iconio-ki irojatz Antioquía-ki.²² Ari ikinkithatakaayitanairi jiyotaaniiti, ikaminaayitanairi onkantya joisokiroyitantyaariri jawintaashiritanakari, ikantayitziri: “Ontzimatyii añiuro ankimaatsiwaityaari antyaantaiyaari ipinkathariwintantai Pawa”.²³ Jowanaki antaripiroriiti jiwatirini kimisantzinkariiti japatotapiintaiyani. Ipoña jamanamanaatakowintakari, itziwintayitakari, ikantapiintaki: “Nowinkathariti, paamaakowintaiyaari jirikaiti awintaayitanaimiri”.

Piyaa janta Antioquía-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikinapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatz Panfilia-ki.²⁵ Ikinkithatakaantanaki janta Perge-ki, ipoña jawisanaki irojatz janta Atalia-ki.²⁶ Ari jotitanaa irojatz Antioquía-ki, tsika jowaitakiri pairani jiyaatantyaari inkamantantiro inishironkatantai Pawa. Irootaki jimonkaatakiri jantayitakiro.²⁷ Ikanta jariitaa Antioquía-ki, japatoyitapairi kimisantzinkariiti, ikamantapairi okaatz jantakaayitakiriri

* 14:13 Kantakotachari jaka “ipirapaini”, iri toro-paini.

Pawa, tsika ikanta Awinkathariti jawintaashiritakaayitaari kaari ijyininkata. ²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayitapaari jiyotaaniiti.

15

Japatoyiita Jerusalén-ki

¹ Ipoña jariitaka Antioquía-ki, shirampariiti ipoñaayitakawo Judea-ki, jiyotaantayitapaaki, ikantantapaaki: “Iyikiiti, iirorika pimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni, pintomishitaanitaiya, iiro pawisakoshiriyitai”. ² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé owanaa jiñaanaminthatakiri jirikaiti ariitapainchari. Irootaki ikowayitantakar jityaantaitiri Pablo, Bernabé ipoña pashinipaini, jiyaati Jerusalén-ki jiñiiri Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti, inkinkithawaitakotiro kantainchari. ³ Ipoña jityaantakiri ikinanaki Fenicia-ki irojatz Samaria-ki, ikamantantayitanaki tsika ikantayitaa ikimisantayitai kaari ijyininkata. Ikimoshiritaiyanakini iyikiiti ikimawaki. ⁴ Ipoña jariitaiyakani Jerusalén-ki. Kamiitha jaawakiri kimisantzinkariiti, Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti. Ikamantapaakiri jantakaayitakiriri Pawa. ⁵ Iro kantacha kiyopayipaini Fariseo kimisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriiti, ikantanaki: “Ikaatzi kimisantayitaatsiri kaari ajyininkata, okowapirotatya jimonkaayitairo Ikantakaantani Moisés-ni, intomishitaanitaiya”.

⁶ Ari japatotaiyakani Otyaantapiroriiti itsipayitakar antaripiroriiti jiñaanatakotziro tsika okantakota jiroka. ⁷ Ikanta osamanitaki jiñaanatawakaawintakawo, ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Iyikiiti, pinkinkishiritaiyironi iirokaiti tzimatsi jantzimoyitakairi Pawa pairani. Jityaantakina naaka nokinkithatakaayitairi Kamiithari Ñaantsi kaari ajyininkata, ari okanta ikimisantantayitaari iriroriiti. ⁸ Tima Pawa jiyotziri ishiriki, ari joñaagayitairo ikowi irirori inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi kaari ajyininkata ikimitaayitakai pairani aakaiti. ⁹ Tima jaapatziyayitaari Pawa jirikaiti ikimitakai iijatz aakaiti, joitintashiriyitairi jawintaashiritaari. ¹⁰ ¿Kamiithatatsima piñaanatawaiyaari Pawa? ¿Iitama piñaanatatakaantyaariri jiyotaani? Tima pishintsiwintawaitakiri jimonkaatiro kaari aawiyaaajaitzi aakaiti, kaari jaawiyaaajaitzi achariniiti. ¹¹ Irootaki inishironka Awinkathariti Jesús owawisaakoshiriyitairi aakaiti. Ari inkimitsitaiyaari iijatz iriroriiti”.

¹² Ari jimairitaiyanakini maawoni, ikimisantanakiri Bernabé itsipatakari Pablo ikinkithatakotziro jantakaayitakiriri Pawa pashinijatziki atziriiti, itasonkawintakaayitakiri.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantantaki, ikantanaki Jacobo: “Iyikiiti, pinkimisantawakina: ¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pawa jitananakawori jiyoshiiyitaki pashinijatzi atziriiti, inkimisantantaiyaariri, impairyaaayitairi. ¹⁵ Ari imonkaatari josankinatakotakiri pairani Kamantantaniriiti, ikantaki:

¹⁶ Aririka onkaatapaaki jiroka, ari nompiyi.

Nowatziyairo ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinityaari inkimitaiyaari ikanta irirori nopinkatharitakaakiri.

¹⁷ Jaminaminataina pashinijatzi atziri, inkantayitaina: ‘Nowinkathariti’,

Ari onkantya nashitantaiyaariri kaari pijyininkata, impairyaaayitaina.

¹⁸ Ari ikantaki jiñaawaitaki Awinkathariti, oñaagantzirori ikinkishiritsitakari owakiraini jitananakawori.

¹⁹ Irootaki nonkantantyaari naaka, iiro okantzi añaakaawaitiri kaari ayyininkata ikaatzi kimisantayitairiri Pawa. ²⁰ Apa otyaantiniri osankinarintsi ashintsiwintiri iiro jowayitantari wathatsi jashitakaayitariri iwawaniwaitashitari, iiro jimayimpiriwaiyitanta, iiro jowakoyitantawo iriraani piratsipaini. ²¹ Tima irooyitaki josankinari Moisés-ni ikinkithatakotapiintaitziri tsikarikapaini japatotapiinta Judá-mirinka kitiiyiriki jimakoryaantaitari. Irootaki jitanakari pairani. Irootaki jowajyaantantyaawori jirokapaini iiro ikantzimoshiritakaantari ayyininkapaini”.

²² Ikanta Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti, kimisantzinkariiti, jowaki jotyaantiri Antioquía-ki intsipatyaari Pablo iijatzi Bernabé. Jirika ikaatzi jowakiri: Judas jítaitziri iijatzi Barsabás, ipoñaapaaka Silas. Iriiyitaki jiwatakaayitirini iyikiiti janta. ²³ Iriiyitaki aanakironi osankinarintsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyikiiti, naakaiti Otyaantapiroriiti, antaripiroriiti. Niwithataiyimini iirokaiti kaari nojyininkamirinkata nampiyitawori Antioquía, Siria, ipoña Cilicia-ki. ²⁴ Niyotaiyakini tzimatsi poñaayitanainchari jaka, iri oñaashirinkakimiri janta, ikowi pimonkaayitairo Ikantakaantaitani, pintomishitaanitaiya. Kaari notyaantani naakaiti. ²⁵ Irootaki nokinkithawaitantari jaka, nowaki akaataiyirini, jiyaatantyaari jiñiimi intsipatanatyaari itakokitani Pablo intsipatanatyaari Bernabé. ²⁶ Iriiyitaki atsiwintakariri Awinkathariti Jesucristo. ²⁷ Jirika notyaantakimiri iroñaaka: Judas intsipatakari Silas. Iriitaki kinkithawaitakaapaakimini janta inkamantapaakimiro maawoni jiroka. ²⁸ Tii okantzi noñaakaawaitimi iirokaiti, tima iro kamiithat zimotakiriri Tasorintsinkantsi, iijatzi

naakaiti. Apa pimayitanairo kowajaantachari. Jiroka: ²⁹Iiro powayitari wathatsi jashitakaitariri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiiriwaitzi. Aririka pimonkaayitanakiro jiroka, kamiithataki. Ari okaatzi”.

³⁰ Ikanta jotyaantaitakiri, jataki Antioquía-ki. Ari japatotapaakiri kimisantzinkariiti, ipapaakiri osankinarintsi. ³¹ Ikanta jiñaanatawakiro, ikimoshiripirotaiyanakini. ³² Tima kamantantaniri jinayitzi Judas ipoña Silas, ithaamintakaa-paakari iyikiiti joisokirotyaari Pawa, ikinkithawaitakaa-paakiri. ³³ Okanta osamanitaki isaikimowaitakiri kamiitha, jotyaantairi ipoñaakawo pairani. ³⁴ Iro kantacha Silas okami-ithatzimotakiri irirori isaikanaki. ³⁵ Iijatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzi isaikanaki iriroriiti Antioquía-ki, itsipayitakari oiyiki pashinipaini, iikiro jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaani Awinkathariti.

Jookawintairi Pablo jirika Bernabé, japiitakiro jiyaatzi ikinkithatzi

³⁶ Ikanta osamanitaki, ikantairi Pablo jirika Bernabé: “Thami apiitiro ariityaari inampiitiki iyikiiti tsika akamantantakiro iñaani Awinkathariti. Aminairi tsika ikantayitaka”. ³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé jaanakirimi Juan, jiiitaitziri iijatzi Marcos. ³⁸ Iro kantacha tii inimotziri Pablo jaanairi, tima Marcos jookawintakiri pairani Panfilia-ki, tii jothotyiiro intsipatyaari ikinayitaki ikinkithatakaantzi. ³⁹ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani. Aripaiti jookawintawakaanaka. Jaanakiri Bernabé jirika Marcos, otitanaka ikinanaki Chipre-ki. ⁴⁰ Iriima Pablo, jaanakiri Silas. Ipoña jamanamanaatakotawakari iyikiiti, ikantaiyini: “Nowinkathariti, nawintaimi iiroka, aritaki pinishironkatakiri jirika”. Ari jiyaataiyanakini. ⁴¹ Ikanta ikinanaki Siria-ki, Cilicia-ki, jominthashiritakaayitaari ikaatzi kimisantayitaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo iijatzi Silas

¹ Ikanta jariitaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jariitantakari Listra-ki. Ari jiñaaiki jiyotaani Awinkathariti jiita Timoteo, otomi Judá-mirinka kimisantatsiri, Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari. ² Ikanta jirika Timoteo kamiitha ikinkithatakotaiyirini kimisantzinkariiti nampitawori Listra-ki iijatzi Iconio-ki. ³ Ari ikowakiri Pablo intsipatyaari Timoteo. Iro kantacha jitawakari itomishitaanitakiri iiro ikisawaitanta Judá-mirinkaiti nampitawori janta, tima jiyotaiyini

maawoni Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari Timoteo. ⁴ Ikanta ikinayitanaki nampitsiitiki, ikamantayitanakiri kimisantzinkariiti jimonkaayitairo josankinatakiri pairani Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti janta Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ityaaryooyitantanakari kimisantzinkariiti jawintaayitanaka, iikiro jiyaatanakitzi kitijiyiriki ijyikipirotanaki.

Jomishimpiyaakiri Pablo Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakiro Frigia iijatzi Galacia, tima tii ishinitairi Tasorintsinkantsi inkinkithatakaanti janta Asia-ki. ⁷ Irojatzji jariitantakari Misia-ki. Ari ikinkishiriwitakari jiyaatiro Bitinia-ki, iro kantacha tii ishinitairi Itasorinka Jesús. ⁸ Awisanaki janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas. ⁹ Ari janta imishiwaitakiri Pablo tsiniripaitiki, imishitaki Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pariitina nonampiki, pinishironkayitaina naakaiti”. ¹⁰ Ikanta imishiwaitaki Pablo, ari niwitsikaiyanakani niyaataiyini Macedonia-ki, tima niyotanaki iri Pawa kaimashiritakinari janta nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi.

Jomontyaitakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notitaiyanakani Troas-ki, apatziro nowanakiro niyaatiro Samotracia-ki. Okanta okitijiyitamanaki irojatzji naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Opoña nawisanaki irojatzji Filipos-ki, jinampiyitawo poñaayitainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi inatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikawaitapaakiri janta. ¹³ Okanta kitijiyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti, niyaataki jiñaathapiyaaki, tima nokinkishiritaiyakani ari jamanamanaatapiintaiyani. Ari noñaapaaki tsinani apatotaiyakani, nosaikaiyapaakini nokinkithatakotziniro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Okanta tsinani apatotainchari oita Lidia, opoñaawo iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyompariwaita manthakintsi pitzirishimawoyitatsiri. Timá opinkathatapiintakiri Pawa jiroka tsinani, okimaminthatakiri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiritakaanakawo Awinkathariti. ¹⁵ Owiinkaataka, otsipatakari ikaatzi saikapankotzirori. Ipoñaashita okantaiyanakinani: “Piyotzirika iirokaiti notyaaryoowintairi Awinkathariti, pimpokaiyini pimayi nopankoki”. Ari nimataiyakironi, tima irootaki shintsiwintakinari.

¹⁶ Opoñaashitaka apaani kitijiyiri, niyaataiyini namanamanaatya, notonkiyotaka mainawo ompirataawo. Piyarishiritatsiri, jiyotakaayitziro iitarika awijyimotirini atziri. Irootaki ipinaitantariri oiyiki ompiratawori. ¹⁷ Jiroka

mainawo itanakawo oyaatanakiri Pablo, oyaataiyanakinani iijatzi naakaiti, okantzi okaimi: “Jirika shirampariiti jompiratani jinatzi Pawa Jinokijatzi, iriitaki kamantimironi pawisakoshiritantaiyaari!”¹⁸ Ari okantapiintatya jiroka kitijiyiriki, irojatzzi owatsimashiritantakariri Pablo, ipithokashitanakawo, jiñaanatanakiri piyari aagashiritakirori, ikantziri: “Piyaapithatairo mainawo, iri Jesucristo matakaimironi nopairyaakiri”. Apathakiro ikantanaka piyari jiyaapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaaakiro ompiratawori, jiyotanaki iiro jaantaawo oyyiki kiriiki. Joirikakiri Pablo itsipataakiri Silas, jaanakiri jiwariitiki, irojatzzi janta ipiyowintantapiintaita.²⁰ Ikantapaakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Jirikaiti Judá-mirinka jinatzi. Ichapishiryaayitakiri atzirriiti jaka anampiki,²¹ jiyotaayitakiri kaari ashiniyitzi jantaitiro, tima aakaiti iyyininkamirinkaiti Roma-jatzi”.²² Ari ipithokashitanakariri Pablo itsipatakariri Silas, ikantaki pinkathariiti aminakotantaniri: “Paatonkoryaayitiri, pimpajawaitiri”.²³ Aritaki ipajawaitakiri oyyiki, jomontyaakaantakiri. Ikantanaki: “Paamaakowintapirotyaari”.²⁴ Ikimaki aamaakowintantaniri ikantaitakiri, jomontyaapirotakiri inthomainta, jawitsinaakiitantakariri inchakota.

²⁵ Okanta niyankiiti tsiniripaiti, jamanamanaata ipoña ipampithagaiyini Pablo itsipatakariri Silas, kimaiyatsini pashini omontyaari.²⁶ Omapokashitanaka ontziñaanaka, iiwokapaakiro jomontyaitakiri. Apathakiro ashitaryaayitanaka ashitakowontsi, ishiryaaakowaitashitanaka omontyaari ithatakowiitantakariri ashirotha.²⁷ Ipoña ikakitanaki aamaakowintantaniri, jiñaatziiro ashitaryaaka jomontyaawiitakariri, ari jinoshikanakiro jowathaaminto ikowi josataiya, jiñaaajaantaki shiyayitaka omontyaariiti.²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimotanakiri, ikantziri: “Jirowashironkaawaitashita, iinitatsi nosaikaiyini maawoni jaka!”²⁹ Ipoñaashitaka jirika aamaakowintantaniri ikaimakaantaki ootamintotsi, ishiyapirotanakitya ityaa-paaki, okawaitanaka ithaawanaki, jotzirowashitapaakari Pablo itsipatakariri Silas.³⁰ Ipoña jomishitowanakiri, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿litama nantiri naaka nawisakoshiritantaiyaari?”³¹ Ikantanakiri irirori: “Pinkimisantairi Pinkathari Jesús, aritaki pawisakoshiritai iiroka iijatzi ikaatzi saikapankotzimiri”.³² Ikinkithatakotanakiniri tsika ikantakota Awinkathariti iijatzi ikaatzi saikapankotakiriri.³³ Ipoñaashitaka iinta oniyankiititzi tsiniriri jirika aamaakotantaniri ikiwanakiniri jaawiyaitakiri ipajaitakiri. Ipoña jowiinkaayitaka jirika

itsipatakari ijyininkamirinkatari. ³⁴ Ari jaanakiri ipankoki, ipapaakiri jowanawo. Kimoshiri ikantanaka jirika ikimisantairi Pawa itsipayitaari ikaatzi saikapankotakiriri.

³⁵ Okanta okitiijyitamanai, jirikaiti pinkathari aminakotantaniri ikaimakaantakiri kimpoyaakotaniri, ikantakiri: “Pomishitowakaantairi jirikaiti”. ³⁶ Ikanta aamaakotantaniri, ikantakiri Pablo: “Ikantakaantakina pinkathari nomishitowayitaimi. Kantatsi iroñaaka piyaayitai kamiitha”. ³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanaki irirori: “Josankinatakotakaantani Roma-jatzi ninatzi naaka, iro kantacha ipajawaitakina japatotapiintaita, tii jaminawakiro tzimatsirika nokinakaashitani. Jomontyaakaantakina. ¿Iroñaakama ikowi jimanakaina jomishitowayitaina? ¡Tii nokowiro! Pinkantiri impokanaki irirori jomishitowayitaina”. ³⁸ Ikanta jirika aamaakotantaniri, ikamantakiri pinkathari. Ikimawaki josankinatakotani jinatzi Roma-jatzi, antawoiti ithaawaiyanakini. ³⁹ Jatanaki pinkathariiti, ikantapaakiri Pablo itsipatakari Silas: “Pimpiyakotina nowasankitaakaantawaitakimi”. Ari jomishitowakaantairi, ikantawairi: “Piyaataityaami”. ⁴⁰ Ari jiyaataiyaini opankoki Lidia. Ikinkithatakaayitanairi kimisantzinkariiti, ithaamintashiritakaayitanairi, jataiyaini.

17

Imaamaniitantaki Tesalónica-ki

¹ Ikanta jariitantayita Pablo itsipatakari Silas ikinayitanaki Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzzi jariitantakari Tesalónica-ki, otzimi janta japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ² Tima iro jamitapiintakari Pablo aririka jariitya pashiniki nampitsi, ityaapiintzi tsikarika japatotapiinta Judá-mirinkaiti, ikinkithatzi. Irootaki jimatapaakiri iroñaaka. Ipoña japiitairo pashiniki kitijyiri jimakoryaantaitari, japiitairo iijatzzi. Ari jiñaanaminthatapiintakiri Judá-mirinka. ³ Jookoyitatzziiniri Osankinarintsipirori tsika ikinkithatakota Cristo inkamimotanti, impoñaashitaiya jañagai iijatzzi. Ikantayitziri: “Jirika Jesús nokinkithatakotakimiri, iriitaki Cristo”. ⁴ Ari ikimisantanaki tsika ikaatzi Judá-mirinka, itsipatanakari Pablo iijatzzi Silas. Ikimisantaiyanakini iijatzzi ojyiki Grecia-paantiri pinkathatasorintsitaniri, ari okimitsitakari iijatzzi pinkathataawo tsinaniiti. ⁵ Iro kantacha Judá-mirinkaiti kaari kimisantatsini, tii inimoshiritanakiri. Japatotaki kaaripiroshiririiti. Jotyaantakiri imaamanitanti nampitsiki. Imaamanipankotakiri iijatzzi Jasón, jaminaminatziri Pablo itsipatakari Silas. ⁶ Tii jiñaashitari janta, jinoshikanakiri Jasón itsipataanakiri pashini kimisantzinkariiti, jaanakiri isaiki jiwatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakini: “¡Tzimatsi

shirampariiti ochapishiryaaantaintsiri nampitsiitiki, pokaki iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón oosaikawakiriri ipankoki! Ithainkayitakiro jirikaiti ikantakaantani pinkatharitatsiri Roma-ki, ikantaiyakini: ‘Tzimatsi pashini pinkathari, jiita Jesús’ ”. ⁸ Ikanta ikimaiyawakironi jiroka, ti inimotaiyanakirini atziriiti iijatzi jiwariiti. ⁹ Ikwakoitakiri Jasón impinawintya itsipayitakari pashinipaini, ari onkantya impakaantaiyaariri.

Jataki Pablo itsipatanaari Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kimisantzinkariiti, jotyaantairi tsiniripaiti Pablo itsipatanaari Silas, jiyaatai Berea-ki. Ikanta jariitaiyakani janta, jataiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka. ¹¹ Jirikaiti Judá-mirinka, nishironkatantaniri jinaiyatziini tii ikimitari Tesalónica-jatzi, kamiitha ikimisantawakiro ñaantsi. Jaakowintanakawo kitiiyyiriki jiñaanatanakiro Osankinarintsipirori jiñaantyaawori imapirotatyaarika ikamantaitziriri. ¹² Ojyiki Judá-mirinkaiti kimisantanaintsiri, ari ikimitsitakari iijatzi Grecia-paantiri pinkathataari, iijatzi tsinaniiti. ¹³ Iro kantacha Judá-mirinkaiti nampitawori Tesalónica-ki, ikimakotakiri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakini, imaamaninthawaitapaakiri atziriiti. ¹⁴ Iro kantacha kimisantzinkariiti jaanakiri Pablo inkaarithapiyaaki. Iriima Silas itsipatakari Timoteo ari isaikanaki irirori. ¹⁵ Ipoña jawisakagaitanakiri Pablo irojatzi jariitantakari Atenas-ki. Ikanta ipiyaiyaani Berea-ki, ikantapairi Silas itsipatakari Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thaankipiroini”.

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaawintari Atenas-ki Silas itsipatakari Timoteo, ojyiki oñaashirinkakiri jiñaayitziri Atenas-jatzi jamanamanaatari ojyakaantsipaini.* ¹⁷ Irootaki ikinkithawaitakaantakariri Judá-mirinkaiti, iijatzi pashinipaini pinkathatasorintsitaniri janta japatotapiintaiyani. Ojyiki ikinkithawaitakaapiintaki iijatzi kitiiyyiriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriiti janta nampitsiki. ¹⁸ Jiñaanaminthayitziri iijatzi yotaniriiti janta nampitsiki. Tzimatsi kantayitatsiri: “¿Litamachiitaka ikinkithatakotziri jirika kiñaaniri?” Ikantaiyini pashini: “Kimitaka ikinkithatakotatziiri pashinitatsiri pawa”. Iro ikantayitantakari tima Pablo ikamantantatziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, jañaantaari

* **17:16** Jiroka nampitsi Atenas otzinkami inatzi nampitsi, ari jinampitawori ojyiki yotaniriiti Grecia-jatzi.

ijjatzi.† 19 Ipoña jomiyaanakiri otzishiki iitachari “Areópago”, tsika japatotapiintaiyani. Josampitakiri: “Incha pinkinkithatakotinawo owakiraatatsiri piyotaantziri jaka nonampiki. 20 Tima pikinkithatakotakinawo kaari nokimapiintzi. Nokowaiyini niyoti iita kantakotachari”. 21 (Tima okaatzi itzimawintziri Atenas-jatziiti itsipatakari ariitzinkariiti janta, ikimisantayitziro owakiraatatsiri ñaantsi, jowawisaimaityaawo.)

22 Ikatziyanaka Pablo ipiyowintaitakari, ikantanaki: “Atenas-jatziiti, noñaakimi naaka, tzimatsi oyyiki piwawaniyitari, pamanamanaatashitapiintari. 23 Nokinayitzi pinampiki, noñaayitakiro pitaapiriminto. Tzimatsi apaani osankinataka, okantzi: ‘PAWA KAARI JIYOYIITZI’. Irijatzita nokinkithatakotzimiri naaka. 24 Iri witsikakirori kipatsi maawoni tzimantayitawori, irijatzi Pinkathariwintzirori inkiti ijatzi kipatsi. Tii isaikantawo tasorintsipanko jiwitsikani atziriiti. 25 Tii ikowiro irirori jiwitsikaitiniri tsikarika oitya. Tima iriitaki añaakaayitairi maawoni aakaiti, irijatzi añainkatakaayitairi, ipayitairo maawoni tsikarika oitarika. 26 Iriitaki witsikakiriri itawori shirampari, jogyiñaakiri, itzimpookakiri inampitantaawori maawoni kipatsiki. Ikinkishiritsitaka tsika onkaati osamaniti jinampitaiyaawo tsikarikapaini. 27 Iro jantantakawori jiroka, onkantya jaminaminaitantyaariri. Kimiwaitaka ipampipampiwaitatyimi jaminaminaitziri. Ari jiñiiri. Tima tii intaina isaiki Pawa ari itsipayitai maawoni aakaiti. 28 Iriitaki añaakaayitairi iroñaaka, iyyiwatakaayitai, iri tzimakaayitairi. Irojatzitzi ikantsitakari piyyininkaiti iiroka, kinkitharyaantzi, ikantaki: ‘Jashiyitai Pawa’. 29 Tima jashiyitai Pawa, tii okantzi ankinkishiritakowaityaari ikimitatyaari oyyakaantsi jiwitsikani atziriiti, jiwitsikayitziro oro, kiriiki, mapi. 30 Tima pairani oyyiki jamawitakiro Pawa okaatzi jantashiwaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha ikantayitairi maawoni tsikarika inampiyitawo, ikantairi: ‘Powajyaantairo kaaripirori pamitashiyitari’. 31 Tima Pawa jiyoshiitaki apaani shirampari, iriitaki jotyaaantairi jaminakoyitairo okaatzi antayitakiri. Aritaki jiyotajaantakiro irirori Pawa tsikapaitirika jimatairo. Tima jofñaagantakiri shirampari jowiriintairi ikamawitaka”.

† 17:18 Jiitaitziri jaka “yotaniiriiti”, iriyyitaki kimisantzirori jiyotaantziri iitachari “Epicuro”, ikantzi: “Iro kowapirotachari ankimoshiriwaiti”. Tzimatsi ijatzi pashini jiitaitziri jaka “yotaniiriiti”, jiita “Stoa-jatziiti”. Ikimisantayitziro iriroriiti okaatzi jiyotaantziri pairani iitachari “Zenón”, ikantaki: “Ontzimatyii añaakopirotanitya”. Iro jiitaitantariri “Stoa-jatziiti”, tima japatotapiintaiyani jiitaitziro iñaaniki iriroriiti “Stoa”, owaankiityaani inatzi, pothopooki ikantayitziro.

³² Ikanta ikimawaki ikinkithatakotakiri kaminkari ipiriintaa, ishirontaminthatanakari. Tzimatsi pashini kantanakiriri: “Ari apiitiro paata nonkimimi pinkinkithatakotiro jiroka”. ³³ Jiyaapithatanairi Pablo. ³⁴ Iro kantacha joyaatanakiri tsikarika ikaatzi, kimisantai irirori. Jirika ikaatzi kimisantaatsiri: Dionisio, irijatzi apaani tsipawitariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Opoñaapaaka tsinani iitachari Dámaris, tzimayitatsi pashini.

18

Ariitaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, ishitowanaki Pablo Atenaski, jataki Corinto-ki. ² Ari jiñaakiri Judá-mirinka iitachari Aquila, Ponto-jatzi jinatzi jirika. Owakiraa jariitaka Aquila it-sipatakawo iina Priscila ipoñaakawo Italia-ki, tima pinkathari Claudio ikantakaantaki janta Roma-ki ishitowayiti maawoni Judá-mirinkaiti. Jataki Pablo jariitari Aquila. ³ Ari isaikapaaki Pablo intsipatyaari. Tima okaatzi jantawaititakari jirika, ishirikayitziro tontamawotatsiri manthakintsi, ipankoitawo. Irojatzzi jantawaitsitari pairani Pablo irirori. ⁴ Ari ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita kitiijiyiriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayitaki inkitsirinkantyaariri Judá-mirinkaiti inkimisantakaayitairi, iijatzi Grecia-paantiri.

⁵ Ikanta Silas itsipatakari Timoteo ariitaiyapaakani ipoñagaawo Macedonia-ki. Ari jaakowintanakawo Pablo ikinkithatakaantanaki. Ikantakiri Judá-mirinkaiti: “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”. ⁶ Iro kantacha tii inimotziri Judá-mirinkaiti, ikisaniintanaka, ikawiyawaitanakiri. Ari jotikanairo iithaari Pablo jiyotaitantyaari tii ikimisantaiyini, ikantanakiri: “Iirokayitaki kantashityaawoni pimpiyashitantaiyaari, tii naaka kantashityaawoni. Iroñaaka nompithokashityaari kaari ajyininkata”. ⁷ Shitowanaki japatotapiintaita. Jataki ipankoki atziri iitachari Justo, pinkathatasorintsitaniri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ⁸ Ikanta Crispo, jiwatatsiri japatotapiinta Judá-mirinka, ikimisantanakiri Awinkathariti, ari ikimitaakiro iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. Iijatzi ikimitanakari oyyiki Corinto-jatzi, ikimayitakiro ñaantsi, kimisantayitanaki, jowiinkaayitakiri. ⁹ Ikanta Pablo, jomishimpiyaakiri Awinkathariti tsiniripaiti, ikantakiri: “Iiro pithaawi. Piyaatakaairo pinkamantantiro ñaantsi jaka, iiro pimairitzi”. ¹⁰ “Tima ari notsipatzimi naaka, iiro jowatsinawaitaitzimi jaka, tima tzimatsi oyyiki nashiyitaari naaka jaka nampitsiki”. ¹¹ Iro isaikantanakari Pablo

Corinto-ki, awisanaki apaani osarintsi niyankitapai pashini. Jiyotaantayitziro iñaani Pawa.

¹² Okanta ijiwatantari Galión janta Acaya-ki, jitanakawo Judá-mirinkaiti imaamanitanakiri Pablo. Ipoña jaanakiri janta jiwariiki. ¹³ Ikantapaakiri: “Jirika shirampari ikinakaashitakawo jiyotaayitziro atziriiti ipinkathatairi Pawa, ipiyathatakawo ikantakaantaitziri”. ¹⁴ Iro jiñaawaitanakimi Pablo, ikantanaki Galión jiñaanatanakiri Judá-mirinkaiti: “Iroorika pikinkithatakotzi ikinakaashitakari jirika shirampari, itsitokantaki, aritaki nonkimakimi pinkantayitina. ¹⁵ Aña pikantawakaawintashitawo piñaawaiminthatashitari, pipairyaaaminthawaitashitari, piitashiwaitari: ‘Ikantakaantaitani’. Piyotaiyironi iirokaiti tsika pinkantiro, tii nomiraawintawaitawo naaka”. ¹⁶ Jomishitowaiyakirini. ¹⁷ Ikanta Grecia-paantiri, joirikanakiri iitachari Sóstenes, iri jiwatsitacha japatotapiinta Judá-mirinka. Ipajawaitanakiri. Iro kantzimaitachari Galión, tii jimatzimaitawo irirori.

¹⁸ Ojyiki kitiiyyiri isaikawaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ari jiyaatai itsipatanaawo Priscila iijatzi Aquila, jiyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tikira jotitanaata, jamiitanakiro iishi, ari jimonkaatziro okaatzi ikantantakiri. ¹⁹ Ikanta jariitaka Efeso-ki, jataki Pablo japatotapiintaita, ikinkithatakaayitapaakiri Judá-mirinkaiti. Ari jookanairi Aquila itsipatakawo Priscila. ²⁰ Ikowakowitawaari Judá-mirinkaiti osamani isaikanaki, tiimaita ikowi Pablo. ²¹ Ikantanairi jiyaatzimatanai: “Ontzimatyii nariitaiya Jerusalén-ki joimoshirinkaita. Iriirika Pawa kowatsini, ari nompuyi noñaayitaatimi”. Ipoñaashitaka jotitanaa Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquía-ki, ipiyanaawo iijatzi ikinkithatzi

²² Ikanta jariita Cesarea-ki, awisapai Jerusalén-ki jiwithatapaiyaari kimisantzinkariiti. Ipoña jawisanai Antioquía-ki. ²³ Ikanta osamanitaki, japiitairo iijatzi jariitantayita nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki iijatzi Frigia-ki, jominthashiritakaayitari jiyotaani.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, ariitaka Judá-mirinka iitachari Apolos, Alejandría-jatzi jinatzi. Kamiitha ikinkithatzi, jiyotakopirotziro Osankinarintsipirori. ²⁵ Tzimatsi kinkithatakotsitakariri Juan-ni owiinkaatananiri, ikinkithatakoitsitakawo iijatzi okaatzi ikamantantakiri Juan-ni ikantakota Jesús. Ari iwiya jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kamiitha ikanta joñaagantawitawo ikinkithatakotziri Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaaki

Apolos japatotapiintaita. Ikanta okimakiri Priscila otsipatakari Aquila, jaanakiri Apolos, jiyotaakiri tsika ikantakotajaanta Jesús. ²⁷ Ikowaki Apolos jawijyi Acaya-ki. Ari ipawakiri kimisantzinkariiti Efeso-jatzi apaani osankinarintsi jaapatziyantawatyaariri Acaya-jatzi. Ikanta jariitaka Acaya-ki, oiyiki ithaamintakaapaakari kimisantzinkariiti inishironkayitairi Pawa. ²⁸ Jimatatziiro Apolos ikitsirinkayitakiri Judá-mirinkaiti, joñaagayitziri Osankinarintsi-pirori ikinkithatakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotantaitakariri Jesús, iriitaki Cristo.

19

Ariitaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaiki Corinto-ki, anonkanaki Pablo otzishimashiki, ariitaka Efeso-ki. Jiñaapaakiri kimisantaw-itachari. ² Josampitapaakiri: “¿Inampishiritantakimima Tasorintsinkantsi owakiraa ikimisantakaitakimi?” Ikantaiyanakini iriroriiti: “Tiitya. ¿Oitama kankotachari jiroka? ¿Iitama ikantaitziri Tasorintsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Iitaka powiinkaawintakari pikimisantawitaa?” Ikantaiyini iriroriiti: “Iro nowiinkaawinta jiyotaantakiri Juan-ni”. ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakiri, ikantayitziri: “Jowiinkaantanzira Juan-ni, oiyakaawintamachiitatya jowajyaantaitiro kaaripirori. Iro kantzimaitacha ikantsitaka Juan-ni: ‘Pinkimisantairi aatsikitaintsiri, iri poyaata-paayaanani’. Iriitaki Jesucristo ikinkithatakotakiri jaka”. ⁵ Ikanta ikimaiyawakini jirikaiti, jowiinkaawintanakari Awinkathariti Jesús, ipairyayitainiri irirori. ⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatziitoyitantakari jako, ari inampishiritantanakari iriroriiti Tasorintsinkantsi. Jiñaawaiyitananakawo pashiniyitatsiri ñaantsi. Ikamantantayitanakiro ñaantsi jiyotakaayitanairiri Pawa. ⁷ Ikaataiyini 12 atziriiti.

⁸ Ipoña jawisaki Pablo japatotapiintaiyani Judá-mirinka, ari ikinkithatakaantapaaki ikaatzu mawa kashiri. Tikaatsi inthaawakaiya, ikowi jiyotakaayitairi atziriiti tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. ⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaatzu kisoshiriwaitatsiri, tii ikowi inkimisantaiyini, ikijyimawaitakiri tsipatanaariri jiiitaitziri “Aatsi”. Ikanta Pablo, jintainaryaanakari jirikaiti. Ikaminaayitanairi jiyotaaniiti janta iyaapapankotiki jiiitaitziro “Tiranno”. Ari jiyotapiintakiri maawoni kitiiyyiriki. ¹⁰ Ari ikantapiintanakitya, tzi-makotaki apiti osarintsi. Ikimakoyitairo iñaani Pawa nampiyitawori Asia-ki, Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiripaini, maawoni.

¹¹ Ojyiki itasonkawintantaki Pablo janta ikantakaakari Pawa. ¹² Matataitacha iijatzi oshinchaantanaki imanthakipaini Pablo. Aririka jaayitiro tsikarikapaini, intirotantaityaari mantsiyari, aritaki ishintsitanai. Aritaki onkantaki iijatzi ishintsiyitai piyarishiriyitatsiri. ¹³ Ikanta tsikarika ikaatzi Judá-mirinka kinakinawaitatsiri janta joshinchaayitziri piyarishiritatsiri, ikowawitaiyakani iriroriiti joshinchaanti impairyiiri Jesús. Ikantawitari piyariiti jiñaanatzi: “¡Piyaapithatiri, nompairyiimiri Jesús, ikinkithatakotziri Pablo!” ¹⁴ Irootaki jimawitaiyakarini 7 itomiiti Judá-mirinka iitachari Esceva, jiwawitariri ompirasorintsitaniriiti janta. ¹⁵ Iro kantacha jakakiri piyariiti, ikantakiri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma iirokaiti, tii niyotzimi”. ¹⁶ Ikanta piyarishiritatsiri joirikanakiri jirikaiti, antawoiti jomankiyanakari, joitsinampaakiri maawoni, jomishiyairi ipankoki jaatonkoryaamirikitakiri, antawo jowatsinawaitakiri iwathaki. ¹⁷ Ikimaiyakini nampitawori Efeso-ki, Judá-mirinkaiti iijatzi Grecia-paantiri, maawoni. Owanaa ithaawaiyanakini. Ari okanta ipinkathaitantanakariri Awinkathariti Jesús. ¹⁸ Ari ipokayitanaki iijatzi ojyiki kimisantayitaatsini, ithawitakoyitapaakiro iyaaripironka. ¹⁹ Jamayitapaakiro jyiripiyaariwitachari tsika jiñaanatakotapiintziro ijiyiripiyaaritantari, itaayitapaakiro. Ikanta jaminaitakiro tsikarika okaatzi opinatari itaayiitakiri, ariitaka ikaatzi: 50,000 ikithoki kiriiki. ²⁰ Iikiro ikimakopiroitanakitziiri Awinkathariti.

²¹ Okanta okaatapaaki jirokapaini, jominthatakawo Pablo jariitantya Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. Impoña jawisanaki irojatzi Jerusalén-ki. Ikantsitaka iijatzi: “Aririka niyaataki Jerusalén-ki, ari nawisaki niyaati Roma-ki”. ²² Ipoña jotyaantaki Macedonia-ki apiti imitakotapiintirini, Timoteo itsipatakari Erasto, iinrotatsi isaikanaki irirori Asia-ki.

Imaamanitaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki antawoiti ikisawakaawintakari tsi-patanaariri jiiitaitziri “Aatsi”. ²⁴ Iri poñaakaantakawori iitachari Demetrio, ashiropakori. Tzimayitatsi iijatzi kimitakariri irirori jiwitsikayitziro oryaani oiyakaawo oyaapapankoti iwawanitashiitari jiiitaitziri “Diana”. Iri jaantayitari ojyiki kiriiki. ²⁵ Japatotaiyakani maawoni ashiropakoriiti. Ikantaki Demetrio: “¡Shirampariiti! Tima iro añaanitari aakaiti jiroka antawairi. ²⁶ Iro kantacha, aritaki pikimakotakiri jiiitaitziri Pablo, ikitsirinkaki ojyiki atziriiti, ikantayitzi: ‘Jiwitsikani atziriiti tii impawati’. Tii apa ikantakiro anampitsitiki Efeso,

aña jimatsitakawo maawoni jaka Asia-ki. ²⁷ Tii apa onkantzimotai iiro jamanantapiroitanairi awitsikani, iro kantzimopirotairi, ompiyakotya inkimakoitiro antawoiti awawani Diana maawoni jaka Asia-ki, ari jowajyaantaitanakiro impokaiti oyaapapankotiki”.

²⁸ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisaiyanakani, ikaimaiyanakini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Iikiro ikamiñiinkatanakitzi jiñaawaitaiyini jirikaiti. Ipoña joirikaitanakiri Gayo itsipataitanakiri Aristarco, jaitanakiri japatotaiyapiintani atziriiti. Jirika jaitanakiri iriitaki itsipatapiintari Pablo jariitantayita, Macedonia-jatzi jinaiyini. ³⁰ Ikowawitaka Pablo intyaapaakimi irirori, tiimaita ishinitziri jiyotaaniiti. ³¹ Ari ikimitsitakari jiwariiti jaapatziyani Pablo, ikantakaantakiri: “Iiro pimatsitawo iiroka janta”. ³² Ikanta janta japatotaiyakani, iikiro ichiraachiraataiyatziini, tii otywakaa okaatzi ichiraawintaiyirini. Tima jirikaiti atziriiti tii jiyopirotaiyini oita japatowintaiyarini, ikaimakaimawaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, jiñaakiri Alejandro josatikaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiwintanakiri inkinkithatakotiri. Ikanta Alejandro jakotanaki jimairitantawatyaari, inkinkithawaitakaawitakari. ³⁴ Iro kantacha jiyotaiyakini atziriiti Judá-mirinka jinatzi jirika Alejandro, iikiro japiitanakitziiro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”* ³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, jomairintakiri, ikantakiri: “Efeso-jatzi, jiyotaitzi maawoni, aakaiti kimpoyaawintawori oyaapapankoti awawani Diana, iijatzi ojyakaani poñainchari inkitiki. ³⁶ Irootaki pinkinkishiritantawatyaari kamiitha, iiro pimaamanitantashiwaita. ³⁷ Tima jirikaiti shirampari pamayitakiri, tii jowaaripirotziro kaapapanko, tii ikijyimatziro iijatzi awawani. ³⁸ Ikowirika jiyakawintanti Demetrio itsipayitakari ikaayitziri, jaanakiri ajiwariki jaminakotiniri, iri witsikiniriri okaatzi kantzimotariri. ³⁹ Okowatyaarika ayotakotiro maawoni aakaiti, kimitaka kantatsi apatotiri maawoni jiwariiti, jaminakotantyaawori. ⁴⁰ Okaatzi awisaintsiri iroñaaka, aritaki jowasankitaawintaitakairo amaamanitantaki. Iiro otzimi ankantiri ampiyakowintantyaari”. ⁴¹ Ikanta ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, jotyaaantairi atziriiti.

20

* **19:34** Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi”, apiti ikanta hora osamanitaki.

Ipiyaawo Pablo Macedonia-ki iijatzi Grecia-ki

¹ Ikanta ithonkaka ikamiñiinkataki jiñaawaitaiyini, japatotakiri Pablo jiyotaani ikaminaayitanairi. Ipoñaashitaka jiwithayitanaari, jataki Macedonia-ki. ² Ari jariiyitanaawo maawoni nampitsi tsika isaikayitzi iyikiiti, ikaminaayitanairi. Irojatzu jariitantakari Grecia-ki. ³ Ari isaikawaitapaakiri ikaatzu mawa kashiri. Iro jotitanaiyaami jiyaatantyaari Siria-ki, ari ikimakiri jowamaatyiri Judá-mirinkaiti jariitatyaaarika janta. Irootaki ipiyantanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-jatzu jinatzi itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-jatzu jinatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-jatzu jinatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, Tíquico iijatzi Trófimo, Asia-jatzu jinayitzi jirika. ⁵ Ari jiwataiyanakini jirikaiti iyikiiti, joyaawintapaakina Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta awisanaki kitiiyjiri jowantapiintaitantawori tantaponka, ari notitanaari Filipos-ki. Awisaki 5 kitiiyjiri, noñaayitapairi iriroriiti janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakini okaatzu 7 kitiiyjiri.

Ariita Pablo Troas-ki

⁷ Okanta ariitapaa kitiiyjiri japatotapiintaita, ari napatotaka nompitoryiira tanta, ikinkithatakaantaki Pablo. Tima nawisatyi oñaatamanai, iikiro jiyaatakaanakitziira ikinkithatzi, niyankiititakotakina.*† ⁸ Ari napatotaiyani jinoki pankotsi, oiyiki ootamintotsi joisaitaki. ⁹ Ikanta mainari iitachari Eutico isaiki opatzimooki pankotsi. Tima osamanitaki ikinkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini mainari, paryaanaki isaawiki, kamapaaki.‡ ¹⁰ Ipoña jaiitapaaki Pablo, joiyotashitapaakari mainari, jawithakitapaakiri. Ikantanaki: “Iiro pithaawaiyini, añaagai”. ¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jinoki, ipitoryaapaakiro tanta, owaiyakani. Iikiro ikinkithatanakitzi, irojatzu okitiiyyitantanakari. Ipoña nawisaiyanakini. ¹² Iriima mainari, jaayiitanairi jañaagai. Irootaki ithaamintashiripiroitantanakari.

Jawisanaki Troas-ki irojatzu Mileto-ki

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari”, irojatzu ikantaitsitari “itapiintawori kitiiyjiri pashiniki domingo”. † **20:7** Kantakotachari jaka “impitoryiirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyoowakaiyani, ipitoryiira tanta, jowaiyani, jirawaitaiyini imiri. Tima jimatakotatziiri Jesús jiwiyaaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintakiri, ikantaitzi “impitoryaitiro tanta”. ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanaki isaawiki”, irootaki ikantakoitziro pankotsi, mawa okanta opiwiryaa jiwitsikayitziro. Ari ipoñaakari paryaaaki mainari irojatzu isaawiki.

¹³ Ari niuwataiyanakini naakaiti, notitaiyanakani irojatzi Asón-ki, ari nokinkishiritakari naanairi Pablo, tima ikowakitzi irirori inkinanaki kipatsiki. ¹⁴ Ikanta noñaapairi Pablo janta Asón-ki, ari jotitanaari, jataiyakinani Mitilene-ki. ¹⁵ Opoña nawisaiyakini janta, nokitiiyyitakotapaaki Quío-ki, opoña namaatakotanai apaani kitiiyyiri ariitakina Samos-ki, ari naatakotapainta Trogilio-ki. Ipoña nawisanaki pashini kitiiyyiri, ariitaiyakinani Mileto-ki. ¹⁶ Ari okanta nawisantanakawori Efeso tii naatakotapainta, tima Pablo tii ikowi jiyaatapainti janta, iiro josamanipirowaitanta Asia-ki. Ikowatzi jariitsitaiya Jerusalén-ki, tikira jomoshirinkaitanakiro kitiiyyiri “Oyiipataantsi”.[§]

Inkinkithatakairi Pablo jantaripiroriiti Efeso-jatzi

¹⁷ Ikanta nariitaka Mileto-ki, ikaimakaantapaakiri Pablo jantaripiroriiti kimisantzinkariiti Efeso-jatzi. ¹⁸ Ikanta ipokaiyakini, ikantawakiri: “Piyotaiyini iirokaiti tsika nokanta nosaikimotakimi owakiraa nariitantakari Asia-ki. ¹⁹ Ari nokantapiintatya nantawaitziniri Awinkathariti, tsinampashiri nokanta, owanaa niraawaitaka noñaakiro ikowaiyakini Judá-mirinkaiti imaamanitina. ²⁰ Iro kantacha tii nowajyaantanakiro nokinkithatakaaimiro onkaati pinintaawaitaiyaari, niyotaapiintakimi pipankoitiki, iijatzi janta ipiyotapiintaiyani atziriiti. ²¹ Nokinkithatakaakiri nojyininkapaini Judá-mirinka iijatzi Grecia-paantiri, nokantayitziri: Pimpiyashitairi Pawa, pawintagaiyaari Awinkathariti Jesucristo. ²² Iroñaaka niyaati Jerusalén-ki, Tasorintsinkantsi minthashiritakaakinari, tii niyotzimaita oityaarika awijyimotinani janta. ²³ Iro kantacha tsikarika niyaayitzi, jiyoshiritakaakina Tasorintsinkantsi, ikantashiritana: ‘Ojyiki piñaashiwaityaawo jomontyaawaitaitimi’. ²⁴ Iro kantzimaitacha naaka, tii onkantzimowaitina onkaati nonkimaatsityaari, tii nonishironkapirowaitanaka. Iro kowapirotacha nonkimoshiriwintiro nonkimitakaantiro irootaintsimi nimatiro nonkitsirinkanti nariitya tsika iwiya noshiyi. Tima irootaintsi nothotyiiro ikantakinari Awinkathariti Jesús nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi okantakota inishironkayitai Pawa. ²⁵ Nokinkithatakaakimi iijatzi iirokaiti tsika okantakota ipinkathariwintantai Pawa. Iromaita papiitairo piñaayitaina. ²⁶ Irootaki nokowantari nonkantimi tii naaka kantakaashityaawoni intzimantaiyaari piyashitaachani, ²⁷ tima nokinkithatakimiro maawoni ikinkishiritakari kitziroini Pawa jantiri, tikaatsi nimanimotimi. ²⁸ Pinkimpoyaayitaiya, ari pinkimitakaayitaiyaari

[§] 20:16 Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzi ikantaitsitari “Pentecostés”.

piyotapiintachari tsika jowayitakiri Tasorintsinkantsi. Pinkimitaiyaari aamaakowintaniri paamaakowintaiyaari kimisantairiri Awinkathariti, iriitaki ikapathainkawintairi ipinawintayitairi. ²⁹ Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaaki pashiniiti, inkimitapaatyaaari katsimari piratsi, inkowapaaki japirotiri kimisantzinkariiti. ³⁰ Ari intzinaayitanatya pikaataiyakini jamatawitaki kimisantzinkariiti, jowajyaantakaakiri ikimisantawitari. ³¹ Pinkinkishiritiro iirokaiiti, mawa osarintsi nosaikimowaitakimi, tii nowajyaantapaintziro nokaminaayitzimi, niraakowaitakimi. ³² Nawintaari Pawa naaka, iyikiiti. Iriitaki aamaakowintimini, iriitaki nishironkatimini tima irootaki ikantayitakairi. Ari inthaamintashiritakaimi, aritaki jiñaakaayitaimiro okaatzi ikajyaakaayitakiriri maawoni oitishiritaari. ³³ Tii noñiuro naaka nonintakotantiri, kiriiki, oro, ikithaataitari. ³⁴ Piyotaiyini iirokaiiti, naakataki antawaiwintaincha naantari kowityiimoyitanari, ari nokimitaakiro nantawaiwintakiniri iijatzi ikaatzi tsipayitakinari. ³⁵ Ari nokinakairo niyotaantakimirori tsika ankantiro antawaipirotopiintai, anishironkatantyaariri kowityaaniintawaitatsiri. Ari nokinkishiritakaimiro ikinkithatakotapaintziri Awinkathariti Jesús, ikantaki: ‘Kimoshiripiwintaari jinatzi nishironkatantaniri, tii ari inkantajaantaitiri ipashitaitari’ ”.

³⁶ Ikanta ithonkanakiro Pablo ikantakiro jiroka, jotzirowanaka jamanamanaatakaanakari maawoni piyotainchari. ³⁷ maawoni jiragaiyakani, jawithakitawakaayitaka, ari jiwithatawaari Pablo jiyaatai. ³⁸ Owashiri ikantaiyanakani, tima ikimakiri ikantaki iiro piñagaana. Ari joyaataiyanakirini irojatzii jotitantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

¹ Ikanta nookanairi iyikiiti, otitaiyanaanani, tampatzika nowanakiro niyaati Cos-ki, okitiiyyitamanai ariitakina Roda-ki, opoña nawisanaki irojatzii Pátara-ki. ² Ari noñaapaaki antawo pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notitaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzi, naminakotanakiro nampatiki othampijyaa jiiitaitziri Chipre, nokinakotanaki nakopiroiniki irojatzii Siria-ki. Tima tzimatsi ajyaagawontsi jookaitanakiri Tiro-ki, ari naatakotaiyapaakani. ⁴ Noñaapairi kimisantzinkariiti, ari nosaikimowaitanakiri okaatzi 7 kitiiyyiri. Ikantawakiri Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Iro ikantantakari, jiyoshiritakaakitziiri Tasorintsinkantsi.

⁵ Okanta awisanaki 7 kitiiyyiri, iro nawijyimatantyaari. Ari joyaatanakina maawoni iyikiiti, itsipayitakawo iinaiti, iijatzi jowaiyaniiti. Irojatzzi othapikitapaa nampitsi, ari notzirowaiyapaakani impanikiitiki, namanamanaataiyakani. ⁶ Ipoña niwithatawakaayitanaa, otitanaana naakaiti, piyaiyanaani iriroriiti ipankoitiki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzzi Tolemaida-ki, ari niwith-ayitapaari iyikiiti, apaani kitiiyyiri nosaikimowaitanakiri iriroriiti. ⁸ Okanta okitiiyyitamanai awisakotanakina, ariitakina Cesarea-ki. Opoña nokinanaki ipankoki Felipe kinkithatakaaniri, ari nosaikapaakiri. Jirika Felipe iriitaki kaatatsi pairani 7 jowaitakiri jimitakoyitiri Otyaantapiroriiti. ⁹ Tzimatsi Felipe 4 mainawo irishinto, kamantantaniro inayitatzzi. ¹⁰ Aritaki oiyikitaki kitiiyyiri nosaikapaaki janta, ari jariitakari apaani kamantantaniri ipoñaakawo Judea-ki, jiita Agabo. ¹¹ Ikanta jiñaapaakina naakaiti jaapaakiri jowathakiro Pablo, joojotakari jakoki iijatzi iitziki jiñaawaitanaki, ikantzi: “Ari inkantyaari ashitakariri jirika owathakirontsi joojotiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki, jaakaantakiri janta kaari ajyininkata. Irootaki jiyotakaakinari naaka Tasorintsinkantsi”. ¹² Ikanta nokimaiyawakini, nokantakantawitanakari Pablo: “Iiro piyaatzzi Jerusalén-ki”. Ari ikantsitawitakari iijatzi Cesarea-jatziiti. ¹³ Iro kantacha ikantanaki irirori: “¿Iitama piraantaiyarini, owanaa powashiritakaakina? Aña minthatakina naaka. Aririka onkantya joojoyiitina nonkamawintantyaariri Awinkathariti Jesús Jerusalén-ki, imawaityaata”. ¹⁴ Tii nokitsirinkashitari, nokantanakiri: “Imatyaata ikowiri Awinkathariti”.

¹⁵ Ikanta okaatapaaki jiroka, witsikaiyanaanani, jataiyakini Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari joyaatanakina tsika ikaatzzi Cesarea-jatzzi iyotaariiti jinatzzi. Iriitaki aanakinari ipankoki shirampari Chipre-jatzzi iitachari Mnasón, pairanitaki jiyotaaritzzi jirika, iriitaki nomayimotaiyirini.

Joirikaitakiri Pablo tasorintsipankoki

¹⁷ Okanta nariitaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshiri ikantaiyani iyikiiti jiñaawakina. ¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, jaanakina Pablo nariityaari Jacobo, ari isaikakiri iijatzi maawoni antariipiroriiti. ¹⁹ Jiwithatapaakari Pablo, ikamantapaakiri maawoni oiyita jantakaayitakiriri Pawa janta inampiitiki pashinijatzzi atziriiti. ²⁰ Ikanta ikimaiyawakini, ithaamintanakari Pawa. Ipoña ikantaitanakiri Pablo: “Iyiki, imapiro iyyikitaki ajyininkapaini Judá-mirinka kimisantanaantsiri iijatzi, iinirotzimaita ishintsiwintaitziri kimisanzinkariiti jimonkaayitiro

Ikantakaantani Moisés-ni. ²¹ Ikimakowintakimi piyotaakiri ajyininka nampitawori pashiniki nampitsi, pinkantayitirimi: 'Tii okowapirota pinkimisantairo Ikantakaantani Moisés-ni, tii okowapirota pintomishitaanitairi pitomiiti, tii okowapirota iijatzi antayitairo okaatzi amiyitari pairani'. ²² ¿Tsikama ankantyaaka? Iyoyitaki iroñaaka ajyininka, ariitaimi jaka. ²³ Iro kamiithatatsi pantiro jiroka: Tzimatsi akaataiyini jaka, ikaatzi 4 shirampari monkaatironi ikajyaakaantziri. ²⁴ Pintsipatanatyaari jirikaiti, pantiro onkaati kitiwathatakagaimini. Iiroka pinakowintirini inkaati intaayitiri, aririka jamiitaitakiniri iishi. Ari jiyoyiiti thiiyaantsi inatzi okaatzi ikantakoitakimiri iiroka, aña pimatsitaitawo iiroka pimonkaatziro Ikantakaantaitani. ²⁵ Irooma naakaiti, niyotaiyini ikinaaashitakawo ajyininkapaini shintsishintsiwaiwitachari jimonkaatakaantironi Ikantakaantaitani. Tima ikaatzi kaari ajyininkata kimisantayitaatsiri, notyaantakiniri pairani osankinarintsi nokinkishiritaiyakarini jaka, nokantaki: 'Iiro powayitari wathatsi itagaitziniriri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi'. Apamachiini jantayitairo jiroka". ²⁶ Jaanakiri Pablo 4 shirampari. Okanta okitiiyyitamanai itsipayitakari inkitiwathatakaitairi, ityaaki tasorintsipankoki inkamantanti tsika onkaati kitiiyyiri onthonkantyaari ikajyaakaantakiri, ikinkithatakotakiro tsikapaiti jamayitantyaariri jashitakaiyaariri Pawa.

²⁷ Monkaatzimatapaaka 7 kitiiyyiri, tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñaayitachari Asia-ki, jiñaakiri Pablo tasorintsipankoki. Japatotaki atziri, impokashitiri Pablo joirikiri, ²⁸ ikaimaiyini, ikantzi: "¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡Pimitakotina! Iriitaki jirika shirampari kinakinayitatsiri tsikarikapaini jiyotaayitziri atziriiti pithokashitariri ajyininkapaini, pithokashitawori Ikantakaantani Moisés-ni, pithokashitawori tasorintsipanko. Iro owatsipirotainchari, ityaakaakiri iroñaaka kaari ajyininkata tasorintsipankoki, ithainkatasorintsiwaitakiro". ²⁹ Iro ikantantawori jiroka tima jiñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Trófimo poñaachari Efeso-ki, jiñaajaantzi ityaakaakitziiri tasorintsipankoki. ³⁰ Apatotapaaka oiyiki atziriiti, shiyapaaka joirikakiri Pablo, jinoshikanakiri jomishitowakiri jikokiroki tasorintsipankoki, jashitaitanakiro. ³¹ Iroowitaincha intsitokirimi, ari ikamantaitakiri ijiwari owayiriiti poñaachari Roma-ki, ikantaitakiri: "Imaamanitawakaatya janta". ³² Ikanta jiwari japatotanakiri jowayiriti, ishiyapaaka

ipiyotaiyakani atziri. Ikanta jiñagaiyawakirini ipokaki, jowajyaantanakiri ipajawaitziri Pablo. ³³ Joirikaitapaakiri Pablo, ikantanakiri jowayiriti: “Poojotantyaari apiti ashirotha”. Ipoña josampitanakiri atziriiti: “¿Litaka jirika, iita jantakiri?” ³⁴ Tzimatsi chiraachiraatanaintsiri, tiimaita ojoyawakaa okaatzi ichiraawintaiyarini. Tii jiyotiro jiwari oita awisatsiri. Jotyaantakiri jowayiriti jaanakiri Pablo jimaapiintaiyini. ³⁵ Ikanta joirinkakaawitari Pablo, iikiro ishintsitatziri atziriiti ikowi impajawaitiri, irootaki inatantatanakariri owayiriiti inkini jotzikaawintiri. ³⁶ Tima maawoni joyaatakowintanakiri, ikaimaiyini: “¡Powamairiwí!”

Ikinkithatakota Pablo

³⁷ Irootaintsi jomontyitiri imaapiintzi owayiriiti, josampitanakiri Pablo jiwari, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithawaitakaimi kapichiini?” Ari ikantanaki jiwari: “¡Tsika piyotziroka noñaani! ³⁸ Tima iiroka Egipto-jatzi poñaakaantakawori chapinkipaiti maamanitaantsi, kinapaintsiri otzishimashiki, jamaki 4000 owayiriiti”. ³⁹ Ikantzi Pablo: “Judá-mirinka ninatzi naaka, nopoñaawo Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami inatzi nonampi, nokowi pishinitina nokinkithawaitakairi nojyininka”. ⁴⁰ Ishinitakiri. Katziyanaka Pablo pawitsiki, itzinaawakotanaka jimairitantawatyaari iyyininkapaini. Ari jimairitaiyanakini. Kinkithawaitanaki Heber-paantiki iñaaniki iriroriiti, ikantanakiri:

22

1 “Iyikiiti, iwaapatiitarí, pinkimi nonkinkithatakotya”.

2 Ikanta ikimaitawakiri iñaaniki iriroriiti, ari jimairipiro-taiyanakini. Iikiro ikantanakitzi Pablo:

3 “Judá-mirinka ninatzi naaka. Notzimaki Tarso-ki saikat-siri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotataki, jiyotaani ninatzi Gamaliel, niyopirotziro Ikantakaan-tani achariniiti. Nokowapiintawitaka noshiripirotyaari Pawa, pikimitaka iirokaiti iroñaaka. ⁴ Pairani nopatzi-mawaiwitakari tsipatanariri jüitaitziri ‘Aatsi’ nowamaayitaki. Ojyiki nonoshikayitaki shirampari, tsinani, maawoni, nomontyaakaantakiri. ⁵ Jiñaayitakina nantayitakiro jiroka maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi Antaripiroriiti. Iriiyitaki payitakinari osankinarintsi ipakaantziri ayyininka Judá-mirinka janta Damasco-ki. Ipoña niyaataki naminaminayitziri jirikaiti, namayitiri jaka Jerusalén-ki jowasankitaitiri”.

Ikinkithatakota Pablo ikimisantantaari
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta naniitzi aatsiki, irootaintsi nariitya Damasco-ki, jiwiaaaka tampatzika ooryaatsiri, ari jomapokakinari morikanaintsiri inkitiki, joorintakotapaakina nokatziyaka, ⁷ ari notyaanakiri kipatsiki. Nokimatzi ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?’ ⁸ Nosampitanakiri naaka: ¿litaka iiroka Pinkatharí? Ari jakaitanakina: ‘Naakataki Jesús Nazaret-jatzi pipatzimaminthawaitakiri’. ⁹ Ikaatzi tsipatakinari jiñaakiri oorintapainchari, antawoiti ithaawaiyanakini, tiimaita ikimathataiyironi iriroriiti jiñaanataitakina. ¹⁰ Ipoña nosampitanakiri, nokantziri: ‘Pinkatharí. ¿litama pikowiri nantairi naaka?’ Ari ikantanakina Pinkathari: ‘Pintzinai, piyaati nampitsiki Damasco. Ari inkamantayitimiroya pantayitiri’. ¹¹ Tima kamampotaaki jowanakina oorintakinari, ikathatashitaana notsipayitakari irojatzí Damasco-ki.

¹² Ari isaikiri janta shirampari jiita Ananías, pinkathatasorintsitaniri jinatzi, jimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni. Pinkatha jowiri maawoni Judá-mirinka nampiyitawori Damasco-ki. ¹³ Pokaki Ananías jiñiina. Ikanta jariitapaaka, ikantapaakina: ‘Tyiki Saulo, pokiryagai’. Apathakiro nokantanaka nokiryaaanai, aminawaitanaana. ¹⁴ Iikiro ikantanakityaana Ananías: ‘Iiroka jiyoshiitani Iwawani achariniiti. Jiyoshiitakimi piyotantaiyaawori ikowakaimiri irirori, ari piñaakiri Cristo tampatzikatatsiri, ari pinkimañaanitakiri iijatzi. ¹⁵ Iirokataki kinkithatakotairini maawoni atziriki. Pikinkithatakoyitairo okaatzi piñaakiri, okaatzi pikimakiri. ¹⁶ Iroñaakataki, tikaatsi poyaawintanaki. Pinkatziyi, powiinkaatyá, pimpairyagairi Awinkathariti pinkowakotairi onkantya impiyakotantaimirori piyaaripironka’ ”.

Ikamantantziro Pablo jotyaaantaitziri inkinkithatakairi pashinijatzi atziri

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaataki tasorintsipankoki namanamanaatya, ari noñaawiyawaitakari. ¹⁸ Noñaakiri Awinkathariti, ikantakina: ‘Pishintsitanaki, pishitowi Jerusalén-ki, tima iiro ikimisantaitzimi pinkinkithatakotina jaka’. ¹⁹ Ari nokantanakiri naaka: ‘Pinkatharí, jiyotaiyini maawoni niyaatapiintaki japotapiintaita, nomontyaakaantakiri kimisantaimiri iiroka, owanaa nopajatakaantawaitakiri. ²⁰ Tima jowamaitakiri pairani potzikatani Esteban, kinkithatakotzimiri iiroka, ari nokaatakiri iijatzi naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naamaakowintakanari iithaaripaini’. ²¹ Iro

kantacha ikantanakina Pawa: 'Piyaati, tima naakataki otyaantimini intaina isaikayitzi kaari pijyininkata' ”.

Isaikimotakiri Pablo ijiwariti owayiriiti

²² Ikanta ikimawakiro atziriiti jiroka, japiitanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡Jirika shirampari tii okantzi jañi! ¡Pashiryiiaari!” ²³ Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini, jotikakotaiyani iithaariki.* ²⁴ Ikanta jiwari, ikantakiri jowayiriti: “Paanakiri inthomainta jirika, ampajatawakiri onkantya inkamantantairori oita jiñaawaitakiri jowatsimaantakariri iyyininkapaini”. ²⁵ Aritaki joojoyiitakiri impajawaitantyaariri, ikantakiri Pablo pashini jiwari, ikantziri: “Josankinatakotani Roma-jatzi naaka. ¿Shinitaantsitatsima impajaitina, tii jaminakoitawakinawo oita nokinakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikimawaki jirika, ipiyashitanakari ijiwaripirori, ikantapairi: “Nowinkathariti, ¿Piyotakima iita antakiri? Iriitaki jirika, josankinatakotani awinkatharipiroriti saikatsiri Roma-ki”. ²⁷ Ikanta ikimawaki, ipokashitanakiri Pablo, josampitapaakiri: “¿Imapiroma posankinatakota iiroka?” Ari jakanaki Pablo, ikantzi: “Jii”. ²⁸ Ikantzi jiwari: “Ojyiki nopinakowintaka naaka onkantya nosankinatakotantyaari”. Ikantzi Pablo: “Tiitya naaka, josankinatakotakina kitziroini owa notzimapaaki”. ²⁹ Ikimawaki ikantaki, apa joojoryaakotanakiri. Ithaawanaki jiwari, joojotakaantakiri osankinatakotachari Roma-ki.

Jaitanairi Pablo japatotapiintaiyani ijiwari Judá-mirinkaiti

³⁰ Okanta okitiiyyitamanai, ikowi jiyopiroti jiwari oita jimaamanitantariri Judá-mirinkaiti jirika Pablo. Japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, ijiwaripirori Judá-mirinkaiti. Jomishitowaitairi Pablo, joosaikakiri japatotaiyani.

23

¹ Jaminapaakiri Pablo jiwariipiroriiti apatotainchari, ikantanakiri: “Iyikiiti, naamaakowinta naaka iiro otzimanta nantzimotiriri Pawa”. ² Ikanta Ananías, Ompiratasorintsipirori, ipajatanakiri ipaantiki Pablo. ³ Iro kantacha Pablo, ikantanakiri: “¡Thiyyinkari, Pawa pajatimini iiroka! Saikawitakimi jaka piyakawintantinawomi Ikantakaantaitani, ¿Pipiyathatawo iiroka pipajatakina nopaantiki?”* ⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakiri Pablo: “¿Arima pinkantiri pinkawiyiri jompiratasorintsitari Pawa?” ⁵ Ikantzi Pablo: “Iyikiiti, tii niyowita naaka ompiratasorintsi

* **22:23** Ikantaitzi iijatzi, jookawanitsitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tima ikisaiyatyaani. * **23:3** Kantakotachari jaka thiyyinkari, iriitaki Ompiratasorintsitaniri, kimitawori okitamaawita jowantaitariri kaminkari. Paminiro Mt. 23.27.

jinatzi, okantzi Osankinarintsipiroriki: ‘Iiro pikawiyiri jiwatakaantsiri’ ”.

⁶ Jiyotziri Pablo ijiwaripiroriti apatotainchari, Saduceo jinatzi, iriima pashinipaini Fariseo jinatzi, ikantanaki: “Iyiki-iti, Fariseo ninatzi naaka, iijatzi nojyininkapaini. Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri”. ⁷ Ikantaki Pablo, ojiyiki jiñaanatawakaanaka Fariseo-paini itsipatakari Saduceo-paini. ⁸ Tima ikantaiyini Saduceo-paini: “Iiro jañaayitai kamayitatsiri, tikaatsi maninkariiti, tikaatsi iijatzi shiritsi”. Iriima Fariseo-paini, ikimisantayitzi irirori imapirotatya jirokapaini. ⁹ Ari ichiraiyanakini maawoni. Ikanta yotzinkari Fariseo, ikatziyanaka, ikantzi: “Jirika shirampari tikaatsi ikinakaashitani. Kimitaka maninkariiti ñaanashiritakiriri, aamaashityaari shiritsi”. ¹⁰ Iikiro ishintsitatzi ichiraiyini, ithaawanaki ijiwari owayiriiti jowatsinaawaitanakiri Pablo, ikaimaki jowayiriti jomishitowairi, jaanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsiniritanai, joñaagaari iijatzi Awinkathariti, ikantairi: “Pablo, iiro pithaawi, ari pinkinkithatakotakina Roma-ki pikimitaakiro jaka Jerusalén-ki”.

Ikinkishiritaita intsitokaitiri Pablo

¹² Okanta okitijiyitamanai, ikamantawakaaka tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, ikantawakaa: “Thami amajyikawintiri Pablo irojatzi antsitokantantyaariri”. ¹³ Tima janaakiro 40 ikaataiyini shirampariiti kantaintsiri. ¹⁴ Ipoña jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, ikantakiri: “Nokantaiyakini nomajyikawintiri Pablo irojatzi nontsitokantyaariri. ¹⁵ Incha pintsipatawakaiya iirokaiti pikaatzi papatotapiinta, pinkamitiri ijiwari owayiriiti, pinkantiri: ‘Pamainari Pablo onkitijiyitamanai naminakotairo ikinakaashitakari’. Impoña naakaiti aamaakowinta nonkantya nowawakiri tikira jariitapaa jaka”.

¹⁶ Kimaki itziniri Pablo, jatanaki imaapiintzi owayiriiti inkamantapaakiri. ¹⁷ Ikaimaki Pablo apaani owayiri, ikantakiri: “Paanakiri jirika mainari pijiwaritiki, tzimatsi oita inkantiriri”. ¹⁸ Ikanta owayiri jaanakiri ijiwaritiki, ikantapaakiri: “Jiwari, ikowakotakina Pablo namakimiri jirika mainari, tzimatsi ikowiri inkantimiri”. ¹⁹ Ipoña jiwari, jaanakiri mainari jantyaatsikiini, josampitakiri: “¿Oita pinkantinari?” ²⁰ Ikantanaki mainari: “Ikinkishiritaka Judá-mirinkaiti inkowakotimi onkitijiyitamanai paanairi Pablo japatotapiinta jiwariiti, jaminakotairo ikinakaashitani. ²¹ Iiro pikimisantziri, tima manaiyakani 40 shirampariiti. Ikantaiyakini: ‘Thami amajyikawintiri Pablo irojatzi

antsitokantyaariri'. Aritaki witsikaiyakani iroñaaka, joyaawinta tsika pinkanti iiroka". ²² Jotyaantairi jirika mainari, ikantawairi: "Iiro pikamantantziro jiroka".

Jowawisaitakiri Pablo pinkathariki Félix

²³ Ikanta jiwari ikaimaki apiti pashini ijiwari owayiriiti, ikantakiri: "Papatoti 200 powayiriti, pintsipataakiri 70 owayiriiti tyaakotachani moraki, iijatzi pashini 200 aatsini jowathaaminto. Paanakiri tsiniripaiti Cesarea-ki. ²⁴ Piwitsikiniri mora intyaakaanatyaari Pablo, paamaakowintyaari kamiitha. Paanakiri pinkathariki Félix". ²⁵ Ari josankinataki jotyaantiniriri pinkathari, okantzi:

²⁶ "Josankinari Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Ojyiki niwithatzimi. ²⁷ Jirika shirampari notyaantimiri, joirikakaantani Judá-mirinkaiti jaka, iroowitainchami intsitokirimi. Ikanta niyotaki josankinatakotani ajiwaripiroriti saikatsiri Roma-ki, naanaki nowayiriti, nookakaawintakiri. ²⁸ Nokowaki niyoti iita ikinakaashitakari jirika imaamanitaitariri, naanakiri japatotaiyani ijiwaripiroriti, ²⁹ noñaatzi jimaamaniwintashitari Ikantakaantaitani jashitari iriroriiti. Tikaatsi oitya intsitokantyaariri, tii okantzi iijatzi jomontyaawaitaitiri. ³⁰ Nokimaki ikowaiyakini Judá-mirinkaiti intsitokiri, irootaki notyaantantzimiriri iiroka. Nokantakiri jirikaiti maamaniwaitziriri inkamantimiro oita itzimawintantariri jirika".

³¹ Jimatakiro owayiriiti. Jaanakiri tsiniripaiti Pablo janta Antípatris-ki. ³² Okanta okitiiyyitamanai, piyiiyaani owayiriiti anitashitanainchari. Iriima tyaakotanainchari iikiro joyaatanakitziiri Pablo. ³³ Ikanta jariitaka Cesarea-ki, ipapaakiri osankinarintsi pinkathari, ikantapaakiri: "Pinkathari, jirika Pablo". ³⁴ Ari ithonkakiro pinkathari jiñaanatawakiro osankinarintsi, josampitanakiri Pablo, ikantziri: "¿Tsika pipoñaaka?" Ikantzi Pablo: "Nopoñaawo Cilicia-ki". ³⁵ Ikantanaki: "Ari nonkimakimi paata jariitapaatya maamanitzimiri". Ipoña ikantakaantaki jaayiitanakiri ipankoki Herodes, ari jaa-maakowintaityaari.

24

Ikinkithatakota Pablo janta Félix

¹ Okanta awisanaki 5 kitiiyyiri, ariitapaaka Cesarea-ki, Ananías Ompiratasorintsitaniri itsipatakari Antaripiroriiti yakawintantaniri jiita Tértulo. Jawisashitapaakiri pinkathari imaamanitiri Pablo. ² Ikanta jamaitapaakiri Pablo, ñaawaitanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: "Paasoonki pinkathari, noñiuro kamiitha nosaiki, paasoonki piyotanitzi

ojyiki pantakiniri kamiithatatsiri nojyininka. ³ Okaataki jiroka kamiichaanikiri nowinkatharipiroti Félix, owanaa ipaasoonkitapiintakimi maawoni nojyininka. ⁴ Iro kantacha iiro osamanitanta, nokowatzi pinkimisantawakina kapichiini nonkantimiri. ⁵ Noñaakiri naaka, jirika shirampari owaaripirotantaniri jinatzi. Ithonka ikinakinayitaki nampitsiki, tii apa jimaamanitakiri nojyininka nokaatzi no-Judá-mirinkatzi, irijatzi jiwatakaanairiri iitashiwaitachari ‘Oshiritanaariri Nazaret-jatzi’. ⁶ Ikwaki iijatzi jowaaripirotiromi notasorintsipankoti, irootaki noirikakaantakariri, nokowawitaka naminakotantirimi Ikantakaantaitanari naakaiti. ⁷ Iro kantacha, ipokapaaki jiwari Lisias, shintsiini jaapithatakinari, jowatsinaawaitanakina. ⁸ Ikantanakina: ‘Ontzimatyii piyaataiyini pinkathariki jiwitsikimiro kantainchari’. Incha posampitiri iiroka ayotantyaawori tyaaryoorika nomaamanitantakariri”.

⁹ Irojatzi ikantsitakari iijatzi Judá-mirinkaiti ikaatzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaawakotanaka pinkathari jiñaawaitantyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: “Ojyiki nokimoshiritaki iirokataki kiminani nonkinkithatakotya, tima niyotzi iirokataki witsikapiintziniriri nojyininkapaini imaamanitawakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakowintiro iiroka, owakiraa nariitaa naaka Jerusalén-ki okaatzi 12 kitiiyyiri, nokowawita nopinkathatapairimi Pawa. ¹² Tii noñaanatantawaitzi, tii nomaamanitziri atziripaini tatorintsipankoki, ari nokimitaakiro nampitsiki, tikaatsi nomaamaniti japatotapiintaita. ¹³ Jirikaiti kinkithatakotakinari jaka, iiro jiñaitziro imapiro ikantakotanari. ¹⁴ Ari okantaka, notsipataari naaka jiiitaitziri ‘Aatsi’. Irootaki ikantakiri iroñaaka jirikaiti yakawintanari nokimisantashiwaitani jinatzi. Ari nokinakairo nopinkathatzi Pawa ikimisantziri pairani nochariniiti. Nokimisantziro Ikantakaantani, iijatzi josankinaripaini Kamantantaniriiti. ¹⁵ Ari nojyari iriroriiti, joyaawintari Pawa jañaakaayitairi kamayitaintsiri, tii apa jañaayitai kamiithashiriri aña jimatsitaiyaawo kaaripiroshiriri. ¹⁶ Irootaki nokowakiri iiro otzimi oitya nantzimotiriri Pawa, iijatzi atziriiti. ¹⁷ Awisaki ojyiki osarintsi nokinawaitaki, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nojyininka kowityaawaitatsiri, nokowawitapaa iijatzi nontaapainirimi Pawa. ¹⁸ Irootaki nantziri tatorintsipankoki, aritaki namiitakiro noishi onkantya nonkitiwathatantyaari, tiitya ojyiki nonkaataiyini, tikaatsi nomaamaniwaiti janta. Aripaiti jiñaapaakina

tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñainchari Asia-ki. ¹⁹ Iriitakimi pokatsi jaka inkinkithatakotina iitarika jiñaakotakinari. ²⁰ Tii ipokaiyini irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatowintakinari, incha inkantimi oitarika jiñaakotakinari nokinakaashitakari. ²¹ Aamaa iro ikantakotanari nokantakiri chapinkipaiti: ‘Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri’ ”.

²² Tima pinkathari Félix jiyopirotziro jiiitaziri “Aatsiwiri”, irootaki jowajyaantantanariri, ikantanakiri: “Aririka impokaki jiwari Lisias, ari inkamantapaakinawo jiroka”. ²³ Ipoña ikantakiri ijiwari owayiriiti: “Paamaakowintinari Pablo, pishinitiniri jariityaari jaapatziyani impantyaariri kowityiimotziriri”.

²⁴ Okanta pashini kitiiyiri, piyaa Félix, itsipatakawo iina Drusila, Judá-mirinka inatzi iroori. Ikaimakaantapairi Pablo inkimawakiri inkinkithatakairi tsika okantakota jawintaashiritantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jitanakawo ikinkithatakaanakiri tampatzikashiritaantsi, ñaakoshiritaantsi, jowasankitaantaiti paata. Ari ithaawanakiri Félix, ikantanakiri: “¡Aritapaaki, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi paata nosaikashiwaityaarika”. ²⁶ Tima joyaawintawitayia Félix impinatirimi Pablo, onkantya jomishitowakaantaiyaariri. Irootaki japiitantawitakariri ikaimakaantziri inkinkithawaitakairi. ²⁷ Awisaki okaatzi apiti osarintsi. Ari okaatapaaki ipinkatharitzii Félix. Ikowatzi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, jomontyaakaantanakiri Pablo. Ari ipoyaataariri pashini pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikowaki Pablo iriitajaantaki César aminakotirini ikinakaashitani

¹ Aritaki jowaitakiri Festo impinkathariwintanti. Iro awisanaki mawa kitiiyiri jataki Jerusalén-ki ipoñaanakawo Cesarea-ki. ² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti, ikinkithatakotakiri Pablo. ³ Ikowaki jotyaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiritaiyani intsitokakaantiri niyankithaki aatsi. ⁴ Ari ikantanaki Festo: “Aritaki jomontyaitakiri Pablo janta Cesarea-ki, irootaintsi niyaatai janta. ⁵ Incha joyaatanakina pijjwariti, tzimatsirika ikinakaashitani jirika shirampari, ari piyakawintiri janta”.

⁶ Tii osamanipirotsi isaikawaitapaintzi Festo janta Jerusalén-ki, ipiyaa Cesarea-ki. Okanta okitiiyita-manai, isaikapai isaikamintoki ipinkathariwintantzi,

ikaimakaantakiri Pablo.* ⁷ Ikanta ityaapaaki Pablo, ari ipokaiyapaakini Judá-mirinkaiti poñaayitainchari Jerusalén-ki, ikantakowaitapaakiri oyyiki kaaripirori, okantawita tii jiñaawitawo imapirotatyaarika okaatzi ikantakoitziriri. ⁸ Kinkithatakotanaka Pablo, ikantaki: “Tikaatsi kaaripirori nanti naaka, tii nopiyathatawo Ikantakaantani nojyininkapaini, tii nowaaripirotziro tasorintsipanko, tii nokawiyawaitziri iijatzi César ijiwaripirori Roma-jatzi”. ⁹ Iro kantacha pinkathari Festo ikowi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, josampitanakiri Pablo: “¿Pikowatziima piyaati Jerusalén-ki, niyakawintimi janta?” ¹⁰ Ikantanaki Pablo: “Iro tampatzikatatsi nosaiki jaka paminakotina, iirokatakiki jowaki César ijiwaripirori Roma-jatzi. Aritaki piyotaiyakini tikaatsi kaaripirori nantzimotiriri nojyininkapaini Judá-mirinka. ¹¹ Ontzimatyimi nokinakaashipirotoni, kamiithatatsimi jowamaitina. Irooma tikaatsi nonkinakaashitayta, iiro okantzi potyaantina janta. Nokowatzi iriitajaantaki pinkathari César aminakotinani”. ¹² Ipoña Festo ikinkithawaitakaakiri ikaataiyini ipinkatharitziri. Ari ikantanakiri: “Pikowirika jaminakotimi César, ari piyaatiri janta”.

Jaitanakiri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ipoña pinkathari Agripa itsipatakawo iina Berenice ipokaiyakini Cesarea-ki, jiwithatyaari Festo.† ¹⁴ Ikanta isaikawaitapaintzi janta, ikinkithawaitakaakiri Festo ikantakota Pablo, ikantziri: “Tzimatsi jaka shirampari jookanairi pinkathari Félix jomontyaitakiri. ¹⁵ Tima niyaataki chapinki Jerusalén-ki, oyyiki ikantakoitawakiri ijiwari Ompiratasorintsitaariiti itsipatakari Antaripiroriiti, ikowakotakina nontsitokakaantiri. ¹⁶ Ari nokantanakiri naaka: ‘Jiroka namitaiyarini naakaiti Roma-jatzi: Ontzimatyii japatotaiyaani maamanitawakaachari, inkinkithatakotantyaariri iyakawintaari. Imapirorika otzimi ikinakaashitani, aritaki onkantaki intsitokaitiri’. ¹⁷ Irootaki nimatakiri ipokaiyakini iriroriiti, tii nojyinkaapaaki, jatakina nosaikamintoki, nokaimakaantakiri shirampari. ¹⁸ Iro kantzimaitacha okaatzi ikantawitapaakari iyakawintakiriri, tii noñiuro onkantapirotya nokinkishiriwitakari. ¹⁹ Apa ikinkithatakotakiro ikimisantashitari, ikinkithatakotakiri iijatzi jiitaitziri Jesús jowamaitakiri, iriitaki ikantziri Pablo iiniro jañi. ²⁰ Tiimaita niyotziro tsika nonkantiro jiroka, nosampitakiri Pablo ikowirika jiyaati Jerusalén-ki jaminakoitantyaariri janta. ²¹ Iriima

* 25:6 Kantakotachari jaka “tii osamanipirotziri”, irojatziri ikantakoitziri 8 tiirika 10 kitiiyjiri isaikawaitapaintzi. † 25:13 Jirika Agripa, jiitaitziri iijatzi Herodes.

Pablo ikowaki iriitajaantaki aminakotirini César Augusto awinkatharipiroti Roma-ki. Irootaki nokantantakari jomontyaitawakiri irojatzi notyaantantatyaariri”. ²² Ipoña Agripa, ikantanakiri Festo: “Nokowi nonkimiri naaka jirika shirampari”. Ari ikantzi Festo: “Ari pinkimajaantakiri onkitiijyitamanai”.

²³ Okanta okitiijyitamanai, ityaaki janta Agripa itsipatakawo Berenice owaniinka ikantaka. Itsipatakari ijiwari owayiriiti, jiwariiti saikatsiri janta. Ikantakaantaki Festo jamaitiri Pablo. ²⁴ Ari jiñaawaitanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, pinkathariiti ikaatzi apatotainchari jaka, jirika shirampari. Owanaa jiyakawintakiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki iijatzi jaka Cesarea-ki. Ichiraapiintaki ikowi jowamairi. ²⁵ Noñimaitakawo naaka tikaatsi ikinakaashitani jirika jowamaitantyaariri. Iro kantzimaitacha, iriitajaantaki kowaintsiri jaminakotiri Augusto, irootaki notyaantantyaariri janta. ²⁶ Iro kantacha tii noñi naaka oitya nosankinatiniriri pinkatharipirori tsika ikantakota jirika, irootaki namantakariri piñiiri iirokaiti, iiroka pinkathari Agripa namakiniri, onkantya pinthonkakiro posampitiri, tzimatsi nosankinatiri. ²⁷ Tima tii okamiithatzimotana notyaanti apaani omontyaari, iirorika otzimi tsika osankinatakotya okaatzi ikinakaashitakari”.

26

Ikinkithatakota Pablo Agripa-ki

¹ Ipoña Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantatsi piñaawaiti iiroka”. Ari itzinaawakotanaka Pablo, ñaawaitanaki, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, owanaa nokimoshiritaki nonkinkithawaitakaimi iroñaaka, nokowi nonkinkithatiro okaatzi ikantakotanari Judá-mirinkaiti. ³ Tima piyopirotziro iiroka okaatzi jamitari ajyininkapaini Judá-mirinka. Irootaki nokowantari pinkimisantawakina nonkantimiri”.

Jañaantari Pablo tikira ikimisantanaakiita

⁴ “Jiyotaiyini nojyininkapaini Judá-mirinka tsika nokanta iinro nomainaritapaaki, nosaikimotantakariri Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintaki Fariseo monkaawaitaniri, tii nopiyathanitawo Ikantakaantaitani. Ikowirika, kantatsi inkinkithatakotina. ⁶ Irootaki nosaikantari iroñaaka jaka, tima nokinkithatakotatziro ikajyaakaakiniriri Pawa pairani achariniiti, oyaakoniintaiyakirini aakaiti. ⁷ Pinkathari Agripa, irojatzi noyaakoniintsitakari naaka, irootaki ikantakotakinari iroñaaka ajyininkapaini. Irojatzi joyaakoniintsitakari maawoni ajyininkaiti ichariniyitaari 12

itomiitini Israel-ni. Irootaki jiñaashintsitapiintakari jantainiri Pawa jiñaantaiyaawori. ⁸ ¿Litama kaari pikimisantanta iiroka jañaakairi Pawa kamawitainchari?”

Ipatzimawitakari Pablo kimisantzinkariiti

⁹ “Nimawitakawo naaka pairani noñaashintsiwaitaka, nokinkishiriwitaka nantayitimi oyyiki nomaamanitiri ikaatzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-jatzi. ¹⁰ Irootaki nantakiri Jerusalén-ki. Ishinitakinawo ijiwari Ompiratasorintsitaari, oyyiki nomontyaakaantakiri oitishiritaari. Ikanta noñiiri jowamaitziri inimotana. ¹¹ Tzimatsi oyyiki nowasankitaaki onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantzi. Ari nokantapiintakiri tsika japatotapiintaita. Owanaa nokisaniintakiri jirikaiti, nopatzimawaitakiri, nimatsitakari saikatsiri pashiniki nampitsi”.

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikimisantai
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iro niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaantakina ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¹³ Iro kantacha niyankithaki aatsi, jiwiyaaka tampatzika ooryaatsiri noñaaki oorintanainchari inkitiki, janaanakiri ishikipakiryaani ooryaatsiri, joorintapaakina nokatziyaka naaka, nokaatakiri tsipatakinari. ¹⁴ Tyiiyanakinani maawoni. Nokimatzi jiñaanaitakina noñaaniki Heber-paantiki, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿Litama pipatzimatantanari? Iirokatakari owasankitaacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpatzizatyyiiaawomi thoyimpithowari’. ¹⁵ Ipoña nakanakiri naaka: ‘¿Litaka Pinkathari?’ Ari jakanakina Nowinkathariti: ‘Naakatakari Jesús, pipatzimatakiri. ¹⁶ ¡Pinkatziyi! Iro noñaagantzimiri iroñaaka pantawaitaina. Pinkinkithatairo okaatzi piñaakiri, onkaati piñiiri paata nantakaimiri. ¹⁷ Aritaki piñiiri nowawisaakotaimi pijyininkaki, iijatzi janta kaari pijyininkata tsika notyaantimi. ¹⁸ Onkimityaawo pokiryakairimi. Aritapaaki ikinashiwaitaka otsinirikitzi, aña janiiyitai kitainkariki. Aritapaaki ipinkathatakari Satanás, aña Pawa pinkathariwintairini. Ari nompiyakotainiri iyaaripironka, nontasorintsishiritakairi awintaashiritaanari naaka. Tima irootaki ikajyaakagaitakinari’ ”.

Tii ipiyathawaitanaka Pablo joñaagaitakari

¹⁹ “Pinkathari Agripa, tii nopiyathanaka joñaagaitakinawo inkitiki, ²⁰ aña nitanakawo nokinkithatanakiniri Damasco-jatzi, Jerusalén-jatzi, maawoni nampiyitawori Judea-ki iijatzi ikaatzi kaari ayyininkata, nokantayitziri:

'Pimpiyashitairi Pawa, pantairo oñaagantironi powa-jyaantairo piyaaripironka'. ²¹ Irootaki kantakaawori, joirikantakinari nojyininkapaini tatorintsipankoki, ikowawitaka intsitokina. ²² Iro kantacha inishironkatakina Pawa iikiro niyaatatzi nokinkithatakotziri iroñaaka. Nokinkithatakiniri maawoni, ñaapiroriiti kaari ñaapirotachani. Okaatzi nokinkithatapiintaki, tii notikapaintziro josankinatakiri Moisés-ni, ipoña Kamantaniriiti. Tima josankinaitakiro onkaati awisatsini, ikantaitaki pairani: ²³ Ontzimatyii inkami Cristo, aririka inkamawitayia iri itakaantyaawoni jañagai iijatzi. Ari onkantya inkinkithatakoitanyaanariri awisakotaantsi ajyininkapaini, inkinkithatakoitiniri iijatzi kaari ajyininkata".

Ikowi Pablo inkimisantakairi Agripa

²⁴ Ikantakiro Pablo jiroka, ikaimanaki Festo: "¡Pablo, pishinkiwintatya! Okantakaimi paakowintawo piñaanawaitzi". ²⁵ Ari jakanakiri Pablo: "Pinkathari Festo. Tii noshinkiwinta, okaatzi nokantakiri imapirotatya. ²⁶ Jiyopirotzzi pinkathari Agripa, irootaki nokantantawori jirokapaini. Niyotzi naaka jiyotakotziro maawoni, tii jimanakota. ²⁷ Pinkathari Agripa, ¿pinkimisantiro josankinari Kamantaniriiti? Niyotzi naaka pikimisantziro". ²⁸ Ari jakanakiri Agripa: "¿Piñaamachiitaki pikantakina kapichiini ari pinkimisantakaakina, nonkimitantaiyaariri 'Cristo-wiriiti?' " ²⁹ Ikantzi Pablo: "Okantawitaka kapichiini nokantakimiri, tiirika, oyyiki nokantakimiri, onkamintha iri Pawa kantakaiyaawoni, tii apa iiroka pinkathari, aña iijatzi maawoni pikimayyakini iroñaaka, pinkimitaina nokantaka naaka, okantawitaka iiro joojoitanzimiro ashirotha".

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakawo Berenice, pinkathari Festo, maawoni ikaatzi saikaintsiri, ³¹ jataiyakini jantyaatsikiini ikinkithatakotziro jiroka. Ikamantawakaiyakani: "Iiromi jomontyaawaitaitzirimi jirika shirampari, tikaatsi inkinakaashitya onkantya jowamaitantyaariri". ³² Ipoña Agripa ikantanakiri Festo: "Ari ampakagairimi jirika shirampari, iiromi ikowakimi irirori jaminakotiri César awinkatharipiroriti".

27

Jotyaantaitakiri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikowaki jotyaantiri Pablo janta Italia-ki, itsipataakiri pashinipaini omontyaari, ari niyaatsitanakari iijatzi naaka. Iri aanakiri iitachari Julio jiwatziriri jowayiriti

pinkathapirori Augusto. ² Ari notitakotanakari Adramitio-jatzi niyaatiro Asia-ki. Notsipatanakari Aristarco Tesalónica-jatzi poñaachari Macedonia-ki. ³ Okanta okitiijyitamanai ariitakina Sidón-ki, ari jaapatziyanakari Julio jirika Pablo, ishinitakiri jariitapaintyaari jaapatziyanipaini impantawatyaariri kowityiimotariri. ⁴ Ipoña nawisanakiro Sidón, otonkiyotakina tampiya, tii okantzi namaatakoti, iro nokinakotantanakari othampijyaaki Chipre. ⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari irojatzi Cilicia-ki, iijatzi Panfilia-ki. Ariitakina Mira-ki, nampitsi saikatsiri Licia-ki. ⁶ Ari jiñaitapaaki pashini notitantanaiyaari poñaachari Alejandría-ki iyaatiro Italia-ki, ari jotitaiyakinani jiwari. ⁷ Ojyiki kitiiyjiri namatsinkakota namaatakotzi. Owanaa nopomirintsiwaitaka nariitantakari Gnido-ki. Iikiro otonkiyotakotatyaana tampiya, nomontyaakotaki Salmón-ki, noshinampitanakiro othampijyaa Creta. ⁸ Owanaa opomirintsitaka namaatakotzi, irojatzi nariitantakari nampitsi ikantaitziro “Aachaaki” okaakitapai nampitsi Lasea. ⁹ Awisaki ojyiki kitiiyjiri namaatakotaki, aritaki tyaawontsitzimatapai, kowiinkatanaki namaatakoti. Irootaki ikantantakari Pablo:* ¹⁰ “Pinkimisantawakina, kimitaka akowiinkatakotatzi amaatakoti, ari ampiyakiro amaatakomintotsi, iijatzi pajaagawopaini, aritaki ankamagaantaki iijatzi”. ¹¹ Iro kantacha ijiwari owayiriiti tii ikimisantziri Pablo, iri ikimisantaki ashitawori amaatakomintotsi itsipatakari antakotzirori. ¹² Tii okamiithatatzi jowawisairo tyaawontsi tsika jaatakowitaka, ikowaiyini jiyaaniinti Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, iiro oñaashirinkantari tampiya kinatsiri kirinka iijatzi katonka. Ari ikowaki jowawisairo tyaawontsi.

Itampiyatakotzi inkaariki

¹³ Ikinkishirita ari onkantaki jamaatakoti tima owakiraa itapaakawo otampiyatzi kapichiini. Ari namaatakonaki othapiyaaki Creta. ¹⁴ Iro osamanitaki kapichiini antawotapaaki tampiya, jiitziro iriroriiti “Euroclidón”, ookantapaakawo amaatakomintotsi, ¹⁵ onoshikakotanakina. Tii jiñi tsika inkantairo jamaatakominto, ishinitakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁶ Owanaa nopomirintsitakawo pitotsi thatainchari amaatakomintotsiki. Nokinakotaki othampijyaaki iitachari Clauda tii otampiyapiroti janta. ¹⁷ Ari notiyitakiro pitotsi amaatakomintotsiki. Tima ithaawantatyaawo jaintakotya iintatzi inkaari jiitaitziro

* **27:9** Kantakotachari jaka “tyaawontsitzimatapai”, irojatzi ikantakoitziri “ikaatapiintakiro itziwintaiyani”.

“Sirte”, joojotakiro onaminaki amaatakomintotsi iiro okotaanta. Ishinitanakiro onoshikakotina tampiya.¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, iikiro oshintsitatzi otampiyatzi, ari jitanakawo jowiinkagaantaki jajyaagawo.¹⁹ Okanta pashini kitiiyyiri, jowiinkanakiro iijatzi okaatzi ashitari amaatakomintotsi.²⁰ Ojyiki kitiiyyiri awisaintsiri tii noñaayitairi ooryaatsiri iijatzi impokiro. Antawoiti notampiyatakotaki tii niyoti aririka nawisakotai.

²¹ Tima awisaki ojyiki kitiiyyiri tii nowaiya, ikantanaki Pablo: “Pinkimisantawakina, okamiithawita pinkimisanti-nami irojatzi asaikakimi Creta-ki. Iiro añiiromi okaatzi owaaripirotakairi.²² Iro kantzimaitacha iroñaaka, iiro okantzimowaitzimi, tima iiro pikamagaantzi apaani, onkantawitatya ompiya amaatakomintotsi.²³ Inkaanki tsiniripaiti, noñaaki maninkari, jotyaantani Pawa Ashitanari, nantawaitziniri,²⁴ ikantakina: ‘Pablo, iiro pithaawi, ontzimatyii pariitya jiñiimi César pinkatharipirori Roma-ki. Inshironkatimi Pawa pawisakotakaantyaariri pikaataki jaka amaatakomintotsiki’.²⁵ Ari ikantakina. Irootaki pinthaamintantyaari, tima nawintaashiritakari naaka Pawa, niyotaki aritaki imatatyia ikamantakinari maninkari.²⁶ Iro kantacha ontzimatyii ompojakotyia othampijyaaki”.

²⁷ Okanta tsiniri, aritaki awisaki 14 kitiiyyiri, ariitakina inkaariki Adriático onoshikakotakina tampiya. Niyankiiti tsiniri, ari ikaimanaki antakotzirori amaatakomintotsi ikinkishiritaiyani iro nariitaiya kipatsiki.²⁸ Ari jimonkaatakiro tsika iwiya ochiinkaatzii, jiñaatziiro tii ochiinkaapirotzi, ipoña japiitiro iijatzi, jiñaatzi kapichiini ochiinkaatapai.[†]²⁹ Ithaawanaki nompojakotyia, jowiinkaki 4 againtironi amaatakomintotsi opataki, ari jamanaiyanakani onkitiiyyitantyaari thaankipiroini.³⁰ Iro kantacha ikaatzii antakotzirori ikinkishiritaka ishiyi, jotitantanatyaaawo pitotsi thayitainchari, jamawinatawo jowiinkayitiro ayiintironi othowaki amaatakomintotsi.³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakiri jiwari, iijatzi jowayiriti, ikantziri: “Aririka ishiyaki jirikaiti, iiro pawisakotai iirokaiti”.³² Ari itotakotanakiro owayiriiti pitotsi, joimaatakiro.

³³ Irootaintsi onkitiiyyitzimati, ikantanaki Pablo: “Aritaki awisaki 14 kitiiyyiri oyaawinta oitya awisatsini, tii powaiya iirokaiti.³⁴ Okowapirota iroñaaka poya pañaantyaari,

[†] **27:28** Kantakotachari jaka “tii ochiinkaapirotzi”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzi 20 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari iijatzi “kapichiini ochiinkaatapai”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzi 15 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 27 metro.

tima tikaatsi kamagaantatsini apaani”.[‡] ³⁵ Aritaki ikantaki Pablo, jaaki tanta, ipaasoonkitakiri Pawa. Ipitoryaakiro, owanaka. ³⁶ Ipoña jominthatanaka maawoni, owaiyakani iijatzi. ³⁷ Jiroka nokaataiyini notitaiyani 276 atziri. ³⁸ Aritaki ithonkakirowaiyakani, jowiinkayitaki owanawontsi othomakantaayari tinari.

Otsitsiyaki

³⁹ Okanta okitiiyitamanai, jirikaiti antakotzirori, okompitzimotakari kipatsi, jiñaapaaki opaayaa. Ari ikowi jaatakotyaami janta. ⁴⁰ Itotakoyitakiro oojotantari ayiintzirori amaatakomintotsi, jookakiro, itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi, jiwitsikanairo iyomawo inkomatantyaari inkini jaatakoiyani opaayaaki.[§] ⁴¹ Iro kantacha aintakotapaaka othowaki iintaatzi inkaari, tii okantanai nojyiwatakoti. Tankanaki opataki ookantapaakawo otamaryaani inkaari. ⁴² Ari ikowanaki owayiriiti intsitokanakirimi omontyaariiti, iiro jamaatanta ishiyayiti. ⁴³ Iro kantacha ijiwari owayiriiti, ikowaki jowawisaakotiri Pablo, tii ishinitziri jowamaitiri, apa ikantanakiri: “Ikaatzi yotzirori jamaatzi, jamaati jiyaati kipatsiki. ⁴⁴ Iriima pashinipaini jontarikayitya inchakotaki inkini jamaati”. Ari okantari nawisakotantaari maawoni.

28

Isaikaki Pablo othampijyaaki iitachari Malta

¹ Ikanta nawisakotai maawoni, ari niyotaki jiroka othampijyaa oita Malta. ² Ari jaawakina kamiitha maawoni nampitawori janta. Tima oparyaatzi inkani, katsinkaiti okantaka, jowaampataki paampari, ari ikaimakina. ³ Ari jiyaatanaki iijatzi Pablo jayi tsitsi, iro ipiyawitapaaka jowapairo itsima, shitowanaki maanki, jatsikakiri jakoki. ⁴ Ikanta jiñaakiri nampitawori janta jowikantapaakari, ikantaiyanakini: “Jirika shirampari owamaantzinkari jinatzi, okantawitaka jawisakowitaka impiinkimi, tiimaita ishinitaitziri jañi”.^{*} ⁵ Iro kantacha Pablo jotikanakiri maanki paampariki. Tikaatsi awijyimotirini. ⁶ Joyaawintaiyani jaawaakairimi iroatzi inkamantatyaari. Ikanta osamanitaki jiñaatzi tikaatsi awijyimotirini, ikantaiyini: “Pawa jinatzi jirika shirampari”.

[‡] **27:34** Kantakotachari jaka “tikaatsi kamagaantatsini”, iro ojaywori ikantaitzi “iiro opiyakagaantawaita kishichaaniki”. [§] **27:40** Kantakotachari jaka “itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi”, irootaki ookantari tampiya inkini ishiyakoti otitantawori amaatakomintotsi. ^{*} **28:4** Irootaki ikantakiri, tima jiñaajaantzi atziriiti iri Pawa otyaantakiniriri maanki, jowasankitairi.

⁷ Tzimatsi janta jiwari nampitawori othampijyaaki iitachari Publio. Oztimimotziri okaakiini jowani. Jaawakina kamiitha maawoni jaanakina. Mawa kitijiyiri nosaikimowaitakiri. ⁸ Ari nokimakotakiri iwaapati Publio ikatsinkaakitatzi, ishiwaiwaita. Ityaashitanakiri Pablo. Ikanta jamanakowintakari, jotirotantakari jako, apathakiro ishintsitanai. ⁹ Jantakiro jiroka, pokayitanaki maawoni mantsiyari nampitawori janta othampijyaaki, joshinchaayitakiri. ¹⁰ Ari ipashitanakari oiyiki tsikarika oiyita. Ikanta notitanaa niyaatantaiyaari, ipayitawaana naayitanairi.

Ariitaka Pablo Roma-ki

¹¹ Ikanta nosaikaki mawa kashiri janta othampijyaaki, ari notitanaari pashiniki amaatakomintotsi, owawisaakirori iijatzi janta tyaawontsi. Opoñaawo jiroka amaatakomintotsi Alejandría-ki. Jiwitsikaitakiro opataki jojyakaantawo “Tsipari” iwawanitashiitari.† ¹² Ari nariitaka janta Siracusa-ki, mawa kitijiyiri nosaikanaki janta. ¹³ Ipoña nawisanai irojatzi nariitantakari Regio-ki. Ikanta okitijiyitamanai, okamintha otasonkakotakina tampiya kinatsiri katonkanta, irojatzi nariitantakari Puteoliki pashini kitijiyiri. ¹⁴ Ari noñaapaaki tsikarika ikaatzi iyikiiti, ikantawakina nosaikanaki. Iro nosaikantanakari okaatzi 7 kitijiyiri. Ari nopoñaanaari irojatzi nariitantakari Roma-ki. ¹⁵ Ikanta ikimakotakina iyikiiti nampitawori Roma-ki, itonkiyotawakina aatsiki jiiitaitziro “Apio” tsika jiyomparitapiinta. Okanta janta jiiitaitziro “Mawapanko”, ari joyaawintakina pashini. Ikanta Pablo jiñaapaakiri iyikiiti, ipaasoonkitanakiri Pawa, thaamintashiri ikantanaka. ¹⁶ Ari nariitapaaka Roma-ki. Ikanta ijiwari owayiriiti jowawisaapaakiniri omontyaariiti pashini jiwari. Iriima Pablo ishinitakiri isaikawaitapaaki tsikarika ikowiro, apaani owayiri aamaakowintariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta awisanaki mawa kitijiyiri nariitaka, japatotakiri Pablo ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “Iyikiiti, pairanitaki jaakaantakina ayyininkapaini janta Jerusalén-ki, ipoña jowawisaakina ijiwariki Roma-jatziiti. Irootaki jantakiri, okantawitaka tikaatsi nantzimotiriri, tii nomaamanitziro okaatzi jamitari pairani achariniiti. ¹⁸ Ojyiki josampiwitakina Roma-jatzi janta, tii jiñaashita nonkinakaashityaari intsitokantinari, ikowawitaka impakaakaanainami. ¹⁹ Iro kantacha ayyininkapaini

† **28:11** Jiiitaitziri jaka “Tsipari”, iriitaki apiti itomi “Júpiter”, iwawanitashiitari jiiitaitziri Cástor ipoña Pólux.

Judá-mirinka tii ikowi, ontzimatyii nonkowakotiri iriitaki aminakotinani César, okantawitaka tikaatsi niyakawinti naaka ajyininkapaini. ²⁰ Irootaki napatotantzimiri iroñaaka nonkamantimiro. Nokinkithatakotairi oyaakoniintari maawoni Israel-mirinkaiti, irootaki piñaantanari jaka joojoitantanawo ashirotha”. ²¹ Ari ikantanaki iriroriiti: “Tii noñi naaka josankinatakotina poñaachani Judea-ki. Tikaatsi nonkimakotimiri iijatzi jariita ajyininkapaini jaka. ²² Apa nokimakowintzimi ikinkithatakoitakiri kimisantashiwaitachari. Nokowaki nonkimimi tsika pikantzi iiroka”.

²³ Ikinkishiritaka japatotyá pashini kitiiyyiri. Ari japatow-intakari oyyiki atziri jimaapiintzi Pablo. Ikinkithatakiniri tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joñaagakiri tsika josankinatakoitsitakari Jesús, jitanakawo josankinariki Moisés-ni irojatzi josankinatakiri Kamantaniriiti. Tima jitanakawo okitiiyyitamanai irojatzi jyiitiini. ²⁴ Tzimatsi tsika ikaatzi kimisantawakiriri, iriima pashinipaini tiimachiini. ²⁵ Tiira jaapatziyawaa, apanipaini jiyaayitai. Jiwiyaantawaari Pablo ikantawairi: “Jiroka ikantsitakari pairani pichariniiti, jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi Kamantantaniri Isaías-ni, ikantaki:

²⁶ Piyaati, pinkantiri jirika atziriiti:

Pinkimawitatya, iromaita pikimathatziro.

Paminawitya, iromaita piñagaiyironi.

²⁷ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita jinaki.

Tii jokichaatai iijatzi.

Irootaki kaari jiñaantawo.

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta,

Tii ikimisantzi, iiro nowawisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyini iirokaiti, aritaki jowawisaakotairi Pawa kaari ajyininkata. Aritaki inkimisantai iriroriiti”.

²⁹ Ikantakiro Pablo jiroka ñaantsi, jatanai Judá-mirinkaiti, oyyiki jiñaanatawakaanaka.

³⁰ Ari isaikapairi Pablo okaatzi apiti osarintsi. Jaapiintakiri kamiitha ikaatzi ariiyitariri. ³¹ Ari ikinkithatakiniri

ipinkathariwintantai Pawa, ikinkithatakotsitakari iijatzi Awinkathariti Jesucristo jiyoitantyaariri. Tikaatsi oñaashirinkawaitirini.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI ROMA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimiro, jompiratani Jesucristo ninatzi, tima iriitaki kaimashiritakinari Notyaantapiroriti, irijatzi owakinari nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa. ² Jiroka Kamiithari Ñaantsi ikajyaakaakiriri Pawa, iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Osankinarintsi Tasorintsitsatsiri, ³ ikantakota Itomi Awinkathariti Jesucristo, iintsitapaintsiri itzimaki, icharinitawakari David-ni. ⁴ Ikanta jañagai pairani, aripaiti joñaagantaka Itomi Pawa jinatzi, otzimimotziri ishintsinka, tasorintsishiriri jinatzi iijatzi. ⁵ Ikamintha Cristo iro jinishironkatantakinari Pawa. Iri owakinari Notyaantapiroritari, nonkamantayitairi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata, inkimisantayitaita iriroriiti. ⁶ Iijatzi iirokaiti Roma-jatzi ari akaatsitaka ikaimashiritai Jesucristo. ⁷ Ikaimashiritaimi pinkitishiritai pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Jitakotani Pawa pinayitzi. Onkamintha inishironkawaitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi inkimitaimi Awinkathariti Jesucristo, piñaayitiro kamiitha pisaikayiti.

Ikowi Pablo jariityaari Roma-jatzi

⁸ Jiroka nitawatyaari nonkanti: Nopaasoonkitziri Pawa, okantakaantziro jantziri Jesucristo. Nopaasoonkitakowintzimi iirokaiti, tima ithonka ikimakoitakimi tsikarikapaini tsika pikantayitanaa pikimisantayitai. ⁹ Ari nokantapiintanakitya namanakowintzimi. Iri Pawa yotatsi, nantawaishintsitainiri nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Itomi. ¹⁰ Aririka namañaari, nokowakotziri ishinitainaata niyaati pisaikaiyini iirokaiti, iroorika inkowakaakinari naaka. ¹¹ Timanokowapirotaki noñaayitimi. Nokowi nonishironkashiriyitimi onkantya paawiyashiriwaitantyaari. ¹² Ari onkantya nonthaamintakaantimiri iiroka, piñaakinarika naaka tsika nokanta nawintaashiritakari Cristo. Ari pinthaamintakaina naaka, noñaakimirika iirokaiti tsika pikanta pawintaashiritari.

¹³ Iyikiiti, nokowi piyoti, iro noshiritapiintaka niyaati pisaikaiyini noñaantimiri powapiyashiriyitaiya, nokimitaakiri pashinijatziiti atziri. Iro kantacha, oiyiki otzikapiintakinari. ¹⁴ Iro kantacha ontzimatyii niyaatashitiri Grecia-paantiri, kaari Grecia-paantitatsini, yowaitanaatsiri, iijatzi

kaari yowaitatsini. ¹⁵ Irootaki, nokowantari nokinkithatako-tairo ijatzi Kamiithari Ñaantsi janta pinampitawo iirokaii Roma-jatziiti.

Itasorinka Pawa owawijaakotantsiri

¹⁶ Tii nokaaniwintziro naaka nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi. Tima iro ogyakawori iroomi itasorinka Pawa, iro owawijaakoshiritairini maawoni kimisantaatsini. Nokimitaakiro naakaiti no-Judá-mirinkatzi, naakataki itanakawo nokimisananaki, jimpoitapaaki Grecia-paantiriiti. ¹⁷ Tima iro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa tsika ikanta itampatzikashiritakagairi atziririiti. Ari ikantakaanta irirori jawintaashiritaityaari. Tima irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri:

Tampatzikashiri jinayitai awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Kaaripiroshiriri jinatzi atziririiti

¹⁸ Iriima atziririiti kaari tampatzikashiritatsini, thainkatasorintsitatsiri, ikisaniintapirotakiri Pawa, joñaagantakiro iyatsimanka janta inkitiki. Tima jirikaiti kaaripiroshiritapiintatsiri, kimiwaitaka jotzikayitayiiromi tyaaryoori iiro jiyotakoitantawo. ¹⁹ Tima jiyotakowitari iriroriiti Pawa. Iri Pawa kantakaawori jiyotakowitantakariri. ²⁰ Tima owakiraa jitanakawo Pawa jiwitsikakiro kipatsi, ari jiyotimi atziririiti tzimatsi Pawa, jiñaayitakiro jiwitsikani. Ari onkantya inkinkishiritantyaarimi otzimimotziri Pawa ishintsinka, kañaaniri jinatzi irirori. Tikaatsi otikañaanitachani, inkantawitaiya: “Tii niyotziro”. ²¹ Aña jiyotakowitari Pawa, tiimaita impinkathatapiintairi, tii ipaasoonkitapiintairi ijatzi. Apa ikinkishiritakotawo kaaripirotsatsiri, iro kaari ikinkishiritantanaa kamiitha. ²² Ikantaiyawitani: “Yotaniri ninatzi”, aña masontzishiriri jinayitaki. ²³ Iro jowajyaantantawori ipinkathawitari Pawa kañaaniri. Ari jitayitanakawo ipinkathayitziro witsikaantsi jojyakaawo atziri, tsimiri, piratsi, ijatzi ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki.

²⁴ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka. Irootaki jantapiintantawori onkaati inkaaniwintirimi. ²⁵ Jowajyaantanakiro ikimisantañaanitziri Pawa tyaaryootatsiri, apa ikimisananakiro thiiyaantsi. Ipinkathatanakiro jiwitsikaitziri, ogyawaitanakawo iroomi ompirawaityaarinimi. Tiimaita ipinkathatanairi Pawa witsikakirori kitziroini maawoni jiroka, apinkathatapiintziri aakaiti. Ari onkantyaari.

²⁶ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri inintashiwaitari. Irootaki jantantawori okaatzi inkaaniwintirimi. Ari itanakawo opaantawakaawaita kiyopayipaini tsinaniiti. ²⁷ Ari ikimitanakari iijatzi kiyopayipaini shirampariiti, ipaantawakaawaitanaka, iro ikowapirotanaki impaantawakaiya ishiramparinkakiini, jantanakiro inkaaniwintirimi. Iriimaitaka owasankitaawaitaincha okantakaantziro ikinakaashiwaitakari.

²⁸ Iro opoñaantari ishinitziri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka, iro jantantakawori kaari kamiithatatsini. Tima tii ikinkishiritakotanairi Pawa. ²⁹ Iro jantapiintanaki kaari tampatzikatatsini, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ikowapirowaitziri kiriiki, jantayitziro kamaawoyitatsiri, inintakotantawaitzi, itsitokantawaitzi, imaamanitawakaawaita, jamatawitantawaitzi, ikawiyantawaitzi, ³⁰ ikijyimatantawaitzi, ithiiyakotawakaawaita, ikijyimawaitziri Pawa, ikawiyapootantawaitzi, ikantakaapirowaita, iñaapirowaita, jiyotashiwaitawo kaaripirotsiri, ipiyathawaitari ashitariri, ³¹ imasontzishiriwaitaki, tii imonkaawainitzi, tii inithaantawaitzi, tii inishironkatantzi. ³² Jiyowitaiyawoni jirikaiti okaatzi ikantakaantziri Pawa, ikantaki: “Ikaatzi matakironi jiroka inkamayitai”. Iro kantacha, iikiro jantapiintatziro, jominthatakaari pashinipaini jimayitiro.

2

Tampatzika ikanta Pawa aririka jiyakawintanti

¹ Kimitaka pikantashiriwaitzi iiroka, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”. Iiro pikantawaitziro jiroka. Tima aririka piyakawintiri pashini atziri, iirokatakai iyakawintainchari. ¿Tiima pantapiintziro iiroka kaaripirori? ² Ayotaiyini tampatzikashiriri jinatzi Pawa aririka jiyakawintanti. Iri owasankitairini ikaatzi antayitakirori jiroka. ³ Iirokaiti patzirinkakiini, pikantapiintaiyini, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”, ¿Piñaajaantakima iiro jowasankitaimi iiroka Pawa? ⁴ ¿Pimanintatziirima nishironkapirowaitakimiri, oyaakoniintzimiri, amatsinkawintzimiri iijatzi? ¿Tiima piyotakotziro iro jamatsinkawintantakimiri jowajyaantakaantimirori piyaaripironka? ⁵ Iiromi powajyaantairo piyaaripironka, ari piñiiromi patsipitaiyaawo iyatsimanka Pawa. Tima paata, aririka joñaagantapaititairo iyatsimanka, jaminakoyitairo maawoni, tampatzika inkantya jowasankitaantayitai. ⁶ Onkimiwaityaawo impinayitairimi apanipaini okaatzi jantakiri. ⁷ Iri Pawa añaakaayitairini ikaatzi kamaitanakawori kamiithari,

irootaki jiñaampiyantakawori jowaniinkawo, jiñaampiyakawo ipinkathaitairi, jiñaampiyakawo inkantaitatyaani jañaayitai. ⁸ Iro kantacha, katsimaki inkantaiya Pawa jowasankitaayitairi ikaatzi kamaitapiintanakawori inintashiwaitari, piyathawaitakariri, imanintawaitakiro tyaaryootatsiri. ⁹ Inkimaatsiwaitaiya, jowashiripirowaitaiya maawoni kamaitapiintakawori kaariporori. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹⁰ Iriima kamaitapiintakawori kamiithari, ari jowaniinkataiya, impinkathaitairi, kamiitha isaikayitai. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹¹ Tima tikaatsi atziri jimaakitiri Pawa.

¹² maawoni kaari kimakotironi Ikantakaantaitani, ompiyakaashitaiyaari iyaaripironka, tima iiro jaminakoitairi imonkaatakirorika Ikantakaantaitani. Iriima ikaatzi kimakowitakawori, ari jaminakoitairi imonkaatakirorika. ¹³ Tima kaari tampatzikashiritzimotirini Pawa ikaatzi kimakowitakawori Ikantakaantaitani, aña iri tampatzikashiritzimotakiriri Pawa monkaayitakirori. ¹⁴ Jirikaiti kaari nojyininkayita, kaari kimakowityaaawoni Ikantakaantani Moisés-ni, kaari ñaawityaaawoni tsika osankinata, jimonkaaminthawaitashitakawo. Okimiwaitakawo ontzimaatyimi pashini ikantakaantaitani jashitaiyaarimi iriroriiti. ¹⁵ Okimiwaitakawo jiroka Ikantakaantaitani osankinashiritantyaarimi, tima jiyotziro oita jantiri. Aririka jimonkaatairo, kimoshiri inkantya. Iirorika jimonkaayitziro, okimiwaitakawo apaniroinimi jiyakawintawaitaka, tima jiyotakiro ikaaripirowaitaki. ¹⁶ Irootaki jantaitiri paata aririka inkantairi Pawa jirika Jesucristo: “Paminakotairo maawoni jantakiri jimananikiini atziriiti”. Irootaki nokantapiintakiri nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

Judá-mirinkaiti ipoña Ikantakaantaitani

¹⁷ Iroñaaka nonkantayitimi iirokaiti Judá-mirinka nojyininkatari. Kimitaka pikantaiyakini iirokaiti: “Aña niyotakotaitziro naaka Ikantakaantaitani. Niyotziri Pawa. ¹⁸ Niyotziro okaatzi ikowiri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tima jiyotaakinawo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Ari onkantaki niyotairi kaari yotironi, kimitakariri amajyookitachari, nonkimitakaantiro nonkitiijiinkatakotairimi saikatsiri otsinirikitzi. ²⁰ Ari niyotaayitairi masontzishiriri. Kantatsi niyotairi kaari yowaitatsini, kimiwaitariri iinchaaniki. Tima otzimimotana naaka Ikantakaantaitani. Irootaki matzirori iyotanipirotaakantzi”. ²¹ Aririka okantaka piñaawaitakiri piyotaayitiri pashini, ¿Iyomachiitakimima

iiroka? Tima pikantapiintzi iiroka: “Iiro pikoshitzi”. ¿Tiima pikoshinitzi iiroka? ²² Pikantapiintzi: “Iiro pimayimpirtzi”. ¿Tiima pimayimpirtzi iiroka? Pikantapiintzi: “Iiro pipinkathatziri oiyakaawontsi”. ¿Tiima pikoshitanitziro iiroka tasorintsitatsiri? ²³ Pikantakaapirowaitaka iiroka piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima pipiyathawaitawo iiroka, pithainkakiri Pawa? ²⁴ Tima ari okanta josankinaitakiro, kantatsiri:

Iirokaiti kantakaantakirori, iro ithainkatasorintsitantakari
pashinijatzi atziri ipairyaaaminthawaitashitakari
Pawa.

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaantaitani, kamiithawitaka itomishitaanita, tima irootaki oiyakaawintacha jashitari Pawa. Iro kantacha tiirika jothotyiro jimonkaatiro maawoni Ikantakaantaitani, aminaashiwaitaka itomishitaanita. ²⁶ Iriima pashinijatzi kaari ajyininkata, kaari totamishitaanitachani, aririka jimonkaaminthataashityaawo Ikantakaantaitani, iriitaki kimipirowaitakariri totamishitaaniri, tima jashipirotaari Pawa. ²⁷ Jirikaiti kaari totamishitaaniri monkaaminthataashitawori Ikantakaantaitani, iri aminakotaimini iirokaiti paata tyaaryoorika pimonkaatziro piyotakotziri, pipiyathatakaworika, iri iyakawintimini, jowasankitagaitimi, okantawitaka totamishitaaniri pinawitaka iirokaiti. ²⁸ Tsika akantayita koñaawoini awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “Judá-mirinka”. Ari okimitari atominthawaitashitaka awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “totamishitaari”. ²⁹ Aña opoñaantari a-Judá-mirinkatzi iro kantakaantzirori tsika akantashiriyita. Ari okimitsitari iijatzi añaantakawori atomishitaa, iro kantakaantakirori oshiritakari. Tii iro amonkaatashitantaawori osankinatachari, inthaamintawintantairi ajyininkapaini, aña oshiritakagaari Pawa, ari inthaamintawintai irirori.

3

¹ Kimitaka pikantaki iirokaiti: “¿Tikaatsima opantaini a-Judá-mirinkatzi? ¿Iitama atomishitaaritantari?” ² Nokantzi naaka: “Oiyiki opantairi aakaiti. Jiroka itanakawori, iriira achariniiti aaka itakawori jiñaanatakiri Pawa. ³ Tzimatsi achariniiti kaari oisokirotyaarini Pawa, ¿Irooma ompoñaantyaari Pawa jowajyaantiro joisokiroyitanta? ⁴ Tii ari onkantya. Okantawitaka ithiiyaniwitaka maawoni atziriiti, tii ithiiyanita Pawa irirori. Ari okantzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Ari pikantatya iiroka, tampatzikañaaniri pinatzi,
Iirokami jaminakoitaimi, ari panaakotantakimi”.

5 Tima antapiintzirowa kaaripironkantsi, oñaagantzirowa tampatzikashiriri jinatzi Pawa. Kimiwaitaka ari ankan-takimi: “Iro noyaaripiroshirinka oñaagantzirowa owanaa ikamiithapirotzi Pawa, ¿litama jowasankitaawintantinawori okaatzi oñaagantzirowa ikamiithapirotzi irirori? Kaarira tampatzikashiriri”. (Ari okanta akinkishiriwaitari aakaiti atzirinkakiini.) 6 Tii ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashiriri Pawa, iirotya jaminakotairimi isaawijatziiti, jowasankitaawaitairi. 7 Kimitaka ankantimi iijatzi: “¿litama jowasankitaantyaanari Pawa nothiiyaka, tima nothiiyapiintaka iro kantakaantakirori jiñaapinkathaitantariri Pawa tii ithiiyanita irirori?” 8 Kimitaka ankantimi iijatzi: “¡Thami ankaaripiroti! tima iro oñaagantironi kamiithari”. (Irojatzi jiyakowintaitakinari naaka nokinkithatakotakiro kimitakawori jiroka, imapirotatya.) Iro kantzimaitya irootaki kamiithatatsi jowasankitaitiri ikaatzi ñaawaitzirowa jiroka.

Tikaatsi tampatzikashiriri

9 ¿Irooma kantakotacha jaka, a-Judá-mirinkatzi tii opantapirotai aakaiti? ¿Iiroma okantzi anaakoyitairi pashinijatzi? Iiro okantzi, tima aritaki nokantsitaka maawoni akaataiyakini, kimiwaitakimi ompiyakaashiwaitaimi ayaaripironka, okantawitaka a-Judá-mirinkatzi iijatzi kaari Judá-mirinkatatsini. 10 Tima aritaki osankinatakotaka, kantatsiri:

Tikaatsi tampatzikashiriri, tii itzimaajaitzi apaani.

11 Tii itzimi kimathawaitaniri.

Tikaatsi oshiritaiyaarini Pawa jiyotakotairi.

12 Ithonka ipiyashiritaiyakani, tii opantaari.

Tii itzimi iitya mataironi inkamiithashiriri.

Tii itzimaajaitzi apaani.

13 Kaaripiroñaaniwaitaki, okimiwaitakawo ithano iroomi omoona ikitaitantariri kaminkari.

Amininitaka ithiiya,

Kipiyapaantiwaitaki jojyakari ikanta maanki.

14 Tima ikijyimawaitantapiintaki, ikawiyantayitzi.

15 Amikiitaka jiyaayitzi jowamaanti, ikowi inkap-athainkatakaanti.

16 Ipampithawookitapiintakiro ikinaitzi japirotantaitzi, ikowi inkimaatsitakaantawaitya.

17 Tii ipampithawookitapiintairo jatachari isaikaitai kamiitha.

18 Tii ipinkathaakitairi Pawa.

19 Ayotzimaita jiyakawintairi Pawa maawoni panki-nawaitakawori jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Iiro okantai jotikañaanitaiya inkanti: “Tiitya nomaakiwaitziro”.

²⁰ Tima tikaatsi matakironi jimonkaatiro Ikantakaantaitani, ari onkantya inkantantyaariri Pawa: “Tampatzikashiri ninatzi”. Aña aririka ayotakopirotanairo Ikantakaantaitani, ari ayopirotziri owanaa akaaripirotaiki.

Pawa otampatzikashiritairi, aririka awintaashiritanaiyaari

²¹ Iro kantzimaitacha, owakiraa joñaagairo Pawa tsika okanta antampatzikashiritantaiyaari. Tii ojoyawo pairani, apankinawaitashitawo Ikantakaantaitani antampatzikashiritantaiyaawomi. Irootaki josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, irojatzi josankinatakotaitakiri Ikantakaantaitaniki. ²² Iriira Pawa otampatzikashiritaini, aririka awintaashiritanaiyaari Jesucristo, ankimisananairo irirori. Tii anashitaiya tsika ikantayita pashiniiti, ²³ maawoni akaaripiroshiritaki. Irootaki iiro okantanta añaayitairo jowaniinkawo Pawa. ²⁴ Iro kantzimaitacha, Pawa, jotampatzikashiritai, inishironkapirotanta irirori jotyaantairi Cristo Jesús ipinawintai aakaiti. ²⁵ Irootaki jotyaantantakariri Pawa inkapathainkawintai Cristo jowamaitakiri, ari jotsimaryaagari Pawa awintaashiritaiyaaririka Cristo. Iro jimantantakawori Pawa jiroka, jiñaantaityaariri ikantaitani itampatzikashiritzi irirori. Pairani Pawa owanaa ikisashiwitakawo iyaaripironka atziriiti, amawi ikantapiintakiro. ²⁶ Irooma iroñaaka, okimiwaitaawo jojiyipithatakaairomi ayaaripironka, jotampatzikashiritai. Tampatzikashiri ikanta irirori, itampatzikashiritakairi iijatzi awintaashiritanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsima ankantakaapirowintaiyaari? Tikaatsi. ¿Iitakama? ¿Irooma kantakaantawori tii itzimi iita monkaataironi Ikantakaantaitani? Kaari, aña iro kantakaantzirori awintaashirinka. ²⁸ Iiro okantzi inkantakaapirowaitya tampatzikashiriri, tima tii ikitsirinkiro jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Apa jimatairo jawintaashiritaari Cristo. ²⁹ ¿Apaanima aakaiti a-Judá-mirinkatzi jantzimotairo Pawa? Tii. Ari akaatairi kaari ajyininkayita, jantzimotairo maawoni. ³⁰ Apaani ikanta Pawa. Tsika ikantakaayitai aakaiti jotampatzikashiritai, ari inkimitagairi iijatzi kaari totamishitaaritachani. ³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaantaitani nokinkithatakotakiro awintaashirinkantsi? ¡Tii ari onkantya! Aña kamiithatsitacha jiroka.

4

Joyyakaawintantzi Abraham

¹ Thami oshiritakotyaari Abraham-ni acharinitanakari. ¿Tsikama ikantaitakirika irirori itampatzikashiritantaari?

² Iroomi ipankinatani Abraham-ni tampatzikashiritak-agairinimi, aritaki inkantakaapirowaitaayaami irirori. Iro ikantakaapirowintaarimi Pawa. ³ Jiroka okantziri Osankinarintsipirori:

Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani.

⁴ Thami oiyakaawintawakiro: Aririka jantawaiti atziri, ipinaitziri. Tii inishironkatashitaitari, aña ipinaitatziiri jiriw-itaitakiri jantawaitaki. ⁵ Iriima atziri kaari antawaitatsini, jiñiirorika impinatashitaityaari, inishironkaitatziiri jirika. Ari ikantsitari atziri thainkatasorintsiwaitatsiri pairani, jawintaashiritaari Pawa, aritaki jotampatzikashiritairi. Ari inishironkatairi jawintaashiritaari, tii ipankinawaitawo jimatantaawori. ⁶ Iijatzi David-ni ikinkithatakotsitakawo inkimoshiritakagairi Pawa itampatzikashiritani, kaari ñagaironi iñaashintsiwintaiyaawo, ikantaki:

⁷ Kimoshiri inkantaiya atziri ipiyakoitairi ikaaripirowitaka, Okimiwaitaawo jimanakoitaatyinirimi iyaaripironka.

⁸ Kimoshiri inkantaiya atziri, ipiyakopirotainiri Pawa iyaaripironka.

⁹ Jirikaiti kimoshiritaatsini, ¿Apama aakaiti jiiitaitai “totamishitaari?” Kimitaka tii, ari jojoyitai kaari totamishi-taachani. Pinkinkishiritiro akantakiri:

Jawintaanaka Abraham, irootaki ikimitakaantaaitaariri tampatzikashiritaniri.

¹⁰ ¿Tsikapaitima Pawa ikimitakaantaari Abraham-ni itampatzikashiritani? ¿Aripaitima jimatakiro itomishitaaritaki? ¡Tiira!

¹¹ Iro jimpoitai Abraham-ni itomishitaaritá. Jiroka totamishitaaritaansi aririka omatatakotanaki iro jiyoitantari jawintaari Pawa. Iriima Abraham-ni jawintaitsitakari kitziroini Pawa, ari jotampatzikashiritaitakiri tikiraamintha itomishitaanita. Ari ikantaka Abraham-ni jitantakawori itampatzikashiritakaitziri. Irootaki ikimitakaantaaitakariri iriitakimi charinityaaririmi maawoni tampatzikashiririiti, tii okowaajaita intomishitaaritai.

¹² Imapirowitaya aakaiti jiiitayitai “totamishitaari” aakataki icharinipirotani Abraham-ni, akaatziri iijatzi atomishitaaritai. Tiimaita ankimitakotyaari ikanta irirori itomishitaarita, aña awintaashiritanaari Pawa, ikimitaakiro irirori Abraham-ni, jawintaashiritsitakari kitziroini tikiraamintha itomishitaarita.

Iro awintaashirinka añaantaiyaawori ikajyaakaakairi

13 Tima ikajyaakaitsitakanari Pawa jirika Abraham-ni itsipataakiri charinityaarini, ikajyaakaakiniri kitziroini tikiraamintha osankinata Ikantakaantaitani. Apa jawintaashiritanaka Abraham-ni. 14 Tima inkaati ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, kaarira jirikaiti pankinawaitashitawori Ikantakaantaitani. Arimi onkantyaami, aminaashiwaityaami awintaashiritari Pawa, tii opantawo ikajyaakaakairi. 15 Iitarika pankinawaitawori Ikantakaantaitani, apa jowatsimairi Pawa iiro ikitsirinkiro. Iiromi otzimaki Ikantakaantaitani, iiro otzimimi iijatzi ikinakaashiitani.

16 Iitarika ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, iriitaki awintaashiritaariri inishironkapirotani irirori. Ari jiñaayitairo maawoni ichariniyitaari, tii apa añaayitairo aakaiti Judá-mirinka, jashitakaitakari kitziroini Ikantakaantaitani, aña maawoni awintaashirityaarini Pawa, ogyakotaariri Abraham-ni. Ari ogyawo incharinitaimi Abraham-ni maawoni aakaiti. 17 Irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri:

Aritaki nojyiñagaimiri chariniyitimini, iiro okantaajaitzi iyyininkamirinkatawakaiya.

Iro jiroka ikajyaakaani Pawa. Irootaki jawintaashiritanakariri Abraham-ni. Imapirotatya jimonkaatairo Pawa jiroka, tima kantatsi jañaakaayitairi kamayitatsiri, irijatzi witsikairori kaari tzimawitachani pairani.

18 Jiroka ikantakiriri Abraham-ni: “Aritaki nojyiñagaimiri charinitimini”. Iro ikimisantantakari Abraham-ni, owanaa opomirintsitzimowitakari inkimisantantyaariri. 19 Tii jowajyaantapaintziro kapichiini jawintaashiritanaka.

Iikiro joshiritakopiintanakityaawo jiroka, ikantzi: “¿Tsikama onkantyaaka jiroka? Aña tzimataiki naaka 100 nosarintsiti. Irootaintsi nonkami. Jiroka noina Sara, tii owaiyantantzi”. 20 Ari okanta ikinkishiriwaitaka, tii ikisoshiriwintziro okaatzi ikajyaakaakiniriri

Pawa, tii okantzimoniintawaitari jawintaakari. Iikiro jimapirotanakitziro jawintaashiritanakari, ari ikantapiintanaatya ithaamintapiintanakari. 21 Jiyotaki Abraham-ni ari jimatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri.

22 Irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. 23 Josankinatakaantakiro Pawa tsika okantakota jiroka. Tii josankinaminthatakaantashitawo ampinkathatantyaariri Abraham-ni. 24 Iro josankinatakaantantakawori onkantya ayotantaiyaari inkimitakaantai itampatzikashiritani

iijatzi aakaiti, aririka awintaashiritanaiyaari añaakagairiri Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. 25 Tima iri Cristo kamawintairi aakaiti, okantakaantziro akaaripirowaitaki.

Irijatzi Cristo añagaatsi okanta itampatzikashiritakaantairi.

5

Opoñaantari itampatzikashiritakai

¹ Jiroka okantakari. Iro awintaashirinka tampatzikashiritakairi. Irootaki aripirotantaariri Pawa. Iriitaki Jesucristo matakagaironi jiroka. ² Tima awintaashiritaari Jesucristo, jiyotakaayitairo inishironkatani Pawa anayitai. Kimoshiri akantayitaa añayitairo paata jowaniinkawo Pawa. ³ Iro kantzimaitacha tii apa ankimoshiriwintiro jiroka, aña ankimoshiriwintsityaawo ijatzi awijyimotainiri. Tima ayotaiyini aririka añayitiro ankimaatsiwaitya, iro ompoñaantyaari ankamaitanitya. ⁴ Aririka ankamaitapiintanaty, ari aawiyashiritanitai. Aririka aawiyashiritapiintanaki, ari añayitakiro awintaapirotanaiyaari oyaakoniintani. ⁵ Iiro jaminaakaashitai oyaakoniintani. Tima aritaki añayitakiro jitakopirotakai Pawa, jotyaantakairi Itasorinka okimiwaitakawo isakopirotatyiinirimi.

⁶ Okanta ikowapaititaki Pawa, aripaiti ikamawintayitakai Cristo, okantawitaka athainkatasorintsiwitaka, tii aawiyawainitzi. ⁷ Tikaatsi matapiintaironi inkamawintiri pashini atziri. Tzimimaitaka kamawintirini atziri kamiithashiriri. ⁸ Iro kantzimaitacha aakaiti kaaripiroshiriri anawitaka, ikamawintakai Cristo. Owanaa jitakopirotakai Pawa, jotyaantakiri Cristo inkamawintai. ⁹ Jotyaantakiri Cristo inkapathainkawintai onkantya jotampatzikashiritantairi. Ari jimatataikiro jiroka iiniro akaaripiroshiriwaitzi, ¿Kamiithatsima anthaawantawaityaari japiroitai jotampatzikashiritai? ¹⁰ Tima pairani iiniro akisaniintawaitziri Pawa, jotyaantakainiri Itomi inkamawintai, ari okanta aripirotantaariri. Ari okanta ijatzi ayopirotantaari aritaki awijakoshiritai, tima jañaawintai Cristo. ¹¹ Ari ikimoshiritakaapirowaitai Pawa, tima iri Awinkathariti Jesucristo aripirotakagairiri.

Adán ipoña Cristo

¹² Apaanimachiini ikantaka pairani shirampari kantakaantanakirori ikaaripirotaki. Iro owasankitaantsi jiñaaki, ikaamaniyitai. Iro antitanaincha maawoni ikaatzi charinitanaariri, ikaaripirotanaki maawoni isaawijatziiti, ikaamaniyitanaki. ¹³ Iro awijaintsiri tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani. Tima jirikaiti añayitaintsiri pairani tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani, inashitaiya jiyakawintaitiriri. Iriima jirikaiti impoiyitaatsiri itzimayitai piyathatakawori Ikantakaantaitani inashitaiya ijatzi jiyakawintaitiri.

14 Ikamaki Adán, ikamitaka iijatzi charinitanakariri irirori okantawitaka inashitaka iyaaripironka. Iro jatakotanaintsi irojatzí itzimantakarí pairani Moisésni. Iriira Adán oiyakaawintakariri pashini shirampari pokaintsiri, ¹⁵ iriitakira Jesucristo jirika. Jiroka okanta joiyakaawintaitakiri: Atzirimachiini jinaki Adán, ikaaripirowaitaki, iriitaki kantakaantakawori ikamayitantakarí oiyiki atziríiti. Ari ikimitsitakarí Jesucristo, atziri jinaki irirori, ikamawintantaki, iri kantakaantakirori jañaashiritantaari oiyiki pashini atziríiti, ikantakaantakiro Pawa inishironkatantzi. ¹⁶ Iro kantacha Pawa jinashitakawo inishironkatantzi irirori, tii joiyakotari itanakawori ikaaripirowaitzi. Tima iyaaripironka apaani atziri, irootaki kantakaantakirori jowasankitaitantariri oiyiki atziríiti. Irooma inishironka Pawa irootaki kantakaantakirori jotampatzikashiritantaariri oiyiki kaaripirowaiwitachari. ¹⁷ Tima ikaaripirootaki pairani Adán, kimiwaitanaka atziritanakityiimi “Kaamanitaantsi” iro ompirawaitaarinimi atziríiti. Irooma inishironkatani Jesucristo, okimiwaitanakawo atziritanakityiimi “Añaamintosi”, iro ompiratanatyaarinimi tampatzikashiriiti.

¹⁸ Jiroka okaatzi joiyakaawintakoitziri: Apaani shirampari kaaripirotaintsiri, iri kantakaantakirori jowasankitaantaitakarí oiyiki atziríiti. Iriima pashini kamiithashiriri shirampari, iri kantakaantakirori jawijakoshiritantaiyaari oiyiki atziríiti, jañaashiriyitai. ¹⁹ Apaani atziri piyathari, iri kantakaantakirori ikaaripiroshiritantakarí oiyiki atziríiti. Iriima pashini atziri kimisantani, iri kantakaantakirori itampatzikashiritantaari oiyiki atziríiti. ²⁰ Iro opoñaantari josankinatakaantaitziro Ikantakaantaitani, jiyotantaiyaari atziríiti kaaripiro jinayitzi. Okantawitaka antawoiti ipiyathawitaka, antawoiti inishironkatairi Pawa. ²¹ Pairani kimiwaitaka atziritatyiimi “Kaaripironkantsi”, iro ompirawaitaarinimi atziríiti, irojatzí owamaantakariri. Iro kantacha kimiwaitaka atziritatyiimi “Nishironkataantsi”, iro pinkathariwintantaatsinimi. Tima aritaki inishironkayitai Awinkathariti Jesucristo, itampatzikashiritakaayitai ankantaitatyaani añaayitai.

6

Ikamapithaitakiro kaaripironkantsi

1 ¿Kamiithatatsima ankanti: Thami ankaaripirowaiti inishironkapirotantairi Pawa? 2 ¡Tii ari onkantya! Aña okimiwaitanaawo ankamapithatatyiiromi ayaaripironka. ¿Kantatsima kaminkari inkaaripiroti iyaamaninkakiini?

³ Aamaashitya pipiyakotakiro iirokaiti owiinkaawintakari Cristo Jesús, akimitakowaitaari tsika ikanta jowamaitakiri irirori. ⁴ Iro oiyakaawintacha ankamayitaimi koñaawoini tsika akantawita pairani. Ikitaitakai. Ipoñaashitaka apiriintaa iijatzi, akimitakotaari Cristo. Tima jowaniinkawo Pawa owiriintairiri Cristo, ari okanta ikimitakaantairi aakaiti owakiraarimi atziri añaayitaimi.

⁵ Tima oiyakotaari irirori, kimiwaitaka ankamayitaimi, aritaki iijatzi ampiriintayitai ikimitaakiro irirori.

⁶ Kimiwaitaka koñaawoini tsika akantayita pairani, ari intsipataitakairimi Cristo impaikakoitaimi. Ari okanta akamapithatantakawori akaaripirowaitaki. Irootaki

kaari oiyantaari ompirayitari “Kaaripironkantsi”. ⁷ Tima apaani kaminkari tikaatsi jantayitai iyaamaninkakiini, tii ikaaripirotai. ⁸ Tima ari atsipataari Cristo jowamaayiitai, awintaashiri antsipataiyaari jañaashiritai iijatzi. ⁹ Tima ayotaiyaini iiro japiitairo Cristo inkamawintantai. Apawojatzi okanta ikamaki, añaagai. Okimiwaitaawo tii ompirawaitaari “Kaamanitaantsi”.

¹⁰ Apawojatzi ikamaw-intakiri kaaripiroshiririiti. Irooma iroñaaka jañaawintairi Pawa. ¹¹ Ari pinkimitaiyaari iirokaiti, pinkimitakaantaiya pinkamapithatatyiiromi piyaaripironka, iri Cristo Jesús kantakaantakirori pañaawintantaariri Pawa.

¹² Irootaki, iiro pishinitanta ompiyakaashiwaitaimi piyaaripironka. Poitsinampairo pikowashitziri.

¹³ Kimitawaitakimi pinkamakityiimi, piriintaimi iijatzi, pinkimitakaantiro aritakimi jatakimi Pawaki, pinkantapairimi: “Jiroka nowatha, nantantapiintaawori kamiithatatsiri”. Aritapaaki pikimitakaantawo piwatha iro pinkaaripirowaitantapiintya. ¹⁴ Aritapaaki pikimitakaantawo “Kaaripironkantsi” atziritatyiimi, irootaki ompirawaitimini. Tii pañiimotairo Ikantakaantaitani, aña iro pañiimotai nishironkataantsi.

Ompirataari tampatzikashiritaantsi

¹⁵ ¿Kamiithatatsima ankantayiti iroñaaka: “Thami ankaaripiroshiriti, iiro añaamotantaawo Ikantakaantaitani, iro añaamotai nishironkataantsi?” ¡Tii ari onkanya!

¹⁶ ¿Tiima piyotzi aririka jompiraitaimi, ontzimatyii pinkimisantapiintiri ompiratzimiri? Pikimitakaantakiro atziritatyiimi piyaaripironka, iro ompirawaitimini. Aririka pikantaka kamashiritakimi. Irooma pinkimitakaantanairo iri Pawa pinkimisantapiintai, aritaki pintampatzikashiritai.

¹⁷ Pairani pikimitakaantakawo iroomi “Piyaaripironka” ompirawaitakimini. Irooma iroñaaka poisokirotaawo pikimisantanairo jiyotaitakimiri. ¹⁸ Tii ompirataimi

“Piyaaripironka”, aña “Tampatzikashirinkantsi” ompirataimiri. ¹⁹ Nojyakaawintatziimiro tsika okanta ayotakotapiintziro aririka jompiraitai, ari onkantya ankimathatantyaawori okaatzi kompitzimowaitairi aakaiti. Tima pairani pikimitakaantawaitakawo atziritatyiimi “Kamaawotatsiri” iro ompirawaitakimini, ari okimitaakimiri iijatzi “Piyathataantsi”, tima oiyiki pipiyathatapiintaka. Irooma iroñaaka ompirataimi “Tampatzikashiritaantsi”, ari onkantya piñaantaiyaawori pinkitishiritai.

²⁰ Iiniro ompiratzimi “Kamaawotatsiri”, pi-saikaminthawaitashitaka, tikaatsi shintsiwintimini pintampatzikashiriti. ²¹ Iro kantacha piyotai tikaatsi opantawo jiroka. Aña iro kamiithatatsi pinkaaniwintakotairo tsika pikantawita pairani. Piyotai iijatzi iitarika antayitzirori jirokapaini aritaki inkamashiriyitai. ²² Tiira okimitakaantaimi irokami ompiratani “Piyaaripironka”. Aña iri Pawa ompirataimiri. Irootaki kamiithatzimotaimiri. Tima pimatairo pinkitishiritai, ari pinkantaitaatyiiro pañaanitai. ²³ Jiroka “Kaamanitaantsi” iro kimiwaitakawori impinaitirimi antawaitapiintakironi kaaripirotsiri, kimitawaitaka iriimi ompiratani. Irooma “Kañaanitaantsi” iro kimiwaitakawori inishironkatani Pawa ipashitaariri ikaatzi tsipashiritaariri Jesucristo, Awinkathariti.

7

Jojyakaawintaitziro aawakaantsi

¹ Iyikiiti, iirokaiti noñaanatzii pikaatzi piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima piyotaiyini aririka inkami atziri, ikamapithatakiro Ikantakaantaitani? ² Ikimiwaitakawo tsinani tzimatsiri oimi. Iinta jañiimotziro oimi, ontzimatyii ontsipatapiintyaari. Irooma aririka inkamapithatakiro, aripaiti osaikashiwaitaiya. ³ Irooma oñaaki pashini shirampari iinta jañiimotziro oimi, omayimpirotaki. Irooma inkamakirika, ari osaikashiwaitaari, kantatsi oimintaiya pashini, iiro ikimitakaantaitawo mayimpiro.

⁴ Iyikiiti, okaatzi oiyakaawintachari jaka kimiwaitaka atziritakityiimi “Ikantakaantaitani”, iro piimintyaarimi pairani. Aritaki pikamapithatakiro jiroka, pitsipataari Cristo jowamaitakiri pairani. Okimiwaitaawo saikashiwaitaimi iroñaaka piimintaari pashini, jañaakaitairi pairani. Iro pantawaitantaanariri iirokaiti Pawa. ⁵ Tikira añiuro oiyakaawintainchari “Kaamanitaantsi”, owanaa apiyathatakawo Ikantakaantaitani, amatapiintakiro kamaawotatsiri. Irootaki owamaashiritakairi. ⁶ Okimiwaitaawo

iroñaaka akamapithatairo, asaikashiwaitaa. Añagairi owakiraari, iriitaki Tasorintsinkantsi, kantakaawori antawaitantaanariri Pawa. Tii okimitaawo pairani, apankinawaitawo amonkaatiro pajjatori josankinaitakiri.

Kaaripironkantsi saikashiritantatsiri

⁷ ¿Kamiihatatsima ankanti: “Tii opantawo Ikantakaantaitani?” ¡Tii! Aña irootaki yotakaanawori nokaaripirotopiintzi. Tima jiroka Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iro pinintakotantawaitzi.

Iro kantzimaitacha iromi niyotakotairomi jiroka, iirotya niyotaaajaitzimi tzimataitatsi nokinakaashitakari nonintakowaitantapiintaki. ⁸ Irooma niyotakotairo jiroka Ikantakaantaitani, tii okantai namawiwainitai, owanaa nonintakowaitantapiintaki. Iromi niyotakotairomi jiroka ikantakaantaitani, iirotyaami okaaripirowaitzimi nantayitziri.

⁹ Pairani tii niyowita kaaripirori ninatzi aririka nonintakowaitanti nokinkishiritaniki. Nosaikashiwaitapiinta, tikaatsi shintsiwintinani. Irooma niyotakotairo Ikantakaantaitani, ari niyotanaki nokaaripirowaitaki. Niyotanai iijatzi aritaki nonkamashiritai. ¹⁰ Irootaki owamaashiritanari jiroka ikantakaantaitani. Aña irootawitaka Ikantakaantaitani, inkañaanitantaitaayarimi.

¹¹ Nokimitakaantakiro naaka atziritatyiimi “noyaaripironka”, iro amashiwaitakinari niyotakotairo Ikantakaantaitani. Amatawiwaitakina, irojatzi owamaantakinari. ¹² Iro kantzimaitachari jiroka Ikantakaantaitani tisorintsi inatzi, tampatzika inatzi, kamiithari.

¹³ ¿Irooma owamiithanka, kantakaawori nonkaman-taiyaari? ¡Tii ari onkantya! Kaari Ikantakaantaitani owamainani, aña noyaaripironka owamainani. Apa iyotakaakinawo noyaaripironka jiroka Ikantakaantaitani.

¹⁴ Ayotai iro ashiri okinkithatakotzi Ikantakaantaitani. Okimiwaitaawo impimantaitiromi awatha jompirawaitaitaawo, iroomi “Kaaripironkantsi” kimitaiyaawoni ompiratantanari. ¹⁵ Iro kaari niyotanta iita nokaaripiroshiritantari. Tii naaka kowaminthawaitashitachani. Owatsimaashiriwaitina. ¹⁶ Tii inimowaitaajaitina okaatzi nimatapiintakiri, ari niyotziri kamiithari inatzi Ikantakaantaitani.

¹⁷ Irootaki okimitantakawori tii naaka antashiwaitaawoni, aña “Kaaripironkantsi” inatzi otzirintakinari, iro shintsiwintanari nimatantawori.

¹⁸ Okantawitaka nokowi nantiro kamiithari, tii nimatziro. Okimiwaitakawo irootakimi nowatha kaari kamiihatatsini. ¹⁹ Tii nokitsirinkiro nimatiro kamiithari nokowawitakari. Iro nimatapiintaki kaaripirori kaari nonintziri. ²⁰ Irootaki

okimiwaitantakawori atziritatyiimi “Kaaripironkantsi” otzirintakina, irootaki antakaapiintakinawori kaaripirori.

²¹ Iro shintsiwintapiintakinari nonkaaripiroshiri-waiti, okantawitaka naaka kowawitacha nantiromi kamiithari. ²² Aña noshiriki, nokantashiritzi: “Imapiro Ikantakaantani Pawa”. ²³ Irooma nowathaki koñaawoini, okimiwaitakawo oñaashintsiwaityaawomi noshiri. Okimiwaitakawo ijatzi nowatha omontyaakaantairomi noshiri, ari oshintsiwintawaitiro onkaaripiroshiriwaiti. ²⁴ ¡Ikantamachiitana! ¿litama mataironi jomishitowakaantairo noshiri omontyaakaantawaitakiro nowatha? ²⁵ Iriitaki Awinkathariti Jesucristo matairori. Nopaasoonkitairi Pawa otyaantakiriri jimatantaawori. Iro noshiri nothotyaantawori nokimisantziro Ikantakaantani Pawa. Irooma koñaawoini nowatha iro nimatantapiintantari okantakaantani “Kaaripironkantsi”.

8

Joshiritapiintaitari Tasorintsinkantsi

¹ Aritaki atsipashiritaari Cristo Jesús, iiro añiuro jowasankitaayitai. ² Tima tii añiimotairo Ikantakaantaitani kinkithatakotzirori kaaripironkantsi, kantakaantzirori akamashiritantaari. Aña añiimotairo pashini ikantakaantaitani kinkithatakotzirori añaashiriyitai atsipashiritaari Cristo Jesús. ³ Tikaatsi kitsirinkironi intampatzikashiritantyaawo Ikantakaantaitani, tima maawoni aakaiti atzirinkakiini otzimimotai awatha kaari aawiyawaitatsini. Iriima Pawa iri kitsirinkairori itampatzikashiritairi atziriiiti, jotyaantapaititakiri Itomipirori jatziritzimotanti, otzimimowitakari ijatzi irirori iwatha okimitawo awatha aaka. Iriitaki jowasankitaawintaki iyaaripironka atziriiiti. ⁴ Irootaki aawiyantaawori atampatzikashiriyitai, tima iroopiro inatzi ikantakaantaitakiri. Irootaki amatapiintai jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi. Iiro antapiintashitaawo anintashiwaitari aakaiti. ⁵ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, okimiwaitakawo atziritakimi “Nintashiwaitaantsi”, iro ompiratantyaarimi. Iriima oshiritakotaawori inkimisantiri Tasorintsinkantsi, iriitaki ijiwatairi. ⁶ Ikaatzi oshiritakowaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro iyyinkaa iñaantyaawori inkamashiriti. Iriima oshiritapiintanakariri Tasorintsinkantsi, kamiitha jañaayitai. ⁷ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro iyyinkaa iñaantyaawori inkisaniintiri Pawa, tii ikimisantairo ikantakaantziri Pawa, iiro ikitsirinkairo inkimisantairi. ⁸ Ikaatzi matakironi jiroka iiro jinimotakairi Pawa.

⁹ Irooma iirokaiti tii pimatairo jiroka, aña poshiritapiintaawo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, tima iri saikashiritantzimiri. Iriima kaari yotairini Itasorinka Cristo, tiimachini jashitaari Cristo. ¹⁰ Okantawitaka pikaamaniwathawitaka, okantakaantziro piyaaripironka, aritaki isaikashiritantaimi Cristo, ari pañaashiritanai, okantakaantakiro jotampatzikashiritaimi. ¹¹ Aritaki isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi, irijatzi añaawathatakagaimini iijatzi, ari ikimi-takiri Cristo Jesús, jañaakaawathatairi.

¹² Ari okantari iyikiiti, tii opantawo antapiintashiyityaawo anintashiwaitari. ¹³ Iroorika pantapiintanairi, aritaki pinkamashiritai. Irooma poshiritapiintanaiyaaworika ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ojoyawaitanaawo atziritatyiimi “Pinintashiwaitani”, iro powamaakimi, aritaki pañaashiritai. ¹⁴ Ikaatzi antanairori ikowiri Tasorintsinkantsi, aritaki intomitaiyaari Pawa. ¹⁵ Tima jirika Tasorintsinkantsi jotyaaantakiri Pawa, iiro jookawintaimi iiro papiitantaawo pinkimitaiyaari ompirataariwo ithaawawaitzi. Iriitaki kantakaantironi intomitantairi Pawa. Aripivotaiyaari Pawa, ankantairi: “Paapá, Ashitanari”. ¹⁶ Iri Tasorintsinkantsi yotakaironi aakaiti itomi Pawa. ¹⁷ Tima itomi Pawa anayitai, ari atsipataari Cristo ashitaawo maawoni jashitari irirori. Tima atsipatakari Cristo akimaatsiwaitaka, ari antsipatai yaari iijatzi tsika otzimapai jowaniinkawo.

¹⁸ Nokinkishirita naaka kapichiini inatzi akimaatsiwaita, tikaatsi oitzimaitya jiroka aririka añaagairo paata jowaniinkawo. ¹⁹ maawoni jiwitsikani Pawa joyaaniintairi japatopaititairi itomiiti Pawa. ²⁰ Jaminaashiwaitaka jiwitsikani, tii jaawiyiro ikowawitari, tima Pawa kantakaawori okantantapaintari. Iro kantacha jirikaiti oyaawintacha ²¹ jiñaayitairo jowaniinkawo, aririka isaikashiwaitaiya itomitaari Pawa. Ari okaatapaaki akimitakaantawo atziritatyiimi “Shitzitaantsi”, iro ompiratantachanimi. ²² Kimiwaitaka maawoni jiwitsikaitakiri jatikawaiyityaani, ikimitakawo tsinani ontzimaaniti. ²³ Iijatzi aakaiti, okantawita añaawitakari Tasorintsinkantsi itsipashiriyitai, kimiwaitaka iiniro atikawaiti akowi awijakoti iiro akimaatsiwaitanta, akowapirotaki tsikapaiti intomitai koñaawoini Pawa. ²⁴ Iro oyaakoniintani kantakaawori awijakoshiritantaiyaari, okantawitaka tikira añaayitziro jiroka. Arimi añaayitakiromi, ¿Iikiroma oyaakoniintatyiiro? ²⁵ Ari okantari oyaakoniintani, ontzimatyii amatsinkashiritya, oyaakotairo kaari añaari.

²⁶ Tima tii aawiyashiritanitzii, Tasorintsinkantsi nishironkatairi. Tii ayotzi tsika ankantya amaña. Iro kan-

tacha iri Tasorintsinkantsi amanakowintairi, okimiwaitakawo jatikawintatyimi. ²⁷ Ikimathatziri Pawa jirika Tasorintsinkantsi jamanakowintai. Tima iriitaki iyotakopirotziriri Pawa iita ikowakairiri oitishiritaari.

Aritaki ankitsirinkairo maawoni

²⁸ Ayotirika oitya awijyimotaini, aritaki inkantakaatyaawo Pawa onkamiithatzimoyitai. Tima iro ikaimashiritantairi antiniri ikowakaakairi. ²⁹ Ikaatzi jiyotsitakari Pawa aritaki inkimisantairi, iriitaki inkimitakaantairi itomipirori. Jirika Itomi, iri kimitanakawori itzinkami itomitari, ari jimpoiyyitapaaki pashini oyyiki iyikiiti. ³⁰ Jirikaiti itomitaari Pawa, iriitaki ikaimashiritairi, jotampatzikashiritairi, ari onkantya iñaantaiyaawori jowaniinkawo.

³¹ ¿Tsikama ankantakotiroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini? ³² Pawa tii ithañaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iiroma jantzimotai pashini kowityiimotaini? ³³ Aritaki añaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimaki iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa? ³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantai, iriitaki kantakowintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini? ³⁵ ¿Iitama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitakotai? Onkantawitatyia ompomirintsitzimowaitai, iikiro jiyaatatyi jitakotai. Ari inkimitairori intzimirika owashironkaawitaini, inkowi imaamaniwaitai, antajyaaniintawaiti, onkowityiimowaitai ankithaatyaari, ankowiinkatakowaiti, japathakiroryaitai. ³⁶ Ari osankinatakotaka, kantatsiri:

Ari okantaitatyaani jowamaakaantaitina nawintaamachiitaimi iiroka.

Ikimitakaantaitakinari piratsi jowamaitziri.*

³⁷ Okantawitaka añaayitiro jirokapaini, aritaki ankit-sirinkairo maawoni jiroka, tima jitakoyitai Pawa, ari jimatakaakairo ankitsirinkiro. ³⁸ Jiroka nawintaakari naaka: Onkantawitya añaawityaawo tsika oita: kaamanitaantsi, añaamintotsi, maninkariiti, pinkathariiti, awijyimotantatsiri iroñaaka iijatzi paata, tzimatsiri ishintsinka, ³⁹ tsikarika oita jiwitsikaitziri, saikatsiri jinoki, iijatzi saikatsiri isaawiki. Tikaatsi owajyaantakairini Pawa iiro añaantaawo jitakotai okantakaantakiro jantzimotakairi Awinkathariti Jesucristo.

* **8:36** Ikantakoitziri jaka "piratsi", iri kantakotacha "oijya".

9

Jiyoshiitaitakiri Israel-mirinkaiti

¹ Jiyotzi Cristo tyaaryoori inatzi nonkantimiri. Tima iriitaki Tasorintsinkantsi pinkathariwintashiritanari, iri yotakaa-nari tii nothiiyawaita, nonkantimiro jiroka: ² Owanaa nowashiritakotakari nojyininkapaini Judá-mirinka kaari kimisantatsini, oiyiki okatsitzimoshiritakina. ³ Owanaa nonkowataikimi jawijakoshiritaimi nojyininkamirinkaiti, nonkowataikimi nonkamawintairi jawijakotantaiyaari. Ari onkantaajaitakimi iijatzi jowajyaantainami Cristo, ari niyotakimi iro jawijakoshiritantaiyaarimi nojyininkamirinkaiti, ⁴ icharinitari Israel-ni. Tima iriitaki itomiwitakari Pawa jirikaiti, joñaagawitakari jowaniinkawo, tzimatsi ikajyaakaawakaakari, josankinawitakanari Ikantakaantaitani, jinintaawaiwitaka ithaamintapiintakari, tzimatsi ikajyaakaakiniriri. ⁵ Iriitaki iyyininkamirinkaititakari achariniiti. Irijatzi iyyininkamirinkaititakari Cristo, Pawatatsiri anaayitziriri maawoni, ari inkantaitatyaani inthaamintaityaari. Ari okantari.

⁶ Okantawitaka jirikaiti tii ikimisantantizi, ¿kamiithat-sima ankanti: “Iro imonkaata ikajyaakaantakiri Pawa?” ;Tii! Tima inkaati impaitaitiri iroñaaka “Israel-mirinkaiti”, pashinijatzi jinatyi, kaari icharinipirori Israel-ni. ⁷ Ari okim-itaawo awijyimotakiriri Abraham-ni. Tii ikimitakaantaitziri iyyininkamirinka apititatsiri jowaiyani, aña apaani. Iriitaki ikinkithatakoitziri jaka, ikantaitaki:

Iri Isaac jowaiyanipirori.

⁸ Ari ikimitsitakari Pawa tii ikimitakaantairi iriimi itomipirori maawoni jowaiyantakaantakiri Abraham-ni, apa itomitakari ikajyaakaakiniriri incharinimirinkatyaari.

⁹ Jiroka ikajyaakaakiniriri, ikantakiri:

Paata pashini osarintsi onkimipaititaiyaawo iroñaaka, ari napiitiro nariitaimi, intzimaki otomi Sara.

¹⁰ Ari okimitakari awijyimotakirori Rebeca, itsipaani-takaakawori acharinini Isaac. ¹¹ Tikira intzimiita jirikaiti, tikira jantayitzi kamiithari iijatzi kaaripirori, aritaki tzimaki ikowakiri Pawa oitya jantiri. Ari imonkaatari jantayitiri. Tii iri kowashiwaityaawoni jantiro, aña Pawa kantakaawori jantantawori oitarika, ikaimashiritairi.

¹² Jiroka ikantaitakirori Rebeca:

Iri iyaapitsi ompiratyaarini jantariti.

¹³ Jiroka josankinaitakiri iijatzi:

Nitakotakari naaka Jacob, iriima Esau nokisaniintakiri.

¹⁴ ¿Irooma ankantantyaari: “Tii itampatzikashiritzi Pawa, apaani jitakotaka, iriima pashini ikisaniintakiri? ¿Tii ari onkantya!” ¹⁵ Tima Pawa ikantakiri Moisés-ni: Iitarika nokowiri nonishironkatiri, aritaki nonishironkatatyaari.

Iitarika nokowiri nitakotyaari, aritaki nitakotatyaari.

¹⁶ Ñaakiro, kaari atziri kowashiwaityaawoni jantayitiro iitarika, aña iri Pawa kantakaawori jantaitantawori iitarika inishironkatairi irirori. ¹⁷ Ari ikantaitakiri iijatzi Faraón, jiroka josankinatakoitakiriri, ikantakiri:

Irootajaantaki nopinkatharitakaantakimiri jiñaantaityaawori noshintsinka natsipitakaimiri iiroka. Irootaki inkinkithatakoitantinari maawoni kipatsiki impairyaitaina.

¹⁸ Ari ikantari Pawa, inishironkatziri ikowiri irirori. Irijatzi kantakaawori ikisoshiritantari ikowiri irirori.

¹⁹ Kimitaka ari pinkantakina: ¿Iitama jowasankitaantariri Pawa ikaaripirotaakayitzi, iroma okantaajaitzi jowashiñagairo ikowakiri Pawa jantiri? ²⁰ Iro kantacha, nonkanti naaka: Tikaatsi piyomachiiti iiroka patzirinkakiini pinkantantyaari. Tii pipinkathatziri Pawa. Incha poshiritakotyaari witsikayitzi kowitzi. ¿Kantatsima oñaanatiri iyowiti, onkantiri: Tii opantaajaitana piwitsikakina? ²¹ ¿Iiroma jiwitsiki apaani owaniinkatachani, jiwitsikaki pashini kaari opantapirotawo? Aña kantatsi, tima iriitaki ashitawori iyowiti. ²² Ari ikimitsitari iijatzi Pawa, jiwitsikayitakiri oiyawitakawori kowitzi. Tzimatsi jiwitsikakiri jiñaayitairo jatsipitaiyaawo iyatsimanka, jatsipitaiyaawo ishintsinka japirotantaiyaari. Iro kantzimaitacha Pawa, amawi ikantawintapaintakari jirikaiti. ²³ Opoñaantari jiwitsikiri Pawa kaari opantari, ikowatzi imonkatziyantaiyaariri pashini jiwitsikani ikowiri inishironkatairi, jiyoshiitakiri pairani jiñaayitairo jowaniinkawo. ²⁴ Aakayitaki jiyoshiiyitairi ikaimashiriyitai. Tii apa aakaiti a-Judá-mirinkatzi, ari akaayitairi pashinijatzi kaari ajyininkata. ²⁵ Iro jiñaawaitakaakiriri Pawa pairani Oseas-ni, ikantaki:

Jirika atziri kaari nojyininkawita, nonkimitakaantairi, “Nojyininka”.

Ikaatzii kaari nitakowita pairani, nonkimitakaantairi, “Nitakotani”.

²⁶ Irooma janta tsika ikantaiwitaka, “Tii pijyininkatyaana iirokaiti”,

Ari inkantayitai, “Itomiiti pinatzi Pawa, Kañaaniri”.

²⁷ Jiroka ikantsitakari Isaías-ni ikinkithatakotziri incharintyaari Israel-ni:

Onkantawitya oiyiki incharinityaari, inkimiwaitaiyaawo
 oiyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki,
 Kapichiini awijakotaatsini.

²⁸ Tima jomapokairi Pinkathari maawoni kipatsijatziiti, tam-
 patzika inkantya jowasankitaakaantairi.

²⁹ Ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Iiromi ityaaryootakimi achariniiti, ikimpoyaawintakiri
 Pinkathari Shintsipirori,

Ari añaaayitairi jiñaakiri pairani Sodoma-jatzi, iijatzi
 Gomorra-jatzi.

Jotampatzikashiritairi jawintaamachiitantaita

³⁰ ¿Irooma ankantantyaari: “Iro jotampatzikashiritanta-
 itariri kaari ayyininkata jawintaamatsita irirori? ³¹ Irooma
 aakaiti icharinipiroitari Israel-ni, tii akitsirinkiro añaaayitiro,
 okantawitaka apankinawaitawo Ikantakaantaitani”.

³² ¿Iitama kaari ikitsirinkantawo? Iro kaari ikitsirinkantawo
 tima joshiritakowaitatyaawo ipankinatashitari irirori.
 Tii joshiritakotaawo ikowakairiri Pawa jawintaashiritari.
 Okimiwaitakawo jantziwatakityiiaawomi mapi. ³³ Ari
 oiyawaitakawo okaatzi josankinaitsitakari, kantatsiri:

Nowakiro mapi ikowapiroitani janta otzishiki Sion.
 Owaryaantzi jiroka mapi aririka jantziwaityaawo.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jami-
 naashiwaitaa paata.

10

¹ Iyikiiti, nokowi naaka jawijakoshiritai noyyininkapaini
 Israel-mirinka. Irootaki namanantariri Pawa. ² Niyotzi
 naaka ithaamintashiwaitari Pawa jirikaiti, jantashiwaitawo
 tii ikimathatzimaitawo. ³ Tii jiyotaiyini ikowatzi Pawa
 jotampatzikashiritairi, tii ikimisantzi ikowashitawo intam-
 patzikashiritantyaawo ipankinawaitari apaniroini. ⁴ Iri
 Cristo othotyaakirori okantakota Ikantakaantaitani, iri tam-
 patzikashiritakairi awintaashiritanaariri.

⁵ Jiroka okaatzi josankinawitakari Moisés-ni okantakota
 Ikantakaantaitani intampatzikashiritaitantyaarimi,
 ikantaki:

Inkaati monkaataironi, iriitaki añaaashiritaatsini.

⁶ Tii imonkatziyawo okantakota awintaashirinkantsi
 otampatzikashiritantatsiri. Tii okowapirota jimonkaataitiro
 tsikarika oitya. ¿Kantatsima monkaawaitzirori
 Ikantakaantaitani jiyaati inkitiki ishintsiwintairi Cristo
 jowawijaakoshiritanti? ⁷ ¿Kantatsima jiyaati iijatzi
 sarinkawiniki jowiriintairi Cristo ikamawitapainta? ⁸ Aña
 jiroka ikantaitaki:

Aritaki piyoshiritairo ñaantsi, aritaki piyothatairo iijatzi. Okaatzi kankotachari jaka “ñaantsi”, irootaki nokinkithatakaapiintakimiri awintaashiritaari Cristo. Jiroka okanta: ⁹ Aririka piñaanitaiyaawo pinkanti, “Nowinkathariti jinatzi Jesús”, aririka pawintaashiritanaiyaari Pawa iri owiriintairi ikamawitaka, aritaki pawijakoshiritai. ¹⁰ Aritaki pawintaashiritaari irootaki jotampatzikashiritantaimiri. Aritaki añaanitaawo jiroka, irootaki jowawijaakoshiritantairi. ¹¹ Tima ari okantzi Osankinarintsipirori:

Inkaati awintaashiritaiyaarini, iiro jaminaashiwaitaa.

¹² Onkantawitya aakarika Judá-mirinka, aakarika Grecia-paantiri, iriitaki Cristo Awinkatharitita maawoni. Iitarika amanaiyaarini aritaki inishironkatairi. ¹³ Tima jiroka ikan-taitaki:

Iitarika amanaiyaarini Pinkathari, impairyaagairi, aritaki jawijakotai.

¹⁴ ¿Kantatsima jamanaitiri Pawa tii jawintaashiritaitari? ¿Kantatsima jawintaashiritaitaari Pawa, tii ikimakoitziri? ¿Kantatsima inkimakotaitiri tii ikinkithatakoitziri? ¹⁵ ¿Kantatsima inkinkithatakoitiri, tii itzimi otyaantantatsini? Iroowa josankinaitantakawori, kantatsiri:

¡Owanaa inkamiithakiitataiki amironi kamiithari ñaantsi isaikantaitari kamiitha!

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tii maawoni inkimisantaitiro Kamiithari Ñaantsi. Irootaki ikantantakari Isaías-ni:

Pinkathari, kimitaka tii ikimisantaitziro nokinkithatziro.

¹⁷ Okowatya jitaityaawo inkimaitawakiro iñaani Pawa jawintaashiritaitantyaariri. ¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikimaitakiro?” Aritaki, jiroka josankinaitakiri kantatsiri:

Ikinkithatakoyiitakiro nampitsiitiki,

Ikimaitakiro tsikarika isaikayitai jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitiro nonkanti, “Jirikaiti icharinitakari Israel-ni, ¿Ikimathapirotakiro?” Iriitaki Moisés-ni oñaagantakirori josankinariki, ikantaki:

Ari nonkantakaiyaawo pisamaniintaiyaari pashinijatzi atziiriiti kaari jyininkatawakaachani.

Owanaa pinkisashiritiri ikaatzi piitziro “masontzishiririiti”.

²⁰ Irojatzii ikantakiri Isaías-ni irirori:

Jiñaayitaana kaari kowakowatinani.

Noñaagayitaari kaari aminaminatinani.

²¹ Iro kantacha jiroka ikinkithatakotakiri Isaías-ni ikantakota Israel-mirinkaiti, ikantaki:

Nakotashitapiintawitakari, iro kantzimaitacha tii ikimisantaiyinani, piyatha ikantaiyakani.

11

Tzimayitatsi Israel-mirinka kitsirinkakirori

¹ ¿Nokantatziima imanintziri Pawa jirika Israel-jatzi jashitari? ¡Tii ari nonkanti! Tima naakatsitaka kaatziriri Israel-mirinkaiti, icharini Abraham-ni ninatzi, icharini ninatzi iijatzi Benjamín-ni. ² Tima tii imanintana Pawa, iriitaki yoshiitakinari. Pinkinkishiritiro Osankinarintsipirori, tsika ikinkithatakota Elías-ni jamanakowintari iyyininkapaini, ikantaki:

³ Pinkatharí, jowamaitakiri Kamantaniriiti, Ipookaitakiro taapirimintotsi.

Naaka yotapainchari, ikowaitatzi iijatzi jowamagaitina naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pawa jakanakiri:

Tii iiroka yotapainchani. Aña nokimpoyaawintaki pashini ikaatzi 7,000 shirampariiti kaari otzirowachani impinkathatairi Baal.

⁵ Ari okantakari iijatzi, tzimatsi kapichiini nojyininka jiyoshi-itakiri Pawa inishironkatairi. ⁶ Kaarimachiini ipankinatani jinishironkatantaariri Pawa, aña jinishironkatashitaari. Ari okantakotari nishironkataantsi.

⁷ Ari okanta, tii ikitsirinkiro maawoni Israel-mirinkaiti ikowawitaiyarini. Iro kantacha tzimayitatsi kiyopayipaini kitsirinkakirori, ari ikimiyitakari jiyoshiitakiri Pawa. Iriima pashiniiti ikisoshiritakaayitairi Pawa. ⁸ Irootaki josankinaitantakawori jiroka, kantatsiri:

Iri Pawa kantakaawori ijampashiritantaitari.

Tzimawitacha irooki tiimaita iñaantzi.

Tzimawitacha ikimpita tiimaita ikimayitzi.

Irojatzzi ikantzimaitawo iroñaaka.

⁹ Jiroka josankinatakotakiri iijatzi David-ni, ikantaki:

¡Onkamintha jaitairi tsika joriyiitakiri!

¡Onkamintha jantziwatataitya!

¡Onkamintha jowasankitaitiri!

¹⁰ ¡Onkamintha iiro jokichaakitzi!

¡Onkamintha intsiyamitsitakairi!

Jawijakoshiritai pashinijatzi atziri

¹¹ Tima ikantai: “Onkamintha jantziwatataitya nojyininkapaini”. ¿Irooma oiyakaawintachari japiroitairi? ¡Kaari! Iro oiyakaawintacha ikinakaashitapaintari, jowawijaakominthatairi Pawa pashinijatzi atziri, iro jimatantakawori Pawa jiroka onkantya iñaantyaariri nojyininkapaini jirikaiti, iro inkowantapirotaiyaari irirori jawijakoyitai. ¹² Tima ikinashiwaiwitaka okantakaantakiro inishironkaitantyaariri pashinijatzi atziri nampitawori

maawoni kipatsiki. Iro kamiithapirotatsiri aririka japiitairo inishironkaitairi paata nojyininkapaini.

¹³ Iroñaaka nonkantimi iirokaiti kaari nojyininkayita. Naakataki jowaitaki Notyaantapiroriti nonkinkithatakaay-itaime kaari nojyininkata pashinijatzi pini. Shiritha nonkantawintyaawo nantawairi. ¹⁴ Iro nokowapirotairi ikowashiryaakotakinawo nojyininkapaini okaatzi nimatziri, ari jawijakoshiritantaiyaari kiyopayipaini irirori. ¹⁵ Tima imanintakiri iriroriiti Pawa, iro opoñaantari raapatziyaiyaari Pawa maawoni isaawijatzi. Irooma paata raapatziyaiyaari Pawa nojyininkapaini, onkimiwaityaawo impiriintaatyimi ikamawitaka. ¹⁶ Incha nojyakaawintawakimiro: Tima tsika okanta oji naarijyintsi, ari okantsitari iijatzi ojyipatha. Jiroka oiyakaawintachari: Tima iriyyiwitaka itayitakawori nochariniiti itasorintsishiritaki, ari inkimitaiyaari paata inkaati incharinitaiyaari. Inkimitaiyaawo iijatzi okanta incharitha, ari okantsitari iijatzi otiwa.

¹⁷ Jiroka oiyakaawintari incharitha, iriyyitaki nochariniiti itayitakawori pairani. Oiyakaawintachari otiwa, iriitaki nojyininkapaini Judá-mirinka tziyayitaatsiri iroñaaka. Kimiwaitaka inchikaitakiromi jiroka otiwa, ojyookatiwatantyaari pashini otiwa jontsirikaitakiri, kamiitha onkantya ojyooki okantakaawo oparitha. Ikaatzi oiyakaawintziri otiwa jontarikaitakiri, iriitaki atziiriiti kaari nojyininkata.* ¹⁸ Irootaki iiro okantanta pasagaawintawaitya. Pinkinkishiritiro, iirokataki otiwa inchato, irootaki añaakaayitziri oparitha. ¹⁹ Kimitaka ari pakakimi iirokaiti, pinkantaiyini: “Aña ichikaitakiro otiwa nojyookatiwatantaari naaka”. ²⁰ Ari okantawitari, iro kantzimaitachari pinkinkishiritiro kimiwaitaka iriimi nojyininkapaini Judá-mirinka inchikatiwaitakimi okantakaantziro tii ikimisantzi. Irooma iirokaiti kaari nojyininkata, iirokataki poyaatapaakariri okantakaantziro pawintaashiritaa. Tii okantzi piñaapirowaitashitya, aña pimpinkathatiri Pawa. ²¹ Tima Pawa iri chikakirori itakawori otiwa, paamaakowintya jimataimikari iijatzi iirokaiti. ²² Ari piñiuro katsima jinatzi Pawa, iro kantacha nishironkataniri jinatzi iijatzi. Ikaatzi antziwashiritainchari iñaayitakiro owanaa ikatsimatzi Pawa. Irooma iirokaiti, ari piñaapiintairo inishironkayitimi iikirorika poisokirotyaari Pawa. Irooma iirorika poisokiroitari, ari inkimitakaantakimi otiwa ichikaitakiri. ²³ Ikaatzi ichikatiwaitakiri pairani, aritaki jontsirikaitairi

* **11:17** Kinkithatakotachari jaka pankirintsi ashitawori oparitha, ashitawori otiwa, irootaki ikantaitsitari “Oliivo”.

ijjatzi, aririka jowajyaantairo ithainkawaitziri Pawa. Tima Pawa kantatsi jimatiro. ²⁴ Iirokaiiti kimitakawori otiwa pankirintsiniro jontarikaitakiri pankirintsipiroriki. Owanaa onkamiithapiroti iroorika jontsirikaitai otiwapirori oponkitzipiroriki iroori.

Impiyashiritakaitairi Israel-mirinkaiti

²⁵ Iyikiiti, nokowi piyotiro kaari ikimathaitzi pairani onkaati jantiri Pawa. Iiro poshiriwaitashita aritaki piyotakiro maawoni. Añaayitakiri jirikaiti nojyininka Israel-mirinkaiti, tzimatsi kisoshiritakaakiriri. Iro kantacha, inapaintatzi jiroka irojatzi imonkaatantatyaari inkaati awijakoshiritaatsini kaari nojyininkata. ²⁶ Impoña, jawijakoshiritai ijjatzi Israel-mirinkaiti. Ari okanta josankinatakoitakiri, kantatsiri:

Ari impoñiia Sion-ki ookaakowintaniri,

Iri kantakaiyaawoni jowajyaantantyaawori ichariniiti Jacob ithainkatasorintsiwaitzi.

²⁷ Ari onkantya othotyaaantyaari okaatzi kajyaakaawakaantsi,

Naakataki apirotaironi iyaaripironka.

²⁸ Tima jirikaiti nojyininka Judá-mirinka imanintakiro Kamiithari Ñaantsi, ikimitakaantari Pawa iri iisaniintani, ari okanta inishironkatantaimiri Pawa iirokaiiti. Iro kantacha Pawa, aña jiyoshiitsitatakari nojyininkapaini, iikiro jiyaatatyi jitakotyaari, ari onkantya iñaantyaawori tsika okanta ikajyaakaakiniriri itanakawori nochariniiti.

²⁹ Tima aririka inkaimashiritanti Pawa, inishironkayitantzi. Iiro jowajyaantziro. ³⁰ Pipiyathatsitakari pairani iirokaiiti Pawa. Ipoñaanaka nojyininkapaini ipiyathanakari, iro opoñaantakari inishironkayitaimi iirokaiiti. ³¹ Jirikaiti piyathawaiwitachari iroñaaka, aritaki iñaayitairo paata inishironkaitairi ikimitaitzimi iirokaiiti iroñaaka. ³² Ari okantakari, joñaagantakiro Pawa maawoni apiyathawaitaka, ari ikinakaakiro joñaagantantawori inishironkayitakai maawoni.

³³ Iyokitzi nowataikiri Pawa jiyotanipirowaita, ikimathatziro maawoni. Tikaatsi yopirotironi jantiri irirori, tsikarika inkantairo. ³⁴ Jiroka josankinatakoitakiri, ikantaitaki:

¿Iitama yotzirori ikinkishiritari Pinkathari?

¿Iitama matironi inkaminairi?

³⁵ ¿Kantatsima jomapokaitiri impashitaityaarimi irirori? Aña iriitataiki itakawori ipashitantaka.

³⁶ Iriitaki Pawa kantakaantawori otzimantari tsikarika oitarika, iriitaki poñaakaantawori, iriitaki ashitawori. Ari jashi jowatyiiro ipinkathaitairi. Ari onkantyaari.

12

Onkaati jantayitiri kimisantzinkariiti

¹ Iyikiiti, aritaki inishironkatakimi Pawa, nokowakotzimi pishiniwintaiyaari iiroka, pinkimitaiyaarimi piratsi itagaitziniriri Pawa. Tii pojoyakotajaantari piratsi, aña pañaayitai iirokaii pinkitishiriyitai, irootaki inimotziriri Pawa. Ari okanta ikowiri Pawa apinkathayitairi. ² Iiro pikimitakowaitashitari isaawijatzi. Iri Pawa pishiniti jowakiraashiritaimi. Ari onkantya piyotantyaawori ikowakaimiri, kamiithatatsini, inimotirini, matzirori okamiithatzi.

³ Iri Pawa nishironkataanari naaka okanta niyotaayitanta-imiri, irootaki nokantantzimiri: Iiro pikimitakaantashiwaita iirokatakai ñaapirori. Pinkinkishiritakotya kamiitha iiroka, pimatantyaawori ikowakaimiri Pawa iikiro piyaatatyipawintaanatyaari. ⁴ Poshiritakotiro tsika akantayita awathaki. Tima tsika akantawathayita, iro antakaayitairori oiyitarika.*

⁵ Aaka jojyakaawintaitzi awintaashiritaari Cristo. Akimiwaitaa aakami iwatha Cristo. Okantawitaka apashiniwaiwita, iro kantacha apaani akantaa, kimiwaitaka ayontaawathatawakaatyiiyaami. ⁶ maawoni aakaiti itasonkawintayitakai amonkaatantyaawori antayitairi. Tzimatsirika kamantantaniritatsiri, jantiro ikowakairiri Pawa, iikiro jawintaatyiiyaari. ⁷ Tzimatsirika amitakonitantatsiri, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika yotaantatsiri, jimonkaatiro irirori. ⁸ Tzimatsirika minthatanitakaantachari, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika pashitantanitachari, impantapirotai oiyiki. Tzimatsirika jiwatakaantaniritatsiri, ishirithawintyaawo jantawairi. Tzimatsirika nishironkatantatsiri, kimoshiri inkantya jimonkaatairo.

⁹ Ontzimatyii pitakotantaiya kamiitha, iiro pamawinawaita. Samaniinta powairo kaaripirori, irooma kamiithari kiso powanairo. ¹⁰ Pinkamaityaawo pitakoyitantya, pinkimitakaantiro pitakotyaarimi pirintzi okaakiini. Pimpinkathatiri pashinipaini. ¹¹ Shiritha pinkantya, iiro pipirawaita pantawaitainiri Awinkathariti.

¹² Kimoshiri pinkantya poyaakoniintiri Cristo. Amawiwaini pinkantya aririka piñaayitiro pomirintsitzimotimini. Pamanapiintaiya. ¹³ Ontzimatyii pimpashitaiyaari okowityiimowaitari oitishiritaari. Poimaantapiinti pipankoki.

* **12:4** Kantakotachari jaka "tsika akantayita awathaki", iro oiyakaawintachari okantayita: oki iro jaminaitantari, irooma kimpitantsi irootaki ikimaitantari, irooma paantintsi irootaki jowaitantari, irooma akotsi irootaki joirikaitantari, irooma iitzintsi irootaki janiitaitantari.

14 Pamanakotyaari owatsinawaitzimiri inishironkai-
tanyaariri irirori. Iiro pipiyatari. 15 Pintsipatyaari
pinkimoshiriti ikaatzi kimoshiriwaitatsiri. Pintsipatyaari
piraawaitya ikaatzi iraaawaitachari. 16 Aapatziya
pinkantawakaiya. Iiro pimaninantawaitzi, pintsipatyaari
kowityaawaitatsiri. Iiro pikimitakaantashiwaita yotaniri
pinatzi. 17 Tzimatsirika owaaripirowaitimini, iiro
pipiyatari. Poñaagantiro, tampatzika pikantzimotari
atziriiti. 18 Pintyaaryoowintairo pisaikantaiyaari
kamiitha. 19 Nitakotani, iiro pipiyakowintawaita iiroka,
pashitakaiyaari Pawa iri piyakowintimini. Tima jiroka
josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ikantzi Awinkathariti:
Naakataki owasankitaantatsini,
Naakataki piyakowintantachani.

20 Aririka intajyaaniinti piisaniintani, pimpiri jowanawo.
Aririka imiriniinti, pimpiri imiri. Aririka pimatanairo
jiroka, ari inkiraanikiwaitanaki jirika jiñaakirorika
pantakiri.† 21 Paamaakowintya oitsinampaimikari
kaaripironkantsi. Iro kamiithatatsi pimatapiintanairo
kamiithari pinkitsirinkantyaawori kaaripirori.

13

1 Ontzimatyii pinkimisantairi pinkathariwintzimiri
pinampiki. Tii ipinkatharintsiwaitashita irirori, aña Pawa
kantakaawori ipinkatharintsitantari. 2 Iitarika kowatsini
jimaamaniwaitiri pinkatharintsi, okimiwaitakawo
iriimi Pawa jimaamaniwaitakiri, irootaki jowasanki-
taantaityaariri. 3 Ikaatzi antayitzirori kamiithari, iiro
ithaawantawaitari pinkatharintsi. Iriima antayitzirori
kaaripirori, iri thaawantawaityaarini. Ari okantari,
pantzirorika iiroka kamiithari, iiro pithaawantawaitashitari
pinkatharintsi, iriitaki thaamintaimiri. 4 Tima iri
Pawa kantakaawori ipinkathariwintantari jirikaiti
onkantya inkimpoyaawintantimiri. Aririka pantiro
iiroka kaaripirori, ontzimatyii pinthaawi, tima tii
aminaashiwaita otzimimotziri josataaminto. Tima iriitaki
Pawa kantakaawori ipinkatharitantari jirikaiti, irijatzi
Pawa kantakaiyaawoni jowasankitaakaantantyaariri
kaaripiroshiririiti. 5 Irootaki pinkimisantantyaariri
jirikaiti. Tii apa pinthaawantaiyaawo jimashirinka. Aña
irootaki tampatzikatatsiri pimatairo jiroka. 6 Irootaki
pimpinatantyaariri ikowakoyitzimiri jiwawintzimiri
pinampiki, iro jañaantyaari irirori, tima jimonkaatatziiro

† 12:20 Kantakotachari jaka, “ari inkiraanikiwaitanaki”, iro ojoyawori ikantaitzi
iijatzi “powaampatiniri iitoki ojyiki paampari”.

ikowiri Pawa. ⁷ Ontzimatyii pimpinayitairi maawoni pinkatharipirorintsi, iijatzi ikaatzi kimpoyaawintantatsiri nampitsi. Ontzimatyii pinkimisantiri, pinkatha powiri.

⁸ Iiro piñaashintsiwintawaitawo piriwitantii, aña piñaashintsiwintaiyaawo pitakotawakaayitaiya. Iitarika itakotantachari, jimonkaatatziiro Ikantakaantaitani. ⁹ Jiroka josankinaitakiri Ikantakaantani, kantatsiri:

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pinintakotantawaitzi.

Tzimatsi iijatzi ojjiki pashini ikantakaantaitakiri. Iro kantzi-maitachari jiroka iroopirotatsiri ikantakaantaitakiri, kantatsiri:

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantyaari pitakotapi-inta iiroka.

¹⁰ Opoñaantari iroopirotatsiri jiroka ikantakaantaitani, irootaki apatotzirori maawoni ikantakaantaitakiri. Iitarika itakotaariri iyyininka, tii jowaaripirowaitairi.

¹¹ Ontzimatyii amatapiintairo jiroka, tima irootaatsi awijakoshiriyitai. Okimiwaitakawo amagaatyimi, iro kantacha ontzimatyii ankakiyitai. ¹² Tima irootaintsi onthonkaiya tsiniriri, iro onkitiijyiinkatai. Irootaki owajyaantantyaawori antayitziro kaaripirori, jantapiintziri tsinirikiri. Iro kamiithatatsi ankimitakaantairo ankithaatakotyaawomi ampiyakowintantyaari, ¹³ onkantya antantyaawori kamiithari jantapiintaitziri okitiijyiinkatzi.

Ari onkantya iiro aniyawaitanta, iiro ashinkiwaitanta, iiro amayimpiriwaitanta, iiro antantaawo kamaawotatsiri, iiro amaamanitawakaanta, iiro asamawakaanta.

¹⁴ Pojyakotaiyaari Awinkathariti Jesucristo, pinkimitakaantiri iriimi pinkithaatakotyaari. Iiro pantashiwaitawo okaatzi pinintashiwaitari.

14

Shipitashiritaniri

¹ Ontzimatyii paapatziyaari shipitashiritatsiri. Iiro pamawinawaitawo jiroka piñaanaminthawaitantyaari. ² Tima tzimatsi kimisantzinkari oshiritachari kantatsi jowayityaawo oitarika. Iro kantacha tzimatsi pashini shipitashiriri, apa jowayitawo pankirintsi. ³ Jirika kimisantzinkari owawori oitarika, iiro imanintawaitziri pashini kaari oyaawoni. Ari inkimitsityaari kaari owayitawori iiro imanintziri pashini owayitawori, tima Pawa tii jimanintziri irirori. ⁴ ¿Kantatsima ishintsithataitiri ompiratanintsi? Iiro, iri shintsithatirini

ompiratariri, irijatzi thaamintawintirini. Ari okantari, iri Pawa otzikayitariri maawoni owayitawori oitarika, irijatzi thaamintawintirini.

⁵ Tzimatsi kimisantzinkari omairintantawori kitiiyyiri. Tzimatsi pashini kaari opashinitzimotzi kitiiyyiri. Ontzimatyii inkinkishiritakotaiya maawoni, tii okantzi jotzikayitiri pashini oitarika ikinkishiritari. ⁶ Itzimi pinkathatzirori kitiiyyiri, iri Awinkathariti ipinkathatzi. Ari okimitsitari iijatzi, iitarika owayitawori maawoni oitarika, iri Awinkathariti ipinkathatzi jowayitantawori, tima ipaasonkitapiintziri. Ari ikimitari pinkayitzirori owanawontsi, iri Awinkathariti ipinkathatsita ipaasonkitapiintziri. ⁷ Tii añaashiwaita aakaiti, tii akamawaitashita iijatzi. ⁸ Iinta añaayitzi, iriitaki Awinkathariti añaamotairi. Aririka ankamaki, irijatzi Awinkathariti akamimotzi. Ari okantari, iriitaki Awinkathariti ashitairi iinta añaayitzi, ari okimitsitari iijatzi aririka ankamayitaki. ⁹ Tima irootaki itzimantakari Cristo, ikamimotantaki, iro jashipirotantairi iinta añaayitzi, iijatzi aririka ankamayitaki.

¹⁰ ¿Iitama pikijyimantantari piyyininka? ¿Iitama pimanintantari iiroka? Aña iri yakawintantaatsini Cristo maawoni paata. ¹¹ Tima iro josankinatakoitakiri, kantatsiri: Jiroka ikantakiri Awinkathariti: “Jotzirowaitai ipinkathaitaina maawoni. Imapiro”.

Aritaki inthaamintaiyaari maawoni Pawa.

¹² Aripaiti anthawitakotaiya maawoni aakaiti Pawaki.

¹³ Irootaki owajyaantantyaawori akijyimatawakaayita. Ontzimatyii ankantashiriti: “Iiro nokantzimoniintakaari pashini ‘nirintzitari’, notzikashiriwaitzirikari”. ¹⁴ Niyotzi naaka tii ithañaapithatantawo Pawa owayityaawo oitarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishiriwaitachani kamiithatatsi impinkaitiri, jimatiro impinkawaiti irirori. ¹⁵ Aririka poñaagatyaaari pashini kimisantzinkari powayityaawo ipinkiri irirori, tii pitakoshiritari. ¿Kamiithatatsima pinkantzimoni-intakaiyaari pashini okantakaantziro powamachiitawo owanawontsi? ¿Pikowatziima powaripiroshiritairi jirika? Irijatzi jirika kimisantzinkari, ikamawintakiri Cristo iijatzi. ¹⁶ Ari okantari, tii okantzi poñaagayitiri powayitari pikinkishiritari iiroka kamiithari inatzi, impoña inkantaitimi: “Jantakiro jirika kaaripirori”. ¹⁷ Aakaiti ipinkathariwintai Pawa, tii okowapirota okaatzi awayitari, okaatzi amiriyitari. Aña iro kowapirotacha antampatzikashiriyitai, asaikayitai kamiitha, anki-moshiritai, tima iriitaki kantakaawori Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Iitarika matanakironi jiroka jantawaitainiri Cristo, aritaki jinimotakaakiri Pawa, ari inkimitairi iijatzi atziriiti

jaapatziyaari. ¹⁹ Ari okantari, ontzimatyii pantapiintairo kantakaantzirori isaikantaitari kamiitha, kantakaantironi inthaamintashiritawakaantyaari. ²⁰ Aririka powayityaawo oitarika, paamaakowintya papaatzirokari imonkaatakiniriri Pawa pashini kimisantzinkari. Tii othañaantsita owayitari. Iro kantacha, itzimirika owayitawori oiyitarika impoña inkantzimoniintyaari pashini, jantakiro kaaripirori jirika. ²¹ Tii opantawo pinkantzimoniintakaiyaari “pirintzitari”, okantakaantziro powayitari wathatsi, pimiritawo kachori, pantayitiro oitarika. ²² Iro kamiithatatsi piyotakoshiritairi iiroka, iri Pawa yotakotaimironi jiroka. Tzimatsirika kaari shipitashiriwintironi jiroka, aritaki jimatairo inkimoshiritai. ²³ Iro kantacha iitarika shipitashiriwaitatsini, aririka jowatyaawo oitarika, ari onkimitzimotaiyaari jantakiro kaaripirori. Tii jantairo okaatzi jiyotakoshiriwitari, kaaripirori inatzi jiroka.

15

¹ Aakaiti kimisantzinkari aawiyashiritaniriiti, ontzimatyii antsinampashiritzimotairi shipitashiritatsiri, tii apa antayitiro inimoyitairi aakaiti. ² Ontzimatyii antairo inimotirini ajyininka, onkaati minthashiritakaiyaarini jantairo kamiithari. ³ Irootaki jantakiri Cristo, tii ikowi inimotirini apaniironi irirori. Tima josankinaitakiro, kantatsiri: Ikaatzi kawiyawaitimini iiroka, irijatzi kawiyakinari naaka. ⁴ maawoni osankinatainchari pairani, kimitakawori jiroka, josankinaitakiro jiyotaitiro. Jiroka Osankinarintsipirori, iroowa añaantawori atsinampashiriwaitzi, iro thaamintashiritakairi oyaakoniintantari. ⁵ Iriitaki Pawa kantakaawori atsinampashiriwaitzi, irijatzi thaamintashiritakairi. Owanaa nokowakotapiintakiri inkantakaiyaawo paapatziyawakaiya, maawoni pinkimitakotaiyaari ikanta Cristo Jesús. ⁶ Onkimiwaityaawo ari pintsipatawakaiya maawoni pimpampithaawintiri Pawa, ashitariri Awinkathariti Jesucristo.

Ikinthaitainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini

⁷ Owanaa jaapatziyakai Cristo aakaiti, iijatzi pinkimitaiya iirokai, paapatziyaari pashini atziri, irootaki impinkathaitantyaariri Pawa. ⁸ Irootaki nokantapiintakiri: Iri Cristo jotyaaantaitaki jantawaiwintiri nojyininkapaini Judá-mirinka. Iro jimatantakawori jiroka jiñaantaityaawori imapirotatya ika-
jyaakaakiriri Pawa pairani achariniiti.* ⁹ Ari ikantakiniri

* 15:8 Iri ikantakoitzi jaka “Judá-mirinkaiti” jiiitaitzi “totamishitaari”.

kaari nojyininkata, iro ipinkathayitantaariri iriroriiti, inishironkatairi Pawa. Jiroka josankinaitakiri, kantatsiri:

Nothaamintawintaimi janta isaikayitzi kaari nojyininkata. Nompairyagaimi nompampithaawintaimi.

¹⁰ Jiroka ikantsitaitakari iijatzi:

Pashinijatziiti, pinthaamintaina iirokaiti pintsipataiyaari jashitaari Pawa.

¹¹ Ikantaitaki iijatzi:

Pashinijatziiti, pinthaamintaiyaari Awinkathariti.

¡maawoni atziriiti pinthaamintaiyaari!

¹² Ipoña ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Ari intzimaki incharinityaari Isaí.

Iriitaki pinkathariwintairini pashinijatzi atziriiti.

Irijatzi jonyaakoniintairi kaari ajyininkata.

¹³ ¡Iri Pawa thaamintakaimini, iri saikakaimini kamiitha pikimisantairi! Tima iri kantakaiyaawoni oyaakoni-intantyaariri. ¡Iri Tasorintsinkantsi kantakaiyaawoni poy-aakopirotantyaariri!

¹⁴ Iyikiiti. Niyotzi naaka imapiro pinishironkatawakaawo iirokaiti, yotanipirori pinatzi, pimatakiro piyotaawakaayitaka.

¹⁵ Iro kantacha, nosankinatzimiro jiroka noshintsithatzimiro iiro pimaijantantawo. Tima inishironkapirotaimi Pawa, ¹⁶ jotyaantaana nokinkithatakotainiri Jesucristo kaari nojyininkata. Nokinkithatainiri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa, okimiwaitaawo naakami Ompiratasorintsitaari. Iriima kaari nojyininkata, iriitaki kimiwaitakawori jashitakaitariri Pawa, namayitainiri Pawa iro kamiithatzimotairiri. Iriitaki Tasorintsinkantsi matironi jotampatzikashiritairi.

¹⁷ Okaatzi jantakaanari Cristo Jesús, kantawitacha nasagaawintyaawomi naaka, nonkinkithatakotiro nantawaitainiri Pawa.

¹⁸ Apa nokinkithatakotairo jimatakaakinari Cristo. Tima noñaayitakiri kaari nojyininkata ikimisantairo nokinkithatakotakiniriri, okaatzi nantawaitzimotakiri.

¹⁹ Iri Tasorintsinkantsi pakinawori shintsinkantsi notasonkawintantakari, iro nimatantakawori kaari jiñiitapiintzi pairani. Nimatairo nokinkithatairo Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Cristo nitanakawo Jerusalén-ki, nokinayitanaki irojatzi Ilírico-ki.

²⁰ Ari okanta nokowantakari nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi tsika tii ikimakoitziro iwairo Cristo. Tii apa nokowi niyaati tsika ikinkithatakaantaitaki.

²¹ Jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ari jiñiiri nampitawori tsika tii ikinkithatakoitziri jirika.

Ikaatzi kaari kimakotirini, ari inkimathatakotairi.

Ikowaki Pablo jiyaatiro Roma-ki

²² Iro kaari okantanta niyaati pisaikaiyini iirokaiiti, okantawitaka oiyiki nokowapiintawitaka. ²³ Iro kantacha aritaki nimatakiro, tima tikaatsi nantanairi jaka nampitsiki, aritaki oiyikitaki osarintsi nokowapiintawita nariitimi. ²⁴ Aririka nimatakiro niyaati España-ki, ari nokowi nariitanakimi pinampiki. Aririka nosaikimowaitanakimi janta, nokowi pimitakotina potyaantina España-ki. ²⁵ Iro kantacha, nitapaintyaaowo niyaati Jerusalén-ki nimitakoyitiri oitishiritaari. ²⁶ Tima jirikaiti Macedonia-jatzi, iijatzi Acaya-jatzi, jotyaantaiyakinani irirori kiriiki nompantyaariri ashironkainkari kimisantzinkariiti nampitawori Jerusalén-ki. ²⁷ Iriitaki kowashitaincha impashitantayiti, tikaatsi shintsiwintirini. Okimiwaitakawo impinakowintatyaami ikimisantakaakiri kaari iyyininkata. ²⁸ Aririka nimonkaatakiro nompayitiri Jerusalén-jatzi jotyaantaitakiniriri, aripaiti nawijanaki pinampitawo iirokaiiti niyaati janta España-ki. ²⁹ Niyotzi iri Cristo tasonkawintapirotinani aririka nariitakimi janta.

³⁰ Iyikiiti, nokowakotzimi pamanakotapiintaina iirokaiiti, pojyakotyaaanawo nokantapiintziro naaka. Iro nokowakotzimiri, niyotzi pipinkathaziri iirokaiiti Awinkathariti Jesucristo, iri Tasorintsinkantsi kankaimirori pitakotantakinari. ³¹ Pamanakotina iiro jaakaantantana thainkashiriri nampiyitawori Judea-ki. Pamanakotina jaawakoitantinawori kamiithaini ipakaantaitziriri oitishiritaari Jerusalén-jatzi, iro inimotantyaariri iriroriiti. ³² Iro nonkimoshiritantyaari niyaati pisaikaiyini iirokaiiti, iriirika Pawa kowakainawoni. Ari nimakoryiimowaitimi iirokaiiti. ³³ ¡Onkamintha iri Pawa tsipashiritimini, kamiitha isaikakaayitimini! Ari onkantyaari.

16*Jiwithaitari atziriti*

¹ Iroowa Febe aanakironi jiroka osankinarintsi. Iro nokimitakaantaa iroomi notsiro. Oiyiki antawaitaki iroori japatotapiintaitaka Cencrea-ki. ² Paawakiro kamiitha iroori, irootaki jashitaari iijatzi Awinkathariti, kantatsi Paawakiro kamiitha pikimitaapiintziri pashini oitishiritaari. Pimitakoyitiro iitarika okowayitzi. Tima oiyiki imitakoyitaki iroori. Ari okimitakinari naaka oiyiki imitakotakina.

³ Piwithatyaanawo Priscila iijatzi Aquila. Irootaki tsipayitakinari nantawaitziniri Cristo Jesús, ⁴ irootaki shiniwintakinari owawijaakotakina. Owanaa nopaasoonkitakiro jirokaiiti, ari ikimitaakiro pashinijatzi kaari nojyininkata

apatotapiintachari pashiniki nampitsi. ⁵ Piwithatinari iijatzi apatotapiintachari opankoki. Piwithatinari iijatzi nitakotani Epeneto, iri itanakawori nokimisantakairi Cristo janta Acaya-ki. ⁶ Piwithatinawo María, antawaiwintakimiri ojiyiki iirokaiiti. ⁷ Piwithatinari Andrónico, iijatzi Junias nojyininkapaini jinatzi, iri tsipatakinari jomontyaitakina. Iriitaki itakawori ikimisantaki tikiraamintha naaka, irijatzi ipinkathatakiri Otyaantapiroriiti. ⁸ Piwithatinari nitakotani Amplias, jashitaari Awinkathariti. ⁹ Piwithatinari Urbano, tsipatapiintakinari nantawaitziniri Cristo Jesús. Piwithatinari nitakotani Estaquis. ¹⁰ Piwithatinari Apeles, jaapatziyakari Cristo. Piwithatinari maawoni saikapankotziriri Aristóbulo. ¹¹ Piwithatinari nojyininka Herodión. Piwithatinari saikapankotziriri Narciso, inampishiritantaari Awinkathariti. ¹² Piwithatinawo Trifena, iijatzi Trifosa. Irootaki tsipatakinari nantawaitziniri Awinkathariti. Piwithatinawo nitakotani Pérsida. Irojatzzi notsipatakariri nantawaitziniri Awinkathariti. ¹³ Piwithatinari Rufo, jiyoshiitairi Awinkathariti. Piwithatinawo iijatzi inaanati, nokimitakaantari naaka iroomi nonaanati. ¹⁴ Piwithatinari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, itsipatapiintari iijatzi iriroriiti, jiiitaziri iyikiiti. ¹⁵ Piwithatinari Filólogo, Julia, Nereo iijatzi jitsiro, Olimpas, maawoni tsipatariri iriroriiti jiiitaziri oitishiritaari. ¹⁶ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. Jiwithayitzimi iirokaiiti maawoni apatowintapiintakariri Cristo jaka.

¹⁷ Iyikiiti, jiroka nokowakotzimiri: Paamawintyaari ñaanaminthatawakaachari otzikaminthatawakaawori jiyotaitakimiri pairani. Iiro pitsipayitari iirokaiiti. ¹⁸ Año okimiwaitakawo atziritanakityiimi “Inintashiwaitani”, iro ompiratanatyaarini. Kaari Awinkathariti Jesucristo ompiratyaarini. Iriitaki nintathawaitziriri shipitashiriri jamatawiwaitiri. ¹⁹ Nokimaki naaka kamiitha pikantaiyani iirokaiiti, tii pipiyathawaita, irootaki oimoshirinkakinari. Nokowi naaka pinkamiithashiripiroti, onkimiwaityaawo tii piyotaaajaitiromi kaaripirori. ²⁰ Iri Pawa saikakaimini kamiitha, irootaintsi inkantakaiyaawo pinkitsirinkantyaariri Satanás, onkimiwaityaawo powithoryaakityiirimi paatzikakiri. ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo!

²¹ Jiwithatzimi Timoteo, tsipatanari nantawaitzi, iijatzi nojyininkapaini Lucio, Jasón, iijatzi Sosípater.

²² Naaka Tercio osankinatziniriri Pablo. Naakataki withatzimiri iijatzi, naaka jashita Awinkathariti.

²³ Jiwithatzimi Gayo. Ari nosaikiri ipankoki. Jiwithatzimi iijatzi nampitawori jaka. Jiwithatzimi Erasto, owiriri kiriiki ashitari nampitsi. Jiwithatzimi iijatzi Cuarto, jiiitatziri iyiki.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori thaamintaantsi

²⁵ Thami anthaamintyaari kimpoyaawintaimiri, pimatantyaawori Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kaari ikimathawiita pairani. ²⁶ Iro kantacha, joñaaganta irirori, jiyotaantayitaki maawoni nampitsiki, inkimisantakaantyaariri iijatzi janta. Irootaki josankinatakaakiriri Kamantantaniriiti jirika Pawa, Kañaaniri. ²⁷ Thami anthaamintaiyaari apaanitatsiri Pawa. Yotaniri jinatzi. Tima iri Jesucristo kantakaiyaawoni aakowintantyaawori anthaamintaiyaari. ¡Ari onkantyaari!

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi. Jotyaantapiroriti Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori, ikaimashiritakina. Ari notsipatakari Sóstenes nosankinatzimiro. Iriitaki nokimitakaantairi iyiki. ² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi papatowintaari Pawa janta Corinto-ki, pikaatzi jotampatzikashiriyitaimi Cristo Jesús. Iri kaimashiriyitaimiri pikitishiriyitantaari, pikimitaari pashiniiti nampiyitawori tsikarika janta, pairyaapiintairiri Awinkathariti Jesucristo, tima irijatzi Pinkathariwintairiri iijatzi irirori. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ipaasoonkitakagaitziri Pablo itasonkawintantaitzi

⁴ Nopaasoonkitapiintziri naaka Pawa, tima antawoiti inishironkayitaimi, itsipashiritakaimiri Cristo. ⁵ Irijatzi kantakaawori pikinkithatakotapiintantaariri, piyotakopirotantaariri iijatzi. ⁶ Irootaki poisokirotantawori okaatzi nitakari nokinkithatakotakimiri Cristo. ⁷ Pikanta poyaawintari impiyi Awinkathariti Jesucristo, tikaatsi kowityiimotimini itasonkawintzimi pantawaitantaiyaanariri irirori. ⁸ Iri kantakaiyaawoni pintyaaryoowintantyaariri irojatzi impiyantaiyaari, ari onkantya iiro otzimanta oitya jiyakawintapaimiri irirori. ⁹ Oisokiro jowimi Pawa, iriitaki kaimashiriyitaimini okanta paapatziyantaariri Itomi, Awinkathariti Jesucristo.

¿Ijyinitatziima pairani irirori Cristo?

¹⁰ Iyikiiti, noshintsithatzimi nompairyiiri Awinkathariti Jesucristo. Nokowakotzimi paapatziyawakaiya, onkimiwaityaawo apanimi onkantya pikinkishiritaniiti, iiro pikantawakaawintawo oityaarika. ¹¹ Timanokimakiri ijyininkamirinkaiti Cloé ikantapaakina tii paapatziyawakaa kamiitha. ¹² Tzimatsi pitsipayitari janta kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. Pashini kantatsi: “Nokimisantziri naaka Pedro”. Tzimatsi pashini kantayitanaintsiri: “Nokimisantziri naaka Cristo”. ¹³ ¿Ijyinitatziima pairani Cristo? ¿Naakama paikakowintzimiri? Tima powiinkaayitaka pairani iirokaiti,

¿Naakama ipairyaitaki, inkantaiti: “Powiinkaawintyaari Pablo?”¹⁴ Iro nopaasoonkitantariri Pawa okamintha tii naaka owiinkaayitimini. Apa nowiinkaamachiitakiri pairani Crispo, itsipatakari Gayo.¹⁵ Iro iiro itzimanta janta kantashiwaitachani iroñaaka: “Nowiinkaawintakari Pablo”.¹⁶ ¡Jaa! Irijatzi nowiinkaatsitakari pairani Estéfnas, notsipataakiri ijyininkamirinkaiti. Tii nokinkishiritziro tzimatsirika pashini nowiinkaatakiri janta.¹⁷ Tii iro jotyaaantanyaanari Cristo nowiinkaantanti, año jotyaaantakina nonkamantantairo Kamiithari Ñaantsi. Tii nokimitakotapaakari yotaniri nokinkithatakoyitziro. Tima tii nokowi aminaashiwaitya iroopirotatsiri ipaikakoitakiri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pawa, jiyotani ijatzi

¹⁸ Tima aririka ankinkithatakaawityaari kaari oshiritachani ipaikakoitakiri Cristo, ikimitakaantai masontzishiri anatyiimi. Irooma aakaiti awijakoshiritaari anai, ayoyitai imapirotatya joñaagantakiro ishintsinka.¹⁹ Tima josankinatakoitsitakari kaari oshiritachani, ikantaitaki:

Naapithatiri jiyotani yotaniwitachari.

Nompiyapithatiri ikinkishiritani kinkishiriwaiwitachari.

²⁰ ¿Tsikama inkantaiyaarika yotaniri? ¿Tsikama inkantaiyaarika yotzinkari ikaatzi yotaantashiwaitawori iroopirotzimotziriri iriroriiti? Año Pawa jomasontyaayitairi jirikaiti isaawijatziiti, yotaniwitachari pairani.²¹ Tima jirikaiti yotaniwaitashitachari, tii imatanitziro jiyotairi Pawa. Iriima Pawa matzirori jiyotanitzi, inimotakiri irirori jowawijaakoshiriyitairi ikaatzi kimisantañaanaitairi, okantawitaka itzimayitzi okimitzimowitari masontzishirinkantsi inatzi iñaani Pawa.²² Aririka jiñiuro nojyininkapaini Judá-mirinka intasonkawintantaiti, iro inkimisantantyaari iriroriiti. Iriima Grecia-paantiri, aririka inkimayitiri ikimitakaantari iriroriiti yotaniri jinatzi, iriitaki inkimisantiri.²³ Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo ipaikakowintantaka. Irootaki okompitzimotantakariri nojyininkapaini. Iriima Grecia-paantiri ikimitakaantakina nomasontzishiriwaitatyiimi.

²⁴ Iro kantzimaitacha aakaiti, ayotaiyini joñaagantairo Cristo Itasorinka Pawa, ijatzi jiyotani. Irojatzii jiyoyitairi maawoni ikaimashiriyitairi Pawa, onkantawitatya Judá-mirinkarika jinatzi, kaaririka Judá-mirinka, maawoni.²⁵ Tima Pawa janairi jiyotaniwaitashitari atziriiti, okantawitaka jirika atziriiti okimitzimowitakari masontzinkantsi inatzi ikantayitakiri Pawa. Tima Pawa janairi atziriiti

otzimimotziri ishintsinka, okantawitaka jirika atziriiti okimitzimotakari tii aawiyantanitzi okaatzi ikantawitakari Pawa.

²⁶ Iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiryaaakotawakiro tsikarika pikantaiyani iiroka pairani tikira ikaimashiritaitzimiita. Tii itzimapirotzi yotaniri pikaataiyini, tii itzimapirotzi pijiwariti, tii itzimapirotzi ñaapirori pinkathariwintzimiri. ²⁷ Iro kantacha Pawa jiyoshiitairi ikimitakaantawitakari atziriiti masontzi jinatzi, ari onkantya jowaañaantyaariri paata yotaniwaitashitachari. Jiyoshiiyitairi iijatzi ikimitakaantawitakari kaari aawiyawaitaniri, ari onkantya jowaañaantaityaariri paata ñaapiroriiti. ²⁸ Ari ikinakaakiro Pawa jiyoshiiyitantaariri imanintaminthatani atziriiti kaari ñaapiroztimoyitirini. Ari okanta opoñaantaari inintayitairo okaatzi jimanintawitakari. ²⁹ Ari ikinakairo Pawa iiro itzimanta iitya asagaawintawaitachani. ³⁰ Iri Pawa tsipashiritakagaimiriri Cristo Jesús, jotyaantairi irirori jiyotanitakaayitaimi, jotampatzikashiriyitaimi, jowamiithashiriyitaimi. Iri pinatakowintaimiri pisaikashiwaiyitantaari. ³¹ Irootaki josankinayiitantakawori pairani, kantatsiri:

Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroini. Iro kamiithatsiri asagaawintaiyaawo jantayitairi Awinkathariti.

2

Ikinkithatakoitairi Cristo ipaikakoitakiri

¹ Iyikiiti, niyaapaititaki naaka nariitimi nonkinkithatakotantimiriri Pawa, tii nokimitakotapaakari yotaniwaitashitaniri, tii nonintaaminthawaitashitapaakimi.

² Apa nokowapirotatainakiro nonkinkithatakotapiintanaimiri Jesucristo, ipaikakoitakiri. ³ Tii noñiuro inimotina kamiitha nosaikimoyitakimi, ña thaawashiri nokantaka. ⁴ Ari okanta kaari okitsirinkapirotantzimi noñaaniyitakari, tii ojoyawo jiñaani yotaniwaitashitaniri. Iro kantacha okaatzi noñaaniyitakari, imatakiro oñaagantakiri Tasorintsinkantsi, oñaagantakiro ishintsinka. ⁵ Ari okantakari, iro ishintsinka Pawa kimisantakaakimiri, kaari jiyotani atziriiti matakaimironi.

Itasorinka Pawa oñaagantayitzirori

⁶ Iro kantzimaitacha, aririka ankinkithatakairi antapashiritaniri, okamiithatzi ankinkithatakotininiri yotanitaantsi. Iro kantacha jiroka yotanitaantsi, tii ojoyawo okaatzi jiyotaniwaitashitari isaawijatzi, jiyotaniwaitashitari pinkathariyiwitachari iroñaaka. Tima

iiro ikantaitatyaani jirikaiti. ⁷ Aña jiroka yotanitaantsi nokinkithatakotziri naaka, tii jiyotakopiroitziro pairani. Okimiwaitakawo jimanaitatyiiromi. Irootaki ikowitataikari Pawa, ari onkantya añaantaiyaawori paata jowaniinkawo. ⁸ Jirikaiti pinkathariwitachari iroñaaka, tikaatsi apaani yotakopiroitroni jiroka yotanitaantsi. Ari jiyotakiromi, iiromi ipaikakotakaantzirimi Awinkathariti, otzimimopirotziri jowaniinkawo. ⁹ Iro kantzimaitacha, iro josankinatakoitsitakari pairani, ikantaitaki:

Okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa itakoyitaariri irirori, Anaapirotziro jokitapiintaitari, ikimapiintaitziri, Anaapirotziro okaatzi añaampiyakari.

¹⁰ Irooma aakaiti, jotyaantakairi Itasorinka Pawa jiyotakaantairori. Ari ikantari Tasorintsinkantsi, jiyotakaapirotairi Pawa. ¹¹ Tima tikaatsi matironi jiyotiniri ikinkishiritani pashini atziri, apaniroini jiyotziro ishiriki irirori. Ari ikimitari ijatzzi Pawa, tikaatsi yotinirini ikinkishiritani, aña apaniroini jiyotziro irirori ishiriki. Jirika Tasorintsinkantsi, ishiri Pawa jinatzzi. ¹² Irootaki Pawa inampishiritakaantairiri Itasorinka ashiriki, ayopirotantaiyaawori ikajyaakaakairi aakaiti akimisantairi. Iro kaari kantaajaitatsini jiyotairo isaawijatzziiti, ¹³ yotaantapiintakirori jiyotashiwaitari irirori. Aña okaatzi akinkithatakotairi aakaiti iro jiyotakairi Tasorintsinkantsi. Irootaki akinkithatakaayitairiri antapashiritaniri okantakotajaanta ashiri.

¹⁴ Iriima kaari antapashiritaniri, tii ikimisantziro iriroriiti jiyotakaantawitakari Tasorintsinkantsi, aña okimitzimowaitakari masontzishirinkantsi. Tii okantaajaitzi jiyotakotairo irirori, tiira inampishiritantari Tasorintsinkantsi yotakaantatsiri. ¹⁵ Irooma aakaiti antapashiritaniri, aritaki ayotajaantairo maawoni oiyitarika. Ari okantari, okantawitaka tii ikimathayitai isaawijatzziiti tsika akantayitanaa aakaiti. ¹⁶ Irootaki josankinatakotsitaikari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima iitya yotakopiroitairini ikinkishiritani Awinkathariti?

¿Tzimatsima iitya matirini jiyotairi?

Irooma aakaiti, jiyotakaayitairo okantakota ikinkishiritani Cristo.

3

Antawaitanainiriri Pawa

¹ Iyikiiti, tiitya nimataajaitiro nonkinkithatakaayitimi nokimitairi nokinkithatakairi antapashiritaniri. Aña kimiwaitakimi owakiraa pitanatyaawo pawintaiyaari Cristo.

Kimiwaitakimi iiniro piinchaanikiti, ² iiniro mi ithotaayitziimi, tikira ipaitzimiroota tatsinaayitatsiri owanawontsi. Tima tii okantzi pinkimathatairo niyotaawitziimi, iiniro pikantayita irojatzii iroñaaka. ³ Tikiraata pantapashiritziita. Piñaanaminthatawakaayita pikisakoniintawaita. ¿Kaarima jiroka imayitapiintakiri isaawijatzii? ⁴ Tima tzimayitatsi janta, kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. ¿Kaarima jiroka kimitakawori iñaanaminthatawaka isaawijatzii?

⁵ ¿litama naaka? ¿litama Apolos? Naakamachiini apitiroiti jompiratani Pawa, jotyaantakina nonkinkithatakaayitaimi pinkimisantantaiyaari iirokai. ⁶ Tima naaka jojyakaawintaitakiri pankitaintsiri. Iriima Apolos iri jojyakaawintaitakiri oyaatapaakinari ithamaitakotziro nopankitakiri. Iriima Pawa iri matajaantakirori jantapatakaapaakiro pankirintsi. ⁷ Tii jiñapirotajaanta pankitakirori, ari ikimitari thamaitakotakirori. Aña iri ñapirotajaantachari Pawa, antapashiritakaayitaimiri. ⁸ Kimiwaitaka intzimirika jantawaitakaitani. Jotyaantaitakiri impankiwaiti, jotyaantaitakiri pashini inthamaitakotiro. Apa impinamachiitairi okaatzi jantawaimachiitakiri, joipiyaitairi inampiki, tima tii ikowapirotajaanta iriroriiti. ⁹ Ari nokanta naakaiti, kimitawaitaka naakami antawaitziniriri Pawa. Irooma iirokai, pikimiwaitakawo iiroka pankirintsimashi. Pikimiwaitakawo iijatzi iirokai, iirokami pankotsi.

¹⁰ Naaka kimiwaitakariri yotzirori jiwitsikiro. Naaka itakaantanakawori niwitsikakiro pankotsi, iri Pawa nishironkatakainari nitantanakawori niwitsikiro. Ipoña ipokapaaki pashini thonkatironi jiwitsikiro. Iro kantacha ontzimatyii jamatsinkawintyaawo inthonkantyaawori kamiitha. ¹¹ Iriitakiri Jesucristo ojakawori itapiintawori jaayitziiri jiwitsikaitantawori pankotsi. Iro okantzi ontzimi poyaatyaarini. ¹² Aririka jowaitakiro itapiintawori, kantatsi iroñaaka inthonkaitairo pankotsi. Jiwitsikaitantyaawo oro, kiriiki, mapipaini poriryaayitatsiri. Ari onkantakiri iijatzi jiwitsikaitantyaawo inchakota, tsipanapaini. ¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsitatsiri, ari jiñaitiro iitarika jiwitsikantaitakawori pankotsiyitatsiri. ¹⁴ Okimitatya, iroomi jiwitsikaitantya mapipaini, iiro apirota ontaayitya, imapiro okisonitakiri okaatzi jiwitsikaitantakari. Ojyiki ipinapiroitakiri witsikakirori pankotsi. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikiro pankotsi, impinapiroitairi iijatzi. ¹⁵ Irooma, tzimatsirika witsikantakawori pankotsi kaari jyinkaatsini ontaiya, kapichi ipinaitairi jirika. Ari inkimitaitiri iijatzi

jojyakaawintaitakiri witsikakirori jiroka pankotsi, kapichi inkantaiya jawijakoshiritantaiyaari, jogyakotaiyaari awijakotatsiri intaawityaami.

¹⁶ ¿Tima piyotaiyini iirokaiti, iirokataka oiyakaawintari pankotsi? Kimiwaitakimi iiroka itasorintsipankoti Pawa, iirokataka inampishiritanta Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Aririka intzimi owaaripirotirini oiyakaawintari itasorintsipankoti Pawa, ari jowaaripirotairei Pawa irirori, tima tasorintsi inatzi ipanko. Ari okanta jogyakaawintaitzimi iijatzi iirokaiti.

¹⁸ Paamaiya jamatawiitzimikari. Kimitaka tziyayitatsi janta kantatsiri: “Yotaniri ninatzi”. Aña iro kamiithawitachari inkinkishiritakopirotaireomi okaatzi kimitzimowitakariri isaawijatzi masontzishirinkantsi inatzi. Tima jiroka, irootaki kankaiyaawoni jiyotanitantaiyaari. ¹⁹ Tima Pawa tii opantzimotari okaatzi ikimitakaantakiri isaawijatziiti yotanitaantsi inatzi. Irootaki josankinatakoitakiri pairani, ikantaitaki:

Iri Pawa oirikayitakiriri yotaniwaitashitachari, jiyoshirinkakiini.

²⁰ Josankinaitaki iijatzi kantatsiri:

Jiyotsitakawo Pawa ikinkishiriwaitari yotaniwaitaniri.

²¹ Irootaki, iiro jasagaawintantawo atziriiiti okaatzi jiyomachiiwitari iriroriiti. Irooma iirokaiti, aritaki onkantakipi yotakoyitairo maawoni: ²² Okaatzi niyotaayitakimiri naaka, jiyotaayitakimiri Apolos, jiyotaayitakimiri Pedro, okantakota kipatsijato, añaamintotsi, kaamanitaantsi, awijayitatsiri iroñaaka, awijayitatsini paata. Aritaki onkantakipi yotakoyitairo iirokaiti maawoni jiroka, kimiwaitaka iirokami ashityaawonimi maawoni,* ²³ tima iirokaiti jashiyitaa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pawa.

4

Jantawairi Otyaantapiroriiti

¹ Ari okantari, ontzimatyii inkimitakaantaitina jompiratani Cristo, naakaiti jowaki niyotaantairo kaari jiyotakowिता pairani. ² Iro kantacha itzimirika jowaitakiri jantayitairo oityaarika, ontzimatyii intyaaryoowintairo jimatan-taiyaawori kamiithaini. ³ Niyotzi naaka pimonkatziyatyaanari nokaataiyini. Tikaatsi oitzimotina pikowirika paminakotinawo nantakirorika kamiithaini. Tikaatsi oitzimotaaajaitina inkowirika jaminakotinawo jwayitatsiri nampit-siki. Tima tii nokinkishiritapiintawo naaka nimonkatziyaari nokaataiyini. ⁴ Aririka niyakawintyaami naaka, kimitakatya tii otzimimotaaajaitana nokinakaashitani. Iro kantacha tii

* 3:22 Jiitaitziri jaka “Pedro”, irijatzi jiitaitziri “Cefas”.

naaka yakawintawaitachani, aña iriitaki Awinkathariti aminakopirotainani tzimatsirika. ⁵ Irootaki iiro pimatantawo iirokaii pimonkatziyayitairi iityaarika. Aña iri Awinkathariti aminakoyitairini maawoni impiyapaititakirika. Iriitaki oñaagantapaironi okaatzi antayitakiri manaantsikiini. Ari joñaagantapairo iijatzi okaatzi akinkishiriwitari antayitirimi. Ari inkantaiyaari Awinkathariti thaamintawintaini paata.

⁶ Okaatzi nokinkithatakotakimiri jaka, nojyakaawintatya naaka notsipatakari Apolos. Iro nokantanzimirori onkantya poisokirotantyaawori Osankinarintsipirori, tima irootaki ikantaitapiintakiri: “Iiro powanaapirotziro osankinatainchari”. Aritaima powajyaantairo pimonkatziyapiintakina, pasagaawintapiintakina pinkantaiyini, “Iri anairiri pashini”. ⁷ Pikantayitaki ¿Piñaajaantakima panaakoyitairi pashiniiti? ¿Piyotashitakawoma apaniroini kaari jiyotaitzimi? ¿Litakama pasagaawintantari pikimitakaanta apaniroini piyotanitashita?

⁸ Pasagaawintaiyakani iirokaii pikimitakotakari pinkathariiti, ajyaagantaniriiti, aashiryaaniintawaitziri jowanawo. Kimiwaitakimi tii niyotaayitzimi naakaiti. Onkamintha pimpinkatharipirowintantimi, ari onkantya nontsipatantimini tsika pipinkathariwintantzi. ⁹ Otyaantapirori ninatzi naakaiti tii nokimitaajaitari pinkathariiti, tii noñaapirotaiya. Aña ikimiwaitakawo iroñaaka jowamaakaantakinami Pawa, maawoni jaminakowintaitakina tsika ikantaitakina jowamaitana, jaminakoyitakina atziriiti iijatzi maninkariiti. ¹⁰ Ikinkishiritakoitakina tii opantina nokinkithatakotziri Cristo. Irooma iirokaii pikinkishiritakota yotaniri pinayitatzii pikinkithatakotairi irirori. Irooma naakaiti ikinkishiritakoitakina tii naawiyashiripirowainitzi. Irooma iirokaii ikinkishiritakoitzimi aawiyashiriwainitzi. Owanaa ipinkathaitakimi iirokaii, irooma naakaiti, tiimachiini. ¹¹ Iikiro niyaatzi noñaashiwaitakawo, irojatzi nokantziro iroñaaka, notajyaaniintawaitzi, nomiriniintawaitzi, thonkatakotakina, jowatsinaawaitaitakina, tii ontzimimotina nopanko, ¹² oiyiki nantawaitaki, naakajaantaki antawaiwintacha. Itzimirika kisaniintawaitanari, nonishironkayitziri naakaiti. Aririka jowatsinawaitakina, amawi nokantaiyani. ¹³ Aririka inkawiyawaitaitina, naminaminayitziro notsimaryaakaayitairi. Ikimitakaantakina tii opantana, kaagashimi ninayiti. Iiniro ikantaitana irojatzi iroñaaka.

¹⁴ Tii iro nosankinatantawori jiroka nokowi nowaañaayitimi, aña nokowatzi nonkaminaayitimi,

nokimitakotari iwaapatiitari ikaminairi jitakotani itomi. ¹⁵ Kimitaka tzmawitaka oyyikipiroriiti kowawitainchari jiyotaimi iirokaiti, iro kantacha tii niyotzi tzmawitakarika kowawitainchani jaapatziyaimi jojyariri iwaapatiitari. Irootaki nojyakaawintakiri naaka, kimiwaitaka iriimi Jesucristo matakaakinawoni nojyakotyaari naakami piwaapatitari, nokinkithatakaapaakimiro pairani Kamiithari Ñaantsi.* ¹⁶ Irootaki nosankinatantzimorori jiroka: Pinkimitakotaiyaanawo naaka. ¹⁷ Irootaki notyaantantakimiriri iroñaaka Timoteo, nokimitakaantziri iijatzi iriimi nitakotani notomi, iriitaki tyaaryoowintakiriri Awinkathariti. Iriitaki kinkishiritakaapaimironi tsika ikantakaakina Cristo, tsika nokanta niyotaayitairi kimisantzinkariiti tsikarika isaikayitzi. ¹⁸ Tzimatsi pikaataiyirini janta ñaapirowaitachari, ikowaiyini pinkimisantiri irirori. Iñaajaantzi iiro napiitairo nariitaimi. ¹⁹ Iro kantacha thaankipaiti nompityitapaatya, iriirika Pawa kowaintsini. Ari onkantya noñaantyaawori imapirorika jaawiyashiriwainitzi ikaatzii ñaapirowaitainchari janta. Aamaashitya jiñaawaiminthewaitashitaka. ²⁰ Ikaatzii ipinkatharipirotakairi Pawa, iriitaki oñaagantironi jaawiyashiriwainitzi. Tii jiñaawaiminthatashita. ²¹ ¿Arima inimotakimi nariitaimi nowasankitaawaitapaakimi? Aña iro pinkowataiki nonishironkatapaimi, iiro noshintsiwintawaitapaakimi.

5

Jiyakawintaitziri antayitzirori kaaripiroyitatsiri

¹ Tima nokimakowintaki tzimatsi janta pikaatziri, imayimpiriwaitaki. Jimatataikiro kaaripirokitatsiri kaari ikimakoitzi jantayitiro kaari kimisantatsini. Tima ipaantawaitawo inaanathoriti, iinantari iwaapati. ² ¿Iitama piñaashitantariri pikaatziri janta matakirori jiroka? Tiitya powashiritakotyaari piñaakiri jantakiro. Aña iro kamiithawitacha pomishitowakaantirimi jirika shirampari.

³ Okantawitaka tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatimi asaiki janta. Irootaki pinkimitakaantantyaawori iroñaaka ari ankaati janta, niyakawintakiri jirika shirampari.

⁴ Ontzimatyii papatotaiya, pimpairyiri Awinkathariti Jesús, pinkimitakaantiromi aririka nonkaatajantimi janta. Pimatiro iroñaaka okaatzii ikantakimiri Awinkathariti, ⁵ pomishitowiri shirampari, jowasankitaawaitiriita Satanás.

* 4:15 Kantakotachari jaka "oyyikipiroriiti", ikaatzii 10,000.

Aamaashitya aritaki onkantai jawijakoshiritai paata impiyairika Awinkathariti Jesús.

⁶ Tii opantawo pasagaawintawaitya. ¿Tiima piyotziro okaatzi ikantaitakiri: “Kapichiini inawitaka shiniyakairori tanta, iro kantacha oshiniyakairo maawoni tantapatha?” ⁷ Pinkimitakaantairo iiroka posokatyiromi shiniyapathatakairori tanta, pojyiyitairo kamiitha. Irootaki pimayitiri, pomishitowiri matapiintakirori kaaripiroyitatsiri, iiro jantitaantawo. Aña ontzimatyii pinkimitaiyaawo tanta kaari shiniyatsini, jowapiintaitari joimoshirinkaitziro kitijyiri “Anankoryaantsi”. Tima ikamawintayitakai Cristo jojyakaawintari oijya jowaitari joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi. ⁸ Iro amatantaiyaawori okaatzi jojyakaawintayitakiri. Ontzimatyii owajyaantairo kowiinkatatsiri, kaaripirotsiri, oiyakaawintakari shiniyakairori tanta. Aña ontzimatyii ankamiithashiritai, añaawaitairo tyaaryootatsiri, oiyakaawintakari tanta kaari shiniyatsini.

⁹ Aritaki nosankinatsitakimi pairani, nokantakimi: “Iiro paapatziyaminthatari matapiintakirori kaaripiroyitatsiri”. ¹⁰ Nokantayitakimiro jiroka, tii iri nonkantakoti kaari kimisantayitatsini, antayitzirori kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, amatawitaniri, pinkathatashiwaitariri oiyakaawontsi. Iri nonkantakoyitimi, iirotya okantaajaitaimi pisaikayiti kipatsiki. ¹¹ Iri nokantakotzi iitashiminthawaitachari “Iyikiiti”. Iriiyitaki iiro paapatziyaminthatari, iriirika matapiintakironi kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, ipinkathatashiwaitakari oiyakaawontsi, ikawiyantawaitaki, ishinkiwaitapiinta, jamatawitantapiintaki. Tii aritaajaitzi patyooyitairi jirikaiti. ¹² Tikaatsi owayitaini aakaiti iyakawintairi kaari kimisantatsini. Iro kamiithatatsi iyakawintairi akaatapiintairi akimisantzi, jantayitirorika kaaripiroyitatsiri. ¹³ Irootaki pookantyaariri jirika shirampari matapiintakirori jiroka kaaripirori. Iriima Pawa iri aminakoyitairini kaari kimisantayitatsini.

6

Tii okamiithatzi jaminakotairo amaamanitawakaani kaari kimisantatsini

¹ Aririka pimaamanitawakaiya pikaatzi pikimisantzi, tii okamiithatzi piyaati jaminakotimiro jiwayitatsiri nampitsiki, kaari kimisantatsini. Aña iro kamiithatatsi piyaatashitawakaiya pikaataiyini pikitishiritai. ² ¿Tiima piyotaiyini iirokatakai aminakoyitairini paata maawoni isaawijatziiiti? ¿Iiroma pimatziro piwitsikayitiro

pomirintsitzimoyitzimiri kapichiini iirokaiti? ³ Tima aakataki aminakoyitairini iijatzi maninkariiti. ¿Iroma okantzi aminakotantiro okaatzi añaakotantayitziri iroñaaka? ⁴ ¿Iitama pishinintantari jaminakoyitaimi kaari pikaatapiintziri papatowintari Pawa? ⁵ Aña ontzimatyii pinkaaniwintakotyaaawo jiroka. ¿Tikaatsima yotaniri pikaataiyini, witsikimironi? ⁶ Aña jiroka pikantapiintaka, piyaatashiyitakiri jiwari kaari kimisantatsini, pikowakotakiri jiwitsikayitimiro pimaamanitawakaa, okantawitaka pikantawakaapiinta “iyikiiti”.

⁷ Iro oñaagantzirori iinirotatsi pikinashiwaita, piyakawintawaitakiri pikaataiyini janta. ¿Iitama kaari pamawitantawo inkawiyawaitaitimi, jamatawiwaitaitimi? ⁸ Iro pimayitirimi jiroka. Aña iirokataiyakini kantzimoni-intawakaacha, pamatawitawakaiyani pikantawakaawita “iyikiiti”.

⁹ ¿Tiima piyotaiyini, iiro jiñaitairo paata impinkathari-wintairi Pawa ikaatzi kaaripiroyitatsiri? Paamaakow-intaiya, otzimikari pikinakaashitani. Ari inkantaitiri antapiintakirori kaaripiroyitatsiri, pinkathayitakiriri oiyakaawontsi, mayimpiriiti, paantawakaayitachari ishiramparikiiniki, ¹⁰ koshintzipaini, jyampitsiwaitaniri, shinkiryaantzi, kawiyantaniri, amatawitantaniri. Iro jiñaayitairo impinkathariwintairi Pawa jirikaiti. ¹¹ Pairani, ari pikantawitakari iirokaiti. Irooma iroñaaka okimiwaitakawo inkiwayiitaimi, ikitishiritakaitaimi, jotampatzikashiriyiitaimi, tima pipairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Tasorintsinkantsi kantakaayitaimini.

Pimpinkathatantaiyaari Pawa, tsikarika oiyita pantayitairi

¹² Tzimatsi kantayitatsiri: “Ishinitaitanawo nantayitiro tsikarika oitya”. Iro kantacha tii opantawo maawoni jantayitiro. Aritaki okantawita, ishiniyiitairo antayitiro tsikarika oitya. Iro kantacha tii akowataitziro aakow-intyaawo oityaarika ishiniyiitairi. ¹³ Tzimatsi kantayitatsiri iijatzi: “Iro otzimantari owanawontsi inimoniintawaitantairi amotziki. Iro otzimantari amotzi, ankimaniintapirowaityaawo owanawontsi”. Ari okantawitari, iro kantacha Pawa japitiroryaayitairo jiroka, japirotairo. Irootaki iiro pikantawaitashitanta iiroka: “Iro otzimantari awatha añaathatawakaantyaari”. Tii ari onkantya. Aña iro otzimantari awatha ampinkathatantaiyaari Awinkathariti. Iro itzimantari Awinkathariti animotakaantaiyaariri awatha.

¹⁴ Tima Pawa, iiro japirotajaantairo awatha, aña ari jowiri-intai, joñaagantayitairo ishintsinka, ankimitaiyaari ipiriintaa pairani irirori Awinkathariti. ¹⁵ ¿Tiima piyotaiyini iri Cristo ashitaawori piwatha? ¿Kantatsima aapithatairi jashitaari irirori, ashiniwaitairo awatha amayimpiriwaitantyaawo? ;Tii ari onkantya! ¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi mayimpiriwaitatsiri, kimiwaitaka iwathatanaantyaawomi jiroka, apaani ikantanaa iwathaki? Iro okantziri josankinaitakiri:

Apaani inkantaiya iwathaki jaawakaanaa.

¹⁷ Iriima tsipatanaariri Awinkathariti, iwathashiritanaantyaari, kimitawaitaka apaani ikantakaanaari. ¹⁸ Ontzimatyii pishiyapithatiro mayimpiritaantsi. Okaatzi kantashiwaitachari kaaripirori jantaitziri, kaari atziri owashironkaachani irirori, pashini atziri jowashironkaawaitaki. Irooma jimayimpiritaki, iri owashironkaawaitaincha apaniroini iwathaki. ¹⁹ ¿Tiima piyotaiyini iro piwatha oiyakawori pankotsi isaikantari Tasorintsinkantsi? Iri Pawa ompirayitzimiri. Tii iiroka añaashiwaitachani apaniroini, ²⁰ aña iri Pawa pinakowintapirotaimiri okantantaari jashitaimi. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri Pawa ontzimirika pantayitairi, pikinkishiritairi iijatzi.

7

Imaamanitawakaiya aawakaachari

¹ Iroñaaka nakimiro okaatzi posampitanari posankinariki: Iro kamiithawitacha iiro otzimimi iina shirampari. ² Iro kantacha, ontzimatyii piinayitaiya, pimayimpiritzikari. Ari onkimitaiyaari iijatzi tsinaniiti, ontzimatyii oimintayitaiya. ³ Ari okamiithatziri piñaawakaapiintaiya paawakaayita. ⁴ Okaatzi iinantaitari, tii apaniroini ashitaawo owatha, aña irijatzi ashitaawo oimintari. Ari okimitari iijatzi, ikaatzi jüimintaitari, tii apaniroini jashitaawo iwatha, aña irojatzai ashitaawo iinantakari. ⁵ Irootaki, tii okantanta poshitaawintyaawo piñaawakaapiintaiya paawakaayita. Iro kantacha, kantatsi pinkinkithawaitawakaiya pintziwintantyaawori pamanamanaatani. Impoña pitanaiyaawo piñaawakaanaiya, ari onkantya iiro jowapithaantzimi Satanás, tima tii piñaakotanita iirokaiti. ⁶ Irootaki jiroka noshinitantziri, tiimaita noshintsiwintantzi maawoni jimonkaataitiro jirokapaini. ⁷ Aña nokowawitayta naaka maawoni shirampariiti inkimitakotaiyaanawomi tsika nokanta naaka. Iro kantacha iiro imata jiroka. Tima Pawa jinashitakawo itasonkawintayitakai maawoni aakaiti.

Ari ikanta Pawa itasonkawintakiri ikaatzi kaari tzimatsini itsipatari, iriima pashinipaini ontzimayiti itsipatari.

⁸ Nokantziri mainariiti: Iro kamiithatatsi pisaikashi-waitaiya iiro otzimi pitsipatari, nokimita naaka. Irojatzi nokantsitariri ikaatzi kamayitatsiri itsipatari. ⁹ Irooma tiirika pimatziro piñaakotanitya, ontzimatyii pintsipayitaiya. Tima iro kamiithatatsi pintsipataiya, ari onkantya iiro piñaantawo ayimawaitimi.

¹⁰ Okaatzi jiiinantaitakari, aawakagainchari, nokantziro: Tii okamiithatzi pookawakaiya. Tii naaka kantironi jiroka, aña iriitaki Awinkathariti. ¹¹ Aririka pookawakaiya, iro kamiithatatsi pisaikawaiti apaniironi iiro pitsipataa. Irooma iirorika, kantatsi pimpiyashitairi piimipirori. Iirokaiti jiiim-taitari, tii okantzi pookayitiro piinatakari.

¹² Nokantziri pashiniiti: Iyikiiti, tzimatsirika piinantari kaari kimisantatsini, ontzimatyii poisokirotyaawo, aapatziyakotimirrorika iroori. Ari nokantziri naaka, tii iri Awinkathariti shintsiwintimini. ¹³ Ari okimitsitari tsinani oimintariri kaari kimisantatsini, ontzimatyii oisokirotyaari irirori, jaapatziyakotaworika. ¹⁴ Okantawitaka tii ikimisantzinkaritzii oimi, itasorintsishiritakaitairi irirori, okantakaantakiro iina. Ari ikimitsitari shirampari kimisantaniri, iinantawori kaari kimisantatsini, itasorintsishiritakaitairo iroori, ikantakaantakiro oimi. Irooma aririka jookawakaatya, kimitaka iiro jawijakoshiritai jowaiyani. Irooma itsipatawaka, itasorintsishiritakairi iijatzi jowaiyani. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, inkowirika jookawakaiya kaari kimisantatsini, kantatsi jimatiro. Tikaatsimaita shintsiwintirini iiro jookawaka, akantayitairi “Iyikiiti”, iijatzi “Chookiiti”, aaytziiriri kaari kimisantatsini. Irooma kantatsirika aapatziyawakaiya kamiithaini, iro ikowiri Pawa. ¹⁶ Iiroka iinantaitari, tii piyotzi iirokatakani kantakaantironi jawijakoshiritantaiyaari piimi. Iiroka jiiimintaitari, tii piyotzi iirokatakani kantakaantironi awijakoshiritantaiyaari piina.

¹⁷ Ari okantari. Tsika akanta asaikayitzi, iiro athaatyawintziro owashiñairo tsika akantapiinta. Iro ikowakairi Awinkathariti, tima ari akantayitsitari ikaimashiritantairi Pawa. Irootaki nokantantapiintakiri naaka jantaitiro nariitari kimisantzinkariiti tsikarika japatotaiyani. ¹⁸ Thami oiyakaawintawakiri shirampari totamishitainchari, jashi jowatyiiro tsika ikantaka. Tiirika itomishitaanita jitantanakawori ikimisantantaari, tikaatsi oitya intomishitaaniantyaari iroñaaka. ¹⁹ Tikaatsi oitya aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Iro kowapirotachari antayitairo ikantairi Pawa amayitairo.

²⁰ Ari ankantaiyaari maawoni, iiro athaatyaaawintashitawo owashiñairo tsikarika akantayita owakiraa ikaimashiriyitanti Pawa. ²¹ Ari okimitari iijatzi. Iirokarika ompirataari ikaimashiritantakimiri Pawa, iiro okantzimoshiriwaitzimi. Irooma aririka jowapithaashitimi ompiratzimiri pishitowai, pimatiro. ²² Ikaatzi ompirataari ikaimashiritairi Awinkathariti, inkinkishiritya isaikakaashiwaitaari. Ikaatzi kaari jompiraitari ikaimashiritantaariri, okimiwaitaawo jompiratanimi Cristo jinatzi. ²³ Tima Pawa pinakowintapirotaimiri jashitantaaimiri, iro kamiithatatsi iiro pikimitakotari ompirataari, ishintsiwintawaitaitziri jimonkaatiro ikowakaashitariri pashini atziri. ²⁴ Iyikiiti, ontzimatyii maawoni iiro athaatyaaawaitzi tsika akantayita ikaimashiritantairi Pawa atsipashiritantaariri.

²⁵ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori mainawoiti. Tii otzimi ikantakaantairi Awinkathariti okantakota jiroka, iro kantacha nonkantimiro nokinkishiritari naaka. Iri Awinkathariti nishironkatakinari okanta pawintaantanari naaka. ²⁶ Jiroka okaatzi nokinkishiritari: Tima asaikimotatziro jashironkaapaitaita, pashi powayitairo tsika pikan-tayita pisaikai iroñaaka. ²⁷ Thami oiyakaawintawakiro, otzimirika iiroka piina, iiro okantzi pookiro. Tiirika otzimi piina, iiro paminaminatzi pintsipatya. ²⁸ Irooma aririka pintsipatya, tii pantziro kaaripirori. Ari okimitsitari aririka ontsipatya mainawo ikamitantaitakiri aantyaariri shirampari, tii antziro kaaripirori. Iro kantacha ikaatzi aawakaayitachari, aritaki jiñaayitaki pomirintsitzimotyaarini. Apa nokantashitzimi naaka onkantya iiro piñaantayitawo pomirintsitzimowaitimini iirokaiti. ²⁹ Iyikiiti, kimitaka irootaintsi imonkaapaititya. Itanatyaaawo iroñaaka, ikaatzi tzimat-siri iinaiti, ontzimatyii inkimitakaantairo tiirikami otzimayitzi. ³⁰ Ikaatzi irawaiyitachari, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya jiraawaitantyaari. Ikaatzi kimoshiriwaiyitatsiri, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya inkimoshiriwaitantyaari. Ikaatzi amanantayitatsiri oiyitarika, ontzimatyii inkimitakaantairo tii iri ashiyityaawoni. ³¹ Itzimirika otzimimoyitziri oiyitarika jaka, ontzimatyii inkimitakaantairo, tii opantapirotawo. Tima irootaintsi ompiyashiwaitaiya okaatzi tzimayitatsiri kipatsiki, okaatzi antapiintayiwitakari.

³² Irootaki nokowakotaimiri iirokaiti iiro pikinkishiritakowaitantawo maawoni jiroka. Ikaatzi kaari tsipayitachani, inkamaityaawo jantanairo ikowiri Awinkathariti, jinimotakaantyaariri. ³³ Iriima ikaatzi aawakagainchari, ontzimatyii jinimotakaayitairo itsipatari,

ontzimatyii inkinkishiritakotapiintairo tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁴ Ñaakiro, apiti onkantya joshiritakotapiintaiyaari. Ari okimitsitari iijatzi tsinani kaari tsipatachani, iijatzi mainawo, kantatsi onkamaityaawo ikowiri Awinkathariti, tsikarika oiyitari antayitziri iijatzi okinkishiriyitari. Irooma okaatzi tsipayitainchari, ontzimatyii inimotakairi oimi, onkinkishiritakotairo iijatzi tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁵ Tii noshintsiwintatyiimi nokantayitzimirori jiroka. Aña iro kamiithatatsi nonkantayitimiro nominthatakaantimiri pantayitairo kamiithatzimotimini, ari onkantya pinkamaipirotantyaariri Awinkathariti.

³⁶ Tzimatsirika ashityaawoni mainawo antawokitaintsiri, jiñaakirorika kamiithatatsi ontsipaty, kantatsi jimatiro, tii okaaripirodzi. Aawakaawaitya.* ³⁷ Iriima ashitawori mainawo, kaari kowatsini ontsipaty, kamiithataki iijatzi okaatzi jantakiri, iro ikowakiri jantiri irirori. ³⁸ Ari okantari. Aririka aawakaatya mainawo, jantakiro kamiithari jirika. Irooma iirorika itsipatakaawo, jantakiro kamiithapirotatsiri.

³⁹ Jiinantaitari, okowapirotaty ontsipatapiintyaari oimi iinta aawakaa. Irooma aririka inkamimotakiro, osaikashiwaitaa iroori, kantatsi agai pashini oimi, iro kantacha ontzimatyii inkimisantzinkariti iijatzi irirori. ⁴⁰ Iro kantacha tzimatsi nokinkishiritari naaka, ari onkimoshiripirotiri jiroka osaikashiwaitaiya, iirorika agai pashini. Kimitaka Itasorinka Pawa ñaawaitakaanawori jiroka.

8

Owanawontsi jashitakagaitariri oiyakaawontsi

¹ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tzimatsi oiyita ayotakotzirori jirokapaini, kaari jiyoyitzi pashini kimisantzinkariiti, ari onkantakimi asagaawintzimotyaaari. Iiro amatziro jiroka, aña iro kamiithatatsi atakoyitaiyaari jirikaiti, aminaminayitairo anthaamintashiritakaiyaari. ² Ari okanta, tzimatsi asagaawintawaitachari, kantatsiri: “Naaka yopirotaniri”. Tikiraamaita jiyotanita ikaatzi kantayitatsiri. ³ Iriima Pawa jiyoyitzi irirori ikaatzi itakotaariri.

⁴ Nakawakiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tima ayotaiyini aakaiti iitarika ikantaitziri oiyakaawontsi, tii otzimaajaitzi jañaantari. Tii itzimayitzi pashini pawatatsini, aña apaani ikanta Pawapirori. ⁵ Niyotzi tzimayitatsi jaka

* 7:36 Kantakotachari jaka “ashitawori mainawo”, irijatzi kantakotachari kami-tantakirori iinatyaawo mainawo.

kipatsiki oiyakaawontsi iwawanitashiitari, ikaatzi tziimayitatsiri iijatzi inkitiki iwawaniwaitashitakari. Iriitaki jiiitashiwaitapiintakari: “pawa”, ikantziri pashini: “nowinkathariti”. ⁶ Irooma aakaiti, apaani ikanta aitziri “Pawa”. Iriitaki ashitairi, witsikayitakirori maawoni. Iri kantakaawori atzimayitantari. Ari ikimitari iijatzi, apaani aitziri “Nowinkathariti”. Iriitaki Jesucristo, itzimi jiwitsikakaitakiri maawoni. Iri kantakaawori okanta añaantayitaari.

⁷ Iro kantacha tziimatsi oiyiki kaari yotakotironi jiroka. Irootaki itzimayitantari amitapiintakawori jashitakaari owanawontsi oiyakaawontsi, jowimaityaawo owanawontsi. Jirikaiti atziriiti, ikaatzi matapiintawitakawori, okantawitaa ikimisantayitai, shipitashiriri ikantayitaka iroñaaka. Aririka jowayitaiyaawo owanawontsi onkimitzimotyaaari jantakiro kaaripirori. ⁸ Iro kantacha tii iro owanawontsi matakaironi jaapatziyantairi Pawa. Ontzimirika owanawontsi apinkapi-intani, tii antziro kaaripirori. Aririka antziwaityaawomi jiroka, tii owamiithashiritai iijatzi. ⁹ Iro kantacha ontzimatyii paamaakowintaiya, potzikashiritzirikari shipitashiririiti, pinkantayiti: “Nosaikashiwaita naaka, kantatsi nowayityaari iitarika”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiro iita awijatsini jaminimi jirikaiti shipitashiritaniri. Okimitatya jifñiimi poyaaawo owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Okantawitaka pikantapiintawitaka iirokaiti: “Niyotzi naaka, tii otzimi jañaantari oiyakaawontsi”, aamaashitya kantatsi jimatanakiro joyaari irirori. ¹¹ Ari onkantya jirika shipitashiriri, jantantanatyaawori irirori kaaripirotzimotziriri. Iirokatakanti kantakaashitayaaawoni. ¿Tiima pikantawitaari “Iyikiiti?” ¿Tiima ikamawintairi irirori Cristo? ¹² Ari pikinakaakiro iiroka pikaaripiroதாகাকি jirikaiti. Powatsipiroதாகি, pishipitashiripiroதாகি. Aña pikaaripirotzimotakiri iijatzi iiroka Cristo. ¹³ Irootaki nowantapiintariri naaka wathatsi, ari onkantya iiro noitzipinashiritantari ikaatzi nokantayitairi “Iyikiiti”.

9

Jimonkaataitineriri Otyaantapiroriiti

¹ ¿Iiroma okantzi nosaikashiwaitya naaka? ¿Kaarima naaka Otyaantapirori ñaajaantakiriri Jesús, Awinkathariti? ¿Kaarima naaka kimisantakagaimiriri Awinkathariti? ² Kimitaka tziimayitatsi kaari yotinani naaka Otyaantapirori. Irooma iirokaiti piyotaiyini, tima iiroka ikimisantakaayitai Awinkathariti nokinkithatakoyitaimiri, iro oñaagantzirori naakataki Otyaantapirori.

3 Jiroka nonkantiriri ikaatzi kinkithatakowaitanari:
 4 ¿Iiroma okantzi intziyaitina naakaiti? 5 ¿Iiroma okantzi ontzimi notsipatari naaka? ¿Iiroma okantzi ontzimi itsipatari kimisantatsiri iijatzi? Aririka ontzimi, ¿iiroma okantzi nontsipatanatyaawo janta pisaikaiyini iirokaiti? Iro jimatapiintakiri pashini Otyaantapiroriiti, iro jimatapiintsitari ikaatzi jirintzitari Awinkathariti, iijatzi Cefas.* 6 Piyotzi iirokaiti iikiro nantawaitatzi naaka, naantyaari nañaantyaari, irojatzi jantziri Bernabé. ¿Apama nokantakaawo naakaiti tii ishiniitina nowajyaantiro nantawairi nonkinkithatakaantayitzi? 7 Pinkinkishiritakotiri tsika ikanta owayiri tzimatsiri ijiwari. ¿Kamiithatatsima impinatiri ijiwari impantyaariri jowanawo? Ari ikimitsitari pankiwaitatsiri, ¿Iiroma okantzi jowaiyaawo iwankiri? Iijatzi ikimitsitari pirawaitachari, ¿iiroma okantzi inintaiyaari ipira?†

8 ¿Pikinkishiritama iirokaiti okaatzi nokantayitakimiri iro jamitamachiitari atzirriiti? Aña irojatzi okinkithatakotsitakari Ikantakaantaitani. 9 Tima josankinatsitaka pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka pantawaitakairi piratsi, iiro itajyaaniintawaitzi.

¿Pikinkishiritama apa piratsi joshiritakotari Pawa ikantantakari? 10 ¡Tii! Aña aakaiti jojyakaawintaki. Irojatzi jojyakaawintsitaitakari ikantaitaki:

Tzimatsirika pankiwaitaniri, otikakiwaitaniri, iro jimatantawori jiroka onkantya jowantaiyaawori.

11 Ari okimitsitari, naakaiti awintaashiritakaimiri, ¿Iiroma okantzi pimpayitaina nañaantyaari? 12 Iro pantapiintainiriri pashinipaini janta. ¿Iiroma okantzi pimatainawo naakaiti? Tiimaita noshintsiwintapiintzimi nonkantimiro jiroka. Amawi nokantakiro. Tii nokowaiyini nomanonkimi pitanakawo pikimisantairo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotaimiri Cristo.

13 ¿Tiima piyotaiyini, jowapiintawo Ompiratasorintsitaari tzmagaantatsiri jashitakaitawori tasorintsipankoki? ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi piratsi jashitakaitariri Pawa taapirimintotsiki, oshinitaantsitzi jowayityaari Ompiratasorintsitaari? 14 Ari okimitsitari iijatzi okaatzi ikantakaantanari Awinkathariti nokinkithayitairo Kamiithari Ñaantsi, ontzi-matyii impinayiitaina nantantyaawori.

15 Tii noshintsiwintzimi pairani nosaikimotantzimiri pi-mayitinawo. Tii noshintsiwintzimi iijatzi nosankinatantzimiri. Aña iro nokowataiki nonkamimi naaka, tikira itz-imanakiita iitya kantatsini: “Tii tyaaryoo inatzi okaatzi

* 9:5 Ikantayitziiri jaka “Cefas”, iriitaki Pedro. † 9:7 Kantakotachari jaka “ipira”, iri cabra-paini, jiraitapiintziri itini.

jasagaawintawaitakari Pablo". ¹⁶ Tii nasagaawintawaitawo nokinkithatakaayitaimiro Kamiithari Ñaantsi. Aña kimiwaitaka iri Pawa shintsiwintanari nantairo, okantawitaka tii naaka minthatashiwaityaawoni. Iirorika nimatairo jiroka. ¡Inkantamachiitina naaka!

¹⁷ Naakami kowashiwaityaawoni nimatiro, ari naminaminatakiromi impinaitina. Aña Pawa owataikinari nimayitairo jiroka. ¹⁸ Ari okantaka, tikaatsi iitya noyaawintantyaari pimpinatina iirokaiti. Tima nokimitakaantawo iroomi impinaitinarimi noñiuro nokimoshiritai. Iro nokimoshiritantari iroñaaka tii nokowakotaimiro pimpinatina nokinkithatakaaimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari nokinakairo nosaikashiwaitantaari, tikaatsi shintsiwintawaitinari impinatina. Naakatajaantaki kimitakaantacha ompirataari. Ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari oiyiki atziri. ²⁰ Ari nokantsitawo iijatzi nontsipatyaaririka nojyininkapaini Judá-mirinka, nimatsitawo okaatzi jamiyitari iriroriiti, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Irojatzii nimatsitari nontsipataari pankinataworii Ikantakaantaitani, nimonkaatzii iijatzi, niyowitaka tikaatsi shintsiwintinani nompankinatyaawo, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. ²¹ Ari okantsitari, aririka nontsipatyaari kaari kimakotaajaitironi Ikantakaantaitani, nokimitakotari iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Tiimaita nopiyathatajaantari Pawa, tima ontzimatyii nimonkaatiro ikantanari Cristo nantiro. ²² Ari okimitsitari, aririka nontsipatyaari shipitashiriwaitaniri, nokimitakotari jantayitziri iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Ari nokimitziri maawoni nashiyitachari atziriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari iriroriiti. ²³ Iro nimayitantawori maawoni jiroka onkantya nonkinkithatantyaawori Kamiithari Ñaantsi, onkantya nontsipatantaiyaariri iijatzi naaka, itasonkawintaitakina.

²⁴ ¿Tiima pikinkishiritakotziri monkatziyawakaachari ishiyaiyani onkantya jiñaitantyaariri intzimi ityaawoni jariitya? Apaani inkantya ityaawoni jariitya, iriitaki impinaitairi. Pinkimitaiyaari iirokaiti. ²⁵ Ikaatzi ñaantapiintawori imonkatziyawakaiya, ikimpoyaawainita, jiñaashiiwaitawo intzityaawo inintayitziri. Iro jimatantyaawori jiroka onkantya impinaitantyaariri, jamathaitantaiyaari shiwithatapo. Iro kantacha sampiyanitatsi jiroka. Irooma aakaiti, okaatzi oiyakaawintachari impinaitairi, iiro othonkanita. ²⁶ Irootaki nojyakaawintantapiintawori okimiwaitawo nojyatyiiimi, tii notimpaawaitzi. Nokimitakaantawo noñaashintsiwaityaawo nonkapojanti,

aña tii nokapojawaitashitawo tampiyainka. ²⁷ Okaatzi noñaashiwaitakawo notziwintawaitaka, nokimitakaantakawo nompiratatyyiaawomi nowatha. Irootaki nimatantakawori, iiro ikimitakaantaitantanari jimaitakiri janaitziri, iiro aminaashiwaitanta nokinkithatakaantapiintaki.

10

Ikinkithatakoitziro okaatzi ipinkathatashiitari

¹ Iyikiiti, iiro apiyakotziro tsika okanta jiñaayitakiri achariniiti. Iro ipampithatakiri minkori otzishimashiki. Jimontyaayitakawo inkaari, jowiryataaitapaintziniri.

² Ari joñaagantakiro jawintaashiritakari Moisés-ni, ipampithatakiro minkori, jimontyaakiro inkaari.*

³ Jowaiyakawoni iijatzi achariniiti okaatzi itasonkawintaitakiri.

⁴ Imiritaiyakawoni jiña itasonkawintaitakiri oshitowaatzimotakiri shirantaaki. Tima iriitajaantaki Cristo tsipashiritakariri, iri oñaagakiriri jiña shirantaaki. Iri Cristo kimiwaitakawori jiroka shirantaa. ⁵ Iro kantacha, tzimatsi oyyiki iriroriiti kaari jinimotakai Pawa, irootaki ikamagaantantakari otzishimashiki.

⁶ Okaatzi awijaintsiri, tzimatsi oyyakaawintakairi, ari onkantya iiro akimitantari iriroriiti, antiro kaaripirori. ⁷ Iro iiro okantanta antsipatyari pashiniiti thaamintashiwaitariri oyyakaawontsi. Tima irootaki jimayitakiri achariniiti pairani, jiroka ikinkithatakoitakiri:

Isaikaiyini atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini.

Ari ikatziyanaka ithaamintashiwaitaiyani.†

⁸ Ari okimitari iijatzi, tii okantzi antayitiro kaaripirotsiri. Irojatzii jantayitakiri achariniiti, irootaki jiñaantakawori ikamayitaki kitiiyyiriki 23,000 atziri.‡

⁹ Ari okimitsitakari iijatzi tii okantzi owatsimairi Pawa. Irojatzii jimayitakiri pairani iriroriiti, irootaki jatsikayitantakariri maanki.§ ¹⁰ Ari okimitsitari iijatzi, tii okamiithatzi asamaniintantawaiti. Irojatzii jimatsitakari. Iro jiñaantayitakawori japirotakiri jiiitaitziri “Apirotantaniri”.*

¹¹ maawoni awijayitaintsiri, irootaki joyyakaawintaitakairi, josankinatakoitakiro onkantya jiyotaantairori iroñaaka aakaiti, tima asaikantaawo

* **10:2** Iro jimaitakiri kimitakawori owiinkaataantsi, aririka jowiinkaaitya, joñaagantaitziro tzimatsi jawintaashiritanaari. † **10:7** Okaatzi ikantakoitziri jaka “ithaamintashiwaita”, iro jantakiri pairani ichariniiti Judá-mirinkaiti jiwitsikaki oyyakaawontsi kimiwaitariri iryaani vaca, iri joimoshirinkawintaiyarini, ipinkathawaitziri oyyakaawontsi. Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika okantakota “Ikantakaantaitani”.

‡ **10:8** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” ikantakota “Balaam”. § **10:9** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Moisés”.

* **10:10** Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Coré”.

othonkimapaititaa kipatsi. ¹² Paamaakowintaiya iirokaiiti. Iiro pikantawaitzi, “Iiro nimatziro naaka jiroka”, omapokashitzimikari pimatanaikiro jiroka. ¹³ Iro kantacha pinintashiriwaitirorika, pinkinkishiritya tii apaniroini pikantaka iiroka, aña ikitsirinkayitakiro pashini atziriiti. Kinataniri inatzi Pawa, iiro ishinitzimi inintashiritakaapirotimiro kaari pinkitsirinki. Aririka pinintashiriwaiti, iriitajaantaki Pawa oñaayimironi pinkitsirinkantyaawori, onkimiwaitanatyaaawo pishiyapithatatyiiromi.

¹⁴ Nitakotaniiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi, piñaayitiririka pashiniiti ipinkathawaitziri oiyakaawontsi. ¹⁵ Iroñaaka tzimatsi nonkantimiri, nonkimitakaantatyiiimi yotaniri pinatyiiimi nonkantimiro. Pinkinkishiritakotiro. ¹⁶ Tima apatotapiintaiyani arawaitaiyini, akinkithashiritakotziro jamanamanaawintakari pairani Cristo, jimiritaiyakarini jiyotaaniiti, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiri Cristo ikapathainkawintakai? Aririka ampitoryiiro tanta, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro iwatha Cristo, akinkishiritakotziro ikamawintakai? ¹⁷ Ari okanta, aririka owayityaawo, intzimayiwitayya oiyiki akaataiyini apatotaiyani, maawoni owaiyawoni tanta jiwitsikaitakiri apapathawoini. Ari akantayitaari aakaiti, akimitaawo apapathatatsiri. ¹⁸ Ari ikimiyitari iijatzi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti, jiwithaawakaayita iijatzi iriroriiti, itaayitairo jashitakaariri Pawa taapirimintotsiki. ¹⁹ Irootaki kimiwaitakawori okaatzi jantapiintakiri pashinijatzi atziriiti itaayitziniri iwawaniwaitashitari. ¿Piñaajaantakima nokantatzi añaanitatsi ikaatzi iwawaniwaitashitakari? ²⁰ ¡Tii! Iro kantzimaitacha tzimataitatsi piyari amawinawaitachari, iri ikimitakaantakiri iwawani, iriitaki jashitakaapiintakari owanawontsi. Aña kaari Pawa jashitakaiya owanawontsi. Iro kaari nokowakaayitzimi iirokaiiti pintsipatyaaari powayitaiyaawo okaatzi jashitakaitariri piyariiti, piwithagaarikari iriroriiti. ²¹ Aririka pimiritapiintyaawo jashitakaitariri piyari, tii onkamiithati pimirityaawo amiritapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. Ari okimitsitari, powapiintyaaworika jashitakaitariri piyari, tii okamiithatzi poyaawo owapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. ²² ¿Akowatziima owatsimairi Awinkathariti? ¿Anairima otzimi irirori ishintsinka?

¿Notzikashiriwaitantima ipinkathataitzi Pawa?

²³ Jiroka ikantaitzi: “Ishiniitanawo nantayitiro oiyitarika”. Iro kantacha tii opantawo jantaitiro maawoni. Aritaki okantawitaka, ishiniitairo antayitiro

oiyitarika. Iro kantacha tzimayitatsi antayitziri kaari minthatakiyaarini pashinipaini jantayitairo kamiithari. ²⁴ Tii okamiithatzi iro ankinkishiritakowaiti akowayitziri aakaiti, aña iro kamiithatatsi añaashintsiwintaiyaawo kamiithatzimotirini pashinipaini. ²⁵ Aririka pamananti wathatsi, iiro posampitakowintawaitziri, pinkanti: “¿Ipoñaatyaama wathatsi itagaitziniri oiyakaawontsi?” Aña pamanantiri, poyaari. ²⁶ Tima iri Awinkathariti, ashitari tzimayitatsiri kipatsiki. ²⁷ Ari okimitsitari, aririka inkaimimi patyootiri kaari kimisantatsini, patyootiri pikowirika. Iiro posampitakowintziri pinkanti: “¿Ipoñaatyaama jirika wathatsi janta itagaitziniri oiyakaawontsi?” Aña poyaari. ²⁸ Irooma tzimatsirika kamantimini, inkantimi: “Jirika wathatsi itagaitziniri oiyakaawontsi”, iiro powari. Iro pimatantakawori jiroka pikinkishiritakotanakiri kantakimiri, pikinkishiritanaka iijatzi kantatsi jowaaripiroshiritanti. ²⁹ Tima nokantakimi “kantatsi jowaaripiroshiritanti”, tii iro nonkantakoti jowaaripiroshiritimi iiroka, aña iri nokantakotzi kamantakimiri, kantatsi jowaaripiroshiritiri irirori. Kimitaka ari posampitanakina naaka, pinkanti: “¿Iitama nontzitantawaityaariri apamachiini ikinkishiritakotana pashini atziri? ³⁰ Tima nopaasoonkitziri Pawa noñaayitziro nowari, ¿iitama nonkinkishiritakotantyaawori onkaati inkijyimataitina?”

³¹ Jiroka nakimiro: Aririka powawaitya, pinkinkishiritakotiro, pinkantashiriti: “Tzimatsirika ñaayitinani nowawaitya, ¿arima notzikashiritakiri jirika? ¿arima ipinkathashiritairi Pawa?” Ari pinkimitsityaawo pimiriwaitya, iijatzi pantayitairo oiyitarika. ³² Ontzimatyii paamaakowintaiya iiro poitzipinashiritantari Judá-mirinkayitatsiri, kaari Judá-mirinkayitatsini, ikaatzi pikaatapiintziri papatowintari Pawa, maawoni. ³³ Irootaki nantziri naaka, nopankinatawo ninimotakaantaiyaari maawoni atziriiti okaatzi nantayitziri. Tii apa nantiro kamiithatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkaati kamiithatzimotirini pashinipaini, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari.

11

¹ Pinkimitakotaiyaanawo naaka. Iro nimatsitari naaka, nokimitakotari Cristo.

Osawoinawo tsinaniiti

² Nothaamintaimi iroñaaka, tima pikamaitakawo namitakaakimiri, okaatzi niyotaakimiri. ³ Iro kantacha,

jiroka nokowiri piyotiro: Iri Cristo ijiwaritari shirampariiti. Iriima shirampariiti iri ojiwaritari tsinaniiti. Iriima Pawa iri ijiwaritari Cristo.* 4 Okaatzi amitapiintakari ashiramparitzii, tii asawoinayita amanamanaatya, aririka ankinkithatakaanti. Aririkami asawoinatzimotanti, owinkatharyaakiro aito.† 5 Irooma tsinaniiti kaari sawoinatachani amanamanaayita, okinkithatakaantayitzi, owinkatharyaantaki. Okimitakowaitakawo tsinanipaini amiitziro oishi. 6 Tsinani kaari kowatsini osawoinatya, amiipirotaaitirotya oishi. Tima maawoni jiyoitzi kaaniwintaantsi inatzi, ontzimatyii osawoinatya. 7 Iriima shirampariiti iiro isawoinawaita irirori, ikimitakotari Pawa, iri Pawa owaniinkatakaariri. Irooma tsinani, iri shirampari owaniinkatakaawori. 8 Tima pairani owakiraa jiwitsikantawori Pawa itanakawori tsinani, iro jaaki iwatha shirampari jiwitsikantakawori. Irooma owakiraa jiwitsikantakariri Pawa itanakawori shirampari, tii iro jayi owatha tsinani. 9 Ari okimitsitakari, owakiraa Pawa jiwitsikantawori tsinani iri jiwitsikajaantakini shirampari, tikaatsi intsipawaitya. Iriima shirampari, tii iro jiwitsikaitini tsinani. 10 Irootaki osawoinatantyaari tsinani onkantya oñaagantantyaawori tzimatsi opinkathatani iroori, ari onkantya inimotakaantyaariri iijatzii maninkariiti. 11 Tii otzimashita tsinani, tii itzimashita shirampari, aña apitiroiti jashitari Awinkathariti, ikowityaawakaa apitiroiti. 12 Tima itanakawori tsinani iwatha shirampari jiwitsikaitaki. Iro kantacha iijatzii, ikaatzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinani owaiyantayitairiri. Tima iri Pawa kantakaawori apitiroki itzimayitantari. 13 ¿Iitama pikinkishiritakotawori okaatzi nokantayitakimiri? ¿Kamiithatatsima tsinanipaini amanamanaatyaari Pawa iiro osawoinayita? 14 Aakaiti ashiramparitzika, tii amitawo osanthairo aishi, aritaki ankaaniwintatya. 15 Irooma tsinaniiti, iro owaniinkatakaawori oishi. Kimiwaitaka iroomi oishi ojjanatyaaawoni osawoinawo. 16 Tzimatsirika janta kowatsiri inkisakoshirityaawo, nonkantiriri: Irootajaantaki namitapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzii ikantapiintziri apatowintariri Pawa tsikarikapaini

* **11:3** Kantakotachari jaka "ijiwaritari", irojatzii kantakotachari "iitoitari". Tima iroowaitaki okaatzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiritakairi, akowantayitari antayitiro akowayitzi, kimitawaitaka iroomi aito jiwatainimi antayitiro oitarika. Kantatsi ankanti: "Aitotari Cristo". Irojatzii kimitakawori ankanti: "Ijiwatai Cristo". † **11:4** Kantakotachari jaka "owinkatharyaakiro aito". Tii ayotakopirotziiro iita kantakotachari "aito". Tima tzimayitatsi kantayitatsiri iri Cristo ojyakaawintari "aito". Tzimatsi pashini kantayitatsiri iro kantakotachari "aitopirori". Tima aririka asawoinatya amanamanaatya, akimitakotakawo tsinani. Owinkatharyaakiri pashinipaini.

janta.

Aminaashiwaita joimoshirinkaitziro jatyootani Awinkathariti

¹⁷ Iro kantzimaitacha, tzimatsi pashini nonkamantimiri, iiro nothaamintakotzimiro. Tima tii onkamiithatzimotina pantapiintakiri papatotaiyani. Onkaatimi kamiithatzimotimini, irootataiki jowasankitaawintaitimiri. ¹⁸ Tima nokimaki ikamantaitakina pinashitawakaaka janta papatotapiintaiyani. Iro nonkimisantirimi, ¹⁹ tima iro awijapiintatsini jiroka. Kimitaka tzi mayitatsi kowashiwaitachani inkantakoitiri “Ñaapirori jirika”. ²⁰ Ari okimitapiintari papatotaiyani irokaiti patyootawakaiyani, aminaashiwaita poimoshirinkiro jiiitaziri “Jatyootani Awinkathariti”. ²¹ Tima powapiintakawo thaankipiroini pashitari. Tajyaaniinta ikantayita pashinipaini. Tzimatsi pashini shinkiwaiyitachari. ²² ¿Arima onkantyaari? ¿Tikaatsima pipankopaini tsika powapiintyaawo pashitari, tsika pirawaitapiinti? ¿Pithainkawaitatziirima ikaatzi apatotapiintachari ipinkathaitziri Pawa? ¿Pimanintatziirima kowityaawaitatsiri? ¿Pikinkishiritama ari nonthaamintakota-paakimiro? Iiro.

Itantanakawori jatyootani Awinkathariti

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Okaatzi niyotaakimiri pairani okantakota itantanakawori “Jatyootani Awinkathariti”, iriitaki Awinkathariti yotaakinawori. Jirokatakiki: Okanta pairani tsiniripaiti tikira ipithokashitaitari Awinkathariti Jesús, jaakiro tanta, ²⁴ ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipoña ikantaki: “Poyaawo, nowatha inatzi, iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantyaanari”. ²⁵ Ari ikimitaakiro iijatzi ipakaakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiritaitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowaatatsini onkantya jawi-jakoshiritantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki pimatapiintairi aririka pimirityaawo, aririka pinkinkishiritapiintaina”. ²⁶ Ari powapiintaiyaawo, pimiritapiintaiyaawo iiroka, onkantya piyotakaantaiyaariri atziriiti ikamawintayitai Awinkathariti. Irootaki pimatapiintairi irojatzii impiyantaiyaari Awinkathariti.

Owaminthawaitashityaawo jatyootani Awinkathariti

²⁷ Tzimatsirika owaminthawaitashityaawoni, iraminthawaitashityaawoni, kimiwaitaka iriitajaantakimi Awinkathariti inthainkawathataki, ithainkakiro iijatzi iriraani. ²⁸ Aña iro kamiithatatsi, tikira oyaawo, tikira

ariro, ontzimatyii ankinkishiritakotawatya kamiithashiritakairika. ²⁹ Tzimatsirika owashiwaityaawoni, irashiwaityaawoni kaari kinkishiritakopirotironi oiyakaawintachari “iwatha”, ari jowasankitaitakiri. ³⁰ Irootaki itzimantayitari shipitawaitatsiri, mantsiyawaitatsiri, tzimayitatsi makoryaayitaintsiri. ³¹ Irooma akinkishiripirotanakarika tikira owanakawo, iiro añaaajaantziro jowasankitai Pawa. ³² Iro kantacha aririka jowasankitaawaitakai, jiñaantaakaawaitatyii ikimitakaantai aakatakimi itomipirori. Ari onkantya iiro jowasankitaapirotantai paata, inkimitakaantayitairi tsika inkantayitairi isaawijatziiiti.

³³ Iyikiiti, irootaki okowantari poyaakotawakaayitaiya iirokaiiti, iiro posatikasatikawaita aririka papatotaiyani patyootawakaiya. ³⁴ Pitajyaatziirika, powanatyia pipankoki tikira piyaatanakiiti, ari onkantya iiro jiñaakaantaitzimi papatotya. Aririka nariitimi, ari nohotyaakimiro niyotayitimi jirokapaini.

12

Tasonkawintashiritaantsi

¹ Iroñaaka nonkantimiro tsika okantakota tasonkawintashiritaantsi. Iyikiiti, tii nokowi onkompitzimotimi.

² Piyotaiyini iiroka, pairani tikira pikimisananaki, tzimapiintatsi pikinakaashitani, thaamintashiri piyaatashitziri oiyakaawonsi kaari ñaawaitaajaitatsini.

³ Irootaki nonkantantimirori jiroka: Itzimirika janta kinkithatakaantashiwaitachani, inkantapaaki “iKamaari jinatzi Jesús!” kaari Itasorinka Pawa ñaawaitakairini jirika. Irooma aririka inkanti, “Awinkathariti jinatzi Jesús”, iri Tasorintsinkantsi ñaawaitakairiri.

⁴ Apaani jinatzi Tasorintsinkantsi, tzimatsi oiyiki tsika ikinakairo itasonkawintayitai amatantayitawori.

⁵ Apaani jinatzi Awinkathariti, tzimatsi oiyiki tsika ankinakairo antawaitainiri irirori. ⁶ Apaani ikanta Pawa, tzimatsi oiyiki tsika okanta jimatakaayitairo oiyitarika.

⁷ maawoni aakaiti, tzimatsi oiyita jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi ari onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini kimisantzinkariiti jantayitairo kamiithari. Ari ikinakairo Tasorintsinkantsi joñaaganta, jimatakaayitairo oiyitarika. ⁸ Thami oiyakaawintawakiro, tzimayitatsi itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta jiyotanitantari.

Tzimatsi pashini itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta ikinkithatakotantawori ikinkishiritanaari.

⁹ Tzimatsi pashini itasonkawintajaantakiri Tasorintsinkantsi ari okanta jawintaashiripirotantaari.

Tzimatsi pashini itasonkawintakiri Tasorintsinkantsi ari okanta

joshinchaantantari. ¹⁰ Tzimatsi pashini jimatakaakiri intasonkawintanti, pashini inkamantantaniriti, pashini japiitakotairo ikamantantakiri kamantantaniri, onkantya jiñaantaityaawori imapirorika Tasorintsinkantsi matakaakiriri inkamantantiro. Tzimatsi pashini jimatakaakiri jiñaawaiyitiro pashiniyitatsiri ñaantsi, tzimatsi pashini jimatakaaki jowawijaayitiro okaatzi ikinkithatakoitakiri. ¹¹ maawoni jiroka irootaki itasonkawintantayitakiri Tasorintsinkantsi, imatakaantakiro tsikarika oiyitarika. Apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Iriitajaantaki matzirori itasonkawintayitai aakaiti, imatakaayitairo okaatzi ikowiri irirori.

¹² Ari okanta awithaawakaantaari, jojyakaantai aakami iwatha Cristo. Tsika akantayitanaa awathaki, iro matakaayitairori oiyitarika. Ari akimitsitaari aakaiti, inashiyita amayitairo oiyitarika. ¹³ Tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi owiinkaatakaayitairi, ari okanta awithaawakaantaari, okantawitaka aakarika Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiri, ompirataari, saikashiwaitaari, maawoni. Okimiwaitaawo maawoni antsipatawakaiya aakaiti arapiintayitairo jiña añaakaashiritantsiri, oiyakaawintakiri Tasorintsinkantsi.

¹⁴ Pinkinkishiritakotiro tsika okanta awatha. Apaani akanta awathaki, iro kantacha tzimatsi oiyiki inashiyita oiyitarika amayitiri. ¹⁵ ¿Kantatsima oñaawaiti aitzi, oñaanatiro ako, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka pimatziro poirikayitziro oiyitarika?”

¿Tiima iroopirotzi aitzi? ¹⁶ ¿Kantatsima oñaawaiti akimpita, oñaanatiro oki, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka piñaayitziro oiyitarika?”

¿Tiima iroopirotzi akimpita? ¹⁷ Iroomi yoshiitachani oki awathaki, ¿arima onkantakimi ankimi? Iroomi yoshiitachani akimpita, ¿arima onkantaki ankimantyaawomi sankaaitsini?

¹⁸ Ari okantari awatha. Tima iri Pawa matakirori jiwitsikakiro, tsika okantajaanta ikowaki jiwitsikiro, ari onkantya inashiyitantaari oityaarika omayitiri. ¹⁹ Arimi oiyawakaiyaami maawoni tsika okantayita awatha, iirotya awathatawomi. ²⁰ Ari okantari, apaani inawita awatha, iro kantacha tzimatsi oiyiki inashiyita oiyitarika amatayitantaawori. ²¹ ¿Kantatsima oñaawaiti oki, oñaanatiro ako, onkantiro: “Naaka kowapirotajaantacha, irooma iiroka, tii?”

¿Kantatsima oñaawaiti aito, onkimitakotyawo okaatzi oñaawaitakiri aitzi? ²² ¡Iiro imatziro! Aña okaatzi tzimatsiri awathaki kaari iroopirotzimotaini, irootaki kowapirotachari. ²³ Iro akithaatantapiintari, amanairo awathapaini, akimitakaantawo pinkatharintsi

inawita janta. Okaatzi amanakoyitziri awathaki, akimitakaantawo iroopiromi inayiti. ²⁴ Irooma okaatzi kaari amanayitapiintziri awathaki jiñaayitapiintziri, tikaatsi oitya antayitironi iroori. Ari ikimitsitari Pawa jiwitsikakiro awatha, ontzimatyii anithaayitairo kimitzimowitakairi tii okowapirotajaanta. ²⁵ Iro okantzi ampitharyirowo awathatari. Aña iro kamiithatatsi, anithaapirowaitairo maawoni awathatari. ²⁶ Aririka owatsinawaitya kapichiini awathaki, kimiwaitaka owatsinaatyaaami maawoni awathaki. Aririka owaniinkawaitya kapichiini awathaki, kimoshiri ankantya maawoni awathaki.

²⁷ Ari akantayitaari aakaiti awintaashiriyitaari Cristo, kim-itawaitaka aakaiti iwathami anayitaimi Cristo. ²⁸ Jiroka ikan-takaayitaari Pawa ikaatzi kimisantaatsiri: Itanakawo, tzi-matsi Otyaantapirori. Apititanaintsiri, tzimatsi kamantan-taniriiti. Mawatanaintsiri, tzimatsi yotaaniriiti. Ipoñaapaaka itzimayitanaki tasonkawintantaniri, oshinchaantaniri, mitakotantaniri, jiwatakaantaniri, ñaawaiyitzirori pashiniyitat-siri ñaantsi. ²⁹ ¿maawonima Otyaantapiroritzi? ¿maawonima akamantantaniritzi? ¿maawonima ayotaantaniritzi? ¿maa-wonima atasonkawintantaniritzi? ³⁰ ¿maawonima oshinchaan-taniritzi? ¿maawonima añaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi? ¿maawonima owawijaañaanitziro pashini ñaantsi? ³¹ Aña iro kamiithatatsi, pinkowapiroyitairo intasonkawintayitaimi pimatantyaawori kowapirotachari. Iro kantzimaitacha, tzi-matsi oita anairori jiroka. Aritaki nonkamantakimiro.

13

Iro kowapirotajaantachari atakonka

¹ Thami ankantashitawatya kantatsi noñaawaitiro naaka pashiniyitatsiri ñaantsi jiñaawaiyitziri pashini atziri, nimatsi-tatyaawomi okaatzi jiñaawaitziri maninkariiti. ¿Tiima kami-ithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nimatziro nitakotantya nantantawori jiroka, nokaminiinkawaitashitaka. ² Ari okimitsitari iijatzi, thami ankantashitawatya kaman-tantaniri ninatzi naaka, niyotakotziro kaari jiyotakowita pairani, nawintaapirowaitari Pawa ari onkantakimi joshirinkinawo otzishi jowatziyairo tsikarika janta. ¿Ti-ima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nantantawori jiroka, tikaatsimachiini nimonkaati. ³ Iijatzi okimitari, thami ankantashitawatya arimi nom-pashitantyaawo maawoni tzimimotanari ontzimantyaari

joyaari kowityaawaitatsiri. Ankantashitawatya oyyiki natsipiwintakari iityaarika, notaawintawaikari. ¿Tiima kami-ithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta ni-matantawori jiroka, tikaatsi nonintagaiya.

⁴ Itzimi itakotantachari, tsinampa ikanta, nishironkataniri, tii isamaniintawainitzi, tii jasagaawainita, tii jiñaapirowainita. ⁵ Itzimi itakotantachari tii ikaaripirowan-tinitzi, tii ithañaaawainita, tii ikisanita, tii jothataashiwaitawo inkisaniintanti. ⁶ Itzimi itakotantachari tii ikimoshiri-wintziro jantirorika kaaripirori, aña iro ikimoshiriwintzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori. ⁷ Itzimi itakotantachari amawiwaitapiintaniri jinatzi, ikimisantapiintanitzi, oyaakotani ikanta, joisokirotopiintanita.

⁸ Iiro othonkanita atakotantya. Irooma pashinipaini ar-itaki onthonkanitaiya, okimitatya jiroka: kamantantaantsi, jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi, jiyoyiitairo oiyitarika. ⁹ Tima tikira jiyoyiitziro maawoni, tikira ikamantantaitziro okantakoyita maawoni tzimayitatsiri. ¹⁰ Irooma aririka onkaatapaaki monkaatachani, iiro akowanairo maawoni onkaati piyayitaachani. ¹¹ Iroowaitaki akimiyita atziritzi. Iinirorika aryaanitzi, akimiyitari iinchaani, tsika ikantziro jiñaawaitzi, tsika ikantziro ikinkishiriyita, tsika okanta jiy-otayitanairi. Irooma antaritapaaki, iiro akimitakotanaari tsika ikantayita irirori. ¹² Kantatsi oyyakaantiro iijatzi tsika akanta aminaatyaawo ashiretaki. Iiro akoñaatzi kami-ithapiroini, iiro ayotajaantzi tsika akantawaita. Irooma paata ari ayotakopiroyitairi tsika ikanta Pawa, ari ankimi-taiyaari irirori jiyoyitai aakaiti. ¹³ Jiroka kaatatsiri mawa kantaitachani osaiki, iiro othonkanitaa: awintaashirinka, oya-aakowintanka, atakonka. Iro kowapirotajaantachari jiroka atakonka.

14

Jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi

¹ Pintyaaryooti pitakoyitantantyaari. Paminaminapiro-tairo iijatzi intasonkawintayiiitaimi pimatantyaawori oiyitarika. Okimitatyaawo jiroka pinkamantantaniritai. ² Aririka apatotaiyaani antsipatyaari kimisantzinkariiti, tzimatsirika intasonkawintaitaki jiñaawaitantanatyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro akimathatziri, iiro ayotziro oita ikantziri. Tii iro jiñaawaitantari jirika ankimathatantyaariri aakaiti, aña iri Pawa kimathatirini. ³ Irooma intzimirika itasonkawintaitakiri inkamantanti, iri kinkithatakaini maawoni aakaiti, jiwitsikashiritakaantairi, inthaamintakaantairi, inkimoshiritakaantairi. ⁴ Ikaatzii ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, apaniroini

ithaamintashiriwaita. Iriima kamantantaniritatsiri, iri thaamintashiritakaariri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari. ⁵ Owanaa inimowitinami maawonirika iirokaiti pimatiro piñaawaitantyaawomi pashinipaantitatsiri ñaantsi. Iro inimopirotainari maawonimi iirokaiti pimatiro pinkamantantaniriti. Irootaki anairori pashini. Iro kantacha tzimatsirika matironi jowawijaañaanitiniri ñaawaitzirori pashinitatsiri ñaantsi, iriitaki thaamintakaayityaarini kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari.

⁶ Iyikiiti, thami ankantashitawatya, nyaataki nariitzimi janta, apa noñaawaitantapaakawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. ¿Nothaamintashiritakaakimima? Thami ankantashitawatya iijatzi nyaataki janta, nokinkithatakotakimiro ikimathatakaakinari Pawa, nokinkishiritakaimi, nokamantayitaimiro, niyotaayitaimiro iijatzi. Iro opoñaantakari pithaamintashiritanaa. ⁷ Incha nojyakaawintawakimiro iijatzi, okimitakawo aririka ajyowiwaiti, aririka ampiyompiwaiti. Iirorika anashitawo oyamininka, irojatzi apiipiinti, tikaatsi yotironi iitarika akowiri ampampithairi. ⁸ Ari okimitari iijatzi aririka antyooti. Iirorika okamiñiinkatzi kamiitha, tikaatsi yotatsini akaimatziiri owayiritya. ⁹ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti. Iirorika piñaawaipaantitawo ikimathaitziri, piñaawaitashiwaitaka. ¹⁰ Kimitaka jaka kipatsiki oiyiki nashiyitachari ñaantsi jiñaawaiyitzi. Tzimayitatsi oiyiki oiyitarika ikantayitzi jiñaawaiyitzi. ¹¹ Tzimatsirika ñaanatantanawori pashinitatsiri ñaantsi kaari nokimathatzi, nokimitakaantari pashinijatzi jinatzi, ari ikimitsitanari iijatzi irirori. Tii nojyininkamirinkatari kamiithaini. ¹² Niyotzi naaka, pikowapirotatzi iirokaiti intasonkawintaitimi janta. Iro kantacha ontzimatyii paminaminapiroyitairo pinthaamintashiritakaiyaari maawoni apatotapiintachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, ontzimatyii inkowakotairi Pawa onkantya jimatakaantyaariri jowawijaañaanitairo jiñaawaitaitziri. ¹⁴ Aririka namanamanaantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi kaari nokimathatzi noñaawaitziro, nothaamintashitakawo, okantawitaka tii nokimathatziro okaatzi namanamanaatari. ¹⁵ Aña iro kamiithatatsi namanamanaantyaawo ñaantsi nokimathatzi, thaamintakaiyanari iijatzi. Ari nonkantiro iijatzi nompampithaawintiririka Pawa. ¹⁶ Thami ankantashitawatya, tzimatsi piyotainchari japatotaiyani, ari pitanakawo pipaasoonkitziri Pawa, apaniironi pithaamintawaitaka iiroka, iriima pikaataiyakini tii itasonkawintaitziri inkimathatantyaawori piñaawaitakiri.

¿Arima inintaawaitatyaawo pinkantayitakiri? Tii jiyotaajaitzi kamiitharika inkantaiyini “¡Ari onkantyaari!” ¹⁷ Ariwitaka pipaasoonkitaki iiroka. Iriima pashinipaini tiimachiini piwitsikashiritakaari. ¹⁸ Owanaa nopaasoonkitapiintakiri naaka Pawa jamanamanaatakaanawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, kimiwaitaka nanaakimi pimatapiintziro iirokaiti. ¹⁹ Irooma aririka nontsipatyaari napatotya pashinipaini kimisantzinkariiti tii nimatziro. Irootya nokowapirotataiki noñaawaitimi kapichiini onkantya inkimathatantyaanari, tiitya nokowaajaitziro noñaawaipirotiro kaari inkimathataitini. Irootaki nimatairi niyotaantantaari kamiithaini.*

²⁰ Iyikiiti, iiro pojyari ikinkishiryaa iinchaaniki, aña iro kamiithatatsi pojyari ikinkishiryaa antari. Ariwitaka pinkimitakotyaari iinchaaniki iiro pantantawo kaaripirori. ²¹ Pinkinkishiryaaakotiro Ikantakaantaitani osankinatakotachari, kantatsiri: Jiroka ikantakiri Awinkathariti:

Nokowi nonkantiri atziriiti, Inkaati notyaantiri, pashinijatzi jinatyí ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iri kamantantaironi jirika.

Iro kantacha iiro ikimisantawakiri.

²² Jiroka oiyakaawintachari. Ari mataka itasonkawintaitakai añaawaitantyaawo pashinitatsiri ñaantsi, iro joñaagaitziriri kaari kimisantatsini. Iro imatantakari itasonkawintaitakai ankamantantantyaari, iro joñaagaitairi aakaiti akimisantzinkaritzii. ²³ Akantashitawatya, ari papatotaiyani maawoni iiroka, maawoni pamanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. Impoña intyaapaaki kaari kimisantatsini, kaari itasonkawintaitzi. ¿Iiroma ikantapaaki: “¡Ishinkiwintatya jirika!”? ²⁴ Incha ankantashitawatya papatotaiyani iirokaiti janta pikamantantzi. Impoña intyaapaaki kaari itasonkawintaitzi, kaari kimisantatsini.

Ari poñaagakiniri ikinkishiriwaitashitari irirori, iro inkinkishiritakotantanatyaari, ²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo ikinkishiriwaitashitakari jimananiki, impoña jotzirowanai impinkathatanairi Pawa, inkanti: “Imapirotatya itsipashiritaimi Pawa iirokaiti jaka”.

²⁶ Iyikiiti, jiroka onkaati pantayitairi aririka papatotapiintaiya. Kantatsi impampithaayitairo Salmo, jiyotaantayitai, kinkithatakoyitaironi okaatzi ikimathatakagairiri Pawa, jiñaawaitakaayitairi pashinitatsiri ñaantsi, intzimayitai owawijaañaanitaironi. Tima maawoni pantayitairi ontzimatyii piwitsikashiritakaantaiyaari pashinipaini.

* **14:19** Ikantakotakiri jaka Pablo “noñaawaitimi kapichiini”, iro oiyawori inkanti “nokowataiki noñaawaitii 5 ñaanchaaniki inkimathaitiri, tii nokowaajaitziro noñaawaitii 10,000 ñaantsi kaari inkimathataitairi”.

27 Tzimatsirika ñaawaitantawori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro itzimapirotzi oiyiki, apa inkantya apiti, tiirika ikaatzi mawa. Iiro inkamiñiinkatawakaiyaani jirikaiti, aña jonyaawintya jimatantyaawori pashini. Ontzimatyii intzimi iitya owawijaañaanirini. 28 Tikaatsirika owawijaañaanirini, ontzimatyii jimairiti tsika papatotaiyani. Apa jamana-manashirityaari Pawa, ari onkaati. 29 Oshinitaantsitzi inkamantanti apiti, tiirika mawa. Iriima pashinipaini inkinkishiritakotiro kamiitharika okaatzi ikamantantziri. 30 Irooma intzimirika inkimathatakaanairi Pawa, iinirorika ikamantantzi pashini, kamiithatatsi jimairitawaki onkantya inkamantantantyaari pashini. 31 Tima tii okantzi jiñaawaitaiyini apiti, aña jitawatyaawo apaani impoña pashini. Ari onkantya jiyotantaiyaari maawoni, thaamintashiri inkantayitaiya. 32 Itzimirika matakirori ikamantantapirotanai, iriitaki matakironi jiñaakotanitya inkamantanti. 33 Aririka inkamiñiinkatashiwaitya kaari Pawa kantakaantironi. Aña iri Pawa santzikoityaakaantatsiri.

Iroñaaka nonkamantimiro pashini jamitapiintari ikaatzi oitishiritaari japatotaiyaani tsikarikapaini: 34 Mairi okantapiintaiya tsinaniiti, tii oshinitaantsitzi oñaawaiyiti. Aña iro kamiithatatsi onkimisantayiti, tima iro Ikantakaantaitani. 35 Tzimatsirika oitya onkowiri iyotiri, osampitiri oimi janta opankoki. Tii okantzi oñaawaiti aririka japatoitya. 36 ¿Irokaitima kinkithatakaantakirori iñaani Pawa? ¿Iroma inimotzimi pimayitapiintairo jimayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini?

37 Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantaniri, antapashiri nokanta”, ontzimatyii jiyotaitimi iri Awinkathariti kantakaawori nosankinatantamirori jiroka. 38 Tiirika ikimisantayitzi jirika, iirotya pikimisantsitari iiroka. 39 Iyikiiti, ontzimatyii paminaminapirotairo pinkamantantayitai. Iiromaita pimapirotziro potzikatzikatairi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi. 40 Irooma pimatairo jirokapaini, ñaakotani pinkantawintyaawo, santzikoitiini pinkantya.

15

Jañaantaiyaari kamayitatsiri

1 Iyikiiti, nokowi nonkinkishiritakaimiro tsika okantakowita Kamiithari Ñaantsi okaatzi nokinkithatakotakimiri, poisokirokanaari pikimisantai. 2 Iro owawijaakoshiritaimini, iikirorika poisokirotanatyaawo nokinkithatakoyitakimiri. ¿Aminaashiwaitama pikimisantayitanai?

³ Jiroka kowapirotachari, iro ikamantaitakinari naaka, nokamantakimiro ijatzi iirokai: Ikamawintakai Cristo okantakaantziro akaaripirowaitaki, jimonkaatajaantakiro okaatzi ikinkithatakoitakiriri Osankinarintsipiroriki. ⁴ Ipoña ikitaitakiri, iro awijawitaka mawa kitiiyiri, jowiriintaitairi. Irojatzi ikinkithatakoitakiri Osankinarintsipiroriki. ⁵ Ipoña joñaagaari Cefas, joñaagaari ijatzi maawoni 12 jiyotaani.* ⁶ Ipoña joñaagapanaatari ijatzi oiyiki jiiitaitziri iroñaaka “Iyikiiti”, 500 ikaataiyini. Ilinirotatsi jañaayitzi oiyiki jirikaiti, ari makoryaayitaki tsikarika ikaatzi. ⁷ Ipoña joñaagaari Jacobo, ipoña joñaagaari ijatzi maawoni Otyaantapirori.† ⁸ Naaka iwiyaantapaakawo joñaagaana, kimiwaitaka naakami impoiwaitatsinimi nontzimaki. ⁹ Tima naaka ijatzi Otyaantapirori, janaayitana maawoni pashini. Tiitya opantaajaitawo noitya “Otyaantapirori”, tima nowasankitaawaitakiri kimisantanairiri Pawa, apatowintanaariri tsikarikapaini. ¹⁰ Iro kantzimaitacha, tii aminaawaitashita jinishironkapirowaitaana Pawa, tima iriitaki kantakaakawori Notyaantapirotantaari. Naakatzimaitaka antawaipirotaatsiri nanairi pashinipaini, okantakaantziro nantashiwawitakari pairani. Tii naaka matashityaawoni apaniironi jirokapaini, aña Pawa nishironkataanari nimatantaawori. ¹¹ Irootaki nosankinatantzimirori okaatzi nokinkithatapiintakiri, irojatzi ikinkithatapiintakiri ijatzi pashini Otyaantapiroriiti. Irootaki pikimisantayitairi iirokai.

¹² Aritaki nokinkithayitaimiro jowiriintaitairi Cristo, jowamaawitakari, ¿litama pikantantari: “Iro añaayitai ankamakirika?” ¹³ ¿Pikinkishiritama tii jowiriintaitairi Cristo? ¹⁴ Ari onkantyaami, naminaashiwaitaka nokinkithataki, paminaashiwaitaka iirokai pikimisantaiyakini. ¹⁵ Kimiwaitaka nothiiyatyaami nokinkithatakotapiintakiri Pawa, nokantantapiintaki: “Pawa owiriintairi Cristo, ari inkimiyitairi aakaiti”. ¹⁶ Ari onkantyaami, iiro ipiriintayitaami kamayitaintsiri, tii ipiriintsita ijatzi Cristo irirori. ¹⁷ Tiirika jowiriintaitairi Cristo, paminaashiwawitaka pikimisantayitai. Ikiro pinkaaripiroyitayiiimi tikaatsi piyakotaiminimi. ¹⁸ Aña piyapirowaitakami ikaatzi makoryaayitaintsiri, aminaashiwawitaka jawintaanaari Cristo. ¹⁹ ¡Inkantamachiitaimi aakaiti! Aminaashiwaitakami awintaanakari Cristo, aminaashiwaitakami oyaakoni-intawitaari, añaaminthawaitashitaka kapichiini iroñaaka. Mapirowaitakaimi.

* 15:5 Ikantaitziri “Cefas”, irootaki pashini iwairo Pedro. † 15:7 Ikantaitziri “Jacob”, irootaki pashini iwairo Santiago, iririntzi Jesús.

20 Iro kantacha tii ari onkantya. Jowiriintayiiitairi Cristo ikamawitaka. Iriitaki itakaantaawori jañagai tsika inkantayitaiya paata ikaatzii makoryaayitaintsiri. 21 Jiroka okantakota: Pairani, okaatzii jantakiri atziri iro poñaakaantakawori akaamaniiytzi maawoni. Iro kantacha iri iijatzi atziri poñaakaantaawori ampriintayitai maawoni akamawitaka. 22 Iro akaamanitantaari maawoni okantakaantziro ayyininkamirinkaititari Adán-ni. Iro kantacha ari añaaayitai maawoni okantakaantziro ayyininkashiritaari Cristo. 23 Jiroka tsika okantakota: Iri Cristo itaawori ipiriintaa. Impiyairika paata, ari jowiriintayitapairi jashiyitaari irirori. 24 Ompoñaashitaya onthonkaiya maawoni, japirotairi Cristo pinkathariwintashiwaitachari, otzimimowaitashitari ishintsinka. Iri Cristo matakagaironi aakaiti jashitantairi Pawa, matzirori Ipinkatharipiroritzii. 25 Tima aritaki jitaniintakawo Cristo ipinkathariwintantzi, irojatzii paata imonkaantapaatyaari inkitsirinkairi iisaniintani, jaatzikantaiyaari iitzi. 26 Iwiyaantapaatyaawoni iisaniintani inkitsirinkairi irootaki “Kaamanitaantsi”, inkimitakaantairo atzirimi jinatyi japirotairo. 27 Tima aritaki ikinkithatakoitsitakari Cristo, ikantaitaki:

Itzimi matakirori ikitsirinkairi maawoni, jimatakiri jaatzikantaari iitzi.

Ikantakoitziri jaka “maawoni”, tii inkantaitatyi iri Pawa inkitsirinkaitairi, añaa iri Pawa kantakaiyaawoni jimaitantyaawori maawoni. 28 Aririka impinkathariwintairo Itomi maawoni, iri Pawa pinkathariwintairini iijatzi irirori, tima ari ikinakairo Pawa impinkathariwintantaiyaawori maawoni tzimayitatsiri.

29 Iirorika jañaaayitaimi kamayitaintsiri, ¿iitama jowiinkaawintaitantariri kamaintsiri? 30 Iijatzi okimitsitari, iirorika ipiriintayiiitaami, ¿iitama añaaantapiintakawori aakaiti ipatzimaminthawaitaitai? 31 Iyikiiti, ¿Pithainkanama? ¿Kaarima naaka thaamintawintaimiri nokimisantakaayitaimiri Awinkathariti Jesucristo? Añaa imapirotatya jiroka, okantaitatyaani kitiiyyiriki ikowayiiitzi jowamaitina. 32 Ari okimitsitakari iijatzi jaka nosaiki Efeso-ki, jimaamaniiwaitakina katsimashiriiti. Iirorika apiriintayitaami, nontsipatataiyaaarima iriroriiti, nonkantawaitashitimi:

Thami anintaawaitawatya, owawaitya, arawaiti, oimoshirinkawaitya. Aamaashitya iro ankami.

33 Irootaki paamaakowintantyaawori jiroka otzimikari pikinakaashitani. “Iro pitsipaminthitari kaaripirori, pimatzirokari iiroka”. 34 Pinkinkishiritaiya kamiithaini.

Iiro pitzipinawaitashita. Kimitaka tzymayitatsi iirokaiti tii piyotakopirotairei Pawa. ¡Kaaniwintaantsiwaitaki!

³⁵ Kimitaka tzymayitatsi kantashiritatsini janta: “¿Tsikama inkantyaaka impiriintai tonkitsipooki? ¿Tsikama onkantya jiñaitairo iwatha?” ³⁶ ¡Masontzí! Ojyakaantawakiro okanta okithoki pankirintsi. Iimpowakitzi okithoki, akitakitziro, ari ojyookai. ³⁷ Jiroka okithoki pipankitapiintziri apakithowoini okantawita, iro kantacha ojyookanakirika pashini onkantawaitanatyá. Tima tii pipankitapiintziro ojyookimataki pankirintsi.† ³⁸ Aña iri Pawa jyookakaayitzirori otzimayitantari owatha ikowiri irirori. Iriitaki nashitakaayitawori ijyookakaayitziro, pashiniyitatsiri pankirintsi. ³⁹ maawoni otzimayitzi owatha, tii ari ojyawakaiyani. Thami ojyakaantawakiro, aakaiti atziritzi anashiyita awathaki, inashiyita iwatha piratsiiti, tsimiriiti, iijatzi shimapaini. ⁴⁰ Iijatzi ikimiyita inkitiwiri tii jojyayitai akantayita aakaiti isaawiwiri. Otzimimotziri jowaniinkawo, tii okimitawo owaniinkawo aakaiti. ⁴¹ Tima inashita iijatzi jowaniinkawo ooryaa, jowaniinkawo kashiri, iijatzi jashi impokiropaini. Tzymayitatsi impokiropaini kaari kimiyityaarini pashini.

⁴² Ari ankantaiyaari aakaiti ampiriintayitairika. Tima ikitaitapiintziro awatha, ari oshitzitziri, iro kantacha aririka jowiriintayiitairo, pashini onkantayitanaiya iiro oshitziwaitai. ⁴³ Aririka inkitaitiro awatha manintaawo inatzi, iro kantacha ari jowiriintayiitairo onkantya owaniinkatantaiyaari. Tii aawiyawainitzi iroñaaka awatha, aritzimaitaka jowiriintayiitairo ontzimantaiyaari oshintsinka. ⁴⁴ Okaatzi ikitaitziri awatha tzimawitacha oshiri. Iro kantacha aririka jowiriintayiitairo awatha, ari ontzimayitai atasorinka. Ari ikantayitari añaayitziri iroñaaka otzimi ishiri, iro ayotantayitari tzimatsi iijatzi pashini awatha tzymaatsini otasorinka. ⁴⁵ Ari okanta josankinatakoitakiri itanakawori shirampari, Adán, ikantaitzi:

Iri itanakawori jañaanaki, opoña otzimanaki ishiri.

Iriima jirika kimitapaatyaarini, otzimimotziri itasorinka, iri-itaki añaashiritakaantsini. ⁴⁶ Ari akantayitari. Tii otzimi-mowitai atasorinka kitziroini. Aña iro itanakawo otzimawitaka ashiri, opoña ontzimayitai atasorinka. ⁴⁷ Tima jirika itanakawori shirampari, kipatsi jaayitaki, jiwitsikapithayitakiri. Iriima apititanaintsiri shirampari, inkitiki ipoñaakawo irirori. ⁴⁸ Tsika ikantajaanta jiwitsikayitakiri kipatsipitha

† 15:37 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro trigo, okaayitzi ojyayitawori.

jirika itakawori, iri akimiyitakari aakaiti. Iriima inkitiwiri-iti, iri kimitakariri poñainchari inkitiki. ⁴⁹ Ari ankantayitaiyaari ijatzi aakaiti. Tima ojoyawitakari atzimayitaki jiwit-sikapithayitakiri kipatsi, aritaki ojoyayitaiyaari ijatzi jirika poñainchari inkitiki. ⁵⁰ Iyikiiti, jiroka okantakota okaatzi nokantakiri: Iiro okantzi isaikayitai ipinkathariwintantzi Pawa tzimayitatsiri iwatha, iriraani, shitzitaatsini iwatha. Aña iriyitaki saikayitaatsini inkaati kaari shitziyitaatsini iwatha.

⁵¹ Pinkimi, nonkamantimiro kaari jiyotakoitzi pairani. Jiroka: Ari jañaakaayitai maawoni aakaiti. Iromaita añaayitziro maawoni amakoryaayiti. ⁵² Paata iwiyaantapaatyaawoni kitijyiri, omapokashitaiya intyooiyitai. Apathakiro onkantapaintya iroowaitaki amachookapainti. Ari jowiriintayiyitairi kamayitaintsiri, jañaantaiyaawo wathatsi kaari shitzinitatsini. Irooma maawoni aakaiti añaayitatsiri impashinitakaayitai. ⁵³ Okaatzi awathatari iroñaaka shitzinitatsiri, impashinitakaayiyitairo iiro oshitziwaitai. Akaatzi akaamaniwainitzi iroñaaka ari impashinitakaayiyitai, kañaaniri ankantayitaiya. ⁵⁴ Aririka imonkaapaititaiya jiroka, ari imonkaataiyaaari jogyakaawintaitakiro “Kaamanitaantsi”, okimitakotari atziri, ikantaitaki:

Jirika jiiitakiri “Kitsirinkantaniri”, japirotairo jiiitaitziri “Kaamanitaantsi”.

⁵⁵ ¡Kaamanitaantsi! ¿Kantatsima pinkitsirinkantai iroñaaka?

¡Kaamanitaantsi! ¿Ilinirotatsima pithoyini?

⁵⁶ Okaatzi ojoyakaawintachari jaka othoyini, irootaki kaaripironkantsi. Irootaki Ikantakaantaitani yotakairi tzimataitatsi akinakaashitani. ⁵⁷ Iro kantacha nopaasoonkitziri Pawa, tima iri matakagairori aakaiti oitsinampaantaawori, jotyaantakairi Jesucristo ikitsirinkantaawori “Kaamanitaantsi”.

⁵⁸ Iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryootapiintai, pantawaitapi-intainiri Awinkathariti. Tima aritaki piyoyitai tii pami-naawaitashita, iriitaki Awinkathariti matakaimironi.

16

Kiriiki jotyaantaitziniriri oitishiritaari

¹ Iroñaaka nosankinatakotiri apiyotziri kiriiki otyaantiniriri oitishiritaari. Nonkantayitaimiro okaatzi nokantayitakiriri Galacia-jatzi. ² Aririka papatotapiintaiya, ontzimatyii pookayiti kapichi tzimimotzimiri. Ari onkantya iiro nopomirintsitantapaakawo naaka, nariitapaakimirika

janta.* ³ Aririka nariitakimi kantatsi powi aanakirini kiriiki janta Jerusalén-ki intsipataanakiro nosankinaripaini. ⁴ Ari nonkaatanakiri niyaati janta, añaamachiitawakiro ari nonkantakiro.

Ikinkishiritari jantiri Pablo

⁵ Iiro nariitsizimi thaankiini, aña nitapaintyaawo niyaati Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakiro janta pinampiki. ⁶ Aririka nariitapaakimi, aamaashitya osamani nosaikimotanakimi, kimitaka ari nontyaawontsitakotiri. Ompoñaashitayya potyaantaina tsikarika nokowiro niyaatai. ⁷ Tii nokowiro naaka kapichiini onkantya nariitapaintimi. Aña nokowatzi osamani nosaikimowaitapaintimi, iriirika Awinkathariti shinitainawoni. ⁸ Irojatziiita nosaikawaki jaka Efeso-ki, irojatzii ariitantatyaari kitiiyjiri joimoshirinkaitziro “Oyiipataantsi”.† ⁹ Iiro nimatantyaawori jiroka iinrotatsi jaka oyyiki nantawaitawainiri Awinkathariti, kamiitha okanta noñaakiro. Tzimaki oyyiki maamaniminthatakinari.

¹⁰ Aririka jariitakimi Timoteo, paawakiri kamiitha, tima irijatzi antawaitainiriri Awinkathariti, ari jojanya naaka. ¹¹ Tii okantzi intzimayiti janta manintawaitirini. Iiro kamiithatatsi paapatziyawatyaari, irojatzii jawijantatyaari impiyai naakaki. Tima oyaawinta nowakiri impoki intsipatatyaari pashinipaini iyikiiti.

¹² Iriima Iyiki Apolos, nokantakiri intsipayitanatyaari ikaatzi notyaantaimiri iirokaiti. Iiro kantacha tii ikowi jiyaati irirori. Añaamachiitawakiri ari jimatakiro paata.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Paamaakowintaiya iirokaiti, poisokirotyaawo pikimisantanakiri, shirampari pinkantanatya, pish-intsishiriyiti. ¹⁴ Itakotani pinkantawakaayitaiya, pantzimotawakaiyaarika oiyitarika.

¹⁵ Iyikiiti, piyotaiyirini iirokaiti saikapankotziriri Estéfnas, iriiyitaki itanakawori ikimisantayitanaki pinampiki Acaya. Ikamaiyitanaawo iriroriiti jantawaiwintanaairo oitishiritaari. ¹⁶ Noshintsithatimi iirokaiti pinkimisantairi iriroriiti, ari pinkimitsityaari ikaataiyini jantawaitzi, kamaitanaawori. ¹⁷ Owanaa nokimoshiritaki noñaakiro jariitakina Estéfnas, itsipatapaakari Fortunato, iijatzi Acaico. Iriitaki owakowintapaakimiri iirokaiti tii okantawita pariitina jaka, ¹⁸ potapishiritantyaanari. Iriiyitaki otapishiriyitapaimiri iijatzi iirokaiti janta. Pimpinkathatawairi.

* **16:2** Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani”, irojatzii ikantaitsitari “itapi-intawori kitiiyjiri pashiniki domingo”. † **16:8** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantaitsitari “Pentecostés”.

¹⁹ Jiwithayitzimi apatowintapiintakariri Pawa jaka Asia-ki. Jiwithatzimi iijatzi Aquila opoña Priscila. Ari ikim-itsitakimiri iijatzi apatowintapiintakariri Pawa ipankoki.
²⁰ Jiwithatsitzimi iijatzi pashini iyikiiti. Itako pinkantya pi-withatawakaanaiya.

²¹ Irooma jiroka, iroowa nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, niwithatzimi. Naakataki Pablo.

²² Jowasankitaawiitapairi kaari itakotaiyaarini Awinkathariti. Impiyitaajaitaiya thaankipiroini Awinkathariti.

²³ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo!

²⁴ Nitakotzimi maawoni iirokaiti, iri Cristo Jesús matakainawoni. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimiro jiroka, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Ari nokaatziri iyiki Timoteo nosankinatzimiro. Iirokatakiki nosankinatziniri pikaatzi papatowintaari Pawa janta nampitsiki Corinto, irijatzi nosankinayitziniri oitishiritaari janta nampitsiki Acaya. ² Inkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ikimaatsitakari Pablo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Ashitairi, nishironkataniri. Iriitaki Pawa, oimoshirinkantaniri jinatzi. ⁴ Aririka ontzimi pomirintsitzimotaini, iri Pawa oimoshirinkairi, iro amatantyaawori aaka oimoshirinkiri pashinipaini opomirintsitzimotari. Irojatziki amatiri aakaiti okaatzi jantzimotakairi Pawa. ⁵ Irojatziki matachani, aririka añaaayitiro ankimaatsipirowaitya ikimitapaintziro Cristo, ari añiityaawo iijatzi inkimoshiripirotaakayitai. ⁶ Aritakiki okantakari, irootakiki nokimaatsiwaitantakari naaka, iro niyotantyaawori tsika nonkantya noimoshirinkayitaimi iirokaiti, ari onkantya pawijakoshiriyitantaiyaari. Irootakiki ikimoshiritakaantakinari iijatzi naaka, ari onkantya niyotantyaawori tsika nonkantiro nonkimoshiritakaayitaimi iirokaiti aririka piñaayitairo okaatzi nokimaatsiwaitakari naaka. ⁷ Iro niyopirotantakari aritakiki inkimoshiritakaayitaimi iirokaiti ikimitaitakina naaka, aririka pimatanairo pinkimaatsiwaitya nokimitaakiro naaka.

⁸ Iyikiiti, nokowi piyoyitairo okaatzi noñaakiri naaka pomirintsitzimoyitakinari nosaikantapaintari Asia-ki. Owanaa jowatsinaawaitaitakina noñaajaantakiki ari nonkamakimi. ⁹ Nokinkishiryawo iroñaaka, iro ishinitantakinawori Pawa noñaakiro nokamawitaka, onkantya nawintaashiripirotantyaariri, tii okantzimaita nawintaapirowaitya naaka. ¹⁰ Iro kantacha Pawa jimatakiro jowawijaakotaana nonkamimi, iikiro jiyaataakayitiro. Awintaashiri nowakiri iikiro inkimpoyaawintatiina paata. ¹¹ Iijatzi pinkimitanaiyaari iirokaiti pintsipataina naaka, pamanamanaataiyaari Pawa inkimpoyaawintantinari.

Ari onkantya impaasoonkipirotantaiyaariri Pawa inkaati kimakoyitainani jimapirotakiro Pawa ikimpoyaawintaana.

Opoñaantakari Pablo jariityaari Corinto-jatzi

¹² Niyotzi naaka tampatzika nokantaka tsikarika nosaikimoyitantaki. Iri Pawa yotatsi tikaatsi namatawiti, tikaatsi oitya nonkaanikowintyaari. Tsika nokantaka niyotaayitakimi iirokaiti, tii nokinkithatakotapaintziro kapichiini ikimitakaantawitari isaawijatzi yotanitaantsi inatzi, aña apa nokinkithatakopiintakiro tsika ikanta Pawa inishironkatantzi. ¹³ Tima okaatzi nosankinayitakimiri tikaatsi nimanapithatimi, onkaati pomirintsiwaitachani inkimathaitairo. Onkamintha pinkimathatapiintairo okaatzi nosankinatzi. ¹⁴ Kimitaka aritaki pikimathatakina kapichiini, kantatsi pinkimoshiriwintaina paata impiyairika Awinkathariti Jesús. Ari nonkimitsityaari iijatzi naaka, kimoshiri nonkantawintaimi iirokaiti paata.

¹⁵ Irootaki nashiminthatantakawori napiitairo nariitaimi janta, onkantya pinkimoshiriwintantainari nariitaimira. ¹⁶ Ari nokowawitakari nariitanakimimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, ompoña napiitanairomi iijatzi nonpiyairikami. Ari onkantyaami pimitakotantawainarimi potyaantaina Judea-ki. ¹⁷ Iro kantacha noipithokakiro nokinkishiriwitakari nantirimi. ¿Piñaajaantakima iirokaiti owanaa namatawipiintakimi? ¿Pikinkishiritama noñaawaitashitaka nonintakaanikiini, nokantapiintaki “¡Ari! Nariitakimi?” ¿Piñaajaantakima niyotaawitakawo iiro nimatziro nariitimi? ¹⁸ Tima Pawa kaari thiiyinkari, jiyotzi irirori tii nothiiyawaita naaka nokantzi “¡Ari!” ¹⁹ Ari ikimitsitari iijatzi Itomi, Jesucristo, tsika itzimi nitapaakari nokinkithatakotapaakimiri notsipatantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tima Jesucristo tii ikantanitzi irirori “¡Ari!” jiyotakirika iiro jantziro oityaarika. Tima okaatzi jantapiintakiri Jesucristo okimiwaitakawo iriimi Pawa kantapiintaintsini “¡Ari!” ²⁰ Iri Jesucristo yotakaapirotairi ari imonkaataiya okaatzi ikajyaakaantziri Pawa. Irootaki ankantantayitaiyaari aakaiti awintaashiriyitaari “¡Ariwí!” Irootaki impinkathayitantaiyaariri Pawa. ²¹ Okimiwaitakawo iri Pawa withaakaayitakairimi Cristo, irijatzi saipatziitoyitainimi, ²² okimiwaitakawo impothoyitayaimi jashiyitaira. Tima añiiro jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiriantai, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiro okaatzi ikajyaakaakairi.

²³ Imapirotatya, jiyotzi Pawa tii namatawitzimi nokantzimiri: Kantakaantzirori kaari nariitantzimi Corinto-ki, iiro nokisantapaakimi. ²⁴ Tiira naaka ompiratimini onkantya

pinkimisantantyaanari. Aña oisokiro pikantawintanakawo okaatzi pikimisantanairi. Apa nonkaminaayitaimi naaka pantantaiyaawori oimoshirinkaimini.

2

¹ Jiroka nokinkishiritakari: Iiro napiitairo nari-itimi, iroorika owashiritakaawaitimini nariitziimi. ² Aririkami nowashiritakaawaitimi janta, ¿iitaka thaamintashiritakaiyaanani naaka? ³ Irootaki notyaantantakimirori pairani nosankinari, iiro niyaatashitantzimi powashiritakaawaitina. Aña iirokawitaiyakani thaamintashiritakainanimi. Irootaki nokantashiriwitantakari: “Iiro niyaatsita, nonkimaita tzimatsirika thaamintashiritakainani. Ari onkantya nonkimoshiritakaantawaityaariri iriroriiti”. ⁴ Tima pairani notyaantakimiro nosankinari, nowashiriwaitatya nosankinatzimiro. Tii iro notyaantantzimirori onkantya nonkantzimoniintakaantimiri. Aña nokowawitatya piyoti owanaa nitakopirotataikimi.

Ipiyakotziri Pablo kantzimoniintakaantachari

⁵ Nokowi nonkinkithatakotiri shirampari owashiritakaawaitakinari janta. Tiira naaka inkantzimoniintakaawaitya, kimitaka maawoni iirokaiti ikantzimoniintakaayitakimi. (Nokantantawori “kimitaka”, tii nokowi nowanaapirowaitiro.) ⁶ Ojyiki pikaataiyakini iirokaiti, aritaki powasankitaawaitakiri. Iro kantacha aritapaaki powasankitaakiri. ⁷ Pimpiyakotiri, pinkimoshiritakairi, ayimawaitzirikari jowashiritani. ⁸ Nokowakotzimi pinkantairi jirika shirampari: “Nitakotaimi”. ⁹ Pairani, nosankinatakimi nokantaki: “Powasankitairi”. Noñaantashitzimi noñaantimiri imapirorika pikimisantana. ¹⁰ Iro kantacha ikowi Cristo pimpiyakotairi jirika shirampari. Irootaki nantairi naaka tima iro kamiithatzimotaimini maawoni iiroka. Inkaati pimpiyakoyitairi iirokaiti, aritaki nompnyakotairi iijatzi naaka. ¹¹ Irootaki antayitairi onkantya iiro ikitsirinkantai Satanás. Tima ayotaiyironi okaatzi ikowiri jantiri irirori Satanás.

Kantzimoshiritakaariri Pablo janta Troas-ki

¹² Chapinki, ariitakina naaka nampitsiki Troas niyaantantakari nokinkithatakaantziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikan-takota Cristo. Ari nimatataikiro nokimisantakaantaki ikan-takaantakiro Awinkathariti. ¹³ Iro kantacha tii inimotina janta, tiira noñaapaakiri iyiki Tito. Irootaki nawijantanakari Macedonia-ki.

Iri Cristo oitsinampaakaantatsiri

14 Iro kantacha, onkantawitya tsikarika ankinayiti, kantatsi ampaasoonkitiri Pawa. Tima okimiwaitakawo oyaatzishitayiirimi Cristo, ipiyaawo irirori nampitsiki joitsi-nampaantaki jowayirita. Ojyakotatyaawo iijatzi iyainkatzi kasankari maawoniki nampitsi. Ari ankantayityaari aaka aayiti tsikarikapaini ankamantayitairi atziri tsika ikantakota Cristo. 15 Akimiwaitakawo kasankainkari itayiri Cristo jinimotakaantyaariri Pawa. Jiroka kasankainkari, ari inkimainkayitairo awijakoshiritaatsini, iijatzi inkaati piyashiriwaitaachani. 16 Tzimayitatsi, okimitzimowaitari jiroka kasankainkari owamaantaniromi inatyi. Iriima pashinipaini okimitzimowaitari iro añaakaashiritairini. ¿Litama joyyakaawintaitziri jiroka kasankainkari? 17 Kaarira jirikaiti kinkithatashiwaitawori iñaani Pawa ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki. Aña iriitatakira mapirotanairori ikinkitharyaantsitzi. Irootaki nimatanairi naaka iijatzi. Iri Pawa otyaantakinari nonkinkithatakaanti, nantawaitainiri Cristo, iri Pawa kimpoyaanari nantayitziro.

3

Antawaiwintzirori owakiraari kajyaakaawakaantsi

1 ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya naaka? ¿Nojyakotatyaarima amayitzimirori josankinari, ikantzimaitzimi: “Paawakina kamiitha?” ¿Nojyakotatyaarima kowirori posankinatiniri osankinarintsi, jayimaityaawo tsika ikinayitzi? 2 Aña iirokaiti kimiwaitakawori osankinarintsimi jaapatziyantaitinari, iro josankinashiritantaitakinari naaka. Tima aririka jiñaayitaimi atziriiti tsika pikantayitanaa, ari jiyoyitairo okaatzi nantzimoyitakimiri, okimiwaitanakawo jiñaanayitayiiromi okaatzi josankinatakoyiitakinari. 3 Ari añaairori iirokatakiki ojyawaitakawori osankinarintsimi josankinatajaantakiri Cristo. Iro kantacha tiira iro nonkinkithatakotiri osankinarintsi koñaatatsiri, kimitawori aririka josankinayitiro mapikota, aña nokinkithatakotatziiro ipashinishiritakaayitaimi Itasorinka Pawa Kañaaniri.

4 Nokinkithatakotantawori jiroka, tima iri Cristo kantakaakawori awintaashiriyitantaariri Pawa. 5 Tii aaka aawiyashityaawoni apaniroini, aña iri Pawa matakaayitairori. 6 Iriitaki Pawa matakaakinawori nokinkithatakotairo owakiraari kajyaakaawakaantsi. Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi kaarimachiini osankinarintsi kimityaawoni itanakawori kajyaakaawakaantsi kaamanitakaantatsiri. Aña iri kantakotachari Tasorintsinkantsi añaashiritakaantatsiri.

⁷ Pairani josankinatantaitakawori Ikantakaantaitani mapikotaki, okoñaatapaintzi jowaniinkawo Pawa, opoña opiyanaka. Ikanta jiñaakiro Moisés-ni, shipakiryapoo ikantanaka, tii okantaajaitzi jaminapootairi Israel-mirinkaiti. Iro kantzimaitachari jiroka Osankinarintsi owanaa okaamanitakaantaki, okantawitaka otzimimotziro owaniinkawo. ⁸ Irooma okaatzi jimayitairi Tasorintsinkantsi iroñaaka, iro owaniinkapirotataitachari. ⁹ Tima owaniinka okantawitaka okaatzi owasankitaakaantaintsiri, iro mapirotataitironi owaniinkatya tampatzikashiritakaan-tatsiri. ¹⁰ Jiroka owaniinkapirotaachari iroñaaka anaapirowaitakiro tzimawitachari pairani owaniinkawo. ¹¹ Ari okaatapaaki owaniinkawitapainchari kitziroini. Irooma owaniinkapirotaachaniri iro kantaitaachani iroñaaka.

¹² Tzimataiki iroñaaka minthashiritakainani, tontashiri nonkantanaiya nonkinkithatakaantai. ¹³ Tii nonkim-itawityaari Moisés-ni ipashikapootaka iiro jiñaantari Israel-mirinkaiti opiya ishikiryapooowitaka. ¹⁴ Tima kisoshiri jinaiyakini pairani Israel-mirinkaiti, irojatziki kantayita iroñaaka ikaatzi ichariniyitaari. Tima aririka inkimiro jiñaanayitiro itanakawori kajyaakaawakaantsi, iiro ikimathatziro kimiwaitaka impashikaitatyinirimi ikinkishiryamintoki, apa Cristo mataironi inkimathatakairi kimiwaitaka impashikaryaakotairomi ikinkishiryaminto. ¹⁵ Iinitatsi iroñaaka, aririka inkimiro jiñaanayitiro Ikantakaantani Moisés-ni, pashikashiri ikantayitaka. ¹⁶ Irooma intzimirika piyashiritairini Awinkathariti, aritaki impashikaryaakoshiritaiya. ¹⁷ Ikantakoyiitziro jaka "Awinkathariti" irijatzi Tasorintsinkantsi, itzimi saikakaan-tashiwaitaachani. ¹⁸ Irooma aakaiti awintaashiritaari Cristo, ojanyaari Awinkathariti. Tima okimiwaitaawo iroñaaka aminaatyirimi Awinkathariti jaamparyaakawo ashiretaki. Tima aminapooyitziro ashiretakiki iroñaaka, tii akimitari Moisés-ni ipashikapooowaitaka pairani irirori. Irooma paata aririka añaapirotajaantairo jowaniinkawo, aripaiti ankimitagaiyaari irirori. Iriitaki matakaironi jirika Awinkathariti, Tasorintsinkantsi.

4

¹ Iri Pawa nishironkataanari okanta nantawaitantaanariri irirori. Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana. ² Nowajyaantairo owañaawaitinanimi, tiimachiini nomanakaawaitawo niyotaantzi onkantya namatawitan-tantyaari, tiimachiini nothiiyakowaitawo iñaani Pawa. Aña okaatzi nokinkithatakotanairi tyaaryoori inatzi, ari okanta jiñaantawori Pawa kamiitha okantzimoyitaari

atziri okaatzi nokinkithatakaantayitairi. ³ Tzimatsirika kaari kimathatironi tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi nokinkithatziri, tiira naaka imanapithawaitirini, aña tzimatsi kantakaawori kaari ikimathatantawo okimiwaitakawo impashikapithatatyirimi ikinkishiryaaaminto, iriitaki piyashiwaitaachani. ⁴ Okimiwaitakawo osoryaakitatyiimi irooki jirikaiti kisoshiriri. Iriira kamaari jiiitatziri “iwawani isaawijatziiti”, osoryaakitirini, ari okanta kaari ikimathatantawo Kamiithari Ñaantsi. Kimiwaitaka tii jiñaayitairomi kitiijiyinkari oiyakaawintachari jowaniinkawo Cristo, oiyajaantakariri Pawa. ⁵ Iriitaki Jesucristo nokinkithatakotairi, nokantzi: “Awinkathariti jinatzi”. Tii naaka kinkithatakowaitachani. Apa jowamachiitakina naaka Jesús pompirawaitaina iirokaiti. ⁶ Tima ikantaki Pawa: “Onkitiijiyinkatai tsinirikiri”. Irootaki oiyakaawintacha ikitiijiyinkashiritakaana naaka, ari okanta nonkitiijiyinkatakotantaiyaariri iijatzi pashinipaini niyotakaayitairi Pawa, onkimitzimotantaiyaariri iriroriiti jiñaagaatyiiromi jowaniinkawo Pawa oshipakiryaaaki ipooki Cristo.

Awintaashiri ankantayitaiya

⁷ Okimiwaitakawo iityaami owaantyaawonimi pinapirotachari kowitziki. Iri oiyakaawintachari jaka Pawa ipasapiyaayitairo itasorinka awathaki, iro awatha oiyakaawintakari kowitzi. Iro jantantawori onkantya jiñaitantyaawori iriitaki otzimimopirotziri itasorinka, tiimachiini otzimimotai aakaiti. ⁸ Tima nokimaatsiwaiwitaka, tiitzimaita nowashiriniinta. Notajyaaniintawaiwitaka, tiitzimaita ayimawaitina. ⁹ Ipatzimaminthawaitaitakina, tiitzimaita jookawintaitina. Jowatsinawaitaitakina, tiitzimaita impiyakaashiitina. ¹⁰ Oyjiki jowamaimawaitaitakina ikimitaitakiriranki Jesús, ari jiñaayitairo jañaantari Jesús. ¹¹ Jiroka kankotachari, owanaa noñaapiintawitakawo nonkamimowintiromi nokinkithatakotairi Jesús, ari onkantya jiñaantinari atziri, ari jiyoyitai tsika ikanta Jesús jañi irirori. ¹² Iro nokamimatantakari naaka, onkantya pañaashiritantaiyaari iirokaiti.

¹³ Iro nimatakiri naaka okaatzi josankinatakoyiitakiri pairani, kantatsiri:

Nokimisantana naaka, irootaki noñaawaitantari. Irootaki nimatanairi naaka, nokimisantana, irootaki noñaawaitantari. ¹⁴ Tima niyotzi naaka jowiriintairi Pawa jirika Awinkathariti Jesús, aritaki jowiriintaina iijatzi naaka, intsipatakagainari Jesús, ari pintsipatina iijatzi iirokaiti. ¹⁵ Nimatantawori nokinkithayitai ari

onkantya pinintaawaitantaiyaari iirokaiti. Tima iikirorika pijyikipirotanakityi iirokaiti inishironkayitairi Pawa, ari ijyikipirotai paasoonkipiintairini, ipinkathatairi.

¹⁶ Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana naaka, okantawitaka jowamaimawaitaitakina. Aña thaamintashiri nokantapiintanaa.

¹⁷ Okaatzi nokimaatsiwaitaka iroñaaka kapichiini inatzi, iiro okantaitatyaani. Irootaki noñaantaiyaawori paata antawoiti owaniinkatachari kaari thonkanitachani. Iro anagaironi okaatzi nokimaatsiwaitakari, iiro okantaajaitai nimonkaataiyyaawo oitarika.

¹⁸ Tima noñaampiyatyaawo naaka kaari jiñaayitzi iroñaaka, iromaita othonkanitaa jiroka. Tii okowapirotajaanta okaatzi koñaayitatsiri iroñaaka kaari kisonitatsini.

5

¹ Inkantawitya jowaaripirowiitatyaawo apanko jaka kipatsiki, iro kantacha ayotzi tzimatsi pashini apanko kaari thonkanitachani janta inkitiki, iri Pawa witsikakiro, kaari atziri witsikironi. ² Ari okimitsitari iijatzi awatha, owanaa okimaatsitakaawaitakai. Akowataiki ontzimimotai pashini awatha añaantaiyaari inkitiki. ³ Aritaki onkantyaari, jiroka ashiri iroñaaka ari ontzimai paata owakiraari awatha. ⁴ Iiniro añaantayitawo awathatari iroñaaka, atikawaita akimaatsiwaita. Tiimaita akowajaantataitziro ampiyashiwaitaiya. Aña iro akowataitzi ontzimimoyitai pashinitatsiri awatha, akowairo kantaitachani añaamintotsi poyaataiyyaawoni jiroka añaaminto kaari kañaanitatsini. ⁵ Iriitaki Pawa matakaayitaironi tsika ankantayitaiya. Tima añaairo jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, ari ayotziri imapiro jimonkaatairo Pawa okaatzi ikajyaakaakairi.

⁶ Iriitaki shintsishiritakairi. Ayotaiyini iinirotatsi añaayitzi iroñaaka awathaki, tikiraata atsipataariita Awinkathariti.

⁷ Awintaashiri owiri iiniro añaika, okantawitaka tii añaawitari.

⁸ Aritaki nokantaki, shintsishiri akantaka, akowayitaki ookawintairo awatha, antsipatantaiyaariri Awinkathariti.

⁹ Akowapiintakiro antayitiro okaatzi inimotziriri irirori, atanatyaawo iroñaaka, ari onkimitsitaiyaari paata aririka antsipatajaantaiyaari.

¹⁰ maawoni aakaiti ari ankatziyimotairi paata, aririka jaminakoyitairi maawoni, jiñaantaiyaawori ikaatzi antayitakirori kaaripirori iiniro jañaawita, iriitaki jowasankitaayitairi. Jaminakoyitairi iijatzi ikaatzi antayitakirori kamiithari, iriitaki inkimitakaantairi impinataatyirimi.

Amatakaayitairi pashinipaini raapatziyaiyaari Pawa

¹¹ Nokinkithatakaantapiintzi naaka, ari nokinakairo jiñaantayiityaawori imapiro nopinkathatairi Pawa. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyironi iijatzi iirokai. ¹² ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya napiipiintantawori? Tii ari onkantya. Aña nokowatzi piyoti tsika nokantataika naaka, ari onkantya piyotantyaawori iiroka tsika pinkantiri pakayitiri kamiithaini ikaatzi asagaawintawaitachari janta, kantashiwaitachari: “Kamiithari ninatzi naaka”, tiimaita ikowaajaitzi inkamiithashiritaiyini. ¹³ ¿Nokimitakotzimirimama shinkiwintawaitachari nokantayitantzimiri? Tikaatsi oitya, aña nokamaipirowintanaatyaari Pawa. Irooma nokimitzimotzimirika atziri shintsitatsiri, nokowatziira nonintaashiritakaayitaimi nokantayitantzimiri. ¹⁴ Okaatzi nantayitziri, iroora nantantayitaawori jitakotaana Cristo. Tima ikamawintayitai maawoni aaka, okimiwaitanakawo maawonimi aakaiti ankamayitakimi iijatzi. ¹⁵ Jiroka ipoñaantari ikamawintantakairi maawoni ipoña jañagai iijatzi, ari onkantya antapiintantaiyaawori ikowiri irirori, iiro antashiwaitawo okaatzi anintashiwaitari aakaiti.

¹⁶ Irootaki, iiro okantzimowaitantari atziri tsika ikanta jiñaitziri iwathaki. Tima imapirotatya otzimimotakiri iwatha iijatzi Cristo isaikimotantapaintairi. Iro kantacha tii añaayitzimaitaawo iroñaaka. ¹⁷ Irootaki nokantantzimiri, ikaatzi wathatakoshiritanaariri Cristo, owakiraashiri ikantayitanaa, tii ikimitanaa tsika ikantawita pairani, othonka owakiraatzimotanairi maawoni. ¹⁸ Iriitaki Pawa matakaantzirori maawoni jiroka. Irijatzi kantakaakawori okanta aripirotantaariri irirori okantakaantakiro jantzi-moyitakairi Cristo. Ikantayitai irojatzii antayitairi aakaiti, amatakaayitairi iijatzi pashinipaini raapatziyantaiyaariri Pawa. ¹⁹ Irootajaantaki jotyaantantakariri Pawa jaka kipatsiki jirika Cristo, onkantya raapatziyantaiyaariri isaawijatziiiti, iiro jowasankitaawintantaari iyaaripironka. Irojatzii jotyaantantakinari naakaiti nonkinkithatakaayitairi atziriiti raapatziyantaiyaariri Pawa. ²⁰ Iro nimatanairi naaka, jotyaantaitakina nonkinkithatakotairi Cristo. Okimiwaitakawo iriitajaantakimi Pawa apiitakaapiin-takinawori, nokantzi: “Paripirotaiyaari Pawa. Irootaki ikowairi Cristo”. ²¹ Tii jantanitziro Cristo kaaripirori. Iro kantzimaitacha Pawa ikimaatsitakaawaitakari okimiwaitakawo jantatyiiromi kaaripirori. Ari ikinakaakiro Cristo, jotampatzikashiriyitantairi, ikimitakaayitai ikanta irirori.

6

¹ Naakataki tsipataimiri antawaitainiri Pawa,

noshintsithatzimi iiro pimanintawaitziro okaatzi
jinishironkataimi Pawa, aminaashiwaitakari. ² Jiroka
ikantakiri irirori:

Niyotaki kamiitha imatya, aripaiti nokimakimiro
pikowakotanari.

Imonkaapaititapaaka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”, nonishi-
ronkataimi.

Iro apiipaititachari iroñaaka, jiroka “Kitiijyiri Awijako-
taantsi”. ³ Tii nokowiro iitya otzikatzikawaitirini jawi-
jakoshiritai, ari onkantya iiro ithainkimawaitantaitanawo
nantawaitani. ⁴ Aña nokowatzi noñaagantairo kamiitha

jompiratani Pawa ninatzi, oisokiro nonkantantya, aririka
awijyimotina oityaarika: inkimaatsitakaawiitina, impomir-
intsitakaawiitina, jowasankitaawiitina, ⁵ impajawiitina,

jomontyaitina, jowatsinaawaitaitina, nantawaipirowitatya,
ayimawaiwitina nowochokini, owamaimawaiwitina
notajyi, ⁶ kitishiri nonkantaiya, yotani nonkantaiya,

aapatziya nonkantantai, itakotani nonkantantai, nampishiri
jowaina Tasorintsinkantsi, nishironka nonkantantai,
⁷ noñaawaitapiintairo tyaaryoori, intasonkawintakaantaina

Pawa, nantapiintairo tampatzikashiritakainani
nonkimitakaantanakiro nowayirityaami, notzikaaw-
intaka ipoña nopiyakowintaka. ⁸ Inkantawitatya

inthainkimawaitaitina, impoña impinkathaitanakina
naaka. Onkantawitatya inkawiyawaitaitina, impoña
inthaamintawaitaitina. Onkantawitya noñaawaitapiintyaawo

tyaaryoori, jiiitapiintaitakina “thiyyinkari”. ⁹ Onkantawitatya
iiro itzimawita kaari ñaayitinani naaka, tzimimaitacha
yopirotinani. Nonkamimawaiwitya, iiniromaita nañi.

Jowasankitaawiitakina, tiimaita jowamaayiitana.
¹⁰ Owashiri nonkantawitatya, iikiromaitacha non-
thaamintayitya. Nonkowityaaniintawaiwitya naaka, iro

kantacha nonintaakaayitaiyaari pashinipaini. Tikaatsi
tzimimowaiwityaanani naaka, iro kantacha nonintaawo
kowapirotajaantachari.

¹¹ Corinto-jatziiti, nokantapirotatziimiro jirokapaini,
tikaatsi nimanimowaitimiri. ¹² Tikiraatarika awintaashir-
itawakaayita, iirokaitira kantashitawori, tiira naaka.

¹³ Incha paapatziyaina naaka nokimitaakimi iiroka, tikaatsi
nimanimowaitimi. (Nokantzimirowa jiroka, kimitawaitaka
iintsimi noñaanatzi.)

Akimitaawo itasorintsipankoti Pawa Kañaaniri

¹⁴ Iiro piwathatakotanaari kaari kimisantatsini.
¿Kantatsima kamiithashiriri jaapatziyaari jantawaiti
kaaripiroshiriri? ¿Kantatsima ontsinirikiti tsika

okitiiyyiinkatzi? ¹⁵ ¿Kantatsima Cristo jakakotiniri ikowiri kamaari? ¿Kantatsima kimisantzinkari intsipatyaari kaari kimisantatsini jashityaawo tsikarika oitya?*

¹⁶ ¿Kantatsima ankimitakaantiro itasorintsipankoti Pawa tsika ipinkathataitziri oiyakaawontsi? Irooma aakaiti akimisantayitai akimiyitaawo aakami tasorintsipanko tsika inampitawo Pawa Kañaaniri. Jiroka ikantaki Pawa:

Ari nonampishiritantaiyaari, notsipataari naniiyitai. Naakataki inkimitakaantai Iwawani, Iriiyitaki nashitaari Naaka.

¹⁷ Iro ikantantari iijatzi Awinkathariti:

Pintainaryaapithatairi pashinijatzi atziri, iiro pitsipaminthatari jirikaiti.

Iiro pantapiintanairo nopinkakaimiri.

Ari naapatziyaimi,

¹⁸ Pinkimitakaantaina naakami piwaapati,

Nonkimitakaantaimi naaka iirokayitakimi notomiiti, iirokayitakimi nishintoiti.

Ari ikantziri Awinkathariti, Shintsipirotsiri.

7

¹ Nitakotani, aritaki ikajyaakaakairo Pawa, ontzimatyii ankitishiritai, owajyaantairo maawoni kaaripirori, okaatzi antayitziri, okaatzi akinkishiriyitari iijatzi. Aña ontzimatyii oñaagantairo apinkathatziri Pawa, ikitishiritakai.

Ikimoshiritzi Pablo jowajyaantairo Corinto-jatzi kaaripirori

² Paapatziyaina naaka. Tii nokantzimoniintakaawaitzimi iirokaiti, tii nowaaripirotaakaantawaitzimi, tii nathaa-gawaitzimi iijatzi. ³ Tii iro nokantantawori jiroka nothaw-itakotatziimi. Aña napiitawaimiro nokantsitakimiri: “Nitakopirotaatikimi”. Irootaki nonkantapiintakimiri iinta at-sipatawakaa añiika iroñaaka, ari nonkimitsityaawori iijatzi ankaatairika ankamawitya. ⁴ Oyjiki nawintaashiriyitakimi iirokaiti. Nasagaawintakimi. Aririka nonkinkishiritakoyitimi, pithaamintakaana, kimoshiri nokanta, okantawitaka owanaa jimaamaniwaitaitakina jaka.

⁵ Tima nariitaka Macedonia-ki tii okantzi nimakoryaapaaki tima oyjiki pomirintsitzimotakinari. Tzimayitatsi ñaanaminthawaitashitakinari, irootaki kantzimoshiriwaitakinari. ⁶ Iro kantacha Pawa ikimoshiritakaapiintairi ikaatzi okantzimoniintawaiyitari, ari ikimitsitakinari naaka, jariitapaaka Tito nosaikira. ⁷ Oyjiki nothaamintashiritanaka noñaawakiri. Iro nothaamintashiripirotantanakari

* 6:15 Jiroka pashini iwairo kamaari ikantayitziiri “Belial”.

ikamantapaakina tsika pikantaiyani iirokaiiti. Ikan-tapaakina: “Jaawakina kamiitha Corinto-jatziiti, ikowaiyakini jiñiimi, owanaa okatsitzimoshiritakiri okaatzi jantzimotakimiri, antawoiti jitakoyitaimi”. Ari ikantapaakinari, iro oimoshirinkapirotakinari. ⁸ Pairani, nosankinatsitantakimirori, noñaajaantawitaka owanaa owashiritakaawaitimi okaatzi nokantayitakimiri. Ikanta notyaantatakimirowanki, nokantashiriwaitanaki: “Iirotya notyaantaajaitzinirimi”. Niyotzimaitaka iroñaaka kapichiini powashiriwaitapainta iirokaiiti. ⁹ Irootaki nokimoshiriwintantawori notyaantakimiro. Tii nokantatyi iro nokimoshiriwintzi nowashiritakaawaitakimi. Aña iro nokimoshiriwintairi powajyaantayitairo kaaripirori. Ari pikinakaakiro iirokaiiti pinimotakaantaariri Pawa poitsinampaayitairo powashiritani, tii nowaaripirowait-ajaantzimi naaka. ¹⁰ Tima aririka jowashiritakaantya Pawa, ikowatzi jowajyaantakaayitairo kaaripirori, onkantya awijakoshiritantaiyaari. Irootaki iiro okantzimoshiriwaitantai jiroka. Irooma jowashiritakaantashiwaityaarika isaawijatziiti, ari jiñaitakiro inkamashiriyiiti. ¹¹ Opoñaantari jowashiritakaawaitakimi Pawa, irootaki kinkishiritakaanaimiri kamiithapiroini, pipiyakowintaana, owatsimaanakimi, thaawashiri pikantanaka, pitakopirotana, powasankitaakiri kantakaantzirori. Ari pikinakaakirori poñaagantantakawori kitishiri pikantayitanaa. ¹² Jiroka opoñaantanakari kitziroini nosankinatantakimirori pairani, iro jiyotakaantaimiri Pawa tsika pinkantya piñaashintsiwintaiyaana naaka. Tii iro nosankinamachiitantyaawori jowasankitaantaityaariri kantakaashitakawori, tiimachiini nopiyakowintantawo jathaagawitakina.

¹³ Iro nothaamintashiritantari. Owanaa okimoshiritakaakina iijatzi nokimawaki paawakiri kamiitha Tito, powawijaakiniri okantzimoshiriwaiwitakari irirori. ¹⁴ Tima aritaki nokamantsitakari naaka Tito tsika pikantaiyani iirokaiiti, nokantakiri: “Kamiitha jinaiyatziini Corinto-jatziiti”. Tii powaañaantanawo okaatzi pantayitakiri, tima imapirostatya okaatzi nokantsitakariri Tito. Ari okimitsitakari iijatzi okaatzi nokantzimiri iiroka. ¹⁵ Jitakopirowaitaimi Tito, aririka inkinkishiritakoyitaimi tsika pikantaiyakani paawakiri kamiitha, pikimisantawakiri, pipinkathatawakiri. ¹⁶ Antawoiti nokimoshiritsitaka naaka kantatsi nawintaashiripiroiyitaimi iroñaaka.

Kiriiki impashiyiityaariri oitishiritaari

¹ Iyikiiti, nokowi piyotakotairi ikaatzi apatowintaariri Pawa jaka Macedonia-ki, inishironkayitairi. ² Okantawitaka jiñaawitakawo owanaa pomirintsitzimowaitakariri, kimoshiri ikantayani. Okantawitaka ikowityaaniintawaiwitaka, oiyiki kiriiki ipashitantayitakari. ³ Ikowakaanikiini jantayitakiro irirori jiroka, ipantayitaki okaatzi jaawiyayitziri, janaantaki ipashianta. ⁴ Ikantakina naaka: “Thami ampashiyiityaari kiriiki pashini kimisantzinkariiti, ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri”. ⁵ Jimapirowaitakiro okaatzi jantakiri anaawaitanakiro nokinkishiritakowitakariri. Iri jaakowintajaantanaka Awinkathariti, ari ikimitaakinari iijatzi naakaiti. Tima irootaki ikowakaakiriri Pawa. ⁶ Irootaki noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iminhashiritakaantimiri pantayitairo iijatzi iirokaiti. Iriitaki tsipatapaakimiri pitantanakawori pipashitantayitaka. ⁷ Iirokaiti anaantayitanaatsiri pantayitanakiro oiyiki oiyitarika. Kamiitha pikimisantayitanai, kamiitha pikinkithatakaantayitanai, kamiitha piyoyitanai, thaaminta pikantayita, antawoiti pitakotakina. Nokowi panaayitantai pimpashitantayitaiya.

⁸ Iro noshintsiwintzimi pimayitanyaaawori. Apa nonkinkithatakoyitimiri tsika ikantayitaka jaka jiminthayitaa inishironkatantzi. Onkamiithawaitimi poñaagantairo pitakopirowaitantayita. ⁹ Kamiithawaitaki pimayitairomi jantapaintziri Awinkathariti Jesucristo, inishironkapirowaitantapaintzi. Oztzimimowitari irirori maawoni, ikimitawaitakari ajyaagantzinkari, iro kantacha ikimitakotapaintari kowityaaniintaniri. Iro jimatantakawori jiroka onkantya pinintaawaitantaiyaari onkimiwaityaawomi pajyaagantaiyaami inkitiki. ¹⁰ Jiroka okaatzi nokinkishiritari naaka: Iro kamiithatatsi pothotyiro okaatzi pitanakari. Iirokaiti itayitanakawori awijanaintsiri osarintsi pikinkishiritaka pimpashitantayitya. Pimatakiro pitanakawo. ¹¹ Incha pothotyiro. Pinkimitakaantairo owakiraa pithaamintaiyanakaniranki pitantanakawori. Incha pothotyaaantyaawo okaatzi tzimimotzimiri. ¹² Tii ikowakotajaantai Pawa anaakairo ampashitantyaawo okaatzi tzimimotakairi. Apa ampashitantaiyaawo okaatzi aawiyiri. Aritaki inimotakiri Pawa. ¹³ Tii nokowakotzimi pimpashiantya inintaawaitantyaari pipashitakari, iro ompoñaantyaari pinkowityaawaiti iirokaiti okantakaantziro pipashitantaka. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, pimpashityaari okowityiimowaitari iroñaaka, aritaki impashitaimi iiroka paata aririka onkowityiimowaitimi.

Ari onkantya pimonkaatawakaantyaari. ¹⁵ Irootaki josankinatakotsitaitakari, kantatsiri:

Ikaatzi aapirotaintsiri, tii otzimagaantawaitzi.

Iriima againtsiri kapichiini, tii okowityiimowaitari.

¹⁶ Nopaasoonkitziri Pawa, tima iriitaki kantakaakawori okanta jitakotantzimiri Tito, ari ikimitaana naaka nitakotzimi. ¹⁷ Tima nokantakiri: "Tito, pimpiyanai Corinto-ki". Aña minthatsiwaitaka. Iro jiyaati iroñaaka.

¹⁸ Nontsipataimiri Tito pashini iyiki. Kamiitha kinkitharyaantzi jinatzi. Pinkatha jowayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini, ikimayitakiri ikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Irijatzi iyoshi-itakiriri jaka kimisantzinkariiti, jowakiri intsipatanatyaana paata naanakiniri kiriiki pashini kimisantzinkariiti kowityaawaitatsiri. Irootaki oñaagantironi imapirotatya jitakoyitakari, iro ompoñaantyaari ipinkathayiitairi Pawa.

²⁰ Ari onkantya iiro ikinkithatakowaitaitantana tsika nonkantya nantitaantiri kiriiki ipashitantayitiri. ²¹ Tima nokowatzi onkamiithatzimotiri atziri nantayitiri, ari onkimitzimotyaari iijatzi Pawa. ²² Notyaantiri iijatzi pashini iyiki intsipayitanatyaari. Iriitaki nokitapiintakari, jominthakitakawo jimitakotanti. Nokinkithatakotakiniri tsika pikantaiyani iirokaiti, iro jiminthapirotantanakari jimitakoyitimi, tima jawintaapirotani jowayitanakimi.

²³ Jirika Tito, notsipaminthari jinatzi, iri nokaatapiintakiri nantawaiwintakimi. Iriima pashini apiti iyiki itzimi intsipatanatyaari, jotyaantani jinatzi kimisantzinkariiti saikayitatsiri jaka, ipinkathapirotziri Cristo. ²⁴ Ontzimatyii paawakiri kamiitha aririka jariitayia janta. Iro jiyotantyaari iyikiiti kimisantatsiri jaka imapirotatya okaatzi nokinkithatakotakimi iirokaiti jaka.

9

¹ Niyotzi naaka tii okowajaantzi nosankinatakotimiri piiriikiti inkaati potyaantiniriri pashinijatzi oitishiritaari.

² Tima niyotaki ayimatapiintakimi iirokaiti pantiro. Aritaki nokinkithatakotakimi jaka Macedonia-jatziki, nokantayitakiri: "Ikowitataika Acaya-jatzi impashitantayitya chapinki awijanaintsiri osarintsi". Nokinkithatakotakimi iirokaiti nominthatakaayitanakari iijatzi iriroriiti.* ³ Iro kantzimaitacha, iro notyaantantimiriri iyikiiti onkantya inkamantantimiriri, iri itapaatyaawoni joyiiytiri kiriiki. Tima tii nokowi aminaashiwaitya okaatzi nokinkithatakotakimiri iirokaiti jaka. ⁴ Tima nokowatzi kapichiini nariitanakimi

* 9:2 Jiiitayitzi jaka "Acaya", iro kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

nawijanakirika janta. Kimitaka ari joyaatanakina tsika inkaati Macedonia-jatzi. Aririka noñaapaakiro tikiraamintha poyiyitzi kiriiki, owanaa nonkaaniwintawaitya, tima aritaki nokinkithatakotsitakimi jaka. Ari pinkimitsitayaaari iijatzi iirokaiti pinkaaniwintawaitya. ⁵ Irootaki notyaantsitantimiriri jirika iyikiiti, iri itapaatyaaawoni jariityaami janta tikiraamintha niyaatiita naaka. Iriiyitaki oyiitakotapaakimirini kiriiki ikaatzi pikajyaakaantakiri iirokaiti. Witsika pinkantakiri maawoni kiriiki aririka nariitapaatyaa. Ari onkanyaa iiro noshintsiwintantapaakimi pantayitiro.

⁶ Apa pinkinkishiritiro jiroka:

Ikaatzi pankitatsiri kapichiini, iipichokiini joyiitzi.

Iriima ikaatzi pankipirotaintsiri, oiyiki joyiiti.

⁷ maawoni iirokaiti ontzimatyii pimpashitantaiya okaatzi pikowiri. Iiro pishintsiwintantawaitzi impashitantaiyya oiyiki tiirika ikowaitzi, ari onkanyaa iiro okatsitzimoshiriwaitantari ipashitantaka. Tima atziri kimoshiriwintapirowaitzirori okaatzi ipashitantari, iriyyitaki jitakotari Pawa. ⁸ Iri Pawa ojiñaapirotaimironi okaatzi kowityiimowaitzimiri. Aritaki ontzimagaaantaki onkaati pimpashitantawaitaiyyaari kamiithapiroini iiroka. ⁹ Okimiwaitakawo okaatzi kinkithatakotachari Osankinarintsipiroriki, kantatsiri:

Okaatzi tzimimotziriri Pawa, irootaki jantitainiriri ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri.

Tima tampatzikashiri jinatzii irirori, ari inkantaitatyaani.

¹⁰ Iri Pawa kithokitakaironi okaatzi pankiyitachari, irijatzi jyookakairori, ari okanta joyiipayiiitantawori okaatzi jowayiiitari. Ari inkimitaimiri iijatzi iirokaiti impayitaimiro kowityiimotzimiri, ari onkanyaa ontzimimotantaimiri pimpashitaiyyaariri pashinipaini, tampatzikashiri pinkanyaa. ¹¹ Irootaki impapirotantimiriri Pawa onkanyaa pimpashitantapiiintantayaaari. Ari onkanyaa impaasoonkitantayaaari Pawa, ikaatzi aayitzirori apashitantayitari. ¹² Ari okantari, okaatzi pipashitantayitari tii apa pinishironkatiri kowityaawaitatsiri, aña iro ompoñaantayaaari impaasoonkipiroyitairi Pawa. ¹³ Aririka jiñaayitakiro okaatzi pipashiyitakariri, ari pikimitsitayitakariri iijatzi pashinipaini, owanaa impinkathatanakiri Pawa. Tima jiñaayitiro tii apa piñaawaitashiyita, pikantzi: “Nokimisantairi Cristo okinkithatakotziriri Kamiithari Ñaantsi”. Aña jiñaayitiro iijatzi pantayitziro oñaagantzirori imapiro pikimisantayitanai. ¹⁴ Iro ompoñaantanatayaaari jitakopirowaitanaimi, jamanaanaatakowintaimi, okantakaawo jinishironkataimi Pawa.

¹⁵ Ari ankimitsitanaiyaari iijatzi aakaiti ampaasoonkitanairi Pawa, tima inishironkatakai aaka, iro mapirotataitziro okamiithatzi, iiro okantzi othotyiro ankinkithatakotiro.

10

Ikinkithatakotziro Pablo okaatzi jantayitzi

¹ Naakataki Pablo, tzimatsi nokowakotzimiri. Tsinampashiri nonkantya iiro nowatsimaawaitzimi, nonkimitakotyaari Cristo. Tima niyotzi tzimatsi ikantakoyiitakina: “Jirika Pablo tsinampashiriri jinatzi isaikimotapiintai, irooma isaiki intaina katsima ikanta”. ² Nokowakotzimi, iiro piyaatakaairo powatsimaawaitina. Ari onkantya iiro niyakawaitantapaakimi aririka nariitapaakimi. Tima niyotaki ari nonkantayitapaakiri ikaatzi saikimoyitakimiri janta kantayitaintsiri: “Tikaatsi jiitya Pablo, ari ikimiyitari pashini atziriiti tii otzimimotziri ishintsinka”. ³ Imapirowitatya ari nokimitari pashini atziriiti, tima jirika iita nomaamanitziri, tii ikimitari nomaamanitziri atziri. ⁴ Tima aririka nomaamanitanti naaka, tii noirikayitziro omanamintotsi okaatzi jomanatantapiintari atziriiti, aña itasorinka Pawa nomaamanitanta naaka. Ari okanta noitsinampaayitantariri ikaatzi ishintsitakaawitakari noisaniintani. ⁵ Ari okanta nokitsirinkantaariri naakaiti maamaniwaitaniri, nokitsirinkayitairi asagaawintawaitaniri otzikatzikatantatsiri kaari jiyotakoyiitantari Pawa. Nokimitakaantaawo noirikaatyiiromi nokinkishiriwaiyitari, noshintsiwintaatyaami nonkimisantairi Cristo. ⁶ Aririka nonkimakowintaimi pipiyashitaari iirokaiti pikimisantapirotairi iijatzi, aripaiti niwitsitya nowasankitairi inkaati piyathayitachari.

⁷ Paamaiya jowapiyimowaitzimikari. Tima tzi mayitatsi pikaataiyini kantayitatsiri: “Jashitana naaka Cristo”. ¿Ikinkishiritama tii jashitsitana iijatzi naaka? Iroorika ikinkishiriyitakari, ikinakaashitakawo, tima naaka jashirotataika Cristo. ⁸ Aamaashitya ari pinkantayitanaki iirokaiti: “Jitanakawo iroñaaka Pablo jasagaawintawaitawo okaatzi ikinkithatakoyitzi”. Tii nokaaniwintakotawo okaatzi inkantayitiri, tima iriitaki Awinkathariti owakinari niyotaantayitai, tii jowana nowaaripirotantawaiti. ⁹ Irootaki kaari nokowanta onkimitzimotimi okaatzi nosankinatakimiri, nokowatzi nomintaawawaitimi. ¹⁰ Aamashitya tzi mayitatsi kantayitatsiri: “Tima jotyaaantapiintairo Pablo josankinari, owanaa ishintsithatapiintakai, ikinkithatakotapiintairo pomirintsitzimotairi antayitiro. Iro kantacha isaikimoyitai jaka, kimiwaitaka tii ishintsinitzi. Ikanta ikinkithayitaki manintaari jinaki”. ¹¹ Jiroka

nakayitiri ikaatzi kantayitatsiri, nokantziri: “Tsika nokanta nosankinayitakimi, ari nokantsitakari iijatzi nosaikimoy-itakimi”.¹² Tii notsipatari naaka pikaatziri pisaikaiyini, asagaawintawaitachari. Tii jiyotajaitzi iriroriiti. Tzimatsi tsika ikaatzi monkatziyawakaapiintachari, jiñaajaantaki janaawakaantayitawo okaatzi kamiithatzimowaitashitariri iriroriiti.¹³ Irooma naaka tii nasagaawintashiwaitawo nimonkatziyiro kamiithatzimowaitashitanari naaka, apa nokinkithatakotairo nimonkaatakiro ikantakinari Pawa nantiniri. Jiroka ikowakiri nantainiri, ontzimatyii niwiyairo nantawaitiniri janta tsika pisaikaiyini iirokaiiti.¹⁴ Irootaki noñaashintsitakowintantzimiri iirokaiiti, tii nanaakairo okaatzi ikantakinari Pawa. Tima naakataki itakawori nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo.¹⁵ Irootaki kaari nokimitantari ikaatzi asagaawintashiwaitawori jimonkatziyani, aña tzimataawitacha pashini itzimi itataitanakawori imonkaatakiro. Iro kantacha, iikirorika pantapashiriwaitanakityi, iiro nopomirintsiwaitanaimi iirokaiiti,¹⁶ kantatsi niyaayiti pashiniki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kamiithari Ñaantsi. Iro nimatiri, iiro nokinanaki tsikarika jitayitakawo ikinkithatakaantzi pashini atziri, nasagaawintawaitawokari jimonkaatakaani pashini.¹⁷ Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apanirowni. Iro kamiithapirotatsiri asagaawintaiyaawo jantayitziri Awinkathariti.¹⁸ Tima tikaatsi aimachiitya asagaawintawaitya apanirowni anthaamintawaitya. Iro kowapirotachari inthaamintapirowintai Awinkathariti.

11

¹ Nokowi iikiro pamawitatyiiro okaatzi nosankinatakimiri jaka, onkantawitatyia onkimitzimotimi jantziri masontzi. Nokowi iikiro piyaatatyi piñaanayitiro.² Owanaa naamaakotakimi iirokaiiti, iri Pawa kantakaakinawori. Tima naakataki itakawori nokinkithatakaakimi okanta jashiyitantaimiri Cristo. Nokimitakaantawaitaimi iirokatakimi nishinto, tzimatsimi nokajyaakaakimiri pintsipatyaari, aamaakoni nowapiintanaimi iiro pikaaripirowaitanta irojatzi paawakaantapirotatyaari. Iri oiyakaawintachari Cristo, itzimi kimitakariri iriimi paayitairimi paata.³ Tima nothaawakaatziimi intzimi iitya amatawitimini, inkimitakotapaatyaari maanki amatawitarori pairani Eva. Aritaki joitzipinatakimi, jowajyaantakaimiro pawintagaari Cristo, pikinatanaari.⁴ Kimitaka iirokaiiti, tii pijyinkaashitawo pakayitiri pashini kinkithatakotimirini Jesús, ari pakakiri onkantawitatyia

jinashitapaatyaawo okaatzi nokinkithatakotakimiri naaka Jesús, okaatzi nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, okaatzi nokinkithatakotakimiri Tasorintsinkantsi. ⁵ ¿Pikinkishiritama iirokaiti janaakoyitana naaka jotyaaantapiroritani jirikaiti? ⁶ Aamaashitya tii nokinkithatzi kamiithaini naaka, iro kantacha iyotani nokanta. Irootaki piñaakoyitapiintakinari. ⁷ ¿Nokinakaashitakawoma tii nokowakoyitzimi kiriiki, nokinkithatakaayitakimiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa? Aña tsinampashiri nokantaka nantawaiwintakimi niyotaantayitakimiro, tii nokowakowaitzimi. Arira okanta ikimitakaantaitzimiri ñaapirori pinayitzi. ⁸ Okanta nokinkithatakaapaakimi pairani, iri pashinijatzi kimisantzinkariiti payitakinari kiriiki nañaantari. Okimiwaitakawo nonkoshitatyirimi iriroriiti okanta nantawaiwintantakimiri iirokaiti. ⁹ Iinirotatsi nosaikimotakimi pairani, owanaa nokowityaaniintawaitaki. Tiimaita noñi pimpina oitya nañaantyaari. Ikamintha jariitayakani iyikiiti Macedonia-jatzi, iri payitapaakinari. Ari okantakari kaari noñaantawo pimpayitina kiriiki iirokaiti. Ari nonkantapiintatyiro iiro nokamitzimi. ¹⁰ Antawoiti nokimoshiriwintakiro tii nokowakoyitzimi, ari nonkantapiintanakityiro maawoni nampitsiitiki okaatzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo tyaaryoo nokantaki. ¹¹ ¿Piñaajaantzima iirokaiti iro nokantantawori jiroka tii nitakotzimi? Jiyotzi Pawa nitakotzimi.

¹² Iikiro niyaatakaatyiro onkantya jirikaiti kinkithatakaaniri pasagaawintawaitakari iirokaitiki, iiro ikantanta: “Ari nokimitakari Pablo”. ¹³ Jirikaiti kinkithatakaaniri kaari Otyaantapirori, amatawitaniri jinayatzi, apaniroini ikimitakaantashiwaitaka iriirikami jotyaaantapirotani Cristo. ¹⁴ Tikaatsi oitya jomapokakaantairori jiroka. Tima jimatsitawo iijatzi Satanás jojakotari ishipakiryi maninkari onkantya jamatawitantatyaari. ¹⁵ Iro iiro jomapokantawaitai ikaatzi antawaiyitziniriri Satanás, irojatzii jimatsitari irirori. Inkimitakaantawaitya jantawaitatzi onkantya inkamiithashiritakaantaiyaariri atziriiti. Arimaitaka jowasankitaawintaitairi okaatzi jantayitziri.

Ikimaatsiwaitaka Pablo Jotyaaantapiroritzi

¹⁶ Incha napiitawakiro nonkantimi, onkamintha iiro nokimitzimotzimiri masontzi. Irooma nokim- itzimotakimiri, pishinitawakina nasagaawintawatya kapichiini. ¹⁷ Okaatzi noñaawaitziri iroñaaka, tii okimitajaantawo jiñaawaitirimi Awinkathariti. Aña nokimitakotatyaari masontzi jasagaawintashiwaita.

18 Ari ikantapiintakari pashini atziriiti, ari nonkantyaari naaka iijatzi. 19 Pikimitakaantawaitaka iirokaiti yotaniri pinayitzi, ¿iitama pikowantawaitari pinkimisantayitairi masontzi? 20 Irootajaantaki pantayitakiri iirokaiti, pikimisantapiintakiri ikaatzi kimitakaantawaitakamiri jompiratani, aapithawaiyitzimirori tzimimotzimiri, athaagawaiyitakimiri, asagaawintawaitachari, pajapoowaiyitzimiri iijatzi. 21 ¿Piñaajaantzima tii naawiyawaitanitzii naaka nimatantyaawori kimitakawori? ¿Kantatsima nonkaaniwintakotyaawo tii nimatataitziro? Iiro. Arimaitaka nantataiki kimitawori okaatzi jantawitaiyakarini iriroriiti, nasagaawintawaitya, onkantawitayta nonkimiwityaari masontzi.

22 Iroorika jasagaawintawaitaka jiñaawaitziro noñaani Heber-paantiri, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka iyyininkamirinkaititari Israel-ni, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka icharinimirinkaititari Abraham-ni, iijatzi naaka. 23 Iroorika jasagaawintawaitaka jantawaiyitainiri Cristo, iijatzi naaka. (Imapirotaajaitatya nokimitakari naaka jiñaawaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaawintawo nanaakowaitairi jirikaiti nantawaitzi, nanaakowaitairi iijatzi noñaapiintakiro jomontyaawaitaitakina, ipajawaitaitakina, jowamaimawaitaitakina. 24 Noñaakiro okaatzi 5 japiitapiintakina ipajawaitana nojyininkapaini janta japatotapiintaita.* 25 Mawajatzi okaatzi jompojawaitaitakina. Apawojatzi ipichiitakina. Mawajatzi nopitaminkakowaitaka. Tsiniripaiti nosaikakowaitaki niyantyaaniki inkaari, ari nokitiiyyitakotakiri. 26 Ojyiki nariitantayitaka. Nokinayitaki okowiinkayitzi jiña. Nokinimoyitakiri ipiyota koshintziiti. Ikowayitaki nojyininkapaini jowaaripirowaitinami, iijatzi ikimitakari kaari nojyininkata. Nokowiinkatakowaitaki nampitsiitiki iijatzi otzishimashiki. Nokowiinkatakotaki inkaariki. Owanaa nopomirintsiwaitakari iitashiwaitachari “iyiki”, kaarimaita. 27 Ojyiki nantawaitaki, ayimawaiwitakina nomakoni. Ayimawaitakina nowochokini, notajyi, nomiri,

* 11:24 Okinkithatakota josankinariki Moisés-ni, kantatsi jowasankitagaiti atziri aririka jowaaripirotakiri pashini. Ontzimatyii jaayitiri tsika japatotapiintayitaa, onkantya impajawaitantayiytaariri. Iirorika okaaripirotzii okaatzi ikinakaashiwaitakari, iiro ipajapiroitzi. Irooma imapirorika okaaripirotaki okaatzi ikinakaashitakari, ontzimatyii jowasankitaapiroitiri. Iro kantacha tii oshinintaantsitzi janaakaayitiro onkaati 40 impajawaitaitiri. Irootaki jamitaiyarini pairani impajataiti onkaati 39 itzimirika kaaripirowaitantsiri, ari onkantya iiro ipiyathatantawo Ikantakaantaitani, aririka janaakaakiro onkaatimi 40. Irootaki jiiyitairi jirikaiti “Kowityaapaaka apaani imonkaantantyaari 40”. Okaatzi kinkithatakotainchari jaka, ari ikantaitakiri Pablo, ipajawaitaitakiri irirori.

noyatsinkari. Tajaaniinta nokantapiintaka. Nomaawaitaki tsikarikapaini. ²⁸ Tzimatsi ojjiki awijjimoyitakinari. Iro kantzimopirotakinari isaikayitai kamiitha ikaatzi kimisantayitaatsiri tsikarikapaini. ²⁹ Tzimatsirika mantsiyataintsini, nokimitakaantawo naakami mantsiyatatsini. Tzimatsirika inkaaripirotagaitakiri, owanaa nompiyakowintawaityaari.† ³⁰ Ari okantakari nasagaawintawaita naaka, nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawainitanta. ³¹ Itzimi yotatsiri tii namatawitantzi, iriitaki Pawa, Ashitariri Awinkathariti Jesucristo. ¡Thaaminta jowapiintayiiitairi! ³² Tima pairani nosaikantapaintari Damasco-ki, ikimpoyaawintakaantakiro ijiwatakaani Aretas maawoni nampitsi, iiro noshitowanta, ari onkantya jaakaantantyaanarimi. ³³ Iro kantacha jotitakina kantziriki nokaataiyirini, jowayii kotakina jantakironta nampitsiki, ari okanta noshiyantaari.

12

Kimiwaitakawori owathaantimi kitochii

¹ Tii okantzi nasagaawintawaitya. Iro kantacha iikiro nonkinkithatakotatyiiro noñaawiyatakari, okaatzi joñaagakinari Awinkathariti. ² Niyotakotziri jirika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotaki 14 osarintsi jirika shirampari jaayiiitairi inkitiki, jiyaapirotatzi ojinokitajaantzi inkiti. Kimitaka jiyaashirinkatatyiimi, tii niyopirotzimaita. Tiirika, jiyaatatzi koñaawoini iwathaki, tii niyopirotziro.* ³ Iri Pawa yotatsiri jiyaashirinkatatziiirika, jiyaatatziirika koñaawoini iwathaki. Incha nitapanaatyaawo nonkinkithatakotiri jirika shirampari. ⁴ Jaayiiitairi janta ikimoshiriitapai. Ari ikimayitairo tsikarika oiyitari kaari kantaajaitatsini inkinkithatakoyiitiro. ⁵ Ariwitaka jasagaawintyaawomi jirika shirampari okaatzi jiñaakiri. Iro kantacha iiro nasagaawintawaita. Apa nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaitanta. ⁶ Arimi nasagaawintyaawomi okaatzi noñaayitakiri, iiro mi nomasontzishiriwaitzimi. Aña aritakimi noñaawaiyitakiromi tyaaryoori. Iro kantacha tii nokowi jasagaawintashiwaitapiintaitina. Apa impinkathawintaitinawo okaatzi nantayitakiri, okaatzi ikimakoyiitakinari.

† **11:29** Okantzi jaka “mantsiyataintsini”, kimitaka tzimatsi kinkishiritakotawori iri ikantakoyiitzi shipitashiriwaitatsiri jawintaari Cristo. * **12:2** Kantakotachari jaka “ojinokitajaantzi inkiti”, irojatzii ikantaitsitari “mawatanaintsiri inkiti”. Ari ikantayitapiintziri Judá-mirinkaiti ikinkithatakotziro. Ikantaiyini: “Itanakawori inkiti, ari osaikayitziri minkori. Apititanaintsiri inkiti, ari isaikayitziri kashiri, ooryaa, impokiropaini, maawoni. Irooma mawatanaintsiri ojinokitajaantzi inkiti, ari inampitawori Pawa”.

⁷ Okaatzi noñaawiyatakari owaniinka okantaka, jiyotaki Pawa aritakimi nasagaawintawaitatyaami. Irootaki ishinitantakinawori nonkimaatsiwaitya onkantya iiro nasagaawintantawaita. Okaatzi nokimaatsiwaitapiintaka okimiwaitakawo owathaawaitatyiinami kitochii. Iriitaki kamaari kantakaawori okanta ikimaatsitakaantawaitakinari. ⁸ Mawajatzi nokowakotakiri Awinkathariti jookakaawintaina ikimaatsitakaapiintaitana. ⁹ Ikantakina irirori: “Tima aritaki nonishironkawaitakimi, tikaatsi kowityiimowaitimini. Aña kantataitatsi noñaagantapirotairo noshintsinka atziriki kaari aawiyawaitatsini”. Ikanta nokimawakiro, kimoshiri nokantanaka, nashiminthatanakawo nokinkithatakoyitairo tii naawiyawainitzi, tima ari onkantya aawiyakaawaitantainari ishintsinka Cristo. ¹⁰ Irootaki nokimoshiritantakari naaka okantawitaka tii naawiyawainiwitya, ikawiyawaitaitana, nokimaatsiwaitaka, jowatsinawaitaitana, opomirintsitzimowaitakina, ojiyiki noñaayitakiri nantawaitziniri Cristo. Niyopaititairo tii naawiyawainitzi apaniroini, ari noñaataitziro jimatakaatyaanawo naawiyawainishiritai.

¹¹ Kimitaka masontzi ninatyi noñiuro nasagaawintawaitaka. Iiroka kantakaawori nimatantakawori. Iro kamiithawitacha pikinkithatakoyitainami kamiithaini. Okantawitaka tii noñaapirota naaka, tii janaakotzimaitana jirikaiti iitashiwaitachari “Ñaapirori Otyaantapirori”. ¹² Tima no-saikimowaitakimi pairani iirokaiti, noñaagakimiro imapiro naaka Notyaantapiroritzii. Owanaa namatsinkawintakimi. Owanaa notasonkawintantaki, tii piñaapiintaiyironi, irootaki piyokitziwintantakinari. ¹³ ¿Litama pikinkishiriwaitantari nomanintawaitatziimi? ¿Tiima naapatziyimi nokimitairi pashini kimisantzinkariiti? ¿Irooma kantakaantawori tii noñi oitya pimpashityaanari? Tzimatsirika nokinakaashitakari, pimpiyakotinawo.

Ikinkithatakotziro Pablo mawatanaintsiri jariitanta

¹⁴ Nokinkishiritaka napiitairo niyaatashitimi, iro mawatanaintsiri nariitimi. Iiro nayiri inkaati pimpinatini. Kaari piiriikiti nonkowi nashityaari, aña iirokatakaiki nokowapirotaki nashitimi. ¿Kamiithatatsima apaani iinchaaniki impinakowintiro ikowityiiri iwaapati? Tii, aña iri iwaapati pinakowintirini juintsiti. ¹⁵ Irootaki nimatiri naaka, onkimiwaitaiyaawo naakami piwaapatitari. Aritaki nimatakiro noshinitakowintaimi onkantya pawijakoshiritantaiyaari. Antawoiti nitakotakimi. ¿Litama kaari pitakotantana naaka? ¹⁶ Kimitaka tzimayitatsi iirokaiti kantatsiri: “Pablo tii ikowakoyitai aakaiti, owanaa jiyotzi,

ari ikinakairo jamatawiwaitakai”.¹⁷ ¿Piñaajaantakima jamatawiwaitakimi iijatzi ikaatzi notyaantayitakimiri?¹⁸ Notyaantakimiri Tito, iijatzi pashini iyiki. ¿Jamatawiwaitakimima Tito? ¿Tiima nojyashiritawakaiyani maawoni naaka, naapatziyayitaimi iirokaiti?¹⁹ ¿Piñaajaantakima iirokaiti iro nokantakantawaitantakari nokowashita notzikaawintya? Tii ari onkantya, nitakotaniiti. Aña iri Cristo ñaawaitakaakinari, onkantya niwitsikashiritakaantimiri. Iri Pawa yotatsi.²⁰ Okantzimowaitakina naaka añaiyironi ankantaniintawakaawaitya aririka nariitapaatyaaami. Onkantzimowaitina iijatzi noñaapaakimi pintzimawintawakaawaitya, pinkisawakaawaitya, pinkisaniintawakaawaitya, iiro paapatziyawakaawaitya, pinkijyimatawakaawaitya, pinkantakaapirowaitya, pimaamanitawakaawaitya.²¹ Onkantzimowaitina nonkaaniwintawaitimi Pawaki. Aamaashitya ari nonkantaniintakowaitapaakimi pantayitakirorika kaaripirori, tii powajyaantziro pantayitziro kamaawoyitatsiri, pimayimpiriwaitzi, piñaathatantashiwaitapiintaka iijatzi.

13

¹ Irootaki mawatatsiri nariitimi. Ari naminakota-paakimiro, ikantajaantaitakiri:

Apaani iyakawintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaayitiri.

² Ari nonkantapaakiri nowasankitairi ikaatzi antzitakawori kaaripirori janta pisaikinta, ari nonkimitsitapaatyaaari iijatzi pashinipaini antayitanairori iroñaaka. Tima aritaki nokamantsitakimiro napiitantakawori pairani nariitziimi. Irojatzii nosankinatzimiri iroñaaka.³ Aamashitya pikantaiyatziini iirokaiti: “Kaari Cristo otyaantirini Pablo inkinkithatakaanti, kimitaka Pablo kaari mapirotzirori”. Paamaakowintya, jirika Cristo, kaari atziri saikimotantamachiitapaintsini, aña otzimimopirotaitziri ishintsinka irirori, kantatsi joñaakaayitaimiro tsikarika oiyitarika.⁴ Ari okantawitaka, kimiwaiwitaka tii jaawiyawaitanitzii jirika ipaikakoyiitantakariri. Iro kantzimaitacha jañaakagairi ishintsinka Pawa. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka, tii naawiyawaitanitzii, iro kantacha irijatzi Pawa shintsitakagaanari, kantatsi noñaagayitaimiro tsikarika oiyitari.

⁵ Iiro pikinkishiritakowaitashitana tii nimapirowainitzii naaka, aña pinkinkishiritakotawatya. ¿Mapirowaitanirima pikantaka iiroka pikimisantai? ¿Tiima piyotaiyini inampishiritantaimi Cristo? Aritaki okantari, tiirika,

aamaashitya tii pimapirowainitzi iiroka. ⁶ Niyopirotataitzi, aririka piñaawakina janta, iiro pikantawakina: “Kaari mapirowaitaniri jirika”. ⁷ Nokowakotziri Pawa, ari onkantya iiro noñaakotantapaakimiro pikinakaashitani. Tii iro nokantantzimiro jiroka nonkowashiwaitapaaty nonkimitakotapaatyari mapirowaitaniri. Aña nokowapirotataitzi pantayitairo okaatzi tampatzikatatsiri. Irootaki nokowakiri, onkantawitya otzikaawakinami, iiro noñaagantzimiro noshintsinka nowasankitaapaakimi, iro niyotakaantapirotimiri naakataki mapirowaitaniri. ⁸ Tii nokowiro naaka noñaagantashiwaityaawo noshintsinka, iro owatsipiro aririka nonkowimi namatawantimi. Apa nokowi noñaagantataitiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori tyaaryori. ⁹ Aritaki nonthaamintatya aririka noñaakimi paawiyawaishiritanai, onkantawitatya iikiro inkimitakaantaitatyiinami naaka kaari aawiyawaitaniri. Iro namanamanaatakopiintakari, onkantya piñaantyaawori iirokaiti pothotyiro paawiyashiripirotaniti. ¹⁰ Irootaki notyaantantzimiro osankinarintsi, tiira nosaikimoyitazziimi iirokaiti janta, ari onkantya iiro nowatsimaawaitantapaakimi paata. Tima iri Awinkathariti owakinari onkantya niwitsikashiritakaantantyaari, tii jowana nowaaripiroshiriwaitanti.

Iwiyaantawori withataantsi

¹¹ Iyikiiti, jiroka iwiyaantawori nonkantimiri: Pinkimoshiritaiyini. Pothotyaayitairo paawiyashiriwaiyitai. Pinthaamintashiriyitai. Paapatziyawakaiyitaiya. Kamiitha pisaikayitai. ¡Iri Pawa nampishiriyitimini, itakotantaniri jinatzi, iri saikakaantatsiri kamiitha! ¹² Itako pinkantya piwithatawakaanaiya janta. ¹³ Jiwithatsizimi iijatzi oitishiritaari nampitawori jaka. ¹⁴ ¡Onkamintha inishironkawaitaimi Awinkathariti Jesucristo! ¡Onkamintha jítakowaiyitaimi Pawa! ¡Onkamintha inkantakaiyaawo Tasorintsinkantsi paapatziyawakaantaiyaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI GALACIA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Otyaantapirori ninatzi naaka. Kaari atziri otyaantinani, aña Jesucristo otyaantakinari itsipatakari Ashitairi Pawa owiriintairiri pairani ikamawitaka. ² Ari nokaatziri maa-woni iyikiiti kimisantanaatsiri jaka nosankinatzi miro jiroka. Irokaiti notyaantzini pikaatzi pikimisantai janta Galacia-ki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima iro ikowakiri Ashitairi Pawa ishinitakow-intai Cristo, ikamawintayitakai akaaripiroshiriyiwitaka, ari onkantya iiro akimitakotantaari ikaatzi kaaripirowaitatsiri, okimiwaitakawomi jookaakowintaimi. ⁵ Onkamintha impinkathatapiintayitairi Pawa. Ari onkantaitatyaani.

Tikaatsi pashini Kamiithari Ñaantsi owawisaakoshiritantatsini

⁶ Pomapokantakinawo powajyaantanakiro pikimisantawitanakari Pawa. Tima iriitaki iyoshiiwitaimiri, antawoiti jitakoyitzimi irootaki jotyaantantakimiriri Cristo. ¿Iitama pikimisantashitantakawori pashini kaari kimityaawoni Kamiithari Ñaantsi? ⁷ Tima tyaaryoo nonkanti naaka, tikaatsi pashini ñaantsi owawisaakoshiritantatsini. Kimitaka tzimatsi owajyaantakaakimirori, ikowatzi joitzipinashiritimi, irootaki jowashiñaantayitakawori tsika okanta ikinkithatakoyiitzi Cristo. ⁸ Aririkami nowashiñaayitakimiromi naaka okaatzi nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitinaata. Ari okimitari iijatzi, aririkami impokaajaitimi maninkariiti poñaachani inkitiki, inkinkithatakotapaakiro pashini ñaantsi kaari kimityaawoni nokamantsitakamiri pairani, jowasankitaitiriita irirori. ⁹ Aritaki nokantsitakimi pairani, irootaki napiitimiri iroñaaka nonkanti: Tzimatsirika owashiñaakironi nokinkithatakotapaakiriri Cristo kitziroini, jowasankitaawiitiriita.

¹⁰ ¿Irooma naminaminatzi kamiithatzi motirini atziriiti? Aña tii, naminaminatatzi iro kamiithatzi moyitzi riri Pawa. Iroorikami naminaminatimi kamiithatzi moyitirini atziriiti, tii jompiratani ninatzi Jesucristo.

Jantawairi Pablo

¹¹ Pinkimi iyikiiti, okaatzi nokamantakimiri Kamiithari Ñaantsi, kaari atziri yotakainawori. ¹² Aña iri Jesucristo yotaakinawori maawoni, tima kaari atziri ashityaawoni. ¹³ Pikimakotaiyakinani tsika nokantawita pairani iinta nimonkaayiwitawo jamiyitari nojyininkapaini Judá-mirinka. Pikimakotaiyakinani iijatzi owanaa nokisaniintayiwitakari kimisantayitanairiri Pawa, nowasankitaakaantawitaka ojjiki, nokowawita nowajyaantakairimi ikimisantayitanai. ¹⁴ Tima nimapirowitanakityaawo naaka nimonkaayiwitawo jamiyitari pairani nojyininkapaini, tikaatsi notsipawitakari anaakotinani nokantawitaka. ¹⁵ Iro kantzimaitacha pairani tikiraamintha notzimaajaitziita naaka, jiyoshiitsitakina Pawa. Antawoiti jitakotsitakina irootaki jowawisaakoshiritantaanari. ¹⁶ Joñaagaanari Itomi, niyotakotairi. Ikowaki nokinkithatakotainiri kaari Judá-mirinkatatsini tsika okantakota jawisakoshiritantaitari. Tikaatsi atziri nosampitanaki nonkantiri: ¿litama nantiri? ¹⁷ Tii noshiyashitapaintari noñiiri itayitakawori jotyaaantapiroritz janta Jerusalén-ki. Aña apatziro nowanakiro niyaatanaki Arabia-ki, ipoña nopiyapaaka irojatzi Damasco-ki.

¹⁸ Okanta awisaki pairani mawa osarintsi, ari niyaatashitakiri Pedro noñiiri isaiki irirori Jerusalén-ki, apa nosaikimowaitapaintziri okaatzi 15 kitiiyyiri. ¹⁹ Iro kantacha tii noñaapaaki pashini Otyaantapirori, apa noñaapaakiri Jacobo iririntzi Awinkathariti.* ²⁰ Imapirotatya okaatzi nosankinatzimiri, tii namatawitzimi, jiyotzi irirori Pawa. ²¹ Ipoña niyaataki nampitsiki Siria iijatzi janta Cilicia-ki. ²² Tikira jiñaayitanaata Judea-jatzi ikaatzi kimisantayitanairiri Cristo, ²³ apa ikimakoitashitakina ikantaitzi: “Jirika maamanitairi pairani ikisaniintai, kowawitachari japirotai, ikinkithatakotairo irirori tsika ikantaita ikimisantaitzi”. ²⁴ Irootaki ipinkathayitantaariri irirori Pawa ikimakoyitakina.

2

¹ Okanta awisaki pairani 14 osarintsi, ari niyaatairi iijatzi Jerusalén notsipatanakari Bernabé ipoña Tito. ² Iro niyaatantakari tima Pawa oiminthashiryaakinari. Okanta nariitaka pairani janta, napatotapaakiri jiyayitziiriri kimisantzinkari, nokamantapaakiri okaatzi nokinkithatakaayitairi kaari nojyininkata Kamiithari Ñaantsi. Iro napatotantapaakariri onkantya iiro aminaashiwaitanta okaatzi nantayitakiri. ³ Tii noñiiro ishintsiwintaitawakiri notsipatakari Tito jimatairo

* 1:19 Jacobo, irijatzi ikantaitziri iijatzi Santiago.

intomishitaanitya, okantawita Grecia-paantiri jinatzi irirori, kaari nojyininka. ⁴ Tima ari josatikashiwaitakari kajyaawaitachari inkimisantimi, iriyyitaki kowawitachari intomishitaanitakaantya. Tii inimoyitziri irirori isaikashiwaitaiya kimisantayitatsiri, onkimiwaityaawomi rookakaawintaatyirimi Jesucristo. Iro ikowapirotaiyini inkimitakotyaari ikanta ompirataari. ⁵ Iro kantacha tii noshinitakaantziro inkimitakotyaari, iro nokowapirotaki jiyotakotiro Kamiithari Ñaantsi awisakoshiritantaiyaari. ⁶ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri jiwari ipinkathayitziri kimisantanaatsiri, inimotanakiri, tikaatsi pashini ñaantsi inkantanakiri. (Kimitaka nokinashiniintaka nokantaki “jiwari ipinkathataitziri”, aña tikaatsi atziri jimaakiti Pawa.) ⁷ Iro kaari otzimanta inkantawakinari, tima jiyotanaki imapirotatya jotyaantakina Pawa nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari totamishitaanitachani. Ikimitaakiri Pedro jotyaantakiri irirori inkinkithatakaayitairi nokaatzi notomishitaaniyita. ⁸ Tima iriitaki Pawa otyaantakiriri Pedro inkinkithatakaayitairi totamishitaaniriiti. Irijatzi otyaantakinari naaka nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. ⁹ Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, itayitakawori ijiwatziri kimisantzinkari, jiyotanaki iri Pawa itakotaanari, iri shinitakinawori nantayitakiri. Aripaiti jaawakina kamiitha, ari ikimitaawakiri iijatzi Bernabé, ari onkantya niyaatakaantyaawori nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. Ari inkimitanatyaaari irirori inkinkithatakaayitairi ikaatzi totamishitaanitachari.* ¹⁰ Ipoña ikantanakina: “Aririka piyaayitaki tsikarika, ontzimatyii pitakoyitaiyaari ashironkainkariiti”. Aritaki nimatsitakawo nitakoyitakari, irootaki nantapiintakiri.

Ikisathaitziri Pedro Antioquía-ki

¹¹ Ikanta jiyaataki pairani Pedro Antioquía-ki, tzimatsi ikinakaashitakari irirori, ari noshintsithatakiri. ¹² Tima owakiraa jiyaataki pairani Antioquía-ki, jimawitapaakawo kamiithari, jatyoootapaakiri kaari iyyininkata. Iro kantacha jariitaiyakani pairani jotyaantani Jacobo, ari otzimanakiri ikinakaashitani Pedro, jowajyaantanakiro jatyoowitari kaari iyyininkata. Antawoiti ithaawantakari ariiyitapainchari amiyitawori itomishitaanita. ¹³ Jimatsitanakawo pashini Judá-mirinkaiti kimisantawitainchari, ari ikimitsitanakari iijatzi Bernabé irirori, jimatakotanakiri jirikaiti. ¹⁴ Ikanta noñaakiri Pedro tii jimonkaatziro tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, ari napatotakiri ikaatzi kimisantayitatsiri,

* 2:9 Pedro, irijatzi ikantsitaitari iijatzi Cefas.

jiñagaiyakinani maawoni nokantakiri Pedro: “Judá-mirinka pinatzi iiroka, powajyaantairo amiyitari pairani, pikimitakotakari kaari ajyininkata. ¿litama pishintsiwintantariri atziiriiti kaari Judá-mirinkatatsini jojyakotairo akimiyita aaka? ¹⁵ Imapirowitatya, a-Judá-mirinkatzi aakaiti, tii akimitakowitari kaari ajyininkata ikantaitapiintawiitari ‘kaaripiroshiriri’. ¹⁶ Iro kantacha, ayotzi tikaatsi matironi intampatzikashiriti jimonkaawityaawomi Ikantakaantaitani, aña apanirowni jimatziro Jesucristo jotampatzikashiritakai awintaashiritaari. Irootaki awintaantaariri aaka, antampatzikashiritaita. Tima tii imatziro otampatzikashiritanti Ikantakaantaitani”. ¹⁷ Incha nonkantawaki: Aririka aminaminatanakiro jotampatzikashiriyitai Jesucristo, ari okanta owajyaantantanaawori aminaminawitawo amonkaatiromi Ikantakaantaitani. Impoña intzimi kantatsini: Kaaripiroshiritakimi powajyaantairo Ikantakaantaitani. ¿Imapiroma ikaaripiroshiritakaakai Jesucristo? Aña tii. ¹⁸ Iro aminaashiwaitachari ashintsiwintawakaiya, ankanti: “Thami amonkaayitairo maawoni Ikantakaantaitani”. Iro kimiwaitakawori napirotiromi nompookiro kaari witsikachani kamiitha, impoña napiitairomi niwitsikairo tsika okantawita pairani. ¹⁹ Tima okimiwaitakawo nonkamapithatakityiromi naaka Ikantakaantaitani, ari okaatapaaki nopankinatawo nimonkaayitairo. Apa noñiiro nañagai nantainiri okaatzi ikowakaanari Pawa. ²⁰ Nokimitakaantanakiro nontsipatanaatyiiyaarimi Cristo ikimaatsitakaitakari pairani ipaikakoitakiri. Tima nokimitanaatyaari ikanta kaminkari, tikaatsi jantanai, okaatzi nantayitanairi tii naaka nintakaashitironi, Cristo antakaanawori. Nawintaanaari Itomi Pawa, tima antawoiti jitakotaana, ikamawintaana. ²¹ Tii nokowi napaatiro inishironkataana Pawa. Irootaki kaari nokantanta: “Ontzimatyii amonkaayitiro Ikantakaantaitani añaantyaawori owawisaakoshiriyitai”. Tima aririkami nonkantimi, aminaashityaami ikamawintayitakai Cristo.

3

Inampishiritantai Tasorintsinkantsi awintaashirityaaririka Cristo

¹ Iyikiiti nampiyitawori Galacia-ki, ¿tsikama okinakika piyotani? ¿litama amatawitakimiri? Pairani oiyiki nokinkithatakaakimiro tsika ikantaitakiri Jesucristo ipaikakoitakiri. ² Apa nokowi nosampitimi tsika ikanta inampishiritantakimiri Tasorintsinkantsi. ¿Irooma inampishiritantakimiri pimonkaayitziro Ikantakaantaitani?

Aña tii. Iro kantakaantakirori pawintaashiritanaari Cristo.
³ ¿Pipiyakotakiroma itampatzikashiritaimi Tasorintsinkantsi?
 ¿Irooma pikinkishiryaari piñaashintsiwaitya apaniroini
 piwathaki iro othotyaaakaimini ontampatzikashiritakaimi?
⁴ ¿Aminaashityaama pikimaatsiwintakari kitziroini? Kimitaka
 tii aminaashiwaita. ⁵ Tima Pawa otyaantakimiriri
 Tasorintsinkantsi, itasonkawintayitakimi, piñaayitakiro
 oiyita kaari piñaapiintayiwita. ¿Irooma piñaantayitakawori
 okantakaantziro pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña
 tii. Iro piñaantayitakawori pawintaanaari Jesucristo.

Ikajyaakaawakaari Pawa itsipatari Abraham

⁶ Tima pairani Abraham-ni jawintaanakari Pawa, irootaki
 ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. ⁷ Iro piyotaiyirini
 iiroka, inkaati awintaashiriyitaachani, iriitaki matakirori
 ikimitakotaari Abraham-ni. ⁸ Jiroka Osankinarintsipirori
 jiñaawaitakiri Pawa jiñaanatziro Abraham-ni, tima jiyotsi-
 tataika aritaki jotampatzikashiriyitairi pashinijatzi atziiriiti
 kaari Judá-mirinkatatsini aririka jawintaashiritaiyaari.
 Ikantaki pairani:

Tasonkawintaari pinatzi iiroka pawintaashiritaana, ari
 nonkimitakaayitaiyaari iijatzi pashinijatzi atziiriiti.

⁹ Ari ikantzimaitakari Pawa tasonkawinta jowayitairi awin-
 taashiriyitzinkari, ikimitaakaantaari tsika ikantakiri pairani
 Abraham-ni jawintaashiritakari.

¹⁰ Tima ikaatzi awintaawori ipankinatawo jimonkaayi-
 tairomi Ikantakaantaitani, tii okantzi jothotyiro jimonkaay-
 itiro, ari jashironkaayitaiya. Tima josankinaitaki pairani
 kantatsiri:

Ari jashironkaayitaiya inkaati kaari othotyiiroini jimonkaay-
 itairo josankinaitakiri Ikantakaantaitani.

¹¹ Ari okantzimaita, tikaatsi matironi intampatzikashiritzi-
 motiri Pawa jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani. Irootaki
 ikantantaitari osankinarintsiki:

Tampatzikashiriri jinatzi awintaashiriri, ari jiñiiro
 jañaantaiyaawo.

¹² Irooma Ikantakaantaitani tii ari onkantya, tima josanki-
 naitaki kantatsiri:

Inkaatirika monkaataironi, iriitaki ñiiroini jañaashiriyitai.

¹³ Iro kantzimaitacha ikamintha Cristo jookaakowintai
 jowasankitaawintairomi Ikantakaantaitani, aña iri
 jashitakagaitaka apaniroini jowasankitagaitakiri. (Iriitaki
 okantakotakiri osankinarintsi, ikantaitaki pairani:

Owasankitaari jinatzi ithataiziri inchakotaki.)

¹⁴ Iro jimatantakawori jiroka Jesucristo, tima irootaki
 ikajyaakagaitakiriri pairani Abraham-ni. Ari okanta

jiñaantayitaawori kaari Judá-mirinkatatsi intasonkawin-tayiitairi, itsipashiriyitai maawoni Tasorintsinkantsi awintaashiriyitaari.

¹⁵ Pinkimi iyikiiti nonkinkithatakotimiro okaatzi amiyitari aaka. Ontzimirika oitya ankajyaakaawakaiyaari, osankinatakotziro iro jiyotantaityaari tzimatsi amonkaatiniriri ayyininka. Aririka osankinatakotatya, tikaatsi matironi jowashiñagairo okaatzi osankinatainchari. ¹⁶ Ari ikimitaakiro pairani Pawa, tzimatsi ikajyaakaakiniriri Abraham-ni impiriri intsipataakiri incharininyaari. Piñaakiro iyikiiti, tii ikinkithatakoitziri jaka inkaati inchariniyitanatyaari Abraham-ni, apa ikinkithatakota apaani incharininyaari, iriitaki Cristo. ¹⁷ Ñaakiro, iriitaki jitaka Pawa pairani Abraham-ni ikajyaakaakiniri, ikantakiri: “Abraham, tzimatsi antzimotawakaiyaari”. Ipoña awisaki pairani okaatzi 430 osarintsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josankinayitairo Ikantakaantziri Pawa. Iro kantzimaitacha okaatzi josankinayitakiri Moisés-ni, tii owashiñairo okaatzi ikajyaakaitsitakariri Pawa pairani Abraham-ni irirori. ¹⁸ Tima iroorikami kowapirotachani amonkaayitairomi Ikantakaantaitani añaantyaawori impayitairi Pawa, aminaashityaami okaatzi ikajyaakaitsitakanariri pairani Abraham-ni. Tima pairani tii otzimitsiwita Ikantakaantaitani jimonkaatirimi Abraham-ni, apa jawintaashiritakari Pawa, irootaki ikajyaakaantakanariri jowawisaakoshiritairi.

Iitama otzimantari ikantakaantaitani

¹⁹ ¿Iitama otzimantakari Ikantakaantaitani? Iro otzimantakari oñaagantiro ipiyathanka atziriiti, irojatzi jariitantatyaari incharininyaari Abraham-ni ikajyaaka-gaitakiniri pairani. Iri jotyaantaki Pawa maninkariiti josankinatakairi Moisés-ni Ikantakaantaitani. Iri Moisés kankowintakiriri atziriiti. ²⁰ Tima oyyiki ikaataki kankowintantaniri. Iriima Pawa apaani ikanta irirori.

²¹ ¿Owashiñaakiro Ikantakaantaitani okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa Abraham-ni? Aña tii owashiñairo. Iroorikami owawisaakoshiritantatsinimi Ikantakaantaitani, aritakimi imatakiromi ookaakowintairimi onkantantyaari antampatzikashiriyitai aririka amonkaayitairo.

²² Iro kantacha, oñaagakairo osankinarintsi imapiro akaaripiroshiriwitaka. Ontzimatyii awintaashiritaiyaari Jesucristo, añaantaiyaawori ikajyaakaakairi pairani Pawa.

²³ Tima pairani tikira awintaashiritanaata, kimiwaitaka omontyaakaantaimi Ikantakaantaitani, oyaawinta akanta imonkaatya awintaashiritantyaari, tii añaawitawo

asaikashiwaitya antayitairo anintakaanikiini aaka. ²⁴ Tima pairani iyotaayitai Ikantakaantaitani, okimitakaantakai jiyotaitziri iintsi jiyotantyaawori oitya jantiri. Irootaki iyotakairori iijatzi awintaashiritantaariri Cristo, ari okanta otampatzikashiriyitantairi awintaashiritaari. ²⁵ Aritaki ayoyitairo awintaashiriyitaari, tii okowanaa iyotaayitai Ikantakaantaitani oitya antairi. ²⁶ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, itomi jowayitanaimi Pawa. ²⁷ Pikaatzzi powiinkaawintaari Cristo, pikimitakaantanaatyaaawo iriimi pinkithaatakotaiya. ²⁸ Tima pikaatzzi pawintaashiritanaari Jesucristo, tikaatsi jimaakitanairi irirori, okantawita: aakarika Judá-mirinka, tiirika a-Judá-mirinkatzi, aakarika ompirataari, tiirika pompirataaritzzi, aakarika shirampari, iroorika kooya, tima tikaatsi oitayita jiroka, owithaawakaa ikantakaayitai maawoni. ²⁹ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, kimiwaitajaantanaka iirokami incharinintaiyaami Abraham-ni, iirokatakaki ñiironi okaatzzi ikajyaakagaitakiniriri pairani irirori.

4

¹ Pinkimi nonkanti iijatzi. Ikimitakoitakari iinchaaniki jashitakaari iwaapati jajyaagawo inkajyaakairi paata jantaritaki. Okantawitaka iriiwitaka ashitakawo jajyaagawo, iiniro jiryaañitzi, ikimitakotari ikanta ompirataari, ² tima tzimatsi kimpoyiiniriri jajyaagawo jashitakaariri iwaapati. Paata aririka jantaritaki, imonkaataatya ikantakiri ashitariri, aripaiti impaitairi jashitakaitariri pairani. ³ Ari akantayitakari aakaiti pairani, akimitakotakari ikanta iintsi, akimiwitakari iijatzi ompirataari, amonkaataashiwaitakawo jamiyitapiintaitakari isaawiki. ⁴ Iro kantacha inintapaititapaaki Pawa, jotyaantakiri Itomi, itzimantapaakawo tsinani, ontzimatyii jimonkaatapaintiro Ikantakaantaitani. ⁵ Iro jotyaantantaitakariri onkantya isaikashiwaitantaiyaari monkaayiwitawori Ikantakaantaitani. Iro aññaantaawori itomiyitai Pawa. ⁶ Tima itomi pinayitaatzzi Pawa, jotyaantakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantimi. Iriitaki ñaawaitakaayitairi aririka amanayitya, akantzi: “¡Paapá, Ashitanarí!” ⁷ Ñaakiro tii pikimitakotaari ikanta pairani ompirataari, itomi jowayitaimi Pawa. Tima itomitaimi, ikowaki piñaayitairo okaatzzi ikajyaakaayitakimiri.

Ampankinatyaaworika   Ikantakaantaitani   akimintanaatyaari pimantaari

⁸ Tima pairani tii piyowitari Pawa, apa piwawanitashiyitakawo jiwitsikanipaini atziri, irootaki ompirayitzimiri. Timaita ompawawitya jiroka. ⁹ Irooma iroñaaka piyotairi

iiroka Pawapirotatsiri. Ankantakotiro, aña iriitaki Pawa yotzimiri iiroka, jaapatziyaimi. ¿Iitama pikowantari pa-piitairo pikantawita pairani? Tii opantawo. ¿Pikowatzi-ima pinkimitakotaiyaari pimantaari? ¹⁰ Tima pomairin-tapiintantakawo kitiiyyiripaini, kashiripaini, iijatzi osarintsi-paini. ¹¹ Tii pinimotakaayitinawo. Kimitaka aminaashiyi-taka okaatzi niyotaawitakimiri.

¹² Iyikiiti, pinkimi nonkantimiri: Ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka, tima nowajyaantairo nokantawita pairani, nokimitakotaimiro pikantaiyani iirokaiti kitziroini. Tii pimanintashiritawakina ¹³ nomantsiyawaiwitaka, nosaikimotakimi, ari okanta nitantapaakawori nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña tii pimanintashiritawakina piñaawakina nomantsiyawaitaki, pikimitakaantakina naakami imaninkariti Pawa, paawakina kamiitha. Pikimitakaantakina iijatzi iriirika paawaki kamiitha Jesucristo. ¹⁵ Pairani owakiraa piñaawakina antawoiti pikimoshiriwintawakina. Kimiwaitakimi aritaki pantakinawomi nonkantimimi: “Iyikiiti, pinkithokiryiinawo poki pimpinawo”. Iro pantantyaawori jiroka tima antawoiti pitakotakina. ¿Tsikama iitaka kaari pikimoshiriwintantaana iroñaaka? ¹⁶ ¿Piñaajaantakima nokisaniintatziimi nokinkithatakotzimiro tyaaryoori? ¹⁷ Iyikiiti, ikaatzi kowatsiri intzipinashiriyitakaimi, ikowayitatzi irirori pinkinkishiritakotiri kamiithashiri jinayitzi. Tii ikamiithashiriyitzi, aña ikowayitatzi pinthainkashiriyitaina naaka, iro paapatziyantyaariri irirori. ¹⁸ Kamiitha iyikiiti onkantaitatyaani paapiintina kamiitha, tii okowajaantzi nosaikimotimi. ¹⁹ Notomiiti, antawoiti okatsitzimotakina nokinkishiritakoyitziimi, kimiwaitaka okatsitakatzi tsinani. Iikiro onkatsitzimotatyiina irojatzii pimonkaantatyaawori jinintakaakimiri Cristo. ²⁰ Tsika nonkantaajaityaaka nosaikimotantaimiri janta onkantya nonkinkithawaitakaantimiri kamiitha. Tima tii niyotzi oita awijyimotakimiri.

Ojyakaawintantzi Sara ipoña Agar

²¹ Nokowi jakina ikaatzi kowayitatsiri jimonkaayitairo Ikantakaantaitani. ¿Tiima ikimakotziro tsika okantakota? ²² Jiroka okantakota: Pairani itzimaki apiti itomi Abraham-ni. Itakawori itomi, iri owaiyantakiri pimantaawo, iriima pashini itomi, iri owaiyantakiri iinapirori, kaari jompirata. ²³ Tima jinintakaanikiini Abraham-ni jowaiyantakaakiro pimantaawo, irootaki tasonkacha jowaiyantapiintaitziri iintsipaini. Iriima owaiyantakiri iinapirori, jinashitaka irirori, tima iriitaki ikajyaakaakinirori Pawa. ²⁴ Tzimatsi

oita oiyakaawintakiri jiroka apiti tsinani, tima apiti okaatzi kajyaakaawakaantsi. Tsinani iitachari Agar pimantaawo, irootaki ikimitakari ikaatzi pankinatawori jimonkaatiromi Ikantakaantaitani josankinatakaantakiri pairani Pawa otzishiki Sinaí. ²⁵ Jiroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabia-ki, ari jiiitaitzirori iijatzi Agar. Ikaatzi otomiyitari Agar, ikimitakotakawo tsika okanta ompirataawo. Iriitaki oiyakaawintaki Jerusalén-jatzi pankinatashiwaitawori Ikantakaantaitani. ²⁶ Irooma pashini tsinani iinapirotari Abraham-ni kaari pimantaawo, iri oiyakaawintaki nintaayitaachani pashiniki nampitsi iitachari iijatzi Jerusalén saikatsiri inkitiki. ²⁷ Iro josankinatakoitaki pairani ikantaitaki:

Okantawitaka tii powaiyantzi, maanirothaki pinawitaka, iro kantzimaitacha antawoiti piñiuro pinkimoshiritai.

Tii piñaawitawo pinkimaatsiwaitya powaiyanti, pinthaam-intawintya.

Tima ojyiki tziimaatsini powaiyani okantawitaka jiman-intawiitakimi, ari panaakotairo tzimawitachari oimi.

²⁸ Iyikiiti, ari akimitaari Isaac otomi iinapirotari Abraham-ni, tima tzimatsi ikajyaakaayitakairi iijatzi aakaiti. ²⁹ Ikimita pairani otomi tsinani ompirataawo tzimaintsiri jinintakaanikiini Abraham-ni, antawoiti ikisaniintakiri otomi iinapirotari tzimaintsiri inintakaanikiini Tasorintsinkantsi. Irootaki tasonkachari iijatzi iroñaaka.

³⁰ Iro kantzimaitacha ¿litama ikantaitakiriri Abraham-ni osankinarintsiki? Tima ikantaitaki:

Ontzimatyii pomishitowiro pompiratani, iyaataita, aanairi-ita otomi. Tima iri otomi piinapirotari ashitaiyaawoni okaatzi tzimimotzimiri.

³¹ Ari okantzimaita iyikiiti, tii otomiyitai ompirataawo, aña akimiyitaari otomi tsinani saikashiwaitaachari.

5

Pintyaaryoowintairo pisaikashiwaita

¹ Tima iriitaki Cristo kimitakaantakawori jomishitowakaantaimi, irootaki añaantaawori asaikawaitashitaa. Ontzimatyii antyaaryoowintayitairo, tii okantzi apiitairo ankimitakotaiyaari ompirataari. ² Pinkimi nonkanti.

Naakataki Pablo kamantzimirori jiroka ñaantsi. Aririka pinkowi pimonkaatiro intomishitaaniitimi, aminaashiwaitaka pikimisantairi Cristo. ³ Nokowi napiitiro nonkantiri kowatsiri intomishitaaniitya, ontzimatyii jothotyiro maawoni Ikantakaantaitani. ⁴ Tima ikaatzi kowanaatsiri jimonkaatiro Ikantakaantaitani onkantya jotampatzikashiriyyiitantaariri, jintainaryaapithaitairi

Cristo, iiro jiñi iro nishironkataantsi. ⁵ Irooma aakaiti, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi akimisantairi Cristo, oyaakowintashiri owiri jotampatzikashiritai. ⁶ Tzimayitatsi totamishitaanitachari, iriima pashini tii jimatziro irirori. Tii okowajaanta jiroka jashiyitaira Cristo. Iro kowapirotacha ankimisantapirotanairi ari onkantya atakoyitawakaantanaiyaari. ⁷ Pairani kamiitha pikanta pikimisantayitanaki. ¿Litama owajyaantakaakimirori tyaaryoori? ⁸ Tii iri owajyaantakaimironi itajaantanakimiri jiyoshiiwitakimi. ⁹ Tima ikantaitzi: “Kapichiini inawita shiniyakaawori tanta, aritaki imatakiro oshiniyakaairo maawoni tantapatha”. ¹⁰ Nawintaakari naaka Awinkathariti, iri kinkishiritakaimini iiro poshiritantawo pashiniyitatsiri. Iro kantzimaitacha, ari jowasankitaitakiri kowatsiri intzipinashiritakaimi, onkantawitatya tsikarika intzimi. ¹¹ Iyikiiti, tii noshintsiwintaajaitzimi pintomishitaaninya. Ari nonkantimi, ¿Arima inkisaniintawintaitakinawomi nokinkithatakotziro ipaikakotaitakiri Cristo? ¹² Iro kantzimaitacha, ikaatzi kowatsiri intzipinashiritakaimi, nokowataiki naaka iri pithokashitaitachani intotaaninya.

¹³ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiiyiitaimi okanta piñaantayitaawori pisaikashiwaiyita. Iro kantzimaitacha, tii okantzi pantayitairo okaatzi pinintashiyitari iiroka. Aña iro kamiithatatsi pitakotawakaayitaiya. ¹⁴ Ojyiki inawita ñaantsi josankinayitakiri Ikantakaantaniki, iro kantzimaitachari, apaani okanta kowapirotachari ayotairi, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

¹⁵ Irooma aririka powatsimaawakaiya, impoña pinkisawakaayitya iijatzi, ari piñaakiro powamaashiritawakaiya.

Inintashitaitari, opoña ikowakaantziri Tasorintsinkantsi

¹⁶ Pinkimi nonkanti: Aririka pantapiintayitairo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ari piñi iro powajyaantairo pinintashiyitari. ¹⁷ Tima tzimatsi pinintashitari iiroka, tzimatsi iijatzi ikowakaimiri Tasorintsinkantsi. Tii ojyawakaa jiroka, aña inashiyita. Ari okanta iiro pantapiintantawo pinintashitari. ¹⁸ Tima iriirika Tasorintsinkantsi antakaanaimironi jinintakaayitizimiri, tii pañiimotairo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Tii jomaanta antapiintayitairori inintashitari, jiroka ikantayita: Tii ikinayitawo itsipatari, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ñaathatashiwaitantaniri jinatzi,

²⁰ jamanayitari witsikaantsi, ijyiryaayita, ikisaniintawakaawaita, jiñaanaminthatawakaiyani, tii jawintaawakaa,

ikatsimatawakaayita, jimaamanitawakaa, ikisani-intawakaayita, tii jaapatziyawakaa,²¹ isamaniintantawaitzi, itsitokawakaa, ishinkiwaiyita, ikowapiroshiritakiro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, jantay-itziro tsikarika oiyitari. Tima irootaki noshintsithatakimiri pairani iiro pantantayitawo jiroka. Tima aririka pantayitakiro, iiro piñi iiro impinkathariwintaimi Pawa.²² Irooma okaatzi jantakaantziri Tasorintsinkantsi, añi iiro atakotantya, thaaminta ankantya, kamiitha asaikanai, iiro athaawakowaita, nishironkata owanti, aapatziya ankantanti, tyaaryoo ankantawintantya,²³ tsinampashiri ankantya, iiro anintashiwaitawo oityaarika. Tii onthañapithatairo Ikantakaantaitani amayitairo jirokapaini.²⁴ Iro kantacha, ikaatzi owajyaantairori kaaripirori jashiyitaari Cristo, okimiwaitakawo impaikakotaatyiiromi inintapiintashitakari jantashiyityaarimi irirori.

²⁵ Tima inampishiritantai Tasorintsinkantsi, ontzimatyii amayitapiintairo okaatzi ikowakaayitairi. ²⁶ Tii okamiithatzi asagaawintawaitya, tii okamiithatzi ankantzimoniintakaawaityaari ajyininka, tii okamiithatzi iijatzi ankisaniintakowaitiri jashiyitari pashini.

6

¹ Iyikiiti, aririka piñi tzimatsini ikinakaashitani, tima antapashiri pikantaka iiroka, pinkaminairi. Paamaakowintya pikijyirikari, otzimikari pikinakaashitani iiroka. ² Pimitakotawakaiya, pinkimitakaantiro pijamparyaakotawakaiyaami jinaitziro tinari. Tima ari onkantya pimonkaatantyaawori pantayitanairo ikowakaimiri Cristo. ³ Tzimatsirika kinkishiriwaitachani, inkanti: “Ñaapiro ninatzi naaka”. Apaniironi jamatawiwaitaka tima tikaatsi iimachiitya irirori. ⁴ Aña ankinkishiritakotya maawoni, inkini ankimoshiriwintawaitya. Iiro akantashiriwaitashita: “Nanaakiri jirinta”. ⁵ Tima maawoni otzimayitzi antayitiri.

⁶ Ikaatzi ikinkithatakapiintaitziri iñani Pawa, okamiithatzi impinayitiri kinkithatatsiri, tima tzimatsi kowityi-imoyitziriri irirori.

⁷ Tikaatsi matironi jamatawitiri Pawa. Ikaatzi kowawitachari jamatawitirimi, apaniironi jamatawiwaitaka. Okimiwaitakawo oitarika impankiitirimi, aririka onkithokitanaki iiro opashinitzi okithoki irojatzi jiyoshiitai tsika okanta ipankitakiri. ⁸ Ari ikimitari ikaatzi antapiintakirori inintashitari, kimitawaitaka joiipataatyiiromi owasankitaantsi. Iriima ikaatzi antanaironi ikowakaantziri Tasorintsinkantsi, kimitawaita

iri oyiiipataironimi kañaanitaantsi. ⁹ Ontzimatyii aamaakowintya iiro apirawintawo antayitairo kamiithayitatsiri. Iikiro aatakaatyiiro iiro okantimoniintawaitai, iro añaantaiyaawori kimiwitawori joiipataitakiri. ¹⁰ Irootaki okowapirotantari anishironkayitairi maawoni, aaka tyaaryoopirotawakaachani akaatzi akimisantayitai.

Ithaamintawo Pablo ipaikakowintakari Cristo

¹¹ Iyikiiti, naaka osankinatajaantzimirori nakoki jiroka, antawopaini nokantayitakimiro. ¹² Tima ikaatzi shintsiwintakimiri pintomishitaaniyitya, inintakaashiwaitawo irirori, iro jinimotakaantyaariri ikaataiyini. Ari onkantya iiro imaamaniwaitantari inkinkithatakotiri Cristo ipaikakoitakiri. ¹³ Tima ikaatzi totamishitaanitainchari, tiitya jimonkaataajaitziro Ikantakaantaitani. Iro kantacha ishintsiwintaiyakimini iiroka pintomishitaanitaiyaani, ari onkantya jasagaawintantyaari aririka jimatakaakimiro ishintsiwintzimiri. ¹⁴ Irooma naaka tii nokowi nasagaawintawaitya, aña iro nokowataiki nonthaamintaiyaawo ipaikakotaitakiri Awinkathariti Jesucristo. Tima ipaikakowintakina naaka Cristo, okimiwaitanaawomi onkamapithatatyinami isaawisato, ari nokimitzimotakawo iijatzi naaka nokamapithatakiro isaawisato. ¹⁵ Tikaatsi oitzimotanaiyaari Cristo aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Aña iro kowapirotanaachari ikimitakaantayiiitai owakiraami jiwitsikayiiitai. ¹⁶ Inkaati kimisantayitaironi nokantayitakiri, ari isaikayitai kamiitha, nishironka jowayiiitairi. Ari inkantaiyaari ikaatzi jashipiroyitaari Pawa, ikimitaawitakari pairani Israelmirinkaiti.

¹⁷ Ari okaatapaaki iyikiiti, tii nokowi imaamaniwaitaitina. Tima ojiyikitaki jowirontawintaitakinari naaka Awinkathariti Jesús.

Iwiyaantawori withataantsi

¹⁸ Iyikiiti, onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI EFESO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Iirokaiti nosankinayitzini pikaatzi jashiyitaimi Pawa, pikinatanaari iijatzi Jesucristo pawintaanaari janta Efeso-ki. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Itasonkashiriwintantzi Cristo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo, iri tasonkashiriwintairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakawo inkitikinta. ⁴ Iri yoshiitakairi kitziroini tikiraamintha jiwitsikiroota kipatsi, jiyotsitaka ari jashiyitai Itomi, kitishiri ankantzimotaiyaari, tikaatsi ikantakotai. ⁵ Antawoiti jitakoyitakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomiyitai, tima ikowitataika pairani inishironkayitai. ⁶ Irootaki anthaamintantaiyaariri Pawa, tima antawoiti inishironkayitai, jaapatziyayitai, iro opoñaantari jotyaantakairi jitakopirotoni. ⁷ Tima antawoiti jitakoyitai, ipinakowintayitai ikapathainkawintakai Itomi. Ari okanta ipiyakotantairori antayiwitakawo kaaripirori. ⁸ Ari ikinakaataikiro Pawa, tima yotaniri jinatzi, iroopirori ikinkishiritani irirori. ⁹ Jiyotakaayitairo okaatzi ikinkishiritsitakari irirori, tikaatsi yowityaawoni onkaati jantairi. ¹⁰ Tima okaatzi ikinkishiritsitakari, ari othotyaatya imonkaayitaiya. Aririka impiyai Cristo, ari impinkathariwintapairi maawoni tzimayitatsiri inkitiki, iijatzi kipatsiki.

¹¹ Ikinkishiritsitakawo okaatzi jiyotakaayitairi iroñaaka. Irootaki jiyoshiiyitantairi, tima ikajyaakaitsitakairi Itomi jotyaantainiri aakaiti. Tima okaatzi jantayitakiri, iro ikinkishiritsitakari irirori. ¹² Irootaki jimayitantakawori jiroka Pawa, onkantya nonthaamintantaiyaari nokaataiyini nitayitakawo nawintaakari Cristo. ¹³ Ari pikimiyitakari iijatzi iirokaiti, owakiraa pikimakotawakiri Cristo, ikinkithatako-taitapaakiro Kamiithari Ñaantsi, pikimisantanski. Tima ikajyaakaitsitakimiri pairani jotyaantimiri Tasorintsinkantsi,

iri yotakaimironi jashiyitaimi, ari inkantaitatyironi inampishiritantaimi. ¹⁴ Tima añiuro tii jookawintai Tasorintsinkantsi, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiiro okaatzi ikajyaakagairi. Ari onkantaatyiiya irojatzii inkimitakaantairomi jomishitowaatyirimi ikaatzi ipinakowintairi jashiyitaari. Irootaki inthaamintawintantaityaariri.

Yoshiritakaantzirori ipoña oñaagantzirori

¹⁵ Tima nokimakotakimi tsika pikanta pikimisantanairi Awinkathariti Jesús, tsika pikanta pitakoyitanaari ikaatzi itasorintsitakaitairi, ¹⁶ tii nowajyaantziro nopaasoonkitakowintzimi, namanamanaatakotapiintzimi. ¹⁷ Namanamanaatari Iwawani Awinkathariti Jesucristo, ashiyitawori owaniinkawontsi. Iro nokowakotziriri jiyoshiritakaimi, joñaagapirotaimiro tsika ikantakota irirori, ¹⁸ inkinkishiritakaimi onkantya piyotakotantyaawori joyaakoniintari ikaimashiriyiitairi, piyotakotantyaawori iijatzii owaniinkatataika joñaagayitairiri Pawa jashiyitaari, ¹⁹ piyotakotantyaawori iijatzii antawoiti ishintsinka tikaatsi kimityaarini. Ojyiki onkantakaayitai ishintsinka akaatzi akimisantayitairi. Tima irojatzii ishintsinka ²⁰ jowiriintantaariri pairani Cristo ikamawitaka, jaanairi inkitiki, joosaikawairi jakopiroriki. ²¹ Ari ikaatairi Pawa ipinkathariwintairi maawoni pinkathariwitachari. Tii apa impinkathariwintairi ikaatzi tzimayitatsiri iroñaaka, ari ikaatzi impinkathariwintairi tzimayitaatsini paata. Imapiro janaakotantaki, tima pinkatharipirori jinatzi. ²² Tima irijatzi Cristo jimatakairi Pawa ijiwatairo maawoni, ikimitakowaitakari aatzikiriri iisaniintani. Irijatzii Cristo ikimitakaanta Pawa iriimi jiiotaiyaarimi ikaatzi kimisantaatsiri. ²³ Iriima ikaatzi kimisantayitaatsiri, kimiwaitaka iwathami jinaatyiimi Cristo, inampishiriyitantaari. Jothotyiiro iijatzii Cristo isaikayitaki tsikarika jantapaini.

2

Jitakotai Pawa iro awisakoshiriyitantaari

¹ Iriitaki Pawa añakaayitaimiri iirokaiti, tima pairani kimiwaitaka owamaayitatyimimi piyaaripiroshirinka, ² iro pantayitapiintakiri tsika ikanta piñaayitziri isaawisatziiti, pantashitakawo ikantakaantziri oshinchiirori tampiyainka, irijatzi kantakaawori ijyikitantari piyathariiti. ³ Ari akantawitakari pairani maawoni aakaiti, antapiintakiro anintakaashiyitari, añaamatashiyitari iijatzii, irootaki akinkishiritapiintakiri. Ari oiyakowitakari inkaati jowasankitaayitairi. ⁴ Iro kantzimaitacha Pawa

nishironkatantaniri, jitakoyitai antawoiti, ⁵ jañaakaayitai owamaimawitakai kaaripirori, jañaakagairi Cristo. (Tima antawoiti inishironkataimi Pawa, irootaki jowawisaakoshiritantaimiri iijatzi iiroka.) ⁶ Tima jañaakagairi Cristo, ari inkimitsitairi aakaiti. Iri kantakaawori atsipashiritantaariri Cristo Jesús inkitiki. ⁷ Iro jantantakawori maawoni jirokapaini jiyoyiitantaari antawoiti jinishironkatantaki, jotyaantakairi Cristo Jesús jowawisaakoshiriyitai. ⁸ Irootaki piñaantaawori pawisakoshiriyitai poshiriyitaari. Aña iri Pawa, kimitakaantaawori impashitaimiro awisakoshiritaantsi, ⁹ tii iiroka matironi powawisaakoshiritya apaniroini. Ari onkantya iiro pasagaawintashiwaitanta. ¹⁰ Tima iro jiwitsikayitantakairi ankimisantairi Cristo Jesús antayitapiintainiri kamiithayitatsiri, irootaki ikowakaayitakairi kitziroini antayitainiri.

Aripirotairi Cristo ipaikakoitakiri

¹¹ Tima maawoni iirokaiti tii pi-Judá-mirinkatzi, jiyitzimi nojyininkapaini “Kaari totamishitaaniri”. Iriima iriroriiti jütawakaayita “Totamishitaaniri”. Tikaatsi oitzimaitya, tima jantashiyitakawo koñaanitatsiri awathaki. ¹² Pinkinkishiritakotya pairani tikira pikimisantziriita Cristo, tii pitsipawitari Israel-mirinkaiti, pinashitaiyakani. Tii piyotakowitawo ikajyaakaawakaari. Okantawitaka pisaiki kipatsiki, tii piyotakotziri Pawa, tikaatsi poyaakoniinti. ¹³ Irooma iroñaaka pikimisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaari Pawa. Okantawitaka intaina powawitakari pairani, iro kantacha ikapathainkawintakimi pairani Cristo, aripaiti paapatziyaari Pawa. ¹⁴ Ari okanta ikantakaakawo Cristo asaikantaari kamiitha. Iriitaki kantakaakari Judá-mirinka iyyininkatantaariri kaari Judá-mirinkatatsini, jaapatziyawakaa. Tima pairani antawoiti ikisaniintawakaayitaka. Irooma iroñaaka kimiwaitaka jotantoryaatyiromi otantotsi jiyoshiiwitakari kitziroini. ¹⁵ Kantakaantakirori opoñaantakari ikisaniintawakaa antawoiti, tima nojyininkapaini owanaa ikisaniintapiintakiri kaari monkaatironi Ikantakaantaitani. Iro kantacha ikimaatsiwaitakawo pairani iwathaki Cristo, ipiyapithatairi kantakaantzirori ikisaniintawakaa, ari opoñaanaa jaapatziyawakaayitanaa, okimiwaitanakawo apanimi atziri ikantanaa iroñaaka. ¹⁶ Tima ikamawintakai pairani Cristo ipaikakoitakiri, ari okaatapaaki akisaniintawakaapiintaka, akimitakaantanakiro owamaakityiromi. Tima apaani akantanaa awathaki aripiroyitaari Pawa. ¹⁷ Iro ikantsitantaitakari:

Ipokaki, ikamantayitaimiro Kamiithari Ñaantsi onkantya pi-saikantaiyaari kamiitha, tima intaina pisaikayitaki. Ari ikimitaayitakiri iijatzi saikayitatsiri okaakiini.

¹⁸ Tima iri Cristo kantakaakawori añantaawori atsipataari awintaari Pawa, tima apintzi jinatzi Tasorintsinkantsi matakairori. ¹⁹ Tii piyotakowitari pairani Pawa, tii pijyininkawitari iijatzi. Iro kantzimaitacha pikimiyitaari iroñaaka ikaatzi kimisantayitziriri, tii pipashinitzimotairi, tima pijyininkayitaatyaari Pawa. ²⁰ Pikimiwaitanaawo iirokami mapipanko jiwitsikaitakimi. Iriima Kamantantaniiriiti ipoña Otyaantapiroriiti, iri kimityaawonimi otzitironi. Iriima Cristo iri kimitatyaawonimi mapi jowayitakiri onaminaki otzipankotzirori. ²¹ Tima okaatzi jiwitsikaitantakawori mapipanko, kamiitha opiwiryaaawakaayita irojatzii iwitsikantatyaari itasorintsipankoti Awinkathariti. ²² Ari pikimiyitanaari iirokaiti, pikimiwaitakawo okaatzi piwiryaaayitainchari, ari inampishiritantaimi Pawa.

3

Inkinkithatakairi Pablo kaari Judá-mirinkatatsini

¹ Irootaki opoñaantari, naaka Pablo, tima jomontyaitakina nokinkithatakotaimiri Jesucristo iirokaiti kaari nojyininkata, ² piyotaiyini iri Pawa owakinari nonkinkithatakaayitaimi, tima antawoiti inishironkatakimi. ³ Tima aritaki nosankinatakimiro kapichiini tsika okanta jiñaawiyatakaakinawo kaari jiyotakowiita pairani. ⁴ Aririka piñaanatakiro, ari piyotairo okaatzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakowiita pairani. ⁵ Tima pairani tikaatsi atziri yotakowityaawoni jantiri Pawa. Iro kantzimaitacha, jiyotakaana Tasorintsinkantsi nokaatzi Notyaantapiroritzii iijatzi Kamantantaniiriiti. ⁶ Jiroka kaari jiyotakowiita: Aña jawisakoshiritsitaiya kaari nojyininkawita aririka inkamantayitairi Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari joñaagairi ikajyaakagaitakiriri Judá-mirinka, tima ijiyininkayitawakaa. ⁷ Irootaki nimatantaawori iroñaaka nokinkithayitairo, iriitaki Pawa tasonkawintashiritanari nantantawori, tima owanaa inishironkataana, otzimimotziri ishintsinka irirori.

⁸ Aña naaka janaakotani maawoni oitishiritaari. Iro kantzimaitacha inishironkataana naaka, ishinitakina nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, iro jiyotantaiyaari antawoiti itasonkawintayitairi Cristo. ⁹ Ishinitakinawo noñaagairi okaatzi manakowitachari pairani jantiri Pawa. Tima iri witsikayitakirori maawoni añayitairi iroñaaka. ¹⁰ Iro

jantantakawori maawoni jiroka, onkantya jiyotantyaari inkitiwiriiti pinkathariyitatsiri, yotaniri ikanta Pawa, aririka jiñaayitai akaatzi akimisantairi. ¹¹ Tima iro ikinkishiritapiintakari jantiri, irootaki jotyaaantantakariri Awinkathariti Cristo Jesús. ¹² Tima awintaari iroñaaka Cristo, aritaki jaapatziyai Pawa, iiro athaawashiriwaitzi. ¹³ Irootaki nokantanzimiri: Ñaa okantzimoniintzimikari okaatzi noki-maatsikowintakimi. Aña iro thaamintashiritakaayitimini iirokaiiti.

Antawoiti itakotaantsi kaari jothotyaiti jiyotakoitiro

¹⁴ Irootaki opoñaantari notzirowashitari Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ tima iri iwaapatitakari Pawa, ikimitakaantayitai aakayitaki iyyininka. Okantawita aakarika inkitijatzi, aakarika kipatsijatzi. ¹⁶ Nokowakotapiintakiri Ashitairi, otzimimotziri owaniinkayitachari, antawoiti intasonkawintayitimi, jaawiyaashiritakaimiro Itasorinka. ¹⁷ Nokowakotapiintakiri iijatzi Cristo inampishiriyitantimi, tima pawintaayitanaari iirokaiiti. Pinkimitakotyaawo pankirintsi parithatatsiri kamiithaini, iro paapaikantanatya jitakonka. ¹⁸ Iro inkimathapirotantaiyaawori oitishiritaari, okimiwaitakawo antawoiti inatyiimi jitakonka Cristo, santha onkaatimi, jinoki onkantyaami, inthomai inatyiimi. ¹⁹ Irootaki namanakotapiintanzimiri pinkimathapirotairo antawoiti jitakotai Cristo, anairo maawoni jiyotakowiitari, iro piñaantaiyaawori jothotyiimi Pawa isaikashiriprotantaimi.

²⁰ Thami anthaamintaiyaari Pawa, tzimatsiri ishintsinka, iriitaki ñaakaayitaironi owanaa anaanakiro okaatzi akamiyitziriri. Iro othotyiro ankinkishiritakotiro ishintsinka aririka añaayitiro jantzimoshiriyitairi. ²¹ Thami anthaamintaiyaawo okaatzi jantakaakiriri Cristo Jesús, iijatzi okaatzi jantzimotziriri awintaayitaariri. Ari inkimitaiyaari inkaati ancharinitaiyaari ari inkantaitaatyani iijatzi inthaamintaiyaari irirori. Ari onkantyaari.

4

Withaa ikantakaayitai Tasorintsinkantsi

¹ Ari okantayitakari, tima jomontyaitakina nokinkithatakotziri Awinkathariti. Irootaki nonkantantimiri: Pantapiintainiri ikowakaayitaimiri, tima ikaimashiritani pinayitatzi. ² Tsinampashiri pinkantaiya, aapatziyashiri pikantantai. Iiro pisamawakaayita. Aña ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. ³ Piñaashintsitaiyaawo

pisaiki kamiitha, tima iri Tasorintsinkantsi owithaawakaay-
itaimiri. ⁴ Okimiwaitakawo apawatha akantanaa, tima
apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Ari okimitari iijatzi apaani
okanta ikajyaakaayitaimiri Pawa poyaakoniintairi. ⁵ Apaani
ikanta Awinkathariti, apaani ikanta akimisantairi, apaani
ikanta owiinkaawintaari. ⁶ Apaani ikanta Pawa, iriitaki
Ashiyitairi maawoni. Iri pinkathariwintayitairi maawoni,
jothotyiro inampishiriyitanta maawoni. ⁷ Iro kantacha,
inashiyitaka jimatakaayitairi Cristo itasonkawintayitakai.
Okimiwaitakawo oityaami impashiyitakairimi. ⁸ Irootaki
josankinatakoyiitakiri pairani kantatsiri:

Tzinagaa, jiwatairo joitsinampaakiri owayiriwitakariri.

Tima okaatzii jaapithatantakiri, ipashiyitaari jowayiriti.

⁹ ¿Litama ikantantaitari: “Tzinagaa?” Iro ikantantaitari,
tima ipokitsitapainta isaawiki jaka kipatsiki. ¹⁰ Tima
itzimi ijyaawiinkainchari kipatsiki, irijatzi tzinagaachari
janaapirotanakiro inkiti, iro jothotyantaawori isaikan-
taawo maawoni tsikarikapaini. ¹¹ Iri tasonkawintantaatsiri
okanta Otyaantapiroritantari tsikarika akaayitzi.
Tzimatsi pashini kamantantaniritatsiri. Tzimatsi pashini
kinkithatakaantayitanairori ñaantsi jawisakoshiritantaitari.
Tzimayitatsi iijatzi pashini jwayitanairiri kimisantzinkari,
tzmayitatsi iijatzi yotaantaniriiti. ¹² Ari ikantayitaari
maawoni jirikaiti, iriyyitaki yotakaayitairini inkaati
oshiriyitaachari tsika inkantya jantawaitainiri Cristo, inkini
jiwitsikashiritakaayitaiyaari, inkimitantyaaworimi iwatha
Cristo jinatzi. ¹³ Irojatzii añaantaiyaawori ayopirotakotairi
Itomi Pawa, onkimityaawomi awithaawakaatyiiyaami
akimisantayitai. Iro amatantyaawori aatakaari

ojyakotaiyaari Cristo, antapashiritanaatyiiimi. ¹⁴ Aritapaaki
akimitakari ikanta iintsi, owanaa ipashiniyitzi iikiro
jiyaatatzi ikimotatzii. Tima ari ikimiyitari kaari jyinkaatsini
jamatawiyiitiri, jiyotaitiririka kaari tampatzikatatsini.
Iriyyitaki kimitakawori aapanayitakairi tampiya,
okinayitzi tsikarikapaini. ¹⁵ Aña iro akinkithatakoyitai
tyaaryoopirotatsiri onkantakaakai atakonka. Ontzimatyii
antapashiriyitai, ankimitaiyaari tsika ikanta Cristo irirori.
Tima iri Cristo kimitanaiyaawonimi aito, ¹⁶ irooma
maawoni aakaiti akimitawo aakami iwatha. Apaani
atziri oimonkachari iwathaki kamiitha jiwithaawakaayita
jowawitonkiyita, tima kamiitha ikanta itikatsitzi
iwathaki. Ari ankantayitaiyaari aakaiti iwathayitai Cristo,
antawaitainiri kamiitha irirori, amitakotawakaayitanaiya,
atakotawakaanaiya iijatzi.

Owakiraari añaantari ikantakaayitaawo Cristo

17 Pinkimi nonkantimiro okaatzi jiyotakaakinari Awinkathariti: Aritapaaki pikimitakoyitari isaawisatziiiti, tima aminaashiyitaka jantayitziro okaatzi ikinkishiritari, 18 okimiwaitakawo ikinkishiritani tsiniriwiri. Kisoshiri ikantayitaka, tii ikowaiyini jiyotakotairi Pawa, tii jiñiuro jinintaiyaawo inintakaawitakariri. 19 Tii inkaaniwintaiya, iro ayimatakiri imayimpinka, iyaaripiroshirinka jamitapiintakari, iijatzi ijyampitsinka. 20 Irooma iirokaiti, piyotakotairi Cristo, tii okantzi pantayitairo jiroka. 21 Tima imapirorika pikimisantairi, piyotanairo tyaaryoori inatzi okaatzi jiyotaantapaintziri irirori. 22 Tsikarika pikantayiwita pikaaripirotzi pairani, ontzimatyii powajyaantayitairo, tima amatawitakimi okaatzi pinintawaitziri iiroka. 23 Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo owakiraataatyimi pikinkishiryani. 24 Ontzimatyii powakiraashiriyitai, iro jiwitsikantakimiri Pawa pairani pinkimitaiyaari irirori, tampatzikashiripiro pinaaty, kitishiripirori pinkantya.

25 Tii okamiithatzi pamatawiyitanairi piyyininkapaini, iro kamiithatatsi piñaaniyitaiyaawo tyaaryooyitatsiri. Tima okimitanaatyaawo awithaawakaatyiiyaami. 26 Iijatzi okimitari, aririka pinkijya, pintyaaryooti pikaaripiroshiritzikari. Ontzimatyii piñaashintsityaawo powawisaantyaawori thaankiini pimashirinka, iiro pimaakotziro irojatzi pashini kitiiyiri, 27 pishinitairikari Kamaari jantakaimiro kaaripirori. 28 Koshintzirika pinatzi, powajyaantairo, ontzimatyii pantawaitai. Pinkimaatsiwintyaawo pantawaiwintiro pikowayitziro, onkantya piñaantyaawori ontzimimoyitimi, iro pim-pashiyityaariri ashironkaayitachari. 29 Iijatzi okimitari, tii okamiithatzi piñaawaitashityaawo kaaripirori ñaantsi. Aña iro piñaawaitapiinti kamiithari ñaantsi, onkantya piwitsikashiritakaantyaariri kimayitzimiri. 30 Iirorika pantayitanairo kamiithayitatsiri, ari jowashiritakotakimi Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki. Tima iriitaki kimpoy-aawintapiintakimiri irojatzi paata pawisakoshiritantaiyaari. 31 Powajyaantiro iroñaaka pikisashiritaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthatantayitzi, pikijyimatantzi. Ontzimatyii powajyaantairo pantayitakiro kaaripiroyitatsiri. 32 Aña ontzimatyii pinkamiithashiritai, pinishironkatawakaayitaiya. Ontzimatyii pimpiyakoyitairi ikaatzi owaripiroshiritakimiri, ikimitagaimi Pawa ipiyakotaimi irirori ikamimotaimi Cristo.

5

Tsika inkantaiya jashitaari kitainkari

¹ Tima jitakoyitani pinatzi Pawa itomiyitaimi, ontzimatyii pinkimitakotaiyaari ikimita irirori. ² Itakoshiri pinkantanti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakai, ishiniwintakai impaikakoitiri. Irootaki kimitakawori okasankainkatzi itagaitziniriri Pawa, owanaa okamiithatzimotakiri.

³ Tima oitishiritaari ikantakaitami iirokaiti, tii okamiithatzi pimayimpiriri, imapiro okowiinkatzi. Tii aritaajaitzi pikinkithatakoyitairo. Ari okimiyitari pashini kaaripiroyitatsiri, iijatzi okimita aririka pinintayitiro ajaagawontsi. ⁴ Tii okantzi piñaawaiyitiro kaaripirori, potsinampaantayiti, tii opantawo jirokapaini. Aña iro kamiithatzi pimpaasoonkitairi Pawa.

⁵ Ari piyotaki iiroka iiro jagaitairi mayimpiriwaitatsiri tsika ipinkathariwintantai Cristo itsipatari Pawa. Ari inkimityaari iijatzi kaaripiroshiritatsiri, ikaatzi nintayitzirori ajaagawontsi ikimitakaantawo iwawanimi inatyi. ⁶ Tzimatsi kaminaayitimini inkowi jamatawitimi, ari onkanya joitzipinashiritantimiri. Ari jowasankitairi Pawa inkaati piyathatachani.

⁷ Tii aritaajaitzi iijatzi pintsipaminthatyaari jirikaiti. ⁸ Tima pairani tikira pikimisantziriita Awinkathariti, kimiwaitaka pisaikatyiimi otsinirikitzi, pantayitapiintakiro kaaripirori. Iro kantacha jashitaimi Pawa, kimiwaitaa pisaikaatyiimi okitiiyiinkatzi. Irootaki pisaikantaiyaari kamiitha pinkimitakaantanakiro isaikaitzi okitiiyiinkatzi.

⁹ Tima inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi, ari piñaayitairo pinishironkatantai, pintampatzikashiritai, piñaawaitapiintairo tyaaryoori.

¹⁰ Ontzimatyii pantapiintayitanairo kamiithatzimotirini Awinkathariti.

¹¹ Iiro pitsipaminthatari kimitakariri saikayitatsiri otsinirikitzi. Aña pinkaminaathatiri, tima tii okamiithatzi jantayitziri, aminaawaitaantsi inatzi.

¹² Tima antawoiti owañaantsi aririkami ankinkithatakotiro okaatzi jantayitziri jimananikiini.

¹³ Iro kantacha aririka pinkaminaathatiri, kimiwaitaka pootatyinirimi iyaaripironka. Aritaki inkinkishiritanaiya, inkowanakiro inkamiithashiriyitai, tima okimitatyaawo isaikanaatyiimi okitiiyiinkatzi.

¹⁴ Irootaki josankinaitantakari pairani, ikantaitzi:

Aritaki pimaaki, pinkakiti,

Pintzinai pitsipayitakariki kaminkari,

Iri ootaimini Cristo.

¹⁵ Aamaakowinta pinkantawintaiyaawo onkaati pantayitiri, iiro pojakoyitari masontzishiriri, aña iri pinkimitakotya ikantayita yotaniri. ¹⁶ Iiro pisaikawaitashita, tima tzimatsi oiyiki kaaripiroshiririiti.

¹⁷ Iiro pimasontzishiriwaitzi, aña paminaminatiro pinkimathatairo ikowakaimiri

Awinkathariti. ¹⁸ Iiro pishinkiwaita, tima ojyiki okowiinkatzi. Aña iro kowapirotacha isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Pinkinkithatakotawakaanaiyaawo Salmo-paini, pimpampithaayitairo onkaati jiyoshiritakimini Tasorintsinkantsi, thaaminta pinkantawintyaari Awinkathariti. ²⁰ Paasoonki powapiintairi Ashitairi Pawa piñaayitziro maawoni tsikarika oiyita, pimpairyaanairi Awinkathariti Jesucristo.

Pimpinkathatawakaayitaiya

²¹ Ontzimatyii pipinkathatawakaayitaiya, tima pinkatha powayitairi Pawa. ²² Iinantaitari, pipinkathatairi piimiiti, pinkimitakaanitiri pipinkathatziri Awinkathariti. ²³ Tima ikaatzi iimintaitari ijiwatziro iina, ikimitakari Cristo ijiwatziro kimisantzinkariiti. Tima Cristo ikimitakaanitiri kimisantzinkariiti iriimi iwatha, iriimi Cristo iitotanaiyaarimi iriroriiti. Irijatzi owawisaakoshiriyitairini. ²⁴ Tima maawoni kimisantzinkariiti pinkatha jowairi Cristo, ari onkimiyityaari tsinaniiti opinkathatapiintairi oimiiti. ²⁵ Iimintaitari, pitakoyityaawo piinaiti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakari kimisantzinkariiti, iriitajaantaki shiniwintakariri ikamawintayitairi. ²⁶ Iro jantantakawori jiroka onkantya intasorintsitakaanitairi. Ari imataari jowiinkaaitaiya, ikantapiintaitzi: “Nokimisantairo Iñaani”. ²⁷ Tima ikowatzi Cristo kitishiri inkantayitaiya ikaatzi kimisantairiri, kimitajaantakimi tii ikaaripiroshiritzimi kapichiini. Jojyakotari Cristo ikanta pairani aatsini iina, tii ikowi jiñiuro iinatyaari ontsimitsiwaiti, ompitsipookiwaiti, aña owaniinka onkantya. ²⁸ Iro jantayitairi iimintaitari, jitakotyaawo iinaiti. Inkimitakaanitiro jitakotawo iwatha irirori, ari inkimitanairo iijatzi iinaiti jitakotyaawo. ²⁹ Tima tii jiñaitzi apaani kimaatsitakaawaityaawoni iwatha, aña itakopirowaita ikanta. Ari ikimitairi iijatzi Cristo ikaatzi kimisantayitairiri. ³⁰ Ikimitakaanitayitairi iriirikami imishina, iriirikami itonki, iriirikami maawoni iwathaki. ³¹ Tima ikantaitzi:

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, apaani inkantaiya iwathaki jaawakaana.

³² Owanaa okompiwitaka pairani inkimathayiitiro jiroka. Aña iri Cristo ojyakaawintacha jaka, ipoña iijatzi kimisantayitairiri. ³³ Ari okantari, ontzimatyii pitakoyitaiyaawo piinaiti, pikimitaa pitakota iiroka. Ari onkimiyitanaiyaari iijatzi iinataitari, opinkathayitairi oimi.

6

¹ Iintsiití, pikimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatatsiri ikowakaimiri Awinkathariti. ² Ojyiki ikantakaanakiri pairani Pawa. Iro kantacha ari osatikakari apaani Ikantakaanani itanakawori okinkithatakotziro ikajyaakairi Pawa, ikantaki:

Pipinkathatairi ashitzimiri,

³ Aritaki piñaakiro osamani paminawaiti jaka kipatsiki.

⁴ Irooma iirokaiti iwaapatiitari, tii okamiithatzi pinkisakaawaityaari powaiyaniiti, aña iro kamiithatatsi pintampatzikayitiri, pinkaminairi tsika okanta ikowiro Awinkathariti.

⁵ Ompirataari, pinkimisanti iirokaiti onkaati jompiraitimiri. Iiro pamatawiwaitziri ompiratzimiri. Pinkatha powiri, pinkimitakaaniri pipinkathatziri Cristo. ⁶ Iiro powakowintashiwaita pantawaitiniri aririka jaminimi, iro pinimotakaanyaariri. Aña pashi powiro pantawaitapiintiniri, tima jompiratani jowanaimi Cristo, pantiro ikowiri Pawa. ⁷ Shiritha pinkantawintyaawo jompirayitzimiri, pinkimitakaantiro iriitajaantakimi Awinkathariti pantawaitiniri, kaari atziri. ⁸ Timá ayotaiyakini, iri Awinkathariti pinayitaini okaatzi antayitakiro kamiithari, onkantawitatya aakarika ompirataari, tiirika jompirayiitai. ⁹ Ari pinkimityaari ompiratantaniiriití, ontzimatyii paapatziyaari pompiratani, iiro pasaryiimawaitari. Timá jompiratari Inkitijatzi pompiratani, ari ikimitsitzimiri iijatzi iiroka, jompiratzimi, tikaatsi imaakiniti irirori.

Ipiyawintashiritantari kimisantanaatsiri

¹⁰ Iyikiiti, piñaashintsishiritya, tima iri Awinkathariti otapishiritantimironi ishintsinka. ¹¹ Pinkimitakaantiro pinkithaatakotatyaawomi jashitari Pawa ipiyakowintantaitari. Iro piñaantyaawori pimpiyatyaari kamaari. ¹² Timá kaari atziriiti koñaawoini antaminthayitaini, iri antaminthatairi kaari koñaayitatsi. Iriiyitaki pinkatharitashiwintawaitachari, tzimawitachari ishintsinka, tsiniriwiri jinayitzi ompiraminthatariri isaawisatzi, irijatzi antashiwaitakawori kaaripirori inkitiki. ¹³ Ikimita apaani owayiri jawintaawo iithaari ashirotsatsiri, ari pinkimitanaiyaari iiroka pawintaayitanaiyaari Pawa. Aritaki pimatakiro pimpiyakowintya. Timá aririka piñaashintsishiripirotanatya, tikaatsi iiwokashiritimini. ¹⁴ Pintyaaryooyitai, pinkimitakotyaari ikanta jiwitsikaanta owayiriiti. Timá iro jitapiinta joojothakiyitanatyaawo iithaari iiro ipakoowaitanta. Ari pinkimitapiintanaiyaari

iirokai, pinkinkishiritakoyitanairo tyaaryoori, ari onkantya iiro pipakooshiriwaitanta. Ikithaatapiintawo owayiriiti ashivotaki ishipaniiki, inkini otzikaawintiri. Ari pinkimitanaiyaari iirokai tampatzikashiri pinkantayitanaiya, tima iro otzikaawintashiritimini. ¹⁵ Ityaantapiintari owayiriiti i-zapato-ti, inkini jiyaayiti tsikarika. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokai aamaakowinta pinkantapiintaiya inkini piyaayiti tsikarika pikinkithatako-tairo Kamiithari Ñaantsi isaikantaitari kamiitha. ¹⁶ Jawintaapiintawo owayiriiti jotzikaawintaminto joirikayitziri iiro okintantari paampakiiyitaintsiri chikopi. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokai pawintaapirotanaiyaari Pawa inkini potzikaashiriwintanaiya pimpiyatantyaariri kamaari. ¹⁷ Jawintaapiintawo owayiriiti ashironaki jamathaitari. Ari pinkimitanaiyaari iirokai pawintaayitanaiya jowawisaakoshiritaimi Pawa. Ipiyakowintantapiintawo jowathaaminto owayiriiti. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokai pimpiyakowintantyaawo Iñaani Pawa inkinkishiritakaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Pamanamanaatapiintayitai, tima Itasorinka Pawa kinkishiritakaiyaamini pinkowakotiriri. Tyaaryoo pinkantayitanaiya inkini pamanakotapi-intanaiyaari maawoni oitishiritaari. ¹⁹ Impoña pamanakoyitakina naaka, iñaapirotakaantinari Pawa niyotantyaari nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi kaari jiyotakowiita pairani. ²⁰ Tima iro kamiithatatsi noñaapirowintyaawo nonkinkithatakaanti. Irootaki jomontyaawintaitakinari. Iro kantacha iikiro nyaatakaatyiro nonkinkithatakaanti.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Aririka jariitapaatya Tíquico janta pisaikaiyini, iriitaki kamantapaakimini tsikarika nokantaka, tsikarika iita nantayitakiri jaka. Tima jirika Tíquico iyiki jinatzi, nitakopiro-takari. Iri tyaaryootaintsi jimitakotakina nokinkithatakaantaki. ²² Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pinthaamintashiritantyaari.

²³ Ari okantzimaita iyikiiti. Onkamintha isaikakaayitaimi kamiitha Ashitairi Pawa, ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantya pitakotawakaan-tanaiyaari, awintaashiri powanairi. ²⁴ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo, pikaataki pitakopirowaiyitaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILIPOS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzimiro. Tima jompiratani Jesucristo ninayitzi. Iiroka nosankinayitzi janta Filipos-ki pikaatzi ikitishiritakaimi Cristo Jesús. Irijatzi nosankinatzi ikaatzi jwayitzi pinkimisantayitai. ² Onkamintha inshironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamanamanaatakoyitari Pablo kimisantzinkariiti

³ Aririka nonkinkishiritakotapiintimi, owanaa nopaasonkitziri Pawa. ⁴ Kimoshiri nokantapiintaka aririka namanamanaatakoyitimi, ⁵ tima ari akaataiyakini akinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Irojatzi pikantanakiro pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, tii powajyaantanakiro irojatzi iroñaaka. ⁶ Niyotajaantzi naaka, owanaa okamiithataki okaatzi pawintaashiriyitaari Pawa, tima iriitaki kamiithashiritakaimini irojatzi impiyantatyaari Jesucristo. ⁷ Tima kamiitha okanta nonkinkishiritakotapiintimi, nitakoyitani pinatzi. Okantawitaka jomontyitakina naaka, ari akaatzi inshironkayitai Pawa. Ari okantari iijatzi jaayiitanakina pinkatharintsiki, tima nonkinkithatakotakiro janta Kamiithari Ñaantsi. ⁸ Iri yotatsi Pawa owanaa nokowityaataikimi noñaayitimi. Iro jitakonka Jesucristo kantakaawori. ⁹ Namanakotapiintakimi pitakopirowaitantyaari, yotani pinkantya, pinkimathatairo maawoni, ¹⁰ onkantantyaari pantapiintayitairo kamiithari. Ari onkantya pinkitishiritantyaari iiro otzimanta inthawitakotaitimiri paata impiyakirika Cristo. ¹¹ Ikamintha jotampatzikashiritaimi Jesucristo okanta pantayitantaawori kamiithari. Iro impinkathayiitantaayariri Pawa, inthaamintapiintantaityaariri.

Nañaantaari Cristo

¹² Iyikiiti, nokowi piyotakotiro awijyimotakinari. Tii othataawaitashita awijyimotina jirokapaini, aña iro iyaatakotantyaari Kamiithari Ñaantsi jawisakoyiitantyaari. ¹³ Ari matzimaitaka, tima ikaatzi saikapankotziriri pinkathari, owayiriiti kimpoyaawintanari, jiyotaiyaini maawoni jomontyaawintashitaitanari Cristo. ¹⁴ Tima

jiñaayitakina iyikiiti jomontyaawintaitanari Cristo, tii ithaawaiyanakini, iikiro ikinkithayitanakitzi, jawintaapirotanakari Awinkathariti.

¹⁵ Tzimatsi jaka kajyaawaitachari ikinkithatakotziri Cristo, oiyiki ikowaki janaina impinkathayitiri onkantya inkisaniintantaitinari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashini itakotajaantakinari, kamiithapiroini ikinkithayitanaki irirori. ¹⁶ Jirikaiti ikaatzi kisaniintakinari, tii ishinitziri atziripaini inkimisantina, apaniroini ikowi inkimisantaitiri onkantya janaantyaanari naaka, irootaki ikajyaawaitantari ikinkithatakotziri Cristo. Ikwatzi jirikaiti inkimaatsipirotakaitina jomontyitakina. ¹⁷ Iriima ikaatzi itakotajaantakinari, jiyotaiyini irirori Pawa kantakaawori jomontyitantakinari onkantya nonkinkithatakotantyaawori janta Kamiithari Ñaantsi. ¹⁸ Tikaatsi iitzimaitya kisaniintanari, iro kowapirotacha irijatzi Cristo ikinkithatakoyiitzi. Irootaki oimoshirinkakinari. Ari imapirotya nonkimoshiriti, ¹⁹ tima niyotzi irootaintsi jomishitowaitaina. Okantakaantziro pamanakoyitakina, inishironkatakina Itasorinka Jesucristo. ²⁰ Iro nokowapirotairi nonkinkithatakotiri Jesucristo, tikaatsi nonthaawakaiya. Tii nokowi jowaañiitaina paata. Aririka intsitokaitakina, irooma iirorika, ari nonkantaitatyaani nantayitiro kamiithari, irootaki impinkathaitapiintantyaariri Cristo. ²¹ Tima iri Cristo nañaantaari naaka. Irooma aririka intsitokaitakina kamiithataki iijatzi. ²² Irojatzirika nañi iikiro niyaatakaatyiro nantiniri Awinkathariti ikowakaayitanari. Tii niyotzimaita otzimi nokowiri. ²³ Apitiroiti nokowiro. Kamiithawaitaki intsitokaitina niyaaita nontsipatapaiyaari Cristo. Iro kamiithapiroztzimotakinari naaka. ²⁴ Iro kantacha okowapirota iijatzi nañi, ari onkantya nosaikimotantimini iirokaiti. ²⁵ Niyotaki iiro nokamita, osamani nosaikimoyitanaimi iirokaiti, ari onkantya nonthaamintakaantimiri pawintaanaiyaari Cristo. ²⁶ Tima aririka nariitapaimi iirokaiti, oiyiki pinkimoshiriwintawaina, piyotanaki iri kantakaawori Jesucristo imatantari.

²⁷ Jiroka pinkantayitanaiya: Pantapiintanairo kamiithatzimotirini Cristo. Irootaki pantapiintanairi, tima aririka niyaataki nariitimi, kamiitha noñaapaakimi pisaikaiyini. Irooma iirorika nimatziro nariitimi, nokowi nonkimakotimi kamiitha paapatziyawakaayita, piñaashintsishiriwintaiyaawo Kamiithari Ñaantsi akimisan-tanairi. ²⁸ Iiro pithaawantashiwaitari kisaniintzimiri. Tima

jirikaiti ari inkinkishiritakaiyaari Pawa japiroyiitayiiiri. Ari inkimitsitimiri iijatzi iirokaiti pikimisantairi, jiyotakaayitaimi imapiro pawisakoshiriyitai. ²⁹ Tima tii apa ikowakaakimiro Cristo pinkimisantairi, aña ontzimatyii pinkimaatsikowintaiyaari iijatzi. ³⁰ Ari akaataiyakini akimaatsikowintakari. Tima piñiiyakinani pairani owanaa nokimaatsikowintakari janta. Irojatzi nokantziro iroñaaka pikimakowintana owanaa nokimaatsikowintakari jaka.

2

Itsinampashirinka ipoña iñaapironka Cristo

¹ Tima aritaki joimoshirinkaimi Cristo, tima jitakotakimi, tima isaikashiritantakimi Itasorinka, tima piyotairo pinishironkatawakaiyani, ² ontzimatyii paapatziyawakaayitaiya, pitakotawakaayitaiya, onkimiwaityaawo apaanimi onkantaiya pikinkishiritani. Irootaki oimoshirinkanari. ³ Aririka ontzimi oitya pantayitiri, iiro pikisawakaawintawo, tsinampashiri pinkantya, iiro pasagaawintawaitawo. Tii opantawo pinkantanti: “Naaka kamiithapirotaatsi, tii opantari jirinta”. Aña iro kamiithatatsi pinkanti: “Iri kamiithapirotaaitatsi jirinta, janaakowaitakina naaka”. ⁴ Tii apa okamiithatzi pinishironkapirowaitya iiroka, aña ontzimatyii pinishironkayitairi iijatzi pashinipaini. ⁵ Pojyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo, ⁶ Pawapirori jinaki irirori, tiimaita inchiraawintya jitapirotyaawo Ipawatzira. ⁷ Aña jowajyaantanakiro ipinkatharitzii, jojakotanakari ompirataari, itzimaki, ikimitakotapaakari ikantayita atziriiti. ⁸ Ikimitapaakari atziri, tii ipinkatharitanai ikimiwita. Aña shiritha ikantapainta irojatzi ikamantakari ipaikakoitakiri. ⁹ Irootaki opoñaantari Pawa iñaapirotakagaari Cristo, ipinkathariwintapirotzii, janaanakiri ikaatzi jiwitsikaitakiri. ¹⁰ Ikowi Pawa maawoni impinkathapiroitiri Jesús, onkantawitya tsikarika janta inampiyiityaawo, inkitiki, kipatsikinta, iijatzi otapinaki kipatsi. ¹¹ maawoni inkantayiiitai: “Pinkatharipirori jinatzi Jesucristo”. Aripaiti ipinkathayiiitairi Pawa Ashitairi.

Ikimitari ootamintotsi kimisantzinkariiti

¹² Ari onkantzimaityaari nitakotani iyikiiti. Tima pairani nosaikimotakimi janta, owanaa pikimisantapiintakina. Ari pinkimitanairo iijatzi nosaiki intaina, pantapiintairo okaatzi nonkantimiri. Pinkamaiwintanaiyaari Pawa jowawisaakoshiriyitaimi, pinkatha pantiniri okaatzi ikowakaayitakimiri. ¹³ Tima Pawa iriitaki kowashiritakaan-tatsiri, okanta pantapiintantawori kamiithari. Irijatzi Pawa antakaayitimironi.

14 Pantainiri Pawa maawoni kamiithari, iiro pikisawakaawintawo, 15 ari onkantya iiro otzimanta oitya iyakawintimini. Tima itomi Pawa pinayitatz, powajyaantiro kaaripirori, kamiitha pisaikimoyitairi kinashiwaitainchari. Pinkimitakotyaari kitijjiinkatakairori tsiniriri. 16 Pintyaaryoowintanairo pikimakotakiro ñaantsi, iro pañaashiritantayaari. Aririka pintyaaryoowintakiro, antawo nonthaamintimi impiyairika Cristo, tima tii natsipitashiwaitawo nokinkithatakotakimiro iñaani Pawa. 17 Onkantawitya jowamaawintaitinawo nokimisantakaayitakimi, owanaa nonkimoshiriti, ari pinkimiyitanatyaari irokaiti, pinkimoshiriwintaiyinani. Aririka jowamaitakina, ojakawo nañaantari japaayiitziro imiriyiitari isaitaitziri piratsi itagaitziniriri Pawa. 18 Irootaki pinkimoshiriwintantinari iijatzi irokaiti iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

19 Iriirika kowaintsini Awinkathariti Jesús, ari piñaakiro thaankiini notyaantimiri Timoteo. Tima aririka impiyaki, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiritantyaari. 20 Tima tii itzimi ojayinani naaka ikimitaka Timoteo, owanaa ikowaki inishironkayitaimi. 21 Tzimayiwitacha pashini, apa joshiriyitawo oiyitarika ikowiri, tii joshiritakotawo ikowakaantziri Cristo Jesús. 22 Iro kantacha, piyotaiyini iiroka kamiitha ikanta isaikimotakina Timoteo, iri tyaaryootantsi itsipatakina nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Owanaa jimitakotakina, kimiwaitaka iriimi notomi. 23 Iriitaki nokowakiri notyaantimiri janta, aririka niyotaki tsika inkantaitina. 24 Aamaa nowakiri Awinkathariti thaanki inkantakaiyaawo, naaka jatashitajaantimini janta.

25 Iri nitawatya notyaantaimiri iyiki Epafrodito, potyaantakinari pairani. Owanaa inishironkatapaakina. Iri kimitakotakariri owayiri ishintsishiritaki itsipatakina nokinkithatakaantzi. 26 Jirika Epafrodito, owanaa ikinkishiritakoyitakimi, antawoiti ikowaki jiñaapaimi, tima jiyotaki pikimakotaiyakirini jimantsiyawaitaki. 27 Ari ikantawitaka jimantsiyatzi, iroowitaincha inkamimi. Iro kantacha jinishironkatakiri Pawa, joshinchagairi. Tii apaniroini inishironkatakiri irirori, aña jimatsitakina naaka, tii ikowakaanawo nimapirotya nowashiripirowaitakotyaari aririka inkamimotakina. 28 Irootaki notyaantantaimiriri thaankihiroini janta, ari onkantya pinkimoshiripirowaitantyaari aririka piñaawairi, ari onkantya iiro nowashiripirowaitanta naaka. 29 Kimoshiri pinkantawintawaiyaari, tima

pirintzitawakaanaatya pikimisantairi Awinkathariti. Pimpinkathatapiintairi ikaatzi ojyariri irirori. ³⁰ Tima ikamawitaka irirori ikamaitanakawo jantayitziro ikowakairiri Cristo. Ishinitakowintanakawo jimitakotakina, tii inishironkapirowaita irirori, okimiwaitakawo iirokami imitakotinani jaka.

3

Kowapirotajaantachari

¹ Ari okantzimaitari iyikiiti, thaaminta pinkantaw-intaiyaari Awinkathariti. Tima iiro nosamawo naaka napiipiintimiro okaatzi nosankinatakimiri pairani. Iro kamiithatatsi piyopirotantyaari.

² Ontzimatyii paamaiyaari manintaniriiti kimitakariri otsitsi, kaaripiroshiririiti, kowatsiri intomishitaanitakaimi.

³ Tima totamishitaanipirori anayitai aakaiti, inampishiriy-itantai Tasorintsinkantsi, jiyotakaayitairo tsika ankantya apinkathayitairi Pawa. Iiro awintaashiwaitawo añaayitziro awathaki, aña iro anthaamintawintya jashiyitai Cristo Jesús.

⁴ Ari onkantyaami owawisaakoshiritaimi añaayitziro awathaki, nimawaitakiromi naaka nanaakotantimi.

⁵ Tima pairani owakiraa notzimapaaki, okaatzi 8 kitiiyiri nomaakotapaaki, ari itomishitaaniitakinari. Naakataki Israel-mirinka, icharinitanakari Benjamín-ni, Judá-mirinkapirori ninatzi, Heber-paantipirori noñaawaitziri, nimonkaatziro okaatzi Ikantakaantaitani, tima Fariseo ninawita.

⁶ Noñaajaantaki nokimisantapirotatziiri Pawa, irootaki nokisaniintantakariri kimisantanairiri Jesucristo. Tima nothotyaawitanakityaawo nimonkaatziro Ikantakaantaitani, tii nomaakitapaintzi apaani.

⁷ Iro kantacha maawoni jiroka, okaatzi nasagaawintawaitakari pairani, tikaatsi opantaiyaawoni iroñaaka niyotakotairi Cristo.

⁸ Imapirotatya, tima niyopirotairira Cristo, tii opantaajaitawo nokantawita pairani. Nowajyaantanairo maawoni, nokimitakaanakiro jookapiintaitziro kaagashi. Iro nokowajaantanairi niyopirotairi Awinkathariti

Cristo Jesús tima irootaki kamiithapirotatsiri. ⁹ Iriitaki tsipashiritaanari iroñaaka. Tii nopankinatanaawo nimatiro Ikantakaantaitani, tima tii otampatzikashiritana. Irooma nawintaanaari iroñaaka Cristo, iriitajaantaki Pawa otampatzikashiritaanari.

¹⁰ Iro nokowapirotanairi niyopirotairi Cristo, tima iriitaki ashitawori ishintsinka ipiriintaa ikamawitaka. Ari onkantya nonkimitakotantyaariri tsika ikanta ikimaatsikowintantaka, tsika ikanta iijatzi

ikamimotantaki, ¹¹ irootaki jowiriintantaiyaanari naaka aririka nonkamawitatya.

¹² Tikiraata nothotyaataitziro nokantayitakimiri, tikiraamintha noñiro nonkamiithashiripiroti. Iro kantacha iikiro niyaatatyi naminaminatiro irojatzi nothotyaapirotantyaawori, tima niyotzi iri itapaintawori Cristo Jesús jowawisaakoshiritaana. ¹³ Iyikiiti, tii nokantatzi naaka: Nimatataikiro nothotyaakiro nonkamiithashiripiroti. Aña jiroka nokantanaa: Maijanta nowanairo nantayitakiri pairani tii noshiritakotaawo, apa nokinkishiritakotawo onkaati noñaayitairi paata, ¹⁴ ari onkantya nimatantantyaari, irojatzi noñaantaiyaawori paata impinayitairi Pawa ikaimashiriyitai intsipashiritai Cristo Jesús.* ¹⁵ Jirokapaini nokantayitakimiri, ontzimatyii oshiritakotyaawo maawoni akaatzi antapashiriyitai. Tiirika poshiritakotawo, Pawa oñaayimironi pinkimitakotantainari. ¹⁶ Iro kantacha, ontzimatyii antyaaryoowintairo antayitantyaawori okaatzi ayotakotajaantakiri.

¹⁷ Iyikiiti, ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka. Ontzimatyii paminayitairi pashini aririka jojoykotaanawo naaka tsika nokanta piñaayitakina. ¹⁸ Tima aritaki pairani napiipiintakimiro nokinkithatakotzimiro, irojatzi napiitimiri iroñaaka nirayimankakiini nonkantimi: Tzimatsi oiyiki saikimotakimiri janta kisaniiintziriri ikaatzi kinkithatakotzirori tsika okanta ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri, tii ikaaniwintakotawo. Iro ikinkishiritakowaitapiintaka isaawisato. ²⁰ Irooma aakaiti, iro akowapirotanai anampitaiyaawo isaikinta Pawa. Oyaaniinta akanta impiyi Owawisaakotantaniri Awinkathariti Jesucristo, ²¹ pashiniyitakaapaini awathaki akaamaniwaitzi, ari ankimitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi jowaniinkawo. Aritaki jimatapairo, otzimimotziri ishintsinka ipinkathariwintantawori maawoni oiyitarika.

4

Pinkimoshiriwintapiintairi Awinkathariti

¹ Iyikiiti, nokowataiki naaka poisokirotanaiyaari Awinkathariti. Tima nitakotani pinayitatzi, owanaa nokowaki noñaapaimi. Iirokayitaki oimoshirinkanari,

* **3:14** Kantakotachari jaka “nimatantantyaari”, ikanta pairani atziri matantat-siri ishiya tsika ipiyota aminaminthatziriri, ipayitzi owinawo jimatantaki.

iirokatakaki kantakaantironi impinatantantinari paata, onkimiwaityaawomi namathairi pinayitaimi.

² Nonkantimiro Evodia iijatzi Síntique: Ontzimatyii aripirotawakaiya awintaashiritaari Awinkathariti.

³ Nonkantimi iijatzi iiroka notsipaminthari, pinkaminairo jiroka apiti tsinani aripirotawakaantaiyaari. Tima ari nokaatzi pairani natsipiwintawo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotziro, ari otsipatakari Clemente ipoña pashinipaini ikaatzi tsipayitakinari pairani. Tima maawoni jirikaiti, osankinatakoyitaka jañaashiriyitai paata.

⁴ Kimoshiri pinkantawintapiintaiyaari Awinkathariti. Napiitawakimiro: ¡Pinkimoshiritapiintaiyini! ⁵ Ontzimatyii jiyoyitaimi maawoni nishironkataniri pinayitai. Tima aritaki piyimataka Awinkathariti. ⁶ Iiro okantzimoshiriwaitzimi, aña pamanamanaatapiintairi Pawa pinkowakoyitiri kowityiimotzimiri. Pimpaasoonkitapiintairi iijatzi.

⁷ Ari onkantya piñaantyaawori isaikakaayitaimi kamiitha Pawa, kamiithapiro inatzi jiroka, anaairo okaatzi akinkishiriyitari aakaiti. Tima jiroka, saikaantsi kamiitha, iro inimoshiritakaimini, iiro okantzimoshiriwaitantzimi tima itsipashiritaimi Cristo Jesús.

Poshiritapiintaiyaawo kamiithari

⁸ Jiroka nonkantimiri iyikiiti. Poshiritapiintaiyaawo tyaaryoori, pinkathataantsi, tampatzikashirintaantsi, kitishiritaantsi, inimotaantsi, kamiithatzimotaantsi, kamiithashiritaantsi, thaamintaantsi. ⁹ Pantanairo okaatzi piyoyitakiri, okaatzi nokamantakimiri. Piñaantayityaawo okaatzi niyotaayitakimiri, okaatzi kamiithari piñaakotakinari naaka nantayitakiri. Aririka pantayitanairo jiroka, ari inimowaitimi isaikakaimi Pawa.

Ipashitantari Filipos-jatzi jashi Pablo

¹⁰ Antawoiti ikimoshiritakaakina Awinkathariti, noñaakiro papiitairo pinishironkataana. Niyotzi naaka tii pimaijantana, aña iro kantakaantzirori tii otzimi tsika pinkinakairo pinishironkatantyaanari. ¹¹ Tii iro nonkantantyaari, noñaatziro nokowityaaniintawaitzi. Aña namitakawo nokimoshiriwaitzi onkantawitatya tikaatsi tzimimotinani. ¹² Niyotakiro tsika okantawaita ankowityaaniintawaiti, ontzimimoyitai oyyiki. Nothotyaakiro namitakawo maawoni, iirorika nowapirowaita, aririka nontajyaaniintawaiti. Namitakawo ontzimimotina oyyiki, namitawo iijatzi nokimaatsiwaitawo tikaatsirika tzimimotinani. ¹³ Ari onkantaki nonkitsirinkiro maawoni oiyitakarika, tima iri Cristo aawiyashiritakaanawori iroñaaka.

14 Iro kantacha, owanaa okamiithataki okaatzi pipashitakinari, tima piyotaiyakini tzimatsi oiyiki pomirintsitzimotakinari. 15 Pairani nokinantanakari Macedonia-ki, nitantanakawori nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi, tikaatsi nishironkatinani, apa iirokaiti Filipos-jatziiti, pipakaantakinari pipashitanari. 16 Ari pikimitaakiro iijatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiintakiro pipakaantakina pipashitanari, iri naantakari okaatzi kowityiimotapiintakinari. 17 Tii apa noshirityaawo naaka pimpashitapiintyaanawo kowityiimotinari, nokowatzi pantayitanairo iirokaiti kamiithari, inkini impashitaitimi paata iiroka. 18 Aritaki naakiro maawoni pipakaantakinari, ipapaakinawo Epafrodito, oiyikitzimotapaakina tikaatsi kowityiimotinani. Okaatzi pantakiri owanaa okamiithatzimotakiri Pawa, okimitzimowaitakari kasankainkari. Okimiwaitakawo iijatzi okamiithatzimotziri aririka intagaitiniri piratsi. 19 Iri Pawa payitimini onkaati kowityiimoyitimini iiroka, tima otzimimopirowaitziri jowaniinkawo Cristo Jesús. 20 ¡Ankantaityaani apinkathatairi Ashitairi Pawa! Ari onkanyaari.

Iwiyaantawori withataantsi

21 Piwithatyaanari janta ikitishiritakaani Cristo Jesús. Jiwithatsitakimi iyikiiti ikaatzi tsipatakinari naaka jaka. 22 Jiwithayitsizimi iijatzi ikitishiritakaani jaka, iri withatajaantzimiri ikaatzi saikapankotziriri Pinkathari César.

23 Onkamintha inishironkapirotaimi Awinkathariti Jesu-cristo. Ari onkanyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI COLOSAS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Tima jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakiri Pawa. Iri notsipata iyiki Timoteo nosankinatzimiro. ² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi ikitishiritakaitaimi janta Colosaski, tima iirokaiti iyikiiti oisokirotanakariri Cristo pikimisan-tanairi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamana Pablo onkantya jiyotanitanyaaari kimisantzinkariti

³ Ari nokantapiintatya namanamanaatari Pawa Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, nokantziri: "Paasoonki Pawa". ⁴ Irootaki nopaasoonkitantariri, tima nokimakowintakimi tsika pikanta pawintaashiritanaari Jesucristo, itakotani pikantanairi ikitishiritakaani, ⁵ okantakaakimi pikimisan-tanairo tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, piyotanairo tzimatsi poyaakoniintari inkitikinta. ⁶ Okaatzi pikimakiri iirokaiti, jatakotaki maawoni nampitsiitiki. Ikimisantayitanai iijatzi pashinijatzi atziriiti. Ikimitakimi iirokaiti owakiraa pikimawakiro ñaantsi, pikimathanakiro imapiro inishironkayitaimi Pawa. ⁷ Tima iriitaki iyiki Epafras yotaakimirori pairani janta. Nitakotani jinatzi Epafras, iri oisokirotakariri Cristo jantawaitziniri. ⁸ Irijatzi kamantapaakinari owanaa pitakoyitanta ikantakaakimi tasorinkantsi.

⁹ Tima owakiraa nokimakowintawakimi tsika pikantana, ari nokantapiintanakitya namanakoyitaimi onkantya pinkimathatantyaawori ikowiri Pawa. Yotanishiri pinkantayitaiya. ¹⁰ Namanakotzimi iijatzi pantapiintantyaawori kamiithatzimotziriri Awinkathariti, tima irootaki ikowiri pantainiri, iro piyaatakaantyaawori piyopirotanairi Pawa. ¹¹ Namanakotzimi onkantya otapishiritantimiri ishintsinka. Iro tyaaryootakaimini jowaniinkawo, intsinampashiritakaimi iijatzi. ¹² Ari onkantya pinthaamintantyaari pimpaasoonkiyitairi Ashitairi. Tima iriitaki kantakaawori okanta añaantaawori jashiyitai, anintaantaiyaawori okaatzi ikajyaakaayitakairi ikitiijyiinkatakotairi ikitishiritakaani. ¹³ Tima pairani kimiwaitaka asaikatyiimi otsinirikitzi. Iro kantacha

jowawisaakoshiritai Pawa, ipinkathariwintayitai iroñaaka jítakotani Itomi, ¹⁴ itzimi kapathainkawintakairi. Okimiwaitakawo impinakowintatyiimi ikimaatsiwintayitai, ari okanta ipiyakotantairori ayaaripironka.

Ikamawintai Cristo, ari jaapatziyai Pawa

¹⁵ Tii ikoñaanitzí Pawa, iro kantacha joñaagantapainta itanakawori Itomi, tzimitachari tikiraamintha jiwitsikaitiro añaayitziri iroñaaka. ¹⁶ Iri Itomi witsikakaantakiro tzimayitatsiri inkitiki iijatzi kipatsiki. Jiwitsikaki koñaanitatsiri, ipoña kaari koñaayitatsini. Jiwitsikayitakiri maawoni maninkariiti pinkathariwintzirori tsikarika oiyita. Iriitaki jiwitsikakaayitaki maawoni onkantya jashitanyaaawori irirori. ¹⁷ Iri itajaantanakawo Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaawori iroñaaka kaari inashitantayita okaatzi jiwitsikayitakiri. ¹⁸ Irijatzi Cristo akimitakaanta iriimi aitotyaaami akimisantzinkarítai. Irooma aakaiti iwatha anayitaimi. Iriitaki itakaantawori ipiriintaa ikamawitaka. Irootaki jítapiintaitantyaariri ipinkathayitairi iroñaaka. ¹⁹ Tima iriitaki Itomi ikowapirotajaantakiri Ashitairi inampishiripirotantiri ipawatzi irirori. ²⁰ Iriitaki kamimoyitairi, kapathainka ikantapainta ipaikakoitakiri. Aripaiti jaapatziyai, onkantawitatya tsika asaiki kipatsiki, tiirika inkitiki.

²¹ Pairani kisaniiinta powiri Pawa, tii poshiritakotawo ikowakaayitzimiri, iro pantapiintashitaka kaaripirori. Iro kantacha Pawa, jaapatziyai. ²² Tima atziripirori jinapaintzi Jesucristo, iro aritantakari ikamimoyitakai maawoni. Iriitaki aayitaini Pawakinta, inkantapairi: “Jirikataki, nokitishiritakaani, kitishiripiro ikantayitaa, tikaatsi kankakowaitairini”. ²³ Ari onkantyaari, aririka poisokirotanatyaawo pawintaashirityaari. Tima pairani owakiraa pikimawakiro Kamiithari Ñaantsi, piyotanaki tzimatsi poyaakoniintari. Ithonka ikimakoyiitanakiri maawoni nampitsiitiki. Irojatzí, naaka Pablo, ikinkithatakaayitakinari iijatzi.

Jiyotaayitziri Pablo pashinijatzi atziri

²⁴ Antawoiti nokimoshiritzi iroñaaka noñiuro nokimaatsitakowintzimi. Tima nimonkaatziiro ikimaatsitakagaitakari Cristo. Iri nokimaatsitakowinta kimisantzinkariiti, itzimi kimitanaawori iroorikami iwatha Jesucristo. ²⁵ Iro nantawairi naaka nimonkaayitairo, tima iri Pawa kankakinari: “Pikinkithatakotainiri atziiriiti noñaani, ontzimatyii pothotyiro maawoni”. ²⁶ Tikaatsi yotaajaitatsini pairani oita jantiri Pawa, irojatzí okantzimaita iroñaaka. Iro kantacha aakaiti jiiyitai “ikitishiritakaani”, jiyotakaayitairo.

27 Tima iro ikowakiri Pawa ayoyitairo. Jiroka jiyotakairi: Inishironkayitaimi iirokaiti tii nojyininkawitzimi, itsipashiritaimi Cristo. Iro poyaakoniintantaawori piñairo jowaniinkawo. 28 Irootaki nokinkithatakotantaariri naaka Cristo. Nokantayitziri atziriiti: “Aritapaaki pikaaripiroshiriwaitaki”. Niyotaayitairi kamiithapiroini, okimiwaitakawo naayitaatyirimi Pawakinta, nonkantairi Pawa: “Jirika kimisantairiri Cristo, iriyyitaki othotyaakirori”. 29 Irootaki noñaashintsiwintantariri. Tima ishintsinka Cristo aawiyaashiritakaakinawori nantayitantakawori maawoni.

2

1 Tima nokowatzi piyoyitai antawoiti noñaashintsiwintakimi, iijatzi Laodicea-jatzi ikaatzi kimisantairiri Cristo, noñaashintsiwintakari. Ari nokimitaakiri maawoni kaari ñaapootaajaitinani. 2 Iro noñaashintsiwintantzimiri onkantya pinthaamintashiritantyaari, pitakotawakaantyaari, piyotanipirotantyaari, pinkimathatantyaawori jantayitairi Ashitairi Pawa tii jiyotakowiitari pairani Cristo. 3 Tima iriitaki Cristo kantakaawori ikimathatakaantairo kaari jiyotakowiitari, okimiwaitakawo ajyaagawontsi otzimi jimanawiitari. 4 Nokamantsitzimiro iroñaaka jiroka, iiro piñaantawo jamatawiyiitimi. 5 Okantawita tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatajaantimi asaiki janta pinampiki. Iro nokimoshiripirotantakari nokimakowintakimi aripiro pikantawakaanaa, oisokiro powanairi Cristo pawintaanaari.

6 Tima tsika pikanta pikimisananakiri kitziroini Awinkathariti Jesucristo, iikiro piyaatatyi pintsi-pashirityaari. 7 Oisokiro powapirotanakiri pitanakari pikimisantziri, pinkimitakotyaawo parithatatsiri kamiithaini, pinkimitakotyaawo iijatzi pankotsi jiwitsikayiitziro, tima irootaki jiyotakaayiitakimiri. Pimpaasoonkitapiintairi Pawa.

Isaikapiroshiritantaimi Cristo

8 Pintyaaryooti, tzimatsi kowatsiri jamatawitimi, paamaakowintya. Jimonkaatakaashitzimirokari okaatzi jiyoyitziri, jiyotaayitziriri pairani ichariniiti, iro jamiyitapiintari jaka kipatsiki. Tima kaari jashi Cristo. 9 Tima Pawa, iri othotyaapirotzirori inampiwathatantari Jesucristo. 10 Irijatzi othotyaapirotzirori inampishiritantakimi iirokaiti, tima pawintaashiritanaari Pawa. Pinkatharipirori jinatzi irirori, janairi ikaatzi pinkathariyiwitachari. 11 Tima pawintaashiritanaari Pawa, kimiwaitanaa pintomishitaanitatyiiyaami. Tii koñaawo pintomishi-taanitya, iro ojyakaawintacha jowajyaantakaayitaimiro

Jesucristo piyaaripiroshirinka, jañaakaashiriyitaimi iijatzi. Okimiwaitanakawo intomishitaanitatyimimi. ¹² Tima powiinkaayitaka pairani, pikimitatyaari Cristo Jesús tsika ikanta ikamawitapainta irirori. Iroowaitanaki arimi pinkaatakirimi pinkitaty, ikitawiitakari irirori. Ipoña pañagai iiroka, jañagaira irirori. Tima pawintaanaari Pawa tsika itzimi ashitawori ishintsinka añaakagaimiri. ¹³ Pairani iirokai, kimiwaitaka pinkamayitatyimi okantakaantziro piyaaripironka. Iro kantacha Pawa inishironkataimi, okantawitaka tii pitomishitaaniyita. Tima jañaakagairi Cristo, ari ikimiyitaimiri iiroka jañaakaashiritaimi ipiyakoyitaimiro piyaaripironka. ¹⁴ Tima pairani oiyiki ikowawita nojyininkapaini jimonkaayitiroimi Ikantakaantaitani, tiimaita jimonkaantziro. Irootaki jowasankitaantyaaririmi Pawa. Tima kimiwaitaka Pawa josankinatakotatyiroimi ayaaripironka. Ikanta ipaikakoitakiri Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakowitakai Pawa, kimiwaitaka arimi intsipatanatyaawomi ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁵ Aripaiti joitsinampaayitakiri pinkathariwitachari, tii otzimimotanairi ishintsinka irirori. Tii jantziro jimananikiini jirokapaini, joñaagantapirotakiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori.

¹⁶ Tii okantzi pishintsiwintawakaiya intzitaityaawo owanawontsi, imiriyiitari. Tii okantzi iijatzi pishintsiwintawakaiyaawo joimoshirinkayitari nojyininka, okimitatya osarintsi, owakiraachiiri kashiri, kitiiyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Tima maawoni imonkaayitziiri pairani nojyininkapaini, iroowaitaki okanta aamparyaantsi. Kantakotachari jaka iriitaki Cristo.* ¹⁸ Paamaakowintya tzimatsi kinkithatakoyitimini, ikowatzi pojyakoyitaiyaari ikantayita iriroriiti. Irootaki ikantantayitziiri: “Thami antsinampashiriyitai, onkantya ampinkathayitantyaariri maninkariiti”. Iro kantacha tiimaita jiñaapootziri maninkariiti, apa jaakowintawo ikinkishiritakowaitawo inintashiyitari irirori, kantakaapiro ikantawintakawo. ¹⁹ Tii jiwithaajaitari jirikaiti itzimi aitotanaari aakaiti. Jirika aitotaari, iriitaki thaamintakaawori okimotayitzi awatha, irojatzi owithaawakaantayitari. Tima Pawa

---

* **2:17** Tima apaani aamparyaantsi tii okoñaawaitashita. Aririka añaairo, ayotzi tzimatsi ashitawori jaamparyaa. Ari okimitari iijatzi okaatzi jimonkaayiwitakari pairani, aamparyaa onayitaki okaatzi jantzimoyitairi Cristo.

kantakaakawori.†

²⁰ Apaani kaminkari tikaatsi janti, iiro okantzi jimonkaayitiro itziyiitari. Ari pikimiyitanaari iirokaiti pitsipashiritanaari Cristo, kimitajaantaka pinkamatyiimi. Tii okowajaantzi pimonkaayitairo okaatzi itziyiitari. ¿Litama paminaashiwaitantari pantayitziro ikantayitziro atziriiti? ²¹ Ikantzimi: “Iiro powayitawo jiroka, iiro pantayitziro jiroka, iiro poirikayitziro jiroka”. ²² Aña jiyotaashiwaitakimiro Ikantakaantaitani. Tima aririka oyaawo tsika oitya, iiro añiuro tsika onkantai, ari othonkari. ²³ Tima aririka antziwintawaitya, añaajaantzi ashironkaawintatyaari Pawa akimisantanairi. Tiimaita, aminaashiwaita jiroka, tima tii owajyaantakaantziro anintashiwaitapiintari.

3

¹ Aritaki añagai Cristo, isaikimotapairi Pawa jakopiroriki, ari ikaatapairi ipinkathariwintantzi. Ari pikantayitanaari iirokaiti pitsipashiritaari Cristo, awisakoshiriyitaimi. Pinkowapiintairo jashitari irirori. ² Iiro pikinkishiritakoyitaawo isaawisato, aña iro pinkinkishiritakoyiti inkitijato. ³ Kimiwaitaka iroñaaka pinkamayitayiiirikami, tima pisaikimoshiritairi Pawa pitsipashiritaari Cristo, okantawitaka jiroka tii koñaawoini inatyi. ⁴ Iro kantacha, aririka impiyaki Cristo, aripaiti jañaakaayitai maawoni, owaniinkaki ankantaiya antsipatapaiyaari.

Tii opantawo apiiyitairo antayiwitakari pairani

⁵ Tii opantawo papiitairo pantayiwitakari pairani. Pinkimitaiyaari kaminkari, tii jantayitairo kaaripirori. Tii okantzi pimayimpiritanai, pinkaaripiroshiriyiti, pinkamaawoshiriyiti, pinintashiriwaiti, pinkowawaitiri kiriiki. Tima aririka pinkowawaitiri, aritaki piwawanitanatyaari. ⁶ Irootaki jantapiintayitakiri atziriiti, iro jowasankitaawintairiri paata Pawa. ⁷ Ari pikantayiwitakari iijatzi pairani iirokaiti, pamikiwitakawo. ⁸ Iro kantacha, ontzimatyii powajyaantayitairo iijatzi jirokapaini, okimitatya: Pikisawakaawaita, piñaakatsimatawakaawaita, pikimaatsitawakaawaita, pookimotawakaawaita, pikawiyawakaawaita, ⁹ pamatawiwaitantzi iijatzi.

† 2:19 Jiroka oiyakaawintachari jaka: Tii jiyotaajaitzi iri Cristo jiwayitairi aaka, ikimiwaitakawo iriimi aito. Irooma aakaiti akimitakawo iroorikami iwatha. Tima aririka anthaamintya ankimotati awathaki, maawoni awatha othaaminta okimotayitzi, kamiitha okanta owithaawakaayita, irojatzi antariwathayitanatyaari. Irootaki aito jiwatakaantatsiri okanta othaamintantari okimoyitzi kamiitha awatha. Ari ikimitsitari iijatzi Cristo, iri jiwayitanairiri kimisantzinkariiti, irojatzi jantapashiripirotantyaari kamiithapiroini.

Tima aritaki powajyaantayitairo tsika pikantayiwita pairani. ¹⁰ Kamiithashiri pikantayitaa iroñaaka, tima iri Pawa owamiithashiritaimi, pinkimitaiyaari ikanta irirori, tima iriitaki witsikakimiri pairani. Irootaki piyopirotantaiyaariri iroñaaka. ¹¹ Ithonka inampishiritantai Cristo maawoni, ikimitatya: Grecia-paantiri, Judá-mirinka, totamishitaari, kaaririka totamishitaari, pashinijatzitatsiri, jyininkatantaniri, kaari yowaitaniri, pimantaari, maawoni.

¹² Inishironkatani Pawa pinayitzi, irootaki jiyoshitantayitaimiri onkantantyaari jashipirotaimi. Ikowi iroñaaka pinkitishiripiroyitai. Pinishironkayitantya, pinithaantaniti, tsinampashiri pinkantya, iiro pisamawaitanta. ¹³ Amawi pinkantawakaayitanaiya, pimpiyakotiri owaaripiroshiriwaitimini. Tima aritaki ipiyakotaimiro iiroka Cristo piyaaripironka. Irootaki pimatanairi iijatzi iiroka. ¹⁴ Iro kowajaantachari pitakotawakaayitanaiya, inantyaari paripirokawakaanaiya. ¹⁵ Tima apaani akantanaa akimiyitaawo aakami iwatha Cristo, iro añaantyaawori kamiitha asaikayitanai, aripirotawakaanaiya. Ontzimatyii ampaasoonkiyitairi Pawa. ¹⁶ Poshiritapiintanaiaawo pikimakoyitakiriri Cristo. Jiroka piyotanitantyaari onkantya piyotawakaantapirotantyaari: Ontzimatyii pimpampithaayitanairo onkaati jiyotakaayitaimiri Tasorintsinkantsi, pimpampithaayitairo Salmo, pimpaasoonkitairi Pawa. Ari onkantya pinthaamintashiritawakaantyaari. ¹⁷ Ari pinkimityaari ontzimirika pantayitiri, oitya piñaawaitiri, pimpairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo, pimpaasoonkitiri Ashitairi Pawa.

Antayitairi akimisantayitai

¹⁸ Iinataitarí, pipinkathatairi piimiiti, tima iro pantayitanairi pikimisantairi Awinkathariti. ¹⁹ Iimintaitarí, pitakoyitaiyaawo piinaiti, iiro piñaakatsimawaitawo. ²⁰ Itomiitarí, pinkimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatzimotziriri Awinkathariti. ²¹ Iwaapatiitarí, tii okamiithatzi pinkisakaawaitashityaari powaiyani, ari onkantya iiro okantzimoniintawaitantari. ²² Ompirataarí, pinkimisantiri okaatzi inkantimiri ompiratzimiri jaka kipatsiki. Iiro powakowintashiwaita pantawaiti aririka jaminimi onkantya pinimotakaantyaariri, aña kamiitha pantawaitapiintainiri, tima pipinkathataatziiri iiroka Pawa. ²³ Ari pinkimitairo maawoni pantayitanairi kamiitha pishirithawintyaawo. Pinkimitakaantanakiro iriimi ompiratimini Awinkathariti Jesucristo, kaari atziri ompirataajaitimini. ²⁴ Aritaki piyotaiyakini iirokaiti, Awinkathariti pinayitaimini paata. Tima iri Cristo

ompiratapiintayitaimiri iroñaaka. ²⁵ Iriima ikaatz
antayitapiintanairori kaaripirori, jowasankitaayitairi
irirori. Tima Pawa, tikaatsi imaakiniti irirori.

4

¹ Ompiratantaniiriiti, paapatziyaari pompirataniiti, tam-
patzika pinkantawintyaari. Pinkinkishiritiro, tzimatsi iiroka
inkitiki iita ompiratzimiri.

² Pamanamanaatapiintaiya, aamaakowintashiri
pinkantya pamanamanaatya pimpaasoonkiti.

³ Pamanamanaatakotaina naaka, onkantya ishinitan-
taitinawori nokinkithatakotanairo kaari jiyotakowiita
pairani. Tima irootaki jomontyaawintaitakinari.

⁴ Pamanamanaatakotina onkantya nimatantyaawori
nonkinkithatakotiro kamiithapiroini, iro inkimathayi-
itantyaawori.

⁵ Ontzimatyii pisaikayiti kamiitha pisaikimoyitziri kaari
kimisantatsini. Piyotairi, iiro pitsipawaitashitari. ⁶ Kamiitha
inimotiri onkaati pinkinkithatakotiniriri, poshini onkantz-
imotyaari. Ontzimatyii piyoyiti tsika pinkanti pakayitiri
aririka josampiyitimi.

Iwiyaantawori withataantsi

⁷ Aririka jariitatya iyiki Tíquico pinampiki, iriitaki ka-
mantapaakimini tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Tima
jirika iyiki, iriitaki imitakopirotakinari jaka nantawaitziniri
Awinkathariti. ⁸ Iro notyaantantyaariri jifñiimi tsika pikan-
taiyani iirokaiti janta, inkamantimiro tsika nokantaiyani
jaka. Ari onkantya piñaantyaawori pinthaamintashiritaiyaani.

⁹ Ari notyaantimiri iijatzi iyiki Onésimo intsipatanatyaari
Tíquico. Tima jirika Onésimo iriitaki poñainchari pairani
pinampiki. Tyaaryoo jawintaanakari irirori Awinkathariti,
nitakopirowaitani jinatzi. Apiti inkaati kamantapaakimini
okaatzi nantayitakiri jaka.

¹⁰ Ari itsipatakina Aristarco jomontyaaitakina jaka.
Jiwithatsitaiyimini iijatzi irirori. Jiwithatsizimi iijatzi
Marcos itomithori Bernabé. Tima jirika Marcos, iriitaki
nokinkithatakotakimiri pairani nokantakimi: Aririka jari-
itaya pinampiki paawakiri kamiitha. ¹¹ Jiwithatsitaiyimini
Jesús, jiiitatziri iijatzi Justo. Iriitaiyakini kaatakinari
nokinkithatakotziro tsika okanta ipinkathariwintantai
Pawa. Owanaa joimoshirinkina iriroriiti, tima tikaatsi
pashini nojyininka kimityaarini itsipatakina jirikaiti.*

¹² Jiwithatsizimi iijatzi Epafras, iriitaki pashini poñainchari

* **4:11** Ikantakotziri Pablo jaka “nojyininka”, iriyyitaki jiiyyitziiri “totamishi-
taaniri”, tima aritaki jiiyyitziiriri Judá-mirinkaiti.

pairani pinampiki. Irijatzi jompiratani Cristo. Ojyiki jamanamanaatakotapiintakimi, onkantya pintyaaryooshiriyitanyaaari, piyotakotantyaawori pantanairo tyaryoopiironi ikowiri Awinkathariti. ¹³ Naakatajaantaki ñaakiri Epafra owanaa ikinkishiritakoyitakimi. Ari ikimitsitakari iijatzi Laodicea-jatzi, iijatzi Hierápolis-jatziiti. ¹⁴ Jiwithatzimi iijatzi Lucas aawintantaniri. Irijatzi nitakotani. Jiwithatsitzimi iijatzi Demas. ¹⁵ Nokowi naaka piwithatinari maawoni kimisantzinkariiti janta Laodicea-ki. Piwithatinawo Ninfas, iijatzi pinkimitaakiri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitapiintachari opankoki. ¹⁶ Piñaanatiniri nosankinari ikaatzi kimisantzinkariiti janta pisaikinta. Impoña potyaantakiniri Laodicea-jatzi jiñaanatiniri kimisantayitatsiri janta. Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti, piñaanatiro nosankinatakiniriri iriroriiti. ¹⁷ Jiroka ñaantsi pinkantiriri Arquipo: “Pantawaitainiri Awinkathariti tsika okantajaanta ikantakimiri, pimonkaatiniri”.

¹⁸ Naaka Pablo, jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki niwithatzimi. Iiro pipiyakotana jomontyiitakina, pamana-
manaatakotapiintaina. Onkamintha inishironkayitaimi Pawa. Ari onkantya.

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Onkamintha inishironkataimi, isaikakaayitai kamiitha iijatzi.

Ikimitakoitari Tesalónica-jatzi

² Aririka namanamanaatakoyitaimi, antawoiti nopaa-soonkitziri Pawa. ³ Ojyiki nokinkishiritakotapiintakimi okaatzi pantayitanairi poshiritanaa, okaatzi jiñaitzimi pitakoyitanta, opoña okaatzi paakowintanaawo iijatzi poyaawintaari Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima niyotaiyini iyikiiti, jitakoyitaimi Pawa irijatzi iyoshiiyitaimiri. ⁵ Piyotaiyini iirokaiiti tii nokinkithatakotashitzimiro Kamiithari Ñaantsi nosaikimotantakimiri, aña Tasorintsinkantsi oshinchaashiritakinari, niyotantari tyaaryoori inatzi okaatzi nokamantayitzimiri. Piñagaiyakinani iijatzi tsika nokanta nosaikimoyitakimi, owanaa nokowapiintaki nonishironkayitimi. ⁶ Okantawita ojyiki piñaashitakawo, iro kantzimaitacha pikimisantayitanai, tima Tasorintsinkantsi oimoshirinkakimiri. Irojatzi pimatantanaawori okaatzi nantakiri naaka iijatzi okaatzi jantakiri Awinkathariti. ⁷ Ari okanta ikimitantanaimiri ikaatzi kimisantayitanaatsiri nampiyitawori Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. ⁸ Tii iri apaani kimakowintaimini tsika pikantana pikimisantairi Pawa, aña ikimakoyiitakimi iijatzi tsikarikapaini. Tima nokowawitaka nonkamantirimi tsika pikanta pikimisantayitai iiroka, ⁹ iri itawakinawori ikamantawakina naaka tsika pikantayitaka paawakina kamiitha, tsika pikanta powajyaantayitanairi piwawaniwitari, iro pikowanaki pantiniri ikowiri Kañaaniri Pawa Tyaaryoori. ¹⁰ Ikamantakinawo iijatzi tsika pikanta iiroka poyaawintari Jesús impiyi inkinapairo inkitiki, tima iri Pawa ashitari jañaakagairi ikamawitaka. Iriitaki matironi jowawijaakoshiritai aririka imonkaapaititaiya jowasankitaantayitai.

2

Jantayitakiri Pablo Tesalónica-ki

¹ Iyikiiti, piyotaiyini iiroka tii aminaashita okaatzi niyaataki nariitzimi. ² Pairani tikira niyaatziita pisaikaiyini iiroka, owanaa ikisaniintaitakina Filipos-ki, jowasankitaawaitaitakina iijatzi. Iro kantzimaitacha iri Pawa shintsishiritakaakinari nokinkithatakotantakimirori Kamiithari Ŋaantsi, okantawitaka ikisaniintaitana. ³ Tima tii nokinakaashitawo okaatzi noŋaaniyitakari, tii nokaaripiroshiritzi nokinkithatakotantzimirori, tii nokowi namatawitanti. ⁴ Aña Pawa ŋaantashiritakinari naaka, iri otyaantakinari nonkinkithatakotaimiro Kamiithari Ŋaantsi, irootaki kaari nokinkithatakotantapaakimirori okaatzi kamiithatzimoyitziriri atziri, apa nokinkithatakotakiro kamiithatzimotziriri Pawa, tima iriitaki yoshiritantatsiri. ⁵ Tima piyotaiyini iiroka tii nonintaathatantimiro okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro noŋaantyaari nayi oiyiki kiriiki. Iri yotatsi Pawa. ⁶ Tii iro nonkowaajaiti pimpinkathatashitina. Okantawitaka naakataki Jotyaan-tapiroriti Cristo, ontzimatyiimi impinkathayitaina. ⁷ Iro kantzimaitacha nonishironkatani nowakimi nokimitakawo apaani inaanatiitari aririka aamaakotyaari iintsiti. ⁸ Tii apa nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ŋaantsi, aña antawoiti nitakoyitakimi, irootaki noŋaashintsitakowintantakimiri. ⁹ Pinkinkishiritaiyironi iiroka nitantanakawori nokinkithatakotzimiro iŋaani Pawa, shintsiini nantawaitaki, kitiiyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piŋaantaiyawoni iiroka pintziyina. ¹⁰ Piyotaiyini iiroka tsika nokanta nosaikimotakimi iijatzi ikimitaka Pawa jiyotzi irirori, tima kamiithashiri nokantaka, kitishiri nokantaka tikaatsi iitya kankotinari. ¹¹ Piyotzi iijatzi owanaa nonishironkayitaimi, nokimitakotaari iwaapatiitari ikaminairi jowaiyani, jitakotari, ishintsithatziri. ¹² Ari nokimitayitakimiri iiroka, inkini pantayitainiri ikowakaayitzimiri Pawa, tima iriitaki iyoshiiyitaimi, ari piŋiuro pisaikai ipinkathariwintantai otzimi jowaniinkawo. ¹³ Irootaki niyaatakaantawori nopaasoonkitanairi Pawa. Tima pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ŋaantsi, piyotanaki kaari jiŋaani atziri, irootaki tyaaryoori jiŋaani Pawa. Tima pikimisantankiro, antakaayitaimiro okaatzi ikowakaimiri. ¹⁴ Ari pikimitakotanaari iirokaiti ikaatzi kimisantainiriri Jesucristo janta Judea-ki, tima antawoiti jowasankitaayitakiri Judá-mirinka iyyininka. Ari ikimitsitakimiri pijyininka iiroka jowasankitaayitakimi. ¹⁵ Tima iriitaki Judá-mirinka owamaakiriranki Jesús, irijatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. Iriitaki omishitowayitakinari iijatzi naakapaini. Antawoiti ikisaniintakiri atziripaini. Irootaki kaari inimotziriri Pawa.

16 Tima tii ikowaiyini nonkinkithatakotainiri ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, onkantya jawijakoshiriyitantaiyaari iriroriiti. Ari okanta ikaaripiroshiriyitankari jirikaiti Judá-mirinka, ari jiñiimaitaiyaawo jowasankitaayitairi Pawa paata.

Isaikantakari Pablo intaina

17 Iyikiiti, osamani okantawitaka asaikimotawakaaka intaina, owanaa nokinkishiritakotapiintaiyakimini. Iro kantzimaitacha owanaa nokowaki iroñaaka apiitairo añaawakaayitaiya. 18 Ari nokowawitaka nariitimi, iri kantacha Satanás owanaa jotzikaakina. 19 Iro kantzimaitacha paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo, iirokataki thaamintashiritakainani noñaantyaawori nonkimoshiritai. Tima iirokaiti kantakaakawori impinataitantinari naaka. 20 Iirokataiyakini kantakaiyaawoni noñaantyaawori nonkantakaapirotaiya paata nonkimoshiritai.

3

1 Iro nokinkishiritakariranki nosaiki naaka Atenaski, 2 iri notyaantimiri Timoteo pisaikaiyini iiroka. Tima jirika Timoteo iyiki jinatzi, oiyiki jantayitakiniriri Pawa. Ari nokaatakiri noñaashintsitakawo nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tima aririka jariitatya pisaikaiyini iiroka, iri añaashiritakaapaakimini, inkimoshiritakaapaakimi piyaatakaantyaawori pinkimisanti. 3 Tii nokowi onkantzimoniintimi aririka jowasankitaayitakimi, tima aritaki onkantyaari, iro awijiyimoyitaini. 4 Irootaki nokantayitsitakimiri nosaikimotantakimiri, iro piñaayitakiri okaatzi awijiyimoyitakimiri. 5 Iro kantzimaitacha tii okantzi namawitapairo naaka, nokowaki niyoti irojatzirika pikimisantaiyini. Noñaajaantaki tzimatsi iita kowaintsiri inkaaripiroshiritakaimi, ari aminaashiwaityaami okaatzi nokamantayiwitakimiri pairani.

6 Iro kantacha jiyaataki Timoteo jariitzimi, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana iikiro piyaatatzi pikimisantaiyini, itakotani pikantawakaiyakani. Ikamantakina iijatzi tii pimajantina, pikowi piñiina, ari nokimitsitakari naaka nokowi noñiimi iiroka. 7 Iyikiiti, okantawitaka oiyiki noñiimo jaka jowasankitaawaitaitana, thaamintashiri nokanta, tima niyotzi iikiro piyaataakanakitziro pikimisantaiyanakini iiroka. 8 Tima niyotaki iikiro piyaatatzi pityaaryoowintairi Awinkathariti, kamiitha inimotana nosaiki. 9 Antawoiti nopaasoonkitakiri Pawa, tima iirokataiyakini matakirori pikimoshiriprotakaakina. 10 Iikiro naakowintatyaawo namana kitijiyiriki iijatzi tsiniripaiti, onkantya noñaantyaawori napiitiro nariitimi,

ari notampatzikatimiro tzimatsirika pikinakaashitakari pikimisantana.

¹¹ Iri nokowakotzi Ashitairi, Pawa, ipoña Awinkathariti Jesús, tampatzika nowanakiro niyaati pisaikaiyini iiroka. ¹² Nokowakotziri iijatzi iri kantakaiyaawoni piñaantyaawori pitakotawakaiyaani, ari pinkimitsitanaiyaari pashinijatzi atziri. Iro nokowi pinkimitakotyaanawo naaka tsika nokanta nitakotaimi iiroka. ¹³ Iro jiñaantaimiri Ashitairi, Pawa, kitishiri pikantayitanaa, iiro itzimi iitya kantakotimini paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, intsipataiyaari ikaatzi kamiithashiriri.

4

Okaatzi inimotziriri Pawa

¹ Ari okantari iyikiiti. Iri kantakaiyaawoni Awinkathariti Jesús, nonkantantimiro jiroka, shintsitha nonkantimiro. Pairani niyotaakimiro pantayitairo okaatzi inimotziriri Pawa. Ari pimatzimaitakawo. Iro kantacha nokowi iikiro piyaatakaatyiro irojatzii pothotyaantapirotatyaawori. ² Aritaki piyotaiyakini iiroka, iriitaki Awinkathariti Jesús matakaakinawori naaka okaatzi niyotaayitakimiri. ³ Jiroka okaatzi ikowiri Pawa onkantya jowamiithashiritantimiri: iiro pimayimpiritzii. ⁴ Ontzimatyii piyoyitai pinkinatantya, inkini ipinkathayiitaimi pintampatzikashiriyitai. ⁵ Iiro piñaaposhinitawo mayimpiritaantsi. Iro jimatapiintayitakiri ikaatzi kaari kimisantayitairini Pawa. ⁶ Paamaakowintaiya pikantzimoniintakaantarikari jirokapaini apaani iyiki kimisantanaatsiri. Tima nokamantakimiro, ari jowasankitairi Pawa inkaati antakironi jiroka. ⁷ Tii ikowi Pawa ankimitakotyaari mayimpiri, iro ikowaki jowamiithashiriyitai. ⁸ Tiirika pikimisantzi, tii naaka pinthainkaki, aña iri Pawa pithainkaki. Tima iri Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi.

⁹ Iro nonkinkithatakotimiri iroñaaka okantakota atakonka. Onkantawitya tii okowa napiitaimiro iirokaiti. Tima pimatakiro pitakotawakaayita, ¹⁰ pimatankiri pitakoyitanaari iyikiiti ikaatzi nampiyitawori maawoni piipatsitiki Macedonia. Iro kantacha ontzimatyii piyaatakaairo irojatzii pothotyaantapirotatyaawori. ¹¹ Iro paminaminayiti pisaikayitai kamiitha. Kaari imaamanitantaitzi, pantiro okaatzi pantawairiyitari iiroka. Tima iro niyotaayitakimiri pairani. ¹² Ari onkantya jiñaantimiri ikaatzi kaari kimisantayitatsini, tampatzikashiri pikantayita, tikaatsi kowityiimotimini.

Impiyairika Awinkathariti

¹³ Iyikiiti, nokowi nonkinkithatakotimiro tsika inkantaiya paata ikaatzi kimisantzinkari kamayitaintsiri, iro piyotantyaari iiroka. Iro iiro pikimitakotantari kaari kimisantatsini, antawoiti jiraaniinta jowashiriwaita. ¹⁴ Tima ayotaiyini aaka ikamawitaka Jesús, iro kantzimaitacha iijatzi jañagai. Ari inkimitaayitairi Pawa paata ikaatzi kimisantayitaintsiri, ari jañaakaayitairi aririka impiyi Jesús. ¹⁵ Jiroka okaatzi jiyotakairi Awinkathariti: Paata aririka impiyi, iri itanaiyaawoni jiñaawairi ikaatzi kamayitaintsiri, aakaiti impoiwaitatsini añaayitzi. ¹⁶ Ari inkimaitawairo inkaimapaaki ijiwari maninkariiti, intyootakaantapaaki Pawa. Impoña ikaatzi kamayiwitainchari, iri ityaawoni intzinaanaki, ¹⁷ ampoñaapaatya aakaiti kaari kamayitatsini, ari antsipatanaiyaari antzinaashitawaiyaari Awinkathariti, antonkiyotawaiyaari minkoriki. Ari ankantaitatyaani antsipatai yaari Awinkathariti. ¹⁸ Irootaki jiroka ñaantsi poimoshirinkawakaantyaari.

5

¹ Iro kantzimaitacha iroñaaka iyikiiti, tii okowajaantzi nonkamantimiro tsikapaiti awijantayitantyaari jirokapaini. ² Ari piyotaiyakini iiroka, tii jiyotaitziro tsikapaiti, tima omapokashitaiya, onkimitaiyaawo aririka jomapokantaiti inkoshitaiti tsiniripaiti. ³ Intzimayiwitya kantatsini: “Iroñaaka asaikai kamiitha, inimotimi pinkantya”. Iro kantacha ari jomapokaitairi japiroyiitiri maawoni. Onkimitaiyaawo tsinani okimaatsiwaita ontzimaaniti, tikaatsi inkinakaitiro awijashitantyaari onkaati pokatsini. ⁴ Iro kantzimaitacha tii ari pinkantayityaari iiroka iyikiiti, iiro jomapokaitzimi, ikimitaantziranki koshintzi. ⁵ Tima piyotakoyitairo iiroka, tii pikimitari aniiyitapiintashitachari tsiniripaiti, inkini iiro jiñaitantari. Aña iri pinkimitakoyitya aniiyitapiintatsiri kitiiyjiriki, okoñaatzimoyitairi. ⁶ Ari okimitari, tii okantzi ankimitakotyaari ikanta maashitachari tsiniripaiti, aña aamaakowinta ankantayitya, ankimityaari kiyoshiriri. ⁷ Tima tsiniripaiti jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari iijatzi. ⁸ Iro kantzimaitacha aaka ayopirotaiyini, iri akimiyitaari ikaatzi aniitapiintayitatsiri kitiiyjiriki. Ontzimatyii awitsikaantya, ankimisantayitai, atakotantya. Ankimitakotyaari jiwitsikaanta owayiri, ikithaatawo ashivotatsiri iithaari. Ankimitakotyaari iijatzi jawintaawo ashironakitatsiri jamathaitawo, ari ankimityaari aaka awintaanaiaawo awijakoshiriyitai. ⁹ Tii iro inkowiri Pawa jowasankitaayitai, aña ikowaki awijakoshiriyitai akimisantairi Awinkathariti Jesucristo.

¹⁰ Iriitaki kamawintakairi. Tikaatsi oitya ankamawitya, aririka añaaayitai, aritaki añaaayitairo asaikimoyitairi paata aririka impiyi. ¹¹ Ontzimatyii poimoshirinkantawakaiyaawo jiroka, witsikashiri pinkantayitya.

Ishintsithatziri Pablo kimisantanaatsiri

¹² Iyikiiti, pipinkathayitairi ikaatzi yotaayitaimiri janta, ari pinkimitairi ikaatzi jiwayitzimiri pikimisantairi Awinkathariti. Tima owanaa jiñaashintsitakowintaiyakimini.

¹³ Pitakoyitaiyaari piñiuro okaatzi jantzimoyitakimiri. Ontzimatyii pisaikayitanai kamiitha. ¹⁴ Pishintsithayitairi pirantziiti. Ari pinkimitairi kaari ñaapiroshiriri, poimoshirinkantaiyaari, potzishiriyitairi kaari aawiyashiriwaitatsini ikimisantzi. Iiro pisamawaitari jirikapaini. ¹⁵ Tii okantzi pimpiyatantya, iro pinkowapiintiri iiroka paapatziyawakaiya, ari pinkimitairi ikaatzi kaari pijyininkata. ¹⁶ Pinkimoshiritapiintaiyaini. ¹⁷ Iiro powajyaantziro pamanamanaayitya. ¹⁸ Ontzimirika awijyimotimini, pimpaasoonkitiri Pawa. Tima irootaki ikowiri irirori antayitairi akimisantairi Jesucristo. ¹⁹ Iiro pomanonkawintawo jantakaimiri Tasorintsinkantsi. ²⁰ Tii okantzi pimanintayitiro ikamantantayiitzi. ²¹ Iro kanzimaitacha ontzimatyii paminawakiro kamiithaini okaataki. Impoña pintyaaryoowintanairo onkaati kamiithashiritakaimini. ²² Okaatzi ikinkishiritari pashini atziri kaaripiro inatzi, iiro pantayitziro iirokaiti.

²³ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

²⁵ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimiro jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, isaikakaayitaimi kamiitha. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jaminakotairi paata Pawa kaaripiroshiriri impiyairika Cristo

³ Iyikiiti, okowapirotatya nompaasoonkitakopiintaimi Ashitairiki Pawa, tima iikiro piyaataakaanakitziro pikimisantayitanaki. Iikiro piyaataakaanakitziro iijatzi pitakoyitawakaanaka. ⁴ Irootaki noshiritapiintanzimiri aririka napatotaiyaani notsipayitari pashini iyikiiti, nokantayini: “Iikiro jiyaataakaatziro ikimisantayini Tesalónica-jatzi, okantawitaka antawoiti ikimaatsiwaitaiyani jowasankitaitziri”.

⁵ Ari oñaagantari tampatzika ikanta Pawa jiyakawintantzi. Okimiwaitakawo jiwitsikaantatyiiyaami Pawa inkini impinkathariwintimi. Irootaki pikimaatsiwintantayitakawori iroñaaka. ⁶ Iro tampatzikatatsiri iijatzi inkimaatsiyitakaiyaari Pawa ikaatzi kimaatsiyitakaakimiri iiroka. ⁷ Irooma maawoni aakaiti, akaatzi aki-maatsiniintayitakawo, otampatzikatzi impinayitai paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, inkinapai inkitiki intsipayitaiyaari maninkariiti tzimatsiri ishintsinka, ⁸ inkimitapaatyaari ipaampaporinthatzi paampari. Ari jowasankitaayitairi kaari yotairini Pawa, kaari kimisantaironi Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Awinkathariti Jesucristo. ⁹ Iriitaki atsipitaiyaawoni japiroyiitairi, ari inkantaitatyaani impiyashitaiya, iiro jiñiuro ishintsinka Awinkathariti. ¹⁰ Tima paata aririka impiyi, impinkathatawairi kamiithashiriyitaintsiri, iyokitzi inkantaiya. Ari pinkimitatyaari iijatzi iiroka, tima pikimisantairo nokamantakimiri. ¹¹ Irootaki namanakoyitapiintanzimiri iirokaiti. Nokowakotziri pimonkaayitantaariri tsika inkantayitaya ikaatzi jiyoshiiyitairi. Nokowakotziri jaawiyashiritakaayitimi pimayitantaawori kamiithayitatsiri pikimisantai.

12 Iro impairyaitantyaariri Awinkathariti Jesucristo pipinkathatakaantairi, impoña impinkathatakaantaimini irirori. Iri Pawa nishironkatani aaka iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

2

Jiñaayitairi owaaripiroshiritantaniri

¹ Iyikiiti, nonkinkithatakotimiro okantakota antsi-pataiyaari Pinkathari Jesucristo, aririka impiyi paata. ² Tii nokowi pinkinkishiritashiwaitya piñaajaanti aritaki piyaa Awinkathariti. Kimitaka iro pikinkishiritaiyakarini piñaajaantzi iro nokinkithatakotakimiri, piñaajaantzi iro nosankinatzimiri jiyotakaakinari Tasorintsinkantsi. ³ Aña tii ari onkantya, ñaa jamatawizimikari. Tima aririka impiyi paata, itanatyaaowo imaamaniitiri Pawa, impoña jiñaayiti owaaripiroshiritantaniri jiñaiti iijatzi jiiyiitzi “Otomi Piyashiwaitaantsi”. ⁴ Kisaniintantaniri jinatyi, inkowi janaantapaaki inkimitakaityaari ipinkathaitziri Pawa janta tasorintsipankoki. Impoña inkanti: “Pawa ninatzi naaka”. ⁵ Aritaki nokamantayitakimiro jiroka nosaikimotantapaintzimiri. ⁶ Piyotaiyini iiroka iita otzikakiriri kaari ikoñaatsitanta owaaripiroshiritantaniri, apa inkoñaati paata aririka imonkaapaititapaatyaarika. ⁷ Aritaki antawaitaki imananiikiini owaaripiroshiritantaniri. Iro kanzimaitacha tzimatsi otzikaapiintakiriri, irojatzi paata joñaagantantatyaariri, ⁸ aripaiti jiñaitiri owaaripiroshiritantaniri. Tima aririka impiyi Awinkathariti, ishintsinka japirotantaiyaariri jowamaapairi, apa intasonkakiri. ⁹ Jirika koñaatatsini paata, inkimitakotapaatyaari Satanás. Ari ontzimaki ishintsinka, owanaa jamatawitanti aririka intasonkawintantayiti. ¹⁰ Tzimatsi manintayitakirori inkimisantairomi tyaaryoori ñaantsi, iroowitaka jawijakoshiritantaiyaarimi. Iriiyitaki piyashitaachani jamatawitakiriri owaaripiroshiritantaniri. ¹¹ Iriitaki kantakaiyaawoni paata Pawa inkimisantantaityaariri owaaripiroshiritantaniri. ¹² Irootaki jowasankitaayitantyaariri inkaati thainkawaitatsini, tima owanaa ithaamintakawo jantayitakiro kaaripirori.

Jiyoshiitaitakiri awijakoshiritaatsini

¹³ Iyikiiti jitakotani Awinkathariti, iikiro niyaatatzi naaka namanamanaatakotapiintakimi nopaasoonkitziri Pawa. Tima pairani tikiraamintha jiwitsikaitzimi, aritaki jiyoshiitaitakimi pawijakoshiritai, irootaki pikimisantantaawori tyaaryoori, irootaki itasorintsishiritakaantaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁴ Iriitaki otyaantakinari

naaka nokinkithatantakimirori Kamiithari Ñaantsi, onkini piñihiro paata ipinkathayiiitaimi ikimiitairi irirori Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ari okanta iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri nosaikimotantapaintzimiri. Ari pinkimitairo iijatzi okaatzi nosankinatzimiri.

¹⁶ Onkamintha jitakoyitai Awinkathariti Jesucristo, iijatzi Ashitairi Pawa. Iri kimoshiritakaapiintaini, irijatzi nishironkayitairi ishinitaantairori okaatzi kamiithayitatsiri.

¹⁷ Onkamintha inthaamintashiritakaapiintaimi, iri tyaaaryooshiritakaimini iijatzi, iro piyaatakaantyaawori pikinkithatakoyitanairo kamiithari iro pantayitanairi iijatzi.

3

Impinkathayiiitiro iñaani Pawa

¹ Iyikiiti, pamanatakoyitapiintaina naaka niyaatakaantyaawori nonkinkithatakotiri Awinkathariti, ari onkantya impinkathatantaiyaariri pashinijatzi atziiriiti, inkimitaimi iiroka. ² Pamanapiintaiya iiro jowasankitaantana kaaripiroshiriri, tima tii maawoni inkimiyitai aaka akimisantayitzi. ³ Iro kantzimaitacha tyaaaryoori jinatzi Awinkathariti, ari jaawiyashiritakaayitaimi, iri kimpoyaawintimini iiro ikitsirinkantzimi owaaripiroshiritantani. ⁴ Iri Awinkathariti yotakaakinari ari piyaatakaatyiiro pantayitanairo niyotaayitakimiri, tima pikowaiyakini pantiro. ⁵ Nokowakotziri Awinkathariti inkinkishiripirotakaimiro tsika okanta jitakotzimi Pawa. Intyaaryooshiritakaimi pinkimitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyii antawaiyitai

⁶ Iyikiiti, tzimatsi ikowiri Awinkathariti Jesucristo nonkantimiri: Tii okantzi paapatziyaari pirawaitapiintachari kimisantzinkari. Tii jimatziro okaatzi niyotaakimiriranki. ⁷ Aña ontzimatyii inkimitinami naaka, tima tii nopirawaita nosaikimotantapaintzimiri. ⁸ Tikaatsi nonkamitimiri pimpashitina noyaari, aña nopinatziimiro maawoni pipayitanari. Nantawaitaki shintsiini, kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina. ⁹ Aña tampatzika inawita pimpayitinami noyaari, apa nantawaitaki shintsiini onkantya paminayitantinari, iro pinkimitakotantyaanawori tsika nokantaka naaka. ¹⁰ Timi iro nokantapiintakimiri nosaikimotantapaintzimiri janta, nokantzi: “Inkaati kaari antawaitatsini, iiro jowaa iijatzi”. ¹¹ Ari nokimaki ikantaitzi tzimatsi pikaataiyini janta pirayitachari, tii ikowi jantawaiti, apa imaamanitantayitzi. ¹² Tzimatsi iijatzi ikowakaanari Awinkathariti Jesucristo

nonkantayitiriri jirikaiti: “Iiro pimaamanitantzi, santzikoitiini pantawintiro powayityaari”. ¹³ Iyikiiti, ari pashi powiro pantapiintairo iiroka kamiithayitatsiri.

¹⁴ Tzimatsirika kaari kimisantironi jiroka nosankinatakimiri, iiro paapatziyanaari, iro jiñaantyaawori inkaaniwintawaitya. ¹⁵ Iro kantzimaitacha iiro pikisaniintziri, pinkaminaayitairi pinkimitakaantiri pirintzi jinatyi.

Iwiyaantawori tasonkawintaantsi

¹⁶ Tima iri Pawa kantakaawori asaikantayityaari kamiitha, nokowakotziri iri inimotakaimironi pisaikaiyini okantawitaka piñaayitiro onkaati awijyimoyitimiri. Nokowakotziri intsipatimi.

¹⁷ Jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki: Tima naaka Pablo withatzimiri. Irootaki namitapiintari aririka notyaanti nosankinari. ¹⁸ Onkamintha inishironkayitaimi maawoni Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

JITAKARI PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaan-tapirori Jesucristo ninatzi, tima irootaki ikantakaantziri owawijaakotairi Pawa itsipatari Jesucristo oyaatakoniintani.

² Iiroka nosankinatzeni Timoteo, nokimitakaantzimi no-tomi nowimi akimisantanai. Inkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Cristo Jesús, inkamintha jita kotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Ikinakaashiitari jiyotaantaitzi

³ Pairani nawijantakari Macedonia-ki, nosh-intsithatanakimi pisaiki Efeso-ki, ari onkantya piyotaantyaariri saikayitatsiri janta, jowajyaantairo ikinakaashiyitakawo jiyotaantzi. ⁴ Ikinkithatakotashitawo kinkitharitsi, ikinkithatakotashitawo iijatzi tsika ikantayita pairani ichariniiti. Tii oñaagantziro jirokapaini okaatzi jantakiri Pawa onkantya ankimisantantaiyaariri, aña iro kantakaantakirori jiñaanaminthatawakaantari atziripaini.

⁵ Aryaajaini aaka aririka ayotaanti, akinkithatakotziro tsika ikantaita jita kotawakaita. Tima aririka ankitishiritanai, aririka ankinkishiritanairo tampatzikatatsiri, aririka ankimisantapirotanai, ari amatziro atakotanta. ⁶ Ari itzipinayitakiri jirikapaini, aminaashiwaitaka okaatzi ikinkithatakoyitziri.

⁷ Ikowashiwaitaka jiyotaantiro Ikantakaantaitani. Okantawitaka ishintsithatantzi jiyotaantayitzi, iro kantzimaitacha tii ikimathatsitawo irirori okaatzi ikinkithatakotziro.

⁸ Irooma aakaiti ayotzi imapiro okamiithataki Ikantakaantaitani, iro kantzimaitacha ontzimatyii ankimathatiro oita otzimantari jiroka. ⁹ Tima tii iri josankinayitini ikaatzi kamiithashiriyitaintsiri, aña iro jowasankitaayitiantyaariri: maamanitzinkariiti, piyathariiti, kaaripiroshiririiti, tsimainkatzinkariiti, thainkantaniriiti, manintashiritantaniiriiti, owamaayitziriri ashitariri, ashiryaantzinkariiti, ¹⁰ mayimpiriiti, an-taminthatawakaachari ishiramparinkaki, noshikantaniriiti, thiiyinkariiti, kamatawiririiti, ikaatzi otzikayitziro ayotaantziro kamiithari. ¹¹ Tima inashita Kamiithari

Ñaantsi owaniinkañaanitachari, irootaki ikantakinari Pawa Tasorintsitatsiri nonkamantantairo.

Jantawairi Pablo

¹² Iriitaki Awinkathariti Jesucristo oshinchaashiritakinari. Iro nopaasoonkitantariri, tima jiyotzi aritaki tyaaryootakina, jotyaaantakina nantawaitiniri. ¹³ Okantawitaka pairani ojiyiki nopairyaashiwaitakari, noisaniintani nowiri, nowasankitaapiintakiri jashiyitaari, iro kantzimaitacha jitakotaana irirori. Tima tii niyowitawo okaatzi nantakiri, tikira nokimisantanaakiita. ¹⁴ Iro kantacha jirika Awinkathariti antawoiti jitakopirotakina, ari opoñaanakari nokimisantanaari Jesucristo, owanaa nitakotanaari. ¹⁵ Jiroka nonkantiri tyaaryoori inatzi, ontzimatyii inkimisantaitiro: Ipokaki Jesucristo jaka kipatsiki jowawijaakoyitairi kaaripiroshiririiti. Tima naaka anaayiwitakari maawoni nokaaripiroshiriwitaka. ¹⁶ Iro opoñaantari inishironkataana Jesucristo, tii isamaniintana okantawitaka naaka mapirowitakawori nokaaripirodzi. Tima tsika ikantaana naaka, ari inkantayitaiyaari pashini inkaati kimisantayitairini, ari inkantaitatyiiro jañaayitai. ¹⁷ Nokowi ari inkantaitatyiiro impinkathapiroyiitairi kantaitaachani Impinkathariti, Kañaaniri, Kaari Koñaanitatsini. Ari onkantyaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokowiri nonkamantimiri. Ari onkimityaawo okaatzi ikinkithatakaitakimiri pairani. Iro nonkamantantimirori pinthaamintashiritantyaari piyaatakaairo piñaashintsipirotya kamiitha, ¹⁹ iikiro piyaatakaanakityiiro pinkimisantanaaki, iikiro pinkinkishiritanakityiiro tampatzikatatsiri. Tima tzi mayitatsi owajyaantakirori. Okantawita ikimisantayiwita, ikimiwaitakawo impitaminkakotatyiiyaami. ²⁰ Ari ikimitakari Himeneo iijatzi Alejandro. Iriitaki noshinitakiri jowashironkaayitairi Satanás, ari onkantya jiyotantyaari iiro ipairyaashiwaitantari Pawa.

2

Ikinkithatakoyiitziro amanamanaataantsi

¹ Jiroka nitawatyaari noshintsithatimiri: Ontzimatyii pamanamanaataiya, pinkowakowintanti, pinkantakowintanti, pimpaasoonkiwintairi maawoni. ² Pamanakoyityaari pinkathariiti. Pamanakotyaaari iijatzi maawoni jiwariiti pisaikayitantyaari kamiitha, pinkathatasorintsi pinkantya, tampatzikashiri pinkantya iijatzi. ³ Irootaki kamiithatatsiri maawoni jiroka. Irootaki ikowiri Pawa owawijaakoshiritairi. ⁴ Tima ikowatzi Pawa maawoni jawijakoshiriyiitai, ikowi iijatzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori ñaantsi. ⁵ Jiroka tyaaryoori ñaantsi: Apaani ikanta Pawa. Apaani ikanta kankakowintziriri atziri janta Pawaki.

Iriitaki Cristo Jesús. ⁶ Iriitaki pinakowintakairi maawoni ikamawintakai, ikimakoitairo inintapaititapaaki Pawa. ⁷ Irootaki ipairyaantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaayitairi atziri kaari ajyininkayita, niyotaayitairi inkimisantayitairo tyaaryoori ñaantsi. Tima imapirotatya.

⁸ Tsikarika japatoyiitapiintya, nokowiri shirampariiti jamanamanaayitaiya, tzinaawako inkantya ikimitapiinta. Iro kantzimaitacha kitishiri inkantayitya, iiro ikisawaita, iiro iñaanaminthatawakaawaita. ⁹ Ari onkimitanaiyaari tsinaniiti iiro oñaaminawaita onkithaatyaawo owaniinkatachari, apaawaitiri kiriiki amanantayitiri othatani poriryaayitatsiri, oñaawinawaityaawo owaniinkatiro oishi. ¹⁰ Aña iro amiyitaiyaari antayitapiintairo kamiithayitatsiri. Tima irootaki kamiithatatsiri antayitziri tsinani kantapiintatsiri: “Naaka, pinkathatasorintsi ninatzi”. ¹¹ Aririka jiyotaantaiti, owakimpita onkantayitya tsinani, onkimisantanti. ¹² Tii noshinitakaantziro iyotaantayiti tsinani, tii noshinitakaantziro ojiwatiri shirampariiti iijatzi. Apa owakimpitayitya. ¹³ Tima iri Adán jitaitaka pairani jiwitsikayiitakiri, iro impoitapaintsiri Eva. ¹⁴ Kaari Adán jamatawiitakiranki, aña iro tsinani jamatawipiroitaki irojatzii antantakawori kaaripirori. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, tsinaniiti, tima irootaki owaiyantaatsiri, ari onkantaki awijakoshiriyitai iikirorika iyaataakanakityi iro onkimisanti, itakotantya, tyaaryoopiroini onkamiithashiriyiti.

3

Tsika inkantayitya jiwariiti

¹ Tyaaryoo inatzi nonkantimiri: Tzimatsirika kowatsini ijiwatiri kimisantzinkariiti, ari okamiithatzi okaatzi ikowiri jantiri. ² Ikaatzi jiwayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimayitzi iitya kinkithatakowaitirini, inkinayityaawo iina, kimpoyaaawaini inkantya, jantayitapiintiro kamiithari, impinkathatakaantya, joimaayitantaniti ipankoki, yotaantaniri inkantayitya. ³ Iiro ishinkitapiinta, iiro ikisapiinta, aña itakotaniri inkantya, tsinampashiri jinatyii, iiro inintapiintashitari kiriiki. ⁴ Jiyoti ijiwayitairi saikapankotziriri, pinkatha inkantanti jowaiyani, iiro ipiyathawaita. ⁵ Tima atziri kaari yotironi ijiwatakaanti ipankoki, ¿kantatsima ijiwawintiri ikaatzi kimisantanairiri Pawa? ⁶ Ari ikimitsitari owakiraatatsiri ikimisantzi, iiro okantzi ijiwatakaanti. Tima aririka jimatiro ijiwati, ari inkantakaapirowaitanatya, ari inkimitakotatyaari okaatzi awijyimotakiriri pairani kamaari. ⁷ Ikaatzi

kaari kimisantatsini okowapirota ipinkathatairi jiwariiti. Tima iirorika ipinkathatakaanta jiwari, ari jiñaakiro inkinkithatakowaitaitiri, irojatzji jamatawitantatyaariri kamaari.

Tsika inkantayitya imitakotziriri

⁸ Ikaatzi imitakotziriri jiwatziriri kimisantzinkariiti, ontzimatyii impinkathatakaantya, awintaani jowayitiri iijatzi, iiro ishinkitapiintayita, iiro inintapiintashitari kiriiki jaapithatantiri jojiñaayitiri. ⁹ Okowapirota jiyotakoyitairo okaatzi akimisantairi, kaari jiyotakowiita pairani. ¹⁰ Onkantantyaari atziri jimitakotiri jiwariiti, ontzimatyii iñaantaitawatyaari kantatsiri jimatiro, aririka iñaantaitatyaari kantatsi jiyaatakaairo. ¹¹ Ari onkimiyityaari iijatzi tsinani ontzimatyii ompinkathatakaantya, iiro okinkithatakotantashiwaita, kimpoyaaawaitani onkantya, ontyaaryoowintayitanairo maawoni. ¹² Inkaati imitakotantatsini inkinayityaawo iina, ijiwatakairi kamiithapiroini jowaiyani iijatzi saikapankotziriri. ¹³ Aririka imatanairo, pinkatha jowaitiri, ari jiyotairo jawintaashiritya inkinkithatakotairo tsika okanta ikimisantantaariri Cristo Jesús.

Imapiro okamiithataki akimisantziri

¹⁴ Nokowataiki niyaatimi shintsipaiti noñiimi. Iro kantacha nitawatyaawo nosankinatimiro jiroka, ¹⁵ aamaashitya iirorika niyaatsita, nonkamantsitimiro tsika ikantaita isaikaitzi jashiyitai Pawa. Tima akaatzi jashiyitai Kañaaniri Pawa, akimitanaawo okantaranki tzinkamitsipirori, aakataki otzinkamitanaa ikinkithayiitziro tyaaryoori ñaantsi. ¹⁶ Imapiro otyaaryootzi okaatzi akimisantairi, tii jiyotakowiitawo pairani tsika ikantaita ipinkathatasorintsitaitzi. Jiroka akimisantziri: Jatziritzimotantaki Pawa, Iri oñaagantakiriri Tasorintsinkantsi ñaapirori jinatzi. Iri maninkariiti aminayitakiriri, Iri ikinkithatakoyiitairi pashinijatziki atziri. Iri ikimisantaitziri jaka kipatsiki, Iri tzinagaachari jowaniinkawoki.

4

Ikinkithatakotaitziri ookawintironi ikimisantawita

¹ Iro kantzimaitacha, jiroka ikantairi Tasorintsinkantsi, ikantzi: Paata, ari jiñaitaki ookawintironi ikimisantawitari, iro inkowanaki inkimisantayitiro jiñaani kamaari, jamatawitantzi. ² Jiyotaawaitashitantyaawo thiiyinkari kaari

iroopirotsiri, iiro ikimairo jowashiriniintakotyaaawo jantayitziri, jampashiri ikantaka. Inkimityaaawo okantaranki imatataitzi itagaita iyaampawathatakaantzi iiro akimairo katsiri. ³ Iiro ishinitakaantziro jaawakaitya, intzitakaan-tiro okaatzi jowayitari. Tii okamiithatzi jiroka. Tima aakaiti akaatzi akimisantayitairi Pawa, ayotairo tyaaryoori, jiwitsikayitakairo owanawontsi. Ishinitakairo irirori oway-itaiyaawo jirokapaini, ampaasoonkiyitairi. ⁴ Tima okaatzi jiwitsikayitakiri Pawa, kamiitha inayitaki. Tikaatsi oitya apaawaitantyaawori, aña ontzimatyii ampaasoonkiyitairi añaayitziro okaatzi ipayitakairi. ⁵ Tima aririka amatakiro okantziri jiñaani Pawa amanamanaatakooyitaawo okaatzi ipayitairi, ari intasonkawintakiro.

Antawaitanainiriri kamiitha Jesucristo

⁶ Iroorika piyotaantaki jiroka, pimatanaatziiro pantawaitainiri kamiitha Jesucristo. Pimonkaatanaatziiro okaatzi pikimisantainiri, pimatanaatziiro okaatzi jiyotaayitakimiri. ⁷ Powajyaantayitairo kinkitharintsipaini kaari iroopirotsini, irootaki amitapiintashiwitakari antawopiroriiti okinkithayitziro jiroka. Aña ontzimatyii piñaashintsishiritanaiya piñaantyaawori pipinkathatasorintsitai. ⁸ Tima okamiithatzimowitai iijatzi añaayitziro añaashintsisyitya koñaawoini awathaki, aña iro kamiithapirotoaitatsi añaashintsishiriyitanaiya añaantyaawori ankitishiripiroyitai. Tii iro antantayitawori jiroka onkanya anintaawaitantyaari iroñaaka iiniro añaayitzi, aña, iijatzi añaairo paata anintaawaitaiya aririka añaagai. ⁹ Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, ontzimatyii maawoni ankimisantayitairo. ¹⁰ Irootaki añaantayitawori añaashintsiyita, shintsiiini antawaiyitzi, tima oyaakoniintani owiri Pawa tsika itzimi kañaanitatsiri. Kantatsi jowawijaakoshiritairi maawoni atziriiti, iriitaki jowawijaakoshiriyitai inkaati kimisantairini.

¹¹ Irootaki jiroka piyotaantayitairi, ñaashintsi pinkantantiro. ¹² Tii nokowi inthainkimawaitaitimi pimainaritzii. Aña ontzimatyii poñaagantiro tsika pikantanaa pikimisantai, ari onkanya inkimitakotantaitimiri. Ontzimatyii paamaakowintyaawo okaatzi piñaawaiyitziri, iijatzi okaatzi pantayitiri. Itakotani pinkantanti, tyaaryooshiri pini, kitishiri pinkantanaiya. ¹³ Shintsitha piñaanatapiintayitainiri atziriiti Osankinarintsipirori, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantatyaawori nariitaimi janta. ¹⁴ Pinkinkishiritiro ikinkithatakotakimi pairani jiwariiti, ari okanta itasonkawintantakimiri jotzimikapatziitotantzimiro jako. Ñaa papaatzirokari itasonkawintaimi Pawa pimatantaawori

jiroka. ¹⁵ Ñaashintsi pinkantawintanaiyaawo, onkantya jiñaantaitimiri iikiro piyaatakaanakitziro pimatankiro. ¹⁶ Paamaakowintayitaiya iiroka tsika pikantayitanaa, pinkinkishiritakotyaaawo kamiitha onkaati piyotaantayitairi, onkaati pantayitiri iijatzi. Aririka pimatakiro pintyaaryoowintairo, aritaki piñiuro pawijakoshiritai, iijatzi inkimiyitaiyaari ikaatzi piyotaapiintakiri.

5

Antiniriri pashinipaini

¹ Tii okantzi pishintsithatiri antaripirori, kamiitha piñaanayitiri. Iro kamiithatatsi paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami piwaapati. Ari pinkimitairi mainariiti, paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami pirintzi. ² Ontzimatyii paapatziyaawo antawopirotatsiri, pinkimitakaantiro iroorikami pinaanati iiroka. Ari pinkimitairo mainawopaini, paapatziyaawo, iiro poshiritawo pimaamanawaitiro pinkimitakaantiro iroorikami pitsiro.

³ Pitakotyaaawo kamatsiri oimi tsika otzimi mapirotzirori okowityaanintzi. ⁴ Irooma apaani kamatsiri oimi, tzimayitatsiri iintsiti, osaripaini, iriitaki aminironi jimitakoyitiro, ontzimatyii impiyataiyaawo jaamaakowintaiyaawo okimitaakiri pairani iroori jantaritankari irirori. Irootaki ikowiri Pawa antayitairi. ⁵ Irooma apaani kamatsiri oimi matzirori osaikawaitzi apaniroini, awintaiyaari iroori Pawa, aakowintyaawo amanamanaatya onkowakoyitairi. ⁶ Irooma onthaamintashiwaitanatyaaarika onintakaanikiini jirokapaini, tii aña kamiithapiroini, kimitawaitaka onkamakityiimi. ⁷ Pishintsithatiro omayitantyaawori nokantakiri, ari onkantya iiro otzimanta inkinkithatakoitirori. ⁸ Tzimayitatsi kaari aminironi iyyininkayitari. Iri owatsipirotakirori kaari aminironi owaiyantakiriri. Ikimiwaitana jowajyaantakityiromi ikimisantzi. Iri mapirokitanakirori janaanakiri ikanta kaari kimisantsini.

⁹ Jiroka kowachari josankinatakoitantyaawori kamatsiri oimi antawaitainiri Cristo: Ontzimi onkaati 60 osarintsiti, kinatani owapiintakiri otsipatari, ¹⁰ kamiithashiri okanta ikimakoitziro, aamaakowinta okantziri owaiyani, oimaantzi opankoki, aapiintakiri kamiitha kimisantzinkari, nishironkatani owapiintziri ashironkainkari, imatapiintakiro okaatzi kamiithayitatsiri. ¹¹ Irooma kamatsiri oimi kaari antawotakonatsini, iiro josankinatakoitziro. Iiro okantapirota antawaitainiri Cristo, tima iinuro onkowi ayi otsipatari. ¹² Aririka

omatakiro ontsipatyá, ari inkantakowaitaitakiro, tima tii imonkaatziro okaatzi okantawitakari antirimi. ¹³ Aritaki ompiratanatyaaowo iijatzi, onkinayiti pankotsipainiki, onkinkithawaitakotantayiti, akawaitantashitya. ¹⁴ Irootaki nokowantari aayitai otsipatari kamatsiri oimi kaari antawopirotatsini, owaiyantayiti, osaikiita opankoki antawaiti. Ari onkantya iiro itzimanta iitya kijyimawaitironi. ¹⁵ Tima tzimayitatsi matakirori, antawaitashitakawo ikowiri Satanás. ¹⁶ Ikaatzi kimisantzinkari ñiirori iyyininka ikami oimi, ontzimatyii jimitakoyitiro. Ari onkantya iiro jiñaantawo ikaatzi ikimisantaiyini, iñaashintsityaaowo jimitakotiro. Apa jimitakoyitiro matzirori oñiirori okowityaawaitzi.

¹⁷ Ontzimatyii impinayiitairi jiwatakaantatsiri ipinkathayiitzi. Iri impapiroyiiti kinkithatakaantapi-intatsiri, iijatzi ikaatzi yotaantapiintatsiri. ¹⁸ Irootaki okantakotziri Osankinarintsipirori:

Aririka pantawaitakairi piratsi, tii okantzi intajyaani-intawaiti.

Jiroka okantziri iijatzi:

Apaani antawaitatsiri ipinayiitzi.

¹⁹ Apaniroinirika ikanta atziri kantakotziriri apaani jiwari, iiro pikimisantziri. Irooma inkaatirika apiti, iirorika inkaati mawa tsika itzimi ñaakotakirini jantakiro kaaripirori, ari okamiithatzi inkimisantaitiri. ²⁰ Iikirorika jantaitatyiiro kaaripirori, payiri tsika ipiyotaita pishintsithatiri, ari onkantya inthaawantaityaari, iiro jimatantayiiitawo.

²¹ Noshintsithatzimi pantiro jiroka. Tima aririka pimatanairo, iiro piñiirori pimaakitanti jiyotzi Pawa nokantzimiri. Jiyotsitawo iijatzi Jesucristo, jiyotsitaka iijatzi maninkariiti ikaatzi jiyoshiitakiri. ²² Tii okantzi pathawaityaawo potzimikapatziitotantyaawo pako ijiwatantaityaari. Tima aririka jiyoitiri jantakiro kaaripirori, kimiwaitaka iirokami kantakaashityaawoni. Aña ontzimatyii pinkitishiritai iiroka.

²³ Tii apa pirapiintiro jiña, iro kamiithatatsi piriro kapichini kachori, ari piñaakiro pishintsiti pimantsiyawaiwita.

²⁴ Tzimatsi atziri, tikiraamintha jiyakawintaitziriita jantakiro kaaripirori, maawoni ikimakoyiitakiri. Tzimatsi pashini iijatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaaripirori, apa inkimakoitiri paata. ²⁵ Ari okimitari iijatzi, tii jimanakotapi-intziro atziri jantayitiro kamiithari. Irooma aririka jantiro kaaripirori, ari inkowapiintawitya jimanakotya, iro kantzi-maitacha ari inkimakoitakiri.

6

¹ Ikaatzi jompiraitari ontzimatyii ipinkathatairi ompiratariri. Iro nokantantari, ari onkantya iiro itzimanta iitya kinkithatakowaitaini, akantakaantzirikari Pawa. ² Apaani ompirataari ñiirori jompiratari kimisantatsiri, iiro okantzi inkantashiriwaiti: “Iiro pikimitakaantana ompirataari, tima iyiki nowanaimi”. Aña okowapirota jirika ompirataari jantawaipirotiniri tyaaryoopiroini, jitakotani jowiri, tima kimisantzinkari jinatzi. Ontzimatyii piyotaantairo jiroka, pishintsithatantairo.

Kitishiritakaantatsiri ipoña inimotaantsi

³ Aririka impoki nashityaawoni inkinkithatakaanti, kaari kimityaawoni okaatzi jiñaaniyitakari Awinkathariti Jesucristo, jinashitapaatyaawo ijatzi inkinkithatakotiro pinkathatasorintsitantatsiri, ⁴ kantakaapirowainiri jinatzi, tikaatsi jiyoti. Apa ikowi añaanawintawakaantyaawo ñaantsi. Iro ompoñaantyaari asamawakaawaitya, amaamanitawakaawaitya, ankawiyawakaawaitya, ankan-takotawakaawaitya, ⁵ ankisaniintawakaapirowaitya. Iro jimayitapiintakiri kaaripiroshiriri kaari yotakotaajaitironi tyaaryoori ñaantsi. Ikinkishirita jaantyaawo kiriiki jamawinawaitawo impinkathatasorintsitaitiri. Iiro okantzi paapatziyaari iirokaiti. ⁶ Aritaki okantzimaita, antawo impinawintayitairo paata apinkathatasorintsitzi. Iro kantacha añaantyaawori impinayitai, ontzimatyii inimoyitai añañiri tzimimoyitairi. ⁷ Tima pairani owakiraa atzimapaaki tii amapaaki tzimimotaini. Ari okantari ijatzi aririka ankamai, onkaati tzimimotaini iiro okantzi aanairo. ⁸ Tima otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaatyaari, aritapaaki. ⁹ Iriima inkaati kowayitironi jajaagantya, okaimashiryiiri inkaaripiroshiriri. Ikimitakowaitakari shirikachari iwirintsiki, aririka jantayitanakiro ikowashitari owaaripirotantatsiri, irootaki piyakaashitantachari. ¹⁰ Aririka jinintaitapiinti jajaagantaitya, okimiwaitakawo iro omparithatanatyaami kaaripirotsiri. Tzimatsi matakirori jinintayitziro jajaagantya, jowajyaantanakiro ikimisantzi, okimiwaitakawo iriimi kimaatsitakaawaitachanimi jowathaawaitaka apaniroini.

Pinkimitakaantiro powayiriwintatyiiromi pikimisananai

¹¹ Irooma iiroka, jashitaimi Pawa, powajyaantairo jiroka-paini, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro paminaminatapiintanai pintampatzikashiriri, nishironkata pinkantanti, pinkimisantairi Pawa, itakotani pinkantanti, iiro pisamaniintantzi, tsinampa pinkantya. ¹² Iikiro

pinkimisantanaaty, pinkimitakaantanakiro powayiriwintanaatyiiromi kamiithayitatsiri. Pinkimitakaantanakiro iijatzi piñaashintsiwintatyiiyaawomi irojatz paantatyaawori kantaitachani añaakagaimini. Iro ikowakaitakimiri piñiuro añaantamintotsi, ari onkanya inkimayitantaimiri atziriiti, pikantzi: “Nokimisantai”.¹³ Tzimatsi noshintsithatimiri. Tima Pawa itzimi añaakaayitzirori okaatzi tzimayitatsiri, jiyotzi nokantzimiri. Jiyotsita iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kinkithatapiintakirori tyaaryootatsiri, irojatz ikantapaakiriranki jagaitanakiri Poncio Pilato. Jiroka onkaati noshintsithatimiri:¹⁴ Iiro pipiyathatawo ikantakaantaitziri, iiro powashiñaawaitziro, itzimikari kinkithatakowaitashitimini. Piyataakaanairo iiroka irojatz impiyantaiyaari Awinkathariti Jesucristo,¹⁵ aririka jinintapaititaki Pawa. Tima apaniroini Pawa intasorintsitai, apaniroini ijiwatakaantairo maawoni tzimayitatsiri, apaniroini impinkathariwintairi ikaatzi pinkathariwintawitachari, apaniroini ijiwawintairi iijatzi jiwariwitachari iroñaaka.¹⁶ Iriitaki ashitawori kantaitachari añaantarintsi, ari isaikatzi tsika oshipakiryaanipirotsi, irootaki kaari jariipirotantaitari. Tikaatsi atziri matakironi jiñiiri, iiro jimaitziro iijatzi. Imapiro ipinkathaitziri. Ari inkantaitatyiiromi impinkathariwintantai. Ari onkantaayari.

¹⁷ Ontzimatyii piyotaayitairi ajaagantayitachari iroñaaka, iiro ikantakaapirowaitanta. Iiro jawintaashiwaitawo jajyaagawo, tima iiro okantaitatyaani onkisotzimotiri. Aña ontzimatyii jawintaayitaiyaari Pawa, iriitaki matzirori ithaamintakaapirotantzi.¹⁸ Piyotaantairo jantayiiitairo kamiithari. Ikimita ajaagantaniri otzimimopirowaitziri jajyaagawo, ari pinkimitanaiyaari iirokaiti ontzimi-mopirowaitaimi pantayitiri, iro pinkimitakaantanairimi pajyaagawo. Piyotaantairo inishironkaitantya, ayimatiri impashitantayitaiya.¹⁹ Iroorika jimatanai jiroka, okimiwaitaka jowaantatyaawomi jajyaagawo inkajyaakaiyaari paata. Ari inkantaitatyiiro iñiuro isaikai kamiitha.

Iwiyaantapaakawori ikantziriri Pablo jirika Timoteo

²⁰ Timoteo, pintyaaryoowintiro piyotaantairo okaatzi inishironkaitakimiri. Powajyaantairo okaatzi ikinkithatakoitziro kaaripirori. Powajyaantiro iñaanaminthatawakaantaitawo ikimitakaantawiiitari iroopirori inatzi jiyotaniitari.²¹ Tima tzimayitatsi mayitakirori, ikinashiwaiyitanaka, kimiwaitaka intzipinatatyiiimi. Onkamintha inishironkayiiitimi. Ari onkantaayari.

JAPIITAIRO PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaan-tapirori Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori nokinkithatakotairo ikajyaakaayitakairi, jañaakaayitai Cristo Jesús. ² Iiroka nosankinatzeni Timoteo, itzimi nokimitakaanta nitakotani notomi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, onkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Pikinkithatakotairi Cristo

³ Ari nokantapiintatya tsiniripaiti iijatzi kitijiyiriki namanakoyitzimi, nopaasoonkitziri Pawa, itzimi nantawaitainiri, nimatakotairi ikimiyitaka nochariniiti tam-patzikashiriri. ⁴ Aririka noshirityaawo piraawaitakaranki, owanaa nokowataiki napiitairo noñiimi, onkantantyaari nonkimoshiriti. ⁵ Owanaa nokinkishiritakotzimi tsika okanta poshiripirotantanakari. Tima iro itanakawo pisawo Loida, ipoñaanaka pinaanati Eunice. Niyotzi iijatzi ari pikimitanakari iiroka. ⁶ Irootaki napiitantzimiri nonkantimi: "Papiitairo powakiraatairo itasonkawintakimiri Pawa notzimikapatziitotantakimirowanki nako, pinkimitakaantairo joiyaitziri paampari intsiwakimataki". ⁷ Tima Pawa tii ithaawashiritakaantzi. Apa ishintsishiritakaantzi, jitakoshiritakaanta, jiñaakoshiritakaanta.

⁸ Irootaki iiro pikaaniwintantawo pinkinkithatakotairi Awinkathariti, ari pinkimitainari naaka, iiro pikaani-wintakaana jomontyaawintaitanari Pawa. Aña iriitaki shintsishiritakaimini, pinkimitakotanakina naaka, nokimaatsitakowintawo Kamiithari Ñaantsi. ⁹ Irijatzi owawijaakoshiriyitairi Pawa, iri iyoshiiyitairi atasor-intsishiritantaari. Tii aaka matashityaawoni apaniroini, aña iri kowaintsi jantiro. Ari ikantaitatyaani pairani Pawa ikowapiintaki inishironkayitai Cristo Jesús. ¹⁰ Irootaki jimatakiri iroñaaka, ikoñaatakiranki Owawijaakotantaniri, Cristo Jesús. Iriitaki matakirori joitsinampairo kaamanitaantsi, jookapaintairo Kamiithari Ñaantsi, iro ayotantaari ari onkantaitatyaani jañaakaayitai. ¹¹ Irootaki jowantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaanti, ipoña niyotaayitairi iijatzi kaari nojyininkata. ¹² Irootaki iroñaaka noñaashiwaitantawori, tiimaita nokaaniwinta. Tima niyotzi naaka itzimi

noshiritaari, niyopirotsita otzimimotziri ishintsinka onkantya iiro jowajyaantakaanawo ikowakaakinari nantainiri irojatzi paata kitiiyyiriki impiyairika. ¹³ Ari pinkimitanaiyaari iiroka, pimatakotinawo tsika okanta pikimakina nokinkithayitaki, piyaatakaairo poshiritya. Itakotani powanti, tima iro jantapiintanairi jashiyitaari Cristo Jesús. ¹⁴ Tima inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, iri tyaaryooshiritakaimini iiro powajyaantantawo tyaaryoori ikowakaakimiri piyotaantiro.

¹⁵ Pikimayitaki iiroka tsika okanta jookawintawaitanakina Asia-jatzi. Jirikataki: Figelo ipofña Hermógenes. ¹⁶ Iro kantzimaitacha Onesíforo, owanaa jimitakotapiintakina irirori, tii ikaaniwintakotana joojowiitakina. Antawoiti nokowi inishironkatairi Pawa ikaatzi saikapankotziriri. ¹⁷ Tima iri kowakowatapaakinari jariitaka Roma-ki, irojatzi jiñaantapaakinari. ¹⁸ Iri Awinkathariti nishironkataiyaarini paata kitiiyyiriki impiyairika. Tima piyotaiyini iijatzi iiroka, owanaa jimitakotakina Onesíforo nosaikantakari Efeso-ki.

2

Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti Jesucristo

¹ Notomí, tima iri nishironkaimiri Cristo Jesús, ontzimatyii pintontashiritai. ² Tima pikimakina tsika okanta niyotaantaki atziriiitiki. Ontzimatyii piyoshiiyiti tsika inkaati tyaaryooshiriri matanaironi jiyotaanairi iijatzi pashini. ³ Aamaakowinta pinkantya pinkimaatsitakowintanaiyaari Jesucristo. Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti. ⁴ Tima owayiritachari tii jiñiitzi jantanairo antawairintsi jantayitapiintziri kitiiyyiriki. Aña ontzimatyii jitapaintyaawo ikantakiriri ijiwariti. ⁵ Kantatsi iijatzi pinkimitakotyaari ipinaitziri anaakotantatsiri ishiyaiyani. Tima antawoiti jiñaashintsityaawo. Iro kantacha jimatantyaawori janaakotanti ontzimatyii jantiro jamitapiintaiyarini jiñaashintsitya. Irooma inkowimi jamatawiyaatanti inkini janaakotantimi, iiro ipinaitziri. ⁶ Kantatsi iijatzi pinkimitakotyaari pankiwairintzi. Tima iriitaki itapiintawo jowayitawo okithoki iwankiri. ⁷ Ontzimatyii pinkinkishiritakotiro nokantayitakimiri. Tima iriitaki Awinkathariti kimathatakaapirotaimironi maawoni.

⁸ Pinkinkishiritakotiri Jesucristo icharinitakari David-ni. Tima añagai irirori ikamawitaka. Irootaki jiroka Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotairi. ⁹ Irootaki nokimaatsitakowintari iroñaaka, noñaantawori joojowaitaitana jomontyaitakina, ikimitakaantaitakina naakami ashiryaantzinkari. Irooma

ĩñaani Pawa iiro jimataitziro joojoiro. ¹⁰ Iro namawitanta-kawori maawoni jiroka, okantakaantziro nitakotari jiyoshi-itairi Cristo Jesús jowawijaakoshiritairi ñaayitaironi kantaitachari añaamintotsi, tima owaniinka onkantya. ¹¹ Jiroka tyaaryoori ikantaitaki:

Aririka ankamakotakiri Cristo, ari antsipataiyaari jañaakaayitai.

¹² Aririka amawiwainitaki, ari ankaatairi ampinkathariwintanti.

Irooma aririka ankantayiti: “Tii noñiiri”. Ari inkimitaayitairi iijatzi aakaiti.

¹³ Tiirika añaawityaawo ankamaiwintyaari, ikamaiwintai irirori. Tima ari jashi jowatziiro irirori, tii ipashinitanzi.

Pinkimityaari antawairyaantzi antakirori kamiithari

¹⁴ Piyotaantairo jiroka. Pishintsithatantiro ikowakaan-tapirotziri Pawa: Iro iñaanaminthatawakaashitawo ñaantsiyitatsiri kaari iroopirotatsini. Aña kantatsi onkantzimoniintakaiyaari kimironi. ¹⁵ Ontzimatyii

piñaashintsitya potampatzikatanairo ñaantsi tyaaryoori, inkini inkanti Pawa: “¡Kamiithataki pantakiri!” Pinkimitakotyaari antawairyaantzi kaari tzimatsini oitya inkaaniwintakotyaari. ¹⁶ Powajyaantairo iiroka iñaaniiyitari kaaripirori. Ari opoñaari ithainkatasorintsitantaitzi. ¹⁷ Okimitakotawo owawathatanta ampathaawaiti. Irootaki awijyimotakiriri Himeneo ipoña Fileto. ¹⁸ Ikinakaashiwaitanakawo irirori jiyotaantziro tyaaryoori, ikantaki: “Kaari tyaaryoori añaayitai aririka ankamayitaki, aña oiyakaawontsi inatzi, aritaki añaashirinkayitakai aakaiti owanaa akimisantanairi Awinkathariti.”

Tima okaatzi jiyotaantawitakari jowajyaantakaakiri ikaatzi ikimisantawitanaa. ¹⁹ Iro kantacha, okimiwaitakawo Pawa jowatzikatyiimi iroopirori itzinkami, ari jiwitsikakimi ipanko. Ipoña jontarikakotaki apiti osankinatachari kantatsiri: “Jiyotziri Awinkathariti ikaatzi jashiyitari”. Impoña: “Inkaati pairyaagairini Cristo, ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirotsiri”.

²⁰ Janta antawoitiki ipanko, kimiwaitaka tzimayitatsimi owaniinkatachari kowitzipaini, shipakiryaa okantayita nishironka jowayitziro. Tzimayitatsi iijatzi kowitzi jiwitsikaitziro kipatsinaki, iijatzi inchatonaki kaari inishironkapirotzi. ²¹ Aririka ankitishiriyitanai, ari ankimitaiyaawo kowitzi inishironkatziro ashitawori, ikowapiintzi jowantayityaawo. Tasorintsishiri inkantakaanai Pawa, aamaakowinta ankantya antayitainiri kamiithayitatsiri. ²² Intaina powayitairo inintashiwaitari

mainariiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro pinintapiintanaki pinkamiithashiriyitai, oshiritani pinkantya, itakotani powanti, kamiitha pisaikakaantayiti, pintsipayitaiyaari kitishiriri pairyaayitairiri Awinkathariti. ²³ Ontzimatyii powajyaantayitairo piñaaniyitawo kaari opantawo, tima iro opoñaantari ikisawakaantayitiri. ²⁴ Irooma aakaiti jompirayitai Pawa iiro okantzi amatiro añaanaminthatawakaiya. Aña ontzimatyii anishironkashiritanti, ayimaniinta ayotaantai, tsinampashiri ankantya, ²⁵ shipitashiri ankantya ankaminaayitiri kisaniiintairi, aamaa ari impiyashiritakairi Pawa, ari jiyotakotairo tyaaryoori. ²⁶ Ari onkantya inkimitakotantyaariri omathaatari iwirintsi, tima kamaari ompiratakari, ishintsiwintziri jantayitiniri ikowakaashitari irirori.

3

Tsika inkantaitya isaikayiitai paata iwiyaantapaatyaa-woni kitiiyiri

¹ Ontzimatyii piyoti, paata iwiyaantapaatyaa-woni kitiiyiri antawoiti ompomirintsizimoyitai. ² Jiroka inkantayitya atziriiti: Apaniroini inishironkapirowaitya, impiyotashiwaityaari iiriikiti, inkantakaapirowaitya, iiro ipinkathatantzi, inkawiyantawaiti, piyatha inkantiri ashtariri, iiro jiyotziro impaasoonkitanti, thainkatasorintsitaniri jinatyi, ³ iiro jitakoniintanta, iiro ikowanitzi impiyakotanti, thiiyakotani inkantya, iiro jomaantakaawo inintashiyitari, owatsinaantaniri jinatyi, owanaa inkisaniintiro kamiithayitatsiri, ⁴ pithokashitaniri jinatyi, iiro jiñaakonita, asagaawintawaitani jinatyi, iro inintapirotiri ikowashiyitari anaanakiro ikowakaawitariri Pawa, ⁵ ari inkimiwaityaarimi pinkathatasorintsitaniri, ithainki otzimimotziri Pawa ishintsinka. Iro pitsipayitari iiroka. ⁶ Ari jimatakiro jirikaiti isaikapankotanti, jamatawiytakiro tsinaniiti shipitashiriri, ikinkishiritakaayitawo antawoiti okaaripiroshiritaki, ontzimatyii awintaiyaari jirikaiti, iro-jatzi ompoñaantyaari ayimawaitanakiro onintashiriwaitziri iroori. ⁷ Irootaki aminaminatapiiintantyaari iyopiroti, iro kanzimaitacha tii iyopirotakotzimaitawo okaatzi iroopirotsiri. ⁸ Iro jimatakiri pairani Janes itsipatakari Jambres, tii inimotziri jantakiri Moisés, ari ikimitakari jirika atziriiti amatawitantaniri, tii inimoshiritziri okaatzi iroopirotsiri. Kaaripiroshiriri jinayitzi, jaminaashiwaitaka

okaatzi ikimisantayiwitari.* 9 Iiromaita jimatziro, ari jiyoyiitairi aminaashiwaita okaatzi jantziri, ari inkimitakotaiyaari owakiraa akinkithatakotakiri.

10 Irooma iiroka, pinkimitina naaka, okaatzi niyotaantziri, tsika nokinakairo, oita nokowiri, oita noshiritari, namatsinkawintanta, itakotani nokantantzi, kinatani ninatzi, 11 owatsinaari ninaki, ikimaatsitakaawaitaikina, okimita awijyimotakinari Antioquía-ki, Iconio-ki, Listra-ki. Tima ojiyiki ikimaatsitakaawiitakina, iro kantacha jowawijaakowintapiintakina Awinkathariti. 12 Ari onkantya, jowatsinayiitairi maawoni jashiyitaari Cristo Jesús kowanaatsiri impinkathatasorintsitaniti. 13 Iriima kaaripirori atziriiiti amatawitantaniri iikiro jimapirotatyiiya, jashiminthatyaawo jamatawitantapiinti, jimaitsityaari irirori jamatawitaaitiri. 14 Iro kantacha iiroka, kiso powiro okaatzi piyotakiri, otzimi pawintaanaari. Tima piyotzi iita yotaakimirori. 15 Tima pitanakawo iinta piryaanitanaki piyotakotairo Tasorintsitsiri Osankinarintsi. Ari piyotairi aritaki pawijakoshiritai aririka pawintagaiyaari Cristo Jesús. 16 Tima maawoni Osankinarintsipirori, iri Pawa tasonkashiryaantakirori josankinaitantakawori. Iro jiyotaayiitantari, iro ishintsithayiitantari inkaminaantaiti, iro jotampatzikayiitantari, iro iñaantayiitantari inkini inkamiithashiriyiiti. 17 Ari jiñiuro ikaatzi jashitaari Pawa jiyopiroshiritairo jantayitairo maawoni kamiithari.

4

Pikinkithatakotairo ñaantsi

1 Jiroka noshintsithatimiri pantiro. Jiyotzi Pawa nokantzimiri, jiyotsitawo iijatzi Awinkathariti Jesucristo, intzimi iyakawintairini maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi. Tima irootaintsi inkoñaatai ipinkatharitapai. 2 Pinkimi nonkantimi: Okowitya piwitsitya inkini pikinkithatakotairo jiñaani, tii apa pikinkithatakotairo aririka onkamiithatizimotimi, aña ontzimatyii pimatiro iijatzi aririka pinkowiinkatakoti. Aririka piyotaanti, ontzimatyii potampatzikatanti, shintsitha pinkaminaanti, piñaashintsithatanti, ñaa pithaatyaaawintzirokari aririka pimayitanairo jiroka. 3 Tima paata, iiro ikowaitai inkimisantaitiro tampatzikari okaatzi piyotaantayitziri iroñaaka, aña impiyotapaatya pashini yotairini, ari jaminaashiwaityaari inkantayiti: “Ari, kamiithataki

* 3:8 Ikinkishiritakoitziri Janes ipoña Jambres jyiiripiyaari jinaiyini, Egipto-jatzi jinatzi. Tima pairani Moisés jaantaariri Israel-mirinkaiti, jirika jyiiripiyaariiti ikimitakotari Moisés, jiraantsitakairo jiña, ikoñaatakaayitaki iijatzi ojiyiki majjiro.

jantayiiitiro jinintashiyiitari".⁴ Iro ompoñaantyaari impiyashiyiitiro inkimisantairo ikinkithatashiyiitari, jowajyaantanakiro ikimisantziro iroopirotatsiri.⁵ Irooma iiroka, ñaakotani pinkantya, pamawitanairo awijyimotimini pintzimpookayitiro Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii pimonkaatiro maawoni onkaati pantanainiriri Awinkathariti.

⁶ Tima naaka, kimitaka irootantsi nompিয়াকotya, ari nonkimitakotyaawo isakoitapiintziro imiriitari aririka intagaitiniri Pawa, aritaki sakotzimataka imiriitari.

⁷ Tyaaryooshiri nokantapiintaka, okimiwaitakawo nimatakiro antawoiti nomankiyapiintatya. Okimiwaitakawo iijatzi aritaki nimatakiro nanaantzi nariitya janta tsika iwiya noshiyi.⁸ Irootaki okimitantakawori iri Awinkathariti owayitakironi amathairintsi impayitairiri inkaati tampatzikashiriri. Tima Tampatzikashiri jinatzi irirori Awinkathariti, iri yotantapaatsini imapirorika ikamiithashiriitzi, aripaiti impainawo nashi naaka. Tii apaniroidini naaka, ari inkimitaayitairi iijatzi inkaati kaari samaniintachani joyaakoniintziri impiyi.

Apaniroidini ikantaitziri Timoteo

⁹ Nokowapirotataiki paminaminatiro tsika pinkantya pimpokantyaari nosaikira naaka.¹⁰ Tima jookawintanakina Demas, aña okaimashiritairi irirori isaawijato. Jataki janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikinakiro Galacia-ki. Ari ikimitakari Tito ikinaki Dalmacia-ki.¹¹ Apaniroidini Lucas saikanaintsi itsipatana jaka. Irootaki nokowantari pimpoki iiroka pintsipatantyaari Marcos, aritaki jimatakiro irirori jimitakotina.¹² Tima notyaantakiri Tíquico janta Efeso-ki.¹³ Aririka pimpokanaki iiroka, pamainawo nowiwiryaaakominto nookanakiriranki Troas-ki osaiki ipankoki Carpo. Nokowi pamainawo iijatzi maawoni nosankinayitani saikatsiri janta.¹⁴ Jirikaranki Alejandro, ashropakori oñaashirinkapiintakinari, jowasankitaatyiri Awinkathariti.¹⁵ Irijatzi paamaakowintya iiroka, tima tii inimotziri okaatzi nokinkithatakoyitakiri owanaa ikisawintakinawo.¹⁶ Tima owakiraa jaayitakinranki naaka isaiki pinkatharintsi nonkinkithatakotakiro okaatzi ikantakoitakinari, tikaatsi tsipatanatyaanani, ithonka ishiyapithatanakina. Iro kantacha, tii nonintziro naaka jowasankitaawintaitiri jiroka.¹⁷ Aña itsipashiritakina Nowinkathariti, iriitaki ñaapiroshiritakaakinari. Iro nimatantakawori nokinkithatakairi maawoni, ari okanta ikimathatantakinari iijatzi kaari ajyininkata. Irootaki kaari jowankaitantana kajyikarimooki joyaana.

18 Iriitaki Awinkathariti kimpoyaawintakinari kaari jowashironkaitantana, iikiro niyaatakaatyiro irojatzi nariitantaiyaari ipinkathariwintantzi Inkitijatzi. Ari jashi jowaitatyiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantaari.

Iwiyaantapaakawori itasonkawintantaitzi ipoña withataantsi

¹⁹ Nokowi piwithatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkimitaakiri Onesíforo, iijatzi ikaatzi saikapankotziriri.

²⁰ Iriima Erasto, ari isaikapaaki irirori Corintoki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakiriri Mileto-ki, jimantsiyawaitapaakitzi.

²¹ Ontzimatyii pinthaatyaati pariitantaari nosaiki naaka tikira otyaawontsitanaita. maawoni akantayitairi jaka “iyikiiti”, jiwithataiyimini. Jirika ikaatzi withatzimiri: Eubulo, Pudente, Lino, opoña Claudia.

²² Nokowaki inampishiritantimi Awinkathariti Jesucristo, inishironka jowayitaimi. Ari onkantaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI TITO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka, jompiratani Pawa ninatzi. Naaka Jotyaantapirori Jesucristo onkantya joshiritantaiyaari ikaatzi jiyoshiiyitairi Pawa, inkini jiyotairo iroopirotatsiri impinkathatasorintsitairo.

² Ari jiyoyitairi iriroriiti inkantaitatyiiro jañaayitai. Irootaki ikajyaakaantakiri pairani Pawa tikiraamintha jiwitsikiro kipatsi. Tii jamatawitantanitzi Pawa. ³ Okanta jinintapaititaki, joñaagantaka Pawa Owawijaakotantaniri. Iriitaki kantakaantakirori ikinkithatakoitairo jiñaani. Jimatakina naaka iijatzi, jotyaantakina nonkinkithatakaanti.

⁴ Iiroka Tito notyaantzini nosankinari. Nokimitakaantzimi tyaaryoomi notomintaimi, atsipatawakaa oshiritaa. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, Owawijaakotantaniri, onkamintha jitakotaimi, piñiiro pisaiki kamiitha.

Jantayitiri antaripiroriiti ipoña jiwariiti

⁵ Iro nookantanakimiri Creta-ki pintampatzikayitanti, pamini antaripiroriiti jiwatirini oshiritachari, iro nokowakaakimiri. ⁶ Inkaati jiwayitatsini ontzimatyyii inkamithashiriti, iiro itzimi iitya kinkithatakowaitashityaarini, kinatani jowiro iina, oshiritani inkantya jowaiyaniiti itzimikari kankowaitirini piyathari jinatzi, ñaathawaitaniri jinatzi.

⁷ Tima iri Pawa jantawaitziniri jiwatziriri oshiritaniriiti, ontzimatyyii jaamaakowintya itzimikari kankotirini kantakaapirori jinatzi, kishinkari jinatzi, shinkiryaaantzi jinatzi, antantzinkari, ojiyityiiriri iiriikiti jaapithatantziri. ⁸ Aña ontzimatyyii joimaantaniti ipankoki, jantapiintayitiro kamiithari, kamiitha inkinkishiritya, tampatzikashiri inkantya, pinkathatasorintsitaniri, jiñaakotanyia,

⁹ tyaaryooshiri inkantya joshirityaawo ñaantsi otzimi jiyotaayitakiriri, inkini jimatanairo irirori jiyotaantiro tyaaryoopirori, inkini iijatzi jimonkatziyaari kaari yotaantironi tampatzikari. ¹⁰ Tima ojiyiki kowatsiri jiñaanamintatantashiwaityaawo, jiñaawaitashiwaita, jamatawitantzi. Iri antayitakirori jiroka, iitashiwaitachari

“Totamishitaaniri”. ¹¹ Ontzimatyyii poiyyikairi iiroka jiyotaantayitzi, tima ojiyiki ikompitakaaka atziriiti ikaatzi isaikapankotaiyini.

Jiyotaantashitawo jirikaiti kaari

iroopirotsiri, apa ikowashitaiyakani jaantyaawo kiriiki. ¹² Tima tzimatsiranki Creta-jatzi kamantantaniritatsiri, ikantakiranki: “maawoni Creta-jatzi, thiiyinkari ninatzi, kaaripirori, pirantziiti niyawairintzi”. ¹³ Imapiro jiroka ikantakiri. Irootaki pishintsithatantyaariri iiroka, inkini inkimisantaitiro tampatzikari, ¹⁴ ari onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantapiintziro ikinkithatashitari Judá-mirinkaiti, tima ishintsithatantaki jirikaiti jowajyaantaitiro tyaaryoori. ¹⁵ Irootaki akantapiintziri: Apaani kitishiritaintsiri, tikaatsi iitya owaaripiroshiritirini onkantawitatya iirorika ipinkawaitzi. Iriima apaani thainkashiriri, kaaripiroshiritatsiri, tikaatsi iitya kitishiritakairini onkantawitatya impinkawaiwitya. Tima aritaki owaaripiroshiriwaitaka. ¹⁶ Iñaajaantzi jiyotakotairi Pawa. Iro kantacha, okaatzi jantayitziri, iro oñaagantzirori tii jiyotakotairi, aña Pawa oiyiki ipinkimatataikiri jirika. Tima ipiyathatapiintakari iijatzi jirika, tikaachaajaini apaani kamiithari jantiri.

2

Jiyotaantaitziro Kamiithari Ñaantsi

¹ Irooma iiroka, okowatya piyotaantairo okaatzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota: ² Kimpoyaawaini inkantaiya antaripiroriiti, impinkathatakaantya, inkinkishiritakotiro kamiithaini jantayitiri, jothotyiro inkimisantai, jitakotantai, inkisashiwainitaiya. ³ Ari onkimityaari iijatzi tsinani antawopiroriiti, opinkathata-sorintsitantai, iiro okinkithatakotantashiwaita, iiro oshinkitapiintayita. Aña ontzimatyii iyotaantayitairo okaatzi kamiithayitatsiri, ⁴ onkini ominthashiritakaayityaawo mainawoiti aapatziyaari oimi, iijatzi onkimitairi owaiyaniiti, ⁵ onkinkishiritakotyaawo kamiithaini antayitiri, kitishiri onkantya, antawairyaanto, pinkatha owiri oimiiti. Aririka omayitanairo jiroka, iiro ithainkawaitaitziro iñaani Pawa. ⁶ Ari inkimitanaiyaari iijatzi mainariiti, ontzimatyii inkinkishiritakoyitaiyaawo kamiithaini jantayitiri. ⁷ Irooma iiroka, pinkinkishiritya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaawori impinkathawintaitimiro pantayitakiri, ari jimatakoyiitanaimiro. ⁸ Ari onkantya iiro itzimanta kijyimawintimironi pikantayitziri, aña pashiwinta inkantya kinkishiriwitachari inkantakotashitimi. ⁹ Ontzimatyii pishintsithayitairi ompirataari iiro ipiyathawaitari ompiratariri, aña jaminaminati jaapatziyaaityaari, iiro jiñaanaminthatziri aririka jompiratyaari, ¹⁰ iiro ikoshiniintzi kapichiini, aña ontzimatyii joñaagantiro

kamiithatatsiri jamiintaityaari. Irootaki jiñaitantyaawori owanaa okamiithapirotataitzi jiyotaantaitziro iñaani Owawijaakotairi Pawa.

¹¹ Tima Pawa joñaagayitairo owanaa inishironkayitai, iriitaki matironi jawijakoshiriyitaimi maawoni atziriiti.

¹² Iriitaki yotakaayitairori owajyaantantaawori athainkatasorintsitantzi, iijatzi okaatzi anintashiritziri. Aña kimpoyaawaini ankantya iroñaaka, tampatzikashiri anatyi, apinkathatasorintsitantai, ¹³ aminawooki owairi oyaakoniintani. Tima irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitaki amaironi jowaniinkawo Owawijaakotairi, Pawa. ¹⁴ Iriitaki Jesucristo shinitashitainchari apaniroini jowamaitiri. Tima ikowatzi impinawintairo okaatzi akaaripiroshiriyitaki. Iro ikowairi inkitishiritakaayiitai, onkantantyaari jashiyitai irirori, ayimaniinta ankantya antayitairo kamiithari.

¹⁵ Irooyitaki jiroka, piyotaantayitairi. Pishintsithatan-tiro. Iro pinkaminaantyaariri. Iirokatakai jowaitaki pi-monkaatakaantiro jiroka, ontzimatyii jantayitiro onkaati pinkantantiri.

3

Inishironka owamiithashiritairi

¹ Ontzimatyii pinkinkishiritakaapiintiri janta kimisantzinkariiti ipinkathayitairi pinkathariwintantatsiri pinampiki, iijatzi inkimitairi jiwariiti. Iiro ipiyathanitanta. Ayimaniinta inkantayitya jantayitanairo kamiithari. ² Iiro ikijyimatanairi pashini, iiro jiñaanaminthatantashiwaita. Aña itakotantani inkantya, tsinampashiri jinatyi iijatzi. ³ Pairani tzimatsi akantayiwita aakaiti, amasantzishiriwaitzi, apiy-athawaiyita, tzipinashiri anayitzi, antayitziro añaamatashitari, iijatzi okaatzi anintakaashiyitari, owaaripirotopiintakiri pashini ajyininka, anintakoyitantziro oiyitarika, amanintashiritantzi, akisaniintawakaayita. ⁴ Iro kantacha imatakaranki inishironkayitai Owawijaakotairi Pawa, jitakoyitaari maawoni atziriiti, ⁵ ari jowawijaakoshiriyitairi. Iro kantacha tzimatsi oita jantantakawori, tii aakatajaantaki antashityaawoni apaniroini akamiithashiriyitai. Aña inishironkamachiitakai irirori. Ikimitakaantakiro iri kiwayitainimi, kimiwaitaka owakiraami intzimakaayitai Tasorintsinkantsi. ⁶ Tima okaatzi jantzimoyitairi Owawijaakotairi Jesucristo, iriitaki Pawa kantakaawori, jotyaantakairi Tasorintsinkantsi itsipashiripirowaitai okimiwaitakawo isakopirowaitakairimi. ⁷ Iro jantanta-kawori jiroka inkini añaayitiro ikajyaakaayitakairi, ari añaampiyaawo iroñaaka aritaki ankantaitatyaani añaayitai.

Aritaki okanta, irootaki ikimitakaantairi kamiithashiri anatzi, tima nishironkatantaniri jinatzi irirori.

⁸ Imapiro inatzi jiroka okaatzi nokantakimiri. Irootaki nokowantari piyotaayitairi ikaatzi awintaanaariri Pawa piyotakotanairo iiroka okowapirotatya jiroka, inkini jantapiintayitanairo kamiithayitatsiri. Imapiro okamiithataki jiroka, owanaa jinintaityaawo. ⁹ Irooma aririka iñaanawintawakaashityaawo tsika ikantakota itziman-tayitakari pairani itakaantawori, iiro pimatsitawo iiroka posatikasatikawaitya, tikaatsi oitya, aminaantsi inatzi. Ari pinkimityaari iijatzi aririka iñaanawintawakaatsityaawo tsika okantakota Ikantakaantaitani. ¹⁰ Intzimirika owashiñaironi jiyotaantiro tyaaryoori ñaantsi niyotaantakiri pairani, iro ompoñaantyaari jowajyaantakairi oshiriwitanainchari, pinkaminaathatiri. Iikirorika jiyaatakaatyiiro, papiitiri pinkaminairi. Iikirorika jiyaatakaatyiiro iiro pishinitainiri jiyotaantai. ¹¹ Tima jiyotaitakiri jirika ipiyaatya, ikaaripiroshiriwaitaatzi. Apaniroini jiyakawintawaita.

Apaniroini ikantaitziri Tito

¹² Notyaantatyimiri Artemas. Iirorika notyaantzimiri irirori, kimitaka iri notyaantimi Tíquico. Aririka jari-itatya pisaiki iiroka, nokowi pimpoki iiroka pintonkiyotina Nicópolis-ki. Ari nokowiri naaka nontyaawontsitakotiri janta. ¹³ Iriima Zenas yotakopirotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanaki irirori, pimpawakiri paawiyiri iiroka, inkajyaakaiyaari impokanakirika. ¹⁴ Tima maawoni aakaiti, iiro asaikashiwaitanta, ontzimatyii anishironkatiri kowityaaniintawaitatsiri.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

¹⁵ maawoni jiwithatzimi tsipayitakinari jaka. Nokowi iijatzi naaka piwithatinari oshiriyitachari janta ikaatzi itakotanari. ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILEMÓN

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatziimirori jiroka. Tima jomontyaawintaitakinari naaka Jesucristo jaka. Iri notsipataka iyiki Timoteo nosankinatziimiro jiroka. Iirokatakani notyaantzini, Filemón, nitakotani nowimi, iiroka imitakotapiintakinari. ² Iro nosankinatziini Apia nokimitakaantaawo “tyootyo”, ipoña nosankinatziiniri iijatzi Arquipo tsipayitakairi añashintsiiyita. Irijatzi nosankinatziini kimisantziinkariiti ikaatzi apatotapiintachari pipankoki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kamiitha isaikakaayitaimi.

Jitakonka ipoña joshirinka Filemón

⁴ Aririka namanamanaatakoyitimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ⁵ Tima nokimakotakimi itakotani powantzi, kinatani powiri Awinkathariti Jesús, ari pikimitairi iijatzi ikaatzi jashiyitaari irirori. ⁶ Iro namanakotantzimiri inkin paapatziyawakaayitaiya iirokaii poshiriyitaa, pinkimathapirotanairo kamiitha okaatzi jantakaashiritaimiri Cristo Jesús pikimisantairi. ⁷ Iyiki, itako powapiintanairi iiroka oshiriyitanaachari, irootaki jiñaantakawori iriroriiti ithaamintashiripiroyita. Irojatzii oimoshirinkakinari iijatzi naaka, thaaminta nokanta.

Pablo ikantakowintziri Onésimo

⁸ Niyotzi iroñaaka, naaka jowawitaka Cristo nimonkaatakaimiromi onkaati pantairi. ⁹ Iro kantacha, apa nonkowakotashitimi kapichiini, tima niyotaki tsika pikanta pitakotanta. Pablo ninatzi naaka, antaripirotopaakina, jomontyaawintaitakinari Jesucristo. ¹⁰ Jirika Onésimo nokowaki paawakiri kamiitha. Iriitaki nokimitakaantakiri iriimi notomi, tima naakataki oshiritakaakari Cristo jomontyaaitakina.* ¹¹ Tima ti opantawitari jirika, irooma iroñaaka iri opantzimotaimiri iiroka, ari inkimitzimotinari naaka iijatzi. ¹² Tima iijatzi notyaantaimiri Onésimo, itzimi nitakoniintari. ¹³ Ojyiki nokowawitaka intsipatinami naaka. Ari onkantakimi impoyaatimi iiroka jimitakoyitina jaka jomontyaaitakina okantakaantziro nokinkithatakotziro

* **1:10** Jiroka wairontsi Onésimo iñaaniki iriroriiti okimiwaitawo akantziri aaka: “Opantaari”.

Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, tikiraata nokimi pinkantina iiroka oita pikowiri, ti nokowi naaka noshintsiwintimi pantiro jiroka, iro nokowaki iirokatakaantaki kantatsini oita pikowiri pantiri.

¹⁵ Aamashitya irootajaantaki imatantakari ishinitaitziri jirika Onésimo ishiyapithatantakimiri pairani, ari okanta ikimisantantaariri Cristo irojatzi impiyantaiyaari intsipatapiintapaimiri iiroka. ¹⁶ Iro kantacha, ti apa pinkimitakaantairi pompiratani pikimiwitari pairani, aña pinkimitakaantairi iriimi pirintzi pitakopirotani. Ari nokimitakaantakiri iijatzi naaka. Aña iiroka mapirotatitironi pitakopirotaiyaari pompiratari koñaawoini, irijatzi jompirataari iijatzi Awinkathariti. ¹⁷ Tima pikimitakaantakina iiroka, naaka pitsipatani, ari pinkimitairi iijatzi irirori paawakiri kamiitha, pinkimitakaantiri naakami paawakimi. ¹⁸ Tzimatsirika oita kaari jinimotakaimi, tzimatsirika oitya jiriiwitzimiri, pinkimitakaantiro naakami iriiwitimini. ¹⁹ Naakataki, Pablo osankinatajaantzimirori jiroka. Imapirotatya, aritaki nompinataimiro jiriiwitzimiri. Añaajaantaki iirokataka iriiwipirotanari naaka nowawijaakoshiritakaantaimi ²⁰ Ari okanta iyiki. Nokowataiki inkantakaiyaami Awinkathariti paawakiri kamiitha Onésimo, tima irootaki inimoshiritinari.† ²¹ Iro nosankinatantzimirori jiroka niyotzi aritaki pimatakinawo, tima aritaki pimatakiro ari panaakaanakiro okaatzi nokowakotakimiri. ²² Nokowataiki iijatzi, paamaakowintina niyaatashitimi pisaiki iiroka, ari nomayimotapaakimiri. Iroorika pinkamitantakiri pamanakotina, ari ishinitakiro Pawa imatya.

Iwiyaantakawori jiwithatantaitzi ipoña itasonkawintanta-itzi

²³ Ari jiwithatzimi Epafra, notsipatakari jaka jomontyaawintaitanari Cristo Jesús. ²⁴ Ari jiwithatzimiri iijatzi Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitaki notsipatapiintakari jaka. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

† **1:20** Kantakotachari jaka “paawakiri kamiitha Onésimo”, irojatzi ikantsitari: “Nokowataiki pimpantzimotaina iiroka”. Tima ifaaniki iriroriiti iwairo inatzi Onésimo jiroka: “Opantaari”.

JOSANKINAYIITZINIRI HEBER-PAANTIRI

Pawa jotyaantakiri Itomi ikinkithatakotairi

¹ Pairani, ikowirika Pawa jiyotakairi achariniiti oityaarika, iri Kamantantaniri amironi ñaantsi. Ojyiki japiipiintakiro Pawa, tzimatsi jimatakaayitakiriri Kamantantaniriiti. ² Iro kantacha owakiraa iroñaaka, jotyaantakairi Itomi irirori inkinkithatakotairi. Tima iriitaki Itomi jiwitsikakaakiri pairani jiroka kipatsi, iriitaki jashitakaaka okaatzi jiwitsikayitakiri. ³ Iri Itomi ikimitakaakiri iriimi jowaniinkatani, shipakiryaa ikanta. Ari ikimiwaitakari tsika ikanta irirori Ashitariri. Tima shintsinkantsi inatzi jiñaanitakari, iro kaari inashiyitanta okaatzi jiwitsikayitakiri jaka kipatsiki. Aritaki jimonkaatapaintziro pairani imatantyaari inkitishiritakaan-tai, jatai inkitiki, saikapai jakopiroriki Ashitariri itsipata-paari ipinkathariwintantzi. ⁴ Ari opoñaanakari janaakotziri imaninkariti Pawa, antawoiti jiñaapirotakaitakari irirori.

Iri Itomi anaakoyitairiri maninkariiti

⁵ Tima ikantawairi Pawa:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

Ikantawairi iijatzi:

Naakataki piwaapatitaa.

Irokataki notomintaa.

Tima Pawa tikaatsi apaani maninkari inkantiri kimityaa-woni jiroka. ⁶ Paata aririka japiitairo jotyaantairi jaka kipat-siki itakawori itomintari, inkantayiitai:

Inthaamintaiyaari maawoni imaninkariti Pawa.

⁷ Tzimatsi iijatzi ikinkithatakoitziri maninkariiti, jiroka ikan-taitzi:

Iriitaki matakairiri imaninkariti inkimitakotyaawo
tampiyainka.

Iriitaki matakairiri jotyaantaniiti inkimitakotyaarimi paam-
pari.

⁸ Irooma aririka inkinkithatakotiri Itomi irirori, jiroka
ikantzi:

Pawa, iiroka kantaitaachani pimpinkathariwintantai.

Ari pinkimitakotaiyaari pinkathariiti otzimimotziri jinchaki-
iri jimatantari ipinkathariwintantzi. Iro kantacha
aña iiroka mataironi pintampatzikashiritai aririka
pimpinkathariwintantai.

⁹ Iiroka kowirori kamiithari, irooma kaaripirori owanaa
owatsimaimi.

Irokataki isaipatziiitotai Pawa, pimpinkatharitantaiyaari.
Iriitaki piwawani matakimirori.

Isaitantaimiro yiinkantsi ari pikimoshiritairi tima panaakoyitairi pitsitapiintawitari.

¹⁰ Jiroka pashini ikinkithatakoitziri Itomi, ikantaitaki:
Pinkathari, owakiraa itantanakari pairani irokataki witsikakirori kipatsi.

Irokataki witsikajaantakirori inkiti.

¹¹ Jiroka okaatzi piwitsikakiri, aritaki apirotaiya paata, irooma iiroka ari pinkantaitatyaani.

Ari onkimitakotaiyaawo okaatzi piwitsikani paijatomawori kithaarintsi.

¹² Tima aririka ompaijatomawoti piithaari, pankowimawotziro, paminai pashini owakiraari pinkithaatai yaari.

Ari pinkimitagairo paata iiroka piwitsikani kipatsi iijatzi inkiti.

Irooma iiroka ari pinkantaitatyaani iiro pipashinitanitai.

Iiro papirotaa.

¹³ Ikinkithatakoitakiri iijatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, irojatzi paata nowasankitaantyaariri kisaniiintakimiri, aripaiti paatzikantaiyaari piitzi.

Tima tikaatsi maninkari inkimitakaantiri Pawa inkantiri jiroka. ¹⁴ Tima maawoni maninkariiti, apa jotyaantaitziri jimitakoyitairi atziriiti awijakoshiriyitaatsini.

2

Antawoiti owawijaakoshiritaantsi

¹ Ontzimatyii ankimisantiro okaatzi jiyotaakairi, onkantya iiro owajyaantantawo. ² Iiro owashiñaayitairo jotyaantaitantakariri pairani maninkariiti inkamantantiro. Tima maawoni kaari owakimpitatyawoni inkimisantairo, jowasankitaitakiri ipiyathatakawo. ³ Aaka jimapiroiti jowasankitaiti, iirorika owakimpitatawo ikinkithatakoitziro antawoiti awijakoshiritaantsi, jitapaintari Awinkathariti Jesús ikinkithatakotapaintziro. Irootaki ikamantayitairi ikaatzi kimayitajaantakirori. ⁴ Iriitajaantaki Pawa yotakaayitakirori imapirotatya okaatzi ikamantaitakairi, tima jimatakaantakiro itasonkawintantayiiitzi, joñaagakaantakiro kaari jiñaitapiintzi, Tasorintsinkantsi antakaantakirori jiroka, ari imatajaantakari ikowiri Pawa.

Matakirori jowawijaakoshiritantzi

⁵ Tii iri maninkariiti jimatakairi Pawa impinkathariwintairo tsika asaikayitai paata, oztimi nokinkithatakotakimiri.

⁶ Aña atziriiti jinayiti mataironi paata. Tima ikantaitaki pairani:

¿Iriipirorima atziriiti pikinkishiritakotantariri?

¿Litama pikowantari pinishironkayitairi?

⁷ Aña kapichiini iñiuro atziriiti tii janaakotantzi, iri maninkariti anaakoniintakiriri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkini ipinkatharintsitai, otzimimotairi jowaniinkawo.

Iri anaakoyitaironi maawoni piwitsikani.

⁸ Pinkimitakagairi ikanta pairani aatzikiriri iisaniintani, jompirataiyaari maawoni.

Ari inkantakaayitaiyaari Pawa atziriiti, maawoni impinkatharintsitai tima tikaatsi apaani anaakotantaatsini. Iro kantacha, tikira jiñaayitziro atziriiti jiroka. ⁹ Iro kantacha, tzimatsi atziri jotyaaantaitakiri, irijatzi ñaapaintzirori kapichiini tii janaakotantzi, iriitaki anaakotakiriri maninkariiti. Iriitaki nokinkithatakotzi Jesús. Tima iriitaki ñaakirori ikimaatsitaka irojatzi ikamantakari, ipoña jamathaitakiri ari okanta ipinkathayitantaariri, otzimimotairi jowaniinkawo. Irootaki ikamawintantakairi maawoni, tima antawoiti inishironkayitai Pawa.

¹⁰ Owanaa otampatzikatataiki tsika ikinakaakiro Pawa ishinitakiri Jesús inkimaatsiwaitya, ari jothotyakaakiri onkaati jantiri. Tima Jirika, ashiyitariri maawoni, kantakaantzirori itzimayitantari maawoni, irijatztajaaantaki kimaatsitakowintaari ikini jowawijaakoshiritairi, ari onkantya intsipatantataiyaariri maawoni itomiitari janta jowaniinkawoki. ¹¹ Jiroka okantakopirota, ikimitakaantai Jesús iririntzi, tima ari akaatziri awaapatitaari Pawa. Iwaapatitari irirori itasorintsishiritakaantzi, awaapatitaari iijatzi aakaiti itasorintsishiritakaayitai Jesús. ¹² Iro ikantantakari pairani:

Nonkinkithatakotaimi iiroka isaikayitzi nirintziyitaari, Tsikarika japatotapiintaita, ari nonthaamintaimi nompampithagaiyini.

¹³ Ikantaki iijatzi:

Nawintaani nowairi Pawa.

Ipoña iijatzi ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayitaari itomiiti Pawa ikaatzii ikimpoy-aakaayitaanari.

¹⁴ Akantajaantayitaka aakaiti atziritzi, otzimi awatha, otzimi araani, ari ikantakari iijatzi Jesús irirori, iro jimatantakawori ikami. Aripaiti joitsinampaakiri kamaari. Tima otzimimowitatyaaari kamaari ishintsinka imaamanitantariri kaamaniriiti. ¹⁵ Ari ikinakaakirori Cristo ikimitakaantaawo joimishitowaatyaimi athaawantawitawo

kaamanitaantsi, okimiwaitakawo atziritanakityiimi kaamanitaantsi iro ashitayitakainimi. ¹⁶ Imapirotatya, kaari maninkariiti impokashitaki Cristo inishironkatairi. Aaka ipokashitaki, ichariniyitai Abraham-ni. ¹⁷ Irootaki jatziripirotantakari ikimitai aaka jirintziyitai, ari okanta jimatantakawori ikowapiintawitakari jimatromi pairani Ompiratasorintsipirori. Imapiro inishironkatantaki irirori, ityaaryootaki jimatantakawori, iri kantakaantakirori ipiyakotantairori Pawa akaaripiroshiriwitaka. ¹⁸ Tima atziri jinapaintzi Jesús ikimaatsiwaitapaintawo irirori inkaaripirotakaitirimi. Irootaki jinishironkatantairi aakaiti inkowaitimi inkaaripiroshiritakaitaimi.

3

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

¹ Iyikiiti oitishiritaari, nonkantimi pikaatzi ikaimashir- itaimi Inkitijatzi: Pinkinkishiritakotairi Cristo Jesús, iri- itaki kimitakariri otyaantaari, irijatzi kimitakariri Ompi- ratasorintsipirori. ² Jantziri otyaantaari ityaaryoowintziro ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari iijatzi Jesús. Iki- itakotakari Moisés-ni, ityaaryoowintakiniri iyyininkapaini jashitari Pawa jiiitatziri “Inampipanko Pawa”. ³ Iro kantacha Jesús iri matzirori jiñaapirota janaakotziriri Moisés-ni, tima iriitaki witsikakiriri pairani. Iroowaitaki ikantapiintatzi: “Pimpinkathatiro nopanko”. Tima kaari pankotsi inkan- takopiroiti impinkathaitiro, aña iri ipinkathaitzi ashitawori ipanko. Tima itzimi witsikirori pankotsi iri ñaapirotachari.*

⁴ Tima iri ashitawori pankotsi itzimi witsikakirori, iroowait- aki ikimitaakiro pairani Pawa jiwitsikantakawori maawoni.

⁵ Ikantaitaki:

Moisés tyaryoowintakiriri iyyininkapaini jiiitatziri “Inampi- panko Pawa”.

Iro kantacha ikimitakomachiitakari ompirataari, ikinkithatakotairo onkaati awijatsini. ⁶ Iriima Cristo, iriitajaantaki tomintariri ashitawori pankotsi, iriitaki jiwatairi ikaatzi ikimitakaantaitaari pankotsi. Ari ankaatairi jirikaiti jiiitakiri “Inampipanko Pawa” aririka antyaaryoowintairi, kiso owanairi irojatziri iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri.

Jimakoryaaminto jashiyitaari Pawa

⁷ Jiroka ikantakiri Tasorintsinkantsi:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

⁸ Iiro pikisoshiriwaitzi.

* **3:3** Iri Moisés kimitawori pankotsi, tima irijatzi iyyininka Judá-mirinka jiiitatziri “Inampipanko Pawa”.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani jookimowaitakinawo iñaani otzishimashiki.

⁹ Ari ikowakaawitakinawo pichariniiti nowasankitairimi, jookimowaitakinawo iñaani,

Okantawitaka jiñaawitakawo nonishironkatakiri okaatzi 40 osarintsi.

¹⁰ Irootaki nokisantanakari,

Nokantaki: Ari ikantapiintatya itzipinashiriwaitzi,

Tii jantayitziro nokowakairiri.

¹¹ Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

¹² Iyikiiti, ñaa powajyaantzirikari Pawa, Kañaanitatsiri. Iiro pikaaripiroshiriwaitzi, iiro pithainkashiriwaitzi. ¹³ Iro kami-ithatatsi pominthashiritawakaapiintya poshiritaiya. Pitataityaawoota onkantya iiro jamatawiitantzimi pantayitairo kaaripirori, irojatzi piñaantyaawori pinkisoshiriwaiti.

¹⁴ Iikirorika oisokiropirotanatyaari Cristo, irojatzi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyjiri, aritaki añiuro intsipaminthayitai.

¹⁵ Irootaki ikantantaitari:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani.

¹⁶ ¿Itzimikama pithokashitakariri ikimataawitakawo iñaani Pawa? ¿Kaarima jirikaiti ijiwatakiri Moisés-ni ipoñaakagaari Egipto-ki? ¹⁷ ¿Itzimikama ikisapiintakiri Pawa okaatzi 40 osarintsi? ¿Kaarima antapiintakirori kaaripirori, ikaatzi apiro-tainchari otzishimashiki? ¹⁸ ¿Itzimikama ikinkithatakoitakiri ikantaitaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki?

¿Kaarima jirikaiti ikantaitakiri piyathariiti? ¹⁹ Ari añiuro oita kaari jariitakaantaari, iro kantakaantakirori tii ikimisan-taiyini.

4

¹ Iinitatsi ikajyaakaakairi aakaiti kimiwaitakawori jariitakaayitaimi imakoryaamintoki. Irootaki pimpinkathatan-taiyaariri, otzimikari oitya otzikaawakimiri, iro iiro pariitan-

taa.* ² Tima akimairo aakaiti Kamiithari Ñaantsi, ari akimitaari ikanta achariniiti pairani. Iro kantapainchari jirikaiti, tii jinintaimaitawo ikimakowitakari, tima tii jawintaashiritawo ikimawitakari. ³ Irooma aakaiti awintaakari, ari-taki jariitakaayitai imakoryaamintoki. Jiroka ikinkithatakotakiro jimakoryaaminto, ikantaki:

Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iro nariitakaari nimakoryaamintoki.

Aña ithonkatakiro pairani Pawa jantawaitani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. ⁴ Tima tzimatsi tsika okinkithatakota 7-tapaintsiri kitiiyyiri, ikantaitzi:

Jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri, ari ipakaakiro jantawairi Pawa, jimakoryaaki.

⁵ Jiroka makoryaantsi irojatzii ikinkithatakoitziri, ikantaitzi:

Iro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

⁶ Ari okantari. Irootaki intzimantaiyaari makoryaashiriyitaatsini. Iriima pashini itayitakawori, tii jariiyita, tima tii ikimisantzi ikinkithawiitanari Kamiithari Ñaantsi.

⁷ Okanta awijanaki pairani oyyiki osarintsi, japiitairo Pawa ikinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto, jiitairo “iroñaaka”. Irootaki josankinatakotairi David-ni, ikantaki pairani:

Pinkimairi “iroñaaka” Pawa jiñaawaitzi, ikantzi:

Iro pikisoshiriwaitzi.

⁸ Aririka jimatakiromi Josué jimakoryaapirotakairimi pairani achariniiti, iirotya japiitairomi Pawa inkinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto. ⁹ Ari ayotziri iinirotatsi oyyakaawintachari jimakoryaamintopirotaiyaari jashitaari Pawa. ¹⁰ Iro joyyakaawintakiri pairani Pawa jimakoryaawintakiro jantawaitani ithonkakiro. Tima ari inkimiyitaiyaari makoryaashiriyitaatsini ari onthonkaiyaari jantawaitani.

¹¹ Ontzimatyii antyaaryoowintairo ariitantaiyaari amakoryaashiriyitai, oyyakoyitarikari piyathayitainchari pairani. ¹² Tima iñaani Pawa, añaakaananiri inatzi, shintsiñaani okanta. Okimitakawo osataamintotsi thoyimpiminitatsiri, tii oyyinkaakaanta owawiryaaonkitantzi

* **4:1** Jiroka imakoryaaminto, tzimatsi oyyakaawintachari jaka. Tima pairani, jimakoryaawintakiro Pawa jiwitsikantakawori kipatsi, ikimitakaantakiro “imakoryaaminto” jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri jimakoryaantakari. Ikanta osamanitaki, ishitowayitai Judá-mirinkaiti janta Egipto-ki, 40 osarintsi ikinakinawaiyitaki, irojatzii jariitantakari kipatsiki ikajyaakaakiniriri Pawa. Irojatzii jiroka kipatsi jiitaitakiri “jimakoryaaminto”. Iro oyyakaawintachari iroñaaka kimitawori “Jimakoryaaminto” kimisantzinkariiti, tima tzimatsi kantatsiri: “Iro inkiti jimakoryaaminto kimisantzinkariiti”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Iro ‘jimakoryaaminto’ jiroka awintaashiritaniri jowawijaakoshiritanti Pawa, tima tii okowajaanta iñaashintsiwaitaitya onkantya jawijakoshiritantaiyaari”.

irojatzi inthomai iipathantsiki. Imapirotzirori iñaani Pawa kimitawaitaka omokayinatatyaimi, irootaki yotakaantironi inkinkishiritaityaari, inkowashiritaitiri iijatzi. ¹³ Ikaatzi jiwitsikakiri Pawa iiro jimatziro jimanapithatyaari iiro jiñaantaari. Aña Pawa jiyotakotairo maawoni antayitakiri, iriitaki aminakoyitaironi.

Iri Jesús anaakotziriri Ompiratasorintsipirori

¹⁴ Jirika Jesús, Itomi Pawa, iriitaki anaapirotakirori inkiti. Iriitaki ankimitakaantya Ompiratasorintsipirori. Irootaki oisokirotantyaariri awintaashiritaari ikimaitai akantaki: “Nokimisantairi Jesús”. ¹⁵ Tima Jesús ikimitaari Ompiratasorintsipirori, irootaki inishironkatantairi ontzimirika pomirintsitzimotaini. Tima pairani tzimawitaka ikowashiriwitakari irirori, ari ikimitakotakai añaayitziro aw-ijyimotairi aakaiti. Tiimaita ikaaripirotapaintzi kapichiini. ¹⁶ Irootaki awintaantyaariri amanamanaataiyaari Jesús kimiwaitaka aashiritaatyimi tsika ipinkatharitai. Tima aritaki inishironkayitai, aririka ankowityaashiriwaiti.

5

¹ Tima Pawa owakiriri pairani atziri Jompiratasorintsipiroti. Iriitaki kantakowintairini atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. Iri taayitaironi jashitakaitariri Pawa. ² Tima atziri jinaki jirika Ompiratasorintsitaari, otzimimotziri oita pomirintsitzimoyitariri. Irootaki jamatsinkawintantariri tzipinashiriwaitatsiri atziriiti pokashitziriri, masontzishiriyitatsiri iijatzi. ³ Jimatsitawo irirori itaawinta okaatzi jashitakaariri Pawa inkini impiyakotiniri ikaaripiroshiriwaitzi, jantziro ikimitaapi-intziniri atziriiti. ⁴ Tikaatsimaita Ompiratasorintsitaari kantatsini: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!”, aña Pawa matakairiri jompiratasorintsitantari, ikimitakiri jowakiri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari iijatzi Cristo, tii ikowashitaka apaniironi inthaamintakoityaari, inkantimi: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!” Aña Ashitariri matakirori, ikantziri:

Notomi nowimi iiroka,
Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantaki iijatzi:

Iiroka kantaitachani Pompiratasorintsitaariti,
Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

⁷ Tima pairani jatziropaintzi Cristo, jiraaniintaka jamanamanaatakari Pawa, ikaimakaimataki shintsini jamanari. Aña Pawa, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakimi jowawijaakotiri iiro jowamaantaitari. Tima

Cristo pinkathatasorintsitaniri jinatzi, ikimisantakiri Pawa ikowakotakiriri.* ⁸ Okantawitaka Cristo iriiwitaka Itomi Pawa, ikimaatsitapainta, tima iñaakiro tsika okanta tii ipiyathataita. ⁹ Ikanta jimonkaatakaitakiri jantiri, ari imatakari jowawijaakoshiritairi inkaati kimisantairini, ari inkantaitatyaani jawijakotai. ¹⁰ Ari okantakari, Pawa Ompiratasorintsitakaariri, ari okimitakawo tsika okanta jompiratasorintsitakaakiri pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka owajyaantiro awintaashiritari

¹¹ Tzimatsi ojiyiki nokowawitari niyotaimiri tsika ikan-takota jirika. Iro kantacha owanaa opomirintsita nima-timiro, tima kisoshiri pikantayitaka, osamani onkantya pinkimathatantyaawori. ¹² Tima osamanitaki, noñaajaantaki iirokatakai yotaantanaatsinimi. Iro kantacha iinta okowa intzimi iitya yotaayitimini iirokai, irojatz japiitaimiri itay-itawori jiyotaantziro iñaani Pawa. Okimiwaitakawo tsika ikantaitziri ithotaitziri, tikira impaitiri tatsinaatsiri owana-wontsi. ¹³ Ari pikantari iirokai, kimiwaitakimi iinchaaniki ithotaitziri, tima tikira piñaantapiintawoota kamiithashiri-takaantatsiri. ¹⁴ Iriima owayitakawori tatsinaari owana-wontsi, iriiwaitaki ñaantapiintakawori, tii opomirintsitzimotari jiyotziro otzimi kamiithatatsiri, otzimi kaaripirotsiri.

6

¹ Ontzimatyii niyaatakaairo niyotaapirotimiro pashini tsika ikantakota Cristo. Tii okantzi napiipiintimiro piyotsitakari iirokai, okimiatya okantakota jiroka: Jowajyaantairo kaaripirori kaamanishiritakaantatsiri. Jawintaashiriitaari Pawa. ² Jiyotaayitakimiro iijatz owiinkaataantsi, iijatz otzimikapatzii totaantsi, jañaakaayitairi kamayitatsiri, jowasankitaayitairi kaaripiroshiriri. ³ Irootaki aatakaantyaawori pashinitatsiri, inkamintha iri kowatsini Pawa. ⁴ Onkamintha iiro aminaashiwaita pikimakiri, ita-sonkawintaitakimi, inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, ⁵ piñaawitakawo okamiithatzimotzimi iñaani Pawa, iijatz ishintsinka joñaagantairi paata. ⁶ Tima ikaatz ñaawitakawori jiroka, ipoña jowajyaantairo, iiro jimatairo impiyashiritai jookantaiyaawori iyaaripironka. Kimiwaitakimi iriitakimi apiitaironimi impaikakotakaantairimi Itomi Pawa, kimitawaitaka iriimi thainkimawaitakirimi iijatz

* 5:7 Jiroka ikantakiri Jesús, jamanamanaatakari Pawa, ikantzi: “Ashitana-ri, pishinitanarika, pinkimitakaantinawo pomishitowaatyinami iiro noki-maatsiwaitantawo onkaati nonkimaatsityaari. Iiromaita pimatanaawo okaatz nokowawitakari naaka, iro pimati okaatz pikowakaakinari iiroka”. Jiroka iki-nakaakiro Pawa ikimisantakiri Jesús ikowakotakiriri, jamawitakaakiri ikimaat-siyitakari, ishinitakiri inkamimotanti jañaakagairi iijatz.

ipiyotaiyani atziriiti. ⁷ Okimiwaitakawo owaantsi irinkapathatziro inkani, aririka impankiitantyaawo, iroorika jyookanaintsini pankirintsi pinawontsitachari, iri Pawa tasonkawintakiriri pankitakirori. ⁸ Iroorika iyoshiitachani ojyookanaki kitochii, inchashi, tii opantawo, katsimashiri inkantya pankitakirori, intaayiitairo paata.

⁹ Irooma iirokaiti, nitakoyitani, niyotajaantzi iiro pikimitakotawo nojyakaawintakiri, tima niyotaiyini naaka pantanairo kamiithari owakiraa jowawijaakoshiriyiitaimi. ¹⁰ Tima Pawa tampatzikashiri jinatzi, iiro ipiyakotaimiro pantayitakiri iirokaiti, pitakoyitanaari ikaatzi pairyaayitairiri Irirori, iikiro piyaatakaatziiro pitakoyitari. ¹¹ Irootaki nokowakoyitaimiri, ari pinkantapiintatyi poñaagantairo pintyaaryooshiriyitai, irojatzii imonkaayitantaiaari okaatzi poyaakoshiritaiyarini. ¹² Iiro pipirashiriwaita iirokaiti, aña iro kamiithatatsi pinkimitakotyaari ikaatzi jatakairori ikimisantanai, ikaatzi kamaitanaawori. Tima iriitaki aayitaironi ikajyaakagaitakiriri.

¹³ Tima pairani owakiraa Pawa ikajyaakaakiniriri Abraham-ni, tikaatsi anaakotirini Pawa ipairyaakiro iwairo, iri yotironi iijatzi imapirotatya imonkaawainiti. Aña iri pairyaachari apaniironi iwairo Pawa, ¹⁴ ikantakiri Abraham: Imapiro nontasonkawintimi Naaka,

Imapiro nojyityiimiri Naaka pincharinityaari.

¹⁵ Tii jathawaawaita Abraham-ni, amatsinka ikantawintaka, jiñaakiro ikajyaakagaitakiniriri. ¹⁶ Tima aririka inkowapiinti atziriiti jiyoti imapirorika imatya ikajyaakagaitziriri, ipairyiuro iwairo anaakotziriri, ari jiyoyiiti imapiro jimonkaawainiti paata. ¹⁷ Ari okimiwitawo okaatzi jantakiri Pawa, ipairyagaa irirori imatantyaari ikajyaakaantakiri. Tikaatsi kantironi impashinitakairo okaatzi ikinkishiritakari jantiri. ¹⁸ Ari okanta otzimantanakari apiti kaari ikantayitai impashinitakaayiitairo. Iro imatantari ayotai tii ithiiyanita Pawa, irootaki kimoshiripirotakairi aakaiti awintaashiriyitaari Irirori, ayotzi ari imonkaataiya oyaakoniintziri.* ¹⁹ Iro oyaakoniintanka jojyakaawintaitziri jaka kimitawori tinari againtaatzirori antawoiti pitotsi iiro amaata. Ari okimitari oyaakoniintani, againtashiri owayitai. Irootaki kantakaawori ankimitakotantyaariri

* **6:18** Tima tzimatsi apiti kantakotachari jaka kaari inkantayitzi impashinitakaayiitairo. Jiroka itawori: "Pawa tii ithiiyanita, aritaki imonkaatatya okaatzi ikajyaakaantakiri". Jiroka apititanaintsiri: "Tikaatsi pashinitakaironi ipairyaa apaniironi iwairo Pawa, tima tikaatsi anaakotirini irirori".

tyaatsiri jotantotaitantakawo tontamawotatsiri.† 20 Ari añaampiyaawo aakaiti kantatsi antyaayitai kimitakawori jiroka, aririka oyaatzishitanairi Jesús itzimi jojyakaawintaitakiri tyagaintsiri janta. Tima iri Jesús jojyakaawintaki pairani Melquisedec. Iriitaki Jesús Ompiratasorintsipirori iroñaaka, ari inkantaitatyaani irirori.

7

Jompiratasorintsinka Melquisedec

1 Tima Melquisedec, iri pinkathariwintantaintsi Salem-ki, jompiratasorintsiti jinatzi Jinokijatzi Pawa. Iriitaki aawairiri pairani ipiyaawo Abraham-ni japirotakiri pashini pinkathari jowayiritari, itasonkawintawairi.* 2 Irijatzi ipaki pairani Abraham-ni ajaagawontsi okaatzi jaapithatantakiri jowayirita. Tima Melquisedec, tzimatsi ojyakaawintachari iwairo. Jiroka itawori ojyakaawinta: “Pinkathari Kamiithashiriri”. Jiroka apititaintsiri ojyakaawinta iwairo ipinkathariwintantzi Salem-ki: “Pinkathari Saikakaantatsiri Kamiitha”.† 3 Tii jiyotaitziro iwairo ashitariri, tii jiyotaitzi iijatzi itzimi ichariniyitanakari. Kimiwaitaka tii otzimimi ipoñaantanakari, tsika ithonkaka iijatzi, ikimitakotakari Pawa, ari ikantaitatziro irirori Jompiratasorintsitaaritzii.

4 Ari añiuro ñaapirori jinatzi Melquisedec. Tima Abraham-ni, achariniyitaari aakaiti, iri ipaki pairani okaatzi jaapithatziriri pinkathariiti jowayiritari. 5 Iro kimitakawori okaatzi jantapiintayitakiri pairani Leví-mirinkaiti. Ipayitziri apaani tzimimotziriri iyyininka ontzimirika 10, tima iro oshinitaantziri Ikantakaantaitani jantayitiro Ompiratasorintsitaari. Iro jamitaiyarini, tima irimirinkaiti jinatzi ichariniyitari Abraham-ni. 6 Iriima Melquisedec kaari ajyininkata a-Judá-mirinkatzi aaka, kaari ayotajaitzi iita charinitariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ikajyaakaapiroitakiniriri pairani, iriitajaantaki pakiri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 jaapithatantakiri jowayirita. Ipoña Melquisedec itasonkawintanakiri Abraham-ni. 7 Imapirotatya ikantapiintaitzi: “Itzimirika tasonkawintantatsiri, janairi itzimi itasonkawintaitziri”.

† 6:19 Iro ikinkithatakoyiitzi tontamawotatsiri jotantotantaitawori tasorintsipanko, iro jiiyiitzi tasorintsisagaaki. Apa intyi Ompiratasorintsitaniri, tii jaakowintawo intyaapiinti. Iro ikantayiiitzi “ari janta joñaaganta Pawa”. Irootaki ojyakaawintawori inkiti tsika añiuri Pawa paata. * 7:1 Jiroka wairontsi “Salem” irootaki jiiitaitziri nampitsi Jerusalén pairani tikira jinampitawo Judá-mirinkaiti janta. † 7:2 Jiroka kantakotachari ipakiriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka jaapithatanti jowayirita Abraham-ni onkaati 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec. Ari ikantakiro maawoni jaapithatantakiri, ontzimirika 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec.

⁸ Itzimirika ipayiitziri apaani iitarika kaatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziri jinayitzi, kaamaniri. Iriima Melquisedec, kimiwaitaka kañaaniri jinatyiimi irirori. ⁹ Irojatzí jantakiri Leví-mirinkaiti, ikaatzi ipashitapiintaitari. Aña kimiwaitaka iriitakimi pinakowintantatsinimi, tima irootaki jantakiri ichariniiti Abraham-ni, ¹⁰ itanakawo ipinakowintantaki ipashitakari pairani Melquisedec itonkiyotantawaariri jowayirita. Tima tikiraamintha itzimaajaitzi Leví-ni, aritaki jantsitakawo Abraham-ni jiroka.

¹¹ Pairani, ikaatzi Ompiratasorintsitaari, ichariniiti Aarón-ni jinatzí, ikantayiitziri “Leví-mirinkaiti”. Ari okanta Ikantakaantaitakiri. Iro kantacha jirikaiti Ompiratasorintsitaari, tii jimatajaantziro jowamiithashiritanti. Arimi jimatakiro, iirotya josankinatakoitaimi pashini Ompiratasorintsitaari kimitaariri Melquisedec, kaari charinitariri Aarón-ni. ¹² Imapiro itzimai pashini Ompiratasorintsitaari kaari icharinita Aarón. Irootaki ompashinitantaiyaari Ikantakaantaitani, onkantantyaari intzimai pashini Ompiratasorintsitaari. ¹³ Tima jirika ikinkithatakotaitakiri kimitaariri Melquisedec, kaari ichariniiti Leví-ni, pashinimirinkaiti jinatzí, kaari tzimaajaitatsini apaani iyyininka intzimi jompiratasorintsitaityaari. ¹⁴ Jirika kimitakariri Melquisedec, iri Awinkathariti Jesucristo, icharinitakari Judá. Tima pairani josankinariki Moisés-ni, tii oshinitaantsitzi jompiratasorintsitaariti charinitariri Judá.

¹⁵ Ari okoñaapirotziri ontzimatyii impoki pashini Ompiratasorintsitaari kimityaarini Melquisedec, ¹⁶ tii jompiratasorintsiwita inkimityaari okinkithatakotziri Ikantakaantaitani icharinimachiini Leví-ni. Aña iri kimityaarini apaani tzimatsiri ishintsinka, kaari kaamanitatsini. ¹⁷ Tima iri ikinkithatakotiki, ikantaitzi:

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,

Ari pinkimitaiyaari ikanta pairani Melquisedec.

¹⁸ Ari okanta, tima okaatzi Ikantakaantaitakiri, jowajyaantaitiri, tii imatziro owamiithashiritanti, tzimatsi kowityaachari. ¹⁹ Tima tikaatsi owamiithashiriti Ikantakaantaitani. Otzimimaita pashini poyaataawori, irootaki matakaayitaironi okaakishiritairi Pawa, tima iro oyaakoniintiri.

²⁰ Irootaki ikajyaakaakairi jiroka Pawa, tima iriitaki pairyaincha apaniroini iwairo jiyotaitantyaari imapiro imonkaatya. ²¹ Iriima Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tii ipairyaaajaita Pawa jowantaitakariri jirikaiti. Iriima pashini, iri ipairyaaawintaka Pawa, ikantaki:

Naaka Pinkathari pairyaawintainchari apaniironi, tii noip-ithokanitziro noñaani.

Iiroka kantaitaachani Pompirasorintsitai,

Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

²² Ari okanta, iriitaki iroñaaka Jesús yotakaayitairori imapiro imonkaataiya okaatzi jantzimoitakairi, irootaki anaakotakirori pashini itawitanakawori pairani ikajyaakaawakaitari.

²³ Tima oyyiki ikaawitaka pairani Ompirasorintsiwintainchari, oyyiki poyaayitakariri iriroriiti. Ikamapiintayitaki jirikaiti, tii okantzi jiyaatakaairo jantayitirimi, aña intzimi pashini poyaatyaarini.

²⁴ Iriima Jesús, kañaaniri jinatzi irirori, iri kantaitachani Jompirasorintsiti. ²⁵ Ari okanta, iri Jesús owawijaakoshiritapiintairi okaakishiritantaiyaariri Pawa, ikantakowintapiintai.

²⁶ Iriitajaantaki Ompirasorintsitaari akowityaapirotakiri. Jiroka ikanta irirori: Itasorintsishiritzi, ikamiithashiritzi, ikitishiritzi, tii isaikimoyitairi kaaripiroshiriri, janaapirotairo inkiti.

²⁷ Jirika Jesús tii ikimitari Ompirasorintsipirowitachari pairani. Tima aririka intaayitiniri atziriiti jashitakaariri Pawa, jitawo ikowakotziri Pawa impiyakotawakiri iyaaripironka irirori. Iriima Jesús jothotyaakiro maawoni, jimonkaatakiro ishinitaka pairani apaniironi inkimitakotyaari jatsipitakaani Pawa. ²⁸ Ikaatzi Ompirasorintsitakaakiri pairani Ikantakaantaitani, atziri jinatzi, shipitashiriri, ikaamaniyitzi. Iriima Itomipirori Pawa pokaintsiri pairani awijaki oyyiki osarintsi, Jompirasorintsitakaakiri Pawa ipairyaaka iwairo. Iri monkaatajaantakirori kamiithaini, ari onkantaityaani.

8

Iri Jesús kantakowintantaatsi owakiraatantaari kajyaakaawakaantsi

¹ Jiroka iroñaaka otzinkamipiroitari ikantaitakiri: Iriitajaantaki Cristo Ompirasorintsiwintairi, iri saikaatsiri jakopiroriki Pinkatharipirori, itsipataari ipinkathariwintantai inkitiki.

² Okimiwaitaawo ari jantawaitimi tasorintsithaantiki, iro kantacha, tiimaita jantawaitzi tasorintsithaantiki jiwitsikani pairani atziriiti, aña inkitiki jantawaitai, otzimi jiwitsikakaantairi Pawa.

³ Tima ikaatzi Ompirasorintsitaintsiri pairani, tzimatsi jashitakaariri Pawa, itaayitziniri. Ari ikimitakari iijatzi Jesucristo, tzimatsi iita jashitakaariri Pawa.

⁴ Iro kantacha, tii okantawita jompirasorintsitimi Jesucristo, isaikantawitapaintari kipatsiki, tii oshinitakaantziro

Ikantakaantaitani, tima tii ijyininkamirinkaititari Leví-ni. ⁵ Tima jirikaiti Ompiratasorintsitaari ojyakaawontsi jinamachiiyitaki, aña tzimatsi iñaampiyaitakari tsika onkantaiya tyaaryoopiroidi inkitiki. Irootaki ikantaitakiriri pairani Moisés, tsika inkantya jiwitsikiro tasorintsithaanti, ikantaitakiri:

Pinkimitakaantiro piwitsikiro, tsika okanta piñaampiyakawo otzishiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompiratasorintsitaari jinatzi, janaakotairi jompiratasorintsitaari atziri. Tima Pawa jowakiraatai pashini kajyaakaawakaantsi, iri jowakiriri iroñaaka Cristo ikantakowintayitai, irootaki anaakotairori okaatzi ikajyaakaantawitakari pairani, iro anaakotairori itakawori kajyaakaawakaantsi. ⁷ Tima tzimatsi kowityainchari itakawori kajyaakaawakaantsi kaari imonkaayitaki, irootaki okowantakari ontzimi pashini owakiraari, poyaataiyaawoni. ⁸ Jiroka kowityainchari, tima ikantaitaki pairani:

Ikantzi Awinkathariti:

Paminiro onkaati awijatsini paata,

Ari napiitairo ontzimi nantzimotairiri icharinipaini Israel-ni, icharinipaini Judá-ni.

⁹ Aririka nowakiraatairo kajyaakaawakaantsi, iiro okimitaawo nantzimowitakariri ichariniiti.

Tima pairani nokimitakaantziri nonkathataatyirimi,

Naakami iwatairinimi nomishitowantaariri Egipto-ki.

Tii jimonkaatzimaitawo iriroriiti okaatzi ikajyaakaakinari,

Iro opoñaantari nowajyaantziro nokimpoyaawintziri.

Ari ikantaki jiñaawaitaki Pinkathari.

¹⁰ Japiitakiro jiñaawaitaki iijatzi, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñiiri paata Israel-mirinkaiti:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitairi.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani,

Naakataki inkimitakaantai Iwawani,

Iriiyitaki nashitaiyaari Naaka.

¹¹ Tii okowajaantai jiyotaawakaawaitaiya,

Apa ikantayitairi ijyininka: “Piyoshiripirotaire Awinkathariti”.

Tima maawoni jiyoyitaina.

Ari jiyoyitaina ñaapiroriiti iijatzi ashironkaariiti, maawoni.

¹² Owanaa nonishironkatairi ikaaripiroshiriyitaki,

Ari nompiyakotainiri.

¹³ Tima jiiitakiro “Kajyaakaawakaantsi Owakiraari”, ari jiyotakoyiitziro jiroka itawitakawori, kimiwaitaki pajjatorimi inatyi. Tima okaatzi pajjatotaintsiri, jookaitziro.

9

1 Jiroka itakawori kajyaakaawakaantsi, iro ikan-takaantakiri Pawa jiyotantaityaari tsika inkantaitya impinkathaitiri. Ari okinkithatakotari tasorintsithaanti tsika ipinkathaitziri pairani. 2 Jiroka tasorintsithaanti, apiti okanta jinashitaitakawo jotantoitziro. Janta antawosagaakitzi tsika ityaapiintaitzi, ari jowayitakiri ootamintotsi, minkochaaniki, ipoña tasorintsitanta. Ari jiiyiitziro “tasorintsisagaaki”. 3 Irooma inthomainta, tsika ithatashiitakiro tontamawotatsiri, oryaaninaki okanta. Ari jiiitaitziro “tasorintsisagaakipirori”. 4 Ari osaikiri itaantapiintaitawori kasankainkari, ari osaikiri iijatzi tasorintsinaki. Iro jiwitsikayitziro poriryaatatsiri. Ari owakotari inthomainta iipiyokiini “maná” jiwitsikañakitashiitakiro poriryaatatsiri. Ari jowaitzirori iijatzi ikotzi Aarón-ni jyookaintsiri pairani, ari osaikitari mapikota tsika osankinataka kajyaakaawakaantsi.* 5 Okanta jiñokiini tasorintsinaki, ari jowaitaki jiwitsikaitziri joyyakaawo maninkariiti, iriitaki tsimankantawori ishiwanki ashitakowo tasorintsinaki. Iro jiiitaitziri “Inshironkaminto”. Iro kantacha iiro niyaatakaairo nonkinkithatakotimiro tsika okantayita apaanipaini.

6 Aritaki jiwitsikayitakiro maawoni jiroka. Ojyiki jantapiintakiri Ompiratasorintsitaari janta antawoki tasorintsisagaaki, ari jantayitziro inkini impinkathatasorintsiti. 7 Irooma iyaapirotanaki inthomainta tasorintsisagaakipiroriki, apa ishinitaitziri intyi Ompiratasorintsipirori. Apawojatzi ityaapiintzi osarintsiki. Aririka intyaaki janta, jaanaki irira piratsi intsikirisantyaawo jiiyiitziro “Inshironkaminto Pawa”. Ari onkantya inshironkatantyaariri Pawa, iiro jowasankitaawintantari iyaaripiroshirinka. Ari ikimitairi iijatzi atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. 8 Ari okantsitari iijatzi, tzimatsi jiyotakaayitairi Tasorintsinkantsi, jiroka okanta: Pairani otzimantawitari tasorintsithaanti, tii okantzi intyaayiti atziriiti janta otasorintsisagaakipiroitzi. 9 Jiroka okantakota: Aririka impaitiri Pawa jashitakaitariri, aririka intagaitiniri, tii iro matakaajaantirini impinkathashiritairi Pawa inkini intampatzikayitairo ikinkishiritari. 10 Apa intzitaiaawo owanawontsi, imiriyiitari, inkiwayitapiintaiya iijatzi. Iro ikantakaantaitakiri okaatzi koñaayitatsiri jantaitiro, irootaki jantayiti irojatzi jowakiraatakaantaiyaawori Pawa kajyaakaawakaantsi.

11 Mataka ikoñaatai Cristo, iriitaki kimitaariri iroñaaka Ompiratasorintsitaari. Tii ityaajaitzi tasorintsis-

* 9:4 Ikantakoitziro jaka poriryaatatsiri, iriitaki oro.

agaakipiroriki otzimi jiwitsikayitakiri atziriiti, aña jimatakiro ityaaki irirori inkitiki tsika añaampiyayitakawo iroñaaka, anaakopirotantatsiri. ¹² Tima Cristo tii ikimitari Ompiratasorintsitaari atziritatsiri tyaamachiitapiintatsiri tasorintsisagaakipiroriki jaanaki iriraani piratsi. Aña iriitajaantaki shinitaincha jowamagaitiri isakotapaintziro iriraani, inkini jiñaayitairo maawoni inkantaitaayaani jawijakoshiriyitai.† ¹³ Ojyakaawintatziro aririka onkamiithatzimotiri Pawa iriraani piratsi, iijatzi isamampoti, kimiwaitaka iro kitiwathatakagairini atziri itzimi antakirori ipinkaitziri. ¹⁴ Irooma iriraani Cristo, iro mapirotakirori okantakaakawo pikitishiritantayitaari. Tima ikimita irirori tikaatsi inkinakaashityaari, irijatzita shinitaincha jowamaitiri, ikantakaakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki ojyipithataimiroori kaaripirori pikinkishiritani, tima pantayitakiro kaamanitakaantatsiri. Aña ontzimatyii pantayitairo ikowakaimiri Pawa, Kañaaniri.

¹⁵ Iriitaki Cristo jotyaantakiri Pawa inkantakow-intairi atziriiti, ari okanta jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi. Tima okantakota owakiraari kajyaakaawakaantsi, ontzimatyii inkami apaani, iro jawijakotantaiyaari piyathatakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi. Ari jiñaitairo ishiniyitakairo pairani ankañaanitai. Jiroka kajyaakaawakaantsi, iroowaitaki osankinarintsi tsika okinkithatakoyita okaatzi jashiyiitari, okinkithatakoyitziri iijatzi ashitaiyaawoni aririka inkamaminthataki iwaapatiitari. ¹⁶ Iro kaari jiyopiroyitanta intzimi aayitironi okaatzi jashitakaayiiitantari, apa jiyoyitzi aririka inkamaki iwaapatiitari. ¹⁷ Iinta jañi iwaapatiitari, iiro ipitsitari ikajyaakagaitakiriri jashitaiyaawo. Apa impaitairi aririka inkamaki. ¹⁸ Ari okimitari, jitantaitakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi, tzimatsi iita kamaintsiri, iriraani jitantaitanakari. ¹⁹ Tima pairani ithonkakiro Moisés jiñaanatakiniri atziriiti Ikantakaantani, jaaki iriraani piratsi, itsipataakiro jiña, jaaki inchashimpoki, jankowiitaki kityonkamawotatsiri, itsikirisantakawo osankinainchari, ari ikimitaakiri iijatzi atziriiti.‡ ²⁰ Ikantakiri:

Jiroka iraantsi iro oñaagantapirotironi anka-
jyaakaawakaiyaari, irootaki ikantakaantakiri Pawa.

²¹ Itsikirisantakawo iijatzi iraantsi tasorintsithaanti, ari ikim-
itaakiro okaatzi saikatsiri inthomainta. ²² Ari okanta,
tima kimiwaitaka aririkami intsikirisantaityaawo iriraani
piratsi, jimonkaatanairo Ikantakaantaitziri, kimiwaitaka

† 9:12 Ikinkithatakoitziri jaka ikantaitzi piratsi, iri ikinkithatakoitzi cabra-paini ipoña vaca. ‡ 9:19 Kantakotachari jaka inchashimpoki, irootaki jiiyitzi iijatzi "isopo".

iroomi oitiwathatantatsini. Tima iirorika otzimi iraantsi, iiro ipiyakotantairo Pawa kaaripirori.

Iri Cristo matakirori jowawijaakoshiritantzi

²³ Irootaki jatsipiwintantari piratsi itagaitziniri Pawa kimi-waitaka inkitiwathatakaantatyimi. Irootaki kimitakawori okaatzi awijaintsiri inkitiki, jotyaantakiri Pawa jatsipitakow-intantya Cristo, inkitishiritakaantayitairi. Iro anaakotakirori jatsipitakowintanta piratsi. ²⁴ Tima tii ityi Cristo tasorintsis-agaakipiroriki jiwitsikamachiitani atziriiti. Aña irootataiki oiyakaawintacha inkitiki tsika ikinai Cristo, inkantakowintayitai isaiki Pawa. ²⁵ Tima tii japiipiintapaintziro Cristo inkamimotanti. Ari opashinitziri jantziri Ompiratasorintsitaari tyaawitapiintachari apawojatzi osarintsiki tasorintsis-agaakipiroriki. Tii iri ashitaajaityaawoni iriraani isakoitziri. ²⁶ Arimi jojamachiityaarami Cristo Ompiratasorintsitaari, oiyiki japiipiintiromi inkamawintanti. Arimi jitanatyaawo inkimaatsiwintantyaami owakiraa iwitsikantakari kipatsi. Aña apawojatzi ikamawintantapaintzi. Ari ikantaitanaatzi-iro joitsinampaakiro kaaripirori. ²⁷ Iroowaitaki ikantaitziri: “maawoni atziri apawojatzi okanta ikami, impoña Pawa yakawintairini”. ²⁸ Iro jantakiri Cristo, apawojatzi ikamaki ikimaatsiwintakotari oiyiki kaaripiroshiriri. Iro kantacha iijatzi inkoñaatapai paata irirori, iiro ikimaatsitakaitawaari, aña jowawijaakotairi ikaatzi oyaakoniintakiriri.

10

¹ Iro Ikantakaantaitani oiyakawori aamparyaantsi. Tima okanta apaani aamparyaantsi tii otzimanitzi owatha, apa jiyoyiitzi tzimatsi iita ashitawo jaampari. Ari okantari iijatzi Ikantakaantaitani, iyotaakai tzimatsi paata kamiithataatsini. Ikantakaantaitaki ontzimatyii intaapiintaitiniri Pawa maawoni osarintsiki, iro kantacha tii owamiithapiroshiritziri atziriiti antayitakirori. ² Arimi imapirotya owamiithapiroshiritanti, ikaatzi antayitakiro arimi jowajyaantakiro, tima aritakimi oitishiritakiri, iiro iyaatzimi onkatsitzimoshiriwaitirimi jantayitakiro kaaripirori. ³ Aña tii ari onkantya, iro jantapiintakiri awijayitzi osarintsipaini, itaapiintayitziniri Pawa, ikinkishiritakotawo iyaaripiroshirinka. ⁴ Tima jowamaayitapiintziri piratsiiti ikapathainkatakagaitziri, tii imatziro ompiyakopirotiro iyaaripironka atziri. ⁵ Irooma ipokaki pairani Cristo jaka kipatsiki, ikantakiri Pawa: Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaayitimi, jatsipitakaityaari. Aña naakataki potyaantaki natziriti, jatsipitakaityaanawo.

⁶ Tii apa inimotzimi itagaitzimiri piratsi okantakaantziro iyaaripiroshirinka jirikaiti.

⁷ Nokantzi Naaka:

Pawá, nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Tima aritaki josankinatakoitakina pairani onkaati nantiri.

⁸ Pinkinkishiritiro kantatsiri jaka:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaitzimiri, intagaitimiri jatsipitakaitani. Tii inimotzimi intaawintimiro iyaaripiroshirinka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri jiroka pashini?

⁹ Incha pinkinkishiritiro pashini kantatsiri:

Nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Jiroka apiitainchari ikantaitakiri, ipoyaatawo itanakawori pairani. ¹⁰ Aña ikowaki Pawa onkimityaawo iwatha Cristo okaatzi itagaitziniriri, ari okanta ikamawintantapaintariri maawoni atziriiti. Ari opoña jowamiithashiriyitai aakaiti.

¹¹ Pairani, maawoni Ompiratasorintsitaari jaminiri Pawa jashitakaariri, japiipiintziro kitiiyyiriki itainiri piratsi. Tiimaita jimatziro jowajyaantapirotakaantiro kaaripirori.

¹² Iriima Cristo, apawojatzi ishinitaka jowamaawintaitiri iyaaripironka atziriiti, ipoña isaikai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantzi, ¹³ ari isaiki joyaawinta irojatzii joitsinampaantapirotaiyaariri iisaniintani, inkimitakaantairi jimakoryaakiiminto. ¹⁴ Irootaki jantantakawori apawojatzi ikamawintakiro iyaaripironka atziriiti, ari ikantaitaatyani jowamiithashiripiroyitairi.

¹⁵ Ari ikimitakari Tasorintsinkantsi jiyotakaakai imapirotatya. Tima iri itakawo josankinatakaantaki:

¹⁶ Ikanta jiñaawaitaki Pinkathari, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñaitairi paata:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitiri.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani.

¹⁷ Iikiro ikantatzi:

Ari nompiyakotainiri ipiyathataka, jantayitakiro kaaripirori.

¹⁸ Tima aritaki ipiyakotantairo Pawa ikaaripiroshiriyiitzi, tii okamiithatai intaayiiitainiri iroñaaka.

¹⁹ Irootaki iyikiiti, tima kapathainka ikantaka Jesucristo jowamaantaitakariri, awintaashiri antsipashiritaiyaari Pawa, onkimiwaityaawo antyaatyiimi tasorintsisagaakipiroriki. ²⁰ Tima jatziritaki Cristo, irootaki okantantari antyaayitai inkitiki, iro oiyakaawintachari antyaatyiimi ithayitakiro tontamawotatsiri tasorintsisagaakipiroriki. Aaka omapokayitairori jiroka kaari jimayiitzi pairani, irootaki kañaanitakaantaatsiri. ²¹ Ikimitaari iroñaaka Cristo iriimi Ompiratasorintsipirowintaini akaatzi jashiyitai

Pawa. ²² Ari okanta. Tyaaryoopiroini ankantaiya antsipashiritaiyaari Pawa, imapiro ankantya oshiritaiyaari. Kitishiri ikantakaayitai, iiro akinkishiritakoyitaawo kaaripirori. Aña ankimitakaantya inkiwantatyiiromi jiña kitijyaari. ²³ Kiso owanakiro awintaashiritaari, ikimaitakai akantaki: “Noyaakoniintani jinatzi Cristo”. Tima tsika itzimi kajyaakaakairori, kiso jowakai irirori. ²⁴ Ontzimatyii ankinkishiritakotairo tsika onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini jitakotantya, jantayitairo kamiithari. ²⁵ Iiro owajyaantziro apatotapiintya, tima tzimayitatsi owajyaantayitakirori. Aña ontzimatyii aminthashiritakaiyaari akaataiyini. Iikiro aataty antanairo ayotai aritaki impiyi Cristo.

Ikamantayitziiriri antziirori inintakaanikiini kaaripirori

²⁶ Tima aritaki ayotairo tyaaryootatsiri, aririka othataashiwaityaawo owajyaantanakiro, impoña aatakaairo antayitiro kaaripirori, iiro ipiyakoitairo ayaaripironka. ²⁷ Aña ikamantayitakai anthaawashiriti jowasankitagaikari, tima Pawa japirotairi intaayitairi ikaatzi kisaniiintakiriri. ²⁸ Pairani, intzimirika piyathatatyaaawoni Ikantakaanitani Moisés, tii inishironkazitzi, jowamaitziri inkaatirika mawa kantakotirini. Ari jowamaitakiri iijatzi inkaamachiitirika apiti kantakotirini. ²⁹ ¿Tiima imapiro jowasankitagaitiri manintakirori jantzimotajaantakairi Itomi Pawa? Tima okimiwaitakawo jaatzikashiwaitaitawo kaari opantyaawoni, imanintashiwaitakawomi ikapathainkataki ikamawintantaki. Ari ithainkashiritakiro jantzimotantziri Pawa ishiniwitanariri intasorintsishiritakairi. Ikawiyawaitakiri Tasorintsinkantsi nishironkataniri. ³⁰ Irooma aakaiti ayotziri itzimi kantaintsiri:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naaka piyakowintantachani.

Iro ikantakiri Pinkathari.

Ikantaitzi iijatzi:

Jowasankitaayitzi Pinkathari ikaatzi jashitaari irirori.

³¹ ¡Kimitaika antawoitimi inthaawashiritakimi jiyotai iriita-jaantakimi owasankitaantaatsini Kañaaniri Pawa!

³² Pinkinkishiritakotya. Tima iirokayitaki pairani kimisantanaantsiri, kimiwaitaka pinkitiiyiinkatakotaimi. Ipoña piñaakiro ikimaatsitakaitakimi. ³³ Piñaayitakiro iijatzi ikisaitakimi, jowatsinaitakimi tsika ipiyotaita. Pikimoshiritakaayitakiri awijyimoyitakiri okaatzi piñaakiri iiroka. ³⁴ Pikimoshiritakairi ikaatzi jomontyaayitakiri, piñaayitakiro iijatzi jaapithaitakimiro tzimimoyitzimiri. Iro kantacha, iikiro piyaataty piminthashiritanaty, tima

piyotaiyini onkaati piñiiri paata, owanaa okamiithapirotzi, tii othonkanita. ³⁵ Irootaki iiro powajyaantantawo okaatzi pawintaanaari, tima antawoiti impinaitaimi paata. ³⁶ Amawi pinkantya pantayitanairo ikowakaayitzimiri Pawa, ari onkantya piñaantaiyaawori ikajyaakaakimiri.

³⁷ Tima ikantzi Pawa:

Iiro iyyinkaa jariitantyaari aatsikitzimataintsiri,

Iiro osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashiri inkantya awintaashiriri, ari jiñiiro jañaantaiyaawo.

Irooma aririka impiyashiritai, iiro jinimotakaanawo.

³⁹ Irooma aakaiti, tii akimitari ikaatzi piyashiritachari, intzimi japiroitairi. Aña awintaashiriyitaa aakaiti, ari añiuro añaashiriyitai.

11

Awintaashirinkantsi

¹ Jiroka okantakota awintaashirinkantsi. Okimitatya aririka inkantashiriiti: “Aritaki imatatya nokowapirotani”. Jiyopirotajaantaki aritaki imatatya ikowiri, onkantawitatya tikira jiñiuro. ² Iro jawintaashirinka achariniiti kantakaawori okanta Pawa ikinkithatakotantakariri kamiithaini. ³ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori amatantawori akimathatairo okantajaantaka jiwitsikantakawori Pawa kipatsi. Apa jiñaawaitaki, matanaka iwitsika. Ari opoñaanakari iwitsikanaka jiñaayitairi iroñaaka kaari koñaataajaitatsini pairani.

⁴ Iro jawintaashirinka Abel kantakaariri itaantakanariri Pawa jashitakaariri, anaakotanakiro jashi Caín jashitakaawitariri Pawa. Iro kamiithatzi motakiriri itakiri Abel. Ari ikantaki Pawa: “Kamiithashiri jinatzi Abel”. Okantawitaka ikamaki Abel, iinta akimakotapiintziri kimiwaitajaantaka irojatzii jiñaawaitimi irirori, tima iro kantakaawori ikimisantaki. ⁵ Iro jawintaashirinka Enoc kantakaariri jaantaitaariri, tii jiñiuro inkami. Tii jiñaitairi, tima inkitiki jagairi Pawa. Pairani iinta isaiki kipatsiki, ikantakiri Pawa: “Iiroka inimotakaapirotakinari”. ⁶ Tima kaari matironi ontzimi jawintaashirinka, tii inimotziri Pawa. Aña aririka inkowayitii jiyopiroitairi Pawa, ontzimatyii inkimisantai, imapiro tzimatsi Pawa. Ontzimatyii inkimisantai ari jimatakaayitairi Pawa inkaati kowapirotaatsini jiyotairi. ⁷ Iro jawintaashirinka Noé kantakaariri jiwitsikantakawori antawoiti shintsipaa inkini jowawijaakotiri iyyininkamirinkaiti. Tyaaryoo ipinkathatasorintsitanitzi irirori. Tima iri Pawa kamantakiri onkaati awijatsini, kaari jiñaitaajaitzi pairani. Iro opoñaantari jiñaitakiro mapirotachari jowasankitaayitairi

isaawijatziiiti. Ari jowamiithashiritakiri Pawa, tima irootaki ikajyaakagaitakiniriri kimisantaniiriiti.

⁸ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori ikimisantantakariri Pawa ikantakiri pairani ishitowi inampiki jiyaa tiro pashini nampitsi ikajyaakaakiniriri. Iro jantakiri Abraham, jataki okantawitaka tii jiñiuro tsika jiyaa ti. ⁹ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori jimatantakawori jinampitawo pashiniki kipatsi tsika tii itzimapai iyyininka irirori. Ari isaikakiri ipankojyitatari mishinantsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tima irijatzi ikajyaakagaitakiniriri iijatzi. ¹⁰ Iro jimatantakawori Abraham inampitakawo, tima jiyotzi ari inkañaanitai inkitiki. Kimiwaitaka iri ñaampiyakawori nampitsi otzimajaantzi jiwitsikairi Pawa, tsika inampipirotaiyaa wo paata. ¹¹ Aña imatsitataikawo iroori Sara, owaiyantai okantakaawo awintaashirinka. Aritaki antawopirowitaka, kaawitapaaka owaiyantantyaari. Iro kantacha, imatairo owaiyantai, tima awintaashiritanakari Pawa aritaki jimonkaatakiniro ikajyaakaakinirori. ¹² Ari okanta. Oimi Sara, owamaimawitakari jantaripironka, jowaiyantakairo iina, irojatzi ijyikitantaari ichariniyitari, ikimitaari ijyikitzi impokiro, ikimitaawo impaniki ojyikitzi jiñaathapiyaaki. Imapiro ijyiki pirotai, tikaatsi matironi jiyoitai tsika ikaatzii ijyikitzi.

¹³ maawoni jirikaiti (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ikamakoyitakiro jawintaashirinka, tii jiñaajaitziro okaatzii ikajyaakagaitakiriri. Apa jiñaampiyanakawo. Intaina okantaka inkiti ikowashiritakiri inampitaiyaawo. Irootaki ikan-tayitantari: “Asaikaminthatashita kipatsiki, kaari anampi, akimitakowaitakari kaari tzimatsini iyyininkamirinkaiti”. ¹⁴ Tima jiñaawaitaitakiro kantainchari ñaantsi, ari ayopirotziri imapiro jaminaminaitzi pashini nampitsi tsika inampipiro-taiyaawo kamiithaini. ¹⁵ Iroomi inkinkithatakoyiti impiya-machiiyitaimi inampiitiki ipoñaayitakawo pairani, aritya jima-takiro mi impiyayitai. ¹⁶ Aña tzimatsi pashini ikowapiro-takiri anaakopirotzirori, janta inkitiki ikowiro. Irootajaan-taki jiwitsikakiniriri Pawa jashiiti jirikaiti, tima Pawa tii ikaaniwintakotari ikantapiintakiri “Nowawani”.

¹⁷ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaakawori itaantyaanaririmi Pawa japintziti itomi Isaac, tima Pawa jiñaantatyaawo jawintaashirinka Abraham. Iroowitainchami japintziriyirimi jowaiyani itomi, ¹⁸ okantawitaka ikantakiri Pawa:

Iri Isaac piñaantaiyaari intzimai ojyiki pincharinityaari.

19 Tima Abraham jawintaashiritakari Pawa jiyotzi ari jañaakagairi kamatsiri. Irootaki Pawa joipiyantaanariri Isaac, tima iri oiyakaawintakiro jañaayiitai. ²⁰ Iro jawintaashirinka Isaac kantakaawori itasonkawintantakariri Jacob ipoña Esaú, iro oiyakaawintacha awijayitatsini paata. ²¹ Iro jawintaashirinka Jacob kantakaawori itasonkawintantakariri apitiroiti itomi José. Irojatzí jawintaashirinka Jacob-ni kantakaawori ithaamintantakariri Pawa ikotzipookitantakari ikamimataki. ²² Iro jawintaashirinka José kantakaariri ikantantanakari ikamimataki, ikantzi: “Aririka ishitowayitai Egipto-ki ayyininka itzimi ichariniyitari Israel, jaminai tsika inampitaiyaawo”. Ikantaki iijatzí: “Ontzimatyii jaitanairo paata notonkipooki”.

²³ Iro jawintaashirinka ashitariri Moisés kantakaariri jimanantakariri jiiinchaanikiti owakiraa itzimapaaki, irojatzí itzimakotantakari mawa kashiri. Tima kamiithaini ikantaka iinchaaniki. Ari ipiyathawaantitakawo ashitariri Moisés ikantakaantakiri pinkathari, intsitokaitiri maawoni iinchaaniki shiramparitatsini. ²⁴ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri kaari ikowanta incharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka iro oimotantakiri irishinto pinkathari. ²⁵ Aña iro ikowaki intsipatyaari atziriiti jashitari Pawa, ari itsipatakari iyyininkapaini jowasankitaawaitaitziri, tii ikowaajaitziro jinintaawaityaawo kapichiini jinintashiyitari irirori. ²⁶ Tima jiyotaki Moisés okowapirota jowinkatharyaitiri Cristo, iro anairori ontzimimotairimi jajyaagawo Egipto-jatzí. Aña iro jiñaampiyakari impinayiitairiri paata. ²⁷ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri ishiyantakari Egipto-ki. Tii iro jimanantakari ithaawantari pinkathari inkisaniintiri, aña ityaaryoowintatziro onkaati jantakairiri Pawa, okimiwaitakawo jiñaapootatyirimi Pawa kaari koñaanitatsini. ²⁸ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaawori jimonkaatziro ikantakaantaitakiro Anankoryaantsi, itsikirisantakawo iraantsi iiro jowamaantari maninkari apirotaniri itzinkamitari jowaiyaniiti.

²⁹ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimontyaantakawori Inkaari Kityonkaari, janiitaiyakini okisopathataki. Irooma jimawitapaakawo Egipto-jatzí, piinkaiyakini. ³⁰ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimantantakawori jinkijinkitakiro Jericó okaatzi 7 kitiiyyiri, irojatzí jiñaantayiiitakawori opookathapitaki nampitsi. ³¹ Iro awintaashirinka Rahab kantakaawori aantawakariri kamiitha owayiriiti aminaantachari, ari okanta tii otsipatantari piyathariiti japiroitakiri. Okantawitaka jiroka

Rahab mayimpiro inawitaka.

³² ¿Nonkinkithatakotirima pashini? Iiro nothotyaaakotziri. Jirika ikaatzi: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, ipoña Kamantantaniriiti.* ³³ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaayitaariri okanta: Itzimantari oitsinampaayitairiri pinkathariiti, pashini tampatzikashiriyitaatsiri, pashini ñaayitairori ikajyaakagaitakiniriri, pashini jookawiitakari imoonaki kajyikari tii jatsikiri, ³⁴ pashini jookawiitakari paampariki tii itagaa, pashini jomaaminthaitakiri jowathaitirimi, pashini ishintsitakagaitakiri, pashini ñaapirotaachari jowayirita, pashini jomishiyayitaki owayiriiti poñaachari pashiniki nampitsi. ³⁵ Tzimatsi tsinani ñaayitairiri ojoyininkamirinkaiti jañaayitai ikamawitaka. Iro kantacha tzimatsi pashini kamimayitaintsiri jompojawaitaitakiri, tii jowajyaantanakiro jawintaashirinka impakaantaityaaririmi. Aña oyaaniinta ikanta jañaapiroyitai paata, iiro okimitaawo añaawita iroñaaka. ³⁶ Tzimatsi itzimi ithainkawaitaitziri ipoña ipajawaitaitakiri, pashini joojoyiitakiri ipoña jomontyaayiitakiri. ³⁷ Tzimatsi ipichiitakiri, pashini itankaitakiri, pashini josataayiitakiri. Tzimatsi pashini anii-aniiwaitatsiri apa ikithaamachiitakari mishinantsimashi, pashini kowityaapirowaitani ikantaka, pashini oiyiki jaminaminayiitakiri, pashini ikimaatsitakagaitakari.† ³⁸ Pashini ikinawaiyitaki otzishimashiki, pashini inampiyitakawo omoonaki. Tii aritaajaitzi ankimitakaanitiri jirikaiti isaawijatziiti. Aña iriitaki kowapirotachari.

³⁹ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaawori okanta ikinkithatakotantaariri Pawa kamiithaini, okantawita tikira jiñaayitairo ikajyaakaayitakiriri. ⁴⁰ Tima jiñaampiyakawo Pawa otzimi anairori: Ikwakaakairo aakaiti antsipataiyaari jirikaiti, inkamiithashiritakaayitai maawoni.

12

Kimpyaa owanairi Jesús

¹ Irootaki, añaashintsiyitantyaari iijatzi aakaiti, ankimitakaanitiro anaakotantatyiimi, okimiwaitakawo iijatzi impiyotatyiiyaami jirikaiti jaminayitaimi mayitakirori jawintaashiritaka, amatakoyitairi aakaiti. Amatantyaawori ashiyi shintsiini, ookanairo asamawopooki amatsinkakairi

* **11:32** Ikaatzi iitachari jaka: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, iri jiwayitakiriri Judá-mirinkaiti pairani, owakiraa jinampitakawo Canaán-ki. Iro kipatsi ikajyaakaakiniriri Pawa jinampityaawo janta. Jirikaiti jiwari itsipatakarri jowayir-iti ontzimatyii jomanatya jimatantyaawori jinampityaawo janta tsika ikajyaakaakiri Pawa. † **11:37** Ikantakoitziri jaka mishinantsimashi, iro imishina oijya ipoña cebra.

ashiyi. Iro oiyakaawintachari asamawopooki aririka ookawintairo akaaripiroshiriwaitzi. Ari añiuro aakowintyaawo ashiyapiintai. ² Ikimita shiyachari ikamaitawo jaminiro tsika jariitya, ari ankimitanaiyaari aakaiti, kimpoyaa owanairi Jesús itakawori jawintaashiritakaayitakai. Iriitaki monkaatakaironi iijatzzi awintaashiritani. Iriitaki ankimitakotaiya, tima jiñaampiyakawo irirori jinintaiyaari. Irootaki jamawitantakawori ipaikakowiitakari, okamiithatzimotakiri ikaaniwintawiitakari ikamawitapaintai. Ari saikai iroñaaka jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantai.

³ Aririka ankinkishiritakotiri Jesús jamawitakiro ikisani-intawaitakiri kaaripiroshiriri, iro thaamintashiritakagaini iijatzzi aakaiti amawitiro, iiro okantzimoniintashiriwaitai. ⁴ Aritaki piñaashintsiyitakari iirokaiti kaaripirori, iro kantacha tikira piñiuro inkapathainkatakaimi. ⁵ Aamaa pipiyakotakiro ishintsithatantzimiro Pawa osankinarinti, ikimitakaantzimi iirokami itomiiti, ikantzimi:

¡Notomí! Iiro pimanintziro aririka jowasankitaimi Piwinkathariti.

Iiro okantzimoniintawaitzimi aririka ishintsithatimi.

⁶ Tima iri jitakotajaantani Pinkathari jiñaantakaapiintari. maawoni ikimitakaantaari itomi, jowasankitairi.

⁷ Onkaati awijyimoyitimiri pinkimitakaantiro Awinkathariti ñaantakaashiritzimiri. Tima ikimitakaantaimi Pawa iiroka itomi. ¿Tiima jowasankitaapiintziri itomi ikaatzzi iwaapatiitari?

⁸ Ontzimatyii jowasankitaayitai maawoni. Tiirika piñiuro iiroka, kimitaka tikira itomipirotzimi Pawa, aña otomi mayimpiro pinatzi. ⁹ Okimita iijatzzi, tzimatsi koñaaniri ashitairi owasankitairi, apinkathatziiri irirori. ¿Iiroma amapirotzirori apinkathatairi Ashitairi kaari koñaaniri, onkantantyaari añaashiriyitai?

¹⁰ Tima ikaatzzi ashitairi koñaaniri kapichiini jowasankitaayitai, tsika okantzimotari irirori. Iriima Pawa jowasankitaayitai irirori onkantya inkamiithashiritakaantairi, ari onkantaki iijatzzi intasorintsishiritakai ikimita irirori. ¹¹ Tii inimoshiriyitai jowasankitaaminthaitai, aña owanaa onkantzimoniintashiriwaitai. Iro kantacha paata, ikaatzzi kaari manintironi jowasankitaayitziri, aririka inkamiithashiriyitai, ari jiñiuro isaikai kamiithaini.

Apaatakirori inishironka Pawa

¹² Irootaki piñaashintsiantyaari pinkimityaari ñaantapiintakawori ishiya, jiñaashintsita ijiywata ishipyajyimpawitaka, ari ikimitairo iijatzzi ishipyayiritowitaka, jiñaashintsita. ¹³ Pinkimiyitaiyaari iirokaiti shiyapiintachari tsika okamiithawokitzi kaari ñaayitironi inkithoki

ishipitakiitaki. Aña ontzimatyii intikatsikiiti. ¹⁴ Aapatziya pinkantawakaiya, piñaashintsitya pintasorintsiriti. Tima iirorika pimayitairo jiroka, iiro piñiiri Apinkathatani. ¹⁵ Paamawintyaari inkaati apaatakironi inishironkayitai Pawa. Paamawintyaari oitzipinashiritaniri, joitzipinairikari ikaatzi kimisantatsiri. ¹⁶ Paamawintyaari mayimpiritatsiri. Paamawintyaari thainkatasorintsitaniri kimityaarini pairani Esaú, ikowajaantzi jowawatyapaawojatzi, ari ipimantakiro ikajyaakaitakiriri itzinkamitari itzimi. ¹⁷ Tima piyotzi iirokaiti aritaki jimatakiro Esaú kantachari, oiyiki ikowawitaa iñiromi intasonkawintayitiri, antawoiti jiraakotakawo. Iro kantacha tii jiñiimaitaawo tsika inkinakagairo ikinakaashitakari.

¹⁸ Tima tii pikimitari iirokaiti aakirori pairani Ikantakaantaitani. Jiyaataiyakini irirori otzishiki tsika otzimi koñaanitatsiri. Oiyiki otaantzi, tsiniriki okantaka, ooriinkataki, antawoiti otampiyataki. ¹⁹ Ikimakiro ityootaitzi. Ikimaki iijatzi antawoiti jiñaawaitaitzi, ari ithaawaiyanakini, oiyiki jamanaiyawitakani iiro ikimantawo kantachari. ²⁰ Tima oiyiki ithaawantashitakawo okaatzi ikantakaantayitakiri, ikantaitzi:

Iro pikinayitzi jaka otzishiki. Tii aritaajaitzi pinkinakaayitiri kapichiini pipirayitari janta. Aririka inkinayitaki kapichiini janta, ontzimatyii intsitokaitiri, ontzimatyii jowathaitiri.

²¹ Imapiroatya okowiinkatzi ikantzi Moisés:

Antawoiti nothaawaki, okawaitakina.

²² Tii pikimitari iirokaiti ikaatzi ñaakirori, aña iirokaiti oyyakariri jataintsiri otzishiki iitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén. Iro oyyakaawintachari piyaayitai inkitiki tsika isaiki Pawa Kañaniri. Tima ari pintsipataiyaari iirokaiti ipiyotapaa maninkariiti. ²³ Pintsipataiyaari piyotachari janta jawintaashiritaari Itzinkamitani Pawa, tima iriyyitaki osankinatakotainchari isaikayitai inkitiki. Pintsipatajaantaiyaari Pawa, yakawintairini maawoni. Pintsipataiyaari ishiriiti kimisantzinkariiti jothotyaitakiri ikamiithashiritakaitairi iroñaaka. ²⁴ Pintsipataiyaari iirokaiti Jesús, poñaakaantanaawori owakiraari kajyaakaawakaantsi, kapathainkataintsiri ikamawintayitakai. Tima jiroka iriraani Jesús kimiwaitakami oñaawaitatyiiimi, anaanakiro okinkithatakotakiri pairani iriraani Abel.*

* **12:24** Pairani itsitokantakariri Caín iririntzi Abel, ikantaki Pawa: "Kimiwaitaka onkaimatyiiimi iriraani Abel jaminaminatzi inkisawintayiiyaari". Ari ipoñaari ikantayitzi kimiwaitaka oñaawaitatyiiimi iraantsi. Irooma oñaawaitzi iriraani Cristo, tii ikowi inkisawintayiaari, aña okowi ompiyakotantiro kaaripirori.

25 Paamaiya papaatzirikari Pawa aririka jiñaanashiritimi. Tima pairani ikaatzi kimawitakariri Pawa jiñawaitzi jaka kipatsiki, jowasankitaakiri jimanintakiro okaatzi ikantziriri. Aaka jimapiroti jowasankitaayitai, aririka ampiyashiritaki akimayiwitakari jiñaanashiritakai inkitijatzi. 26 Pairani aririka jiñawaiti Pawa, jontziñaakaawo kipatsi. Irooma iroñaaka, tzi-matsi okaatzi ikajyaakaakairi, ikantzi:

Ari napiitairo nontziñaakairo, tii apa kipatsi, aña ari imatsi-taiya inkiti iijatzi.

27 Tzimatsi iita ogyakaawintachari ikantziri: “Ari napiitairo”. Iro ogyakaawintacha aririka jotikairo okaatzi jiwitsikayitakiri, japirotairo jiwitsikani kaari initsitsini, apa osaikayitai initsisiri. 28 Irooma aakaiti, impinkathariwintayitai janta tsika initanitapai. Irootaki ampaasoonkitantyaariri Pawa, pinkatha owairi, antawaitainiri. 29 Tima Pawa, iriitaki kim-itakariri paampari taantatsiri.

13

Jantanairi kimisantatsiri

1 Ontzimatyii pitakotapiintanaiyaari “Iyikiiti”. 2 Iiro powajyaantziro poimaayitiri pipankoki ariiyitachari pinampiki. Tima itzimayitzi antakirori, tikaatsi kamantirini, iri maninkariiti joimaaki ipankoki. 3 Iiro pipiyakotziro paamaakowintaiyaari pikaatzi pikimisantayitai itzimi jomontyaayiitzi. Pinkimitakaantiro aririkami pinkaatiri jomontyagaitimi. Ari pinkimitairi ikaatzi jowatsinawaitaitzi, paamaakowintaiyaari, tima piyotzi iiroka tsika okantawaita aririka inkimaatsitakaayitai. 4 Pinkinatai yaari piimi, iiro japitiwaitzimi pashini. Tima jowasankitairi Pawa mayimpiriwaitatsiri. 5 Iiro pinintashiwaita pojyityiiri kiriiki. Inimotimi piñi iro tzimimoyitakimiri. Tima iri Pawa payitimironi kowityiimotimiri, jiroka ikantaki:

Iiro nookawintaimi.

Iiro nookimi apaniroini.

6 Irootaki awintaashiritantyaariri aakaiti, ankantayitai:

Iri Nowinkathariti nishironkataanari.

Tikaatsi nonthaawakaiya.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

7 Pinkinkishiritakotiri jiwatakaaimiri pikimisantayitai, kinkithatakotapiintzimirori jiñaaani Pawa. Pinkinkishiritakotiri tsika ikantayita isaiki, oita jimonkaayitakiri iriroriiti. Pinkimitakotaiyaari tsika ikantakiro jawintaashiriyitaka.

8 Irojatzii ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitatyaani irirori. 9 Iiro pishinitairi jamatawiyitimi yotaantzirori kaari tampatzikatatsini, kaari ikimapiintaitzi.

Tima iriitaki Pawa tampatzikashiritakaayitairi, inishironkayitai. Ampinkawaitirorika jowayiitari tii otampatzikashiritakaantatzi. Tima tzimatsi mayiwitakawori jiroka, tiimaita owamiithashiriziri. ¹⁰ Okimiwaitakawo ontzimimoyitaimi owakiraari taapirimintotsi. Itzimi jowamaitakiri janta, iri kamawintakairi aakaiti. Tii okantaajaitzi jowayitaiyaari antawaitatsiri tasorintsithaantiki.* ¹¹ Tima jayiro pairani Ompiratasorintsipirori iriraani piratsi inthomai tasorintsithaantiki onkantya impiyakoyiitantaariri iyaaripironka, jaayitziro iwatha piratsi othapitapaa nampitsi ari intaayitiro. ¹² Ari okimitakari iijatzi, jowamaayiitakiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikimaatsitakowintantaka ikapathainkataki jowamiithashiriyitantairi. ¹³ Ontzimatyii ankimitakaantiro aakaiti ashitowatyiimi nampitsiki aatatyi tsika isaiki Jesús, manintaari jowayiitai ikimitaitakiri pairani irirori. ¹⁴ Tima jaka tsika asaikayitzi iroñaaka iiro okantaitatyaani. Irootaki añampiyantawori tsika anampitaiyaawo paata. ¹⁵ Irootaki, anthaamintantyaari, ampairyiro iwairo irirori. Iro poyaataawoni okithoki pankirintsi jashitakaayitakariri pairani. ¹⁶ Ari okimitari iijatzi, iiro powajyaantziro kamiithari, pimpawakaiya tzimimotzimiri. Irojatz kimitakawori kamiithatzimotziriri pairani Pawa itaayitiziriri. ¹⁷ Iiro pipiyathatari jwayitziiriri kimisantanaatsiri, iriitaki aamaashiritakowintzimiri. Iri kamantairini paata Pawa iita awijyimoyitakiriri jaamaakoshiriwintayitakimi. Kamiitharika onkantya inkinkithatiri, kimoshiri inkantaiya iriroriiti, iijatzi pinkimitaiyaari iirokaiti. Irooma owashiririka onkantakaiyaari inkinkithatiri, iijatzi onkimitzimotaimi iirokaiti paata, iiro iroopirotzimotaimi.

¹⁸ Pamanakotapiintaana onkantya jiñaantaityaanari tampatzikashiri ninatzi. Kimitaka iro nimatakiri. ¹⁹ Pamanakotapiintaana iijatzi niyaatashitantimiri thaankiini iirokaiti.

---

* **13:10** Kantakotachari jaka antawaitatsiri tasorintsithaantiki, iriyyitaki Ompiratasorintsitaari. Itzimi ishinitaitaki jowapiintyaari tzimagaantatsiri piratsi, tzimagaantatsiri okithoki pankirintsi okaatzi jamayitzi atziriri jashitakaiyaari Pawa. Irooma taapirimintotsi, ari intaapiintayitiriri Pawa okaatzi jashitakaayitariri, ari ikowakotapiintziri impiyakotainiri iyaaripironka. Iro kantacha ipaikakoyiitakiri pairani Cristo, irojatz ikamantakari okanta ipiyakopirotaantawori irirori kaaripirori, iro poyaatapaakawori okaatzi itaapiintayitakiro jashitakagaitariri Pawa janta taapirimintotsiki. Tima jiroka inchakota tsika ikamaki Cristo ipaikakoyiitakiri, iro kimitanaawori iroomi owakiraari taapirimintotsi. Tii onkantana jirika Ompiratasorintsitaari joyaari kamaintsiri janta. Ari okantari iijatzi, ikaatzi pankinatawori jimonkaayitromi ikantakaantaitani, ikaatzi pinkawaitzirori owanawontsi, jaminaminawitawo impiyakoyiitainiri iyaaripironka, iiro jifairo jinintagaiyaawo okaatzi ikamawintantaki Cristo.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

²⁰ Namanamanaatari Pawa, tima iriitaki kamiithari saikakaayitimini, iriitaki añaakagairiri pairani Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. Iri Pawa kimitakaantaimini ñaapirori aamaakowintariri oijya. Owanaa ikapathainkatakati jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi kantaitaachari iroñaaka. ²¹ Namanakowintakimi jiwitsikashiriantimiri pimayitairo kamiithari ikowakaimiri. Pamañaari iijatzi iiroka pimatantyaawori okaatzi inimotziriri, tima ayotzi iriitajaantaki Jesucristo matakaironi. Ari inkantaitatyaani ipinkathaitairi irirori. Ari onkantyaari.

²² Iyikiiti, iiro pisamawo pinkimisantiro okaatzi nosankinatakimiri, tima tii oyyikipirotzi. ²³ Nokowi piyoti iijatzi jomishitowayitairi iyiki Timoteo. Aririka jariitapaiya jaka, iriitaki nontsipatanatyaari niyaatashitimi noñiimi. ²⁴ Piwithatinari ikaatzi jiwatzimiri janta, iijatzi pashini oitishiritaari. Ari ikimitari Italia-jatziiti jiwithayitzimi. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI SANTIAGO

Withataantsi

¹ Naaka Santiago osankinatzirori jiroka, jompiratani jowana Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Niwithatari ikaatzi jashiyitaari Pawa pookayitaintsiri pashiniki nampitsi.*

Pawaki opoña yotanitaantsi

² Iyikiiti, kimoshiri pinkantya aririka piñaayitiro awijiyimoyitimini. ³ Ontzimatyii piyoyiti jiñaantaitatziimi tyaaryoorika pikimisantzi. Irootaki piñaantyaawori pintyaaryooshiriyitanai. ⁴ Piyaatakaairo pamawiyitanairo jiroka, aritaki piñaayitakiro pantapashiriyiti irojatzii pothotyaantatyawori.

⁵ Tiirika piyotziro pamawiwaitaniti, pinkowakotiri Pawa, iriitaki yotakaimironi tsika pinkantya. Tima tii ishintsithatziri ikaatzi kamiyitziriri. Aña ari jiyotakaapiroyitakiri, tii jiyotzi irirori inthañaawainitya.

⁶ Aririka pinkamitiri Pawa, iiro pikantashiriwaitashita: “¿Ari inkimaajaitakina Pawa okaatzi nokamitziriri?” Tima ikaatzi kisoshiriwaitatsiri ikimitawo okantaranki inkaari kaari mairyaatatsini aririka ontasonkaatiro tampiya.

⁷ Paamaakowintya pikimitarikari kisoshiriri, tima tii jiñaayitziro irirori ikamiwitariri Awinkathariti. ⁸ Tima tzimatsi ikinkishiriwitari jantirimi okanta oñaatamani tzimatsi pashini inkowiri jantiri, tii apaani onkantya ikinkishiriwitari.

⁹ Ontzimatyii inkimoshiriyitai ashironkainkariiti kimisan-tanaatsiri, tima ari impinkatharitakaayitairi Pawa paata.

¹⁰ Ari inkimityaari iijatzi ajyaagantzinkariiti, ontzimatyii inkimoshiriyiti onthonkaiya okaatzi tzimimowitariri. Tima inkimitakotyaawo inchatiyaki oparyaatiyatzi. ¹¹ Aririka jooryi shintsiiini ooryaatsiri okamatiyatzi inchatiyaki, iiro jiñaaitairo owaniinkatiyatani. Ari inkimitaiyaari iijatzi ajyaagantzinkariiti iiro jiñaakoitairi jowaniinkatantawo jayyagawo.

Thaamintashiri ankantya jiñaantashiriyiitairika

¹² Aririka añaawityaawo onkaati awijiyimoyitaini, iikirorika aatakaanakityiuro antyaaryooshiritanaki, ankimoshiriti, tima tzimatsi jantzimotairi Pawa aririka amawitakiro, ikantakiranki: “maawoni itakotaanari naaka, ari

* 1:1 Ikantaitziri jaka, “jashiyitaari Pawa”, iriyyitaki kimiyitariri 12 pashiniyat-siri ichariniiyitari Israel-ni.

onkantaitatyaani nañaakaayitairi paata inkimitakaantairo namathaitaatyirimi”.¹³ Aririka ompokimotai ankowashiritiro kaaripirori, kaari Pawa kankaitaayaawoni. Tima Pawa, tii jinintziro irirori. ¿Kantatsima ishinitairo aaka? Tima iiro.¹⁴ Aña aakataki nintapiintashitawori kaaripirori, irootaki akinkishiritantapiintawori.¹⁵ Tima opokimotai akowashiritzi antiro, aakowintanakawo akinkishiritakotziro, irojatzi añaantatyaawori antiro kaaripirori. Irootaki ankimaatsiwaitantaiyaarimi paata ankamai.

¹⁶ Iyikiiti nitakotani, paamaiya otzimikari piki-nakaashitani.¹⁷ Tima okaatzi jantzimoyitairi Pawa kamiitha okanta, irootaki jantapiintatyiiri. Tima tii ipashinitantzi irirori, tii ikimitari jiwitsikani shipakiryaaanitatsiri, añaari ishitowamanai impoña añaari intyaanai tsiniriitiini.¹⁸ Tima ikowaki irirori jiyotakaayitairo tyaaryoopirotatsiri jiñaani, irootaki atantawatyaawoni aaka ankimisantiri, ari inkimitsitaiyaari pashini jiwitsikani inkaati kimisantairini paata.

Tsika inkantanaiya kimisantairini Pawa

¹⁹ Irootaki nokantantari iyikiiti: Owakimpita pinkantayitya, iiro pakashiwaita aririka inkinkithawaitaiti, iiro ayimawaitashitzimi pimashirinka.²⁰ Aririka ayimawaitai amashirinka, iiro antziro ikowakaayitairi Pawa.²¹ Okowapirotatya owajyaantairo okaatzi owaaripiroshiritakairi, tsinampashiri ankantya ankimisantairiro ñaantsi, irootaki matanaironi owawisaakoshiriyitai.

²² Iro kantacha ontzimatyii antayitairo okaatzi akimayitakiri, tiirika akimisantziro, apaniroini amatawiwaitaka.²³ Itzimirika kimawitawori iro kantzimaitacha tii inkimisantiro okaatzi ikimawitakari, jojakotashitakari aminapootachari ñaawontsiki.²⁴ Apa jiñaapootapainta, iro osamaniityaanaki ipiyakotanairo tsika okanta jiñaawitakawo ipoo.²⁵ Tzimatsi pashini aminapootachari, kaari piyakotzirori ipoo tsika okanta jiñaakiro. Ari ankimitanaiyaari aaka, kinkithashiri owanairo ñaantsi, iiro apiyakotairo. Tima irootaki matzirori ookakaakowintantzi. Kimoshiri ankantawintanaiyaawo onkaati antayitairi.

²⁶ Tzimatsi ñaawitawori jimatakiro ikimisantani. Iro kantzimaitacha tii jimairiwaantitzi, jaminaashiwaitaka ikimisantzi, apaniroini jamatawiwaita.²⁷ Jiroka iroopirori inimotziriri Ashitairi Pawa aririka ankimisantani: Atakotaiyaari miritziiti, ari ankimitsitaiyaawo kamatsiri oimi. Ontzimatyii ankitishiriyitai, iiro akimitakotari ikantayita saikashiwaitachari jaka kipatsiki.

2

Ikinkithatakoitziro manintaantsi

¹ Iyikiiti tima pikimisantairi Awinkathariti Jesucristo ipinkathapiroitziri, iiro pimanintawakaa. ² Thami oiyakaantawakiro: Aririka piñi papatotapiinta owaninkatachari ikithaata, poriryaa ikanta jowayitziri jakoki, impoña piñi intyaapaaki pashini owapatankapooki ikantaka.

³ Iri paaki kamiitha owaniinkatainchari posatikakiri niyankiniki papatotaiyani, iriima owapatankapookitachari, pinkantakiri: “Ari pinkatziyawaki iiroka, tikaatsi pisaiki, pikowirika pisaiki isaawiki”. ⁴ Aririka pikantakari pimatakiro pimanintashiritantzi, tima apaani paaki kamiitha, pimanintakiri pashini. ⁵ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiitairi Pawa ashironkainkariiti, ikimisantakaapiroyitairi. Tima ikantsitaka kitziroini Pawa: “Ari nompinkathariwintairi maawoni itakotinani naaka”.

⁶ Iro kantzimaitacha iirokaiti, pimanintashiriwaitakiri ashironkainkari. Pimaijantakiro ikisaniintapiintzimi ajyaagantachari ikowi jowasankitaakaantimi. ⁷ Iri tyaryootapiintatsi ithainkashiritziro iwairo pikimisantairi.

⁸ Pantakiro kamiithari imapirorika pikimisantanairo iroopirori Ikantakaantaitziri, tima josankinaitaki pairani, kantatsiri:

Pitakotyaari pijyininka, pinkimitakaantiri pitakotawo piwatha iiroka.

⁹ Irooma, iintatsirika pimanintawakaa, tzimaki pikinakaashitani, ari jowasankitaawintaimiro iroopirori ikantakaantaitakiri pairani. ¹⁰ Intzimirika kantatsini:

“Nokimisantziro maawoni ikantakaantaitziri”. Iro kantzimaitacha tzimatsirika yotapainchani apaani kaari inkimisantaki, tzimaki ikinakaashitani. ¹¹ Tima ikantaitzi pairani:

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Tii imayimpiriwiita, iro kantzimaitacha iinirorika itsitokantaitzi, tzimatsi ikinakaashiitakari. ¹² Aña iro kamiithatatsiri antayitairo iroopirori ikantakaantaitziri, antayitairo añaawaiyitziri iijatzi okaatzi antayitziri. Ari onkantya iiro jowasankitaantai paata, jowawisaakoyitai ¹³ Tima iirorika atakoyitanta, ari jowasankitaapiroitai. Irootaki kowapirorotacha atakoyitanta iiro jowasankitaitantai.

Iirorika antziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitanaari Pawa

¹⁴ Iyikiiti, tiirika antanairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita akantzi: “Nawintaari Pawa”. Jiroka awintaashiwaitaantsi, tii iro owawisaakoshiritantatsini. ¹⁵ Piyotzirika

iiroka okowityiimowaitakari apaani iyiki iithaari, tajaani-inta ikantaka, ¹⁶ ompoña pinkantiri: “Pimatirowaawijyi iyiki, kithaapirowaita pinkantanatya, kamiitha powapirowaita-paiya iijatzi”. Tiirika pipawakiri kowityiimotariri, ¿Pitakotakarima? Aña tii. ¹⁷ Ari okimitsitari iijatzi awintaawitari Pawa. Tiirika antayitziro kamiithari, aminaashiwaitaka.

¹⁸ Ari okimita itzimirika kantatsini: “Nawintaari Pawa”. Pashini, ikantzi: “Nantziro kamiithatatsiri”. Iirorika pantanairo iiroka kamiithari, ¿kantatsima poñaagantiro pawintaani? Naakarika, ari noñaagakimiro nawintaani, nantanairo kamiithayitatsiri. ¹⁹ Pikantawitapiinta iiroka: “Niyotziri Pawa apaniroini ikanta”. Imapirowitayya. Iro kantzimaitacha jimatsitawo piyariiti jiyotziro jiroka, ithaawantawitari Pawa. ²⁰ Kaari jimasontzitaitzi, ontzimatyii ayotai aaka: tiirika antayitairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa. ²¹ Ankinkishiritakotawakiri pairani Abraham-ni. Ishinitakiri itomi Isaac intainirimi Pawa. Irootaki ikantantakariri Pawa: Owanaa naapatziyakimi Abraham.

²² Ari añihiro, tii apaani ikantaki: “Nawintaari Pawa”. Tima jantakiniri okaatzi ikantziriri. Ari okanta joñaagantantawori imapiro jawintaapirotari Pawa. ²³ Ari imonkaatari josankinaitakiri pairani, okantzi:

Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani.

Irootaki ikantantaitakariri iijatzi pairani Abraham-ni:

Jaapatziyani jinatzi Pawa jirika.

²⁴ Ñaakiro. Tii apaniroini otampatzikashiritakaan-tzi akantzi: “Nawintaanaari Pawa”. Ontzimatyii ankimisantanaari iijatzi. ²⁵ Ari okimitakari iijatzi pairani tsinani iitachari Rahab, mayimpirowitachari. Okimisantakiri iroori Pawa, imanakiri opankoki owayiri, ipoña otyaantairi inkinantanaiyaawo pashini aatsi iiro itsitokantaitari. Tima irootaki jaapatziyantakawori Pawa okimisantanaari. ²⁶ Iirorika otzimanai ashiri, piyakotakai. Ari okimitsitari iijatzi, iirorika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa.

3

Mairiwaantitaantsi

¹ Iyikiiti, iiro akowashiwaita ayotaantayiti, ontzimatyii antayitiro okaatzi akinkithatakotziri. Paata, ari inkantapai Pawa: “¿Pantakiroma iiroka okaatzi piyotaantziri?” ² maawoni otzimayitzi akinakaashiyitari. Irooma tzimatsirika mairiwaantitatsiri kaari kantzimoniintakaiyaarini iyyininka, iriitaki kamiithashiritatsiri, ari onkantaki

jaamaakowintaiya iiro jantantanaawo kaaripirori. ³ Joojoponthoitziri mora, ari itzimpatakoitziri, irootaki ikinantayitari tsika inintakaitziri. Oryaani inawitaka itzimpatakoitantariri, iro kantacha imatziri okimakairi, okantawitaka antari jinatzi mora. ⁴ Pinkinkishiritakotiro antawo pitotsi. Aririka ontampiyatakoti niyanki inkaariki, ayiro tampiya tsikarika onintakaawo. Iro kantacha tzimatsi oyomawaaniki, okitsirinkiro okinakairo tsikarika inintziro komatzirori. ⁵ Ari okimitakari iijatzi paantintsi, tii antawowita, iro añaaawaitantapiintari. Okimitakawo paampari, oryaani inawita owakiraa omorikanaki, iro kantacha aritaki onkantaki impaampatakaairo antawoiti antami.

⁶ Ari okantari iijatzi paantintsi okimitakari paampari, aririka añaaawaitaki kapichiini, antawoiti owaaripiroshiriwaitaka, kantatsi iijatzi añiiro ari okantaitatyaani owaaripiroshiritanti. Tima sarinkawiniri yotairori añaaawaitantawori owaaripiroshiritantatsiri. ⁷ Pinkimi. Kantatsi impiraityaari piratsiyitatsiri, tsimiriyitatsiri, maankipaini, jiñaawiripaini, maawoni. Amiyitacha jirikapaini impirataityaaririka. ⁸ Iro kantzimaitacha tikaatsi atziri kantironi jimairiwaantiti, inkimitakaantya ipiraitari piratsi. Okimitakawo ipaanti piyantatsiri, owamaantaniro inatzi. ⁹ Iro apaanti akantantapiintariri Pawa: “Ashitanari, kamiitha pinatzi”. Irojatzi apaanti akantzimatantariri ajyininka, ikaatzi kimishiriyitariri Pawa. ¹⁰ Apaani inawita apaanti, ari añaaawaitantawo kamiithari, iijatzi kaaripirori. Iyikiiti, tii okantzi antsipataayitiro añaaniiyitari. ¹¹ Pinkimi nojyakaawintawakiro. Tsikarika ishitowaatzi jiñaa, kitijyaaniki okanta, iiro añiiro onkipijyaati. ¹² Iyikiiti, ¿Kantatsima pankirintsi uva onkithokitantyaawo higo? Ari okimitsitari jiñaa iroori, aririka onkatyomiraati, iiro añiiro onkitijyaanikiti.

Inkitiki opoñaaawo yotanitaantsi

¹³ Ayotanitzirika, akinkishiritanaarika, atakotantya, tsinampashiri akantya okantakaakai ayotanitai. ¹⁴ Irooma añiiirorika asamaniintantzi, tii okantzi asagaawintawaitya. Anthiiyawaitya ankanti: “Yotaniri ninatzi”. ¹⁵ Aririka amayitakiro jiroka, tii iri Pawa yotakaironi. Iri kinkishiritakaantzirori kamaari. ¹⁶ Ari okanta aririka asamaniintantzi, iiro amatziro aapatziyawakaiya, kaaripiroshiriri ankantapiintaiya. ¹⁷ Iro kantacha iriirika Pawa kowakaironi ayotanitai, ari onkantaki ankamiithashiritanai, iiro akisashiriwaitanaa, atakotantani ananaaty, iiro apiyathatanaa, nishironka ankantanti, owamiithatiro antawaiyitziri, tyaaryoo

ankantanaiya, iiro athiiyinkaritanai iijatzi. ¹⁸ Aririka ankan-tapiintanaiya aapatziyashiritawakaanaiya, ari añiuro paata jowamiithashiripiroyiitai. Okimitatyaawo ipankiwaitaitzi, ari añiuro paata oyiipatairo okithoki.

4

Aapatziyawori isaawisato

¹ ¿Oitama opoñaantari owayiritaantsi? ¿Oitama ikisaniintawakaanantari atziriiiti? ¿Kaarima kantakaanantzirori ikowashiyitawo ikowityaaniintziri? ² Ikowapiroshiritakiro tsikarika oiyita, tiimaita otzimimoyitziri. Inintakotantashita, tii otzimimotziri. Jowamaantawitaka, jowayiritantawitaka, tii jiñiimaitawo ontzimimotiri ikowawitari, tiira ikamitziri Pawa. ³ Jimawitakawo ikamitziri Pawa ikowayitziri, tii ipimaitari. Ikamikowintashitaka jantayitantaawori kamiithatzimotziriri irirori. ⁴ Ikimitashitakawo kaari kinatariri oimi, oñaaki pashini, iro okisaniintantanakariri oimi. Ari ikimitari maawoni kowayitzirori jaapatziyaawo isaawisato, ikisaniintatziiri Pawa. ⁵ ¿Aminaashitama josankinaitakiri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakiri Pawa Tasorintsinkantsi nishironkayitaini, iriitaki aamaakowintaini iiro antantayitawo kaaripirori?” ⁶ Jitakotai Pawa, iro okantantari osankinarintsi:

Antawoiti jowasankitairi Pawa ñaapirowaitaniri, iriima tsinampashiriri owanaa jitakotaiyaari irirori.

⁷ Irootaki nokantantari naaka: Patsipiwintaiyaawo ikowakaimiri Pawa. Pimpiyatyaari kamaari, aritaki piñaakiro jowajyaantimi. ⁸ Kinkithashiri powanairi iiroka Pawa, kiso jowanaimi irirori. Kaaripiroshirika pinawita, powajyaantairo. Tiirika pityaaryoowintairi, pinkitishiriwintairi. ⁹ Pinkinkishiritakotiro pantawitakari, pikimoshiriwintashitakawo kaaripirori. Ontzimatyii powashiritakotaiya okaatzi pikimoshiriwintashitakawo pantawitakari pairani. ¹⁰ Tsinampashiri pinkantawintaiyaari Awinkathariti, tima iriitaki pinkathatakaantaimini paata.

Kantakotawakaantsi

¹¹ Iyikiiti, tii opantawo akantakotawakaiya. Aririka pinkantakotiri pashini, pithainkatziuro Ikantakaanantaitani. ¹² Apaniroini ikanta osankinatakaantakirori pairani Ikan-takaanantaitziri, iriitaki matzirori jowawisaakoshiritantzi, iri matzirori iijatzi jowasankitaantzi sarinkawiniki. Tikaatsi aitya aaka onkantantyaari ankantakotiri pashini.

Tii ikantakaapirowintaitawo antiri paata

¹³ Tzimayitatsi kantashiwaitachari: “Oñaatamanai niyaati nampitsiki, apaani osarintsi nosaikawaiti janta, nompimantayiti oitarika, nayi oyyiki nokowayitziri”. ¹⁴ Iro kantacha tii jiyotzimaita oitya awijyimotirini oñaatamanai. Okimiwaitawo añaantari minkoryiinka. Tii oyyinkanaita, kapichi onkantapaintya, ompona ompiyanaia, iiro añaawairo. ¹⁵ Jiroka inkantayitimi: “Iriirika Pawa pinawoni nañaaminto, ari nantakiro ikowakaanari irirori”. ¹⁶ Iro kantacha jawintaashiwaitakawo jiñaapirowaitaka apaniroini. Aminaantsi inatzi, tii opantawo. ¹⁷ Ayowitaworika owamiithashiritantsiri, timaita antziro, tzimaki akinakaashitani, kaaripiroshiritakai.

5

Ikinkithatakoitziri ajyaagantzinkari owashironkaantatsiri

¹ Pinkimi ajyaagantzinkari. Piraakoniintaiya iiroka, irootaintsi piñiuro pashironkaawaitaiya. ² Ari ompathaayitai maawoni pajaagawo. Ompiirimawoyitai pikithaayitari. ³ Inthontya impowayitai piirikiti, poriryaayitatsiri, maawoni. Ari jiyotaitimiri pipiyotashitakari, tima iriitaki taakaimini paata. ¿Irootakima pojyiñaantakariri? ⁴ Jiyotakimi Pawa tii pitakotanta, irootaki jowasankitaantaimini. Tii pipinatzi patziriti, pipiyotashitakawo pajaagawo. Ikijyimatakimi patziriti, ikimaki Pawa, tima ipinkathariwintzi maawoni irirori. ⁵ Apaniroini pinintaawaitaka, tii pikinkishiritakotzi pashini, apa pikimoshiriwintakiro pajaagawo. Pikimitakari piratsi jowathantaitzi, aririka intyitaki kamiitha, inkantaki ashitariri: “Thami oyaari nopira, kamiitha ityitaki”. Ari inkimitaiyaari Pawa irirori, inkantai: “Oyyiki jajaagawo jirika, monkaapaititapaaka nowasankitaantyaariri”. ⁶ Powashironkaayitaki oyyiki kamiithashiriri, iroatzi ikamantayitakari, tii piñaawitawo impiyakowintya.

Amawiwaini pinkantya, pamanayitaiya

⁷ Iyikiiti, amawiwaini pinkantya poyaawintaiyaari impokai Awinkathariti. Pinkimityaari pankiwairintzi, amawiwaini ikanta joyaawintawo inkani omparyaakoti iwankiri jiñaantyaawori onkithokiti. ⁸ Ari pinkimityaari iiroka, amawiwaini pinkantya poyaawintya, oisokiro powanakiri, tima iiro osamani onkantya impiyantaiyaari Awinkathariti. ⁹ Irootaki, iyikiiti, tii okamiithatanta pinkantakotiri pashini. Tima pokimatai kantayitapaimini iiroka: “Pantakiro kaaripirori”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiri kamantantaniri pairani. Pawa otyaantakiri ikinkithatakoyitairi. Iro kantacha owanaa jashironkaawaitaka irirori

amawiwaini ikanta jonyaawintari Awinkathariti. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iiroka. ¹¹ Owanaa inkimoshiritai atsipitawori ikimaatsiwaita. Inkimitakotaiyaari Jobni, amawiwaini ikantaka jonyaawintari Awinkathariti, ikimaatsikowintakari. ¿Tiima inishironkatairi Pawa? Ayotzi ari ikantaitatyaani inishironkatantzi Pawa.

¹² Iro kantzimaitacha iyikiiti, ontzimirika pinkinkithatakoyitiri, iiro pipairyaashiwaitawo inkiti iijatzi kipatsi. Imapirorika pantiro pikantziri, pinkanti: “¡Ari!” Irooma iirorika pantziro, pinkanti: “¡Iiro!” Ñaa jowasankitaitzimikari.

¹³ Piñiirorika onkantzimoshiriwaitimi, pamañaari Pawa. Irooma pikimoshiriwaitzirika, pimpampithaawintiri Pawa.

¹⁴ Pimantsiyawaitzirika, pinkamantiri antaripiroriiti kimisantzinkari, jamanakotimi, impoña intziritantimiri yiinkantsi impairyaakiri Awinkathariti.

¹⁵ Tima aririka jamanakotantya kimisantatsiri tyaaryoopiroini, aritaki joshinchagairi Pawa mantsiyawitachari. Iroorika omantsiyaakiriri ikaaripiroshiriwaitzi, aritaki impiyakotainiri iijatzi.

¹⁶ Pikantzimoshiritakaaririka pijyininka, pinkantairi: “Pimpiyakotaina”. Pamanaiyaari Pawa iijatzi, pinkantiri: “Ashitanari, poshinchayitairi mantsiyayitatsiri”.

Tima aririka jamanakotantya kamiithashiriri, jantaitziniri ikowayitziri. ¹⁷ Atziri jinatzi pairani Elías, ari ikimitai akantayita aaka awathaki. Iro kantzimaitacha ikimisantakiri kamiithaini Pawa. Ikowakotakiri Pawa iiro oparyaantaa inkani. Mataka, tima awisaniintanaki mawa osarintsi tii oparyagai. ¹⁸ Ipoña japiitairo ikowakotairi, irojatzi oparyaantaari inkani. Jyookayitanai pankirintsi.

¹⁹ Iyikiiti, aririka pikimisantakagairi ikaatzi owayaantawitakawori ikimisantziri Pawa, ²⁰ powawisaakotairi ikaaripiroshiriwitaka. Jawitaka sarinkawiniki aririka ikamaimi. Imapiro ikaaripiroshiriwaiwitaka, iro kantzimaitacha ikimisantai iijatzi, impiyakotainiri Pawa maawoni, iiro ikinkishiritakotaawo.

JITAKARI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Pedro osankinat zimiro jiroka. Iirokaiti nosankinatzi pikaatzi tii iyyininkayitzi tsiika pisaikayitzi, tima tzipooka pikantayitaka pinampitawo Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki opoña Bitinia-ki.* ² Jiyotsitaka Pawa pairani ari jiyoshiiyitaimi onkantya jowamiithashiritantaimini. Ari pinkimisantairi Jesucristo itzimi kapathainkawintakimiri ikamawintakimi. ¡Onkamintha inishironkayitaimi, isaikakaayitaimi kamiitha!

Añaashiritaantsi oyaakoniintziri

³ Anthaamintaiyaari Pawa, iri Iwaapati Awinkathariti Jesucristo, tima inishironkapiroyitai okimiwaitaawo owakiraami antzimayitaimi. Añaashiritakaayitai oyaakoniintziri, tima añaagai Jesucristo ikamawitaka. ⁴ Iro akowajaantairi ikajyaakaayitakairi, ari onkantaitatyaani añaairo, iiro othonkaa. Irojatzii ikajyaakaayitakimiri iirokaiti inkitiki. ⁵ Iro ishintsinka Pawa ikimpoyaaawintantaimiri iirokaiti. Iriitaki kankaiyaawoni pinkimisantantaiyaariri onkantya jowawisaakoshiritantaimini paata. ⁶ Irootaki pikimoshiritantakari, okantawitaka piñaayitakiro pikimaatsiwitapainta, jiñaantashiriyitakimi. ⁷ Jojyakaawintakimi ikantayitzi oro, itaayitzi jiñaantaityaariri iriipiroririka oro. Okantawitaka jirika oro iiro ikantaitatyaani añairi, ari japirotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaaki Jesucristo, ari jiñaitimiri tyaaryoorika pikimisantairi. Ari inkimoshiriwintaitiri Cristo, pinkatha jowayitairi, oyyiki inkinkithatakoyitairo jowaniinkawo. ⁸ Pitakopiro powanairi Cristo okantawitaka tii piñaari. Pikimisantairi, kimoshiri pikantawintakari, okantawita tii piñaajaantziri iroñaaka. ⁹ Tima pikimisantayitairi, ari piñaayitairo jowawisaakoshiriyitaimi.

¹⁰ Ikinkithatakoyitakimi pairani Kamantantaniriiti aritaki inishironkayitaimi, ari piñaairo jowawisaakoshiriyitaimi. Jamatsinkawintakawo, owanaa josampikowintakiro, ¹¹ ikowajaantaki jiyotiri owawisaakotantatsiri, tsikapaiti inkoñaati. Tima iriitaki Itasorinka Cristo thawitakaayitakiriri, oyyiki inkimaatsitakaawiityaari Cristo impoña jiñaairo jowaniinkawo. ¹² Tzimatsi yotakaakiriri Kamantantaniriiti,

* **1:1** Kantakotachari “pikaatzi tii iyyininkayitzi tsiika pisaikayitzi” tzi-matsi kantayitatsiri iri ikantakoyitzi kimisantanzinkariiti saikimoyitairini kaari jashitaari Pawa.

tii iri ñaajaantironi, aña iirokaiti. Tima pikimayitairo iroñaaka Kamiithari Ñaantsi. Jotyaantaitakiri Tasorintsinkantsi ipoñaakawo inkitiki ikinkithatakaantakimirori. Irojatziki kowawitaiyakarini maninkariiti inkimathatairomi.

Tasorintsishiri ankantawintaiyaari Pawa

¹³ Aamawinta pinkantawintyaawo pikinkishiritani, pinkimityaari itzimi owajyimpatawori iithaari. Kamiitha pinkinkishiryiia. Oyaawinta pinkantya inshironkataimiita Jesucristo aririka impiyapaaki.

¹⁴ Pinkimityaari shirithari iintsi. Iro pantashiwaitawo pikowashiyitari, okantakaantzimi pimasontzinka. ¹⁵ Aña iri pinkimitakotyaari Tasorintsi itzimi kaimashiritakimiri. Iriitaki kitishiritakaimini maawoni pantainiri. ¹⁶ Tima osankinataka kantatsiri:

Pinkitishiriti, tima naaka Kitishiriri.

¹⁷ Tima pikantapiintziri “Paapá” jirika kaari maakitantatsiri aminakoyitaironi paata okaatzi jantayitakiri atziriiti, ontzimatyyi pinkimisantapiintairi iiniro pisaiki jaka kipatsiki.

¹⁸ Tima piyotzi kaari kiriiki, kaari oro ipinakoyiitantakimiri, pawisakoshiritantaari pisaikawaiwitaka jakapiroitiini pikimitakotari pichariniiti. Tima tii opantapirotari oro iijatzi kiriiki, ari inthonkaiya. ¹⁹ Aña iro iriraani Cristo ipinakowintantakairi, ikimitakotakariri oijya kaari tzimatsiri iyaaripironka, tikaatsi ikantawaita iwathaki.

²⁰ Tikiraamintha jiwitsikaajaitziro Pawa kipatsi jiyotsitaka oita jantiri Cristo. Iro kantacha owakiraa piñiuro iroñaaka, ipokaki, jowawisaakoshiritaimi. ²¹ Okaatzi jantakiri Cristo, iro opoñaantari pawintaashiritaari Pawa. Tima iri Pawa añaakagairiri, jiñaitantawori jowaniinkawo. Oyaakoniinta powairi iroñaaka Pawa pawintaashiritaari.

²² Tima shiritha pikantawintaawo tyaaryoori, kitishiri pikantayitaa, pitakotapiintayitaari maawoni pikantayitziiri “iyikiiti”. ²³ Tima okimiwaitakawo papiitaatyiiromi pintzimaayitaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi piwaapatitaari, kaari atziri kaamaniri, aña kañaaniri jinatziri irirori. Okanta apiitantaari itzimakaayitaimi, iro jiñaani, otzimi kañaanitatsiri iijatzi.

²⁴ Tima:

Awatha okimiwaitawo inchato.

Tzimawitacha owaniinkawo, okimiwaitawo inchato otzimi otiyaki.

Iro kantacha okamashitzi inchato.

Opoña oparyaatiyatzi.

²⁵ Iro kantacha jiñaani Awinkathariti okantaitatyaani.

Irootajaantaki jiroka ñaantsi otzimi ikamantayitakimiri iiroka.

2

¹ Irootaki powajyaantantyaawori pikaaripirodzi, iiro pithiya, iiro pamatawitantzi, iiro pisamaniintantzi, iiro pikijimatantzi. ² Pinkimityaari iintsi owakiraa tzimatsiri ikowi inthoti. Ari pinkantayitanaiyaari iirokaiiti, pinkowairo tasorintsitatsiri ñaantsi antapashiritakaimini, onkantya pawisakoshiritantaiyaari paata, ³ tima piñaakiro jitakoyitaimi Awinkathariti.

Mapitatsiri kañaaniri

⁴ Pinkimisantiri iirokaiiti itzimi kimitakawori mapi, iro kantacha kañaaniri jinatzii irirori. Ojyiki atziriiiti manintakirori mapi, iro kantacha Pawa ikimitakaantawo ikowapiroitziri mapi, ojyiki owinawo. ⁵ Ari pikantsitaari iijatzi iirokaiiti pikimitaawo mapi, tsika otzimi jaayitakiri jiwitsikayiiitantyaawori pankotsi, okantawitaka tii pikimitajaantawo mapi, tima añagaimi iiroka. Pinkimiyitaiyaari iijatzi Ompiratasorintsitaari itzimi saikantaiyaawoni jiroka pankotsi, pinkimitakaantiro pintaashiritaatyirimi patsipitakaani kamiithatzimotirini Pawa, okantakaantziro okaatzi jantayitairi Jesucristo. ⁶ Timá iro okantziri Osankinarintsipirori:

Nowatziiro mapi ikowapiroitziri janta otzishiki Sion. Irootaki otzitironi pankotsinampi. Ojyiki owinawo jiroka.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jami-naashiwaita paata.

⁷ Iirokaiiti pikaataiyini pikimisantai, pinintaayitaawo mapi tzimatsiri ojyiki owinawo. Iriima kaari kimisantatsini, tii jiñiuro iriroriiti, iri okantakotakiri osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantacha jowayiiitairo pankotsinampiki ikimitakaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

⁸ Ikantaitaki iijatzi:

Owaryaantzi mapi, aririka jantziwaityaawo.

Tima okimiwaitawo imparyaantatyiiyaawomi mapi ikaatzi piyathayitakawori ñaantsi. Iriiyitaki jiyoshiiytakiri Pawa jowasankitaayitairi.

Ijyininkayitaari Pawa

⁹ Irooma iirokaiiti, jiroka pikantayitaari:

Ijyininkamirinkataimi jiyoshiiytaimi,
Jompiratasorintsitaimi Pinkathari,
Itasorintsishiritakaimi jinashitaimiri pashini-jatzi,
Jashiyitaimi Pawa.

Ari pikantayitaari onkantantyaari pinkinkithatakotairo kamiithaini tsika okanta ikaimashiriyitaimiri pisaikawitaka

otsinirikitzi, kimiwaitaa iroñaaka pisaikaatyiimi tsika ikitiijiinkatakairo irirori. ¹⁰ Pairani iirokaiti tii piyyininkatawakaawita, irooma iroñaaka pimatairo tima iyyininkataimi Pawa. Pairani iirokaiti tii pitsipawitari jítakotani Pawa, irooma iroñaaka piñairo jítakoyitaimi.

Jompiratani Pawa anayitai

¹¹ Nitakotaniiti, pikimitakaantziro iirokaiti iiro mi piyyininkatanaari isaawisatzi. Irootaki noshintsithatantzimiri powajyaantairo pikowashiwitawo isaawisato. Tima iro kimitakawori jirokapaini iroomi maamanishiriyitimini.

¹² Onkaati pantayitiri, kamiitha inimoyitairi atziriiti. Aamaa tzimatsi kijyimawaiyitakimiri iroñaaka, iro kantacha aririka jiñaapiintanakiro pantanairo kamiithari, ari inkinkishiritanaiya, inthaamintanaiyaari Pawa.

¹³ Ikowi Pinkathari iiro pipiyathayitari atziriiti ikaatzi pinkathariwintzimiri pinampiki. Pimatsityaari itzinkamitajaantari pinkathariwintantatsiri pinampiitiki.

¹⁴ Iiro pipiyathayitari iijatzi jotyaantani owasankitaayitirini kaaripirori, tima iri inthaamintyaari atziriiti saikatsiri kamiitha. ¹⁵ Irootaki ikowakaimiri Pawa. Aririka pantanairo jiroka tampatzikatatsiri, ari jomairintakiri masontzishiriri inkowimi inkantakotimi. ¹⁶ Saikashiwaiyitaimi iroñaaka iirokaiti. Iro kantacha, iiro pantanairo kaaripirori, aña pinkimitakotyaari jompiratani Pawa. ¹⁷ Pimpinkathatiri maawoni. Pitakotyaari iyikiiti. Pinkatha powiri Pawa. Pipinkathatairi pinkathariwintzimiri pinampiki.

¹⁸ Iirokaiti ompirataari, shiritha pinkantya jompirataitzimi. Tii apa pimpinkathatiri aapatziyimiri, pimatsityaari iijatzi itzimi owatsimaawaitzimiri.

¹⁹ Itzimirika antakirori ikowiri Pawa, ipoña jamawitakiro imanintawitakari, iri inthaamintawintya atziriiti jiñaakiri jimatakiro kamiithari. ²⁰ Tzimatsirika amawitakirori jowasankitaawintaitziri jantziro kaaripirori, tikaatsi thaamintawintyaarini. Irooma iirokaiti, aririka pamawitakiro jowasankitaawintaitimiro tampatzikari, irootaki inimotziriri Pawa. ²¹ Iro ikaimashiriyiitantakimiri, tima iri Cristo kimaatsikowintakimiri iiroka. Ari okanta joñaagantapaintzimirori onkaati pantairi iiroka.

²² Tikaatsi kaaripirori jantapainti irirori, Tii ithiyyapaantitapainta.

²³ Ikawiyawaitaitakiriranki irirori, tii ipiyatanta. Ikanta jowasankitaawaitaitakiri tii jasaryiimatanta impiyatantya, aña iri jawintaapirotaika itzimi yotzirori tampatzikari.

²⁴ Ari okanta ipaikakoitantakariri, okantakaantakiro ayaaripironka. Iro añaantaiyaaworimi owajyaantayitairo

kaaripirori, kamiithashiri anayitai, ankimitakaantanairomi ankamayitaatyimi ompoña añaayitaimi iijatzi. Tima: Jowatsinawaitaitakiri pairani, ikimaatsitakaitakari, iro paw-isakoshiriyitantaari iirokaiti iroñaaka.

²⁵ Pairani iirokaiti pikimitakari oijya tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kimiwaitaka pimpiyaatyimi isaiki aamaakowintariri oijya, iriitaki aamaakowintashiriyitaimini.

3

Jantayitairi tsipayitachari

¹ Jiroka pinkantayityaari iirokaiti aayitatsiri oimi: Shiritha pinkantawintyaari piimiiti, onkantawitya iiro ikimisantawitawo iñaani Pawa. Aamaashitya ari onkantaki pinkimisantakagairi aririka jiñaakimi tsika pikantanaa, ² kitishiri pinkantanaiya, pinkatha pinkantanti. ³ Iiro aminaashiwaita jiñaitzimi owaniinka pikanta, pimpitayitziro piishi, piporiryaapirowaitzi, owaniinka pikithaayita. ⁴ Aña iro kamiithatatsi pimatanairo kaari koñaanitatsiri, pinkamiithashiriyitai. Tima aririka antsinampashiriwaiti iiro athaawakowaita, okantaitani iroori tii othonkanita, irootaki ikowapirotziri Pawa. ⁵ Ari okantayitakari pairani kitishiriri otzimi awintaashiritakariri Pawa, pinkatha owayitziri oimiiti. ⁶ Okimita pairani Sara shiritha okantzimotari Abraham, okantziri oimi: “Nopinkathatani nowimi”. Iirokaiti kimitaawori osawoyitaari aririka pimatanairo tampatzikari. Ari onkantya iiro otzimanta oitya pinthaawantaiyaari.

⁷ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti aayitatsiri iinaiti, piñaantapiintyaawo pinintaatiro piina. Pitakotyaawo, tsinani inatzi iroori. Pinkimitakaantiro jitakoyiitawo sataanitatsiri owamintotsi. Pinkatha powiro tima inishironkayiiitairo iijatzi iroori añaashiriyitai ikimiitaimi iiroka, tii opashinitzi okaatzi ishinitaayiiitaimiri. Irootaki pantanairi ari onkantya iiro omanonkawaitanta pamanamanaatani.

Pankinatawori jantayitanairo kamiithari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantawakaiya, nintaatha pinkantanti, pitakotawakaiya, tima okimitanaatyaawo pirintzitawakaanaatyiiyaami. Nishironka powanairi pikaataiyini. Tsinampashiri pinkantya. ⁹ Iiro pikimaatsitakaari itzimi kimaatsitakaimiri iiroka, iiro pikawiyiri itzimi kawiyimiri iiroka. Aña paapatziyaari onkimiwaityaawo pintasonkawintatyirimi. Tima iro ikaimashiritantaimiri Pawa intasonkawintayitaimi iiroka. ¹⁰ Tima:

Itzimi kowirori inintagaiya kamiitha jañagai,

Jowajyaantairo ikawiyawaitantzi, jowajyaantairo
ithiyyawaita iijatzi.

¹¹ Ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirori. Aña iro kami-
ithatatsiri jantairo kamiithari.

Iro jaminaminatairi jaapatziyawakaiya.

¹² Tima jiyotziri Awinkathariti ikaatzi kamiithashiriri.

Owakimpita jowiri ikaatzi amanamanaatachari.

Iriima kaaripiroshiririiti, katsima jaminiri Awinkathariti.

¹³ Aamaapirorika pantayitanairo kamiithari, ¿tzimatsima
kimaatsitakaapirotaimini? ¹⁴ Tzimatsirika owasankitaaki-
mini pantziro kamiithari, ari intasonkawintaimi Pawa. Tima
ikantayitaki:

Iro pithaawapirowaitashita, iiro okantzimoshiriwaitashitz-
imi iijatzi.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsiri poshiritaiyaari Cristo, tima
iriitaki pipinkathapirotairi. Witsika pinkantapiintya
pinkamantantiro tsika okantakota poyaakoniintziri, aririka
intzimi iitya osampitimini. Iro kantacha kamiithaini
pinkantanti pinkamantantiro, pinkatha pinkantanti
iijatzi. ¹⁶ Iikiro piyaatatyi pinkinkishiritiro otzimi

tampatzikatatsiri, pantayitairo kamiithari itsipashiriyitaimi
Cristo. Aamaashitya ari inkaaniwintanaiya ikaatzi
thiyyakotzimiri. ¹⁷ Tikaatsi oitya pinkimaatsikowintyaawo
pantayitziro kamiithari, iroorika ikowiri Pawa. Iro
mapirotzirori okaaripirotzii piñiuro jowasankitaawin-
taitimiro pantziro kaaripirori. ¹⁸ Pinkimitakotaiyaari

Cristo, tampatzikashiri ikanta irirori, ikamawintakiri
tzipinashiririiti okantakaantziro jantayitziro kaaripirori.
Iro jantantakawori jiroka onkantya intsipashiritakaantairiri
Pawa. Ojyiki ikimaatsiwathatakaawitakari, iro kantacha
añagai. ¹⁹ Iri jatashirinkataintsiri ikinkithatakaayitairi ishiri
ikaatzi itayitakawori pairani itzimi jomontyaashiriyiitakiri.

²⁰ Owanaa ipiyathayitaka iriroriiti jiwitsikantakawori
pairani Noé antawoiti shintsipaa, oyaawintacha Pawa tii
ithaayaanitzi. Iro kantacha kapichiini atziri awisakoyi-
taatsiri impiinkimi, ikaamachiitzi 8. ²¹ Iri pikimitakotaari
iirokaiiti tsika pikanta pawisakoshiriyitai powiinkaayitaara.
Jiroka owiinkaataantsi tii okimitaajaitawo ipiinkaitzi
jiñaaki ikiwaitziro ipatsiwathati. Aña amanaantsi

inatzi, tsika ikowakoyiitzi Pawa inkinkishiritakaantiro
tampatzikashiritatsiri. Irootaki jañaantaari Jesucristo.

²² Isaikai inkitiki iroñaaka Cristo jakopiroki Pawa
ipinkathariwintairi maninkariiti, ipinkathariwintairi
inkitiwiri pinkatharitatsiri, ipinkathariwintsitari
tzimayitatsiri ishintsinka.

4

Antawaitainiri kamiitha Pawa tima tzimatsi jimatakaayi-tairi

¹ Ari okanta, ikimaatsitakowintai Cristo. Iro poshiritanaiyaari iijatzi iirokaiti. Tima ikaatzi ñiirori ikimaatsitakaitari, tii ikowairo jantairo kaaripirori. ² Ari pinkimityaari iirokaiti iiniro pisaikayitzi iroñaaka jaka isaawiki, iro pantapiintanai ikowiri Pawa. Iiro pantashiy-itawo pinintashiyitari, tima irootaki jantapiintakiri pashini atziri. ³ Irootaki pantapiintakiri pairani, tima pikimitakari pashini atziriiti nintashiwaitachari. Tima jamitapiintakawo jimayimpiryookitzi, jantsitakawo kaaripirotsiri, ishinkiwaita, jinintziro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, niyawaitaniri ikantaka, jamanamanaatapi-intakawo tsika oiyita ikimitakaantakiro iriimi iwawani. ⁴ Owanaa okompitzimotakari ikaatzi pitsipawitari pairani, tii inimotziri powajyaantanairo pitsipaminthatari jantayitziro kaaripirori. Iro opoñaantari ikijyimawaitanakimi. ⁵ Iro kantacha jirikaiti ontzimatyii jiyakawintairi paata Pawa. Tima Pawa, iri yotzirori maawoni jantayitakiri ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, okaatzi jantayitakiri iijatzi kamayitatsiri. ⁶ Irootaki ikinkithatantaitakawori Kamiithari Ñaantsi, jimatsitaitakari iijatzi kamayitaintsiri. Tima okantawitaka jowasankitaawathawiitaari, iro okantantaari jañaakaashiritairi Pawa.

⁷ Irootaatsi onthonkataiya añaari iroñaaka kipatsiki. Iro poshiritantyaawori pantanairo kamiithari, aakowinta pinkantya pamanamanaatya. ⁸ Iro kowapirotachari, piyaatakaapiroyitanairo pitakotawakaanaiya. Tima: Itzimirika atakoyitaari, apiyakotairi jowaaripirowaiwitakai. ⁹ Poimaantantapiinti pipankoki, iiro pikiñaanikowintziro. ¹⁰ Itasonkawintayiiitaimi onkantya pantantyaawori ikowakaayitzimiri Pawa. Okaatzi ikowakaayitzimiri iiroka, pimitakotairi pashini, pantanairo kamiithari, tima inishironkataimi iiroka Pawa. ¹¹ Ikaatzi jowayitakiri ikinkithatzi, iriitaki Pawa ikinkithatakotziri. Ikaatzi jowayitakiri jitakotantayiti, jantawaitantyaawo ishintsinka ipakiriri Pawa. Ari onkantya impinkathayitiantyaariri Pawa, ikantakaantziro Jesucristo otzimimotairi jowaniinkawo, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Kimisantzinkari anatzii oiyiki ankimaatsityaari

¹² Nitakotani, ñaa omapokimikari aririka piñaanakiro pomirintsitzimotimini. Tii awijyimowaitashitzimi jiroka, aña jiñaantashiritaitatziimi. ¹³ Iro ikimaatsitapaintari iijatzi Cristo. Aririka piñiirori iiroka inkimaatsitakaapiroyiitaimi

ikimitaitakiri irirori, kantatsi pinkimoshiriwintiro. Tima ari pinkimoshiriwintairi impiyairika irirori jamairo jowaniinkawo. ¹⁴ Aririka inkishimaitimi iiroka okantakaantziro pawintaashiritaari pipairyagairi Cristo, tasonkawintaari pinatzi. Tima iro oñaagantziro isaikantzimi shintsitatsiri Itasorinka Pawa. ¹⁵ Tii okantzi powamaanti, pinkoshitanti, pantiro kaaripirori, pimaamanitanti, ari piñaakiro jowasankitaawintaitimiro. ¹⁶ Iro kantacha iroorika jowasankitaawintaitimiri jashitaimira Cristo, iiro pikaaniwaitashita. Aña iro kamiithatatsiri pinthaamintyaari Pawa jiiyiitaimi “Cristo-wiri”. ¹⁷ Tima monkaataka iroñaaka jiyakawintantzi Pawa. Aakaiti akaatzi jashiyitai, jitayitakai jowasankitayitakai. Iri mapirotaironi inkimaatsitaiya ikaatzi thainkahirori Kamiithari Ñaantsi.

¹⁸ Tima otzimimoyitziri iroñaaka pomirintsitzimoyitariri kamiithashiriri onkantya jawisakoshiritantaiyaari, ¿Tsikama oita awijyimotairini kaaripiroshiriri thainkatasorintsitatsiri?

¹⁹ Tima ikaatzi kimaatsiwaitachari iroñaaka, iri Pawa shinitairiri inkimaatsiwaitya. Ontzimatyii jawintaashiritaiyaari witsikakiriri, jantayitanairo okaatzi tampatzikayitatsiri.

5

Ikaminaitziriri kimisantzinkariiti

¹ Tzimatsi nokowiri nonkaminaimiri iirokaiti pikaatzi pijiyaitairi kimisantzinkariiti. Iijatzi naaka nojiwatziri kimisantzinkariiti, ari akaataiyini. Naaka ñaajaantakiriri Cristo tsika ikanta ikimaatsitakaitakari, aritaki nimatairo naaka onkaati jiñaitairi paata owaniinkapiro onkantaiya.

² Jiroka nonkaminaimiri: Kimpoyaa powayitairi kimisantzinkariiti pinkimitakaantiri ikimpoyaitziri oijya. Iiro pantashiwaitawo aririka ishintsiwintaitimi pantiro, aña iriirika Pawa kowakaimironi, pimatiro. Iiro pantziro pikowashitari paantyaawo kiriiki, aña iro pantantyaawori piminthatashitanatyaawo iiroka. ³ Iiro pikowashiwaita pompiratantya, ontzimatyii poñaayiri ikaatzi pikimpoyaaayitairi pantanainiri iiroka inkini jimatanairo iriroriiti. ⁴ Inkini paata aririka inkoñaatapai Jiwaripirori itzimi pikimpoyaaakiniri joiyati, ari jamathaitantaimiro owaniinkatachari kantaitachani oshipakiryani. ⁵ Iirokaiti mainariiti pimpinkathatiri antaripiroriiti. Ontzimatyii pimpinkathatawakaayitaiya maawoni. Tima:

Tii ikowiri Pawa asagaawintzinkari,
Iriima itzimi tsinampashiritatsiri owanaa jitakotaiyaari.

⁶ Tsinampa pinkantawintyaawo okaatzi jimatakaayitaimiri Pawa. Irojatzii paata aririka inkowapaititapaaki,

iriitaki kankaiyaawoni onkanya impinkathariwintantaimini. ⁷ Aririka piñaayitiro onkantzimoshiriwaiyitimi, pawintaiyaari Pawa. Tima iriitaki nishironkataimini. ⁸ Pinkinkishiritapiintairo kamiithari, aamaakowintashiri pinkanya. Tima kamaari itzimi kisanintairi, ikimitakari kajyikari kinakinawaitatsiri, jasootzi jaminaminatzi iita jatsikiri. ⁹ Iro kantacha ontzimatyii pimpiyatyaari, pinyaaryoowintanairo pawintaashiritanaiyaari Pawa. Tima piyotzi ari pikimitakari maawoni iyikiiti pikimaatsitaiyani jaka kipatsiki. ¹⁰ Iro kantacha aririka onkaatapaaki pikimaatsiwaitaka kapichiini, ari intampatzikashiripirotakaimi Pawa, jaawiyashiritakaimi, amawiwaini inkantakaayitaimi. Tima nishironkataniri jinatzi, iriitaki kaimashiritaimini piñaantaiyaawori kantaitachani jowaniinkawo Cristo. ¹¹ Iriitaki inkimoshiriwintaiti Pawa. Ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkanyaari.

Iwiyaantapaakawori withataantsi

¹² Iri Silvano nosankinatakaaki jiroka. Iriitaki nokimikataantairi naaka iriirikami iyi okaakiini. Irootaki nosankinatakaantakariri iipichokiini nokaminaimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pawa inishironkapirotantzi. Ontzimatyii pinyaaryoowintairi. ¹³ Jiwithayitaimi kimisantzinkariiti itzimi apatotapiintachari Babilonia-ki, ikaatzi kimiyitzimiri iirokaiti jiyoshiiyitaimi. Jiwithatzimi iijatzi Marcos, itzimi nokimitakaantari iriima notomi.* ¹⁴ Itako pinkanya piwithatawakaanaiya. ¡Onkamintha pisaikayitai kamiithaini pikaatzi jashiyitaimi Jesucristo! Ari onkanyaari.

---

* **5:13** Ikantakotziri Pedro jaka "Babilonia" iro ikinkithatakotziri Roma. Tima jimanakotatziro inampi Roma ikinkithatakotaitziro, irootaki ikinkithatakotantapiintawori Babilonia. Ari onkanya iiro jiyotaitantari tsikarika isaiki osankinatziro, iiro jowasankitaantaitari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Simón Pedro osankinatzimirori jiroka. Naaka jompiratani Jesucristo, Jotyaantapirotani ninatzi. Iirokaiti nosankinatzeni pikaatzi pikimisantanai pikimiyaana naakaiti, tima iri kamiithapirotatsiri akimisantairi, okantakaantakiro itampatzikashirinka Pawa, ari ikimitaari iijatzi Jesucristo owawisaakoshiritairi. ² ¡Onkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha! Iikiro piyotanaatyiri Pawa iijatzi Awinkathariti Jesús.

Tsika onkantya pintasorintsishiritantaiyaari iirokaiti

³ Timá antawoiti itasorinka Pawa, iriitaki kankakaiyaa-woni ontzimimotantairi maawoni kowityiimoshiritairi ampinkathatasorintsitairi. Ari okanta, imapiro ayopirotairi. Timá owaniinka ikantaka irirori, owanaa ikamiithapirotaki, iro imatantaari ikaimashiriyitai. ⁴ Irootaki ishinitantairori pinapirotachari, kamiithapirotajaantatsiri, inkini pintasorintsishiriyitai iirokaiti. Iro powajyaantantaiyaawori pikaaripiroshiriwaitzi, pikimiwitari isaawisatzi antapi-intakirori ikowashiyitairi. ⁵ Pinkimisantapiintairi iiroka, iiro pamataawaitashitawo. Aririka pinkimisantapiintanai, ari piñaayitairo pintampatzikashiritai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piyotanitai. ⁶ Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piñaakotanaiya. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinkamawintanaiyaawo. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pimpinkathatasorintsiyitanai. ⁷ Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinishironkayitantanai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pitakotapiintantanaiya. ⁸ Iroorika pimatapiintanaki iiroka, ari jiñaitaimi imapiro piyotairi Awinkathariti Jesucristo, iiro itzimawaitzi kankakotimini: “Tii opantari jirika”. ⁹ Irooma intzimirika kaari matanaironi kinkithatakotainchari, ikimitakari kamampotaakiri. Aña jimaijantakitziro jantayitakiri Cristo ikitishiritakaantariri, tima kaaripiroshiriri jinawita pairani. ¹⁰ Ari okantari iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiritapiintaiya, iiro piñaantawo pinkisoshiriwintiro jiyoshiiyitaimi, kaimashiritaari pinatzi. Timá iroorika pimatapiintanaki ikowakaayitakimiri tsika pinkantanaiya, iiro piñiuro pintzipinashiriyitai. ¹¹ Ari onkantya piñaantaiyaawori owanaa okamiithapirotaki

intyaakaayiiitaimi ipinkathariwintantapai owawisaakoshiritairi Awinkathariti Jesucristo.

¹² Irootaki, iiro nowajyaantantawo nokinkishiritakaimiro okaatzi akinkithatakotakiri, okantawita aritaki piyowitakawo, pikantayitzi: “Imapiro inatzi jiroka”. ¹³ Iro tampatzikatatsiri nonkinkithashiritakaimiro iinta nañi naaka, ¹⁴ tima kapichitapaaki nonkamantyaari. Ari okanta jiyoshiritakaakina Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ojyiki nokowi naaka iro pinkamaitya pinkinkishiritapiintairo jirokapaini aririka nookawintanaimi nonkamaki.

Ñaajaantakirori jowaniinkawo Cristo

¹⁶ Tima pairani, owakiraa nokinkithatakotapaakimiri Awinkathariti Jesucristo, nokantapaakimi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritaki japiitairo impiyai”. Tii niyotashitawo naakaiti, tii namatawitantapaakimiro. Aña naakatajaantaki okikitakariri Cristo, owanaa ipinkatharipirotaki irirori. ¹⁷ Iriitajaantaki Ashitairi Pawa kantakaawori ipinkathayiiitairi, joñaagantakiro jowaniinkawo, ikantaki pairani jiñaawaitaki:

Notomi jinatzi jirika nitakotakari, owanaa nokimoshiriwintakiri, pinkimisantairi.

¹⁸ Naakayitaki kimajaantakirori jiñaawaitakiranki inkitiki notsipatantariri Jesús janta otzishiki tasorintsitoki.

¹⁹ Ontzimatyii pinkimathayitairo josankinatakiri Kamantantaniriiti. Irootaki yotakaapirotaimini, okimitakowaitatyaari ootamintotsi ikoñiinkatzi otsinirikitzi. Iro pantayitanairi iiroka irojatzii impiyantaiyaari Jesucristo inthaamintashiritakaapaimi, inkimitapaatyaari impokiro oñaaminki. ²⁰ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: maawoni osankinatainchari pairani osankinarintsipiroriki, tiira ikinkithatashiwaitawo Kamantantaniri.

²¹ Tii iri yotashiwaityaawoni atziriiti, aña Tasorintsinkantsi yotakaantakirori ikowakaakiriri Pawa.

2

Kamantantashiwaitachari ipoña yotaantashiwaitachari (Jud. 3-13)

¹ Iro kantacha, tzimatsi pairani kamantantashiwaitachari. Irojatzii okanta iroñaaka pisaikayitzi iirokaiti. Ari piñaaki kantimini, “Naaka yotaantaniri”. Aña amawinawaitaniri jinatzi, ikowatzi jirikaiti jowaaripirotantimiro jiyotaayitimiri. Jimanintatziiri Awinkathariti, pinakowintakairi jowawisaakoshiriyitai. Iiro ojyinkaa jiñaayitairo jirikaiti japirotaiya. ² Iro kantacha tikira japirotaata, tzimatsi ojyiki kimitakotyaarini joñaagantakiri, imayimpiwaitzi.

Iri kijyimatakaantirini aniitantanaawori “Aatsipirori”.
³ Owanaa inkowapirotiri kiriiki, inkowapiintaki pimpinatiri okaatzi jiyotaashiwaitakimiri. Iro kantacha Pawa iiro ijyinkaa jaminakoyitairi jantayitziri, ari japirotairi.

⁴ Tima pairani ikaaripirokaititankari kiyopayipaini maninkari, jimatakiro Pawa jowasankitaayitakiri, jookakiri sarinkawiniki, tsiniriki ikantakoyitaka joyaawinta jowasankitaapirotaitiri. ⁵ Ari ikimitaakiri Pawa kaaripiroshiriri atzirii itayitanakawori pairani inampitawo kipatsiki, apirotaka ipiinkaki oonkapaititankari. Iro kantacha Pawa jowawisaakotakiri Noé, itzimi kinkithatakotakirori pairani tsika inkantya kamiithashiriri. Tima irijatzi Pawa owawisaakotakiriranki iyyininkaiti, ikaatzi 7. ⁶ Ari ikimitsitakari iijatzi nampitawori Sodoma opoña Gomorra, japirotakiri ipomitakiri. Ari jiñaitziro oitya awijyimotairini thainkatasorintsitaniriiti. ⁷ Iro kantacha, Pawa jowawisaakotairi Lot, tima kamiithashiriri jinatzi. Jirika Lot antawoiti oñaashirinkakiri kaaripirori okaatzi jantayitziri piyathariiti. ⁸ Ari okantatya kitijyiriki jirika tampatzikashiriri Lot tsipatakariri kaaripiroshiriri, jiñiiri, ikimiri jantayitakiro kaaripirori. Antawoiti okantzimoshir-itakari. ⁹ Ari okantari, jowawisaakotziri Awinkathariti pinkathatasorintsitaniri ñaapiintakirori ñaantashiritaantsi, onkantya iiro inintashiriwaitanta. Tima jitakawo kitziroini jowasankitaayitziri kaaripiroshiriri, irojatz paata jaminakoyitantaiyaariri maawoni. ¹⁰ Jimapirotairi Pawa jowasankitairi antayitzirori kaaripirotsiri inintashitari, ipiyathayitakawo ikantawiiitariri. Tii jiñaakotanita kantakaapirori. Tii ithaawantaajaitari ikijyimatzi maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariiti, okantawitaka otzimimopirotziri ishintsinka, tii ikijyimatzi jirikaiti, jyaatashitapiintziri Pawa ikinkithatakotziri. ¹² Jirikaiti kaaripiroshiriri ikimi-waitakari piratsi, tii jiyotzi inkinkishiryiia. Itzimashiwaiy-itaka impoña jiñiiri japirotaiya. Ari inkimitaiyaari japirotaiya kijyimayitakiriri maninkariiti kaari jiyotakotajaitzi tsika ikantayita iriroriiti. ¹³ Iro inkimaatsitantaari okantakaantziro ikimaatsitakaantaka irirori, iro kimityaawoni impinataatyiiromi iyaaripironka. Tima jirikaiti, tii ikaantitanitzi jantayitziro kaaripiroyitatsiri kitijyipaiti. Okimi-waitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi jirikaiti ikowayitzi jamatawiyitimi. ¹⁴ Iro jaakowinta imayimpiry-ookiwaitzi, iwathakitakawo kaaripirori. Ikaimashiriyitziri shipitashiriri inkaaripirotakairi. Jaminaminatapiintaki kiri-iki. Iro jowasankitaitantaariri. ¹⁵ Ikinashiwaiyitaka, ji-

manintakiro tampatzikari. Jantakiro okaatzi jantakiri Balaam, itomi Beor, jaminaminataki impinaitiri jantantyaa-
 wori kaaripirori. ¹⁶ Iro kantacha jirika Balaam, jantakiro kantachari, iri burro shintsithatakiriri. Okantawita tii jiñaawainiwita burro, jirika burro ikimitanakari atziri jiñaawaitanaki, ari okanta jowajyaantakaantaariri ikinkishiritari inkojyikawaityaami Balaam.

¹⁷ Jirikaiti kaaripiroshiriri inkantaitatyaani jowasanki-
 taayitairi otsinirikipirotsi. Tima ikimiwaitakawo okantaranki opiryaatzi omotyaa jiña, ikimiwaitakawo iijatzi okantaranki minkori atainkatziro tampiya, ompoña añiuro iiro oparyi inkani. ¹⁸ Ari okanta jojyakaawintaitziri kaaripiroshiriri, tima jowapiyashita tsika ikanta jiñaawitari, ikimitakawo opiryaatzi omotyaa jiña. Tima kantakaapirori ikanta jiñaawaiyitzi, ari onkantaki jamatawitiri owakiraa kimisantatsiri, shiyapithawitawori kaaripirori, inkantiri: “Kamiitharini apiitairo akowashiyitari, tikaatsi oitya amayimpiriri”. ¹⁹ Jamatawitantashita jirikaiti jiyotaantzi, ikantayitzi: “Oshinitaantsitzi pantayitairo pikowashiyitari”. Iro kantacha, jirikaiti yotaantashiwaitachari, tii isaikashiwainita irirori, aña ikimitakotakari ompirataari, ikimitakaantawo kaaripirori iroomi iwinkatharitimi ompirawaityaarini. ²⁰ Pairani jirikaiti kaaripirori owakiraa ikimisantawitanakari Awinkathariti Owawisaakotairi, jowajyaantawitanakawo jantayitziro kaaripirotsisiri. Okanta osamaniityaanaki jimaijantanairo, jantayitanairo kowiinkayitatsiri, irojatzi jimapirotantakari iroñaaka tii ikimita ikantawita pairani. ²¹ Ari okamiithawita iiro jiiñiuro “Aatsipirori” tampatzikashiritakaantatsiri. Tima mapirota okowiinkatzi okaatzi jantayitanairi, ikimisantawitanakawo ikantakaantawitari tasorintsitatsiri, ipoña jowajyaantanakiro osamaniityaanaki. ²² Ikimiwaitakawo ikantapiintaitziri:

Otsitsi, aririka inkamaankaki, ipiyashitawo jowaiyaawo.

Ipoña ikantayitzi iijatzi:

Chanchi, aririka inkiwaitiri joipatsitaka, ipiya iijatzi joipatsiwaitya.

3

Impiyantaiyaari Awinkathariti

¹ Nitakotani, iro apititatsiri jiroka osankinar-
 intsi notyaantzimiri, nominthashiritakaantimini,
² pinkinkishiritantyaawori ikantayitakiri Kamantantaniriiti
 tasorintsishiriri, ikantakiri iijatzi Awinkathariti
 Owawisaakotantaniri, otyaantayitakinari nonkamantaimiro

iirokai. ³ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: Tikira ipiyaminthataa Cristo, intzimi oiyiki thainkawaitantaniri. Iriiyitaki antashiwaityaawoni inintashiyitari. ⁴ Oiyiki inthainkawaiti inkanti: “¿Tsikapaitima jiñaitiro ikantaitzi ari impiyi Cristo? Iiro ipiyaa. Kaarima añiuro ompashiniti kipatsi, irojatzi okanta owakiraa jiwitsikaitakiro. Ari kamayitataiki tsika ikaatzi itanakawori Otyaantapirori, tii añiuro ompashiniyiti”. ⁵ Ikinakaashiwaitakawo ikaatzi kantatsiri. Tii jiyotzi iri Pawa witsikakirori inkiti, jiñaani jiwitsikantakari. Jiwitsikakiro iijatzi kipatsi, iro otzimantanakari jiña, tima okantaitanatyani kipatsi okowi jiña. ⁶ Irojatzi jiña japirotantakari Pawa pairani, oonkantakari kipatsi. ⁷ Iro kantacha, tii ipashinitakairo Pawa inkiti iijatzi kipatsi. Iro ikantakaantakiri pairani iiro opashiniwaitzi jiwitsikani irojatzi paata aririka jaminakoyitairo maawoni, impoña japirotairi kaaripirori thainkatasorintsitaniri aririka intagairo maawoni. ⁸ Nitakotani, ontzimatyii piyotairo jiroka: Ikimitakaantawo Awinkathariti apaani kitiiyiri, oiyikini osarinti. Aririka onkaati oiyiki osarinti, iroowaitaki onkaatimi apaani kitiiyiri. ⁹ Tii josamaninkashitawo Awinkathariti jimonkaatairo okaatzi ikajyaakaantakiri, tima tzimayitatsi kinakaashiwaitakawori ikinkishirita josamaninkashitatyawo. Aña amatsinka ikanta Awinkathariti, ikowi jawisakoshiriyitaimi maawoni, tikaatsi piyashiwaitaachani apaani. ¹⁰ Irooma paata impiyairika, inkimitapaatyaaari jomapokantzi koshintzi. Ari inkimayiitairo antawoiti poimataatsini, aripaiti apirotaiyaari inkiti. Ari onkimitsitaiyaari iijatzi kipatsi, apirotaiya. maawoni okaatzi jagaitakiri jiwitsikaitantakawori kipatsiki, onthontya ontagaiya. Ari onkimitagaiyaari maawoni jiwitsikani atziriiiti, ontagaiya maawoni.

¹¹ Tima ari inkantayiitairo japiroyiitairo maawoni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai iirokai iiro otzimanta pikinakaashitani? ¿Iroma pinkitishiritai? ¿Iroma pimpinkathatasorintsitai? ¹² Aamaakowinta pinkantaw-intanaiya, pinkamaitanaiya, tima irootantsi impiyi Awinkathariti, aripaiti intaayitairo Pawa inkiti, impookayitairo jagaitakiri jiwitsikantaitakawori kipatsiki. ¹³ Irooma aakaiti, aritaki añampiyakawo owakiraari inkiti, iijatzi owakiraari kipatsi, tsika janta inampiyitaiyaawo kamiithashiriri. Tima iro ikajyaakaakairi Pawa.

¹⁴ Ari okantari nitakotaniiti. Tima aritaki piñaampiyakawo iirokai maawoni jiroka, minthashiri pinkantya, inkini

jiñaapaimi paata Pawa kitishiri pinkantya, iiro ikantakowait-
 zimi pantakiro kaaripirori. ¹⁵ Pinkinkishiritiro, amatsinka
 ikanta Awinkathariti, josamaninkatziiro impiyantaiyaari
 onkantya jawisakoshiriyitantaiyaari atziriti. Tii opashinitzi
 jiroka, ari okimitawo josankinatakimiri atakotani iyiki
 Pablo. Tima iri Pawa yotakaakiriri Pablo maawoni jiroka,
¹⁶ ari okimitakari iijatzi pashini josankinayitakiri. Kompitaa
 inawita inkimathaitiro okaatzi josankinayitakiri Pablo.
 Irootaki itzimantayitari atziri kaari yotakopirotironi,
 tima tii jaawiyashiritanitzu, ikinakaashiwaitanakawo
 jiyotantawitawo josankinari Pablo. Ari ikimitaayitakiro
 iijatzi maawoni Osankinarintsipirori. Arimaita japiroyiitairi
 ikaatzi kinakaashiwaitakawori. ¹⁷ Irooma iirokaiti
 nitakotaniiti, tima aritaki nokamantsitakimiro, aamaakow-
 inta pinkantayitya iiro ikinakaashiwaitantzimi jirikaiti
 piyathariiti. Paamaakowintya jowajyaantakaimirokari
 pikamaitanitzu. ¹⁸ Aña iro kamiithatatsi iirokaiti piyaatakaairo
 pantapashiriyitai, piyaatakaanairo piyopirotakoyitanairi
 Awinkathariti Owawisaakotantaniri Jesucristo, tsika
 ikantakiro irirori inishironkatantaimiri. Ari jashi
 jowaitatyiiro irirori impinkathayiiitairi. Ari onkantyaari.

JITAKARI JOSANKINATAKIRI JUAN

Ñaantsi okantakota Añaamintotsi

¹ Jirika nosankinatakotzimiri jaka: Iri jiitaitziri “Ñaantsi okantakota Añaamintotsi”. Itzimitataika pairani owakiraa itantanakawori jiwitsikantaitzi. Naakayitaki kimataikiriri, naakayitaki ñaataikiri, notirotopiintakiri. ² Tima jirika iitachari “Añaamintotsi”, joñaagantaka irirori. Inampitapaintawo kipatsiki, naakayitaki ñaakiriri. Irootaki nokinkithatakotantzimiriri kantaitachani añaamintotsi, tima jañiitataika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitaki oñaagaanari naakaiti. ³ Irootaki nokinkithatakotantzimiriri nokikitajaantakari, nokimajaantakiri iijatzi, inkini aapatziyawakaayitaiya aakaiti. Iriitajaantaki Ashitairi aapatziyaari, ari akimitsitanaari iijatzi Itomi. ⁴ Iro opoñaantari nosankinayitaimiro iirokaiti, ari onkantya pinintaapirowaitantyaari.

Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”

⁵ Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootaki nowawisaimiri iirokaiti: Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”, tii ikimitawo tsiniriri. ⁶ Aririka ankanti “Naapatziyari Pawa”, iikirorika antapiintatyiiro kaaripirori, athiiyaka. Okimiwaitakawo tsiniripaiti aniitzi, apiyathatakawo tyaaryoori. ⁷ Irooma aririka asaikanai kamiitha tikaatsi antzimotanti, ayotaantanairo tyaaryoori, ari amatakiro aapatziyawaiya. Tima okimiwaitakawo asaikanaatyiiimi okitiiyyitzi, akimitakotanaari Pawa isaiki irirori okitiiyyitzi. Ari onkantya impiyakotantairori antawitakawo kaaripirori, irootaki ikapathainkatantakari Cristo ikamawintakairanki. ⁸ Aririka ankanti “Tii nantanitziro kaaripirori”, apaniroini amatawiwaitaka, tii ayotakotziro tyaaryoori. ⁹ Irooma aririka ankamantairi Pawa antayitziro kaaripirori, aritaki jimatakiro irirori impiyakotairo. Tima ityaaryoowintapiintakai irirori, tampatzikashiriri jinatzi, iriitaki kitishiripirotakaini. ¹⁰ Aririka ankantawaiti “Tii nokaaripirotzi”, okimiwaitakawo ankantatyiiimi “Thiiyinkari jinatzi Pawa”. Tii ayotakotairo jiñaani.

2

Iri Cristo ookaakowintayitairi

¹ Notomiiti, opoñaantari nosankinatziro jiroka onkantya iiro pantantawo kaaripirori. Aririka antakiro kaaripirori, tzimatsi ookaakowintaini janta Ashitairiki. Iriitaki

Jesucristo, kamiithashiriri. ² Iriitaki otsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairo mi ayaaripironka. Tii apaani jookaakowintai aakaiti, aña maawoni atziri ikaatzi nampitawori kipatsiki. ³ Jiroka ayotantyaari tyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaatapiintanairo ikantakaan-tairi. ⁴ Tzimatsirika kantawitachani, “Niyotziri naaka”, iro kantacha jirika iiniro ipiyathatawo ikantakaantani, ithiiyaka jirika. Tii jiyotakotziro tyaaryoori. ⁵ Itzimirika monkaatanairori ikantakaantaitani, iri itakopirotanaariri Pawa. Iro ayotantyaari tyaaryoo atsipashiritanaari. ⁶ Tzimatsirika kantatsini, “Notsipashiritaari naaka”, ontzimatyii isaikanai kamiitha jojyakotaiyaari ikantapainta Cristo.

Owakiraari ikantakaantaitani

⁷ Iyikiiti, kaari owakiraari ikantakaantaitani nosankinatziimi. Aña iro piyotsitakari pairani. Irootaki ñaantsi pikimayitakiri pairani iirokaiti. ⁸ Irojatzimaitaka kimitakawori owakiraari ikantakaantaitani, okantakaawo jantapaintziri Cristo. Okantakaawo pantayitanairi iijatzi iirokaiti. Kimiwaitaka awisainkatanaki tsiniriinkatatsiri, iri kitiiyyiinkatapaintsiri ñaapirori kitainkari. ⁹ Tzimatsirika kantatsini, “Jashitaana kitainkari”, irojatzimaitaka ikisaniintawakaa ikaatzi ikimisantzinkaritzii, tikiraata jimatziro, aña okimiwaitakawo irojatzimi isaikimi otsiniritzi. ¹⁰ Iriima itakotanaariri ikaatzi ikimisantzinkaritzii, iriitaki kimitanaariri aniitanaatsiri okitiiyyiinkatzi, tii jantziwawaita, tima tikaatsi inkantzimoniintakaiyaari. ¹¹ Itzimi kisaniiintawakaachari ikaatzi ikimisantzinkaritzii ikimitakari aniitantawori otsiniritzi. Tii jiyotzi tsika ikini, tii jokichaatzii otsiniripaitzii.

¹² Notomiiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima pikimisantairi Cristo, pipairyapiintairo iwairo, irootaki ipiyakotantaimirori piyaaripironka. ¹³ Iwaapatiitarí, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Cristo añiitsitainchari pairani itantanakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima poitsinampagairi kamaari. Notomiiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Ashitaimiri. ¹⁴ Iwaapatiitarí, iirokaiti nosankinayitzini tima piyotairi añiitsitainchari pairani jitananakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima shintsishiri pikantayitaa, piyotairo iñaani Pawa, poitsinampagairi kamaari.

¹⁵ Iro pitashiwaitawo isaawisato. Tzimatsirika itashiwaityaawoni isaawisato, tii jitaakopirotari Pawa. ¹⁶ Timu maawoni isaawisato tii ompoñiia Pawaki, aña isaawiki opoñaawo. Jiroka okanta isaawisato:

anintashiwaitawo kaaripirotsiri, anintashiwaitawo añaayitziri, ankowi ankantakaapirowaitya. ¹⁷ maawoni jiroka isaawisato jinintayitziri atziriiti, ari apirotaiya. Iriima antanaironi ikowiri Pawa, jashi jowairo jañagai.

Kisaniintziriri Cristo

¹⁸ Notomiiti, irootaintsi onthonkimataiya kipatsi. Pikimaiyakini iiroka ari inkoñaatapaaki kisaniintirini Cristo aririka onthonkimataiya. Tzimataiki iroñaaka jaka kisaniintayitziriri Cristo. Iro ayotantari irootzimataintsi onthonkimataiya kipatsi. ¹⁹ Jirikaiti kisaniintayitakiriri Cristo, iriyyitaki akaawitapiintakari akimisantzi, itzimi ookawintanakairi. Imapirotyaarikami intsipayitaimi, iromi jookawintayitaimi. Irooma jookawintayitanakai, ari ayoyitzi tii jimapirotajaanta inkaashiriyitai aakaiti. ²⁰ Iro kantacha irokaiti, jotyaantaitakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantaimi, kimiwaitaka isaipatziiotantatyimiri. Aritaki piyotairo irokaiti jiroka. ²¹ Irootajaantaki nosankinatanzimirori jiroka, tima aritaki piyotairo iiroka tyaaryoopirori. Aritaki piyotsitaawo iijatzi pinashiyitaawo iroorika thiiyaantsi. ²² ¿Itzimikama thiiyachari? Iriitaki kantatsiri “Jesús kaari Cristo”. Iriitaki kisaniintakiriri Cristo. Irijatzi manintakiriri Pawa, ari ikimitaakiri iijatzi Itomi. ²³ Itzimirika manintawaitakirini Itomi Pawa, irijatzi imanintajaantaki Ashitariri. Iriima tsika itzimi kimisantairiri Itomi, imapiro jashitajaantaari Ashitariri. ²⁴ Irooma irokaiti, oisokiro pinkantanakiro pitakari pikimakiro pairani. Iroorika pimatankiri, ari poisokirotaiyaari Itomi, ari pinkimitaanakiri iijatzi Ashitariri. ²⁵ Jiroka ikajyaakaajaantakairi irirori: Ari ankantaitaayaani añaashiriyitai.

²⁶ Iro nosankinatzimiri tsika ikantakota ikaatzii kowatsiri jamatawiyitimi. ²⁷ Iro kantzimaitacha irokaiti, oisokiro pikantawintanakawo isaipatziiotoyiitakimi. Irootaki iiro okowityaanta intzimi pashini yotaimini. Jirika Tasorintsinkantsi ikimitakaantaitakimiri isaipatziiotoyiitantyaamiri, iri yotaayitzimiri kamiitha. Jiyotaimiro tyaaryoori, kaari thiiyaantsi jiyotaimiri. Ontzimatyii pantayitairo tsika okantajaanta jiyotaimi irirori, pintsipashiritaiyaari.

²⁸ Ari okanta notomiiti, ontzimatyii antsipashiriyitaiyaari Cristo, onkantya iiro akaaniwaitanta aririka impiyaki, aña awintaashiri akantya antonkiyotawaiyaari. ²⁹ Aritaki piyoyitairi kamiithashiriri jinatzii Cristo, ari piyotairi iijatzi itzimirika ashiminthatanaawori jantanairo kamiithari, kimiwaitaka japiitakiro intzimayitaimi ikantakaanaari Cristo.

3

Itomiiti Pawa

¹ Pinkinkishiritiro jiroka: Antawo jitakotai Pawa, itomiyitai. Imapiro. Tii ikimathatziro isaawisatzi tsika iita Cristo-tatsiri, ari ikimiyitairi iijatzi aakaiti tii ikimathayitai. ² Ari okanta nitakotaniiti. Itomi Pawa anayitai. Tikira ayotajaitziro tsika ankantayitaiya paata. Apa ayotzi ari ankimitaiyaari ikanta Cristo aririka impiyapaaki, tima ari onkantaki añaari tsika ikantajaanta irirori. ³ maawoni atziri kowaironi jiñiuro impiyantaiyaari Cristo, jantapiintairo onkaati kitishiritakairini. Tima kitishiri ikanta irirori Cristo.

⁴ Iriima kaari owajyaantironi jantayitziro kaaripirori, ipiyathatyaawo ikantakaantziri Pawa. Tima jiroka kaaripirori, piyathataantsi inatzi. ⁵ Piyotaiyini iiroka oita ipokantakari Cristo kipatsiki, iro ipokantakari inthonkairo kaaripirori. Tii jantapaintziro irirori kaaripirori.

⁶ Ikaatzi oisokirotanariri Cristo, tii okantzi jantairo kaaripirori. Tima ikaatzi oisokirotaawori kaaripirori, tii jiyotajaitziri Cristo. ⁷ Notomiiti, iiro jamatawiitzi. Inkaati antapiintanaironi kamiithari, iriitaki kamiithashiriri, ikimitakotanaari Cristo ikamiithashiritzi irirori. ⁸ Itzimirika antapiintakirori kaaripirori, joisokirotyaari kamaari. Tima iri kamaari itakaantakawori jantakiro kaaripirori. Iro ipokantajaantakari Itomi Pawa kipatsiki, inthonkairo kaaripirori joñaagantakiri pairani kamaari. ⁹ Iriima ikaatzi jowamiithashiritairi Pawa kimiwaitaka owakiraami intzimayitaimi, tii jantapiintanairo kaaripirori. Tima Pawa tomitanaariri, kimiwaitaka japiitatyiiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. ¹⁰ Irootaki kaari ikompitanta ayotiri jashiyitari Pawa, jashiyitari kamaari. maawoni kaari antapiintaironi kamiithari, tii itsipataari Pawa. Ari ikimitari iijatzi kaari itakotawakaachani ikimisantzinkaritz, tii itsipatar Pawa.

¹¹ Jiroka ñaantsi pikimayitawakiri pairani owakiraa pikimisantanaaki, ikantaitzi: Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. ¹² Iiro ojoyakotari ikanta Caín, kaaripiroshiri jinaki jowamaakiri iririntzi. ¿Oitama jowamaantakariri? Aña iro jowamaantakariri okantakaari ikaaripiroshiritzi Caín, iriima iririntzi kamiithashiri jinawitaka irirori. ¹³ Iyikiiti, iiro okantzimotzimi aririka inkisaniintawaitimi isaawisatzi. ¹⁴ Ayotaiyini aaka, kimiwaitaka kamashiri akantayiwitaka pairani. Irooma iroñaaka, kimiwaitaka añaashiriyitai. Iro ayotantari, tima atakoyitawakaapiinta akimisantayitai. Kaari itakotantachani, ikimitakari kamashiriri. ¹⁵ Itzimirika kisaniantantsiri, ikimitakari

ashiryaantzinkari. Ayotaiyini, apaani ashiryaantzinkari iiro jiñiuro jañaashiriyitai. ¹⁶ Jirika oñaagantapirotakirori tsika ikantaita jitakotantaita: Ikamimotakai Cristo aakaiti. Iro amatanairi aakaiti, shiritha ankantya ankamimotanti. ¹⁷ Tzimatsirika otzimimotziri jajyaagawo, impoña iñi iyiki okowityimowaitari, ari iyyampitsiwaitakiri jirika iyiki, tikira jimapirotziro jitakotaiyaari Pawa. ¹⁸ Notomiiti, tii okantzi ankantashiwaitapiintya, “Nitakotanta”. Ontzimatyii antanairo oñaagantzirori itakotaantsi.

¹⁹ Irootaki ayotantaari imapiro jashiyitai Pawa. Tima ayotai jashiyitai Pawa, irootaki awintaashiritantaariri amana manaataari, ²⁰ onkantawitayia ontzimayitimi oita katsitzimoshiritaini. Tima Pawa jiyotziro maawoni, jiyotsitawo akinkithashiritani okaatzi katsitzimoshiritaini akaariprotaki. ²¹ Nitakotaniiti, aririka owajyaantairo okaatzi katsitzimoshiritakairi, ari añaakiro awintaashiritaiyaari Pawa amanamanaataari. ²² Iro ayotantyaawori aritaki jimatakairo okaatzi akowakotziriri. Tima amonkaayitairo ikantakaantani, antapiintainiri ikowiri irirori. ²³ Jiroka ikantakaantani: Ontzimatyii awintaiyaari, ampaiyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. Iro ikantakaantani amatairi. ²⁴ Inkaati monkaayitaironi ikantakaantani, iriitaki tsipashiritaariri. Iri Tasorintsinkantsi jotyaaantakairi yotakaayitairi imapiro atsipashiritaari.

4

Itasorinka Pawa ipoña iisaniintashiritani Cristo

¹ Nitakotaniiti, tzimatsi oiyiki kantawitachari: “Naaka kamantantaniri”. Iri kamaari ñaawaitakairiri. Iiro pikimisantziri inkantayitiri, ontzimatyii piñaantyaari iriitajaantakirika Pawa ñaawaitakaakiri jirika kamantantaniri. ² Jiroka ayotantyaari iroorika Itasorinka Pawa ñaawaitakairiri, aririka inkanti: “Jatziritzimotai Jesucristo”. ³ Iriima thainkakirori ikantaitakiri, tii jashitari Pawa, iriitaki jiñaawaitakaakiri iisaniintashiritani Cristo. Pikimakotakiri iirokaiti, ari intzimaki jaka kipatsiki ñaawaitironi jiroka. Aritaki tzimaki. ⁴ Irooma iirokaiti, notomiiti, jashitaimi Pawa, iiroka anaakoyitakiriri. Tima antawoiti ishintsinka Cristo, pitsipashiritaari iirokaiti. Janaakotairi ikaatzi tsipashiritakariri isaawisatzi. ⁵ Jirikaiti oiyawitakariri kamantantaniri, isaawisatzi jinatzi. Irootaki ikimisantawakaantari ikaatzi jisaawisatzitzi. ⁶ Irooma naakaiti, jashiyitaana Pawa. Irootaki pikimisantantanari pikaatzi jashipirotaimi Pawa. Tiimaita ikimisantayitai kaari yotairini Pawa. Ari okanta, tii okompita ayoyitairi

jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi, jimatantanaawori jiyotaantairo tyaaryoori. Ari ayotziri jashitari kamaari yotaantzirori kantashiwaitachari.

Pawa jiitaitziri “Itakonkantsi”

⁷ Nitakotaniití, ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. Itzimirika antanairori jiroka, kimiwaitaka japiitakiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. Iriiyitaki yoyitairiri. ⁸ Itzimirika kaari itakotantachani, tii jiyotairi Pawa. Tima Pawa jiitaitziri irirori “Itakonkantsi”. ⁹ Jiroka ikanta Pawa joñaagairo imapiro jitakotai: Jotyaantakairi japintziti Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayitantairori aakaiti añaashiriyitai. ¹⁰ Jiroka okantakota iroopirori itakotaantsi: Tii aakaiti poñaakaantyaawoni atakotaiyaari Pawa, aña iri Pawa poñaakaantakawori jitakoyitai. Tima antawoiti jitakoyitai, jotyaantakairi Itomi. Iriitaki oitsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairomi ayaaripironka. ¹¹ Nitakoyitaní, jitakotai antawoiti Pawa, ari ankimiyitaiyaari aakaiti atakotawakaayitaiya. ¹² Tikaatsi atziri ñaakirini Pawa. Iro kantacha aakaiti kantatsi antsipashiritaiyaari, aririka atakotawakaayitaiya. Iriitaki Pawa matakaironi aatakaantyaawori atakotantapiintaiya.

¹³ Tima Pawa jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, iro ayotantaari imapiro atsipashiritaari. ¹⁴ Tima naakayitajaantaki ñaayitairiri Itomi Pawa, jotyaantakiri kipatsiki. Iriitaki nokinkithatakoyitairi. ¹⁵ Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi jinatzi Pawa”, iriitaki mapirotzirori itsipashiritaari Pawa. ¹⁶ Ayotai aakaiti tsika ikanta jitakoyitakai Pawa, akimisantayitairi. Tima Pawa jiitaitziri “Itakonkantsi”. Inkaati itakotantanaachani, itsipashiritanaari Pawa. ¹⁷ Irootaki aatakaantyaawori atakotantaiya awintaashiri owiri Pawa, irojatzi paata antonkiyotantawaiyaariri aririka jiyakawintairi maawoni. Tima aripaiti ankimitaiyaari Cristo. Aritaki amatsitataikawo akimitakari iroñaaka iinta asaikayitzi jaka kipatsiki. ¹⁸ Iiro athaawantari itzimi itakopirotairi. Itako jowai irirori, iiro athaawantari jowasankitai. Aririka anthaawantatyaari, tikiraata ayopirotzi imapiro jitakotai. ¹⁹ Irootaki atakotantaariri aakaiti Pawa, oipiyatziiniri jitakoyitakai kitziroini aakaiti. ²⁰ Intzimirika kantatsini, “Nitakotani Pawa”, iro kantacha ikisashiriwaitziri iyiki, ithiyyaka jirika. Tima kaari itakotyaarini iyyininka, jiñiiri, ¿Tsikama inkini jitakotyaari Pawa, kaari koñaanitatsini? ²¹ Irootaki otzimantari ikantakaantakiri, ikantaki: Ikaatzi itakotaariri Pawa, ontzimatyii jitakotaiyaari iyikiiti.

5

Awintaashirinka oitsinampaantyaawori isaawisato

¹ maawoni awintaashiririiti kantatsiri, “Jirika Jesús, Cristo jinatzí”, itomi Pawa jinayitaatzi, kimiwaitanaa japiitaatyiro mi intzimayitaimi. Ikaatzi itakotanaariri Ashitairi, jitakotaari iijatzí itomiyitaari irirori. ² Aririka atakotaiyaari Pawa, aririka amonkaatainiri ikantakaantani iijatzí, iro ayotantatyaari imapiro atakoyitaari itomiyitari irirori. ³ Aririka atakopirotanaiyaari Pawa, irootaki kimitawori amonkaatiniri ikantakaantani. Iro opomirintsita amonkaayitairo ikantakaantani. ⁴ Ikaatzi ikimitakaayitari Pawa japiitatyiro mi intzimayitai, ari joitsinampaayitairo isaawisato. Tima awintaashirinka oitsinampaantayitya. ⁵ ¿Itzimikama matironi joitsinampagairo isaawisato? Iriitaki awintaashiririiti, kantatsiri: “Itomi Pawa jinatzí Jesús”.

Ikinkithatakaantziri Tasorintsinkantsi

⁶ Tima Cristo ipokaki jaka kipatsiki. Iro kantzimaitacha, tii apa ipokaki impiinkaantantyaawo jiña, aña ontzimatyii inkapathainkati iijatzí, jowamaitakiri. Iri Tasorintsinkantsi kinkithatakaantakirori okantakota jiroka. Okaatzi ikinkithatakaantakiri irirori, iroopirori inatzí. ⁷ Tima mawajatzí japiitaitakiro ikantaitzi, “Itomi Pawa jinatzí jirika Cristo”.* ⁸ Iriitajaantaki Tasorintsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi jowiinkaapaititankari Jesús. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi ikinkithawaitakotziro Jesús tsika inkantya jowamaitiri.† ⁹ Tima akimisantziri atziriiti ikantayitairi, iri owatsipiro ankimisantairi Pawa ikantairi. Jiroka ikantaki ikinkithatakotziro Jesucristo, ikantzi: “Iriitaki Notomi jirika”. ¹⁰ Itzimirika kimisantairini Itomi Pawa, iriitaki kimathatairori imapiro Jesús itomitari Pawa.

* 5:7 Jowawisaañaanitantaitakawori pairani jiroka osankinarintsi iñaaniki Roma-jatzi (Latín), ari jowanaayitakiro kapichiini kaari osankinatajantachani owakiraini. Jiroka okantzi jowanaayitakiri: “Mawa ikaatzi ñaawaitatsiri inkitiki: Ashitairi, Ñaantsi, Tasorintsinkantsi. Jirika mawatatsiri, apaani ikanta”. Irootaki jiroka ñaantsipaini josankinayitakiri iñaaniki Wirakocha jiiitakiri “Reina Valera”. † 5:8 Okaatzi kantakotachari jaka, iri ikinkithatakoyiitzi: “Tasorintsinkantsi, Jiña, Iraantsi. Ikaataki mawa, tii opashinitzi ojyakaawintachari”. Ikowatzí jaka Juan, jiyotakopiroyitiri Jesús imapiro Itomitari Pawa. Mawajatzí ikinkithatakotziro okaatzi ikantayitakiri, “Itomi Pawa jinatzí Jesús”. Itanakawori, iriitajaantaki Tasorintsinkantsi yotakaayitakiriri jotyaaantaniiti Cristo jiyotaantayiti. Apititatsiri, iro “Jiña” ojyakaawintachari jowiinkaataka Jesús. Irootaki ikinkithatakotajaantakiri Pawa, okaatzi osankinatainchari Mt. 3.16-17. Mawatatsiri, iro “Iraantsi” ojyakaawintacha ikapathainkatakaki Jesús jowamaantaitakiriri. Iro ikinkithatakotajaantakiri Pawa isaikantakari Jesús otzishiki ikinkithawaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya jowamaitiri. Okaatzi osankinatainchari Lc. 9.31-35; Jn. 12.27-33.

Iriima kaari kimisantatsini, ithiiyanitakaakari Pawa, tima ithainkañaanitakiri iijatzi ikantaki “Notomi jinatzi Jesús”. ¹¹ Jiroka ikantaitakiri: Iri Pawa kankaiyaawoni añaashiritantayaari, tima atsipashiritaari Itomi. ¹² Intzimirika oyaashiritanairiri Itomi ari jañaashiritai. Iriima kaari oyaashiritanairini Itomi Pawa, iiro jañaashiritai.

Ayoyitai ari ankantaitatyaani añaashiriyitai

¹³ Pipairyaapiintairi iirokaiti Itomi Pawa pikimisantairi. Irootaki nosankinatantzimirori jiroka onkantya piyopirotantyaari ari pinkantaitatyaani pañaayitai paata. ¹⁴ Awintaashiri ankantairi Pawa, tima ayoyitzi ikimayitai aririka amanamanaatakotyaawo tsika okanta ikowakaajaantairi irirori. ¹⁵ Ayoyitai ikimai Pawa aririka amañaari, ayotsita iijatzi ari imatakaairo okaatzi akowakotakiriri. ¹⁶ Piñiirika iiroka apaani iyiki tzimatsiri ikinakaashitani, pamanakotaiyaari, aritaki jañaakaashiritairi Pawa. Iri nokinkithatakotzi jaka tzimatsiri ikinakaashitani kaari mapirotachani okaaripirodzi. Tima tzimatsi kaaripirori owamaashiritantatsiri. Tii iro nonkinkithatakotiri. Tima tii okantzi amanakotyaari antakirori jiroka mapirotachari okaaripirodzi. ¹⁷ Nokinkithatakotakiro “kaaripirori kaari imapirotachani”, tii nokantatyi kamiitha jiroka. maawoni kaari kamiithatatsi, iiro okantzi antayitiro. Iro kantacha tzimatsi kaaripirori kaari owamaashiritantatsini.

¹⁸ Ayoyitzi tii jantapiintairo kaaripirori ikaatzi itomitaari Pawa. Iri Cristo kimpoyaawintairiri, iiro ikimaatsitakaan-taari kamaari. ¹⁹ Ayoyitai aaka jashiyitai Pawa. Iriima isaawisatzi, iri ashitaariri kamaari, ipinkathariwintziri.

²⁰ Ayoyitai ipokaki Itomi Pawa, iri kimathatakaayitaironi tyaaryoori. Irootaki amatantaawori ayotairi jiiitaitziri “Tyaaryoori”. Atsipashiritaari Tyaaryoori, tima atsipashiritaatyaari itomi. Iriitaki Pawa jiiitaitzi “Tyaaryoori”, jiiitaitziri iijatzi “Kañaaniri”. ²¹ Notomiiti, paamaiyaari oiyakaawairintzi. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi nosankinatakimiro jiroka. Iiroka nosankinatzi jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomi-iti”. Nitakotani pinayitzi, tima akaatzi akimisantziro tyaaryoori. Ti apaniroini naaka nitakotzimi, aña jitakotsitzimi maawoni yotairori tyaaryoori.* ² Ari okantari, oisokiro owayitairo tyaaryoori, ari ankantaitatyaani. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa. Jitakoyitaimi, kamiitha pisaikayitai. Ari inkimitaimiri iijatzi Itomi Jesucristo, piyoyitairo tyaaryoori, pitakotawakaayitaiya.

Oisokiro powiro jiyotaimiri Cristo

⁴ Ojyiki nokimoshiritanaki noñaayitaki tsika pikaatzi iirokaiti pimatapiintanakiro tyaaryoori, pimatajaanakiro ikantakaantakiri Ashitairi. ⁵ Iiro nosankinatzi iroñaaka owakiraari ikantakaantaitani, iro nonkinkishiryaaakaimiri okaatzi nokamantayitakimiri owakiraa pikimisantanakari. Jiroka okanta: Ontzimatyi atakotawakaiya. ⁶ Aririka antapiintanairo ikantakaantani Ashitairi, aritaki amatanairo atakotawakaanaiya. Iro nokantsitakimiri pantapiintairo okaatzi pantayitanakiri owakiraini pikimisantanakari. ⁷ Tzimayitatsi iroñaaka ojyiki thiiyinkariiti. Ikantayitzi jirikaiti, “ti jatziritaajaitapaintzi Jesucristo”. Tima thiiyinkari jinatzi ñaawaitzironi jiroka, ikisaniintatziiri Cristo. ⁸ Paamaakowintya, powajyaantzirokari okaatzi niyotaakimiri. Ti nokowi paminaashiwaitaiya, iiro piñiuro pinintaawaitaiya paata. ⁹ Itzimirika owanaashiwaitawori, ti joisokiro tawo jiyotaantapaintziri Cristo, ti itsipashiritari Pawa. Iriima tsika itzimi oisokiro tawo jiyotaantapaintziri Cristo, iriitaki matakirori itsipashiritari Ashitairi, ari ikimitsitakariri iijatzi Itomi. ¹⁰ Itzimirika iita ariitimini, impoña inkowi jiyotaimiro inashitachari kinkitharintsi, iiro pishinitziri isaikapankotimi. Iiro okantaajaitzi piwithatyaari iijatzi. ¹¹ Tima aririka piwithatyaari, kimiwaitaka pakakotatyirimi iyaaripironka okaatzi jantziri irirori.

Nokowaki noñaagayimimi

---

* **1:1** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomi-iti”, iri ojyakaawintachari jaka ikaatzi kimisantzinkariiti itzimi apatoyitachari nampitsiki. Okantawitaka ti ayotziro tsika otzimi nampitsi japatoyitanti jirikaiti kimisantzinkariiti.

¹² Tzimatsi oiyiki nosankinatimiri, iro kantacha ti apa nonkowi nosankinatimiro, aña nokowatzi niyaatashitimi noñiimi, onkini nonkinkithawaitakaimi, ankimoshiritaiyaini iijatzi.

¹³ Jiwithatzimi jiiitaziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”. Ari onkanyaari.†

---

† **1:13** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyitzi “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”, iriiyitaki oiyakaawintachari kimisantzinkariiti apatoyitachari janta tsika in-ampitawo Juan osankinatzirori jiroka.

MAWATANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi, nosankinatantzimirori jiroka. Iiroka nosankinatziini Gayo, nitakopirotoni pinatzi. ² Nitakotani, namanamanaatakotzimi piñaantyaawori ontzimimotimi kowityiimoyitakimiri koñaawoini. Namanamanaatakotzimi iijatzi piñaantyaawori pintikatsiti kamiithaini. Tima niyotzi kamiitha pikanta poshiritanaa. ³ Ari nokimoshiripirotanaki noñaakiri jariiyitaka iyikiiti ikamantapaakina irojatziki pikantaiyanakani iiroka poisokiroto tyaaryoori. ⁴ Tikaatsi anaironi nokimoshiritanaki, nokimaki oisokiro jowanakiro tyaaryoori ikaatziki nokimisantakaayitairi naaka.

Ikimoshiriwintairi Gayo joimaantapiintaki ipankoki

⁵ Nitakotani, pimatakiro iiroka tampatzikatatsiri pimitakoyitakiri iyikiiti ikaatziki awisayitatsiri pisaikinta. ⁶ Ikinkithatakoyitakimi iriroriiti jaka japatotaiyani iyikiiti tsika okanta pitakoyitakari. Tima jantawaitakaani jinayitzi Pawa jirikaiti, ari okamiithatziri pimpayitiri kowityiimotariri aririka piñiiri. ⁷ Tima jiyaayitatziki jirikaiti ikinkithatakotairi Cristo, kaari kaaripiroshiririiti payitirini ikowayitzi. ⁸ Irootaki ampayitantaariri aakaiti oitarika kowityiimotariri. Ari onkantya antsipatantyaariri kinkithatzirori tyaaryoori, inkimakoyiitantaiyaawori.

Ithainkañaanitanziri Diótreres

⁹ Nosankinawitakanari pairani apatoyitachari pinampiki. Iro kantacha Diótreres ithainkawakiro nosankinari. Ikimitakaantashiwaitaka irirori ñaapirorimi jinatyi. ¹⁰ Irootaki nonkamantapaakiriri maawoni janta okaatziki jantakiri jirika. Ikantakowaitashitakina. Ti apaani jiroka, oiyiki jimanintashiriwaitawakiri “iyikiiti”, ti ishinitziri jaawakiri kamiitha jariiyita. Jomishitowayitakiri iijatzi japatotapiinta kimisantzinkariiti.

Kamiitha ikinkithatakoyiitakiri Demetrio

¹¹ Nitakotani, ti okantzi pimatiro iiroka kimitawori jiroka kaaripirori. Aña iro pimatapiintai kamiithari. Itzimirika antaironi kamiithari, iri jashitaari Pawa. Itzimirika antzirori kaaripirori ti jiyotakotairi Pawa. ¹² Iriima jirika Demetrio, maawoni ikinkithatakoitziri kamiithaini, ikantaitzi “Jiñaawaitapiintziro tyaaryoori irirori”. Ari nimatsitakawo

iiijatzi naaka, nokantzi “Kamiithari jinatzi”. Piyotaiyini iirokaiti okaatzi nokantziri tyaaryoori inatzi.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Tzimawitacha oyyiki nosankinatimiri, ti apa nonkowi nosankinatimiro, ¹⁴⁻¹⁵ aña nokowatzi niyaati noñiimi, onkini ankinkithawaitaiyini. Onkamintha pisaikayiti kamiitha. Ji-withataiyimini akaayitziri. Piwithatsitinari iijatzi saikatsiri janta.

JOSANKINATAKIRI JUDAS

Withataantsi

¹ Naaka Judas osankinatzi jiroka. Jompiratani Jesucristo ninatzi. Naaka iririntzi Jacobo. Iirokaiti nosankinayitzi itasorintsitakaimi Ashitairi Pawa, pikaatzi ikaimashiriyitaimi. Iirokayitaki ikimpoyaawintani Jesucristo. ² ¡Inkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha, tima jitakopiroyitaimi!

Yotaantashiwaitachari (2 P. 2.1-17)

³ Nitakotani, nokowawitaka nosankinatakotimiro tsika okanta awisakoshiriyitantaari aakaiti. Iro kantacha iroñaaka okowapirotatya nosankinatimiro tsika okantakota piyaatakaantyaawori pinkimisanti, pinkimitakotyaari itayitanakawori oitishiritaari. ⁴ Tima tzimayitatsi atziri amawinawaitachari isaikimotantayitzi. Thainkatasorintsitaniri jinayitzi, ikinkithatakaantashiwaitaka, ikantayitzi: “Inishironkatani jowayitai Pawa, kantatsi iroñaaka antayitiro akowayitzi, kantatsi iijatzi amayimpiriwaiti”. Jirikaiti ñawaitakirori ñaantsi, jimanintakiri Pawa, apaniroinitatsiri jompiratanta. Ari ikimitakiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Irootaki ikinkishiritantakari pairani Pawa jowasankitaayitairi jirika.

⁵ Nokowi nonkinkishiritakaimiro onkaati piyopiro-taiyirini. Okantawitaka Pawa itasonkawintapirowaitakari jashitaari irirori, jirikaiti jomishitowayitairi Egipto-ki, iro kantzimaitacha japathakiroryaitakiri ikaatzi thainkatasorintsitaniriiti. ⁶ Ari ikimitakari iijatzi maninkariiti jomishitowayitakiri inkitiki, kaari jatakaironi tampatzikaini impinkathariwintanti. Kimiwaitaka joojotakotatyirimi Pawa tsika otsinirikitzi, ari joyaawintari jowasankitaayitairi. ⁷ Ari ikimitari iijatzi pairani Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi ipoña saikanampitakiriri. Kaaripiroshiri jinayitaki, ipaantawakaawaitaka ishiramparinkakiini, jimayimpiriwaitzi. Iro jowasankitaantakariri paampari. Ari jinaaitziro oitya awijyimoyitairini kimityaarini jirikaiti jowasankitaantaitaari paampari kaari tsiwakanitatsini.

⁸ Ari ikimitakari jirikaiti kinkithatakaantashiwaitachari, kinkishiritakaantashiwaitachari, paantawakaawaitachari, thainkawaitaniri. Ti ithaawantari ikijyimatzi maninkariiti otzimimotzi ishintsinka.

⁹ Iro kaari jimataajaiti maninkari Miguel, jiwatziriri maninkariiti, ti jiñaawaitashiwaita irirori jiñaanaminthaziri kamaari ikinkithatakotziri Moisés ikamantapaintari. Apa ikantaki Miguel: “Iri Pinkathari kijyimini”. ¹⁰ Iriima jirikaiti atziri kamantantashiwaitachari, ithainkashiriwaitakiro kaari jiyotaajaitzi. Tima okaatzi jiyotashiwaitari iriroriiti okimitakawo jiyotanitari piratsi. Apaniroini japirowaitaka. ¹¹ Jimapiroitiri jowasankitaayiitairi! Tima jantakiro ojoyawori jantakiri pairani Caín. Ikinashiwaitaka ikimitakari Balaam, apa ikowashiwaitaka jaantyaawo kiriiki. Ikimitakotakari ikaatzi kamayitaintsiri jowayiritantakari Coré. ¹² Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi. Tima itsipatashitzimi ithainkatasor-intsiwaitantzi, apa ikowi jantayitiro inimotziriri irirori. Ikimitakawo minkori otasonkainkatziro tampiya iiro oparyiimaita. Ikimitakawo pankirintsi ti okithokinitzi imonkaapaitiwitaka onkithokitantyaari, kamapirotaki, aritaki imponchakiryaitairo. ¹³ Ikimitakawo otamaryaani inkaari oshimoryaatakaashiwaitawo jiña, irootaki jimayitakiri jirikaiti joñaagantashiwaitakawo iyaaripironka. Ikimitakotakari jinitsi ikimakaanta apirotaiya, ari inkimiyitaiyaari iriroriiti japirotaiya otsinirikitzi.

¹⁴ Iriiyitaki ikinkithatakotsitakari pairani Enoc icharinitanakari Adán, ikantakiranki:

Pamini, ipokaki Pinkathari itsipatakari ojoyiki itasorintsiti.*

¹⁵ Ipokaki jowasankitairi maawoni.

Ipokaki jaminakotairi okaatzi jantayitakiri thainkatasor-intsitaniri.

Ipokaki jaminakotairo ikijyimatantaki iijatzi.

¹⁶ Jirikaiti kinkithatakaantashiwaitaniri, kijyimatantaniri jinayitatzzi. Thiiyakowaitantaniri ikantaka. Jantayitziro inintashiyitari irirori. Kantakaapirowaitaniri jinayitzi. Inintaathatantakimiro jiyotaantziri ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki.

Ikaminaayiitziiriri kimisantzinkari

¹⁷ Irooma irokaiti, nitakotani, poshirityaawo jiyotaayitakimiri pairani Jotyaantapirotani Awinkathariti Jesucristo. ¹⁸ Tima ikantayitaki irirori: “Paata iwiyaantapaatyaawoni intzimayiti thainkantaniriiti, iri antashiwaityaawoni jinintashiyitari”.

¹⁹ Iriiyitaki kantakaawori inkisawakaantayiityaari, apa ikinkishiritawo isaawisato. Ti inampishiritantari Tasorintsinkantsi.

* 1:14 Jirika Enoc, iri 7-tanaintsiri icharinitanakari Adán. Jiroka okaatzi jiñaanitakari Enoc, ti opoñaayita janta Osankinarintsipiroriki, aña pashiniki osankinarintsi opoñaakawo, jiitaitziro “Josankinari Enoc”.

²⁰ Irooma iirokaiti, nitakotani, piwitsikashiritawakaayitaiya pinkimisantapiintanairo tasorintsitatsiri awintaankantsi. Pamanamanaataiyaari Pawa, tsika okanta ikowakaajaan-tairi Tasorintsinkantsi. ²¹ Oisokiro jowanakimi Pawa jitakoyitaimi, oyaako powiro piñaayitiro inishironkatani Awinkathariti Jesucristo onkantaitatyaani jañaakaayitai. ²² Nishironka powiri inkaati kisoshiriniironkatatsini. ²³ Pashini, pinkimitakaantiri kapichiini okantaka powawisaakotantaariri intagaiyaami. Pashini, ontzimatyi pinishironkayitairi. Irooma iyaaripironka, kisaniiinta powiro. Ari pinkantakiro ikithaatari ikaaripiroshiritan-takari, pinkimitakaantiro pinkisaniintatyyiromi. Thaawanta powiro jiroka pimatzirokari iiroka.

Thaamintaantsi

²⁴ Anthaamintaiyaari matzirori ikimpoyaawintayitai iiro antziwashiriwaitanta. Anthaamintaiyaari jirika kimoshiritakagani antsipataiyaari, iiro otzimai akinakaashitani. ²⁵ Anthaamintaiyaari Pawa apaanitatsiri, yotaniri, owawisaakotantaniri. Iriitaki jirika Pawa tzimatsiri jowaniinkawo, pinkatha jowaitakiri, imapiro otzimi ishintsinka, pinkatharipirori jinatzi, iri itakawori itzimi tikiraamintha otzimayitzi maawoni, irojatzi ikanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari.

JOÑAAGAITAKIRIRI JUAN

Joñaagantakiri Jesucristo

¹ Jiroka joñaagantakiri Pawa tsika ikantakota Jesucristo, iri Pawa kantakaawori jiyotantyaari jompirataniiti tsika onkantakotya pokimataintsiri jiñaitiro. Iro jotyaantantakariri Pawa imaninkariti inkamantiri Juan. Tima jirika Juan iri jompiratapiintakari Pawa. ² Iri Juan kinkithatakirori okaatzi jiñaakiri. Iñaani Pawa ikinkithatakirori ikantakaantakiri Jesucristo inkamantantiro. ³ Kimoshiri inkantaiya ñaanataironi jiroka kamantaantsi, ari inkimityaari iijatzi kimisantaironi. Kimoshiri inkantaiya monkaataironi osankinatainchari. Tima okaakitzimatai jiñaantaityaawori.

Jiwithaitari kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoita

⁴ Naaka Juan osankinatzirori jiroka. Iroka nosankinatziini kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 papatoyita nashiyitachari nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima añaatsi Pawa, iri itakawori pairani itzimaki, irootaintsi impiyi, nishironka inkantaimi irirori, kamiitha isaikakaayitaimi janta. Ari inkimitaimiri jiiitatziri “7 tasorinti”. ⁵ Ari inkimitaimiri iijatzi Jesucristo, tyaaryoori inatzi ikinkithatakotziri. Iriitaki itanaawori ipiriinta ikamawitaka, iri pinkathariwintairiri maawoni pinkathariwitachari jaka kipatsiki. Iriitaki itakoyitairi aakaiti. Iriitaki kimitakaantairi inkiwaatyimi, ipiyakotairo ayaaripironka ikapathainkataki pairani ikamawintayitai.

⁶ Iriitaki pinkatharitakaayitakairi. Iriitaki ompiratasorintsitakaayitairi antawaitantaanariri Pawa Ashitariri. Iriitaki otzimimotairi jowaniinkawo, iriitaki pinkatharipirotaatsiri. Ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari. ⁷ Jirika Cristo, inkinapai minkoriki, maawoni jiñaitawairi. Jimatsityaawo jiñaawairi owathaamirikitakiriri. Jiraakoitaiyaari maawoni jaka kipatsiki, jimatsityaawo kaari jyininkatawakaachani. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Awinkathariti Pawa:
Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi, Naaka ojoyawori iijatzi iwiyaantawori.
Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka itakawori pairani notzimaki, Naaka piyaatsini paata.
Naakataki tzimapirotatsiri noshintsinka.

Joñaagantaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirintzi powayitana pikimisantzinkaritari, ari akaataiyakini amawitakiro akimaatsiwaitaka, ari atsi-patawakaa ipinkathariwintayitai Jesús. Pairani nosaiki oth-ampishiki iitachari Patmos nokinkithatziro jiñaani Pawa, nokamantantziro ikantakinari Jesús. ¹⁰ Okanta apaani ki-tiijyiri ikinkishiritakotapiintaitari Awinkathariti, tzimatsi joñaagakinari Tasorintsinkantsi. Nokimakiri notaapiiki iita kantanari, ikimitakawo tyootaantsi jiñaawaitzi, ¹¹ ikantakina: “Posankinatiro onkaati noñaayimiri. Iro potyaantiniriri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka nashitakawori nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima jiroka 7 nampitsi, iitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea”.

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamintotsipaini jiwitsikaitziri oro. Ikaatzi 7. ¹³ Iro kantacha janta niyankiniki ari josatikaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitziki iithaari. Jontarikakari ichopiniiki jiwitsikajyironkaataitziri oro. ¹⁴ Kitamaapowainka ikantaka iitoki, kimiwaitaka iroomi iwitzi oijya, kitamaaki okantaka iroowaitaki jiriniki. Irooki okimitakari paampari. ¹⁵ Shipakiryaa okantayitaka iitzi, iriiwaitaki iporiryaaatzi kiriiki itagaitziri. Okimiwaitakawo iñaani opoimaatzi oshinchaani jiña. ¹⁶ Joirikaki impokiropaini jakopiroki, ikaatzi 7. Jomishitowimaitawo ipaantiki kimitakawori osataamintotsi, apimini okanta othoyimpitaki. Ikimitakari ipooki ikanta ooryaatsiri ishipakiryaaapirotzi tampatzikapaiti.

¹⁷ Ikanta noñaakiri, tyaanakina nokamanaki. Iro kantacha jotirotantakinawo jakopirori, ikantana: “Iiro pithaawi, Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawori. ¹⁸ Naakataki kañaaniri, nokamawitaka iro kantacha ari nonkantaitatyaani nañagai. Naakataki ashitaawori shintsinkantsi jowaitaana nompiyakaantya notyaantantai sarinkawiniki. ¹⁹ Posankinatiro okaatzi piñaakiri, iro pitanatya piñaakiri iroñaaka, impoña onkaati piñiiri paata. ²⁰ Ikaatzi ootamintotsi piñaakiri kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka jinashitakawo nampitsi. Ikaatzi piñaakiri impokiro noirikakiri nakopiroki, kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri maninkariiti tsipataariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka”.*

2

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri jirikaiti “maninkariiti” kinkithatakotainchari jaka, iri-itaki atziriiti ikaatzi jiwayitairiri kimisantzinkariiti. Tzimatsi pashini kantatsiri, iriiytaki tyaaryoori maninkariiti.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiniriri 7 japatoita kimisantzinkariiti:

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Efeso-ki

¹ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantatsiri apatotachari Efeso-ki. Iri ñaanatziriri oirikakiriri 7 impokiro jakopiroriki, osatikainchari niyanki ipaampataki 7 ootamintotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitziri, tsika pikanta pantawaitaki, okaatzi pamawitakiri. Pisamayitakari kaaripiroshiriririti. Piñaantawaitaari iitashiwaitachari, “Otyaantapiroriiti” itzimi yotaantashiwaitachari. Piyotairi iiroka thiiyinkari jinyayitzi. ³ Tyaaryoori pinatzi, amawiwaini pikantaka, oiyiki pikimaatsiwaitaka jowasankitaawintaitzimiro pipairyairo nowairo. Tiimaita pisamawaita. ⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Powajyaantanakiro irokaiti pitakotanta, tii pantairo pikimiwitanakawo pairani. ⁵ Pinkinkishiritiro tsika pikanta pairani owakiraa pikimisananaki. Powajyaantiro tsika pikanta iroñaaka, pantairo tsika pikantanaka owakiraini pikimisananaki. Tima iirorika powajyaantairo, ari niyaatashitakimi, naapithataimiri ootamintotsi saikimotakimiri janta. ⁶ Iro kamiithataintsu pantakiri irokaiti pikisaniintakiro jantakiri ikaatzi kimisantanairiri jiyotaantziri pairani Nicolás. Nimsitataikari naaka.* ⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisan-tiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi, ari noshinitairi joyaawo chochoki añaakaantatsiri pankitainchari itasorintsipathatikiki Pawa’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Esmirna-ki. Iri ñaanatziriri itakawori, iwiyaantyaawoni. Iri ñaanatziriri kamawitainchari iro kantacha añagai iijatzi. Ikantziri:

⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotziro pikimaatsiwaitaka, niyotziro pashironkaawaitaka, iirokawitaka ajyaa-gantashiritaniri. Niyotzi iijatzi ithiiyakotakimi Judá-mirinkaiti janta. Jiiitashiwaitaka Judá-mirinka, aña Satanás ashitakariri. ¹⁰ Iiro pithaawantashitawo onkaati pinkimaatsityaari. Tima irootaintsi piñiiri tsika inkaati jomontyaakaantiri kamaari. Ari pisaikiri onkaati 10 kitiiyiri pinkimaatsiwaita, jiñaantashiritatziimi kamaari. Iro kantacha ontzimatyii pintyaaryooshiriti irokaiti piyaatakaairo onkantawitayia intsitokaitimi, aritaki

* **2:6** Tii jiyopiroitzi itzimi “kimisantanairiri jiyotaakiri pairani Nicolás”. Kim-itaka iriitaki nashitaincha japatota, iri yotaashwaitakariri kimisantzinkariiti, aamashitya iri kimitakariri Balaam okaatzi jantakiri pairani irirori.

nañaakaimi paata, onkimiwaityaawo namathaiyaatyimimi. ¹¹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, iiro jiñairo inkimaatsiwaitaiya japiitairo inkamai' ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Pérgamo-ki

¹² “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Pérgamo-ki. Iri ñaanatziriri otzimimotziri josa-taaminto apiminitatsiri othoyimpitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotzi pisaikimotakiri ipinkathariwintziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi iijatzi oisokiro powakina pipairyaapiintakiro nowairo, tii powajyaantziro pawintaashiritana. Tii powajyaantanakiro iirokaiti okantawitaka jowamaawiitakari noyimisantaapirotani Antipas, itzimi kinkithatakotakinari inampitawo Satanás. ¹⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Tzimayitatsi pikaataiyini kimitakariri Balaam jiyotaantzi. Tima pairani Balaam, jiyotaapiintakiri Balac onkantya inkaimashiryaantyaariri charinitanakariri Israel-ni jowakaiyaari itainiriri ikimitakaantashitari iwawani. Imayimpiritakaakiri iijatzi. ¹⁵ Ari okimitakari iijatzi tzimayitatsi kimisantayitakirori jiyotaantziri pairani Nicolás. ¹⁶ ¡Powajyaantziro! Iirorika powajyaantziro, ari niyaatashitakimi nowayiritiri, iro nowayiritantyaariri osataamintotsi shitowatsiri nopaantiki. ¹⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi iñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nompakiri joyaawo manaantsitatsiri maná. Ari nompakiri iijatzi kitamaari mapi osankinataka owakiraari wairontsi kaari jiyoitzi, apa jiyotairo aakironi jiroka mapi' ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Tiatira-ki: Iri ñaanatziriri Itomi Pawa, kimitakariri irooki paampari, poriryaaaintsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, pitakoyitantaka, pikimisantaki, pantawaitaki, kamaitaniri pinatzi. Iikiro pinkamaitanatyawo iroñaaka panaakaanakiro pikantawita pairani. ²⁰ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Paapatziyakawo iirokaiti tsinani iitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantaniro inatzi, iro kantacha okaatzi iyotaantakiri iroori, oiyiki oitzipinashiritakiri nompiratani. Iro opoñaantari owakaayitakari itagaitziniriri ikimitakaantashiitari iwawani. Omayimpiritakaayitakiri iijatzi. ²¹ Osamani noyaakowitakawo owajyaantantyaawori antakiri, iro

kantacha tii okowi owajyaantiro omayimpiriwaitzi.
 22 Iirorika owajyaantashitaawo, ari nomantsiyaakiro tsika omayimpiriwaitapiintaki, ari onkimaatsiwaityaari. Ari nonkimitaakiri inkaati mayimpiritakironi. 23 Ari nowamaayitairi ikaatzi iyotaayitakiri. Iro ompoñaanntyaari jiyotai maawoni kimisantzinkariiti naakataki iyoshiritziriri maawoni, niyotzi iita ikinkishiriyitari, niyotzi iita ikimashiritziri. Ari onkantya noipiyantimirori okaatzi pantayitakiri iirokaiti. 24 Irooma iirokaiti, yotapainchari janta Tiatira-ki kaari kimisantakironi okaatzi iyotaantashiwitakari, iiro noshintsithatzimi. Tima tii pipankinawaitawo okaatzi iyotaashiwitantakari jiitaitziri “jimanakaapirotani Satanás”. 25 Iro kantacha iirokaiti ontzimatyii pintyaaryooniti irojatzii nompoyantatyaari. 26 Intzimirika kitsirinkakironi jimonkaatiro noñani irojatzii iwiyaantapaatyaawoni, aritaki nimatakaakiri impinkathariwintairi atziriiti. 27 Ari oiyatyaawo ikimitaakina Ashitanari naaka, jimatakaakinawo ipinkatharitakaana, ari inkimitagairi iijatzii iriroriiti impinkatharitakairi. Ari ijiwatantaiyaari jashirokotziti. Irijatzii apirotairini iisanitani, inkimitakaantairi ipookaitziro kowitzi. 28 Niitairi naaka kimitakariri impokiro Oñaminki.† 29 Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti’ ”.

3

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Sardis-ki

1 “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Sardis-ki. Iri ñaanatziriri jiitaitziri ‘7 tasorintsi’, oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimirotantayitakiri, ikantaitzimi “añashiriri”, aña tii ari pinkantya, kamashiriri pinayitzi.

2 Pinkakimpishiritai. Pintyaaryooshiriti iiro pikamashiritanta. Tima Pawa jiñiuro okaatzi pantziri tii pimonkaatziro ikowakaimiri. 3 Pinkinkishiritiro ikamantaitakimiri pairani, pimonkaatiro. Powajyaantiro pantapiintakiri. Iirorika pikakimpitai, ari nomapokapaimi nompoyairika, nonkimityaari jomapokantzi koshintzi. 4 Iro kantacha tzimatsi janta Sardis-ki kiyopayipaini matakirori ikitishiritzi. Iriiyitaki kimitakariri kaari oipatsitironi iithaari, irootaki jiriipirotantaari jirikaiti onkantya intsipatantaiyaanari nokithaataawo kitamaari. 5 Intzimirika kitsirinkakironi, aritaki nonkithaatairi kitamaari. Iiro nojyitziro iwairo

† 2:28 Ari jiitsitari iijatzii Jesús, ikantaitzi “Oñaminki”. Paminiro Ap. 22.16.

itsipataari josankinatakotaka inkaati kañaaniiyitaatsini. Nonkantairi Ashitanari, iijatzi maninkariiti: “Ikimisantaana jirika”.⁶ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Filadelfia-ki. Iri ñaanatziriri Tasorintsitatsiri, Tyaaryoopirori. Iri ñaanatziriri jowaitakiri jashitaryagainiri atziriiti, irijatzi jowaitakiri jashitapithatairi intyaayiti. Ari inkimitaiyaari David-ni. Tikaatsi shintsithatirini jirika jashitaryagainiri, jashitapithatairi iijatzi. Ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitziri. Pamini. Noshinitakimi pintyai, tikaatsi otzikawakimini. Iro nimatakimiri tii pishintsishiritaiyini, iro kantacha pimonkaatakinawo noñaani, tii ikimaitzimi pinkanti: “Tii jashitana Pawa”.

⁹ Iriiima jirikaiti kantashiwaitachari: “Naaka Judá-mirinka”. Kaarimaita Judá-mirinkapirori, aña iri jashiyitakari Satanás. Irootaki notzirowakaantaiyaariri paata impinkathayitaimi.

Ari jiyotairi imatasya nitakotakimi.¹⁰ Tima pityaaryoowintakiro iirokaiti pimonkaayitziro noñaani, aritaki nonkimpoyaawintakimi iiro jiñaantashiritantaitzimi. Tima kapichitapaaki jiñaantantimiri ikaatzii nampitawori kipatsiki.

¹¹ Irootaintsi nompiyaki. Kiso powiro pikimisantakiri, iiro paminaashiwaitanta pinintaiyaawo impayitaimiri, jamathaitaimi.

¹² Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nonkimitakaantairi tzinkamitsi otzinampitzirori itasorintsipankoti Pawa. Ari jashi jowairo isaikai. Ari nonkintakotainiri iwathaki iwairo Pawa, ari jiyoitii Pawa ashitaari.

Ari nonkintakotainiri iwathaki owairo nampitsi Jerusalén, ari jiyoitai isaikai jirika inampiki Pawa, ariitaachani isaawiki ompoñagaiyaawo inkitiki. Ari nonkintakotainiri iijatzi iwathaki owakiraari nowairo.

¹³ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Laodicea-ki

¹⁴ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziriri jiiitaitziri ‘Ari onkantyaari’, iri jawintaashiritapiintaitari jiñaawaitziro tyaaryoori. Iri ñaanatziriri jiwitsikakaitakiri pairani jiroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitziri. Pikimitakawo saawaironkatatsiri, jampaatatsiri. Nokowiri naaka, saawaari. Iirorika osaawatzi, katsinkaari.

¹⁶ Irooma pikimitawo jampaatatsiri jiña, ari noowawintaimi.¹⁷ Pikantapiintaiyini iirokaiti: “Ajaagantakina, tikaatsi nonkowityiri”. Iro kantacha

tii ari pinkantya, aña owashiriri pinatzi, manintaari, ashironkaari, amajyookiri, aatonkoryaamirikiri. ¹⁸ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi n-oro-ti itagaitakiri imporikapirotantyaari. Ari pimatairo pajaagantya. Pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi kitamaari noithaari, iiro paatonkoryaamirikiwaitanta ompoñaantyaari pinkaniwintawaitya. Pinkimitakaantiro pamanantaatyiiromi naawintawo pishintsitantaiyaari pikamaatyaakitaki. ¹⁹ Iro namitari naaka noshintsithatziri nitakotani, nowasankitairi. Ontzimatyii pintyaaryootai iirokai, pimpiyashiritai. ²⁰ Pamini, kimiwaitaka nonkatziyatyiimi jikokiroki nokaimi nontyaantyaari. Tzimatsirika inthomainta kimakinari, ishinitanarika nontyi, ari atyootawakaiyaari. ²¹ Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, aritaki intsipataina nompinkathariwintanti. Tima nimatakiro naaka nokitsirinkakiro, notsipataari isaikamintoki Ashitanari nopinkathariwintantai. ²² Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti' ”.

4

Thaamintaantsi inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ashitaryaanaka inkiti. Irijatzi apiitapairo jiñaanatapaana noñaakiri kitziroini poimatapaintsiri ikimitari tyoorintsi. Ikantana: “Pimpoki jinoki, ari noñaayimiro onkaati awijatsini paata”. ² Ikanta niyaashirinkatanaki jinoki, noñaakiro saikamintotsi, okimiwaitakawo isaikantapiintari pinkatharipirori, owaniinka okantaka. Tzimatsi saikantakawori. ³ Jirika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikimitakawo kityonkaironkari mapi kaninakitatsiri. Itapotakiri oyi isaikamintoki, ikimiwaitakawo oyi natsiryaaakiri mapi kaninakitatsiri.* ⁴ Tzimatsi pashini saikamintotsi okaatzi 24, iro osatikakiriri niyankiniki saikaintsiri. Ari isaikayitakiri Antaripiroriiti, kitamaa okantayitaka iithaari, oro inayitaki jamathairi. ⁵ Noñaaki ookathawontsi, nokimakiro oñaanaki opoñaanaka saikamintotsiki. Tzimatsi 7 ootamintotsi owaampatainchari, iri imontitakari saikamintotsi. Iriitaki oiyakaawintziriri Itasorintsiti Pawa, kaatatsiri iijatzi 7.

⁶ Tzimatsi inkaari imontitakari saikamintotsi, kitijyaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkitiwiri katziyainchari, iri piyowintakawori saikamintotsi. Iro kantacha jirika inkitiwiriti otzimi ojyiki irooki, irootaki jaminantayitari tsikarika,

* 4:3 Mapi “kityonkaironkari kaninakitatsiri” jiitaitziro “jaspe”, jiitaitziro iijatzi “cornalina”. Irooma mapi “natsiryaaakiri kaninakitatsiri” jiitaitziro “esmeralda”.

jaminantayitawo iijatzi itaapiiki.† ⁷ Apaani inkitiwiri jo-
 jyakari kajyikari. Pashini jojoyakari vaca iryaani. Pashini
 atziripoo jinatzi. Iriima pashini jojoyakari jiwowaita pakitha.
⁸ Omapokashitanaka otzimayitanaki ishiwanki jirika inki-
 tiwiri, 6 ishiwanki tzimayitanaintsiri. Otzimi oiyiki irooki
 iwathaki, otzimitanaka irooki inthomainta iwathaki. Iri-
 itaki aakowintanakawori ipampithaapiintaki, kitiijyiriki ii-
 jatzi tsiniripaiti, ikantzi:

Tasorintsi, Tasorintsi, Tasorintsi jinatzi Pinkathari Pawa,
 Shintsipirotsiri.

Iriitaki añaagatsi iroñaaka, iri itakawori pairani itzimakiri,
 irootaintsi impiyi.

⁹ Ari ikantapiintatya jirikaiti inkitiwiri ithaamintawintari
 saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaagantakiro
 jirikaiti ipinkathatapiintaitakiri, ipaasoonkitapi-
 intakiri, ¹⁰ jimatanakiro iijatzi 24 Antaripiroriiti
 jotzirowashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi.
 Ithaamintawintanakari, jamathairyimotanakiri. Ari
 jiñaitziro imapiro janaakotantzi jirika saikaintsiri
 ipinkatharitziri, okantawita ipinkathariwintantawita iijatzi
 Antaripiroriiti. Ikantaiyanakirini:

¹¹ Nowinkathariti, Pawá,

Iro kowapirotaitacha ontzimimotimi iiroka powaniinkawo,
 pinkatha inkantaitimi, ontzimimotimi pishintsinka.

Irokataki witsikayitakirori maawoni, tima iirokataki
 kowashitainchari ontzimayiti piwitsikani.

5

Osankinarintsi ipoña Oijya

¹ Noñaatziiri saikaintsiri saikamintotsiki, joirikaki
 jakopiroki osankinarintsi. Kamiitha apinaitaka, ⁷ okaatzi
 japiipiintaitakiro jontsirikaitakiro iiro japinairyaaantaitawo.

² Noñaatzi apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, shintsini
 jiñaawaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Litaka jowaitakiri
 jontsirikaryiuro osankinarintsi, impoña japinairyiuro?”

³ Tikaatsi apaani matironi japinairyiuro jiñaanatiro. Tii
 itzimi inkitiki, tikaatsi iijatzi kipatsiki, ari ikimitakari
 sarinkawiniki, tii itzimi apinairyiuro. ⁴ Antawoiti
 niraanaka, tima tikaatsi matironi japinairyiuro jiñaanatiro.

⁵ Ikantana apaani Antaripirori: “Aritaki piraaka. Pamini.
 Tzimatsi apaani matakirori otzimimotziri itasorinka, iri
 matironi jontsirikaryiuro, japinairyiuro iijatzi. Iriitaki
 charinitakariri Judá, jüitaitziri ‘Kajyikari’. Irijatzi
 charinitakariri David-ni. Iriitaki jowaitakiri jimatiro”.

† 4:6 Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio
 iijatzi cristal.

⁶ Opoñaashitaka noñaaki apaani Oijya. Ikatziyaka niyankiniki osaikaki saikamintotsi, josatikari inkitiwiriiti, josatikari Antaripiroriiti. Kimiwaitaka jirika Oijya aritaki jowamaawiitakari pairani. Tzimatsi okaatzi 7 ichii. Tzimatsi iijatzi 7 irooki. Iri oiyakaawintachari 7 Tasorintsi, ikaatzi jiñaitairi maawoni kipatsiki. ⁷ Ikanta jirika Oijya, jiyaatashitakiri okaakiini saikaintsiri. Joirikapaakiro osankinarintsi. ⁸ Ikanta inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti, jotzirowashitanakari Oijya, ipinkathatanakari. Tzimayitatsi ipampithaaminto. Tzimayitatsi kasankainkari itaayiyitzi joritaitakiro oro-nakiki. Jiroka kasankainkari iro oiyakaawintacha jamanamanaatani oitishiritaari. ⁹ Ari ipampithagaiyanakironi owakiraari pampithagaantsi, ipampithaakotziri Oijya, ikantzi:

Iiroka jowaitakiri poirikiro osankinarintsi, iiroka ontsirikaryiironi,

Tima iiroka kapathainkaintsi jowamaawiitakimi, ari pipinakowintairi atziriiti jashitantaariri Pawa.

Ari opoña jashiyitaari Pawa tsika ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

¹⁰ Iiroka kantakaawori ikimitantaariri pinkathariiti, ikimitaari Ompiratasorintsitaari, jantawaitainiri Pawa.

Iriiyitaki pinkathariwintairini isaawijatziiiti.

¹¹ Opoñaashitaka noñaaki iyyiki maninkariiti piyowintapaakawori saikamintotsi, tsika isaikaki inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti. Ari ipiyopirotaiyapaakani iyyiki, iyyiki maninkariiti. ¹² Ikantaiyini:

Jirika Oijya jowamaawiitakari, iri iriipirotaitatsiri otzimotziri: itasorinka, jayaagawo, jiyotani, ishintsinka. Impinkathayitairi, jowaniinkataiya, inthaamintawintaityaari.

¹³ Nokimatzi ipampithagaiyanakini maawoni saikantawori inkiti, kipatsi, inkaari, sarinkawini. Ikantaiyini:

Jirika saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya, thaamintaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, otzimimotziri jowaniinkawo, ipinkathariwintantzi, ari inkantaitatyaani.

¹⁴ Iri inkitiwiriiti apiipiintzirori ikantzi: “Ari onkantyaari”. Iriima Antaripiroriiti otzirowa ikantaiyakani ipinkathataiyirini jirika kantaitaachaniri.

* 5:9 5.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi inkantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

6

Jontsirikayitakiro

¹ Ipoña noñaakiri Oijya jontsirikaryaanakiro itanakawori jontsirikaitakiro. Ari ishinchiinkatanaki jiñaawaitanaki apaani inkitiwiri, okimiwaitakawo ookathawontsi, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ² Noñaatziiri ishiyataipaaka kitamaari mora, joirikakiro iyaani tyaakaakariri mora. Jamathaitaitawakiri, jataki jowayiritya, japirotanti.

³ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ⁴ Ari ishiyataipaaka pashini mora kityonkari, ipaitawakiri antawoiti owathaamintotsi tyaakaakariri. Iri jowayitaki jowajyaantakairi atziriti isaiki kamiitha kipatsiki. Irojatzji opoñaantanakari jowamaawakaayita.

⁵ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kisaari, joirikataiki jotinakaminto tyaakaakariri. ⁶ Nokimatzi ñaawaitanaintsiri ikatziyaiyakani inkitiwiri, ikantaitzi: “Pimpimantayiti iipiyokiini piwankiri, pimpinatakaapirotyaawo, tima tii otzimapirotzi. Ari paaki oiyiki kiriiki apaani kitiijyiri, irojatzji jiñaitantyaawori antawoiti tajyitsi. Iro kantacha tikiraata powaaripirotzji pankirintsi tsika jaayitziro imiriitari, tsika jaayitziiri iijatzji yiinkantsi”.*

⁷ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ⁸ Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kitiriri, jiiitaitziri “Kaamanitaantsi” tyaakaakariri. Ari itsipatakari jiiitaitziri “sarinkawini”. Jirika jiiitaitziri “Kaamanitaantsi” jowaitakiri jowamaayiti ijyiki isaawijatziiiti. Tzimayitatsi jowamaakaantakiri jowathaantayityaari osataamintotsi, tzimatsi owamaayitiri itajyi, pashini aayitakiri mantsiyarintsi, pashini jatsikayitiri katsimari piratsi.†

⁹ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Noñaatzi oponkitziki taapirimintotsi ishiriti ikaatzi jowamaawintaitakiri ityaaryootzi ikinkithatziro iñaani Pawa. ¹⁰ Iri kaimayitanaintsi shintsiini, ikantaiyini: “Nowinkatharipiroriti, Tasorintsiri, Tyaaryoori. ¿Tskapaitima onkaati poyaawintya pimpiyakowintantyaanari, powasankitaayitairi isaawijatziiiti?” ¹¹ Ipoña ipayitakiri

* **6:6** Iro ikantajaantaitakiri jaka: “Pimpimanti aponawoini harina onkaati ompinatya apaani denario. Pimpimanti mawaponawoini cebada onkaati ompinatya apaani denario”. † **6:8** Jiroka kantakotchari jaka “tzimayitatsi”, intzimirika 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantyaari pashiniki nampitsi tsikarika itzimayitzi 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantayityaari mawoni kipatsiki.

kitamaari kithaarintsi inkithaatya, ikantaitziri: “Apaatatyaaami pimakoryaawaki irojatzji jariitantatyaari pirintziiti pitsipatakari pantawaitaki. Tima ontzimatyii jowamaitiri iijatzji iriroriiti inkimitakotaimiro iirokaiiti”.

¹² Noñaatziiri Oijya jontsirikaryaakiro pashini, yotapaaka apaani inthonkatantyaawori. Ari omapokanakari antawoiti ontziñaanaka. Tsiwakimatanaki ooryaatsiri, tsiniriki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikimitanakawo iraantsi. ¹³ Ari itziroryaayitanaki impokiro, ikimiwaitanakawo oparyaakitzi irakakiri chochoki otikakitziro antawoiti tampiya.† ¹⁴ Tii okoñaatanai inkiti, okimiwaitanakawo apinaita antawoiti tsipana. Tii jiñaitairo otzishipaini otaankayitanaki, iijatzji othampishipaini. ¹⁵ Manaiyanakani atziriiti impiitamooki. Ari ikaatzi jimanaiyanakani maawoni, pinkathariiti, ñaapiroriiti, ijiwaripaini owayiriiti, ajyaagantaniriiti, shintsiriiti, ompirataariiti, saikashiwaitaniriiti iijatzji. ¹⁶ Jirikaiti manayitanainchari ikaimakaimatanakiro otzishi, mapiiti, ikantzi: “Pimpichiina. Pimanina iiro noñaantari saikaintsiri saikamintotsiki. Pimanina iiro noñaantari Oijya kisaniintakinari”. ¹⁷ Tima monkaapaititapaaka iyatsimanka. ¿litama amawitironi?

7

144,000 ikintakotamakoitakiri

¹ Ikanta othonkapaa jiroka, noñaaki ikatziyayita 4 maninkariiti ochimpitapaa kipatsi. Iriitaki otzikakirori antawoiti tampiya. Iro kaari jiñaitantawo ontamaryaatakaairo inkaari, tii jiñaitziro iijatzji aapanatakaairo oshi inchatō. ² Ipoña noñaaki iijatzji pashini maninkari itonkaapaaki ishitowapiintzi ooryaatsiri. Shintsiini jiñaanatapaakiri 4 maninkariiti. Tima jirikaiti 4 maninkariiti, otzimimotziri ishintsinka, jowaitakiri jowaaripirotiro kipatsi iijatzji inkaari. ³ Ikantapaakiri: “Paata powaaripirotzziro kipatsi, inkaari, inchatopaini, nonkintakotamakotawakiri jompirayitaari Pawa”. ⁴ Nokimatzi apaani kinkithatakotanakiriri ikaatzi ikintakotamakoitakiri. Ikaataiyini 144,000. Iriiyitaki kaatatsi 12 jinashiyitaa ichariniyitari Israelni. ⁵ Ikintakotamakoitaki 12,000 Judá-mirinkaiti, 12,000 Rubén-mirinkaiti, 12,000 Gad-mirinkaiti, ⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaiti, 12,000 Neftalí-mirinkaiti, 12,000 Manasés-mirinkaiti, ⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaiti, 12,000 Leví-mirinkaiti, 12,000 Isacar-mirinkaiti, ⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaiti, 12,000 José-mirinkaiti, 12,000 Benjamín-mirinkaiti.

† 6:13 Jiroka chochoki ikantakoitzi jaka higuera inatzi.

Kitamaayitaintsiri ikithaayitaka

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ipiyotaiyakani atziriiti. Tima ijyikiapiro ikantaka, tikaachaajaini matironi jiyotiri tsikarika ikaataiyini. Iriiyitaki atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Jirika atziriiti, iriitaki katziyayitachari isaikamintoki Oijya, kitamaa ikantayitaka ikithaayitaka. Jotiyaki oryaani kompiroshi.* ¹⁰ Thaaminta ikan-taiyakani, ikaimaiyini ikantzi:

Iri Pawa owawijaakotantatsiri, iriitaki saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya.

¹¹ Ipoña jotzirowaiyanakani ikaatzi tapothaitakirori saikamintotsiki. Jirika ikaataiyakini: maninkariiti, Antaripiroriiti, ipoña inkitiwiriiti. Ithaamintawintanakari Pawa, ¹² ikantaiyini: “¡Ari onkantyaari! Thaamintaari jinatzi irirori, otzimimotziri jowaniinkawo, yotaniri jinatzi, paasoonkitaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorinka iijatzi ishintsinka. Onkantaitatyaani anthaamintaiyaari Pawa. Ari onkantyaari”.

¹³ Ipoña jiñaanatanakina apaani Antaripirori, ikantzi josampitana: “¿Litaka jirikaiti kitamaathaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikinapaakika?” ¹⁴ Ari nokantanakiri naaka: “Intaantya, piyotziro iiroka nowinkathariti”. Ipoña ikantanakina irirori: “Iriiyitaki ñaayitakirori ‘Antawoiti Kimaatsiwaitaantsi’. Okimiwaitakawo inkiwantantyaawomi iithaari iriraani Oijya, irootaki kitamaamawotakaapirotakirori. ¹⁵ Irootaki ikitsirinkantaawori jirikaiti ikatziyimotaari Pawa isaikamintoki. Ari inkantaitatyaani kitijyiri, iijatzi tsiniririki jantawaitainiri itasorintsipankotiki. Jirika saikaintsiri isaikamintoki, ikimitaawo iriimi katziyathaantitainchani jontsirityaarimi jirikaiti. ¹⁶ Iiro itajyaaniintawaitai, iiro imiriniintawaitai, iiro ikimaatsiwaitaari ooryaatsiri, ¹⁷ tima jirika kimitakariri Oijya, katziyimotakariri niyankiniki saikaintsiri isaikamintoki, iriitaki aamaakowintaiyaarini, inkimitakaantairi jaamaakowintaitari oijya, iriitaki aayitairini jirakairi jiñaa otzimi añaakaantatsiri. Tima Pawa ojyiyookirotairini, jiraawaiyitaka”.

8*Kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro*

¹ Ikanta Oijya jontsirikaryaakiro kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro. Osamaniironka jimairiitapaintzi

* 7:9 7.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi inkantaitatsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

inkitiki, tikaachaajaini apaani ñaawaitatsini.* ² Ipoña noñaakiri 7 maninkariiti itsipatapiintakari Pawa. Ipaitakiri tyoomintotsi. ³ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikatziyimotapaakawo taapirimintotsi, joirikanakitakiro jiwitsikaitziri oro. Jirika maninkari, ipaitawakiri oiyiki kasankainkari intaantyaawo joirikanakitakiri. Ari otsipatakawo jamanamanaatani atziriiti oitishiritaari, kimiwaitaka ompiyotatyaami onaminaki taapirimintotsiki. ⁴ Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakiri maninkari, katziyainkatanaka oyachaarinka otsipainkatanakawo jamanamanaatani oitishiritaari, owanaa inimotakiri Pawa. ⁵ Ipoña jirika maninkari oirikanakitakirori ikitaminto, jaaki owaampariminkiti taapirimintotsi, jotitakiro joirikanakitakiri. Jookakiro kipatsiki. Ari omapokanakari kamiñainkatanaintsiri, antawoiti ookathatanaka, antawoiti ontziñaanaka iijatzi.

Tyoomintotsiiti

⁶ Witsikaiyanakani 7 maninkariiti intyootaiyini.

⁷ Ari jitanakawo apaani maninkari ityootanaki, omapokashitapaaka oparyaapaaki kipatsiki jiriniki, iijatzi paampari, kimiwaitapaaka iraantsi. Otaapaakiro kipatsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi ontaiya inchatopaini, iijatzi inchashipaini.†

⁸ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka otonkanaki kimitakawori antawoiti otzishi, shitowanaki paampari, ookapaaka inkaariki, okimitapaakawo iraantsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi tsika otzimayitzi jiñaa, ⁹ iro japirotyaami inkamayitimi ikaatzi saikayitantawori inkaari, iijatzi ikimiyitakari saikayitantakawori antawoiti pitotsi. ¹⁰ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itziroryaanaki impokiro, paampa ikantanaka irojatzsi tsika otzimayitzi jiñaa, iro apirotyaami kajyitani kipatsi otzimayitzi jiñaa. ¹¹ Jirika impokiro paryaintsiri kipatsiki jiitaitziri “Kipishiri” Tima kipijyaa ikantakaapaakawo maawoni jiñaa tsika oparyaayitaki ipomiki. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi inkamayitimi atziri opiyakiri jirakiro jiñaa.

¹² Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itsiniritanaki ooryaatsiri, iro japirotyaami kajyitani tii jooryaantsipirotai. Ari ikimitanakari iijatzi kashiri ipoña impokiro, tii joorintapirotaa tsiniripaiti.

* 8:1 Kantakotachari jaka “osamaniironka”, aamaashitya okaatzi 1/2 hora.

† 8:7 Jiroka kantakotachari jaka “Iro apirotyaami kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori, maawoni inchatopaini, shimapaini, othonka oshityaatanaki jiñaa janta.

¹³ Nokimatzi poimatapaintsiri jaapaaki inkitiki, noñaatziiri pakitha jinatzi, ikantapaaki jatiki: “¡ijowí, ijowí, ijowí, inkantamachiitiri inkaati nampitaiyaawoni kipatsiki, iriitaki apishityaawoni iwiyaantapaakawori intyootawai mawa maninkariiti!”

9

¹ Ipoña ityootanaki pashini maninkari. Noñaatzi ijyaawi-inkapaaki kipatsiki apaani kimitakariri impokiro. Iri jowait-aki jashitaryiuro omoona inthomaintapirotatsiri. ² Ikanta jashitaryaakiro, ari oshitowainkatanaki kachaari, iroowait-aki okanta antawoiti ootaantsi. Opamankanakiri ooryaat-siri, iijatzi tampiyainka. ³ Ari ishitowanakiri kachaariki iyyiki tsitsiriniro, ikimitapaakari ikintantzi kitoniro. ⁴ Tii ishinitaitziri jowaaripirotiro pankirintsi, inchashipaini, inchatopaini. Apa ikintayitapaakiri atziriiti kaari ikintakotamakoyitzi Pawa. ⁵ Jirikapaini tsitsiriniro, tii ishiniitzi jowamairi atziriiti ikintayitakiri. Apa ikimaatsitakaashitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawoiti ikatsitzimotakiri, iroowaitaki iyatsinka kitoniro. ⁶ Owanaa inkimaatsiwaitya atziriiti, inkowayitanaki atziriiti inkamapithatiri, iiro okantzimaita.

⁷ Jirikapaini tsitsiriniro ikimitakotakari morapaini iñaanatakaayitari jowayiritya, jamathaiyitakari oro. Atziripoowaitaki ikantayitaka. ⁸ Santhapitaishi okanta iishi, iroowaitaki oishi tsinani. Antawopaini iraiiki, iroowaitaki iraiiki kajyikari. ⁹ Kimiwaitaka inkithaatyaawomi ashivotaki ishipaniiki. Antawoiti impoimatanaki jaiyanakini, irirowaitaki ipoimatzi imorani atziriiti aririka jowayiritawakaiya. ¹⁰ Ikimitakari kitoniro otzimayitzi ithoyini ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi awijantyaari iyipiyanka. ¹¹ Jirika ijiwaritikari tsitsiriniro, maninkari jinawitaka, iriitaki pinkathariwintantatsiri janta inthomaintapirotzi omoona. Jiitaitziri jirika “Apirotantaniri”. Iñaaniki Heber-mirinka, jiita “Abadón”. Iñaaniki Grecia-jatzi, jiita “Apolión”.

¹² Ari iwiyaari itanakawori jatikaita “¡ijowí!” Iro kantacha iiniro iyota apiti inkantaiti “¡ijowí!” imonkaatya.

¹³ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, iiniro iyotapaaka intyootawai apaani maninkari irojatzi imonkaatantyaari 7 maninkariiti. Nokimatzi ñaawaitanaintsiri osorinachiinampiki taapirimintotsi montitakariri Pawa. ¹⁴ Jiñaanatapaakiri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poojoryaakotiri 4 maninkariiti kimitakawori oojotatyirimi antawaani jiñaa jiitaitziri ‘Eufrates’ ”. ¹⁵ Jashitaryaakoitakiri maninkari ayimatakiri intsitokanti. Iri apirotirinimi intsitokiri atziri

nampiyitawori kajyitani kipatsi. Irootaki jashitaryaakoi-tantakariri japirotanti.* ¹⁶ Tzimatsi ijyiki owayiriiti tyaakaayitanakariri imorani. Ikantaitakina, ikaataiyini 200,000,000 owayiriiti. ¹⁷ Ipoña noñaaki ikoñaapirotanaki jirika owayiriiti noñaawiyatakari, ikithaayitakawo ashivotaki ishipaniiki. Tzimatsi porikathaitantsiri ikimitakari paampari, pashini kityonkaniironkathaitantsiri, pashini kitirithaitantsiri. Jirika morapaini, iriiwaitaki iito kajyikari. Oshitowanaki ipaantiki paampari, kachaari, kitirimoito okantanaka, oyyiki oshitzinka. ¹⁸ Iro apirotirinimi owamairi atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi, okaatzi shitowanaintsiri ipaantiki. ¹⁹ Tima ipaantiki morapaini otzimayitaki ishintsinka. Aña kantatsi jatsikantantyaawo iijatzi ipatzishitha, ikimiwaitakari maanki.

²⁰ Iro kantzimaitacha, tii jowajyaantziro ikaaripiroyitzi atziiriiti kaari jowamaayiiti. Iikiro jiyaatakaatziro ipinkathayitanakiri kamaari, ipinkathatziri oyyakaawontsi jiwitsikaitziri oro, kiriiki, ashiro, mapi, inchakota, ikimitakaantakiri pawa, tiimaita ikimanitzi, tii janiitanitzi.† ²¹ Tii jowajyaantanakiro iijatzi itsitokantayitzi, ikisaminthatantzi, imayimpiritzi, ikoshiyitzi.

10

Maninkari oirikakirori oryaani osankinarintsipana

¹ Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki pashini maninkari, ikinantapaakawo minkori, kimitawaitaka iro inkithaatatyaami minkori. Kimitawaitaka iri oyi jamathaitatya iitoki. Shipakirya ikantaka ipooki, kimiwaitaka ooryaatsiri. Omorikataiki iporipaini. ² Joirikaki oryaani osankinarintsipana. Jayiitzimatapaaki, jaatzikantapaakawo iitzipirori inkaari, irooma jampati, iro jaatzikantapaaka kipatsi. ³ Ikaimapaaki shintsiini, iriiwaitaki ikaimi kajyikari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaatzi apiipiintanakiro. ⁴ Okanta othonkapaaka 7 ookathataka, ari nokowawita nosankinatiromi nokimakiri jiñaawaiyiitakiri ookathawontsiki. Nokimatzi jiñaanatanakina apaani inkitijatzi, ikantana: “Iiro posankinatziro pikimakiri ookathawontsiki”. ⁵ Ipoña jiñaawaitanaki noñaakiri maninkari jaatzikapaakiro inkaari, ipoña kipatsi. Itzinaawakotanakiro jakopirori, ⁶ iro jiyoitantyaari tii ithiyya jiñaawaitziri ipairyiiro iwairo Pawa Kañaaniri, witsikakirori inkiti,

* **9:15** Jiroka kantakotachari “Iri apirotirinimi itsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori. † **9:20** Kantakotachari jaka “ashiro” irijatzi jiitaitziri bronze.

kipatsi, inkaari, maawoni ikaatzi tzimantawori. Ikantanaki: “Tii osamanitapai, ⁷ irootaintsi intyooti wiyaantawori maninkari, ari imonkaapaititya ikaatzi Pawa ikantakiriri Kamantantaniriiti inkamantantiro kaari jiyotakowiita pairani”.

⁸ Nokimatzi japiitanakiro jiñaanatana inkitijatzi, ikantana: “Piyaatashitiri maninkari katziyainchari inkaariki iijatzi kipatsiki, payiro iiroka panaryainchari joirikakiri”.

⁹ Ari nokantakiro. Niyaatashitanakiri maninkari, nokamitapaakiri, nokantziri: “Pimpinawo osankinarintsi”. Ipoña ikantanakina irirori: “Jiroka, poyaawo. Owanaa owochanka, iriiwaitaki pitsi aririka powatyaawo, irooma aririka piniyakiro, owanaa oyipishikimi pimotziki”.

¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochakitaki iriiwaitaki pitsi, iro kantacha owanaa oyipishikanakina nomotziki.

¹¹ Ipoña ikantanakina maninkari: “Pinkamantayitiri onkaati awijiyimoyitirini atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Pinkamantayitiri iijatzi pinkathariiti”.*

11

Apiti kinkithatakaantaniri

¹ Ipoña ipaitakina apaani kotzitsi, nimonkaaminto inatyi. Ikantaitana: “Piyaati pimonkaatiro tasorintsipanko, iijatzi taapirimintotsi. Piyotiri iijatzi tsika ikaatzi piyotainchari janta ipinkathatantzi. ² Iiro pimonkaatziro jikokiroki tasorintsipanko. Iro ishinitaitakiniriri pashinijatzi atziriiti, ari impiyotaiyaani maamanitantaniri janta tasorintsinampitsiki. Ari awijyiri inkaati 42 kashiri osamaniti.* ³ Aripaiti, notyaanti apiti kinkithatakotinari, iriitaki kinkithatapaakironi awijayitatsini, onkaati 1260 kitijyiri inkinkithatakotina. Inkimitakotatyaari ikanta ikithaayita owashiritakotariri kaminkari”.

⁴ Jirikaiti apiti kinkithatakaantaniri, iri joyyakaawintaitakiri pairani apiti inchato, irijatzi joyyakaawintaitakiri apiti jootaminto Pawa pinkathariwintziriri kipatsijatzi.†

⁵ Intzimirika kowatsini jimaamanitiri jirika apiti kinkithatakaantaniri, ari ishitowanaki ipaantiki paampari, japirotakiri kisaniintziriri. Ari inkantyaari maawoni

* **10:11** 10.11 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikantaitantiri ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzi otywawori ikantaitakiri “1260 kitijyiri”. Irootaki kantakotachari awijaniintanaki mawa osarintsi osamaniti. † **11:4** Kantakotachari jaka “apiti inchato” irootaki “olivo”.

kowawitachani jimaamanitiri, ari inkamaki. ⁶ Jirika kinkithatakaantaniri ontzimomotiri ishintsinka. Ari inkantakaatyaawo irirori iiro oparyaagai inkani irojatzji jimonkaatantatyaawori ikinkithatakaantzi. Ari onkantaki impiyiro iraantsi jiñaapaini. Ari onkantaki ontzimi oitya pomirintsitzimowaityaarini isaawijatzji. Ari japiipiintiro okaatzji ikowiri irirori. ⁷ Aririka onthonkapaatya ikinkithataki, ari ishitowanakiri kowiinkari piratsi impoñaatyaawo omooki inthomaintapirotatsiri, jimaamanitapaakiri apiti kinkithatakaantaniri, irojatzji jowamaantatyaariri. ⁸ Jookanakiri jowamaani aatsiki saikatsiri janta antawoiti nampitsi, tsika ipaikakotajaan-taitakiri pairani Iwinkathariti. Iro oiyakaawintachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto”. ⁹ Iiro ishiniitziri inkitaitiri jowamaani, ari awijaniintanakiri mawa kitiiyjiri onkaati osamaniti jaminaminthaitiri. Inthontya jiñaayitiri ikaatzji nampiyitawori tsikarikapaini. ¹⁰ Antawoiti joimoshirintya kipatsijatzjiiti, impashitawakaayitya oiyitarika. Kimoshiri inkantayitya jowamaitakiri apitiroiti kinkithatakaantaniri kimaatsitakaayitakariri kipatsijatzjiiti. ¹¹ Iro kantacha, awijaniintanaki pashini mawa kitiiyjiri, itasonkairi Pawa jirikaiti, añaayitai. Ipoña ipiriintaa. Owanaa ithaawaitanaki jiñaitakiri ipiriintaa. ¹² Ikimaitaki shintsiri ñaantsi inkitiki, ikantaitaki: “Patiiti jaka jinoki”. Jomapokashitanaka itzinaantanaawo minkori. Ari jiñaawairi maawoni kisaniiintawaitakiriri. ¹³ Ari otziñaanakari antawoiti kipatsi, iro apirotiromi nampitsi, ikamayitaki ikaatzji 7000 atziri. Iriima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Imapiro otzimi ishintsinka Pawa saikatsiri inkitiki”. §

¹⁴ Iro awijawitaka apiti ikantaitaki “¡ijjowí!” Iro kantacha, irootaintsi jiñaitiro mawatatsini.

Iwiyaantawori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanaki iwiyaantawori maninkari, ari ikaimaitanaki shintsini inkitiki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariwintantai Awinkathariti kipatsikinta. Ari impinkathariwintantai Cristo, itzimi jotyaantakiri Pawa, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai”. ¹⁶ Ari jotzi-irowaiyanakani 24 Antaripiroriiti, ithaamintawintanakari Pawa, ¹⁷ ikantaiyini: “Pawá, Pinkatharí, Shintsipirorí, iirokatakí añaagatsi iroñaaka, pitzimita iiroka pairani, irootaintsi pimpiyi. Owanaa nompaasoonkitimi, tima

‡ **11:9** 11.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzji ikantaitatsitari ikaatzji iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzji kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. § **11:13** Ikantaitziri “otziñaanaka antawoiti kipatsi”, tsika otzimi 10 pankotsi, opookanaki apaani. Ari okantakari maawoni nampitsi.

pimatakiro poñaagantziro pishintsinka, pipinkathari-wintantzi. ¹⁸ Pairani owanaa ikisaniintakimi atziriiti, iro kantacha iroñaaka, monkaatapaaka poñaagantyaariri piyatsimanka, powasankitaayitairi kamayitaintsiri, papiroyitairi owamaantayitaintsiri. Aripaiti pimpinayitairi Kamantantaniriiti pompiratani iiroka, ari pinkimitaakiri oitishiritaari pairyaayitairori piwairo ipinkathayitaimi, maawoni pimpinayitairi pitanatyaari antariiti irojatziriyaaniiti, maawoni”.

¹⁹ Ipoña ashitaryaanaka itasorintsipankoti Pawa janta inkitiki, koñaawaitanaki tasorintsinaki tsika jotitakoitziro kajyaakaawakaantsi. Antawo ookathatanaka, ontziñaanaka kipatsi, paryainkatapaaki antawoiti jiriniki.

12

Tsinani ipoña noonki

¹ Opoña okoñaatanaki inkitiki aamparyaantsi. Noñaatzi apaani tsinani, ojoyawaitakari ooryaatsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaatzi 12 impokiro.* ² Omotzitatzi jiroka tsinani. Owanaa okaimakaimawaitaki okimaatsita ontzimaaniti. ³ Opoña okoñaatanaki inkitiki pashini aamparyaantsi. Noñaatzi apaani noonki, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichii. Jamathaiyitakiro iito. ⁴ Ijyiki impokiro jataantakari itzinko, iro japirotirimi kajyitani inkitiki ikaatzi tzimayitatsiri impokiroiti. Ari ipokashitapaakiro tsinani, ikowi jowitsityaawo iinchaanikiti aririka intzimapaaki.† ⁵ Okanta otzimaanitaki tsinani, shiramparyaani jinatzi. Iriitaki jiwatantyaarini atziriiti jashirokotziti. Omapokashitaka jagaitanakiri isaikaki Pawa isaikamintoki. ⁶ Okanta tsinani shiyana iroori otzishimashiki. Ari jiwitsikiniro Pawa tsika onampityaawo, onkaati 1260 kitiiyyiri intziyaitiro.

⁷ Aripaiti otzimaki owayiritaantsi inkitiki. Iriitaki Miguel itsipayitakari imaninkariti. Iri jowayirita noonki itsipayitakari imaninkariti irirori. ⁸ Iro kantacha jirika noonki, tii otzimapirotzi ishintsinka, jotsiroryaitakiri inkitiki. ⁹ Ari itsipatsitakari imaninkariti jotsiroryaitakiri. Jirika noonki jotsiroryaitakiri, iri iitachari “Kamaari”, jüta iijatzi “Satanás”. Iri kowatsiri jamatawitiri maawoni atziriiti ikaatzi nampitawori kipatsiki. ¹⁰ Nokimataitatzi ñaawaitanaintsiri

* **12:1** Kantakotachari jaka “tsinani”, iriitaki ojoyakaawintachari Judá-mirinkaiti. Kantakotachari “otomiyaaniki”, iri ojoyakaawintachari Jesucristo. † **12:4** Jiroka kantakotachari jaka “kajyitani inkiti”, aririka ankotaryiromi mawakota inkiti, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

shintsini inkitiki, ikantzi: “Jitatainakawo ipinkathariwintantzi Pawa, jitatainakawo joñagantziro ishintsinka, jowawijaakotantai. Jitatainakawo iijatzi Cristo jashitanta. Tima aritaki jotsiroryaakiri thawitakotapiintakiriri Pawaki jiiitaitziri ‘iyikiiti’. ¹¹ Iro kantacha jirikaiti jiiitaitziri ‘iyiki’ joitsinampagairi kamaari, tima aritaki ikamawintairi Oijya, kapathainka ikantaka ikamaki. Iro joitsinampaantaariri iijatzi ikinkithatairo ñaantsi, jominthataawo irirori inkamawintairi Cristo. ¹² Irootaki, pinthaamintantyaari iirokaiti inkitijatz. Inkantamachiitimi iirokaiti kipatsijatz, iijatzi inkaarijatz, tima katsima ikantanaka kamaari jotsiroryaitakiri, jiyotzi yotakotapaaka kapichiini”.

¹³ Ikanta jiñaakiro noonki jotsiroryaitakiri kipatsiki, jitanakawo ikimaatsitakaawaitanakawo tsinani owaiyantakiriri shiramparyaaniki. ¹⁴ Iro kantacha, tzimanaki apiti oshiwanki, iroowaitaki ishiwanki pakitha. Iro aantanari iyaatiro otzishimashiki. Ari jimanapithatakari antariiti maanki. Ari awijaniintanakiro mawa osarintsi osaikawaitzi janta.‡ ¹⁵ Ikanta antariiti maanki joimishitowanaki jiña ipaantiki, iroowaitanaki antawaani jiña. Ikowawita jowiinkiromi aririka oonkakotanatya. ¹⁶ Iro kantzimaitacha, tankanaki kipatsi, oniyaatawakiro jiña, ari okanta awijakotantakari tsinani. ¹⁷⁻¹⁸ Ari ikatsimapirotanaki noonki. Jataki jowayirityaari pashini otomiiti jiroka tsinani. Iriiyitaki jojyakaawintaitzi kimisantakirori ikantakaantani Pawa, kamaitanakawori ikinkithatakotairi Jesucristo.

13

Apiti kowiinkari piratsi

¹ Ipoña nokatziyapaaka inkaarithapiyaaki. Noñaatzi ishi-towaatapaaki kowiinkari piratsi. Tzimatsi okaatzi 10 ichii, 7 iito. Jamathaitakiro ichiipaini. Tzimatsi josankinaitakiri iitoki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ² Jirika piratsi iriwaitaki kaninari kajyikari. Jojyawaitakari okanta iitzipaini maini. Iroowaitaki ipaanti kajyikari. Ikanta noonki, ipakiri ishintsinka jirika piratsi, ñaapiro ikantanaka ipinkathariwintantanaki. ³ Okanta apaani iito kimitawaitaka jowamagaitakityi-iro, iro kantacha iijatzi añaagai. Iyokitzi ikantanaka isaawijatziiti, ⁴ owanaa ipinkathaitanakiri, ithaamintawintanakari, ikantaiyini: “¿Litama monkaatyaarini jirika piratsi? ¿Litama kitsirinkirini?” Ari ikimitsitaitanakari iijatzi noonki, ithaamintawintaitanakari, tima iriitaki pakiriri ishintsinka jirika piratsi.

‡ **12:14** Kantakotachari jaka “ari awijaniintanakiro mawa osarintsi”, iro ikanta-jaantaitziri: “apaani osarintsi, osarintsipaini ipoña kajyitani osarintsi”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki jirika piratsi, ithainkatasorintsi-waitanaki. Iriitaki jowaitaki impinkathariti, onkaati osamaniti 42 kashiri impinkathariwintanti. ⁶ Owanaa ithainkatasorintsiwaitaki ipairyaaminthawaitashitakari Pawa, ipairyaaminthawaitashitakawo tasorintsihaanti, ipairyaaminthawaitashitakari inkitijatzi. ⁷ Jirika thainkatasorintsitaniri, iriitaki owayirityaarini oitishiritaari, inkowi joitsinampairi. Iri jowaitaki impinkathariwintairi ikaatzzi nampiyitawori tsikarikapaini.* ⁸ Owanaa ipinkathatanakiri kipatsijatziiti kaari osankinatakotachani tsika josankinatakoyitaka jiyoshiitakiri pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, inkaati jañaakaayitairi, ikaatzzi ikamawintayitairi Oijya. ⁹ Kowirori inkimathatiro jiroka, inkimisanti. ¹⁰ Inkaati jomontyaawaitaitiri, jimatiro! Inkaati owamaantantyaawoni osataamintotsi, ari inkimitaitiri paata irirori jowamaantayiiitaiyaari osataamintotsi. Irootaki joisokirotantyaawori oitishiritaari.

¹¹ Ipoña noñaaki pashini kowiinkari piratsi ik-itawaryaanaka kipatsiki. Tzimatsi apiti ichii, iroowaitaki otapotirimpita ichii Oijya. Jiñaawaitapaaki, ikimitapaakari noonki. ¹² Jirika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootaki ipasapiyaakariri itakawori piratsi jowamaawiitakari iitoki, ipoña jañagai iijatzi. Ishintsiwintakiri atziriiti impinkathatiri itakawori piratsi. ¹³ Joñaagantapaaki kaari jiñaitapiintaitziri. Ithonka jiñaayitakiri maawoni atziri jowayitaki paampari. ¹⁴ Ojyiki kipatsijatziiti jamatawitantakari ishintsinka ipasapiyaakariri itakawori piratsi itsitokawiiitakari iitoki. Ipoña ishintsiwintakiri atziriiti jiwitsiki jojyakaawo itakawori piratsi. ¹⁵ Ikanta jirika piratsi kimitakariri ichii Oijya, itasonkakiri oiyakaawontsi, añaanaki. Kantanaki jiñaawaitzi. Japirotakiri jowamaayitakiri kaari pinkathatirini. ¹⁶ Ikintakotamakotakaantakiri atziriiti, tiirika jakopiroki. maawoni atziriiti ikintakotakaantakiri, antariiti, iryaaniiti, kowityaawainiriiti, ajyaagantaniriiti, ompirataniriiti, ompirataariiti, maawoni. ¹⁷ Tzimatsirika kaari ikintakoyiitziiri, tii ishiniitziiri jamanantawaiti, iijatzi impimantawaiti. Irootaki okowantapirotari inkintakoyiitiniri iwairo piratsi maawoni atziriiti. Intzimayiti pashini ikintakoyiitakiniri oiyawitawori iwairo piratsi. ¹⁸ Apaani yotaniri, ari onkantaki inkimathatiro jiroka oiyakawori iwairo piratsi. Tima jiroka oiyakawori

* **13:7** 13.7 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikan-taitsitari ikaatzzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

iwairo piratsi, irootaki josankinaitziri “666”.†

14

Ipampithaani kaatatsiri 144,000

¹ Ipoña napiitakiro naminanai, noñaatziiri Oijya ikatziya janta otzishiki jiiitaitziri Sion. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kintakotamakoyitakawori iwairo irirori, iijatzi jashi Ashitariri. ² Nokimatzi poimatanaintsiri inkitiki iroowaitaki owaryiinkariti jiña, iroowaitaki shintsiri ookathawontsi, iroowaitaki ipiyompiwaitaitzi. ³ Iri pampithagaiyatsini kaataintsiri 144,000 ipinakowintairi Oijya. Itapothaitakiri ipampithaawintziri saikaintsiri saikamintotsiki, ari ikatziyitakari iijatzi 4 inkitiwiri, ipoña Antaripiroriiti. Iri iyoshiitacha ipampithagaiyakini jirikaiti, tikaatsi pashini matironi impampithairo. ⁴ Jirikaiti kaataintsiri 144,000, kitishiriri jinayatzi, tii jantayitziro kamaawoyitatsiri imayimpiritiro tsinani. Iriiyitaki oyaatapiintakiriri Oijya tsikarika ikinayitzi. Iriiyitaki jitakari jashitaari Pawa, irijatzi jashiyitakari Oijya. ⁵ Tii inthiyyapaantitya, tii otzimawaitzi iyaaripiroshirinka oitya inthawitakoitiriri isaiki Pawa.

Ikamantantakiri mawa maninkari

⁶ Ipoña noñaaki jaapaaki inkitiki pashini maninkari, ikinkithatakaapaakiri kipatsijatzi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini. Ikinkithatakotapaakiniri kantaitachari Kamiithari Ñaantsi.* ⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “Pimpinkathatiri Pawa. Pinthaamintawintaiyaari. Tima irootaintsi jaminakoitairi maawoni jantayitakiri. Irootaki pinthaamintawintantyaariri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi jiñaapaini”.

⁸ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, shintsiini ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawoiti nampitsi Babilonia. Japiroitakiri atziriiti nampitantawori, aakowintawori imayimpiriwaitaki. Tima ikaimashiriyitakiri pashinijatzi atziriiti jimatakotiri okaatzi jantayitakiri irirori. Okimiwaitakawo ishinkitatyirimi okanta imayimpiritakaantakariri”.

⁹ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikaimapaaki shintsiini ikantzi: “Itzimayitzirika pinkathatakiriri piratsi,

† **13:18** Kantakotachari jaka, tima maawoni letra josankinatantari Heberpaantiri ipoña Grecia-paantiri, kantatsi inkimitakaantaitiro número. Okimitatya jiroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayita maawoni. Aritaki okantaki ayoyitiro wairontsipaini aririka apatotiro letra-paini. Irootaki kantakotachari iijatzi jaka.

* **14:6** 14.6 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

pinkathayitakirori iijatzi jojyakaawo, kintakotamakoyitakawori iwairo, jakoki, ¹⁰ irijatzitaka inkisaniintayitiri Pawa. Onkimiwaitaiyaawo joiyitaatyirimi piyantatsiri. Antawoiti inkimaatsitakaayitaiyaari intagairi, jatsipitaiyaawo kachaari, kitirimoito onkantantya, owanaa oshitzinka. Ari jiñaayitairi maawoni maninkariiti tasorintsitaintsiri, ari jiñiiri iijatzi Ojya. ¹¹ Ari inkantaitatyaani inkimaatsitaiyaawo kachaari, kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti, iiro otsiwakaajaitzi kapichiini. Ari inkimitagaiyaari maawoni pinkathatakiriri piratsi, pinkathatakirori jojyakaawo, kintakotakawori iijatzi iwairo”.

¹² Irootaki inkamaitantyaawori jamawiwainiti ikitishiritakaitairi ikimisantairi Jesús, jimonkaatapiintairo ikantakaantziri Pawa.

¹³ Nokimatzi jiñaawaitanaki apaani inkitijatzii, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Aririka inkamayiti ikaatzi jashitaari Awinkathariti, kimoshiri inkantaiya”. Irojatzii ikantanakiri iijatzi Tasorintsinkantsi, ikantzi: “Imatyaata, tima tii okowajaanta iroñaaka iñaashintsishiriwaitaiya, aña kamiitha jimakoryaawaiti, jinintaawaitapaawo okaatzi jantawintakiri”.

Joyiipataitziri kipatsiki

¹⁴ Opoña okoñaatapaaiki kitamaari minkori, noñaatziiri isaikaki kimitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikaki thoyimpiminitatsiri kotsiro. ¹⁵ Ipoña ishitowanaki tasorintsipankoki pashini maninkari, ikaimotapaakiri shintsiini saikaintsiri minkoriki, ikantziri: “Sampainkataki pankirintsi, poyiipatantyaawo piyotsiroti”. ¹⁶ Ikanta jirika saikaintsiri minkoriki, itotantakawo iyotsiroti, joyiipatantaki kipatsiki.

¹⁷ Ikanta pashini maninkari saikantawori tasorintsipanko janta inkitiki, shitowanaki irirori, irojatzii joirikaki thoyimpiyaanikiini kotsiro. ¹⁸ Ari ishitowanaki pashini maninkari ipoñaanakawo taapirimintotsiki. Jiyaatashitanakiri jowayitakiri inkimpoyairi paampari. Ikaimotanakiri shintsiini pashini oirikakirori kotsiro, ikantziri: “Pinchikayitiro kithokiyitaintsiri kipatsiki, aritaki irakayitaki”.† ¹⁹ Ari jimatakiro maninkari, ichikakiro kithokitaintsiri kipatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki, inkawirinkaitiro. Okaatzi oiyakaawintari piyantatsiri imiriitari, iro ikajyaakaakiriri Pawa maawoni iisaniintani.

²⁰ Okaatzi oiyakaawintari inchatonaa irootaki othapiki nampitsi tsika jowamaantaitaki. Oiyakaawintakiri ikawirinkaitakiri, iro iriraani kamayitaintsiri. Tima

† **14:18** Kantakotachari jaka kithokiyitaintsiri, okithoki “uva” inayitatzi.

ojyiki iraantsi shitowaintsiri opamankanakiro nampitsi. Ari imonkaatakari ipaantiki mora iwiyaiya ochiinkaatzii iraantsi. Jataki intaina oonkaatya onkaati 300 kilómetro.‡

15

Maninkariiti aironi paata 7 owasankitaantsi

¹ Ipoña noñaaki pashini aamparyaantsi inkitiki. Kamiitha okantaka, owanaa niyokitziwintanakiro. Tzimatsi ikaatzii 7 maninkari. Iriiyitaki nashiyitakawori jowasankitaantayitaki. Tima okaatzii jantayitakiri maninkari, ari imonkaatari jiñaitziro iyatsimanka Pawa.

² Ari noñaaki iijatzi inkaari, okimiwaitakari ñaawontsi. Iro kantacha morikathanthaataki jiroka inkaari. Ari ikatziyayitakari oitsinampaakiriri kowiinkari piratsi, joirikayitakiro iwiyompiminto ipawairiri Pawa. Iriiyitaki kaari pinkathatironi jojyakaawo piratsi, kaari kintakoyityaawoni iwairo. ³ Iro ipampithagaiyirini jirikaiti ipampithaakiri pairani Moisés-ni. Jiitaitziro “Iwampithaani Oijya”, okantzi:

Nowinkathariti Pawá, Shintsipirotsiri,

Kamiitha pantakiri, iyokitzi nokanta.

Pantapiintakiro iiroka tampatzikari, tima piñaanitawo tyaaryoori.

Iiroka pinkathariwintairiri atziriiti.

⁴ ¿Iroma itzimi iitya pinkathataimini, iitya thaamintawintaimini, iitya pairyaironi piwairo?

Apaniroini iiroka pitasorintsitzi.

Iiroka impokashiyitai atziriiti, ipinkathayitaimi.

Tima aritaki poñaagantakiro owanaa okamiithataki pantayitakiri.

⁵ Opoña noñaaki inkitiki tasorintsipanko, ashitaryaanaka tasorintsisagaakipirori. ⁶ Ari ishitowanakiri tasorintsi-pankoki 7 maninkariiti intzimi owasankitaantatsini.

Kitamaaniki okantayitaka iithaari, shipakiryaaapirowaitaki owaniinkataka. Jowathakichopiniitakari oro. ⁷ Ikanta apaani inkitiwiri kaatatsiri 4, ipayitawakiri maninkariiti apaani pamoko.

Kimiwaitaka janta pamokoki, ari ojaikitimi iyatsimanka Pawa, kantaitachari inkañaanitai.

⁸ Kachaaryiinkatanaki tasorintsipanko, okantakaakawo jowaniinkawo Pawa iijatzi itasorinka. Tikaatsi kantironi intyi tasorintsipankoki irojatzi onthonkantapaatyaari jowasankitaantaki maninkariiti.

‡ 14:20 Okaataki iyaataki 300 kilómetro, iro kimitakawori aririka aniiti onkaati 7 kitiiyyiri, iirorika onkaati 8 kitiiyyiri. Irootaki ikantaitziri 1600 estadio.

16

Pamokopaini ojaikitaka katsimataantsi

¹ Nokimatzi inkitiki, iita ñaanatanakiriri 7 maninkariiti, ikantziri: “Piyaati pisakotiro kipatsiki okaatzi jaikitaintsiri 7 pamokoki kimitakawori iyatsimanka Pawa”.

² Ari jitanakawo apaani maninkari isakotakiro kipatsiki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ari omapokashitanakari ipathaawaitanaki antawoiti ikaatzi kintakotakawori iwairo kowiinkari piratsi, ikaatzi pinkathatakirori jogyakaawo.

³ Ikanta pashini maninkari isakotakiro inkaarimashiki jaikitaintsiri pamokoki. Okimitanakawo iraantsi inkaari, japirotaka ikamaki saikantawori.

⁴ Ikanta pashini maninkari isakotakiro jiñaamashiki, oyaapiyaaki jiñaatinimashi jaikitaintsiri iwamokotiki. Okimiwaitanakawo iraantsi jiñaapaini.

⁵ Nokimatzi jiñaawaitanaki maninkari jowayitakiri inkimpoyaawintiri jiñaawiri, ikantanaki: “Tasorintsí, ikaatzi añaatsiri, jañiitaka pairani, tampatzikashiriri pinatzi iiroka, tima iiroka aminakotaironi kamiithaini jiroka.

⁶ Timá ikaatzi owamaayitakiriri oitishiritaari, ikaatzi kapathainkataakiriri Kamantantaniriiti jowamaayitakiri, iriyyitaki miriyityaawoni jiroka iraantsi. Timá iro ikowatziiri”.

⁷ Ipoña nokimaki jiñaawaitanaki pashini janta taapirimintotsiki, ikantanaki: “¡Ariwí! Nowinkathariti Pawá, okaatzi pikowakiri pantiro tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi”.

⁸ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro ooryaatsiriki jaikitaintsiri iwamokotiki. Jomapokashitanaka ooryaatsiri jotsiyanakiri atziriiti.

⁹ Antawoiti jotsiyakiri atziriiti ooryaatsiri, ari ipoñaanakari ithainkatasorintsiwaitanaki, jookimowaitashitanakari Pawa, ashitawori ishintsinka, owasankitaantatsiri. Tii okantzimoshiritari impiyashiriyitai, impinkathatairi Pawa.

¹⁰ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro tsika ipinkathariwintantzi piratsi jaikitaintsiri iwamokotiki. Antawoiti otsiniritanaki. Antawo jashironkaayitaka atziriiti janta, jatsikawaitakiro inini ikimaatsiwaita.

¹¹ Ari ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitanakiri Inkitijatzi Pawa, tima oiyiki ikimaatsiwaitaka, oiyiki ipathaawaitaki. Iro kantacha tii jowajyaantzimaitawo iyaaripironka.

¹² Ikanta pashini maninkari, isakotakiro antawaaki jiña Eufrates jaikitaintsiri iwamokotiki. Omapokashitanaka opiryaatanaki. Kantatsi imontyaayitapaaki pinkathariyat-siri tsika ishitowapiintzi ooryaatsiri, jowayiritya.

¹³ Ipoña

ishitowanaki piyari ipaantiki noonki. Ishitowanaki iijatzi piyari ipaantiki piratsi, ari okimitakari ipaantiki thiiyinkari kamantantaniri, ishitowanaki piyari. Ikaatzi piyari shitowayitapaintsiri, iriwaitaki majjiro, ¹⁴ kantatsi jantayitiro kaari jiñaitapiintzi. Ithonka jiyaatashitakiri ikaatzi pinkathariyitatsiri kipatsiki. Jiñantakaayitakari jowayiritakaiyaari, impiyapaititakirika Pawa shintsipirotsiri. ¹⁵ (Pamini, nonkimitapaiyaari koshintzi aririka nompiyai. Kimoshiri inkantya itzimirika aamagaiyaanani, kimitakariri owirori okaakiini iithaari inkini inkithaatanatyaawo, iiro ishiyamirikitantanaka, jowaañitairi.) ¹⁶ Ipoña jirikaiti piyari, japatoyitakiri pinkathariiti janta oita “Armagedón”. Iñaani inatzi Heberpaantiri jiroka Armagedón.*

¹⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori maninkari, isakotakiro tampiyainkaki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ikimaitatzi kaimanaintsiri tasorintsipankoki, osaiki saikamintotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!” ¹⁸ Ari jiñaitakiro oporikanaki ookathawontsi, ikimaitakiro antawoiti ontziñaanaka kipatsi. Tii jiñaitapiintziro kimitakawori jiroka ontziñaantsi, irojatzi pairani owakiraa itzimayitantanakari atziriiti kipatsiki. ¹⁹ Okanta antawo nampitsi, mawakota okantanaka otankanaki. Ari apirotakari iijatzi opookanaki nampitsiiti tzimayitatsiri kipatsiki. Ari inkinkishiritakoitanatyaawo awijyimotirini Babilonia-jatzi, imirityaawo “imashirinka Pawa”, okimitakawo piyantatsiri. ²⁰ Ari apirotakari maawoni othampishi, tii jiñaitairo. Ari okimitakari iijatzi otzishipaini. ²¹ Ari oparyaapaaki tinayitatsiri jiriniki, awitsinaayitapaakiri atziriiti. Iikiromaitaka jiyaatakaanakitziro ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitantanaki ikimaatsiwaitaka ojyiki.†

17

Jowasankitaitziro kimitakawori antawo mayimpiro

¹ Ipoña ipokashitapaakina apaani maninkari kaataintsiri 7 joirikayitakirori iwamokoti, ikantapaakina: “Pimpoki, piñiuro tsika inkantaitiri jowasankitaayiitiri atziriiti, tima ikimitakawo apaani mayimpiro saikathapiyaatantakawori oponkityaamashiki jiñaa”. ² Jiroka kimitakawori mayimpiro, kimiwaitaka iroomi imayimpiriyitakimi ikaatzi pinkathariwintantsiri nampitsiitiki. Okimiwaitakawo iijatzi, apirotakirimi oshinkiyitirimi kipatsijatziiti. ³ Ipoña jaashirinkatanakina otzishimashiki. Ari noñaakiro apaani

* **16:16** Kantakotachari jaka “Armagedón”, iro janta tsika jowayiritapiintaka pairani Judá-mirinkaiti. † **16:21** Kantakotachari jaka “tinayitatsiri”, iro ikantaitzi iijatzi “apaani talento”, irojatzi ikantaitairi iroñaaka “40 kilo”.

tsinani otyaakaakari kityonkari piratsi, okaatzi 7 iito, 10 ichii. Tzimatsi wairontsipaini osankinatainchari iwathaki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ⁴ Okityonkamawotatzi okithaatakari jiroka tsinani, opitzirishimawotaki iijatzi. Kamiitha jowaniinkayiiitantakawo oro, ipoña poriryaatatsiri mapiki. Oirikanakitaki jiwitsikaitziri oro. Kimiwaitaka ari ojaikitakimi oyaaripironka, iijatzi omayimpirinka. ⁵ Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikimathawiita pairani, okantzi: ANTAWO BABILONIA, ANTAWOITI MAYIMPIRO, KISANIINTAPIROTAAWO KIPATSIKI.* ⁶ Naminapirotanakiro jiroka tsinani, aña oshinkitayaawo iriraani oitishiritaari ikaatzi jowamaayiiatakiri. Iriraani iijatzi ikaatzi jowamaayiiatakiri ikinkithatakotanakiri Jesús. Ikanta noñaakiro jiroka, iyokitzii nokantanaka.

⁷ Ipoña ikantana maninkari: “¿Litama iyokitziiitakaantzimiri jiroka? Ari nonkantakimi oita oiyakaawintachari, tii jiyotakowiitawo pairani jiroka tsinani, iijatzi jirika piratsi otyaakaakari, oiyikitatsiri iito, iijatzi ichii. ⁸ Itzimitaka pairani joyyakaawintaitziri piratsi, tii jiñaitziri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi ishitowi impoñaatyaawo omoonaki inthomaintapirotatsiri. Impoñaashitatya jowamaayiiatakiri. Jirikaiti kipatsijatzi, kaari osankinatakotachani pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, iyokitzii inkantiri piratsi. Tima iiro ikimathatziro oita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, tii jiñaitairi iroñaaka, irootaintsi impiyaki’.” ⁹ Imatantyaari inkimathaitiro jiroka, okowapirotatya ontzimi yotanitaantsi. Kaataintsiri 7 iitontsi otyaakaakari tsinani, iro oiyakaawintacha 7 otzishi.† ¹⁰ Tzimaki pairani ikaatzi 7 pinkathariwintakirori janta. Aritaki joitsinampagaitaki ikaatzi 5 pinkathari. Tzimatsi apaani pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashini, intzimi pinkatharitatsini, tikiraamintha itzimaajaitzi. Jirika iwiyaantyaawoni kapichiini impinkathariwintantapainti, iiro osamanipirotsi. ¹¹ Jirika piratsi tzimitachari pairani, kaari jiñaitzi iroñaaka, pashini jinatzi, iriitaki kaatapaintsini 8. Iro kantacha, ari joyyawitapaatyaari pashini kaataintsiri 7 pinkathariiti. Ari japirotzimaitaitatyaari. ¹² Irooma kaataintsiri 10 chiitsi, irijatzi oiyakaawintziri pinkathariiti, kaatatsiri 10. Tikiraata ipinkathariwintantayitzi irirori. Tima aririka impinkathariwintantanaki piratsi, iriyyitaki intsipayityaari impinkathariwintanti. Iiro

* **17:5** Tzimayitatsi kantatsiri jiroka “Babilonia”, irootaki nampitsi Roma. Tima iro iñaaniyitakari imananiikiini pairani kimisantzinkariiti, ikinkithatakotziro jiroka Roma, ikantzi: “Babilonia”. Paminiro iijatzi janta 1 P.5.13. † **17:9** Tzimayitatsi iiyitzirori nampitsi Roma, ikantaitziro: “Roma, inampitsiti 7 pinkathariiti”. Ikantaitzi iijatzi: “Roma, onampitawo 7 otzishi”.

osamanipirotzimaita, apa ishirinkapaintya kapichiini ooryaatsiri. ¹³ Jirikaiti pinkathariiti jakakotawakaiyaawoni jantiri. Pinkatha inkantiri piratsi, iiro ipiyathawaitari. ¹⁴ Owanaa jowayiriminthatyaari Oijya. Iro kantacha jirika Oijya, iriitaki oitsinampaantatsini. Tima iriitaki ompirayitari ikaatzi ompirayitantachari. Iriitaki pinkathariwintziriri pinkathariwintantatsiri. Iriitaki intsipayitaiyaari irirori, ikaatzi ikaimashiriyitairi, jiyoshiiyitakiri, ikaatzi oisokirotakariri”.

¹⁵ Ipoña ikantakina iijatzi maninkari: “Jiroka oponkityaamashi jiña osaikathapiyaatantakari tsinani, iri oiyakaawintachari atziriri piyoyitainchari tsikarikapaini.‡ ¹⁶ Jirikaiti atziri saikantawori 10 nampitsi, oiyakaawintakari 10 chiitsi, ari inkisaniintanakiri saikantawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani. Ari inkimitaakiro iijatzi piratsi owanaa inkisaniintanakiro. Onkimiwaityaawomi jaatonkoryaatziromi tsinani, jowawathawaitatyaawomi, intaawaitakiro. Tima japirotakiro nampitsi oiyakaawintakari tsinani. ¹⁷ Iriitaki Pawa kantakaawori akakotawakaantawori antayitantakawori jiroka. Irijatzi kantakaawori ikimisantantakariri piratsi. Irootaki jantaitiri, irojatzi imonkaatantatyaari ikantakiri Pawa. ¹⁸ Ari okantakari, tima jiroka tsinani iro oiyakaawintacha antawo nampitsi. Tima ikaatzi saikantawori nampitsi, ipinkathariwintawitakari nampiyitawori pashini nampitsiiti”.

18

Japathakiroryaitakiro Babilonia

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ijyaawiinkapaaki pashini maninkari. Oztimimotziri irirori owanaa ishintsinka, oiyiki jowaniinkawo. Joorintapaakiro kipatsi. ² Ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawo nampitsi Babilonia. Apa inampiyitaawo iroñaaka nashiwaiyitachari piyari janta, tii ishiniitairi ishitowi janta. Ari ikimitagaitakiri iijatzi nashiwaiyitachari tsimiri ipinkaitziri owapiintakariri kaminkari. ³ Tima atziriri ikaatzi saikantawitakawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani, ajyaagantapirowaiwitaka, jiyompariwitapiintakari atziriri saikayitatsiri pashiniki nampitsi. Ikaimashiritakiri atziriri jojakotaiyaari ikantayiwita iriroriiti, apa ikowapiroyitziro ajyaagawontsi, inintashiminthawaitari

‡ 17:15 Ikantakoitziri jaka atziriri “piyoyitainchari tsikarikapaini”, irijatzi ikantaitsitari nampiyitawori tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

ijjatzi. Iro opoñaantari iñaayitakiro tii ikinataari Pawa, ikimiwaitakawo okanta tsinani mayimpiro. Irootaki oiyantakawori ishinkitayiiyaawomi ajyaagawontsi, iro jantayitantakawori kimitawori mayimpiritaantsi”.⁴ Ipoña nokimaki japiitanakiro jiñaawaitanai inkitijatzi, ikantzi: “Ajyininká, iiro pitsipataro saikantawori nampitsi oiyakaaw-intakari tsinani, pitsipataarikari jowasankitaayiitairi.”⁵ Tima Pawa, ikinkishiritziro iyaaripironka ikaatzi tsipatakariri, kimiwaitaka ontzinagaatyaaami iyaaripironka inkitiki, ari opiyotakari.⁶ Pimpiyakowintaiyaari, papiipiintiri powasankitairi. Tima okaatzi oiyakaawintachari omiritakaakariri tsinani shinkitantatsiri, poipiyiniro iroori, tontaaki pinkantakiro oyipiyanka.⁷ Amínaashiwaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkathawo, iiro iñaitana nashironkaawaitya nonkimitakotyaaawo kamatsiri oimi’. Tima oiyiki okantakaapirowaiwintakawo owaniinkatani, aakowintakawo omayimpirowaitaki. Irootaki oñaantyaawori iroñaaka onkimaatsipirotaiya.⁸ Irootaki omapokantaiyaari jowasankitagairo apaaniki kitiiyiri, ari omantsiyataki, onkimaatsiwaitaiya, oiyiki ontajyaaniintawaitai, ompoña intagaitairo. Iriitaki mataironi Awinkathariti Pawa jowasankitagairo. Tima otzimimotziri irirori ishintsinka.

⁹ Aririka iñaayiitakiro oyachaarinka ontagaiya nampitsi oiyakaawintakari tsinani, owanaa jowashiritakotyaaawo, jiraakowaityaawo pinkathariiti, tima iri tsipayitakariri saikantakawori jantayitakiro okaatzi oiyayitawori mayimpiritaantsi.¹⁰ Intaina inkatziyaki iriroriiti inthaawantaiyaawo jowasankitaitakiri, inkantaiyini: ‘jikan-tamachiitziri nampitawori Babilonia-ki!’ Iroopirowaiwitaka nampitsi. ¿Okatzimatakima jowasankitaitakimi? Tikiraatya ishirinkapirotaajaitzi ooryaatsiri.

¹¹ Ari inkimitatyaari ikaatzi jiyomparitapiintakari, owanaa jowashiriniintakotyaaari, jiraakowaityaari, tima tikaatsi jiyomparitaiyaari.¹² Tima iri jiyompar-iwitapiintakari ir-oro-ti, iiriikiti, poriryaari imapini, nashiwaiyitachari kithaarintsi, kitamaamawori, pitzirishimawotatsiri, kityonkamawopirotsiri, karinthamawotatsiri. Tzimayiwitacha oiyawori santari. Tzimayiwitacha jiwitsikani ipothoyitakiri kamiithaini, chiitsi, inchakota pinayitachari, ashiro, mapi.¹³ Tzimayiwitacha mitaki, tzimayiwitacha nashiwaitachari kasankaari, tzimayiwitacha imiriitari, tzimayiwitacha owaaki inchato kimitariri yinkantsi, tzimayiwitacha opani jowayitari, tzimayiwitacha i-vaca-ti, joiyyati, imorani ishiyakomintotari, tzimayiwitacha jompiratanipaini iijjatzi.

14 Ari othonkapaakari chochoki pinintapiintsitakari. Tii otzimayitai ajyaagawo pikowapiintakiri, ari okaatapaaki owaniinkata.

15 Intaina jaminakotairo jiyomparitapiintari, thaawa inkantya iiro itsipataayiitziri jowasankitagaitakiri. Antawoiti jiraakotyaari jowashiritakotanatyaari.

16 Inkantaiyini: ‘jikantamachiitziri nampitawori janta! Iroopirowaiwitaka nampitsi. Tzimayiwitacha oyyiki iroopirori kitamaamawori imanthaki, pitzirishimawotatsiri, iijatzi kityonkapiromawotatsiri. Tzimayiwitacha oyyiki iroro-ti, imapini poriryaayitatsiri. 17 Apa ishirinkaniintanaka kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro antawo ajyaagawo’. Ari ikimitakari saikayitaintsiri jamaatakomintoki, intaina ikatziyayitaka jaminakotziri tsika ikanta japiroitakiri. Ari ipiyotaiyakani ikaatzi antakoyitziro jamaatakominto, itsipayitakari ikaatzi otitantawori. 18 Ikanta jiñaakiro oyachaarinka nampitsi otagaa, owanaa jiraakotakawo, ikantayitzi: ‘Tikaatsi pashini nampitsi kimitaiyaawoni jiroka iroopirowita’.

19 Antawoiti jowashiriniintaka, ikantaiyakini: ‘Ikantamachiitziri ikaatzi nampitakawori janta. Tima ajyaagantayiwitakai aakaiti aayitapiintakiro ajyaagawontsi amaatakomintoki. Tima apa ishirinkapainta kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro’. 20 Irooma iirokaiti inkitijatzii, oitishiritaariiti, otyaantapiroriiti, kamantantaniriiti, ontzimatyii pinkimoshiriyiti, tima ikamantsitayitakai Pawa iro jowasankitaantakariri saikantawori antawo nampitsi, ipiyakowintaiyatziimini iirokaiti”.

21 Ikanta apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaaki antawo mapi, jookakiro inkaariki, ikantzi: “Nokimitaakiro nookakiro antawo mapi, ari nonkimitaakiro iijatzi antawo nampitsi Babilonia. Ari ompiyaari, iiro jiñaitairo. 22 Iiro ikimaitaimi pimpampithai, onkamiñainkati piwiyompiminto, pisonkari, iijatzi pityoori. Iiro jiñaitaimi pikaatzi piwitsikayitziro tsikarika oiyitari. Iiro ikimaitairo ompoimati pitoonkaminto. 23 Iiro jiñaitairi imporikai pootaminto. Iiro jiñaitaimi paawakaiya. Ari okaatapaaki maawoni jiroka, tima oyyiki poitzipinashiriyitakiri pashinijatzii atziriiti, kimiwaitaka pinkisaminthatatyiirimi. Tima antawoiti ishintsiwitaka ikaatzi yomparitapiintakamiri. 24 Iriitaki owatsinawaitakiriri pashinijatziiiti, ikapathainkatakaawaitakiri Kamantantaniriiti. Ari ikantakiri maawoni oitishiritaari”.

19

Ithaamintaita inkitiki

1 Okanta othonkapaaka jiroka, nokimatzi kamiñainkatanaintsiri inkitiki ikaimaiyini, ikantzi:

¡Iijowí! Iriitajaantaki Pawa owawijaakoyitairi. Otzimimotziri jowaniinkawo, iijatzi ishintsinka.

² maawoni ikowiri jantiri irirori, tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi.

Tima jowasankitaakiro mayimpiro owaaripirotakiriri kipat-sijatziiti.

Ipiyakowintaari ikaatzi jowamaitakiri jompiratani.

³ Iroatzi japiipiintaiyirini, ikantzi:

¡Iijowí! Onkatziyainkatawiiti oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 Antaripiroriiti, itsipatakari 4 inkitiwiriiti, jotzi-irowaiyanakani, tima ipinkathatanakitziiri Pawa isaikaki irirori saikamintotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantyaari! ¡Iijowí!

⁵ Tzimatsi ñaawaitanaintsiri saikamintotsiki, ikantaitzi: maawoni jompirayitaari Pawa, pinthaamintaiyaari.

Pimpinkathatairi maawoni, pitanatyaawo tsinampashiririiti iijatzi iriipiroriiti, maawoni.

⁶ Ipoña nokimaki kamiñainkatapaintsiri, iriwaitaki ipiyotaiyani atziriiti, iroowaitaki oparyiinkatzi jiña, iroowaitaki iijatzi ookathawontsi. Ikantaitzi:

¡Iijowí! Aritaki pinkathariwintantai Pawa, iri Apinkatharitsitaari Shintsipirori.

⁷ Thami ankimoshiriwintiri, thami ampinkathatiri, tima irootaintsi joimoshirinkiri jaawakaiya Oijya. Aritaki witsikaka iinatyaari.

⁸ Kitamaa okantaka ithaari, tii okipatsiwaitzi, poriryaa okantaka. Ojyakaawintachari “iinatyaaari”, iriyyitaki oitishiritaari. Ojyakaawintachari “tii okipatsiwaitzi iithaari”, iro kamiithari jantayitakiri jirikaiti.

Jatyootaitiri jaawakaiya Oijya

⁹ Ipoña ipokashitapaakina inkitijatzi, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Owanaa inkimoshiritai ikaimayitakiri jatyootairi jaawakaiya Oijya”. Ipoña ikantakina iijatzi: “Jiroka, iñaanapiro inatzi Pawa”. ¹⁰ Ari notzirowanaka nopinkathatanakiri maninkari, ipoña ikantana: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Oijya, ari nojyimi iiroka, ari nojyakari iijatzi ikaatzi oisokiroyitakawori ikinkithatapaintziri Jesús. Aña iri pimpinkathatajaanti Pawa. Tima okaatzi ikinkithatapaintziri Jesús, irootajaantaki yoshiritakaariri Kamantantaniriiti”.

Tyaakaakariri kitamaari mora

¹¹ Ipoña noñaaki ashitaryaanaka inkiti. Tzimatsi janta kitamaari mora. Itzimi tyaakaakariri, iriitaki jiiitaitziri “Oisokirotaniri”, jiiitaitziri iijatzi “Tyaaryoori”. Aririka

jowasankitaanti, tampatzika okanta. Ari okimitari iijatzi aririka jowayiritanti. ¹² Irooma irooki iriwaitaki paampari. Amathaipirowaita ikantaka. Josankinatakawo wairontsi kaari jiyotakoitzi apa jiyotziro irirori. ¹³ Ikithaatakotakawo othakakiri iraantsi. Iri jiiitaitziri iijatzi “IŃAANI PAWA”. ¹⁴ Tzimatsi inkitikinta jowayiriti. Kitamaathaitaki okantaka iijatzi iithaari, tii onkipatsiwaiti. Iriitaki oyaatakiriri tyaakaakariri iijatzi kitamaari imorani. ¹⁵ Ari oshitowanakiri ipaantiki kimitakawori othoyimpiminitzi osataamintotsi, irootaki jompojayitaiyaariri iisaniintani. Iri ompiratanaiyaarini jashirokotziti. Irijatzi witsikakiniriri ojayakawori jimiritaitari jiiitaitziri “Imashirinka Pawa Shintsipirori”. ¹⁶ Josankinatakawo wairontsi iithaariki, iijatzi iporiki. Jiroka wairontsi: PINKATHARIWINTZIRIRI PINKATHARIITI. OMPIRATARIRI OMPIRATANIRIITI.

¹⁷ Ipoña noñaaki pashini maninkari ikatziyantakari ooryaatsiri, ikaimapaakiri maawoni tsimiriiti aayitatsiri, ikantziri: “Pimpoki papatotya, poyaawo onkaati impayitimiri Pawa. ¹⁸ Tima powayityaari atziriwatha: iwatha pinkathariiti, iwatha ijiwari owayiriiti, iwatha ñaapiroriiti, iwatha tyaakaapiintariri imoraniti. Ari powanatyawo iijatzi iwatha imoraniiti. Tii apa powaiyaari jirikaiti, aña powayitaiyaari iijatzi iwatha maawoni: ompirataari, ompirataniri, antaripiroriiti, oryaanipaini, maawoni”. ¹⁹ Ipoña noñaakiri kowiinkari piratsi, noñaakiri iijatzi kipatsijatzi pinkathariiti itsipayitakari jowayiriti. Ari ipiyotaiyakani inkini jowayiritiri jirika tyaakaakariri kitamaari imorani itsipayitakari iijatzi jowayiriti. ²⁰ Tzimatsi iita oirikawakiriri kowiinkari piratsi. Ari ikimitaakiri thiiyinkari kamantantaniri itsipatapiintakari itasonkawintantzi. Ari okanta jamatawitantakariri kintakoyitakawori iwairo piratsi, ikaatzi pinkathayitakirori jojyakaawo. Jirika piratsi ipoña thiiyinkari kamantantaniri, jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari, tsika okitiryainkataki shitziwawo oyachaarinka. ²¹ Jowamaayiitakiri maawoni kimisantanakiriri, jowathaitantakari shitowapaintsiri ipaantiki tyaakaakariri kitamaari mora. Kimaniintapirowaitaka tsimiripaini.

20

Ojyiki osarintsi, onkaati 1000

¹ Ipoña noñaaki jayiitapaaki pashini maninkari. Joirikakiro jashitaryaantyaawori omoona inthomaintapirotatsiri. Joirikaki iijatzi antawoiti ashirotha. ² Jaakiri noonki, maanki tzimitainchari pairani. Iriitaki Kamaari, Satanás.

Joojotakiri onkaati 1000 osarintsi, ³ jotsiroryaakiri omoonakiki inthomaintapirotatsiri. Jojyipitakotakiri, jiwichaakotakiri onkantya iiro jamatawitantaari atziriiti, irojatz i monkaatatantyaari onkaati 1000 osarintsi. Aririka onthonkapaatya jiroka, ari joojoryaakotapaintiri kapichiini.

⁴ Ipoña noñaaki oiyiki saikamintotsi tsika isaikayitai inkaati pinkathariwintantatsini. Ari noñaakiro ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ikimisantairo iñaani Pawa, ikinkithatapaintziri Jesús. Jirikaiti, tii ipinkathatziri kowiinkari piratsi, tii ipinkathatziro jojyakaawo iijatz. Tii ikintakotamakotawo iriroriiti iwairo piratsi, iijatz jakoki. Iriiyitaki piriintaachari, ipinkathariwintantayitai itsipataari Cristo okaatzi 1000 osarintsi. ⁵ Iriima pashini ikaatzi kamayitaintsiri, tii jañaayitai irirori, irojatz i monkaatatapaakari 1000 osarintsi. Irootaki jiiitatziri “Itawori Añaagaantsi”. ⁶ Kimoshiri inkantaiya inkaati piriintaachani jiiitaitakiri “Itawori Añaagaantsi”. Tima tasorintsishiriri jinayitaki. Iiro japiitziro inkamayitai. Aña kañaaniri inkantaiya, iri kimitaiyaarini Ompiratasorintsitaari jantawaitainiri Pawa, jantawaitainiri iijatz Cristo. Ari itsipataari ipinkathariwintantai okaatzi 1000 osarintsi.

⁷ Aririka imonkaatapaatya 1000 osarintsi, ari jomishitowaitapaintiri Satanás jashitakoitakiri. ⁸ Aririka ishitowanaki, jitaipaiyaawo jamatawitapairi maawoni atziri tsikarika inampiyitawo. Jiroka nampitsiiti jiiitaitakiro “Gog”, pashini “Magog”. Japatotairi maawoni inkini jowayiritakaiyaari. Intzimapiroti oiyiki atziri, iroowaitaki okanta oiyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki. ⁹ Jiyaataiyakini tsika owintinipathatzi, jotzikapaakiri oitishiritaariiti tsika ipiyotaiyakani iriroriiti. Ari okaatzi jotzikapaakiro iijatz jiiitatziri “Itakopirotaawo Nampitsi”. Omapokashitanaka oparyaapaaki paampari, apirotakiri maawoni. ¹⁰ Ari jookaitakiri Kamaari janta opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainka okantaka shitziwawo oyachaarinka. Tima ari jookitsitaitakari irirori kowiinkari piratsi, itsipataitakiri thiiyinkari kamantantaniri. Ari inkantaitatyiiro inkimaatsiwaitaiya.

Jaminakoitantai kitamaariki saikamintotsi

¹¹ Ipoña noñaaki antawoiti kitamaari saikamintotsi. Tzi-matsi saikantakawori, iriitaki matakirori japirotairo inkiti iijatz kipatsi. ¹² Ari ikatziyiyakani kamayitaintsiri janta kitamaariki saikamintotsi, jitariki itsipayaari antariiti iijatz iryaaniiti, maawoni. Ari japinairyaaanakiro osankinarintsi, japinairyaaanakiro iijatz pashini tsika josanki-

natakoyita añaaayitaatsini. Jaminakoyitairi atziri tsikarika oiyita jantakiri okaatzi josankinatakoitakiriri. ¹³ Iijatzi ikaatzi piinkayitaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyitakari iriroriiti. Ikaatzi kamayitaintsiri, ari isaikitsitari iijatzi janta, okimi-waitakawo atziritatyiimi “Kaamanitaantsi”, ompakagairi ompirawaiwitakari. Ari ikaatzi jaminakoitairi iriroriiti jantayitakiri. ¹⁴ Ari jookaitakiro “Kaamanitaantsi” opaampaporinthaataki inkaari ontagaiya. Jiroka opaampaporinthaataki inkaari, iro jiiitaitakiri “Apititanaintsiri Kaamanitaantsi”. ¹⁵ Ipoña jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari maawoni kaari osankinatakotachani jañaayitai.

21

Owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi

¹ Ipoña noñaaki owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi. Tima aritaki apirotaka pajjatori inkiti, iijatzi pajjatori kipatsi. Tii jiñaitairo inkaari. ² Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki inkiki apaani nampitsi tasorintsitsatsiri, jiiitaitziri “Owakiraari Jerusalén”. Iri Pawa owayiitakaantakirori. Owaniinkakitaka, iroowaitaki apaani tsinani owaniinkatashitari oimityaari. ³ Ari jiñaawaitaitanaki shintsini saikamintotsiki, ikantaitzi: “¡Pamini! Ari osaikimotairi kipatsijatziiiti jiroka tasorintsithaanti tsika inampitawo Pawa. Ari itsipatajaantaari Pawa tsika isaikayitzi ijyininkataari. ⁴ Tima Pawa ojiyooki pirotairini, inkimoshiritakaayitairi. Iiro ikaamaniyitai, tikaatsi onkatsitzimowaitai, tikaatsi iragaachani, tikaatsi ki maatsiwaitaachani. Tima ari okaatapaaki maawoni jiroka”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki saikaintsiri saikamintotsiki, ikantzi: “Nowakiraatakagairo maawoni”. Ikantanaki iijatzi: “Posankinatiro jiroka, tima tyaaryoori ñaantsi inatzi, ari okantaitatyaani”. ⁶ Ari ikantana: “¡Ari iwiyaapaaka! Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi. Naaka ojoyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itakaantanakawori. Naakataki thonkaironi. Tzimatsirika miritatsiri, ari nomiritakaiyaari jiña tsika otzimi añaaakaantatsiri. Impashiitaiyaari, tii opinawontsiti.

⁷ Irootaki nokajyaakaakiniriri kitishiritaniriiti. Naaka Pawa ipinkathayitai. Iriitaki nonkimitakaantairi notomiiti.

⁸ Iro kanzimaitacha iiro notomitaari thaawinkariiti, kisoshiriri, kisaniintaniri, tsitokantaniri, mayimpiri, matsitaniri, pinkathatakiriri ojoyakaawontsi, thiiyinkariiti. Aña iri taayitaachani opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainkaintsiri oyachaarinka. Iro apititanaintsini inkamayitai”.

Owakiraari Jerusalén

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, ipokashitapaakina apaani maninkari owasankitaantaniri oirikakirori iwamokoti. Ikantapaakina: “Pimpoki, noñaayimiro oiyakaawintari tsinani iinatyaari Oijya”. ¹⁰ Jaashirinkatanakina tonkaari otzishiki. Joñaagakinawo nampitsi tasorintsitatsiri jiiitaitziri Jerusalén, jowayiiitairi Pawa opoñagaawo inkitiki. ¹¹ Janta nampitsiki, ari jiiñaitairo jowaniinkawo Pawa, shipakiryaawaitaki, iroowaitaki okanta mapiki porikatsiri, pinapirotachari.* ¹² Antawo okantaka otantonampi. Tzimatsi 12 ityaapiintaitzi. Tzimatsi 12 maninkariiti aamaakowintayitawori ityaapiintaitzi. Ari josankinaitakiro iwairo itomiiti Israel-ni. ¹³ Okaatzi mawa ityaapiintaitzi montitakariri ishitowapiintzi ooryaatsiri. Iijatzi ityaapiintzi ooryaatsiri, okaatzi mawa. Katonkanta, okaatzi mawa. Kirinkanta, okaatzi mawa. ¹⁴ Tzimatsi okaatzi 12 antawoiti mapi otzitakirori otantonampi. Ari osankinayitakari 12 iwairopaini Otyaantapiroriiti.

¹⁵ Jirika ñaanatakinari, joirikaki imonkaamintoshithaki jiwitsikaitziri oro, iro jimonkaatantyaawori otantonampi, iijatzi ityaapiintaitzi. ¹⁶ Ari jimonkaanampitawakaa jiroka nampitsi, tii anaawakaa. Ikanta jirika, jitanakawo jimonkaanampitakiro, okaatzi 2200 kilómetro osanthanka, iijatzi okaataki ojinokitzi.† ¹⁷ Ipoña jimonkaatakiro iijatzi otantonampi, okaatzi otontatzi 144 jimonkaatantakawo ikonaki. Iro jimonkaatantakari jirika maninkari kimitawori ikonaki atziri jimonkaatantapiintakari irirori. ¹⁸ Jiroka otantonampi, oiyawaitakawo mapi porikaki okantaka. Jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori nampitsi, porikaki okantaka.‡ ¹⁹ Itzinkamiitantakawori otantonampi, jaayitaki porikakiyitatsiri mapiki, pinapiroyitachari. Jiroka owairopaini mapiki jaayitakiri: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ ónice, coralina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹ Okaataki 12 ityaapiintayiiitzi, iro jaayitaki antawopirori kitamaari mapi, iro jimokakiri jiwitsikantakawori. mawoni aatsiti nampitsi, jiyoshiita oro jiwitsikaitantakawori, porikaki okantaka.§

²² Tii otzimapai janta tasorintsipanko. Tima iro inampi Awinkathariti Pawa Shintsipirori itsipataari Oijya. Iriiyitajaantaki poyaataiyyaawoni tasorintsipanko janta. ²³ Tii ikowajaanta ooryaatsiri, iijatzi kashiri. Tima jowaniinkawo Pawa kitiiyiinkatakaironi. Iri Oijya

* **21:11** Kantakotachari jaka “porikatsiri”, iro jiiitaitziri iijatzi “jaspe”. † **21:16** Kantakotachari jaka “2200 kilómetro” iro ikantaitziri iijatzi “12000 estadio”.

‡ **21:18** Kantakotachari jaka “porikaki”, okimitakawo okanta botella, iijatzi vidrio. § **21:21** Kantakotachari jaka “kitamaari mapi” irojatzii jiiitaitziri “perla”.

kimitaiyaarini ootamintotsi. ²⁴ Iriitaki kitiiyyitakaironi janiiyitai atziriiiti janta. Pinkathariiti tziyaiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, kamiithaini isaikayitai janta ipinkathatairi Pawa. ²⁵ Iiro otsiniritapai, aña okantaitatyaani onkitiiyyitapai. Iiro ashitanitaa nampitsi janta. ²⁶ Ikaatzi tziyaiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, ipinkathayiiitairi, kamiitha isaikayitai ipinkathatairi Pawa. ²⁷ Iiro itzimai kaaripirotopaatsini, iiro jiñaitairi antayitaironi ipinkaitziri, iiro itzimapai iijatzi thiiyapaachani. Apa inampitaiyaawo josankinatakotakiri Oijya jañaayitai janta.

22

¹ Ipoña joñaagakinawo jiñaa kañaanitakaantatsiri. Kitijyaaniki okantaka. Iro shitowaatatsiri isaikamintoki Pawa itsipatakari Oijya,* ² irootaki shiyaatainchari niyankiniki aatsi. Omontithapiyaatakawo ojyookantakawo chochoki kañaanitakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithokitapai osarintsiki. Oshinchaantapai oshi. ³ Iiro otzimapai owasankitagaantsi janta. Ari osaikapairi isaikaminto Pawa, iijatzi jashi Oijya. Inkantaitatyaani jantawaitapainiri jompiratani. ⁴ Ari iñaapooyiitairi Pawa. Inkintakotamakotaiyaawo atziriiiti iwairo Pawa. ⁵ Iiro otsiniritapai janta. Iiro itzimapai ooryaatsiri. Tima iri kitiiyyiinkataatsini Awinkathariti Pawa. Ari ikantaitatyiiro impinkathariwintantapai atziriiiti janta.

Irootaintsi impiyi Cristo

⁶ Ipoña ikantanakina maninkari: “Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, kantatsi ankimisantiro”. Tima ikimitaakiri pairani Awinkathariti Pawa jiyotakaayitakiri Kamantantaniriiti, ari ikimitaakinari iijatzi naaka, jotyaantakinari imaninkariti joñaagayitakinawo jiroka, iro jiyoitantaiyaari jompirataniiti irootaintsi awijayiti oiyityaari paata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Irootaintsi nompíyi. Kimoshiri inkantaiya kimisantakironi ikamantantaitakiri jaka osankinarintsiki”.

⁸ Naakataki Juan osankinatziroori jiroka. Naaka ñaajaantakiroori maawoni, naaka kimajaantakiroori iijatzi. Ari notzirowawitanaka nompinkathatiri maninkari oñaagakinawori maawoni jiroka. ⁹ Ikantanakina irirori: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Pawa, ari nojyimi iiroka, ari nojyari Kamantantaniriiti piiytziri ‘iyikiiti’, nojyakari iijatzi inkaati kimisantaironi osankinayitainchari jaka. Aña iri pipinkathatajaantai Pawa”.

* **22:1** Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

¹⁰ Ipoña ikantanakina iijatzi: “Okaatzi posankinatakotakiri awijayitatsini paata, iiro pontsirikakotziro, tima irootaintsi iñaitiro awijatsini. ¹¹ ¡Inkaaripiroshiritawiiti kaaripiroshiritaintsiri iroñaaka! ¡Inkamaaripiroshiritawiiti kamaarishiritaintsiri iroñaaka! ¡Inkamiithapirowaitai antakirori kamiithari iroñaaka! ¡Inkitishiriprowaitai kitishiritaintsiri iroñaaka!

¹² ¡Irootaintsi nompíyi! Irootaintsi nompinatairi atziríiti okaatzi jantawintakiri apaanipaini. ¹³ Naaka ojoyawori itawori osankinarintsí, Naaka ojoyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawoni. Naakataki itakaantanakawori, Naakataki thonkaironi”.

¹⁴ Kimoshiri inkantaiya kiwayitaironi iithaari, inkini ishinyiitainiri chochoki añakaantatsiri, inkini intyaayitai ityaapiintaitzi nampitsiki. ¹⁵ Iiro ityaayitai kimitakoyitariri otsitsi, kisaminthatantaniri, antapiintakirori kamaawotatsiri, tsitokantaniri, pinkathatakiriri ojoyakaawontsi, amitapiintakawori ithiiyanita.

¹⁶ “Naakataki Jesús, otyaantakiri maninkari inkamantimiro jirokapaini, inkini powawijayiniri iiroka apatowintapiintakariri Pawa tsikarikapaini. Naaka charinitariri David-ni. Naakataki jiiitaitzi ‘Impokiro Oñaaminki’”.

¹⁷ Ikantzi Tasorintsinkantsi: “Pimpokiita”. Ari okantsitari iijatzi kimitakawori tsinani iinataityaari. Inkaati kimayitaironi jiroka, inkantayitai: “Pimpokiita”. Impokayitiita miriyitatsiri. ¡Itzimirika kowanaintsiri imirityaawo jiñaa añakaantaniri, jirawaiti, tii opinanita!

¹⁸ Tzimatsi nonkamantiriri inkaati kimaironi jiroka tsika osankinatakoyitaka awijayitatsini paata: Tzimatsirika owanaawaitakironi okaatzi osankinatainchari jaka, ari jowanagainiri Pawa inkimaatsitaiyaawo irirori okaatzi kinkithatakotainchari osankinarintsiki. ¹⁹ Tzimatsirika thañaapithatantyaawoni okaatzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyaari paata Pawa irirori iiro ishinitainiri chochoki añakaantatsiri. Iiro ityagai nampitsiki ikinkithatakotaitakiri jaka.

²⁰ Jirika kinkithatakaantakirori maawoni jiroka, ikantzi: “Irootaintsi nompíyi”. Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiyi”. ²¹ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.